

BK

19

Handwritten signature

BK
19

19/05/2005

Αριθ. ερω. 131438

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ,

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΚΑΙ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΔΑΜΠΙΣΗ.

Προς χρῆσιν τῶν οἰκογενειῶν.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΔΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΑΡΙΘ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΥΤ.

(29—Ὁδὸς Πραξιτέλους—29)

1882—3

πληρώθη εἰς τὸν χρόνον

(ἔτος)

ΤΗ
Α Ο Ι Δ Ι Μ Ω : Μ Ν Η Μ Η :
Τ Ω Ν Ε Ν Σ Μ Υ Ρ Ν Η : Τ Ε Λ Ε Υ Τ Η Σ Α Ν Τ Ω Ν Α Δ Ε Λ Φ Ω Ν
Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Υ Κ Α Ι Δ Η Μ Η Τ Ρ Ι Ο Υ
Χ . Π . Μ Ι Σ Θ Ο Υ ,
Α Ν Δ Ρ Ω Ν Δ Ι Α Π Ρ Ε Ψ Α Ν Τ Ω Ν Μ Ε Ν
Ε Π Ι
Φ Ι Λ Ο Μ Ο Υ Σ Ι Α : Τ Ε Κ Α Ι Π Α Τ Ρ Ι Ω Τ Ι Σ Μ Ω ,
Ο Υ Μ Ι Κ Ρ Ο Ν Δ Ε Σ Υ Ν Τ Ε Λ Ε Σ Α Ν Τ Ω Ν
Ε Ι Σ Τ Ε Τ Η Ν Π Ν Ε Υ Μ Α Τ Ι Κ Η Ν Α Ν Α Π Τ Υ Ξ Ι Ν Κ Α Ι Τ Η
Η Θ Ι Κ Η Ν Τ Η Σ Ν Ε Ο Λ Α Ι Α Σ Μ Ο Ρ Φ Ω Σ Ι Ν .

ΑΝΑΤΙΘΕΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οὐδείς βασιλεὺς ἢ ἀρχηγός, δμολογεῖται ἐκ συμφώνου παρὰ πάντων τῶν ἱστορικῶν, ἐπεχείρησε τοσοῦτον μεγάλας πράξεις καὶ τοσοῦτον λαμπρὰ καὶ ἀξιοθαύμαστα διεδραμάτισεν ἐν τῷ κόσμῳ κατορθώματα, ὅσα ὁ περιώνυμος ἥρωσ τῆς Μακεδονίας, Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας. Καὶ ἐφάνη μὲν ὁ Ῥωμαῖος Καῖσαρ, ὁ ἄλλος μέγας δορικτήτωρ τῆς ἀρχαιότητος, ἀντίζηλος αὐτοῦ, πιθανῶς δὲ δὲν ἦτο καὶ κατὰ τὴν ἰκανότητα ὑποδεέστερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ἐλαχίστην ἔσχεν οὗτος ἐπιρροὴν εἰς τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, καθόσον μάλιστα ἡ πολιτεία τῆς τότε κοσμοκράτορος Ῥώμης βέπουσα ἤδη νὰ ὑποκύψῃ τὸν αὐχένα εἰς τὸν δεσποτισμὸν, παραδεχομένη ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς εἴτε τὸν Πομπήϊον, εἴτε τὸν Καῖσαρα, τὸν ἀντιπρόσωπον δηλαδὴ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἢ τὸν εὐνοούμενον τῆς δημοκρατικῆς πατρίδας, οὐδὲν ἐπὶ τὸ γενικώτερον προήγαγεν ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ὁ βίος Ἀλεξάνδρου ὑπῆρξεν ἀπεναντίας κρίσιμος ἐποχὴ, μεταβαλοῦσα ὀλοτελῶς τὴν ἰστί τότε κόσμου, ἀπάσης ἐν ἐνὶ λόγῳ τῆς ἀνθρώτου. Ὡς ἐκ προνοίας προωρισμένος οὗτος ἐκτέλεσιν τῶν τοῦ Ὑψίστου βουλῶν (*).

(*) Κατὰ τὴν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἀποδιδομένην τοῦ Δανιὴλ, καὶ ἦν ὁ κριὺς ὁ ἔχων τὰ δύο κέρη

BK

7

5'.

σεν ισχυράς αὐτοκρατορίας τῆς γῆς, ἀντικατέστησε νέας βασιλικὰς οἰκογενείας, καὶ εἰσήγαγε νέα ἦθη, νέαν γλῶσσαν, νέαν ἐποχὴν εἰς τὰ πλουσιώτατα μέρη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.

Καὶ ὡς μὲν ἀπλοῦς ἦρως θεωρούμενος ὁ Ἀλέξανδρος, δικαίως ἠθέλε διαφημίζεσθαι ὡς εἰς τῶν διαθρυλλουμένων ἡρώων τῆς ἀρχαιότητος, τῶν λεγομένων ἡμιθέων, οἵτινες περιῆγον τὴν γῆν, ἐξολοθρεύοντες τοὺς κακούργους, καὶ τὰς κοινωνίας ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν καὶ τῶν ἀτασθαλιῶν αὐτῶν ἀπαλλάσσοντες, οἵοι ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Διόνυσος ὁ Θησεὺς, οἱ Διοσκουρίδαι καὶ πάντες ἐν γένει οἱ Ὀμηρικοὶ ἦρωες· ὡς δὲ δορικτήτωρ, διὰ μεγάλῳ πεπροικισμένος προτερημάτων ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἔξοχον εὐτυχῆτας νὰ λάβῃ ἀνατροφὴν ὑπὸ τοῦ μοναδικοῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου φιλοσόφου, τοῦ Ἀριστοτέλους, καθ' ὁδηγήθη ὑπὸ αὐτοῦ νὰ δείξῃ ἐμπράκτως πόσῃν ὑπεροχῇν ἔχει τὸ πνεῦμα ἐπὶ τῆς ὕλης, μοναδικὸς καὶ οὗτος καταστάς, καὶ μεγίστην σχῶν τὴν διαφορὰν ἀπὸ τῶν λοιπῶν δορικτητόρων, καὶ μάλιστα τῶν μεταγενε-

ων αὐτοῦ (καὶ τοι τινὲς πολλὰ ἐνασμενίζοντα

1, τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ Ναδὶρ Σάχ, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἄλλων τινῶν εὐαρίθμων, οἵτινες ὡς ἀπεναντίας τῆς κοινωνίας, δικαίως μάλιστα ἀνθρωπότητος ἐπεκλήθησαν.

ἔ' οἱ ἐκ φύσεως μεγάλοι καὶ ἔξοχοι ἄνθρωποι καὶ τὴν ὁμοιότητα πρὸς ἀλλήλους

Ἰηδίας καὶ τῆς Περσίας, καὶ ὁ (τῶν αἰγῶν) τράπαιλος τῶν Ἑλλήνων. Δανιήλ ἡ.

ἔχουσιν, ἐν τοῖς προλόγοις ἡμεῖς τῶν ἱστοριῶν τοῦ σημερινοῦ Ναπολέοντος Α'. καὶ τοῦ ὀλίγον προγενεστέρου αὐτοῦ, Πέτρου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, τοὺς δύο τούτους δορικτήτορας καὶ ἀναμορφωτὰς ἐτολμήσαμεν νὰ ἀντιπαραβάλωμεν ὡς ἐν παραδείγματι πρὸς τὸν μέγαν ἡμῶν ἥρωα.

Καὶ οἱ μὲν σύγχρονοι τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἕλλη-
νες, εἶπομεν, δὲν ὤκνησαν ἔνεκα τῆς πρὸς τοὺς Μα-
κεδόνας ἀντιπαθείας καὶ ἐχθρας των, δι' ἀμαυρῶν
χρωμάτων νὰ ζωγραφήσωσι τὸν Ἀλέξανδρον, λέ-
γοντες ὅτι ὑπὸ ἀμέτρτου πρὸς τὴν δόξαν ἐλαυ-
νόμενος ἐνθουσιασμοῦ, ἐπήρχετο ὡς παράφορος
εἰς τοὺς πολέμους του, (*) καὶ μόνην ἡδονὴν ἤ-
σθάνετο κατεδαφίζων τὰς πόλεις καὶ κατασφάζων
καὶ ἐξανδραποδίζων τοὺς κατοίκους αὐτῶν· οὕτω
δὲ καὶ τὸν Ναπολέοντα καθ' ἅπασαν τὴν Εὐ-
ρώπην, ἐπιλανθανόμενοι πόσον ὁ ἔξοχος οὗτος ἀ-
νὴρ ἦτο ἐκ φύσεως πεπρoικισμένος διὰ κυβερνη-
τικῶν καὶ στρατηγικῶν ἀρετῶν, οἷας εἰς οὐδένα ἄλι-
λον ἢ ἱστορία παρέσχεν ἄχρι τοῦδε, ὡς ὀλετῆρα
τοῦ ἀνθρωπίνου γένους παρέστησαν, καὶ οἰκτρὰν
ἱστορίαν αὐτοῦ ἐπεχείρησαν νὰ συγγράψωσιν ἐπὶ
μόνη τῇ προθέσει νὰ ἐλαττώσωσι τὴν τε φήμην
καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, τὸναντίον ὁμω-
τεροι οἱ περικλεεῖς οὗτοι ἄνδρες διὰ τῶν

(*) Δὲν λείπouσι καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη πλεῖστοι
γράφοι περιγράφοντες τὸν Ἀλέξανδρον ὡς λίαν
αἰμοδόρον, λησιμονοῦντες δυστυχῶς τὰ φρικαλέα
τῶν καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη τρομερῶν πολέμων
στιανῶν ἡγεμόνων, ἐπὶ πολιτισμῶ ἐγκαυχωμένα.

β:
r

ή.

των διεφημίσθησαν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐκά-
τερος ἤλλαξε τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου, καὶ ὁ μὲν
Ἀλέξανδρος διεθρυλλήθη ὅτι πρῶτος ἐκήρυξε καὶ
ἐνήργησε τὴν ἐν ἀνθρώποις ἰσότητα, ἐξελληνίσας
τὴν Ἀσίαν, καὶ εἰσαγαγὼν μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ
Εὐφράτου ποταμοῦ τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν, τὰ
γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, περὶ
δὲ τοῦ Ναπολέοντος ἐπισήμως σύμπασα ἡ Γαλλία
διεκήρυξεν, ὅτι «Οὐδέποτε ἡ ἱστορία θέλει λη-
σμονήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ, ὅστις
διὰ τοῦ ἐξόχου νοός του διεύθυνε τὰς νίκας τῶν
λεγεόνων αὐτῆς . . . καὶ παρέσχεν εἰς τὴν κοινω-
νίαν τὸν ἀθάνατον κώδικα, ὅστις διέπει τὴν ἀν-
θρωπότητα, ὡς τρόπαιον τοῦ μεγάλου πνεύματός
του διαπρέπων μεταξὺ τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ κατορ-
θωμάτων.»

Δικαιοτέρῳ τῷ λόγῳ ἐξεθέσαμεν πρὸς τούτοις
ὅτι ὁ Μέγας Πέτρος τῆς Ῥωσσίας ἐπαξίως παρα-
βάλλεται πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀλέξανδρον. Τὸν ἐν
ἀλόγῳ θυμῷ ἢ καὶ ἐν παροινίᾳ ἄδικον φόνον τοῦ
Κλείτου, τὴν (ποταπὴν) ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ φιλοσό-
φου Κλεισθένους καὶ τὴν εἰς τὰς μάχας παράφορον

ἀλλὰ συγχωρητέαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους
ἀναλογιζόμενοί τινες, ὁὖν ὤκνησαν νὰ
ὁ ἥρωες τῆς Ἑλλάδος μικρὸν διέφερε
τακτητοῦ τὴν μεγάλην ἐπίσπιν αὐστη-
Πέτρος Α΄. ἐδείκνυεν εἰς πάντας τοὺς
; εἰς τὰ μεταρρυθμιστικὰ αὐτοῦ μέτρα
ἕτεροι, παρέστησαν αὐτὸν ὡς ὠμὸν
ον τύραννον, ἀλλ' εἰς πόσον ἀπεναν-
; καὶ ὑψηλοὺς σκοποὺς ἀπέβλεπον

ἀμφότεροι, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐπερχόμενος καὶ ἐκπολιτίζων τὴν Ἀσίαν, πανταχοῦ δὲ καταχέων τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ μεταχομίζων τὰ ἡμέρα καὶ φιλόανθρωπα ἦθη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς βαρβάρους καὶ ἀγρίας χώρας, ὁ δὲ Πέτρος αὐτοπροσώπως μεταβαίνων εἰς ξένους τόπους καὶ μετοχετεύων εἰς τὸ κράτος τοῦ τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμὸν! Αἰ πρὸς ἐπιτευξίν τῶν μεγαλεπηβόλων ἐπιχειρήσεων ἡρώϊκαὶ πράξεις ἀμφοτέρων τοὺς παριστῶσιν ὡς σπανιωτάτους ἀνθρώπους, τὰ ἐλαττώματα καὶ αἱ ἀδυναμῖαι αὐτῶν οὐδόλως δύνανται νὰ ἀμαυρώσωσι τὴν δόξαν των, καὶ αἱ δάφναι δι' ὧν ἔστεψαν τὴν κεφαλὴν των, αἰωνίως μένουσιν ἀκήρατοι. «Κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος· αὐτοὶ γὰρ εἰσὶ νόμος,» εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. Ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Πετρούπολις ἀπεικονίζουσι τοὺς δύο τούτους μεγάλους τῶντι ἡρώας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ δὲ σοφὸς Πλούταρχος παραβάλλων τοὺς ἐξοχωτέρους τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, πολὺ εὐφύτερον καὶ ἐπιτυχέστερον κηρύσσει αὐτὸν ὡς τὸν φιλοσοφώτατον καὶ μέγιστον πάντων. «Παρατήρησον, λέγει, (*) ἂν θέλῃς ἀντιπαραβάλλων τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἔχεινοι ἐδιδάσκον νέους εὐφυεῖς γλώττους, ἂν οὐχὶ ἄλλο, ἐννοοῦντας τοὺς

(*) Ἐν τῷ περὶ ἀρετῆς καὶ τύχης τοῦ Ἀλεξάνδρου

ὅστις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του κατηγορηθεὶς ὡς ἐπι-
 βουλευόμενος (*) τὸν βασιλέα, οὐκ ἐτόλμα λαβε
 θάνατον· ἕτερος ἱστοριογράφος τοῦ Ἀλεξάνδρου
 καὶ στρατηγὸς αὐτοῦ ἀναφαίνεται ὁ Ὀνησί-
 κριτος· ἀκολούθως ἕτερος ἱστοριογράφος τοῦ βα-
 σιλέως ἔρχεται Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, διαπρέψας
 κατόπιν ὡς σοφὸς καὶ φιλόανθρωπος βασιλεὺς τῆς
 Αἰγύπτου, καὶ διακριθεὶς τὰ μέγιστα ὡς φιλαλή-
 θης ἱστορικός, εἶτα δὲ καὶ ἄλλοι παρουσιάζονται
 ἱστοριογράφοι, ἀλλ' ἅπασαι αἱ ἱστορίαι αὐτῶν ἀ-
 πωλέσθησαν, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν πηγῶν τούτων βασι-
 ζόμενοι καὶ τὰς λεπτομερεστέρας γνώσεις περὶ τῶν
 πράξεων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου διασώσαντες
 ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ, Ἕλληνας μὲν εἶναι Διόδωρος ὁ
 Σικελιώτης, ἀκμάσας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καί-
 σαρως καὶ Αὐγούστου, ὅστις καὶ συνέγραψεν ἱστο-
 ρικὴν βιβλιοθήκην ἐκ τεσσαράκοντα βιβλίων, ἣν
 ἡ δεκάτη ἐβδόμη περιλαμβάνει τὰς πράξεις τοῦ
 Ἀλεξάνδρου.

Ὁ ἐκ Χαιρωνείας τῆς Βοιωτίας Πλούταρχος,
 τελευτήσας τῷ 113 μ. Χ., ὅστις θεωρῶν τὴν ἱ-
 στορίαν ὡς τὸ διδασκαλεῖον τῶν ἡθῶν, κατὰ τὴν
 ἔκφρασιν νεωτέρου κριτικοῦ, συνέγραψε πρὸς τοὺς
 ἄλλοις Παραλήλους βίους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν
 οἵτινες καὶ μόνοι ἤρκουν νὰ παραπέμψωσι τ
 νομα τοῦ Πλουτάρχου εἰς τὴν ἀθανασίαν.

(*) Ἡ μὲλλον ὡς καταφερθεὶς κατὰ τῆς προτίση-
 ωνος νὰ προσκυνήσωσιν οἱ Ἕλληνας τὸν βασιλέα, ὁ
 Ἀλεξάνδρος δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ἀσπασθῆ
 οἱ ἄλλοι, ὅθεν καὶ ὁ Καλλιθένης ἐξεφώνησε τὸ πρ
 ἐκεῖνο «Φιλήματι τοίνυν ἔλασσον ἔχων ἀπειμι.»

Τελευταῖος ἀρχαῖος Ἕλλην ἱστοριογράφος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναφαίνεται Ἀρρίανός ὁ ἐκ Νικομηδείας τῆς Βιθυνίας, σοφὸς συγγραφεὺς καὶ στρατηγὸς ἐπιτήδειος, ὅστις καὶ κατὰ μίμησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἀναβάσεως τοῦ Κύρου συνέγραψε καὶ οὗτος Ἀλεξάνδρου ἀνάβασιν, ἔχων ὑπ' ὄψιν κυρίως δύο τῶν ἀρχαιοτέρων συγγραφέων, Πτολεμαῖον τὸν Λάγου καὶ Ἀριστόβουλον τὸν Ἀριστοβούλου.

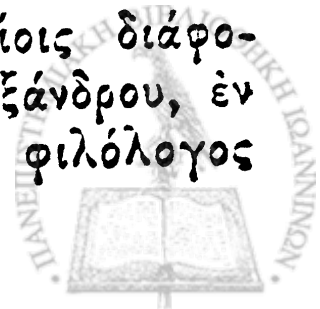
Καὶ οὗτοι μὲν εἶναι οἱ διασωζόμενοι Ἕλληνες ἱστοριογράφοι, ὑπάρχουσι δὲ πρὸς τούτοις καὶ δύο ἐπίσημοι Ῥωμαῖοι ἱστοριογράφοι.

Ὁ Κουίντος Κούρτιος καὶ ὁ Ἰουστίνος.

Καὶ ὁ μὲν Κουίντος Κούρτιος ἔζη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου, εἶχε δὲ, ὡς φαίνεται, ὑπ' ὄψιν τὸν Κλείταρχον, ὃν καὶ κατὰ μέγα μέρος μετέφρασε, προσθέσας ὅμως καὶ πολλὰ ἰδίᾳς ἐπικρίσεις περὶ τῶν ἰδιωτικῶν πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου, παραμορφώσας δὲ καὶ πολλὰ κατὰ τὸ σύστημα τῶν Ῥωμαίων, ὅπερ παρηκολούθησε καὶ ὁ φιλόσοφος τῆς Ῥώμης Σενέκας, ὅστις καὶ διὰ πολλῶν φλυαριῶν καὶ σοφισμάτων ἠθέλησε νὰ προσάψῃ μῶμον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον.

Ἰουστίνος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἐπιτομεὺς τῆς ἱστορίας τοῦ Τρόγου Πομπηίου, ἧς ὄν καὶ τὸ δωδέκατον βιβλίον περιτὰ περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν δια-

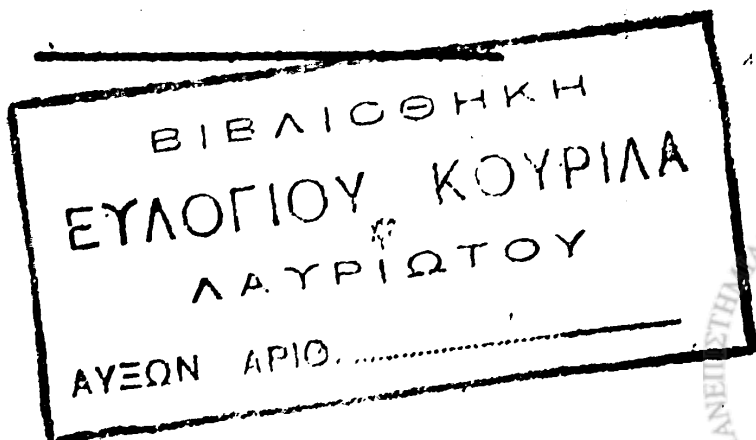
τοῖς σημερινοῖς Εὐρωπαίοις διάφο-
 ρι συγγραφεῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐν
 αὐτῷ ὁ ἐξόχως περίφημος φιλόλογος

Ἰ Δρούζενος, συγγραφέας γερμανιστὶ ἀξιόλογον ἱστορίαν περὶ Ἀλεξάνδρου, ἣν καὶ ἑλληνιστὶ ἐπεξεργασθεὶς λεπτομερέστερον, κατήρτισε πληρεστέραν ἐξ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων πηγῶν μετὰ σοφῶν οἰκείων σημειώσεων Κωνσταντῖνος ὁ Φρεαρίτης, τακτικὸς καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ· ἐξέδοτο δ' αὐτὴν τῷ 1859 ὁ κ. Ν. Δραγούμης ἐν ἰδίῳ παραρτήματι τῆς Πανδώρας.

Προσθήκη σημειώσεων. Σελ. 77. Τρεῖς ἦσαν αἱ κόραι τοῦ Λέω, ἀρχαίου ἥρωος τῆς Ἀττικῆς, ἐκούσιως προσφερθεῖσαι ὡς θυσία πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος ἀπὸ λοιμῶδους τινὸς νόσου, διὸ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν αὐτῶν βωμὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς, Λεωκόριον ἐπικληθέντα.

Ὁ ἐν σελ. 21 Τελέστας (ἢ Τελέτας) ἦτο Ἕλληνας, λυρικός ποιητὴς διθυράμβων τινῶν ἐπὶ Φιλίππου ἀκμάσας.

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΑΛΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Εἰσαγωγή. — Σύστασις τοῦ βασιλείου τῆς Μακεδονίας. — Ἀναγόρευσις τοῦ Φιλίππου ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας. — Ὁ Δημοσθένης ἀντίπαλος τοῦ Φιλίππου.

ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΑ περίπου ἔτη πρὸ τοῦ Φιλίππου (πατὴρ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου) ὑπῆρχε τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας ⁽¹⁾. Καὶ ἐκαυχῶντο μὲν οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὅτι εἶχον ἐλληνικὴν καταγωγὴν, ἀλλ' οὐδὲως κατ' ἀρχὰς ἀπετέλουν μέρος τῆς ἐλληνικῆς ὀλομελίας, οὐδ' ἐπομένως ἔστελλον ἀντιπροσώπους εἰς τὸ Ἀμφικτυονικὸν λεγόμενον συνέδριον· οἱ δὲ κυρίως ὀνομαζόμενοι Ἕλληνες περιφρονητικῶς πρὸς αὐτοὺς ἐφέροντο, βαρβάρους αὐτοὺς ἀποκαλοῦντες.

Κατὰ ἐθνικὴν παράδοσιν Κάρανος ἢ Καρανός, ἀπόγονος τοῦ Ἡρακλείδου Τεμένου, καὶ ἀδελφὸς τοῦ Φεί-

(1). Περὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν ὀρίων τῆς Μακεδονίας "Ὁφ. τὰς σημειώσεις.

δωνος, τυράννου τοῦ Ἄργους, ἀποικίαν ἀγαγὼν (ἐξ Ἄργους), συνέστησε τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας, περὶ τὸ 796 πρ. Χρ. Διάφοροι δ' ἔκτοτε ἐβασίλευσαν ἐν Μακεδονίᾳ, συνεχεῖς ἔχοντες πολέμους μετὰ τῶν πλησιοχώρων λαῶν, καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο κυρίως ἀσχολούμενοι, εἰμὴ νὰ ἀποκρούωσι τὰς διηνεκεῖς ἐπιδρομὰς τῶν γειτόνων των, καὶ πρὸ πάντων τῶν Ἰλλυριῶν, τῶν Παιόνων καὶ τῶν Θρακῶν.

Πρῶτος γνωστὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὁ Ἀλέξανδρος Α.', υἱὸς τοῦ κατὰ τὸ 556 ἡγεμονεύσαντος Ἀλκίτου καὶ διάδοχος τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ του Ἀμύντα Α'.—Βασιλεύοντος ἔτι τοῦ Ἀμύντου, Μεγάβαζος, ὁ σατράπης τῆς Θρακίας, ἐπέτα πρέσβεις πέμψας εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐζήτησε γῆν καὶ ὕδωρ ὡς δαίτυμα ὑποταγῆς εἰς τὸν Δαρεῖον, βασιλέα τῆς Περσίας, προπαροσκευαζόμενον ἤδη νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διαθρυλληθεῖσαν ἐκστρατείαν αὐτοῦ. Βασιλόπαις δ' ὦν τότε ὁ Ἀλέξανδρος καὶ παροργισθεὶς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τῶν πρέσβεων αὐθαδεῖᾳ, ἐθανάτωσεν αὐτοὺς διὰ νεανιῶν, οὓς μεταμυρίεσας ἐν σχήματι παρθένων, εἰσήγαγε παρ' αὐτοῖς ἐν τῷ συμπόσιῳ ἀντὶ τῶν γυναικῶν ὡς οὗτοι ἐζήτησαν.

Ἡ Μακεδονία ἐν τούτοις ὑπετάγη, φιλικῶς δῆθεν, εἰς τοὺς Πέρσας, κατὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ Ξέρξου, καὶ ὁ τὸν θρόνον ἤδη κατέχων Ἀλέξανδρος παρηκολούθησεν αὐτοὺς εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἔφοδον αὐτῶν. Φιλέλληνη δ' ὦν ὁ νέος οὗτος ἡγεμῶν, κατὰ διαφόρους περιστάσεις, οὐ μίκρον τοὺς Ἕλληνας ἐράνη ὠφελή-

σας, κρυφίως τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ διακοινωνῶν εἰς αὐτούς.

Κακὴν κικῶς ἀναχωρήσας ὁ Ξέρξης ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἀφῆκεν ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον τριακοσίας χιλιάδας στρατοῦ, φοβούμενος μᾶλλον μὴ καταδιώξωσιν αὐτὸν οἱ Ἕλληνες ἢ ἐπὶ σκοπῷ κατακτῆσεως. Διαχειμάσας δ' ὁ Μαρδόνιος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, μετέβη τὴν προσηγῆ ἄνοιξιν εἰς Βοιωτίαν, καὶ ἐκεῖθεν ἔπεμψε τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, λαμπρὰς φέροντα προτάσεις εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἀποσπάσῃ αὐτούς ἀπὸ τοῦ γενικοῦ τῶν Ἑλλήνων συνδέσμου. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων ὧν τότε ἐν Ἀθήναις Ἀριστείδης ὁ **δίκαιος**, εἰς μὲν τὰς δελεαστικὰς προτάσεις τῶν βαρβάρων ἀπήντησε· «Μέχρις ἂν ὁ ἥλιος ταύτην πορεύηται τὴν πορείαν, Ἕλληνες πολεμήσουσι Πέρσας,» πρὸς δὲ τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας στραφεὶς, «Σὺ δέ, Ἀλέξανδρε, εἶπε, μὴ γενοῦ πλέον τοιούτων προτάσεων κομιστῆς, χάριν τῆς τιμῆς σου, ἴσως δὲ καὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας σου.»

Μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς ἀξιολογημένον μάχην, ὡς ἄλλαι πόλεις Ἑλληνικαί, οὕτω καὶ ἡ Μακεδονία ἀπετίναξε τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῆς εἰς τὸ ἐξῆς ἐθεωροῦντο ὡς Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας δὲν παρεδέχθησαν αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον, θελήσαντα νὰ ἀγωνισθῇ εἰς αὐτούς ἐν ἵπποδρομίῳ, ἐξελέγχοντες αὐτὸν ὡς βάρβαρον, καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀποδείξῃ ἐπισήμως ὅτι ἦτο Ἕλλην, ἐξ Ἀργεῶν ἔλκων τὴν καταγωγὴν.

Ἐπὶ τῆς τριακοντάετοῦς μακρᾶς βασιλείας τοῦ Ἀλε-

B

I

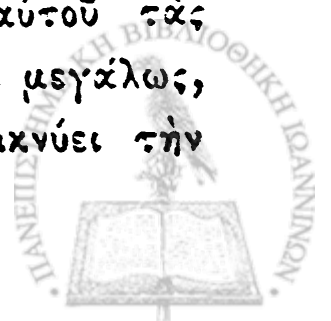
4 ΕΙΣΑΓΩΓΗ—ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

ξάνδρου Α. ἡ Μακεδονία ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπεκταθῆ ἄρκούντως, διαφόρους συμπαραλαβοῦσα χώρας, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀρ' ἑτέρου μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Περσῶν σεμνυνόμενοι ἐπὶ τοῖς κατὰ τὸν Μαραθῶνα, τὴν Σαλαμίνα καὶ τὰς Πλαταιὰς πεπραγμένοις, περιήρχοντο διὰ στόλου, ἀποσπῶντες τὰς νήσους ἀπὸ τῆς ξένης κυριαρχίας, μεγάλην δ' ἐκείνοι λαμβάνοντες ἰσχὺν εἰς τὰς παραθαλασσίας πρὸ πάντων χώρας.

Τὸν Ἀλέξανδρον Α. διεδέχθη ἐν Μακεδονίᾳ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Περδίκκας Β. (452 πρ. Χρ.) Περιγράφεται δ' οὗτος ὡς λίαν πονηρὸς καὶ δόλιος, ὅτε μὲν εἰς ἔριδας ἐμπλεκόμενος μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ὅτε δὲ τὸν ἄκρον φίλον πρὸς αὐτοὺς ὑποκρινόμενος.

Ἐπισημότερος τῶν μετὰ ταῦτα βασιλέων τῆς Μακεδονίας ἀναφέρεται ὁ Ἀρχέλαος Α., φυσικὸς υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Περδίκκου Β. ἕννατος, ἢ κατ' ἄλλην χρονολογίαν, δωδέκατος ἡγεμὼν τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Ἀρχέλαος ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, τῷ 429 πρ. Χρ. θεωρεῖται ἐν γένει ὡς διοργανίσας καὶ ἐκπολιτίσας τὴν χώραν. Ὡχύρωσε πόλεις, ἐνησχολήθη εἰς ὄδοποιᾶν, μστερρύθμισε καὶ ἐκανόνισε τὸν πεζὸν καὶ τὸν ἰππικὸν στρατὸν, καὶ πρὸ πάντων εἰσήγαγεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν, διαφόρους σοφοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος προσκαλέσας εἰς τὴν αὐλήν του. Ὁ περίφημος τραγωδοποιὸς Εὐριπίδης καὶ ὁ ἐπιστήθιος αὐτοῦ φίλος, ὁ Ἀγάθων, προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρχελάου, ἔζησαν παρὰ τῆ αὐλῆ αὐτοῦ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου των, τιμώμενοι μεγάλως, καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον μάλιστα δεικνύει τὴν

πρὸς τὸν ποιητὴν μεγάλην ὑπόληψιν τοῦ βασιλέως. Ἐζήτησέ τις τῶν συνευωχουμένων μετὰ τοῦ Ἀρχελάου χρυσοῦν ποτήριον· ὁ Ἀρχέλαος ἀμέσως διέταξε νὰ δοθῇ τὸ ποτήριον εἰς τὸν Εὐριπίδην, λέγων εἰς τὸν αἰτήσαντα· «Σὺ μὲν νὰ τὸ ζητῆς, οὗτος δ' εἶναι ἄξιος νὰ τὸ λάβῃ, καὶ μὴ ζητῶν αὐτό.» Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐριπίδου οἱ Ἀθηναῖοι ἐζήτησαν τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Ἀρχέλαος δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ παραδώσῃ, ἀλλ' ἔθαψεν αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ, λαμπρὸν ἀνεγείρας εἰς αὐτὸν μνημεῖον περὶ τὰ Στάγειρα. Καὶ ὁ μέγας δὲ τῆς ἠθικῆς διδάσκαλος, ὁ Σωκράτης, προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχελάου νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἔνθα καὶ νὰ διαμένῃ φιλοσοφῶν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀνέσει εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ. Οἱ περίφημοί πρὸς τούτοις ζωγράφοι Ζεῦξις καὶ Τιμόθεος παριστῶνται ὡς καλλωπίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ζωγραφίζοντες τὰς αἰθούσας τῶν ἀνακτόρων τοῦ πεπολιτισμένου τούτου ἡγεμόνος.

Διάφοροι περισπασμοὶ περιεστοίχισαν τοὺς διαδόχους τοῦ Ἀρχελάου, καὶ παριστᾶται μὲν ὁ κατὰ τὸ 398 πρ. Χρ. βασιλεύσας Ἀμύντας Γ.' ὡς συνετὸς καὶ ἀνδρεῖος ἡγεμῶν, δυστυχῶς ὅμως ὑπὸ ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν ἀδιακόπως ἐνοχλούμενος οὗτος, μόλις ἠδυνήθη νὰ σπεύρῃ εἰς τὴν χώραν τοὺς σπόρους τοῦ μέλλοντος μεγαλείου αὐτῆς.

Ὁ Ἀμύντας Γ.' ἀφῆκε τρεῖς υἱοὺς ἐκ τῆς (πρώτης γυναικὸς αὐτοῦ) Εὐρυδίκης, Ἀλέξανδρον, Περδίκκαν καὶ Φίλιππον.

Ὁ Ἀλέξανδρος Β.' διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του, ἐκ πρώτης ἀφετηρίας περιεπλέχθη εἰς πόλεμον μετὰ τῶν

γειτόνων του Ἰλλυριῶν, ἀλλὰ κατὰ κράτος ἠπτηθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς ὄμηρον τὸν μικρότερον ἀδελφόν του, τὸν Φίλιππον, ὅς τις ὄμως καὶ ἐπέτυχε τῆς εὐκαιρίας νὰ δραπετεύσῃ. Μετὰ τοῦ ἀγρίου δ' ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ πολεμικοῦ τούτου λαοῦ χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψας ὁ ἡγεμονόπαις οὗτος, ἐκ νεαρῆς ἡλικίας ἔλαβεν ἱκανὰς πολεμικὰς γνώσεις, αἵτινες τὰ μέγιστα τῷ ἐχρησίμευσαν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα περίπλοκον στάδιον τοῦ βίου του.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπὶ ἐν ἔτος βασιλεύσαντος Ἀλεξάνδρου Β. διεδέχθη αὐτὸν ὁ δευτερότοκος ἀδελφὸς Περδίκκας Γ. Ἐπὶ τούτου δ' οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νὰ εἴπωμεν εἰμὴ ὅτι ἔριδες μεγάλαι καὶ ταραχαὶ δὲν ἔλειπον κατενοχλοῦσαι τὴν χώραν ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς. Οἱ Παίονες ἀφ' ἐνός, καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ ἀφ' ἑτέρου, μέρος τῆς Μακεδονίας κυριεύσαντες, ἠτοιμάζοντο νὰ ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῆς μετὰ πολυαριθμοτέρου στρατοῦ. Συγχρόνως δὲ καὶ δύο ἄλλοι μνηστῆρες ὑπῆρχον διαφιλονεικοῦντες τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας, ὁ Ἀργαῖος, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὁ Πausανίας, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Θρακῶν.

Ἐν δὲ τῇ κυρίως Ἑλλάδι μεγίστην κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπιρροὴν ἔσχον εἰς τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων οἱ Θηβαῖοι διὰ τῶν διαβοήτων στρατηγῶν των, τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ τοῦ Πελοπίδου. Ὁ Πελοπίδας ἐλθὼν εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἵνα τιμωρήσῃ τὸν τύραννον τῶν Φερῶν Ἀλέξανδρον ἔνεκα τῆς πρὸς τοὺς ὑπηκόους του ἀπαρადειγματίστου σκληρότητός του, εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναμιχθῇ καὶ εἰς τὰ πράγματα τῆς

Μακεδονίας. Ἀναχωρῶν δ' ἔλαβε καὶ οὗτος ὡς ὄμηρον τὸν Φίλιππον, ἢ μάλλον ἢ μήτηρ του Εὐρυδίκη ἐκουσίως ἠθέλησε νὰ πέμψῃ αὐτὸν εἰς Θήβας· ἐκεῖ δὲ διατελῶν ὁ Φίλιππος ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ἐπαμινώνδου, στρατηγοῦ τῶν Θηβαίων, ἢ μάλλον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Πολύμνιδος, ἀπέκτησε βαθυτέρας ἐτι γνώσεις τῆς τότε πολεμικῆς τέχνης.

Ἀποθανόντος δ' ἤδη καὶ τοῦ Περδίκκου Γ', δραπέτεύσας καὶ πάλιν ὁ Φίλιππος ἐκ τῶν Θηβῶν, κατέλαβε τὴν βασιλείαν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνεψιοῦ του, Ἀμύντου (ἀνηλίκου υιοῦ τοῦ Περδίκκου), ἀλλ' ὅσον οὐπω δὲν ἐβρόδυνεν αὐτὸς νὰ ἀναγορευθῆ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ ἔθνους του. Οἱ Μακεδόνες ἐνόησαν βεβαίως ὅτι δὲν εἶχον τότε χρεῖαν παιδαρίου, ἀλλ' ἀνδρὸς ἱκανοῦ νὰ ἐπιφέρῃ διόρθωσιν εἰς τὰ πράγματα καὶ νὰ κυβερνήσῃ αὐτοὺς σθεναρῶς τῇ χειρὶ. Ἀμέσως δ' ἔτυχον εὐκαιρίαι, καθ' ἃς ὁ νέος βασιλεὺς λαμπρὰ παρέσχεν δείγματα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἱκανότητος καὶ δραστηριότητος.

Εἰς δεινστάτας τῶντι περιστάσεις ὁ Φίλιππος ἔλαβε τὸν θρόνον, ἐξωτερικῶς μὲν, ὡς εἶρηται, οἱ γείτονες Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ Παίονες, μέρος τῆς χώρας κυριεύσαντες ἐξηκολούθουν τὸ ἔθλον ἐπαπειλοῦντες, ἐσωτερικῶς δὲ διγύνοισαι, στάσεις, δολοφονίαι καὶ εἰδίδες ἐμφύλιοι κατεσπάρκτον τὴν χώραν. Οὐ μικρὰς δ' ἐπέηγον εἰς αὐτὴν ταραχὰς καὶ οἱ λεγόμενοι Λυγκισταί, πατρογονικὰς ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας ἔχοντες. Ἐκ πρώτης δ' ἀφειτηρίας ἐπιτυχῶν ὁ Φίλιππος διὰ τῆς μεγάλης ἱκανότητος καὶ τῆς ἐμφύτου εὐγλωττίας του νὰ ἐφελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον τὴν

εὐνοϊαν καὶ τὴν σύμπραξιν τοῦ λαοῦ του, ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν ἐντὸς μὲν τῆς χώρας ἐπήγαγε τὴν ἡσυχίαν καὶ τὰς προσόδους αὐτῆς ἐπὶ ἤνευξεν, ἐκτὸς δὲ, στρατὸν ἀξιόμαχον ἐξασκήσας, πρὸ πάντων δὲ τὴν λεγομένην Μακεδονικὴν φάλαγγα συστήσας, ἥτις δεκαεξὶ χιλιάδας στρατοῦ περικυβάνουσα, ἰσχυρὰν καὶ ἀκαταμάχητον παρείχε δύναμιν διὰ τοῦ συνήθους αὐτῆ ὀπλοῦ, τῆς σαρίσσης, γενναίως ἀπέκρουσε τοὺς ἐπαπειλοῦντας αὐτὸν ἐχθροὺς, καθυποτάξας μὲν τοὺς Παίονας καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, ἐπεκτείνας δὲ τὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας μέχρι τῆς Θράκης πρὸς ἀνατολὰς, καὶ μέχρι τῆς Λυχνίτιδος λίμνης πρὸς δυσμᾶς. Οὕτω δὲ στερεωθείς ἐπὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἤρξατο ἤδη νὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ἐπιβάλλων εἰς αὐτὴν τοὺς μεγάλους σκοποὺς του, δι' ὧν κραταιωθείς ὡς ἔδει, τὴν ἄχρι τοῦδε μικρὰν καὶ ἀσήμαντον Μακεδονίαν ἀνέδειξε μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν, ὡς πρόδρομος χρηματίσας εἰς τὸν υἱὸν του τὸν Ἀλέξανδρον, ὅς τις καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς εὐκλείας καὶ τοῦ μεγαλείου της.

Κατὰ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας ἔκειντο πόλεις Ἑλληνικαὶ αὐτόνομοι· ταύτας δὲ νῦν ἀπέβλεψε νὰ κυριεύσῃ ὁ Φίλιππος, καὶ δι' ἄλλας μὲν ὠφελείας, ἅς ἠδύνατο νὰ ἀρυσθῆ ἔξ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ πλούσια πρὸ πάντων μεταλλεῖα κατὰ τὸ Πάγγαιον ὄρος· συνεπεῖα δὲ τούτων ὁ Φίλιππος ἐκυρίευσε τὴν Ἀμφίπολιν, ἀξιόλογον Ἀθηναϊκὴν ἀποικίαν, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὴν Ὀλυνθον, ἀκολούθως δὲ καὶ τὰς Κρηνίδας (ὅς καὶ καθωραΐσας καὶ ἐπαυξήσας μετωνόμασε Φιλίπ-

πους), και ἄλλας ὀρεινὰς χώρας, πλουσίας εἰς μεταλλεῖα, και ἐτήσιον παρεχούσας αὐτῷ εἰσόδημα χιλίων ταλάντων (*).

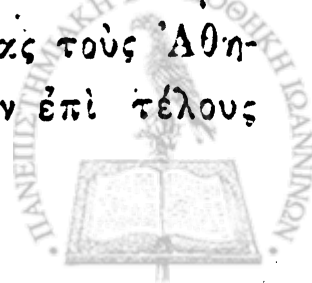
Και συνήθως μὲν παριστᾶται ὁ Φίλιππος ὡς δραστήριος, ἱκανὸς και φρόνιμος, ἀλλὰ και εἰς ἄκρον πανούργος και δόλιος, διὸ και βλέπων ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπερισχύσῃ-διὰ τῶν ὄπλων κατὰ τοσοῦτων δημοκρατιῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔλειψε νὰ μετεχειρίζηται τὴν ἀπάτην, καταφεύγων εἰς δωροδοκίας, δι' ὧν ἄριστα εἰς τοὺς ἐπιβούλους ἐπετύγχανε σκοποὺς του, οἰκτροῦς δ' οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οὐχὶ μόνον ἀπώλεσαν πολλὰς τῶν ἀρετῶν τῶν ἐνδόξων προγόνων των, ἀλλὰ και τοσοῦτον μεταξὺ αὐτῶν διεδόθη ἡ διαφθορά, ὥστε προέκυψαν ἄνθρωποι δι' ἀργυρίου πωλοῦντες τὴν πατριδα. Εὐστόχως δὲ και αὐτὸς ὁ Φίλιππος ἔλεγεν ὅτι ἐγίγνωσκε τὴν τέχνην τοῦ τοξεύειν τὰς πόλεις διὰ χρυσῶν βελῶν. «Οὐδεμία πόλις, ἔλεγεν, εἶναι ἀκαταμάχητος, εἰς ἣν δύναμαι νὰ ἐμβάσω ὄνον φορτωμένον χρυσίον.»

Και τοιοῦτον μὲν ἐπιτήδειον ἐνταύτῳ και ἰσχυρὸν ἀντίπαλον βλέποντες κατ' αὐτῶν ἐγειρόμενον οἱ Ἕλληνες, ὤφειλον νὰ σισσωματωθῶσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἐκεῖνοι εἰς νέον και αὐθις ἐβυθίσθησαν ἐμφύλιον πόλεμον, ὅς τις και παρέσχεν ἐλευθέραν εἰς τὸν Φίλιππον τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσοδον.

(*) Τὸ τάλαντον ἰσολογίζεται πρὸ 6,000 σημερινὰς νέας δραχμὰς.

Οἱ Φωκεῖς καλλιεργήσαντες μέρος γῆς ἀφιερωμένον εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, κατεδικάσθησαν εἰς μέγα χρηματικὸν πρόστιμον ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτυόνων, εἰς ὃ προήδρευον οἱ ἐν Ἑλλάδι νῦν μεγάλως ἰσχύοντες Θηβαῖοι, οἵτινες καὶ ἐπὶ τῇ ἀρνήσει αὐτῶν ἠπείλουν νὰ καταστρέψωσι τὴν Φωκίδα. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς Φιλόμηλος πανταχόθεν στενοχωρούμενος ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐπιπίπτει καὶ οὗτος κατὰ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ τῶν Δελφῶν. Ταύτοχρόνως δ' ἐζήτησε βοήθειαν καὶ παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες διὰ τὸ πρὸς τοὺς Θηβαίους μίσος των προθύμως παρεδέχθησαν τὴν πρότασιν αὐτοῦ, καὶ οὕτως εἰς (ἐμφύλιον) πόλεμον καὶ αὐθις περιπλέχθησαν οἱ Ἕλληνες. Καὶ ὠνομάσθη μὲν ὁ πόλεμος οὗτος ἱερός, ἀλλὰ κατὰ τὴν σκληρότητα ὑπερέβαινε πάντα τοὺς προηγηθέντας. Οἱ μὲν ἀντίπαλοι, ἐν οἷς ἐξεῖχον οἱ Θηβαῖοι, νομίζοντες ὅτι ἦτο συγκεχωρημένον νὰ πράττωσιν ἀπανθρώπως καὶ ἄνευ ἐλέγχων συνειδήτος πᾶν ὅ,τι κακὸν κατὰ τῶν βεβηλωσάντων τὰ ἱερά, ἐλάμβανον ἀφορμὴν νὰ δίδωσιν ἐλευθέραν διόδον εἰς τὰ πάθη των· οὐχ ἦττον δὲ καὶ οἱ Φωκεῖς ἀμυνόμενοι ἀπανθρώπως πρὸς τοὺς ἐχθρούς των ἐφέροντο, εἰς σκληρὸν θάνατον καταδικάζοντες πάντα τοὺς αἰχμαλωτιζομένους. Οἱ Θεσσαλοὶ, ἐπὶ τέλους λαβόντες μέρος εἰς τὸν πόλεμον καὶ ὑπὸ τῶν Φωκέων πιεζόμενοι, κατέφυγον εἰς τὸν Φίλιππον. Τοῦτο δ' ἐπόθει καὶ ἐκεῖνος. Σπεύσας λοιπὸν ἐν τῷ ἄμα ἐνίκησε τοὺς Φωκεῖς κατὰ κράτος καὶ τὸν στρατὸν αὐτῶν κατέστρεψεν, εἶτα δ' ἀποκοιμίσας τοὺς Ἀθηναίους καὶ κυριεύσας τὰς Πύλας, εἰσῆλθεν ἐπὶ τέλους

εἰς τὴν Φωκίδα, τῷ 346, καὶ οὕτως ἀπετελείωσε τὸν δέκα ἔτη διαρκέσαντα ἱερὸν πόλεμον, ἀπολαύσας ὑπόληψιν θρήσκου ἡγεμόνος. μεγάλως αὐτῷ χρησιμεύσασαν εἰς τὴν πολιτικὴν του, καὶ δι' ἧς, ἀποβληθέντων ἤδη τῶν Φωκέων ἐκ τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτυόνων, κατάρθωσεν οὗτος νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἐκείνων καὶ τὰς δύο ψήφους ἃς οἱ Φωκεῖς ἐντὸς αὐτοῦ ἐνέμοντο. Ἐπέτυχε δὲ συγχρόνως νὰ λάβῃ καὶ τὴν ἐφορίαν τῶν πυθικῶν ἀγώνων, ἀφαιρεθεῖσαν ἀπὸ τῶν Κορινθίων, ἀγῶν οὕτω καὶ φέρων τοὺς Ἑλληνας κατ' ἀρέσκειαν.

Ἄλλ' ἰσχυρὸς ἤδη ἐγείρεται κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀντίπαλος, ὡς κύριον ἀνταλλάξων ἔργον νὰ ματαιώσῃ τοὺς σκοποὺς καὶ νὰ διαλύῃ τὰ σχέδια αὐτοῦ. Οὗτος δ' ἦτο ὁ περίφημος Ἀθηναῖος ῥήτωρ, ὁ Δημοσθένης.

Καὶ ἀπώλεσε μὲν ἡ Ἑλλάς, κυρίως δ' αἱ Ἀθῆναι, πολλὰς τῶν πολεμικῶν αὐτῆς ἀρετῶν, ἐξέλιπον δὲ καὶ οἱ μεγάλοι πολεμικοὶ τε καὶ πολιτικοὶ αὐτῆς ἄνδρες, οἷον ὁ Μιλτιάδης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Κίμων, ὁ Περικλῆς, ὁ Νικίας, ἀλλ' ἦτο ἀπ' ἐτέρου εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς διανοητικῆς δόξης τῆς, καὶ ἡ εὐγλωττία πρὸ πάντων ἐθεωρεῖτο ὡς ἰσχυρότατον μέσον πρὸς ἐξάσκησιν πολιτικῆς ἐπιρροῆς καὶ ἰσχύος μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων, ὅθεν καὶ πλεῖστοι ἐλάμβανον ἀφορμὴν νὰ ἐξασκῶνται εἰς τὴν ῥητορικὴν.

Ὁ Δημοσθένης ἦτο υἱὸς πλουσίου μαχαιροποιοῦ, καὶ ἐκινήθη μὲν καὶ οὗτος ὑπὸ τῆς κοινῆς ἀμίλλης, πρὸ πάντων δὲ καὶ ὑπὸ τῆς εἰς τοῦτο ῥεπούσης φύσεως αὐτοῦ, νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος δόξαν, βραδύγλωστος ὅμως καὶ ἰχνόφωνος ὢν, ἐνταύτῳ

δὲ καὶ ἄλλα τινὰ φυσικὰ ἐλαττώματα ἔχων, δὲν ἦν
 προωρισμένος νὰ διαπρέψη κατὰ τοῦτο. Καὶ κατ' ἀρ-
 χὰς μὲν ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ δήμου θελήσας νὰ δημυ-
 γορήσῃ ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων κατὰ τῶ
 κηδεμόνων του, ἀλλ' ὁ κωμωδὸς Σάτυρος οἰκτωρὸς πρὸ
 αὐτὸν φερόμενος, ἔσπευσε πρὸς βοήθειάν του, ἀποδεί-
 ξας εἰς αὐτὸν ὅτι τὰ κινήματα καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀπαγ-
 γελίας τοῦ λόγου συντελοῦσι τὰ μέγιστα νὰ εὐδοκι-
 μήσῃ τις ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ ὅτι διὰ τῆς μελέτης
 μὲν ἀφ' ἑνὸς, διὰ τῆς ἀσκήσεως δ' ἀφ' ἑτέρου, ἠδύνατο
 ἀριστα νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τοῦτο. Ὁ (νέος) Δημοσθένης
 ἀκολουθήσας τὰς συμβουλὰς τοῦ κωμωδοῦ, κείρας τὸ
 ἥμισυ τοῦ πώγωνος, περιεκλείσθη ἐντὸς ὑπογείου σπου-
 δαστηρίου, καὶ ἐπὶ ὀλοκλήρους μῆνας ἐδίδετο εἰς τὴν
 μελέτην καὶ τὴν ἀσκησιν, καὶ ἄλλοτε μὲν καταβαίνων
 εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐδημηγόρει εἰς τὸ παράλιον, γυμναζό-
 μενος διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἰς τὸν θόρυβον τῶν συν-
 ελεύσεων, ἄλλοτε δ' ἐλάλει περιπατῶν ἢ τρέχων, καὶ
 ἐμβάλλων λιθάρια εἰς τὸ στόμα καὶ ἐξασκούμενος εἰς
 τὴν πρόφορὰν γραμμάτων (καὶ μάλιστα τοῦ ρ), ἄτινα
 ψελλίζων ἀπήγγελλε, καὶ οὕτως ὑπερνικῶν τὴν φύσιν,
 κατέστη ἔξοχος ῥήτωρ καὶ μέγας εἰς τε τὴν δύναμιν
 τοῦ λόγου, τὰς χειρονομίας καὶ τὴν τέχνην τοῦ κινεῖν
 τὰς ψυχάς. Ὡς δ' ὁ Περικλῆς ἄλλοτε ἤστραπτεν,
 ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα, οὕτω καὶ ὁ Δημοσθένης
 ἐκεραυνοβόλει τοὺς ἀντιπάλους του, καὶ διὰ τῆς ζωηρᾶς
 εὐγλωττίας του ὡς ἐκ συστήματος φανερός ἀντίπαλος
 καταστάς τοῦ Φιλίππου, ἀντέπραπτε γενναίως εἰς ἀπαν-
 τας αὐτοῦ τοὺς φιλοδόξους σκοπούς.

Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν βλέπομεν τὸν ἔξοχον τοῦτον ἄνδρα ἀντιτασσόμενον κατὰ τοῦ Φιλίππου εἰς τοὺς θαυμασίους ἐκείνους Φιλιππικούς του, ἀκολουθῶς δ' ὁ ῥήτωρ μέγας καὶ πολὺς ἀναφαίνεται εἰς τοὺς Ὀλυνθιακοὺς λόγους του, καὶ κατῴρθωσε μὲν ὁ Δημοσθένης νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ πέμψωσι βοήθειαν εἰς τὴν Ὀλυνθον, ἀλλ' ὁ πανοῦργος Φίλιππος δωροδοκῆσας δύο τῶν προϋχόντων, διὰ τῆς συνεργείας αὐτῶν εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ αὐτὴν μὲν ἐλαφραγώγησε, τοὺς δὲ κατοίκους ἐξηνδραπόδισε, τῷ 348 πρ. Χρ.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς περὶ τοῦ Φιλίππου μέχρι τῆς γεννήσεως καὶ τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀκολουθῶς δὲ θέλομεν ἰδεῖ τὸν πατέρα συμπράττοντα μετὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐπὶ τέλους ἐγκαταλιμπάνοντα τὴν βασιλείαν εἰς αὐτὸν ἀκμαίαν, ἰσχυρὰν καὶ προητοιμασμένην ἤδη διὰ τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, ἃς ἀνέλαβε μὲν ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἐξεπλήρωσε δ' ὁ περικλεῆς αὐτοῦ γόνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Γέννησις Ἀλεξάνδρου—Τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἀνατροφῆς αὐτοῦ.— Ἡ ἐν Χιρωνεΐᾳ μάχη.—Θάνατος τοῦ Φιλίππου.

Κατὰ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ τὸ τρίτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Φίλιππος συνεζεύχθη ⁽¹⁾ τὴν Ὀλυμπιάδα, ὀρφανὴν μὲν γονέων, ἀλλὰ θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Ἡπείρου, καὶ ἐκ τοῦ Ἀχιλλέως τὸ γένος ἔλκουσαν, ἐπομένως δὲ καὶ τῶν Αἰακιδῶν. Ἐκ πρώτης δ' ἀφροσύνης ἡ γυνὴ αὕτη, καλουμένη τὸ πρῶτον Μυρτάλη, περιγράφεται ὡς χαλεπὴ, δύστροπος, ζηλότυπος καὶ φιλέκδικος, ἐν δὲ τῇ νεανικῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ ὡραία, ἀκοινώνητος καὶ κομψὴ μετ' εὐτραπέλειας τινός, παριστᾶται ὅτι μετὰ μεγάλου ζήλου ἦτο ἀρωσιωμένη εἰς τὴν μυστηριώδη λατρείαν τοῦ Ὀρφέως καὶ τοῦ Βάκχου.... καὶ ὅτι, ὡς αἱ λοιπαὶ γυναῖκες τῆς Θράκης, ἐξέχουσα τῶν ἄλλων, παρεδίδοτο καὶ αὕτη μετὰ ἀγρίου ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰ νυκτερινὰ ὄργια κατὰ τὸ ἔθος τῆς χώρας, κρατοῦσα δ' ἀνὰ χειρας τὸν θύρσον⁽²⁾ καὶ

(1) Τῷ 358 ἢ τῷ 357 πρ. Χρ.

(2) Θύρσος, ἐλαφρὰ ράβδος κεκοσμημένη διὰ φύλλων κισσοῦ καὶ ἀμπέλου, καὶ φερομένη εἰς τὰς πανηγυρικὰς πομπὰς τοῦ Βάκχου.

φέρουσα τοὺς ὄφεις μετεώρους, περιέτρεχε τὰ ὄρη. Ὁ Φίλιππος νεανίας ἔτι ὢν καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐν Σαμοθράκῃ, ἐνθα συνεμυεῖτο μετ' αὐτῆς, ἐρασθεὶς αὐτῆς, τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ κηδεμόνος αὐτῆς Ἀρύμβα. Καὶ συνήθως μὲν φαντασιώδεις εἰκόνες ἐπλήρουν ἀδιακόπως τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν τῆς γυναικὸς ταύτης, ὄνειρον δὲ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ γάμου νύκτα εἶδε, καθ' ὃ μετὰ σφοδρᾶς βροντῆς κεραυνὸς ἐνέσκηψεν εἰς τὴν γαστέρα αὐτῆς, ἐκ δὲ τῆς ἐκ τούτου προελθούσης πληγῆς πῦρ ἐξερράγη, οὔτινος αἱ φλόγες διαφόρους ἔλαβον διευθύνσεις καὶ εἶτα ἐν ἀκαρεῖ διελύθησαν· τοῦ αὐτοῦ δ' εἶδους ὄνειρον ἐλέγετο ὅτι εἶδε συγχρόνως καὶ ὁ Φίλιππος, ὅτι δηλαδὴ ἐσφράγισε τὴν γαστέρα τῆς γυναικὸς τοῦ διὰ σφραγίδος, ἧς ἡ γλυφὴ εἶχεν εἰκόνα λέοντος. Οἱ ὄνειροκρίται καὶ μάντιες, ὧν ἐξεῖχεν ὁ περίφημος τῆς ἐποχῆς Ἀρίστανδρος, ἐζήτησαν ὅτι τὰ δύο ταῦτα ὄνειρα ἐσήμαινον ὅτι ἡ Ὀλυμπιάς ἐμέλλε νὰ γεννήσῃ παῖδα γενναῖον καὶ λεοντώδη, οὔτινος ἡ ἰσχὺς προεμηνύετο μὲν ὅτι ἤθελεν εἶσθαι μεγάλη, ἀλλὰ καὶ ὅτι συγχρόνως τὸ τέλος αὐτοῦ ἤθελεν εἶσθαι βραχύ.

Ἐγεννήθη δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰς Πέλλην, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας, τῷ 356 πρ. Χρ. Παρεκτός δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Φίλιππος ἔσχε καὶ δύο θυγατέρας ἐκ τῆς Ὀλυμπιάδος, τὴν Κλεοπάτραν καὶ τὴν Κύναν.

Ἐπὶ τὰ θεάματα ἠριθμοῦντο τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἐν οἷς διεφημίζετο καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ (κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν) ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, περίφημον ἀριστουργήμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἄδεται δ' ὅτι κουφόνους τις ἀνήρ,

Ἡρώστρατος ἢ Ἐρώστρατος καλούμενος, ὑπὸ μεγάλης κατεχόμενος δοξομανίας καὶ μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομα του, ἔκλυσε τὸν ναόν τοῦτον, ὥστε χάριν τῆς βδελυρᾶς ταύτης πράξεώς του νὰ γίγνηται λόγος περὶ αὐτοῦ.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐδόξαζον ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἦτο θεὰ τῆς θήρας, συγχρόνως δὲ καὶ ὅτι ἐπεστάτει κατὰ τὸν τοκετὸν τῶν γυναικῶν, ἐπωνομαζομένη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην Εἰλήθυσια, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν νύκτα τῆς πυρπολήσεως τοῦ ναοῦ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, παίζων (ἀκολούθως) ὁ Μάχνης ἱστορικός Ἠγησίαις εἶπεν, ὅτι οὐδόλως θαυμαστὸν ἦτο ὅτι ἐκείνη ὁ ναός, διότι κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ Ἄρτεμις ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βοηθοῦσα τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα εἰς τὸν τοκετὸν τῆς, οὐπερ ἔνεκα καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ φροντίσῃ διὰ τὸν ναόν τῆς.

Κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Φίλιππος ἔλειπεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς κατὰ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας κειμένης Ἑλληνικῆς πόλεως Ποτιδαίας. Ἐκεῖ δ' αὐθημερόν τῳ ἀνηγγέλησαν τρεῖς εὐχάρεστοι εἰδήσεις· πρῶτον ὅτι οἱ Ἰλλυριοὶ ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ του Παρμενίωνος εἰς μεγάλην τινὰ μάχην, δεύτερον ὅτι οἱ ἵπποι του ἐνίκησαν ἐν ἵπποδρομίῳ κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ ἤδη ἐπέμπετο εἰς αὐτὸν τὸ ἀριστεῖον, καὶ τρίτον, ὅτι τῳ ἐγεννήθη υἱός, ὁ Φίλιππος τὸ ἄστατον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων γινώσκων «ὦ τύχη, ἀνεβόησε, πρόσθες καί τι μικρὸν δυστύχημα εἰς τοσοῦτον μεγάλα εὐτυχήματα!»

Ἀμέσως δ' ὁ ἡγεμονόπαις παρεδόθη εἰς χεῖρας ἐπι-

σήμου τροφοῦ, καλουμένης Λαυνίκης, ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐπιστασίαν τῆς μητρὸς τῆς Ἑλλανίκης. Πρωίμως δὲ μεγάλην ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην ἔδειξεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν τροφὸν του, καὶ μεγάλως ἐτίμα καὶ ἐσέβετο αὐτὴν κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, τὴν δ' εὐνοϊάν του ταύτην ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς τῆς τροφοῦ. Καὶ οἱ μὲν υἱοὶ αὐτῆς συγκατελέγοντο μετὰ τῶν πρώτων ἀξιωματικῶν καὶ φίλων του, παρ' αὐτῆ διατελοῦντες πάντοτε, ἀμφότεροι δὲ πλησίον αὐτοῦ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἔπεσον γενναίως μαχόμενοι, ἰδιαίτερον δὲ πρὸς τούτοις τιμὴν καὶ σέβας ἐδείκνυεν εἰς τὸν ἀδελφόν της, τὸν Κλεῖτον, ὅς τις καὶ ἔσωσε τὴν ζωὴν του κατὰ τὴν παρὰ τῷ Γρανικῷ μάχην παρ' αὐτῆ εὕρισκόμενος, πικρῶς δὲ τὸν ἔκλαυσε θανατώσας αὐτὸν ἀκολούθως (κατὰ τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν του) ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ ἀλόγου θυμοῦ του καὶ τῇ παροινίᾳ του.

Ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ὀλίγον αὐξήθειε τὴν ἡλικίαν ὁ Ἀλέξανδρος, διαφόρους ἔσχε παιδαγωγούς, καὶ πρὸ πάντων τὸν Λεωνίδα, συγγενῆ τῆς μητρὸς του, ὅς τις καὶ ἀντὶ τροφοῦ καὶ παιδαγωγοῦ διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἱκανότητα ἐπωνομάσθη καθηγητῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ εὐγενὴς οὗτος ἀνὴρ φύσει αὐστηροῦ χαρακτῆρος ὢν, λιτὸς δὲ καὶ ἐγκρατῆς καθ' ἅπαντα, ἐφιλοτιμήθη νὰ ἀναθρέψῃ ἑλληνικῶς τρέφοντι τὸν Ἀλέξανδρον. Γνωστὸν δ' ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μεγάλως εἰς τὴν διανοητικὴν ἀποβλέποντες ἀνάπτυξιν τῶν παιδῶν, οὐχ ἥττον καὶ διὰ τὴν σωματικὴν αὐτῶν ἐκήδοντο ἀνατροφὴν. Ἡ πολυτέλεια δὲ πρὸ πάντων καὶ ἡ μαλακότης ἐθωροῦντο ὡς ἐπιβλαβῆ καὶ ὀλέθρια εἰς τὴν

ὑγείαν καὶ τὴν εὐζωίαν. Γυμνάσματα ἐν ὑπαίθρῳ, ἐλάττωσεν ἐνδουμασίαν καὶ ψυχρολουσίαν, ἀπλήτην πρὸς τούτοις καὶ λιτήν δίαιταν εἰς τὴν τροφήν ἀπεχτοῦντο κυρίως εἰς τὴν καλῶς ἐννοουμένην ἀνατροφὴν. Διὰ τῆς ἀγωγῆς δὲ ταύτης τὸ σῶμα καθίστατο εὐρωσττον καὶ εὐκίνητον, καὶ εἰς τὴν ἀγωγὴν ταύτην ὀρεῖλομεν πρὸ πάντων νὰ ἀποδώσωμεν τὴν σωματικὴν ῥώμην, τὸ κάλλος, τὴν κατὰ τοὺς μῦς εὐστροφίαν καὶ ἐνεργητικότητά καὶ τὴν ἐπιχρίστον συμπεριφορὰν, ἅτινα τοσοῦτον θαυμασίως ἀνεπτύσσοντο κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τύπον.

Καὶ τὸ ἀκόλουθον δὲ διὰ δὴλοῦ πόσον ὁ ἀξιόλογος παιδαγωγὸς ἐδράστετο πάσης εὐκαιρίας νὰ διδάσκη τὸν μαθητὴν του νὰ μὴ δαπανᾷ, μήτε νὰ σπαταλᾷ κατὰ πᾶσαν περιστάσιν ὑπὲρ τὸ δέον. Παρατηρήσας ὅτι κατὰ τινὰ θυσίαν (περὶ οὗ παιδιόθεν ἐκήδετο), ἀσειδῶς καὶ διὰ τῶν δύο χειρῶν λαμβάνων λιθάνιον, ἐξέριπτεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ πυρός, «Περίμεινον, ὦ παῖ, τῷ εἶπε, νὰ κυριεύσῃς τὴν γῆν, ἢ ὁποῖα προάγει τὸ λιθάνιον καὶ τότε νὰ θυμιάξῃς τόσον ἀρθρόνως.» Ὅτε δ' ἀκολούθως ὁ Ἀλέξανδρος ἔγινε κύριος καὶ τῆς προαγούσης τὸ λιθάνιον γῆς, ἐνεθυμήθη τὸν καθηγητὴν του καὶ ἔπεμψεν εἰς αὐτὸν ἐπιστολὴν λέγων· «Σοὶ πέμπω ἕκαστὸν τέλειαντα λιθάνωτοῦ καὶ κασσίας (σμύρνης), καὶ μάθε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ μικρολογῆς εἰς τοὺς θεοὺς, βλέπων ὅτι καὶ τὴν λιθάνωτορόρον καὶ τὴν ἀρωματορόρον ἐξουσιάζομεν.»

Συχνάκις δ' ὁ σπαρτιατικῶς ἀνατρέφων τὸν μαθητὴν του παιδαγωγὸς ἠρξάνη καὶ τὴν ἰδιαιτέραν χρίσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐξετάζων μὴ ἢ μῆτηρ του ἐκ οἴλου-

στοργίας ἔκρυψε καρύκευμά τι βλαβερόν εἰς τὴν ὑγείαν ἢ καὶ εἰς λυχνίαν παροξύνον τὸν παῖδα.

Ἡ συγγένεια τῆς μητρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τοῦ Λεωνίδου συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν καλὴν ἀνατροφὴν ἣν παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ του ἔλαβε, διατηρήσασα αὐτὸν εἰς πειθαρχίαν, ἐνῶ ἄλλος παιδαγωγὸς δυσκόλως ἤθελεν ἐπιτύχει εἰς τοιοῦτον μαθητὴν, οἷος ὁ Ἀλέξανδρος. Καὶ ναὶ μὲν κατὰ τὰ ἄλλα παριστᾶται ἡ μήτηρ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς γυνὴ δύστροπος, χαλεπὴ καὶ τραχεῖα, ἀλλὰ τί παράδοξον, ἂν, ὡς λίαν φιλόστοργος εἰς τὸ τέκνον τῆς, συμμορφωμένη μετὰ τοῦ ἔμφορος παιδαγωγοῦ, παρηκολούθησε τὰ ἔχνη αὐτοῦ εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ υἱοῦ τῆς, ὀδηγοῦσα καὶ παροτρύνουσα αὐτὸν κατὰ τὰς ὑγιεῖς ἐκείνου ἀρχάς;—Ναὶ, ναὶ, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἐνταῦθα (1) ὅτι αἱ μητέρες κατὰ διαφόρους ἐποχὰς συνετέλεσαν νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς υἱοὺς των τὰς ἀρχάς, δι' ὧν οὗτοι ἀκολούθως ἀνεφάνησαν ἔξοχοι ἄνδρες ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Κορνηλλία, ἡ μήτηρ ἐκείνη τῶν Γράγκων, Ναθαλία, ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Πέτρου, αὐτοκράτορος καὶ ἀναμορφωτοῦ τῆς Ῥωσσίας, Ῥωμανία, ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἡ μήτηρ τοῦ παρ' ἡμῖν Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, ἡ μήτηρ τοῦ ἐνδόξου Ἀμερικανοῦ Οὐασιγκτῶνος καὶ ἄλλαι, δὲν μᾶς παρέχουσι τρανὰ τούτου παραδείγματα ἐν τῇ σφαίρᾳ, καθ' ἣν ἕκαστος αὐτῶν διέπρεψεν; Ἡ φύσει δὲ δοξομανὴς γυνὴ αὕτη ἀνεπύλει, κατὰ τὰς ιδέας:

(1) Ὅρ. τὴν ἱστορίαν τοῦ μεγάλου Πέτρου.

τοῦ τότε κόσμου, τὰ ὄνειρα καὶ τὰ σημεῖα, ἄτινα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου τῆς εἶδε, καὶ οὐδὲν ἄλλο κυρίως ἀπέβλεπε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν υἱὸν τῆς εἰμὴ αἰσθημάτων ὑψηλόφρονος, καὶ παρ' αὐτῆς βεβαίως ἔλαθε πρώτως ὁ Ἀλέξανδρος τὸν μέγαν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸ εὐερέθιστον, ἄτινα κυρίως διακρίνουσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἡρώων τὸν ἡμέτερον. Εἴτε δ' εἰς τὴν μητέρα χαριζόμενος καὶ ὁ καθηγητῆς τοῦ παιδός, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ ἐκεῖνος ἐμφορούμενος αἰσθημάτων τῆς δόξης, παρότρυνεν ἐπὶ μᾶλλον τὴν Ὀλυμπιάδα κατὰ τοῦτο. Ἡρώτησεν ἡμέραν τινὰ ὁ Λεωνίδας τὸν (μικρὸν) Ἀλέξανδρον, «Πότε, ὦ παῖ, εὐδαιμονήσουσιν οἱ ἄνθρωποι;—Ὅταν, ἀπῆντησεν ὁ εὐρυῆς βασιλόπαις, συνενωθῶσιν ὑπὸ μίαν βασιλείαν καὶ ἀδελφοποιηθῶσιν». Ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῳ ταύτῃ τοῦ παιδός ἀπαντήσας θαυμάζων ὁ Λεωνίδας εἶπεν εἰς τὴν συγγενῆ αὐτοῦ, τὴν Ὀλυμπιάδα. «Ἐν τῷ υἱῷ σου ὑποκρύπτεται οὐχὶ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ἀλλὰ τοῦ κόσμου ὅλου.»

Παρικτὸς δὲ τοῦ Λεωνίδου, ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε καὶ ἄλλους διδασκάλους καὶ παιδαγωγούς, παρ' ὧν ἐδιδάσκετο τὰ ἐγκύκλια λεγόμενα μαθήματα, τὰ εἰς τὴν σπουδὴν πρὸ πάντων ἀναγόμενα τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων παιδαγωγῶν διεκρίνετο καὶ ὁ ἐξ Ἀκαρνανίας Λυσίμαχος, ἀνὴρ κολακκευτικώτατος, ἐπιτυχῶν διὰ ῥαδιοουργίας νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἀποκαλῶν Πηλέα μὲν τὸν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ ἠδόμενον Φίλιππον, Ἀχιλλέα δὲ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἑαυτὸν Φοῖνικα, οἷος ὑπῆρξεν ὁ

ὁ τοῦ ἥρωος ἐκείνου παιδαγωγός. Ὅσον δὲ σέβας καὶ ἀγάπην ἔτρεφεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν Λεωνίδα διὰ τὸ αὐστηρὸν αὐτοῦ ἦθος, παρακολουθῶν τὰς εἰλικρινεῖς αὐτοῦ νοουθεσίας καὶ καθ' ἅπαντα προσπαθῶν νὰ μιμηταὶ αὐτὸν, τοσοῦτον δυσηρεστεῖτο εἰς τὴν κολακείαν καὶ τὴν ἄχαριν ἀστείότητα τοῦ Λυσιμάχου, εἰς σπουδαῖα ὁ παῖς καὶ ἐμβριθῆ ἀποβλέπων ἀντικείμενα, καὶ οὐχὶ εἰς ἀνωφελεῖς καὶ ἀχρήστους ἐπαίνους καὶ εἰς κολακευτικούς λόγους, οὓς ἀφειδῶς ἐκεῖνος παρεῖχεν εἰς τὸν μαθητὴν του.

Ἐπειδὴ δ' ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τε τὸ πρωίμως ἀναπτυχθὲν πνεῦμα αὐτοῦ καὶ τὴν ἰδιόζουσαν ἀγωγὴν, ἣν ὁ παῖς ἔλαβε, τὰ πάντα ἐφάνησαν ἔκτακτα εἰς αὐτόν, ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι ἱστορικοὶ ἀβασανίστως παρεδέχθησαν διάφορα περὶ αὐτοῦ διηγήματα, ἰδιὰ τε καὶ οὕτοι ἀναμίζαντες περὶ τε τῆς γεννήσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ, δι' αὐτῶν θέλοντες νὰ καλλωπίσωσι τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἥρωος. Ἐὶς τὰ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐνδιατρίβοντες καὶ ἡμεῖς, θέλομεν περιορισθῆ νὰ ἐκθέσωμεν ὀλίγα τινὰ ἐκ τούτων, τὰ ἐπὶ πιστοτέρων πηγῶν βασιζόμενα καὶ τὰ περὶ τὴν σπουδαιοτέραν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν ἀναφερόμενα, σπεύδοντες ἀκολουθῶντες νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν μεγαλεπήβολων καὶ γιγαντωδῶν αὐτοῦ ἐπιχειρήσεων.

Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῆς σωματικῆς μορφῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναφέρεται ὅτι ἦτο λευκὸς καὶ ξανθός· γλυκὺ δ' ἐρύθημα ἀνεφαίνετο ἐπὶ τῶν παρειῶν καὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ εἶχεν ὑγροῦς μὲν καὶ σπινθηροβολοῦν-

ἀρχαῖοι παρείχον ἀξίαν εἰς καταγωγὴν ἐξ ἀρχαίων γενῶν καὶ ἡρώων, καὶ οὐ μικρὸν παιδιόθεν καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐσεμνύνητο ὅτι ἀπὸ πατρὸς μὲν πρόγονον εἶχε τὸν Ἡρακλέα, ἀπὸ μητρὸς δὲ τὸν Ἀχιλλέα, ἐπομέως δὲ καὶ τὸν Πηλέα καὶ τὸν Δίακόν.

Κατὰ τὴν νεαρὰν αὐτοῦ ἡλικίαν ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε συμπαραλάβει ὡς συνεταίρους καὶ συμπαίκτορας συνομηλικὰς του τινὰς, υἱοὺς τῶν ἐπισημοτέρων αὐλικῶν, τὸν Φιλώταν, δευτερότοκόν υἱὸν τοῦ στρατηγοῦ Παρμενίωνος, τὸν Ἄρπαλον καὶ Νέαρχον, τὸν Ἐριγυῖον, τὸν Πτολεμαῖον, τὸν Ἡραιστίωνα καὶ ἄλλους, μεθ' ὧν καὶ συνέπαιζε καὶ συνηγωνίζετο ἐξασκούμενος, πολλάκις δὲ καὶ διάφορα μετ' αὐτῶν συνεζήτει ζητήματα καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν των. Κατὰ δὲ τὰς συζητήσεις ταύτας τὸ ἀνδρικὸν διεφαίνετο φρόνημα καὶ ἡ μεγάλη ὑπερηχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῶν ὁμηλικῶν του. Μετὰ τοσαύτης δὲ συνήθως ἐπιμονῆς ἔχων διανοητικὴν ἢ ἄλλην τινὰ ἐνασχόλησιν προσηλοῦτο εἰς αὐτήν, ὥστε οὐδόλως ἐξωτερικόν τι αἴτιον, ὅσον περίεργον καὶ ἀνῆτο, ἠδύνατο νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ προκειμένου ἔργου προσοχὴν του, διὸ καὶ ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ φέρῃ εἰς πέρας πᾶν ὅ,τι ἐπεχειρίζετο. Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ συνέταιροι αὐτοῦ τὴν μεγάλην φιλοπονίαν καὶ τὸ φιλεργὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου θαυμάζοντες, παντὶ σθένει ἠγωνίζοντο νὰ ἐξομοιωθῶσι πρὸς αὐτόν. Εἰς δὲ τὰς πρὸς ἀλλήλους συνδιαλέξεις καὶ τὰ διαγωνίσματα των ἀποτυγχάνων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ Φιλώτας, ἐκάλυπτε συνήθως τὴν ἀδυναμίαν του, ἐκθειάζων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἰκανότητά του πατρὸς του. «Φιλώτα, τῷ ἔ-

λεγε τότε ὁ (μικρὸς) Ἀλέξανδρος, δὲν πρέπει νὰ μεγαλοφρονῶμεν διὰ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ πατρός μας, ἀλλὰ διὰ τὰ ἴδικά μας. «Ἀνδραγαθίας καὶ οὐ πατραγαθίας, Φιλώτα! Πόσον δ' ἀπεναντίας ἐγὼ λυποῦμαι ἀκούων τὰς τσαύτας νίκας τοῦ πατρός μου, φοβούμενος μὴ δὲν ἀρήσῃ νὰ πρᾶξω καὶ ἐγὼ τίποτε μεθ' ὑμῶν.»

Ὡς δὲ κατὰ τὰ ἄλλα, οὕτω κατὰ τὴν γενναιότητα τῆς ψυχῆς παιδιόθεν ἐξεῖχεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ πολλὰ δεῖγματα μεγαλοδωρίας ἀναφέρονται ὅτι παρέσχε κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἡλικίας του, ἧτις καὶ ἐπηύξησε θυμωσίῳ, εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους τῶν θριχέων καὶ τῆς δόξης του. Πολλὴν δ' ἀγάπην τρέφων ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς πάντας τοὺς συνεταίρους του, ἔσοχον εἶχε κλίσιν πρὸς τὸν Ἡρακλίωνα, τὰ αὐτὰ δεικνύων ἀμοιβαίως πρὸς ἐκεῖνον αἰσθήματα. Ἡμέραν δὲ τινὰ ἐνώπιον τῶν συνεταίρων ἀπαγγέλλων τὴν εἰκοστὴν δευτέραν ἐκβόδιν τῆς Ἰλιάδος ἐδάκρυσε, καὶ μετὰ θλίψεως εἶπε· «Πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἦμην καὶ ἐγὼ Ἀχιλλεύς, πλὴν νὰ ἔχω καὶ τοιοῦτον φίλον, οἷος ἦτο ὁ Πάτροκλος.— Ἄν σὺ, Ἀλέξανδρε, τῷ εἶπε τότε ὁ Ἡρακλίων, ἐπιθυμῆς νὰ ἀντικαταστήσῃς τὸν Ἀχιλλέα, καὶ ἐγὼ ὀρέγομαι νὰ ἀντικαταστήσω τὸν Πάτροκλον.» Ἐκ τῆς ἀποκρίσεως δὲ ταύτης εὐχρησθηθεὶς τὰ μέγιστα ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὸν Ἡρακλίωνα ἐναγκαλισθεὶς, «Ἀπὸ τοῦδε λοιπὸν, τῷ εἶπεν, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος εἶναι Ἡρακλίων, ὁ δ' Ἡρακλίων, Ἀλέξανδρος.» Ἐκτετε δ' ὁ Φιλώτας ζηλοτύπως ὑπέδραπε τὸ νέον ζεῦγος τῆς ἀληθοῦς καὶ παρδειγματικῆς ταύτης φιλίας.

Μεγάλην δ' ὁ καλὸς Λεωνίδας κατέβαλλεν ἐπιμέλειαν οὐχὶ μόνον διὰ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν τοῦ παιδὸς ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, ὅπερ οἰκτρῶς πεπραμελεῖται ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν. Κατὰ τὰς ἐδηγίας λοιπὸν τοῦ ἀρίστου καθηγητοῦ του ἐξεγειρόμενος τῆς κλίνης ὁ Ἀλέξανδρος, πρῶτον μὲν προσηύχετο εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς νενομισμένας ἐτέλει θυσίας, εἶτα δὲ προεγευμάτιζε λιτῶς, καὶ μετὰ μεγάλου ζήλου καὶ προθυμίας ἀκολούθως παρεδίδοτο εἰς τὰ μαθήματα. Παιδιόθεν δὲ παρεῖχε μεγάλα δείγματα φιλομαθείας καὶ λίαν ἐτέρπετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἀκορέστως ἐπὶ τούτῳ χρήσιμα καὶ τερπνὰ ἀναζητῶν βιβλία. Τεραστίαν δ' ἐξόχως ὁ Ἀλέξανδρος ἐδείκνυε κλίσειν εἰς τὰ ποιήματα τῶν προγενεστέρων Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα εἰς τὰς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοὺς διθυράμβους τοῦ Τιλέστου καὶ Φιλοξένου, καίτοι δὲν ἠδύνατο νὰ νοῆ αὐτὰ εἰσέτι, διὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀκόμη γνώσεις καὶ τὴν μικρὰν ἡλικίαν του, συχνάκις δ' ἀνεγίνωσκεν ἐπιμελῶς καὶ τὰ ὠραῖα συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος, τὸ περὶ Κύρου παιδείας καὶ τὸ περὶ Κύρου (τοῦ νεωτέρου) ἀναβάσεως, φέρων δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν πατέρα του ὠραιότατην ἐπιστολὴν τοῦ ῥήτορος Ἰσοκράτους, ἐμελέτα καὶ ἐσχολιάζεν αὐτήν. Εἰς δὲ τὰς ἀπορίας ἃς συνήντα εἶχε τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον προτέρημα νὰ ἐρωτᾷ εἴτε τὸν Λεωνίδα, εἴτε τοὺς ἄλλους διδασκάλους του. Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τῆς ἀνάσεως διῆγε τὸν καιρὸν ἢ σφαιρίζων μετὰ τῶν συνεταίρων του, ἢ δικάζων μεταξὺ

αὐτῶν, καὶ συντάττων πολεμικόν τι σχέδιον (1), εἰς εἰς δὲ τὸν περίπατον συχνάκις ἐξερχόμενος, ἐζησκαίτο ἢ νὰ τοξεύῃ, ἢ νὰ ἀναβαίῃ καὶ νὰ καταβαίῃ ἐπὶ τρέχοντος ἄρματος (ἀμαξίου), παίζων δὲ πολλάκις ἐθήρευε πτηνὰ, ἀλώπεκας καὶ ἄλλα μικρὰ ζῶα.

Καὶ κατὰ τὰ ἄλλα δ' ὁ Ἀλέξανδρος περιγράφεται ὅτι ἦτο ἀγνός καὶ καθαρὸς τὰ ἦθη. Ἐφεύγε δ' ἐν γένει τὰς ἀηδεῖς καὶ ἀνοικεῖους συναναστροφάς, καὶ μεγάλως ἀπεστρέφετο νὰ ἀκούῃ τοὺς γραώδεις μύθους, εἰς οὓς ἐκ φύσεως ρέπουσιν οἱ κακῶς ἀνατρεφόμενοι παῖδες, ἀπερίγραπτον δ' ἐδείκνυσεν ἔφρασιν καὶ ὄρεξιν ἀκούων νὰ λαλῶσι περὶ τῶν κατὰ τὸν Μαραθῶνα, τὴν Σαλαμίνα τὰς Πλαταιάς καὶ ἀλλαχοῦ τροπαίων, δι' ὧν οὐχὶ μόνον αὐτὸς ἐκαρπούτο, ἀλλὰ καὶ μέγαν ζῆλον διὰ τοῦ παραδείγματός του ἐνέπνεεν εἰς τοὺς συνεταίρους του, καὶ εἰδήμονας αὐτοῦς καθίστα τῶν ἐπισημοτέρων γεγονότων τῆς πρότινων χρόνων τοσοῦτον λαμπρῶς διακριθείσης Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην φκίνεται διαδραματισθεῖσα καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ (μικροῦ) Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Περσῶν πρέσβων διαθρυλληθεῖσα σκηνή. Ἐλειπεν ὁ Φίλιππος εἰς ἐκστρατεῖαν τινὰ, πρέσβεις δὲ τῆς Περσίας ἀφίκοντο εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ. Ὁ παῖς ἔτι Ἀλέξανδρος ὑπεδέχθη αὐτοὺς λίαν φιλοφρόνως, καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἐλέγοντο τότε διὰ τοὺς μεγάλους

(1) Παραπέμπομεν τὴν ἀναγνώστην εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ὅς τις καὶ κατὰ πολλὰ θαυμαστής καὶ μμητής τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὑπῆρξεν.

θησαυρούς και τήν πολυτέλειαν τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, πολλὰ δὲ διεφημίζοντο θαυμάσια ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ὅτι δηλαδὴ ὑπῆρχε τεχνικὸς χρυσοῦς πλάτανος ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ και χρυσῆ ἀμπελος, ἧς αἱ ῥιζαὲς ἦσαν ἐκ σμαράγδων, ἀνθράκων και ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἐνθα και πολλάκις παρεκάλητο ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεώς του, μέγας δὲ λόγος ἐγίνετο και περὶ τῶν ἐν Βαβυλωνί (ὑπὸ τὴν Περσίαν νῦν διατελούσῃ) κρεμαστῶν κήπων τῆς Σεμιράμιδος, πρὸ πάντων δὲ διὰ τὸν διασφυλλοῦμενον χρυσοῦν ποταμὸν και τὴν φημιζομένην κρήνην τοῦ ἡλίου, ἧς τὰ ὕδατα τὴν μὲν ἡμέραν ἦσαν ψυχρὰ, τὴν δὲ νύκτα θερμὰ, και οὐ μικρὰν μὲν περὶ τούτων γνῶσιν εἶχε βεβαίως και ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ὁ μεγαλόφρων παῖς οὐδένα περὶ τῶν τοιούτων κατεδέχθη νὰ κάμῃ λόγον, ἀλλ' ἀπεναντίας ἠρώτα τοὺς πρέσβεις ποία ἦτο ἡ πρὸς τὴν (ἐνω) Ἀσίαν ὁδός, πόσον ἀπέχει τῆς Μακεδονίας ἢ Περσίας, εἰς τί ἀκριβῶς συνίστατο ἡ δύναμις τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως, ποῦ παρευρίσκετο ὁ ἴδιος κατὰ τὰς μάχας, πῶς ἐφέρετο πρὸς τοὺς αἰχμαλωτιζομένους ἐχθρούς του, πῶς ἐκυβέρνηα τοὺς ὑπηκόους του και τὰ τοιχῦτα. Οἱ πρέσβεις θαυμάζοντες διὰ τὴν ἀγγίνοιαν τοῦ βασιλόπαιδος, ἔλεγον ὅτι ἡ ἰκανότης και ἡ στρατηγικὴ ἐμπειρία τοῦ Φιλίππου ἦτο μικρὰ παραβαλλομένη πρὸς τὴν ὀξύνοιαν και τὸ πνεῦμα τοῦ νέου Ἀλεξάνδρου, πρὸς τούτοις δὲ και ὅτι ὁ μὲν ἰδικὸς των βασιλεὺς ἦτο πλούσιος και ἰσχυρὸς, ἀλλ' ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦδε ἐφαίνετο ὅτι ἐμελλε νὰ καταστηθῇ μέγας και πολὺς.

Ἡμέραν δέ τινα μεγάλης τῶντι σπουδῆς ζήτημα προέκυψε μετὰξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ. «Ποῖος ἐκ τῶν προγενεστέρων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος εἶναι μεγαλητέρου θαυμασμοῦ ἄξιος;» Καὶ ὁ μὲν Ἄρπαλος ὡς τοιοῦτον προέτεινε τὸν Ἀλκιβιάδην, ὁ δὲ Νέαρχος τὸν Κίμωνα, ὁ Ἐριγυῖος τὸν Θεμιστοκλέα, ὁ Πτολεμαῖος τὸν Περικλέα, ὁ Ἡφαιστίων τὸν Ἐπαμινώνδαν καὶ ὁ Φιλώτας Παισάνειαν τὸν Λακεδαιμόνιον. Προσκληθέντες δ' ὑπὸ τοῦ ἡγεμονόπαιδος Ἀλεξάνδρου νὰ ἐκφράσῃ ἕκαστος τὴν πρὸς τὸν πρόξενον τοῦ θαυμασμοῦ του ιδέα του, ὁ μὲν Ἄρπαλος εἶπεν ὅτι θαυμάζω τὸν Ἀλκιβιάδην, διότι ὁσάκις ἤθελεν ἠδύνατο ἢ νὰ ὠφελῇ ἢ νὰ βλάβῃ τὴν πατρίδα· ὁ δὲ Νέαρχος εἶπε διὰ τὸν Κίμωνα ὅτι φιλῶν τὴν πατρίδα ἐφάνη λίαν ἀμνησίκαιος, ὁ Ἐριγυῖος ἐθαύμαζε τὸν Θεμιστοκλέα ὡς νικήσαντα μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἐν Σαλαμίνι νίκην, ὁ (βασιλικώτατος) Πτολεμαῖος ἐθαύμαζε τὸν Περικλέα, διότι ἐν δημοκρατίᾳ κατώρθωσε νὰ βασιλεύῃ, πρὸς τούτοις δὲ καὶ διότι τοσοῦτον ἐπεμελήθη νὰ καλλωπίσῃ τὰς Ἀθήνας, ὁ Ἡφαιστίων τὸν Ἐπαμινώνδαν, ὡς ἔχοντα μεγάλην φιλίαν μετὰ τοῦ συστρατήγου του Πελοπίδου, ὁ δὲ Φιλώτας εἶπεν ἐπὶ τέλους ὅτι ἐθαύμαζε τὸν Παισάνειαν διὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην του. Καὶ ἐκ πρώτης μὲν ἀφετηρίας περιέργως βλέπομεν ὅτι ἕκαστος τῶν συνεταίρων ἐφάνη θαυμάζων τὸν ὁμοῖόν του πολιτικὸν κατὰ τε τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ ἰδιώματα, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀκούσας τὰς ἐπικρίσεις τῶν ἄλλων, «Βεβαίως, εἶπε, πάντες οὔτοι εἶναι ἄξιοι μεγάλου θαυμασμοῦ διὰ τὰς ἀρετάς.

των, ἀλλ' οὐδείς τούτων κατώρθωσεν ὅ,τι Καλλικρατίδας (ὁ Λακεδαιμόνιος) ηὐχθήθη μετ' ἀγανακτήσεως ἀναχωρῶν ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ νεωτέρου Κύρου. Ἐξακολουθῶν οὗτος τὸν κατὰ τῶν Ἀθηναίων πόλεμον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ τὰ διὰ τὸν μισθὸν τῶν ναυτῶν ὑποσχεθέντα χρήματα παρὰ τοῦ Πέρσου, ἀπῆλθε λίαν περωργισμένος. Δικαιοτάτην δ' ἐξέφρασεν εὐχὴν νὰ δυνηθῆ νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε οὗτοι (Ἕλληνες ὄντες) νὰ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ κολακεύωσι βαρβάρους ἔνεκα χρημάτων, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀπεναντίας νὰ κολακεύωσι καὶ νὰ ἔπωνται εἰς Ἕλληνας.—Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι δυσχερέστατον καὶ μέγα, εἶπεν ὁ Φιλώτας.—Ναί, δυσχερέστατον καὶ μέγα, ὑπέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος, διὸ καὶ μέγας ἀνὴρ ἀπαιτεῖται πρὸς κατώρθωσιν τοῦ πράγματος.

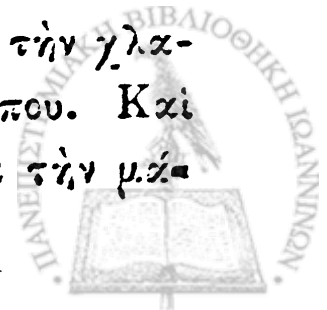
Θεράπων δ' ἐν τούτοις, ὃν ἠγάπα ὁ Ἀλέξανδρος ὡς διδάσκοντα αὐτὸν προθύμως νὰ ἱππεύῃ, προσελθὼν τῷ εἶπεν, ὅτι ἀξιόλογόν τινα ἵππον ἔφεραν διὰ πώλησιν καὶ ὅτι ὁ πατήρ αὐτοῦ κατέβη εἰς τὴν αὐλὴν μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν φίλων νὰ δοκιμάσωσιν αὐτόν.

Θεσσαλός τις ἔμπορος, καλούμενος Φιλόνεικος, ἔφερεν εἰς τὸν βασιλέα Φίλιππον μέγαν, ἰσχυρὸν καὶ σφριγῶντα ἵππον, καλούμενον Βουκέφαλον ἢ Βουκεφάλαν, προτείνων ὅτι τὸν ἐπώλει δεκατρία τάλαντα· καὶ ἦτο μὲν τρώοντι ὑπέρουγκος ἢ τιμὴ αὐτῆ, ἀλλ' ὁ Φίλιππος ἐπιθυμῶν νὰ ἀπολάβῃ τὸν ἵππον, ἐξῆλθεν εἰς τὴν πεδιάδα μετὰ τῶν αὐλικῶν τοῦ πρὸς δοκιμάσασιν τοῦ ἵππου, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀγρίον καὶ ἀδάμαστον ἦτο τὸ ζῶον,

Ὡστε οὐδείς ἐτόλμα νὰ τὸ ἱππεύσῃ, ὁ δὲ Φίλιππος ἀγα-
νακτήσας διέταξε τὸν Θεσσαλὸν νὰ ἀπαγάγῃ τὸν μακί-
κόμενον ἵππον του.

Τὴν στιγμήν δ' ἐκείνην προσελθὼν καὶ ὁ Ἀλέξαν-
δρος μετὰ τῶν συνεταίρων του, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ
τὴν λύπην του, βλέπων ὅπι ἀπέπεμπον τὸν ὠραῖον
ἵππον, «Βαβαί, ἀνεβόησεν, ὅποῖον ἵππον ἀφίνου νὰ
φύγῃ ἀπὸ τὰς χειρὰς των, ἐξ ἀπειρίας καὶ φόβου μὴ
τολμῶντες νὰ τὸν ἱππεύσωσιν.» Ὁ Φίλιππος κατ'
ἀρχὰς ἐθεώρησε τοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ του ὡς μωροῦς
καὶ παιδαριώδεις, ἀλλὰ βλέπων αὐτὸν ἐπιμένοντα
καὶ λυπούμενον ἐνταύτῳ διὰ τὴν ἀποπομπὴν τοιοῦτου
εὐγενοῦς ζώου, ὡς ἔλεγε, — «Μέμφεσαι, τῷ εἶπε, τοὺς
μεγαλητέρους σου ὡς νὰ γνωρίζῃς σὺ νὰ τὸν ἱππεύσῃς,
ἂν ὁμως δὲν δυνηθῆς νὰ τὸν ἱππεύσῃς τί νὰ χάνῃς ; —
Τὴν τιμὴν τοῦ ἵππου, ἀπήντησε μεθ' ὀρμῆς ὁ Ἀλέ-
ξανδρος. Ἀπαντες κατεσχέθησαν ὑπὸ ἀσθέστου γέ-
λωτος ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, τέλος ὅμως ὁ Φίλιππος
νουθετήσας τὸν υἱὸν του νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τοιοῦτον ἐπι-
κίνδυνον ἐπιχείρημα, τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ἱππεύσῃ
τὸν ἵππον. Χαίρων δ' ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀμέ-
σως λαμβάνει τὴν κεφαλὴν τοῦ Βουκεράλου, καὶ πα-
ρατηρήσας ὅτι ἄχρι τοῦδε ὁ ἵππος ἐφόβειτο ὑπὸ τῆς ἰδίας
αὐτοῦ σκιᾶς ταρασσόμενος, στρέφει τὴν κεφαλὴν τοῦ
ζώου πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ συγχρόνως διὰ τῆς χειρὸς
τὸν καταπραΰνει θωπεύων αὐτόν. Οὕτω δὲ καταστήσας
ἡμερώτερον τὸν Βουκέφαλον, ἀφίνει ἡσύχως τὴν γλα-
μύδα καὶ ἀναπηδᾷ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ἵππου. Καὶ
σρίγγει μὲν κατ' ἀρχὰς τὸν χαλινὸν, ἀλλ' οὔτε τὴν μά-

στιγα, οὔτε τοὺς πτερινιστήρας εἰσέτι μεταχειρίζεται, καλῶς δ' ἐπ' αὐτοῦ στερεωθείς, τὸν κεντὰ πράεως διὰ τῶν πτερινιστήρων καὶ τὸν παροτρύνει διὰ θελκτικῆς φωνῆς. Ἴν' ἀκκρεῖ ὁ ἵππος ἐγένετο ἀφαντος, καὶ ὁ μὲν Φίλιππος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν μένουσιν ἀλαλόφωνοι, ἀναπόφευκτον θεωροῦντες τὸν ὄλεθρον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ὁ παῖς ἀποπεράνας φαιδρῶς τὴν πορείαν του, ἐπιστρέφει ὑπερηφάνως καὶ θριαμβευτικῶς, χαίρων ὅτι ἐδάμασεν ἵππον ὅστις ἐνομιζέτο ὅτι ἦτο παντάπασιν ἀγαλίνωτος καὶ ἀντιθάσσευτος, καὶ οἱ ἄλλοι μὲν περιστοιχίσαντες τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπήρουν αὐτὸν ἀλκλάζοντες· ὁ δὲ Φίλιππος, ἅμα κατέβη τοῦ ἵππου, μετὰ γαργῆς περιπτυσσόμενος αὐτόν, «Υἱέ μου, τῷ εἶπε, ζήτησον ἄλλο μεγαλύτερον βασίλειον, διότι ἡ Μακεδονία εἶναι μικρὰ διὰ σέ.»

Αἱ περιστάσεις δὲν ἐπέτρεψαν βεβαίως τὸν Φίλιππον νὰ λάβῃ ἐξειδικασμένην ἀνατροφήν ἐν Μακεδονίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς Ἰλλυριοῖς, ἀλλ' εἰς Θήβας ἀρίστης λαχῶν εὐκαιρίας νὰ συνδιάγῃ μετὰ τοῦ τότε ἐνδόξου στρατηγοῦ Ἐπαμινώνδου ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἐξόχου πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ Πολύμνιδος, πιθανώτατον ὅτι ἔλαβε μᾶλλον ἢ ἦττον μὲν φωνισιν τινὰ, καὶ διὰ πείρας ἐγνώρισε τὰ καλὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα, ὅθεν καὶ κατ' αὐτὴν ἐφιλοτιμήθη νὰ ἀναθρέψῃ τὸν υἱὸν τοῦ Ἑλληνικώτατα. Καὶ εἶχε μὲν ἡ Ἑλλὰς παρακμάσει κατὰ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἰσχὺν καὶ ἐπιρροήν, ἀλλ' ἦτο ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς φιλολογικῆς αὐτῆς δόξης, καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἠκμαζόν οἱ ἐπισημότεροι τῶν φιλοσόφων αὐτῆς Πλάτων καὶ Ἀριστοτέ-

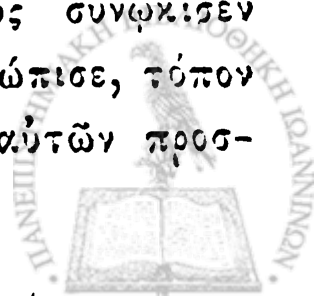

λης, οἱ περιφημότεροι ῥήτορες Δημοσθένης, Αἰσχίνης, Λυκούργος, Ὑπερίδης, Δημάδης καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν δέκα λεγομένων ῥητόρων, πρὸς τούτοις δ' ὁ Πλάτων ἰδιαιτέραν εἶχε φιλίαν μετὰ τοῦ Φιλίππου, ὁ πατήρ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ Νικόμαχος, ἦτο ἰατρός παρὰ τῆ ἀυλῆ αὐτοῦ, ἤκουε δὲ καὶ ἐγίνωσκεν ὁ Φίλιππος πόσον ἐξείχε κατὰ τὴν μάθησιν ὁ περιώνυμος μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος, ὁ Ἀριστοτέλης, ὥστε εἴτε καὶ ἀμέσως κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ υἱοῦ του, εἴτε καίμετά τινα χρόνον ἀφαρπαζόμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου εὐτυχήματος, ἰδιοχείρως ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἐν Στάγειροις διατρίβοντα φιλόσοφον.

Ὁ Φίλιππος εἰς τὸν Ἀριστοτέλην χαῖρε.

«Μάθε ὅτι μᾶς ἐγεννήθη υἱός· πολὺ δ' εὐχαριστῶ τοὺς θεοὺς οὐχὶ τοσοῦτον διότι ἐγεννήθη ὁ παῖς, ἀλλὰ διότι ἐγεννήθη εἰς τὰς ἡμέρας σου. Ἐλπίζω δὲ ὅτι ἂν ἀνατραφῆ καὶ ἐκπαιδευθῆ ἀπὸ σέ, θέλει καταστηθῆ ἄξιος υἱός μας καὶ ἰκανὸς νὰ διαδεχθῆ τὸν θρόνον μας.»

Κατὰ τὸ δέκατον τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας ὁ Ἀλέξανδρος παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅς τις καὶ ἄλλοτε μὲν συνδιέτριβε μετὰ τοῦ μαθητοῦ του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας, τὴν Πέλλαν, ἄλλοτε δὲ συναπήρχετο μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ Στάγειρα, τὴν πατρίδα τοῦ φιλοσόφου. Τὴν πόλιν δὲ ταύτην εἶχε πρὶν καταστρέψει ὁ Φίλιππος, ὡς ἀντιφερθεῖσαν κατ' αὐτοῦ, νῦν δὲ χάριν τοῦ Ἀριστοτέλους συνώκησεν αὐτὴν ἐκ νέου καὶ λαμπρῶς αὐτὴν ἐκαλλώπισε, τόπον δὲ διὰ τὰς σπουδὰς καὶ τὴν διασκέδασιν αὐτῶν προσ-

διώρισε τὸ κατὰ τὴν Μιέξαν Νύμφαιον, ὅπου ἄχρι τῶν χρόνων τοῦ Πλουτάρχου ἐδεικνύοντο λίθιναι ἔδραι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὑπόσκιος περίπατος, πρὸς τούτοις δὲ καλὰ καὶ ἀξιόλογα διδάκτρα ἐφιλοτιμεῖτο γενναίως παρέχων εἰς τὸν διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του.

Καίτοι δὲ τοσοῦτον νέος ὁ Ἀλέξανδρος, ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὴν ἀξίαν τοῦ διδασκάλου του καὶ πόσας ὠφελείας ἠδύνατο νὰ ἀρυσθῆ παρ' αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ μόνον μεγάλως ἀπαρχῆς ἐτίμα καὶ ἐσέβετο αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπερίγραπτον ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν δεικνύων εἰς τὸν ἄνδρα, συχνάκις περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν εἰς τοὺς συνηλικιώτας του ὅτι πλειότεραν (ἢ, μάλλον εἰπεῖν, ἴσην) χάριν ἐγίγνωσκεν εἰς τὸν διδάσκαλόν του ἢ εἰς τὸν πατέρα του, διότι ὁ μὲν Φίλιππος τῷ ἔδωκεν ἀπλῶς τὸ ζῆν, ὁ δ' Ἀριστοτέλης τὸ εὖ ζῆν. Πάντοτε δὲ καὶ ἀδιακώπως ὁ φρόνιμος κατὰ τοῦτο Φίλιππος παρήγγελλε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ καταβάλλῃ μεγάλην προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὰ μαθήματα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ νὰ παραδίδηται εἰς τὴν φιλοσοφίαν (ἦτοι τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς), ὥστε δι' αὐτῆς «νὰ προφυλάττησαι, τῷ ἔλεγε, μὴ πράξῃς καὶ σὺ ἐξ ἀγνοίας σου πολλὰ, διὰ τὰ ὅποια καὶ ἐγὼ μετανοῶ πράξας αὐτά.»

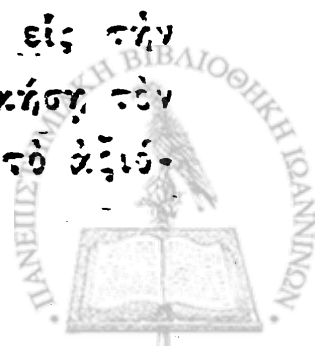
Ἐπὶ τρία ἔτη ὁ Ἀλέξανδρος ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, καὶ παρεκτός τῶν Ἐγκυκλίων μαθημάτων εἰς ἃ ἐτελειοποιήθη παρ' αὐτῷ, ἐσπούδασε πρὸς τούτοις καὶ διαφόρους ἄλλας γνώσεις, τὴν λογικὴν, τὴν φυσικὴν καὶ μετὰ πλειότερου ζήλου ἐδόθη νῦν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας, μεγάλαι δ' ἦσαν αἱ πρόοδοι

τοῦ παιδός, καὶ ἀνόλογοι πρὸς τὸ φύσει ἐξοχόν αὐτοῦ πνεῦμα καὶ τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἣν ὁ μέγας φιλόσοφος κατέβαλε πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ ἐκτάκτου μαθητοῦ του.

Ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς τούτοις ἐδίδαξε κατὰ βῆθος τὸν νέον μαθητὴν του τὰ λεγόμενα μεταρυσικά, ἤτοι τὰς μετὰ τὰ φυσικά διδασκόμενας ἐπιστήμας, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβον· ἐπεμελήθη δὲ νὰ διδάξῃ αὐτὸν καὶ τὰ μαθηματικά, ὡς ἐξασχοῦντα τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν, οὐδὲ παρείδεν ὁ σοφὸς διδάσκαλος τὴν σπουδὴν τῆς ἠθικῆς, μὴ λείψας νὰ διδάξῃ τὸν παῖδα κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἐπικωροῦ μεθόδου τοῦ Σωκράτους, τί ἐστὶν εὐσέβεια, τί ἀσέβεια, τί δίκαιον, τί ἀδίκον, τί ἀγαθόν, τί κακόν, τί ὠραῖον, τί δυσαιδέες, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ συνίστα ἐπιμύλλονεῖς τὸν Ἀλέξανδρον τὴν γνῶσιν τῶν δραματικῶν ποιητῶν, ὁρῶν ὅτι τὰ ποιήματα αὐτῶν μορφοῦνται τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἐπομένως δὲ δὲν περιορίζετο μόνον ὁ ἐξοχος ἀγὼς εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδός, ὡς κακῶς πράττουσι πλεῖστοι τῶν καθηγητῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ μορφώσεως ἐκήδετο πρὸ πάντων, πεποιθὼς ὅτι αὕτη μόνη ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον, καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἀποκαθιστῶσα αὐτὸν καὶ ἀληθῆ εἰκόνα τῆς θεότητος, καὶ ὅτι ἄνευ τούτου ὁ ἄνθρωπος ἀποβαίνει ἀνδραποδωδης καὶ κτηνώδης.

Ὡς δ' εἰς πᾶν εἶδος μαθήσεως, οὕτω καὶ εἰς τὴν ῥητορικὴν ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἐλείψε νὰ ἐξασκήσῃ τὸν νέον μαθητὴν του, καὶ εἰς αὐτὸν ἀριέρωσε τὸ ἀξιό-

λογον περί ρητορικῆς βιβλίον του, ἐν τῷ προσιμίῳ αὐτοῦ μάλιστα ἐκθέσας ποίας ὠφελείας τὸ προτέρημα τοῦ λόγου παρέχει, δι' οὗ ὁ κάτοχος αὐτοῦ (διὰ τῶν δημηγοριῶν του) βασιλεύει εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων.

Πόσον δὲ καὶ κατὰ τὰ γεωγραφικὰ ἐτελειοποιήθη ὁ Ἀλέξανδρος, φαίνεται ἐκ τῆς μεγαλεπήθου ιδέας ἣν ἐξέφρασε λέγων ὅτι μεγάλως ἤθελε διευκολυνθῆ τὸ ἐμπόριον ἂν διωρύσσετο ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, καὶ ἐκ τῶν προσφόρων θέσεων εἰς ἃς ἐκτίζοντο νέα πόλεις.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστοτέλης τὸν μέγαν ἐξέκαυσεν ἐπὶ μᾶλλον ζῆλον τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν Ὅμηρον, διορθώσας καὶ καλλωπίσας ὠραῖον ἀντίτυπον τῆς Ἰλιάδος, ἣν καὶ ἀπεκάλει ἐφόδιον τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς, ὅπερ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔθετε τὴν νύκτα καθεύδων μετὰ τοῦ ζίφους ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του. Οὐχὶ δ' ἐκ περιεργείας, οὔτε ἐξ ἀπλῆς τινὸς κλίσεως ὁ Ἀλέξανδρος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἐδίδετο ἐμμανῶς (οὕτως εἶπεῖν) εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τοῦ Ὁμήρου, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ὀρεγόμενος νὰ ἐξαντλῆ ὑψηλὰ φρονήματα μεγάλου βασιλέως καὶ μεγάλου δορικτήτορος. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων στίχων τοῦ Ὁμήρου ὁ Ἀλέξανδρος ἐτίμα καὶ μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ ἀνεγίνωσκε τοὺς παριστῶντας τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς καλὸν βασιλέα, ποιμένα λαῶν καὶ γενναῖον πολεμιστήν. Ἦδετο δὲ τὰ μέγιστα ὁ εὐφυῆς νεανίας ὅτε ὁ Ἀριστοτέλης τῷ ἐξήγει λεπτομερῶς τὴν ἐννοιαν τοῦ ὠραίου τούτου στίχου, λέγων ὅτι καθὼς ὁ ποιμὴν ἐφείλει νὰ φροντίζη περὶ τῶν προβάτων του, ὥστε νὰ ἦναι ταῦτα σῶα καὶ ὑγιῆ, καὶ

να ἔχωσιν ἐγκαίρως τὴν ἀναγκαίαν τροφήν των, οὕτω καὶ ὁ στρατηγὸς ὀφείλει νὰ φροντίζη περὶ τῶν στρατιωτῶν του καὶ νὰ προφυλάττῃ αὐτούς, παρέχων εἰς αὐτούς τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς συντήρησίν των, — καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν γένει ὁ ἡγεμὼν τοῦ λαοῦ, νὰ μεριμνᾷ διὰ τοὺς ὑπηκόους του, διευκολύνων εἰς αὐτούς τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς συντήρησίν των μέσῃ καὶ γενναίως ἀνταμείδων ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν του, οὐχὶ δ' ἀπλοῦς θεατῆς καθιστάμενος εἰς τὰς πράξεις αὐτῶν, διότι τότε ἀποθαρρύνει καὶ ἀπονεκρύνει τὴν εἰς τὰ καλὰ προθυμίαν αὐτῶν.

Τὸ δὲ μέγα αὐτοῦ σέβας εἰς τὸν Ὅμηρον διεδήλωσεν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτε κατὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοις μάχην τοῦ Δαρείου εὐρών ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ πολυτελὲς κιβώτιον ἢ πυξίδιον, κατέθεσεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸ πολύτιμον ἀντίτυπον, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης δι' αὐτὸν προπαρεσκεύασε, τὸ ἀπὸ νάρθηκος συνήθως λεγόμενον.

Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐδείκνυεν ἀκολούθως ψυχρότητα τινα εἰς τὸν διδάσκαλόν του, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀναφέρεται ὅτι ὀκτακόσια τάλαντα ἐδᾶπάνησε προθυμούμενος νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἀριστοτέλην εἰς τὰς περὶ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ἐρεῦνας του, καὶ διατάσσων τοὺς κληγούτους, τοὺς ἄλλιεῖς καὶ πάντας τοὺς περὶ τὰ ζῶα ἐνασχολουμένους, νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, προσφέροντες εἰς αὐτὸν τὰ συλλαμβανόμενα σπάνια ζῶα καὶ θηρία, καὶ μεταδίδοντες εἰς αὐτὸν τὰς διὰ τῆς πείρας περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων γνώσεις των.

Οὐ μικρὰν δὲ πρὸς τούτοις ἔφεσιν καὶ διαθέσιν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐδείκνυεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰς καλὰς τέχνας, παραδόξως γινώσκων ἅπασαν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν προερχομένην εἰς τὴν κοινωνίαν ὠφέλειαν καὶ πρωίμως μανθάνων νὰ ἐκτιμᾷ αὐτά. Θαυμασίως δ' ἡ ζωγραφικὴ ἢ γλυπτικὴ καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἠνθήσαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, διότι ἐν αὐτῷ ἐπέτυχον κριτὴν νοήμονα καὶ ἐκτιμητὴν μεγαλόδωρον, ὅς τις ἐπὶ παντός εἶδους διακρίνων ἕκαστον ἀντικείμενον, ἀντήμειβεν αὐτὸ πρόσηκόντως.

Παιδιῶθεν δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀπεστρέφετο τοὺς κιθαρῶδους καὶ τοὺς αὐλητὰς, ἀλλὰ καὶ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἠγάπα τὴν μουσικὴν καὶ πρωίμως ἐξεῖχεν εἰς τὴν φωνητικὴν μουσικὴν πρὸ πάντων. Λέγεται δ' ὅτι καὶ ὁ πατήρ του ἀκούσας αὐτὸν ᾄδοντα χαριέντως ἐν συμποσίῳ. «Δὲν αἰσχύνεσαι, τῷ εἶπεν, ᾄδων τοσοῦτον καλῶς;»

Καὶ τὴν ἰατρικὴν δ' ἐδιδάχθη ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους βέβαια (τοῦ ἔχοντος μάλιστα ἰατρὸν πατέρα), πλὴν καὶ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν θεωρίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν αὐτῆς μέρος μεγάλην ἔδειξεν ἔφεσιν καὶ πολλάκις ἐβοήθει (ἀκολούθως) φίλους του ἐκ νόσου πάσχοντας, καὶ εἰς τοὺς τετραυματισμένους δὲ τὴν ἀνήκουσαν θερραπείαν καὶ δίαιταν διέτασσε.

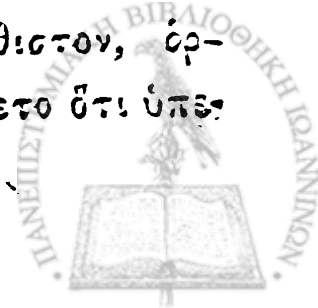
Τοσαύτην δ' ὁ Ἀλέξανδρος φιλοτιμίαν καὶ ἔφεσιν ἔδειξεν εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς πᾶν ἐν γένει εἶδος γνώσεως καὶ μολήτεως, ὥστε ἀκολούθως παρεπονήθη εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, διότι ἐδημοσίευσε τὰ βιβλία τῆς

Μεταφυσικῆς, ἅτινα αὐτὸς μόνος ὠρέγετο νὰ γνωρίζη· «Ποίαν διαφορὰν θὰ ἔχω ἐγὼ, ἔλεγεν, ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἂν αἱ ὑψηλαὶ γνώσεις τὰς ὁποίας μὲ ἐδίδαξες γίνωσι γνωσταὶ καὶ κοιναὶ εἰς ἅπαντας; Ἄγνοεῖς, ἐπρόσθεσεν, ὅτι προτιμῶ καλήτερα νὰ ἐξέγω καὶ νὰ ὑπερτερῶ τοὺς ἄλλους κατὰ τὰς γνώσεις παρὰ κατὰ τὴν δύναμιν;» Καὶ πότε ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραφε ταῦτα; Ὅτε ἦτο πλήρης κονιορκτοῦ καταδιώκων τὸν Δαρεῖον καὶ κατὰ τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τῆς φιλοδοξίας του.

Διὰ τῆς ἀγωγῆς δὲ ταύτης ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ καταστηθῆ μέγας, ἠθέλησε νὰ φανῆ ἐν γένει ἕξοχος καθ' ὅλα καὶ καθ' ὅλα ἐπέτυχεν ἄριστα. Τίς δὲ δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ τύχη καὶ αἱ περιστάσεις κατέστησαν τοιοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ οὐχὶ ὅτι ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἀξιότης ἔσχε τὸ μεγαλύτερον κατὰ τοῦτο μέρος; ἀλλὰ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι καὶ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς ἔσχον τὴν πρόνοιαν λίαν ἀρωγὸν καὶ εὖνουν, ὁ μὲν Φίλιππος εὐτυχήσας νὰ ἀνατραφῆ ἐν μέρει καὶ κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν του ὑπὸ τὸν μοναδικὸν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἥρωα, τὸν Ἐπαμινώνδαν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος λαχὼν διδάσκαλον τὸν Ἀριστοτέλην, περὶ οὗ λίαν εὐφυῶς καὶ εὐστόχως, ὁ Ὅμηρος τῶν Ἀγγλων, ὁ Μίλτων, εἶπεν ὅτι ὁ μέγας νοῦς τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καθωδήγησε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ δεῖξῃ πύσῃν ὑπεροχὴν ἔχει τὸ πνεῦμα ἐπὶ τῆς ὕλης.

Ἐκ νεαρῆς δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡλικίας ὁ Ἀλέξανδρος παριστάται ὅτι εἶχε χαρακτῆρα εὐερέθιστον, ὀρμητικὸν καὶ ὀργίλον, καὶ οὐδ' ὅλως μὲν ἐφαίνετο ὅτι ὑπε-

χώρει εἰς τὴν βίαν, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως ἐπ' ἀνήρχετο εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὸ καθήκον διὰ τῆς πειθοῦς. Πολλὴ δὲ κατὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις ἀπαιτεῖται ἐπιδεξιότης, καὶ ὁ Φίλιππος καὶ τοὶ διπλῆν ἐξουσίαν ἔχων καὶ ὡς πατὴρ καὶ ὡς βασιλεὺς, ἐνόμιζεν ὅτι ὠφείλο καὶ ἦτο καταλληλότερον νὰ μεταχειρίζηται τὴν πειθῶν, ζητῶν νὰ ἐλκύῃ εἰς ἑαυτὸν μᾶλλον τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ υἱοῦ τοῦ ἢ τὸν φόβον. Μεγάλῃν δὲ πόδις αὐτὸν ἔτρεφεν ἀγάπην καὶ στοργὴν ὁ Φίλιππος καὶ ἀσμένως ἤκουε τοὺς Μακεδόνας κολακεύοντας ἀμφοτέρους καὶ ἀποκαλοῦντας τὸν μὲν Φίλιππον ἀριστον στρατηγὸν, τὸν δ' Ἀλέξανδρον πράγματι βασιλέα.

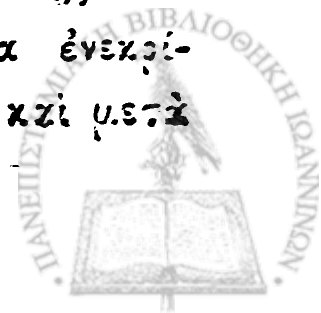
Ἐν τούτοις δ' ὁ Φίλιππος εἴτε ἀναφανδόν, εἴτε λαθροῦς ἐξηκολούθει τὰς κατακτήσεις αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν Θράκην, καὶ τελευταίον εἰς τὰς παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον Ἑλληνικὰς πόλεις ἀποβλέπων, ἐπῆλθε πολιορκῶν τὴν Πέρινθον καὶ τὸ Βυζάντιον, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τινῶν ἐχθρικῶν κινήματων τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Διοπειθους. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν δὲ ταύτην τοῦ Φιλίππου, ὁ Ἀλέξανδρος δεκάξ ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων καὶ μείνας κύριος ἐν Μακεδονίᾳ τῶν βασιλικῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς σφραγίδος, ἀνέλαβε σπουδαῖον ἔργον, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅποσον πρόσωπον ἐμελλε νὰ διαδραματίσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν πραγμάτων. Μαθὼν ὅτι ἀπεστάτησαν οἱ Μαῖδοι ἢ Μαΐδαροι, λαὸς τῆς Θράκης, κατοικῶν παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Μακεδονίας, λαβὼν ἐν τῷ ἑμα μέρος τοῦ Μακεδονικοῦ στρα-

του, τοὺς μὲν βαρβάρους κατοίκους τῆς πόλεως ἐξήλασεν, ἀποικίαν δ' ἐν αὐτῇ καθίδρυσεν ἐκ διαφόρων συμμίκτων λαῶν, μετονομάσας αὐτὴν Ἀλεξανδρούπολιν.

Καὶ ἐξυπνήσαντες μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ ληθῆραγον των, ἐπεμψαν ἀμέσως εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκουμένους ἰσχυρὰν βοήθειαν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Χάρητα, ἀλλ' οἱ Βυζάντιοι γινώσκοντες ὡς δοξομανῆ καὶ ἄρπαγα τὸν ἄνδρα τοῦτον, δὲν ἠθέλησαν νὰ δεχθῶσι καὶ αὐτὸν ἐντὸς τῆς πόλεώς των, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀντ' αὐτοῦ ἔστειλαν τὸν Φωκίωνα, τὸν χρηστὸν ἐπιομαζόμενον, μετὰ ἰκανῆς δυνάμεως, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐπεμψεν ἀργύριον καὶ προσφῶς εἰς τὴν πολιορκουμένην Πέρινθον· οὕτω δ' ὁ Φίλιππος ἐκὼν ἀέκων ἠναγκάσθη νὰ ἀπομακρυνθῆ ἐκ τῆς Πέρινθου καὶ τοῦ Βυζαντίου.

Εἰρήνη ἐπὶ τέλους, ἔστω καὶ κατ' ὄνομα, συνωμοτογήθη μεταξὺ Μακεδονίας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ἀλλ' αἰφνης κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν 338 ὁ Φίλιππος εἰσελάσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐκυρίευσε τὴν Ἐλάττειαν πόλιν, δι' ἧς ἠδύνατο εὐκόλως κυριεύων τὰς Θεσσαπύλας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Φωκίδος καὶ Βαιωτίας. Κατὰ τινὰ δ' ἐσπέραν (τοῦ Ἰουνίου μηνός) ἀρκετό τις εἰς τὰς Ἀθήνας φέρων τὴν ἐπὶ τούτῳ εἰδησίην. Πόσον δ' ἐμφορντικῶς ὁ ῥήτωρ περιγράφει τὴν παραχρῆν καὶ τὸν θόρυβον τῆς πόλεως κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην! Τὴν ἀκόλουθον δ' ἡμέραν ὁ Δημοσθένης ἐλάλησεν εἰς τὸν δῆμον καὶ προθύμως ψήφισμα ἐνεκρίθη, δι' οὗ ὁ ῥήτωρ ἀπῆλθεν εἰς τὰς Θήβας, καὶ μετὰ

μεγάλης ὀρμῆς δίκην χειμάρρου ἀποκρούσας δεινόν τινα ῥήτορα, Βυζάντιον, Πύθωνα καλούμενον, ὃν εἶχε πέμψει ὁ Φίλιππος νὰ πείσῃ τοὺς Θηβαίους νὰ ἐμμείνωσι μετ' αὐτοῦ, κατέφευξε διὰ τῆς εὐροίας τῶν λόγων του νὰ συνδεθῇ συμμαχία μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων. Στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Χάρητα καὶ τὸν Λυσικλῆν συνηνώθη μετὰ τοῦ στρατοῦ τῶν Θηβαίων εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Χαιρωνείας. (1) Ὁ Φίλιππος 30,000 στρατοῦ ἄγων ἐπῆλθε κατὰ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμαχῶν. Πρῶτον δ' ἤδη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος παρηκολούθησε τὸν πατέρα του εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐνεργητικώτερον καὶ οὗτος λαμβάνει μέρος εἰς τὰ πράγματα. Νὰὸς παρακείμενος εἰς τὸν ποταμὸν Κηφισσὸν ἦτο τὸ στρατόπεδον τῶν συμαχῶν Ἑλλήνων, μεγάλη δέ δρυς παρὰ τὴν ὄχθην αὐτοῦ ἐδεικνύστο (ἀκολούθως) ὅτι ἦτο ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἦτο δὲ τότε ὀκτωκαιδεκαέτης καὶ διώκει τὴν μίαν πτέρυγα τοῦ στρατοῦ, περιστοιχούμενος ὑπὸ ἐμπείρων στρατηγῶν καὶ ἀντιπαραταχθεὶς ἀπέναντι τοῦ περιωνύμου ἱεροῦ λόγου τῶν Θηβαίων. Ὁ λόγος δ' οὗτος ἦτο τάγμα στρατιωτῶν (συνήθως 400), συγκείμενος ἐκ νέων φιλοπατρίδων καὶ εὐγενῶν, ὠρισμένων ἢ νὰ ἀποθάνωσι μέχρις ἐνὸς ἢ νὰ νικήσωσι κατὰ κράτος. Μάχη πείσμων καὶ κρατερὰ συνεκροτήθη κατὰ τὴν πεδιάδα τῆς Χαιρωνείας (2) ὀλεθριωτάτη ἀποβᾶσα εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πρῶτος δ' ὁ Ἀλέξανδρος

(1) Ἦτις τανῦν λέγεται Κάπραινα.

ἐπιτεθείς μετὰ νεανικῆς καὶ παραφόρου ὀρμῆς κατέστρεψε τὸν ἱερὸν λόχον τῶν Θηβαίων, ταύτοχρόνως δὲ καὶ ἐκ τρομεροῦ κινδύνου ἔσωσε τὸν πτεῖρα του, ἐγκαίρως προσελθὼν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, καταπονουμένου ὑπὸ τῶν ἀπέναντι αὐτοῦ παρατεταγμένων Ἀθηναίων.

Κατὰ τὴν μάχην δὲ ταύτην ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ ὑποκόπτῃ τὸν αὐχένα εἰς ξένον ζυγὸν, καὶ ἡ Μακεδονία δρᾶκα (κατ' ἀναλογίαν) πεζοῦ στρατοῦ ἐπάγουσα, κατώρθωσε νὰ πράξῃ ὅ,τι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτελέσωσιν οἱ Πέρσαι τεραστίαις δυνάμεις εἰς Μαραθῶνα, εἰς Σαλαμῖνα καὶ εἰς Πλαταιὰς ἐπάγοντες.

Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐν Χαίρωνείᾳ μάχης περιέρχων περιερχόμενος ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸ πεδῖον, ἔστη κατὰ τὸ μέρος, ἔνθα ἔπεσον οἱ ἱερολογῆται τῶν Θηβαίων, ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, πληγὰς ἅπαντες κατὰ τὰ στήθη φέροντες, θχυμάζων δὲ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν γενναιότητα αὐτῶν, «Ἱερὰ σκιαί, τῶν ἀποθανόντων, ἀνεβόησε, «δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ αἴτιος τῆς τοιαύτης σκληρῆς καὶ ἀποτροπαίου μοίρας ὑμῶν, ἀλλ' ἡ ἐπάρκτος διαφωνία, παρωθήσασα ἔθνη ἀδελφὰ καὶ λαοὺς ὁμοφύλους νὰ ἐγείρωσι μισοφόνον χεῖρα κατ' ἀλλήλων· οὐχὶ δὲ μόνον δὲν χεῖρω τώρα διὰ τὴν καθ' ὑμῶν νίκην, ἀλλὰ καὶ τούναντίον λυποῦμαι μὴ εὐτυχῆσας νὰ ἔχω ὑμᾶς ζῶντας καὶ συνεσπειρωμένους περὶ ἐμέ, καθόσον μάλιστα ἡ αὐτὴ θρησκεία καὶ γλῶσσα καὶ οἱ αὐτοὶ πόθοι μᾶς συνδέουσιν. Ἐπικινῶ τώρα τὴν ἀνδρείαν ὑμῶν, ἀλλ' ἐπεθύμουν κατ' ἄλλην περίστασιν νὰ ἀπέβαινον εἰς ὑμᾶς χεῖσιμος. Χαίρετε λοιπὸν εἰς τὰς κατοικίας τοῦ ἄδου! Χαίρετε ἀνδρεῖοι μαχηταί!»

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ νέος ἦρως ἀπῆλθε σπογγίζων τὰ θαλερὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Φίλιππος ἐλυπήθη τοὺς ἱερολοχίτας καὶ ἱκανὴν ὄραν ἴστατο θαυμαζῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ γενναιότητι τῶν, ἀλλ' εἰς τοὺς πεσόντας Ἀθηναίους πρόσελθὼν, ἀπρεπῶς καὶ ἀσχημόνως ἐξεδήλωσε τῆς ἄκραν αὐτοῦ χαρὰν πατρῶν ἐπὶ τῶν πτωμάτων αὐτῶν. Ὁ Φιλώτας εἰρωνικῶς ὑπέδειξε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, «Δὲν πταίει ὁ πατήρ μου εἰς τοῦτο, Φιλῶτα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' αἱ περιστάσεις δὲν εὐνόησαν αὐτὸν νὰ ἔχη Ἀριστοτέλην διδάσκαλον. Βεβαίως τοιοῦτόν τι δὲν ἤθελε πράξει τότε, διότι ἤθελε γνωρίζει ἤδη ὅτι ἴδιον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς εἶναι νὰ τιμωρῇ ζῶντας τοὺς ἐχθροὺς, καὶ οὐχὶ νὰ ἐπιδεικνύη γενναιοψυχίαν εἰς τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων· ἤθελε δ' πρὸς τούτοις γνωρίζει ὅτι ἀσφάλεια νίκης εἶναι ἡ μετριοφροσύνη.» Καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους δὲ τῶν Ἀθηναίων κατ' ἀρχὰς ἐφέρθη ἀγερώχως ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ὁ μετὰξὺ αὐτῶν εὐρισκόμενος ῥήτωρ Δημάδης ἀνεχαίτισε τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀλαζονείαν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν, «Ἡ τύχη, βασιλεῦ, σοὶ ἔδωσε πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, καὶ σὺ πράττεις ἔργον Θεοσίτου!»⁽¹⁾

Ὁ θρίαμβος τῆς Μακεδονίας ἦτο πλήρης. Καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι οὐ μικρὰν ἔπαθον ζημίαν, ἀπολέσαντες πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν ἱερὸν αὐτῶν λόχον, παρὰ δὲ τῶν Ἀθηναίων χίλιοι μὲν ἔπεσον εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, δισχίλιοι δὲ συνελήφθησαν αἰχμαλῶται, οἱ δὲ

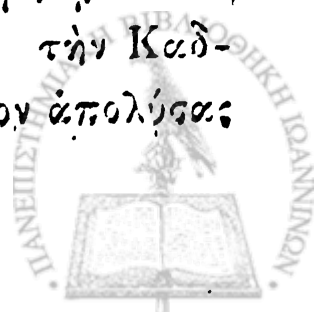
(1) Ὅρ. τὰς Σημειώσεις.

λοιποὶ κατησχυμένοι ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν ἐπανακάμπτοντες εἰς Ἀθήνας. Καὶ ὁ Δημοσθένης δ' ὁ τὸν πόλεμον διεγείρας ἔλαβεν ὡσαύτως τὴν φυγὴν φέρων τὰ ὄπλα. Καθ' ὁδὸν ἡ γλαμύς του περιεπλέχθη εἰς τινα θάμνον, ἐκεῖνος δὲ νομίζων ὅτι ὑπὸ ἐχθροῦ συλληφθῆ, ἔρριψεν ἀμέσως κατὰ γῆς τὴν ἀσπίδα κραυγάζων· «Φεῖσαί μου τῆς ζωῆς». Καὶ ὅμως αἱ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι χρυσῶ στεφάνῳ ἐστεφάνωσαν τὸν ἄνδρα, οὐτινος προτροπῇ ἀτυχῆ μὲν, ἀλλ' ἐνδοξον ἐπεχείρησαν πόλεμον ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλλήνων. Δεινῶς δὲ καὶ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ταύτην φέροντες μετ' ἐνθουσιασμοῦ παρεδέχθησαν τὰς ἐπιπλήξεις, ἃς ὁ περίφημος ῥήτωρ Λυκοῦργος ἀπέτεινεν εἰς τὸν ἕνα τῶν στρατηγῶν.

«Ἐστρατήγεις, ὦ Λύσικλες, καὶ χίλιοι πολῖται ἐφρονεύθησαν, δισχίλιοι δ' ἠχμαλωτίσθησαν. Τρόπαιον ἠγέρθη πρὸς καταισχύνην τῆς πόλεως, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἅπασα ὑπεδουλώθη. Ἐστρατήγεις, ὅτε ταῦτα πάντα συνέβησαν, καὶ τώρα τολμᾶς νὰ ζῆς καὶ νὰ βλέπῃς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ δὲν ἐρυθριᾶς παρουσιαζόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν! . . .» Οἰκτρὸν δ' ὁ ταλαίπωρος Λυσικλῆς ἔλαβε θάνατον.

Ὁ δὲ πανοῦργος Φίλιππος συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν, ἐθεώρησε καλὸν νὰ φερθῆ ἡπίως καὶ μετριοφρόνως εἰς τοὺς ἠττηθέντας, καὶ μετὰ τῶν Θηβαίων μὲν συνωμολόγησεν εἰρήνην, ἀρκεσθεῖς μόνον νὰ ἀφήσῃ Μακεδονικὴν φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας δὲν ἠγάσθη μόνον ἀπολύσας

τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλὰ συγχρόνως ἔπεμψε τὸν Ἀντίπατρον, ἓνα τῶν ἐπισημοτέρων στατηγῶν του μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ φέρωσι τὰ ὅσα τῶν πεσόντων Ἀθηναίων, μηδὲν ἄλλο ἀπαιτῶν παρ' αὐτῶν εἰμὴ νὰ πέμψωσι καὶ οὗτοι παρέδρους εἰς τὴν σύνοδον, ἣν ἐμελλε νὰ συγκροτήσῃ εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἴσθμόν.

Καὶ τῶντι δ' ὁ Φίλιππος συγκαλίσας τὴν σύνοδον ταύτην ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, καὶ παραστήσας εἰς αὐτοὺς ὅτι ἀληθὴς σκοπὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἀγώνων του, ἦτο νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Περσίας, ἐκδικούμενος τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὑβρεῖς αὐτῶν, ἐπέτυχε νὰ ἀναγορευθῇ ἀρχιστράτηγος αὐτῶν, καὶ ἤδη ἠτοιμάζετο νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τοὺς πρὸ πολλοῦ μελετηθέντας μεγάλους σκοποὺς αὐτοῦ, ἀλλ' ἔριδες μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἀνακύψασαι ἐκώλυσαν αὐτὸν νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτούς,

Ὁ Φίλιππος λίαν ἐπιρρέπης ὢν εἰς τὰς ἡδονὰς, περιγράφεται ὅτι ἦτο ἄστατος εἰς τὰ συζυγικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, διὸ καὶ ὅσον ἠγάπησεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ὠραίαν Ὀλυμπιάδα, τοσοῦτον τὴν ἀπεστρέφετο καὶ τὴν ἐμίσει (1) νῦν, διαφόρους δὲ μομφὰς καὶ διαβολὰς ἠγείρει κατ' αὐτῆς, καὶ ὁ Πλούταρχος μετὰ ποιητικοῦ χαριεντισμοῦ ἀναφέρει λέγων, ὅτι τῷ ἐφάνη πρὸς τὸ δράκων ἐκτεταμένος παρὰ τὸ σῶμα τῆς Ὀλυμπιάδος,

(1) Ἐξ αὐτομάτου ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν ὁ ὠραῖος οὗτος στίχος τῆς Ἀφροδίτης, παροτρυνούσης τὴν Ἑλένην νὰ ἀπέλθῃ εἰς συνέντευξιν τοῦ Πάριδος. «Πήγαινε, τῇ ἔλσῃ, νὰ

καὶ τοῦτο λέγεται ὅτι ἐψύχρανε τὸν ἔρωτα καὶ τὰς συζυγικὰς φιλοφρονήσεις τοῦ Φιλίππου, ὥστε σπανίως πλέον ἤρχετο νὰ ἀναπαύηται παρ' αὐτῆ, εἴτε ροθούμενος, ὡς ἐπροφασίζετο, μαγείας καὶ φάρμακα κατ' αὐτοῦ παρὰ τῆς γυναικὸς του, εἴτε διότι ἐλέγετο καὶ διεδίδετο πανταχοῦ ὅτι ὁ παρὰ τῆ Ὀλυμπιάδι ἀναφερόμενος δράκων ἦτο ὁ Ζεὺς Ἄμμων.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ Φίλιππος ἐφέρετο νῦν λίαν ψυχρῶς εἰς τὴν Ὀλυμπιάδα, Θεσσαλὰς δὲ ὀρχηστρίας καὶ ἄλλας τοιοῦτου εἶδους γυναῖκας προετίμα αὐτῆς, μεθ' ὧν συγκαταλέγεται καὶ ἡ Φιλίννη, μήτηρ τοῦ θεοῦ τινὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ κατὰ περιστάσεις λαβόντος Ἀρρίδαίου, καὶ τέλος ὡς μὴ ἀπαγορευομένης κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς πολυγαμίας, παρὰ τοῖς βασιλεῦσι μάλιστα, ὁ Φίλιππος καταγοητευθεὶς ἐκ τῶν θελητήρων τῆς νεωτάτης καὶ ὄραιοτάτης Κλεοπάτρας, ἀνεψίᾳς τοῦ Ἀττάλου, ἐνὸς τῶν μεγαλητέρων αὐλικῶν του, ἐζήτησε τὴν χεῖρα αὐτῆς, καὶ ἤδη τοὺς μετ' αὐτῆς πομπῶς ἐώρταζε γάμους του, ἐγκαταλείψας τὴν Ὀλυμπιάδα.

Κατὰ τὸ σῆμα δ' εἰς τοὺς γάμους συμπάσιον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐωχίας καὶ κραιπάλης, ὁ Ἀττάλος ὑπὸ τῆς μέθης καὶ τῆς παροινίας παροξυνόμενος, ἀνέ-

τὸν εὐφρῆς, εἰδὲ μὴ, τόσον θὰ σέμισήσω, ἔσον ὑπερβολικὰ σὲ ἐγίπησα.

«Τὼς δὲ σ' ἀπεχθῆρω, ὡς νῦν ἐκπλαγ' ἐρίλητα».

Ἡ πολλὴ ἀγάπη φέρει ἐνίστη εἰς ἀδιάλλακτον μίσος!

κραζεν ὅτι οἱ Μακεδόνες ὤφειλον νὰ ζητήσωσι παρὰ τῶν θεῶν καὶ νὰ εὐχηθῶσι νὰ δοθῇ νόμιμος διάδοχος εἰς τὸν βασιλέα. Πικρῶν δ' ἐκεῖ καὶ ὁ φύσει εὐερέθιστος Ἀλέξανδρος, «Ἡμεῖς δέ σοι, κακὴ κεφαλὴ»», ἀνεβόησε, «νόθοι δοκοῦμεν ;» καὶ ἔρριψεν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ ποτήριον. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὁ Ἄτταλος ἔπραξε κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἡ ἡσυχία δ' οὕτω κατεταράχθη καὶ μεγάλη προέκυψεν ἔρις. Ὁ Φίλιππος εἰς ἐτέραν τράπεζαν εὐρισκόμενος καὶ ἀγανακτήσας, ἐγείρεται ἐν τῷ ἄμα, λησιμονῶν δ' ὅτι ἐχῶλαινε κατὰ τὸν πόδα; ἐνταύτῳ δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ οἴνου κλονούμενος, ἐκγυμνώσας τὸ ξίφος ἔρμῃ κατὰ τοῦ υἱοῦ του, καὶ εὐτυχῶς μὲν ἐλισθίσας ἔπεσε μεταξὺ τῶν κατὰ τὰς τραπέζας κλινῶν (ἀνακλίντρων), οἱ δὲ συνδαιτυμόνες ἀνεγείραντες αὐτὸν, μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἐπέτυχον νὰ ἀποχωρίσωσιν αὐτοῦς, καθόσον μάλιστα ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἀπεμακρύνετο, ἀλλ' ἴστατο παραξύνων τὸν πατέρα διὰ τῶν χλευαστικῶν τούτων λόγων· «Αὐτὸς εἶναι ὁ μέλλων νὰ μᾶς φέρῃ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην; καὶ ἐκεῖνος ἔπεσε κάτω καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὴν μίαν κλίνην εἰς τὴν ἄλλην⁽¹⁾.»

Πῦρ πνέουσα κατὰ τῶν νεονύμφων ἡ φύσει ὀξύθυμος καὶ ὀργίλη Ὀλυμπιάς ἀπεφάσισε νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τε τῶν ἀνακτόρων καὶ τῆς Μακεδονίας, τὴν δ' ἀγανακτήσασιν

(1) Οὗτος μὲν τοι, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ Ἀσίαν ἐξ Εὐρώπης παρασκευάζεται διαβαίνειν, ὅς ἐπὶ κλίνης ἀπὸ κλίνην διαβαίνων ἀνατέτραπται;

τῆς μητρὸς συμμεριζόμενος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς φι-
λῶν αὐτὴν μάλλον ἢ τὸν Φίλιππον, αὐτὴν μὲν ἀπή-
γαγεν εἰς τὴν Ἡπειρον, τὴν πατρίδα τῆς, ἐκεῖνος δ'
ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἰλλυρίαν.

Μετὰ τινὰ χρόνον ἦλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν Δημά-
ρατος ὁ Κορίνθιος, στενὰς σχέσεις φιλίας μετὰ τοῦ Φι-
λίππου ἔχων, καὶ λίαν ἐλευθέρως καὶ οἰκείως μετ' αὐ-
τοῦ συνδιαλεγόμενος, προθύμως δ' ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ
Φίλιππος πῶς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες;—
Πολὺ μεριμνᾶς καὶ ταράττεσαι, εἶπεν ὁ Δημάρατος, διὰ
τὴν ἡσυχίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ τὰ φίλτατά σου διά-
κεινται εἰς τοιαύτην ἀνωμαλίαν.

Βαθέως τὴν ἐπίπληξιν ταύτην συναισθανόμενος καὶ
ὁ Φίλιππος καὶ τὸ σφάλμα του ὁμολογῶν, ἐπεμύεν
αὐτὸν τοῦτον τὸν Δημάρατον νὰ πείσῃ τὸν Ἀλέξαν-
δρον νὰ ἐπιστρέψῃ παρὰ τῷ πατρὶ. Ἐπὶ τῷ προσχῆ-
ματι δὲ τούτῳ τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπικνηθὸν ἀμρότεροι,
ἀλλ' ἢ μὲν Ὀλυμπιάς παρίσταται καιρὸν ἐξαιτουμένην
νὰ ἐκδικηθῇ τὸν σύζυγον καὶ τὴν ἀντίζηλόν τῆς,
καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο εἰς τὸ ἐξῆς θέλομεν ἰδεῖ αὐτὴν ἐ-
νασχολουμένην ἢ εἰς τοῦτο, συγχρόνως δὲ καὶ προσ-
παθοῦσαν νὰ πείσῃ τὸν ἀδελφόν τῆς τὸν Ἀλέξανδρον,
βασιλέα τῆς Ἡπείρου, νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τοῦ
Φιλίππου, διότι «τώρα εἶναι ὁ κατάλληλος καιρὸς, τῷ
ἔλεγε, νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ αὐτόν, καὶ νὰ καταστηθῇ
ἀνεξάρτητος, ὁ δ' υἱὸς τῆς Ἀλέξανδρος ἐτέραν νῦν πρό-
κειται νὰ διαδραματίσῃ σκηνὴν, φοβούμενος μὴ διὰ
τῶν μηχανορραφῶν τοῦ Ἀττάλου παραγκωνισθῇ εἰς
τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου.

Πηξίδωρος, ὁ σατράπης τῆς Καρίας, θέλων δι' ἀγχι-
 στείας νὰ συνδέσῃ στενοτέρας σχέσεις μετὰ τοῦ πανι-
 σχύρου τότε Φιλίππου, τῆς εὐκαιρίας οὕτω δραττόμενος
 νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τῆς Περσίας, πέμ-
 ψας εἰς Μακεδονίαν τὸν παρ' αὐτῷ διατελοῦντα Ἀ-
 ριστόκριτον, ἐζήτησε τὸν φυσικὸν αὐτοῦ υἱόν, τὸν Ἀρ-
 ρίδαιον, διὰ τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ θυγατέρα. Λόγοι
 δὲ πολλοὶ καὶ διαβολαὶ ἐγένοντο εἰς τὸν Ἀλέξανδρον
 παρὰ τε τῶν φίλων καὶ τῆς μητρός του, ὅτι δῆθεν ὁ
 πατὴρ του, διὰ γάμων λαμπρῶν καὶ πραγμάτων με-
 γάλων παραγκωνίζων τὸν Ἀλέξανδρον, προπαρασκευά-
 ζει τὸν Ἀρρίδαιον διὰ τὸν θρόνον. Ὁ φύσει εὐερέθιστος
 Ἀλέξανδρος πειραχθεὶς ἐπὶ τούτῳ, πέμπει εἰς Καρίαν
 τὸν Θεσσαλὸν, ὑποκριτὴν τοῦ θεάτρου, νὰ συνδιαλεχθῇ
 μετὰ τοῦ Πηξιδώρου, καὶ νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἀφήσῃ κα-
 τὰ μέρος τὸν νόθον καὶ μὴ σώας ἔχοντα τὰς φρένας
 Ἀρρίδαιον καὶ νὰ συνδέσῃ συγγένειαν μετὰ τοῦ Ἀλε-
 ξάνδρου. Καὶ εἰς μὲν τὸν Πηξιδώρον ἤρθεκε βεβαίως
 περισσύτερον τὸ τοιοῦτον, καὶ ἤδη παρεδέχθη τὴν πρό-
 τασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ὁ Φίλιππος μαθὼν τὸ
 πρᾶγμα, παρωργίσθη τὰ μέγιστα καὶ συμπαραλαβὼν
 μετ' ἐκυτοῦ καὶ τὸν Φιλώταν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κρι-
 τῶνα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ αὐτὸν μὲν πικρῶς ἐπέπλη-
 ξε καὶ ὠνειδισεν ὅτι ἦτο ἀγενὴς καὶ ἀνάξιος τῶν περὶ
 αὐτὸν ἀγαθῶν, ζητῶν νὰ γίνῃ γαμβρὸς ἀνθρώπου Κα-
 ρύς καὶ βάρβαρον δουλεύοντος βασιλέα, τινὰς δὲ τῶν
 συνεταίρων αὐτοῦ ἐξώρισε τῆς Μακεδονίας, τὸν Ἀρ-
 παλον, τὸν Νέαρχον, τὸν Φρύγιον καὶ τὸν Πτολεμαῖον,
 ὡς συμπράττοντας αὐτῷ, εἰς δὲ τὴν Κόρινθον ἐγραψε

νὰ τῷ πέμψωσιν ἐν τῷ ἄμα τὸν ἐκεῖσε καταφυγόντα Θεσσαλόν.

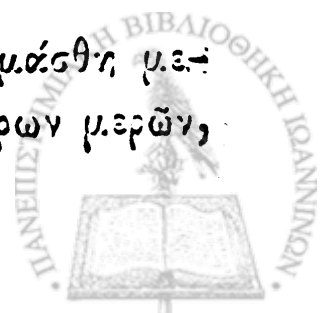
Ὁ Φίλιππος ἐν τούτοις ἀποβλέπων πάντοτε νὰ πραγματοποιήσῃ τοὺς κατὰ τῆς Περσίας μεγαλεπήδους αὐτοῦ σκοποὺς, δὲν ἔπαυσεν ἐνασχολούμενος εἰς τὰς ἐπὶ τούτῳ προμελετηθείσας προπαρασκευάς. Συμβουλευθεὶς δὲ καὶ τὸ μαντεῖον περὶ τῆς ἐπιχειρήσεώς του ταύτης, τὴν ἀκόλουθον ἔλαβεν ἀπάντησιν.

Ἔστεπται μὲν ὁ ταῦρος, ἔχει τέλος, ἔστιν ὁ θύσων.

Φυσικῶς τῷ λόγῳ ὁ Φίλιππος ἐξήγησε τὸν χρησμὸν κατ' ἰδίαν του ἀρέσκειαν, τὸν μὲν βασιλέα τῆς Περσίας θεωρήσας ὡς ταῦρον, ὅς τις εἶναι ἤδη ἐστεμμένος καὶ προητοιμασμένῳ διὰ τὴν σφαγὴν, ἑαυτὸν δὲ ὡς θύτην, διὸ καὶ δυνάμεις τινὰς ἔπεμψεν ἀμέσως μετὰ τοῦ Ἀπτάλου καὶ τοῦ Παρμενίωνος, ὅπως ἐλευθερώσωσι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ προετοιμάσωσι τὴν κατὰ τῆς Περσίας ὁδόν.

Δύο δ' ἔτη μετὰ τοὺς ἰδικούς του (δευτέρους) γάμους ὁ Φίλιππος ἐώρτασεν εἰς τὰς Αἰγὰς, (τὴν πρόην μὲν πρωτεύουσαν, νῦν δὲ δευτέραν πόλιν τῆς Μακεδονίας), τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς του Κλεοπάτρας μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, βασιλέως τῆς Ἡπείρου, καὶ ἀδελφοῦ τῆς προτέρας γυναικὸς του, τῆς Ὀλυμπιάδος, ὃν καὶ εἶχε βοηθήσει νὰ στερεωθῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἤδη ἤθελε νὰ προσοικειωθῇ ἐπὶ μᾶλλον, παρέχων εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα των.

Ἡ ἐορτὴ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου προητοιμάσθη μετὰ γλαυροπεπεστάτη. Ξένοι προσῆλθον ἐκ διαφόρων μερῶν,

θεωροὶ ἀφίκοντο ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς
 Ἑλλάδος (ὕπὲρ ὧν μάλιστα καὶ αἱ μεγαλύτεραι ἐγέ-
 νοντο ἐπιδείξεις) καὶ ἀπεσταλμένοι ἐκ τῶν συμμάχων
 ἢ καὶ ὑποτελῶν ὀρεινῶν ἔθνων, ἐν οἷς καὶ οἱ ἡγεμόνες
 τῶν Ἀγριάνων, Παιόνων, Ὀδρουσῶν καὶ ἄλλοι συνέρ-
 ρευσαν δὲ καὶ ἅπαντες οἱ εὐπατρίδαι τοῦ τύπου, καὶ
 πλῆθος ἄπειρον λαοῦ, πάντες δὲ προσεκλήθησαν νὰ
 παρευρεθῶσιν εἰς τὸ θέατρον, ἔνθα διάφοροι ἔμελλον νὰ
 παρασταθῶσιν ἀγῶνες, ὁ δὲ Φίλιππος θέλων νὰ δείξη
 πόσῃν ἔχαιρε δημοτικότητᾳ παρὰ τῷ λαῷ, ἀπομακρύνας
 τοὺς σωματοφύλακας, περιῆγεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλῆ-
 θους, λευκὰ ἐνδεδυμένος καὶ ἀδορυφόρητος. Μετὰ ποι-
 κίλων δὲ κοσμημάτων καὶ καλλωπισμῶν κεκοσμημένοι
 προηγοῦντο τῆς τελετῆς δώδεκα εἰκόνες, αἱ μὲν ἕξ
 παριστῶσαι τοὺς ἕξ μεγάλους θεοὺς μετὰ τῶν ἐμβλη-
 μάτων αὐτῶν, αἱ ἄλλαι δ' ἕξ τὰς ἕξ μεγάλας θεάς,
 ἐν αἷς διέλαμπον ἡ Ἥρα, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ
 μετ' αὐτὰς παρείπετο ἡ εἰκὼν τοῦ Φιλίππου, τὴν θέσιν
 δεκάτου τρίτου θεοῦ παριστῶσα. Μαγευτικὸν τῶντι
 τὸ θέαμα! Ἄλλ' αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλοπρε-
 ποῦς παρατάξεως νεανίας τις ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα
 σωματοφυλάκων, καλούμενος Πανσανίας, διασχίσας
 τὸ πλῆθος, ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Φιλίππου, καὶ καιρίαν
 διὰ κελτικῆς μαχαίρας ἐπιφέρει πληγὴν εἰς τὴν πλευ-
 ράν τοῦ βασιλέως, ὅς τις καὶ ἐν τῷ ἔμα ἔπεσεν ἄπνους.
 Ὁ δολοφόνος συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Περδίκκου, ἀρχηγοῦ
 τῶν σωματοφυλάκων, ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ λύσῃ τὸν
 ἵππον ἐκ τοῦ δένδρου ἢ ἐκ τοῦ μέρους, ἔνθα εἶχεν αὐτὸν
 δεδεμένον, ἀμέσως ἐθανατώθη ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ ναὶ μὲν

λέγεται ὅτι ὁ νεανίας ἐπραξε τὸ ἐγκλημα ἐκδικούμενος προσωπικὴν τινὰ ὕβριν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Ἀττάλου, περὶ ἧς καὶ ἀνεφέρθη μὲν εἰς τὸν Φίλιππον, ἀλλὰ μηδεμίαν λαμβάνων ἱκανοποίησιν, ἔσπυσεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ λάβῃ τὴν ἐκδίκησιν, ἀλλὰ μεγάλη ὑποψία ἔπυσε καὶ εἰς ἄλλους, θεωρηθέντας ὡς συνενόχους, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Ὀλυμπιάδα καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς. Καὶ ἡμεῖς μὲν οὐδεμίαν τοιαύτην κατηγορίαν, οὔτε ἀπλὴν ὑποψίαν τολμῶμεν νὰ ἐπιφέρωμεν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου· ὁ νεανίας δὲν ἦτο μαθητὴς τοῦ ἐξόχου τῶν τότε χρόνων φιλοσόφου, παρ' οὗ πρὸ πάντων ἐδιδάχθη τὴν ἠθικὴν, καὶ ἐξειδικασμένην ἔλαβεν ἀνατροφὴν, εἰς δὲ τὰ ὅσα αὐτοῦ δὲν ἦτο ἑναυλος ἢ ἀπάντησις ἦν ἀνέγνωσεν ὅτι ὁ περίφημος τῶν Ἀθηναίων νομοθέτης, ὁ Σόλων, παρέσχεν εἰς τὸν ἐρωτήσαντα αὐτὸν, δικαίως κατὰ πάντων τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων τάξας νόμους, οὐδὲν περὶ πατροκτόνων ἀνέφερε; «Διότι, ἀπεκρίθη ὁ φιλόσοφος νομοθέτης, οὐδόπως δύναμαι νὰ φαντασθῶ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ φθῶσιν τις εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν, ὥστε νὰ πράξῃ τελικούτον ἐγκλημα, δικαίως ὅμως πολλὰ λέγονται κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὡς λαβούσης μέχρι μέρους εἰς τὴν κατὰ τοῦ Φιλίππου συνωμοσίαν, ἀφοῦ ὡς ἐκ περισσοῦ μάλιστα διώρισεν νὰ βλάψῃ στέρχον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ δολοφόνου. Ὅσον οὖπω δὲ θέλομεν ἰδεῖ καὶ πόσον ἀπανθρώπως ἢ σκληρὰ αὕτη γυνὴ ἐφέρθη εἰς τὴν (ἐπιγαμηθεῖσαν) σύζυγον τοῦ Φιλίππου κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ υἱοῦ τῆς, ἐρ' ὅτι καὶ τὴν ἀγανκίτησιν αὐτοῦ δικαίως ἐπέσπασατο. Καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἦσαν ἱκανοὶ δι' ἀργυρίου νὰ

συμμεθέξωσι τῆς κατὰ τοῦ Φιλίππου συνωμοσίας, προθυμούμενοι νὰ ἀπαλλαγῶσι τοῦ κατ' αὐτῶν παρασκευαζομένου ἰσχυροῦ ἀντιπάλου των. Οἱ δ' Ἕλληνες, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Δημοσθένης ;

Ὁ Φίλιππος ἐτελεύτησε τὸ φθινόπωρον τῶν 336 πρ. Χρ. κατὰ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας καὶ τὸ τεσσαρακοστὸν ἑβδομον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Φιλίππου ἀριστα ἀποφαίνονται οἱ ἱστορικοὶ λέγοντες, ὅτι ὁ ἡγεμὼν οὗτος εἶχε μὲν προτερήματα ἔξοχα εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν, ἀλλ' εἶχεν ἐπίσης καὶ μέγιστα ἐλαττώματα. Ἦτο μὲν, ἀφ' ἑνός, λίαν προσεκτικὸς καὶ ἀγρυπνός, ἰδίως ὀφθαλμοῖς ἐποπτεύων καὶ ἐφορεύων εἰς πάντα, ἔργα ἀνωτάτου ἀρχοντος ἀκριβῶς ἐκπληρῶν, συγχρόνως δὲ συμμεριζόμενος καὶ τὰ τοῦ ὑπουργοῦ, τοῦ δικαστοῦ (κατὰ τὰ τότε ἔθιμα), τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν κατωτέρων πολλάκις βαθμῶν, ἐπὶ δὲ κεφαλῆς τῶν στρατευμάτων ὡς ἀριστος καὶ ἀκούραστος μαχητῆς τιθέμενος κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀρχαίων ἡρώων καὶ πολεμιστῶν, μεγαλόδωρος πρὸς τούτοις κατὰ τὰς περιστάσεις, μεγαλοπρεπῆς καὶ πολιτικὸς θαυμάσιος, καθ' ἃ βλέπομεν ἐφάμιλλον αὐτῷ καὶ τὸν υἱὸν του τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου εἶχε καὶ ἐλαττώματα μεγάλα. Ἦτο κόλαξ ἐπαγωγὸς καὶ πλάνος, δόλιος μέχρις ἐσχάτης πανουργίας, φιλόδοξος εἰς ἄκρον, χαμερπῆς, ἄσωτος μέχρι κραιπάλης καὶ διεφθαρμένος. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τινὰ ἔτη, ὄτε τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἐπιστρέφοντα ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, ἀπεστάτησαν κατὰ τὰς ὕχθας τοῦ Τίγρεως ποταμοῦ, κατέπαυσε τὴν ἐπανάστασιν διὰ δημηγορίας, δίκαιον πρό-

ρον εὐγνωμοσύνης παρέχων εἰς τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του, ὡς ἐπιτηδείου ἡγεμόνος καὶ ἀξίου καθ' ὅλα ἀρχηγού. Τὴν δημηγορίαν δὲ ταύτην, ἣν ὁ Ἀρρίανος ἐμβάλλει εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀξιόλογον δείγμα ῥητορικῆς καὶ ὡς ἄριστα ἀντιπαραβάλλουσιν τὰς πράξεις τῶν δύο τούτων ἡγεμόνων, ἀφίνομεν νὰ καταχωρίσωμεν καὶ ἡμεῖς ὁλόκληρον ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγορεύεται βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.—Ἀνταρσία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου.—Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Θεσσαλίᾳ.—Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Κορίνθῳ.—Ἡ ττα διαφόρων ὄρεινῶν ἐθνῶν.—Καταστροφή τῶν Θηβῶν.—Ἐπεισόδιον.

Εἰς δεινὰς τρώντι περιστάσει; ὁ Ἀλέξανδρος ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, εἰς δυσχερεστάτην εὐρέθη θέσιν. Ἀπαντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πολιτεῖαις μετὰ ἐξάλλου χαρῆς ἤκουσαν τὸν θάνατον τοῦ ἰσχυροῦ ἀνταγωνιστοῦ των, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ὁ συστηματικῶς ἀρχηγὸς δῆθεν τῆς ἀντιπολιτεύσεως Αἰσχίνης καὶ θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ Δημοσθένους, οὕτω πως ἐλέγχει αὐτὸν, ὡς λίαν χαμερπῶς

φερθέντα κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. « Ἀμα ἠκούσθη ὁ φόνος τοῦ Φιλίππου, λέγει ὁ Αἰσχίνης, ἤρχισεν ὁ Δημοσθένης νὰ τερατολογῆ, ἀνεγείρας βωμοὺς εἰς τιμὴν τοῦ Πausανίου, ὡς τυρανοκτόνου δῆθεν, καὶ πείθων τὴν βουλὴν νὰ τελέσῃ θυσίας εὐχαριστήσεως ἐπὶ τῷ φόνῳ καὶ νὰ προσφέρῃ στέφανον εἰς τὸν ἔνοχόν, ἔν ᾧ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῷ ἀνήγγειλαν καθ' ὕπνου. « Ἐνῶ δὲ πρὸ ἑπτὰ ἡμερῶν, προσθέτει ὁ ἀντιδίκος, εἶχεν ἀποθάνει ἡ μονογενὴς αὐτοῦ θυγάτηρ, ἡ μόνη αὐτοῦ ὀνομάσασα πατέρα, πρὶν ἔτι πενθήσῃ αὐτήν, καὶ κάμῃ τὰς συνειθιζομένας νεκρικὰς τελετὰς, στεφανωθεῖς οὗτος ἀπεναντίας καὶ λευκὸν φορέσας φόρεμα, προσέφερε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς.» (1) Ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἀπεναντίας ἐπηγέθη ὑπὸ πάντων ὅτι ἐπὶ τῷ δημοσίῳ ἀγαθῷ λησμονήσας τὸ οἰκεῖον πένθος, οὐδ' ἔπαυσε νὰ καταφέρηται σφοδρῶς κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀποκαλῶν αὐτὸν **Μαργέτην** (ἦτοι ἡλίθιον), ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἔπραττεν εἰμὴ νὰ ἐντρυφᾷ ἐν Πέλλῃ, καὶ νὰ ἐνασχολῆται εἰς θυσίας, ζητῶν ἐκ τῶν σπλάγγων τῶν ζώων « νὰ ἀνακαλύπτῃ τὰ πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς του καὶ πρὸς εὐημερίαν τοῦ συντελοῦντα, » ἀκολούθως δὲ δὲν ἔλειπε νὰ τὸν ἀποκαλῆ διηνεκῶς παιδάριον καὶ μειράκιον, ὥστε καὶ μομφὴν τινὰ ἔλαβεν ὅτι ἔνεκα περσικοῦ ἀργυρίου μετὰ τοσούτου ὑπερβολικοῦ ζήλου ἐφέρετο ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ.

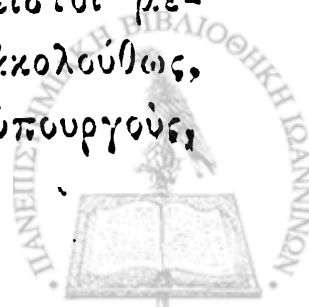
Κατὰ λίαν σοβαρὰς λοιπὸν περιστάσεις ἀνέβη ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας περὶ τὸ

(1) Αἰσχίν. κατὰ Κτησιφῶντος.

εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως ἀνεφάνη ὡς ἔχων ἅπαντα τὰ πρὸς διατήρησιν τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως ἀπαιτούμενα προσόντα, ἐγκαίρως φρόνιμα, ταχέα καὶ ἐνεργητικὰ λαβῶν μέτρα, καὶ πρῶτον μὲν ἐφρόντισε νὰ κηδεύσῃ μεγαλοπρεπῶς τὸν πατέρα του, πικρὰ χύνων δάκρυα ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, ἀκολούθως δ' ἔσπευσε νὰ σφαγιάσῃ (ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τάφου) τοὺς ἀποδειχθέντας ὡς συνενόχους εἰς τὸν φόνον τοῦ πατρὸς του, καὶ πρὸ πάντων τοὺς μνηστῆρας καὶ ἀπαιτητὰς τοῦ θρόνου, τοὺς Λυγκιστὰς, τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀερόπου, Ἡρομένην, Ἀρράβατον καὶ Ἀλέξανδρον, οἵτινες δωροδοκηθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, συνώμοσαν τὴν κατὰ τοῦ Φιλίππου δολοφονίαν, καὶ οἱ δύο μὲν πρῶτοι παραδειγματικῶς ἐτιμωρήθησαν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος συνενδυθεὶς μετὰ τοῦ βασιλέως τὸν (πολεμικὸν) θώρακα, ἐζήτησε συγχώρησιν παρὰ τοῦ ὁμωνύμου του Ἀλεξάνδρου, ἣν καὶ ἀμέσως ἔλαβε, διορισθεὶς πρὸς τούτοις ἑππαρχὸς τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ Θεσσαλικοῦ ἱππικοῦ.

Διακηρύξας δὲ συγχρόνως ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι μόνον τὸ ὄνομα ἠλλάξεν, ὁ δὲ βασιλεὺς διαμένει ὁ αὐτὸς, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐνησχολήθη ἤδη εἰμὴ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου, παριδῶν μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὺς πρῶην συνεταίρους τῆς νεαρᾶς ἡλικίας του, τὸν Ἀρπαλον, τὸν Πτολεμαῖον, τὸν Φρύγιον, τὸν Νέαρχον καὶ ἄλλους, ὧν τινὲς ἔλειπον εἰσέτι, ἐξορισθέντες ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, ὡς εἴπομεν, καὶ ὧν οἱ πλείστοι μεγάλην ἔσχον ἐπιρροήν, μετακληθέντες ἀκολούθως, διετήρησεν εἰς τὰ πράγματα τοὺς ἀρχαίους ὑπουργοὺς,

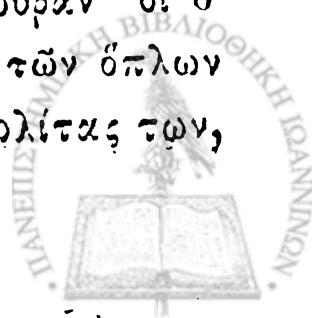
ὡς ἐμπειροτέρους, τὸν μὲν Ἀντίπατρον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν (ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν), τὸν δὲ Παρμενίωνα ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν. Καὶ τὸν μὲν Ἀντίπατρον εἶχεν ἐκλέξει ἄλλοτε, ὡς προεῖρηται, ὁ πολιτικώτατος Φίλιππος νὰ μεταφέρῃ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Ἀθήνας τὰ ὅσα τῶν εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας πεσόντων Ἀθηναίων, καὶ περὶ αὐτοῦ δ' ὁ Φίλιππος συνευθυμῶν ἄλλοτε μετὰ τῶν φίλων του, καὶ λόγου περὶ ἀσφαλείας συμπετόντος, «Τὰ πάντα καλῶς ἔχουσιν, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, διότι ἠγρύπνει ὁ Ἀντίπατρος,» δίκην ἀστυνόμου δηθεν. Τὴν αὐτὴν δὲ ὑπόληψιν εἶχεν ὁ Φίλιππος καὶ εἰς τὸν Παρμενίωνα. Ἐνῶ αἱ δημοκρατούμεναι πόλεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρὸ πάντων αἱ Ἀθήναι, ζηλοτύπως φερόμεναι ἔθετον ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατευμάτων τῶν διαφόρους στρατηγούς, ἐτησίως αὐτοὺς ἀνταλλάσσοντες, σαρκαστικῶς ὁ Φίλιππος ἔλεγεν ὅτι ἐμακάριζε τοὺς Ἀθηναίους ὅτι εὕρισκον κατ' ἔτος νὰ ἐκλέγῃσι δέκα στρατηγούς, αὐτὸς δ' εἶχεν ἓνα μόνον ἐπὶ πολλὰ ἔτη, τὸν Παρμενίωνα.» Ἐλεῖπε δ' ὁ Παρμενίων ἐπὶ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀποσταλὴς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μετὰ τοῦ Ἀττάλου, ὡς προεῖρηται.

Μέγα δὲ καὶ ἐκτεταμένον κράτος ἀφῆκεν ὁ Φίλιππος εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Παρεκτὸς τῆς Μακεδονίας, ἢ Θεσσαλίας, μέγα μέρος τῆς Θράκης, αἱ πλούσιαι καὶ παράλιαι πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς λεγομένης Χερσονήσου⁽¹⁾,

(1) Ὅρα τὰς σημειώσεις.

ὑπὸ Ἑλλήνων ἀποίκων κατοικοῦμεναι, διάφορα βάρ-
 βαρα ὀρεινὰ ἔθνη ἦσαν ἢ ὑποτελῆ, ἢ καὶ παντάπασιν
 προσηρτημένα εἰς τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας, φυ-
 σικῶ δὲ τῷ λόγῳ ὁ νέος ἡγεμὼν ἀμέσως εὐρέθη ἐπα-
 πειλούμενος ὑπὸ διαφόρων κινδύνων. Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν
 ἠγέρθησαν κατ' αὐτοῦ τὰ πλησιόχωρα ἔθνη, θέλοντα
 νὰ ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν, εἰς ὃν καθυπέβλεπεν αὐτὰ
 ὁ πατήρ του, ἀφ' ἑτέρου δ' ἀνύψωσε τὴν σημελίαν τῆς
 ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὁ Ἄτταλος, λόγῳ
 μὲν προστατεύων τὰ δικαιώματα τοῦ ἐκ τῆς Κλεοπά-
 τρας μέλλοντος διαδόχου, τοῦ ἀνεψιοῦ του, πράγματι
 δ' ὀρεγόμενος αὐτὸς δι' ἑαυτὸν νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐξου-
 σίαν· ἤρξατο δ' ἤδη ὁ Ἄτταλος τακτικὴν ἀλληλογρα-
 φίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ Δη-
 μοσθένους, συγχρόνως δὲ καὶ μετὰ πατάγου πολλοῦ ἠ-
 γέρθησαν καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ἐπιθυμοῦντες καὶ οὗ-
 τοι νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἐλευθερίαν, ἣν ἀφῆρσε παρ'
 αὐτῶν ὁ Φίλιππος. Καταφρονήσαντες δ' οὗτοι ὡς νεώ-
 τατον τὸν Ἀλέξανδρον, δὲν προεῖδον ὅποιος ἔμελλε
 νὰ ἀποβῇ ὁ νέος ἦρως, οὐδ' ἐσυλλογίσθησαν κἄν πύ-
 σουν ἐκεῖνοι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὰς πολεμικὰς ἀ-
 ρετὰς τῶν προγόνων των. Ὡς δ' εἰς τὰς Ἀθήνας
 ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης, οὕτω καὶ εἰς τὰς ἄλλας
 πόλεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς Θήβας,
 δὲν ἔλειψαν νὰ διεγείρωσι τοὺς πολίτας οἱ δημαγωγοί,
 παρακινουῦντες τοὺς συμπατριώτας των νὰ ἀποδιώξω-
 σιν ἐκ τῆς Καδμείας τὴν Μακεδονικὴν φρουρὰν· οἱ δ'
 Ἀίτωλοι ἐψηφίσαντο νὰ ἐπαναγάγωσι διὰ τῶν ὀπλων
 τοὺς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἐξορισθέντας συμπολίτας των,

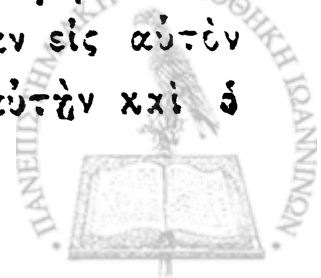
οὐκ ἄν οἱ Ἀμβρακιῶται πρὸς πούτοις ἀποδιώξαντες τὴν Μακεδονικὴν φρουρὰν, ἐκέρυξαν τὴν δημοκρατίαν, οἱ δ' Ἀργεῖοι, οἱ Ἀρκάδες καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κλίνοντες τὸν αὐχέναν εἰς τοὺς Μακεδόνας, σπουδαίως ἠτοιμάζοντο νὰ ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν φρονιμώτεροι τῶν Μακεδόνων αὐλικῶν συνεβούλευσαν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ φερθῆ μετὰ φρονήσεως· καὶ ἠκολούθησε μὲν οὗτος μέχρι τινὸς τὰς συμβουλὰς αὐτῶν, πκρέχων ἐπὶ τοῦ πκρόντος τόπον τῆ ὀργῆ, καὶ φιλικῶς προσπαθῶν νὰ συμβιβάσῃ τὰ πράγματα, ἐπὶ τέλους ὅμως τὸ τολμηρὸν καὶ ὀρκοστῆριον πνεῦμα τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν ὑπέμεινε, οὔτε ἀπεδειλίασεν, ἀλλ' ἀμέσως ἠθέλησεν οὗτος νὰ ἐκφοβίσῃ καὶ νὰ πνίξῃ τὸ πνεῦμα τῆς γενικῆς δυσπαρασκευασίας, ἐξασφαλίζων εἰς ἑαυτὸν τὴν θέσιν, ἣν μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀνέλαβεν ὁ πατήρ του καὶ ὡς πολιτικὸς καὶ ὡς στρατιωτικὸς ἀρχηγός. Καὶ τὰ μὲν πκροικουῦντα βάρβαρα ἔθνη, παρ' ὧν οὐδὲν ἄλλο ἐφοβεῖτο εἰμὴ ληστρικὰς ἐπιδρομὰς, παρείδεν ἐπὶ τοῦ πκρόντος, ἀνοικτὸν μετ' αὐτῶν ἀφήσας λογαριασμὸν, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον.

Ἐκ πρώτης δ' ἀρετηρίας ἀπεστάλη ὁ στρατηγὸς Ἐκαταῖος εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ ἰκανοῦ στρατοῦ νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῶν πιστῶν στρατευμάτων τοῦ Παρμενίωνος, καὶ ἢ ζῶντα ἢ νεκρὸν νὰ φέρωσιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Ἄτταλον, ὡς ἔνοχον ἐσχάτης προδοσίας. Οἱ στρατηγοὶ μὴ ἔχοντες ἰκανὰς δυνάμεις, καὶ μὴ θέλοντες νὰ ἔλθωσιν εἰς φανεράν ῥῆξιν μετὰ τοῦ Ἄτταλου, μετεχειρίσθησαν τὸν παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς λαοῖς συνήθη τρόπον τῆς δολοφονίας.

Ταύτοχρόνως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐξέστρα-
τευσε μετὰ ἱκανοῦ στρατοῦ κατὰ τῆς Θεσσαλίας, οὐ-
χὶ ἐπὶ σκοπῷ νὰ καθυποτάξῃ αὐτήν, ἀλλὰ θέλων νὰ ἐπι-
τύχῃ ὅσα οἱ Θεσσαλοὶ οἰκειοθελῶς παρέσχον εἰς τὸν
πατέρα του, ὅτε προσεκάλεσαν αὐτὸν κατὰ τῶν Φωκέων.
Καὶ οἱ μὲν Θεσσαλοὶ κατεῖχον ἤδη μετὰ ἱκανῶν δυνά-
μεων τὰς εἰς τὴν χώραν αὐτῶν συνήθεις διόδους, τὴν
Καλλιπεύκην εἰς τὰ Τέμπη, νέαν δ' ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου ἠνέωξε διόδον, μετὰ μεγάλων μόχθων καὶ κα-
κοπαθειῶν διαβάς τὴν πρὸς μεσημβρίαν τῶν Τεμπῶν ἀπέ-
τομον Ὀσσον. Θαυμασίως πηδῶντες οἱ Μακεδόνες ἀπὸ
βράχου εἰς βράχον καὶ διὰ μηχανῶν ἀποκόπτοντες βαθι-
μίδας ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἀναιμωτὶ καὶ ἀνεπαισθήτως εἰς-
έδυσαν εἰς τὰ Θεσσαλικά πεδία κατὰ τὰ νῶτα τοῦ
Θεσσαλικοῦ στρατοῦ, κύριοι οὕτω καταστάντες τῆς
Θεσσαλίας ὅλης· ὁ δ' Ἀλέξανδρος θέλων μᾶλλον νὰ
ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν χώραν ἢ νὰ κυριεύσῃ αὐτήν,
ἤρξατο προσοικειούμενος τοὺς Θεσσαλοὺς, ὑπομιμνή-
σκων αὐτοῖς τὴν κοινήν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κα-
ταγωγὴν, καὶ ἀνεθυμίζων πρὸς τούτοις τὰς εὐεργεσίας,
ἃς παρὰ τοῦ πατρὸς του ἔλαβον, ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ
ἀναγνωρίσωσι τὴν κυριαρχίαν του καὶ νὰ παραδεχθῶσι
τὰς περὶ εἰρήνης προτάσεις του ὑποχρεούμενοι νὰ συ-
στρατεύωσι μετ' αὐτοῦ.

Διὰ ταχείων δ' ἀκολούθως βημάτων, προβάς ὁ Ἀλέ-
ξανδρος εἰς τὰς Θερμοπύλας, συνεκάλεσεν ὡς πρόεδρος
τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου τοὺς Πυλαγόρας, οἵ-
τινες κοινῇ καὶ ὁμοθυμῶ γνῶμη ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸν
τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, ὡς εἶχεν αὐτὴν καὶ ὁ

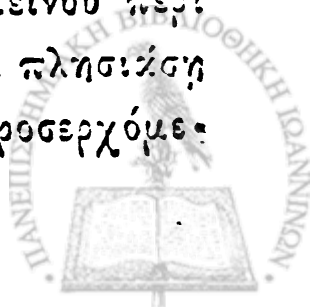

πκτηρ του, ἀκολούθως δὲ προσελθὼν εἰς τὴν Βοιωτίαν,
 μεγάλως κατεφόβισε τοὺς ἐν Ἀθήναις καὶ Θήβαις
 ἐναντίους του, ὡς μὴ ὄντας προπκρεσκευασμένους, νὰ
 ἀντιπαραταχθῶσι κατ' αὐτοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι δὲ μάλι-
 στα καταπλαγέντες ἀμέσως ἤρχισαν νὰ μετακομίζωσιν
 ἐντὸς τῆς πόλεως τὰ ἔξωθεν αὐτῆς σκεύη των καὶ
 νὰ ἐπισκευάζωσι τὰ τεῖχη των, πολιορκίαν φοβούμενοι.
 Οὐκ ὀλίγον δ' ἀπεδειλίασε καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ προ-
 τάσει αὐτοῦ μάλιστα πρέσβεις ἐπέμφθησαν εἰς τὸν
 Ἀλέξανδρον, ζητοῦντες παντοιοτρόπως νὰ καταπραύ-
 νωσιν αὐτόν. Μετὰ τούτων δὲ συνεπέμφθη καὶ ὁ Δη-
 μοσθένης, καθ' ὁδὸν ὅμως ἀποχωρισθεὶς τῶν ἄλλων
 πρέσβων, ἐπανῆλθε διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος εἰς τὰς Ἀθή-
 νας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος δεχθεὶς εὐμενῶς τοὺς πρέσβεις
 τῶν Ἀθηναίων, οὐδὲν ἄλλο ἀπήτησε παρ' αὐτῶν, εἰ μὴ
 νὰ πέμψωσι καὶ οὗτοι συνέδρους εἰς τὴν προτεινομένην
 συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου,
 ἔνθα νὰ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου καὶ νὰ χειρο-
 τονήσωσιν αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα εἰς τὸν κατὰ
 τῆς Περσίας πόλεμον. Καὶ αἱ ἄλλαι μὲν πόλεις τῆς
 Ἑλλάδος, εἴτε ἐντὸς, εἴτε ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου,
 ἀνηγύρευσαν αὐτὸν ἀρχιστράτηγον, παραδεχόμενοι νὰ
 συνακολουθήσωσιν αὐτὸν διὰ στρατοῦ, πραγμα, ὕπερ
 ἐδόθη καὶ εἰς τὸν πατέρα του ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ θά-
 νάτου του, μόνοι δ' οἱ Σπαρτιαταὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ
 παρευρεθῶσιν εἰς τὴν συνέλευσιν, βλέποντες ὅτι οὕτως
 ἀφηρεῖτο ἀπ' αὐτῶν ἡ ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος, καὶ λέ-
 γοντες ὅτι πάτριον ἦτο εἰς αὐτοὺς νὰ ἡγῶνται τῶν
 ἄλλων καὶ οὐχὶ νὰ ἔπωνται εἰς ἄλλους. Καὶ ἠδύνατο

μὲν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ μεταχειρισθῆ βίαν κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ βλέπων αὐτοὺς λίαν τεταπεινωμένους ἤδη ὑπὸ τῶν Θηβαίων, παρεῖδε τὰς ἀγερώχους αὐτῶν κομπορήμοσύναις.

Ἡ Κόρινθος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτο μία τῶν μεγαλητέρων καὶ πλουσιωτέρων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, ἀριθμοῦσα 300,000 κατοίκων· καὶ οὐ μικρὸν δεῖγμα τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ πολυτελείας τῆς ἦτο καὶ ἡ περὶ αὐτῆς παροιμία. «Οὐ παντὸς ἀνδρὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον.» Ἐν Κορίνθῳ δ' ἔτι ὄντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔκ διαφόρων μερῶν πλείστοι ἐπίσημοι ἄνδρες συνέβησαν πολιτικοὶ, φιλόσοφοι, καλλιτέχναι καὶ πεπαιδευμένοι εἰς διαφόρους γνώσεις, καὶ πάντες περὶ αὐτὸν συνωθοῦντο, ὀρεγόμενοι νὰ συνδιαλεχθῶσι μετ' αὐτοῦ, καὶ λέξεις τινὰς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ νὰ ἀκούσωσι. Τότε δ' ἐγένετο καὶ ἡ μεταξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ Διογένους διαθρυλληθεῖσα συνδιάλεξις. Ὁ κυνικὸς φιλόσοφος θέλων νὰ δείξῃ ὅτι κατεφρόνει τὰς ἐπιδείξεις πολιτισμένης, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, κοινωνικῆς ζωῆς, ὡς κατοικίαν μὲν αὐτοῦ ἐξελέξατο πύλον τινὰ, ἐν ᾧ συνήθως διέτριβε, κείμενον κατὰ τὰ τείχη τοῦ Κορινθιακοῦ γυμνασίου, τοῦ κοινῶς λεγομένου Κρανείου, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα δὲ διῆγε βίον εὐτελεῆ καὶ πενιχρὸν, δίκην ἐπαίτου εἰς πολλὰ. Εἰς τὸ κατὰ τὸ Κράνειον δὲ κείμενον οἶκημα τοῦ Διογένους προσήλθεν ὁ Ἀλέξανδρος, περιμένων φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ παρουσιασθῆ εἰς αὐτὸν καὶ ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ μηδύως ἐκείνου περὶ τούτου φροντίζοντος, ἀπεφάσισεν ὁ ἴδιος νὰ πλησιάζῃ αὐτόν. Ὁ Διογένης βλέπων τὸν βασιλέα προσερχόμε-

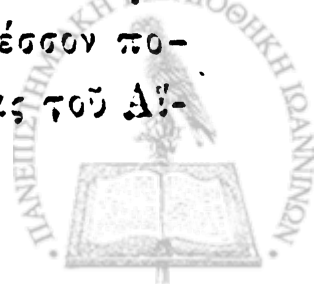
γην εἰς αὐτὸν μετὰ τοιούτου λαμπροῦ ἐπιτελείου, ἀνασηκωθείς ὀλίγον, ἀσκαρδαμυκτεῖ ἠτένισε τὸ βλέμμα εἰς αὐτόν· ἐγγύτερον δὲ πρυσελθὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἠρώτησε τὸν φιλόσοφον ἂν ἔχη χάριν τινὰ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ. — "Ἄλλην χάριν νὰ ζητήσω δὲν ἔχω, εἶπεν ἀφελῶς ὁ Διογένης, εἰμὴ νὰ ἀπομακρύνθῃς ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ νὰ μὴ μὲ σκιαζῆς." Καὶ τί μὲν ἐννοεῖ ὁ κυνικὸς φιλόσοφος διὰ τῆς ἀποτόμου ταύτης ἀποκρίσεως, ἄλλως νὰ ἀποφανθῶμεν δὲν δυνάμεθα, εἰμὴ ὅπως κατ' ἄλλην τινὰ περίστασιν ἔπραξεν ὁ φιλόσοφος Πλάτων. Τοὺς πόδας πλήρεις βορβόρου ἔχων ὁ Διογένης εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις οἶκον τοῦ φιλοσόφου Πλάτωνος, καὶ ἐπὶ τῶν πολυτελῶν αὐτοῦ ἐπίπλων βαναύσως πατῶν, «Πατῶ, ἔλεγε, τὸν Πλάτωνος τύπον.—Ἐτέρω γε τύφῳ, Διόγενες;» ἀπήντησεν ἀταράχως ὁ Πλάτων. "Ἄλλοτε δὲ πάλιν ὁ Διογένης θέλων νὰ ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν συμπάθειαν τοῦ πλήθους διὰ τῆς καρτερίας δῆθεν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἵστατο κάτωθεν μεγάλου κρουνοῦ καταβρεχόμενος, ἐνῶ δ' οἱ διαβάται ἐφαίνοντο λυπούμενοι καὶ οἰκτείροντες αὐτόν, «Ἄν θέλητε, εἶπεν ὁ ἐκεῖθεν διαβαίνων Πλάτων, νὰ τὸν ἐλεήσητε, ἀπόστητε, ἀπομακρύνθητε ἀπὸ αὐτόν,» διὰ τῶν λόγων τούτων διαδηλώσας τὴν μωρὰν τοῦ ἀνδρὸς φιλοδοξίαν. Τί δ' ἐννοεῖ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος στραφεὶς εἰς τοὺς περὶ αὐτόν καὶ λέγων· «Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην.» ἂν δὲν ἤμην Ἀλέξανδρος ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι Διογένης; . . .

Πόσον δ' ὠρατὸν εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἀναφερόμενον περὶ τῆς Πυθίας! Ἀπερχόμενος ὁ Ἀλέ-

Ξανδρος ἐκ τῆς Κορίνθου, ἠθέλησε νὰ μεταβῆ εἰς τοὺς Δελφοὺς, προθυμούμενος νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον περὶ τῆς μελετωμένης κατὰ τῆς Περσίας ἐκστρατείας αὐτοῦ, ἦσαν δ' ἀποφράδες ἡμέραι καὶ ἡ Πυθία δὲν ἠθέλε νὰ ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ τρίποδος, διὰ τῆς βίας ὁμῶς ἐλκομένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, « Ἄρες με, ὦ παῖ, ἀνεβόησεν, ἀνίκητος εἶ. — Δὲν θέλω λοιπὸν, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἄλλην μαντεῖαν παρὰ σοῦ, ἔλαβον τὸν χρησμὸν τὸν ὁποῖον ἐζήτησάν.» Ἐξομαλύνας δ' οὕτω τὰ Ἑλληνικὰ ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν, ἔνθα καὶ διέμεινεν ὅλον τὸν χειμῶνα, στερεούμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου του, καὶ προπαρασκευαζόμενος διὰ τὸν κατὰ τῆς Περσίας πόλεμον, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως μεγάλην ἠσθάνθη ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς μητρὸς του, ἥτις ἠνάγκασε τὴν νέαν γῆραν Κλεοπάτραν νὰ θανατωθῆ διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς ζώνης, τὸ δὲ τέκνον αὐτῆς ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ἰδίας μητρὸς ἐφόνευσεν ἢ κακότροπος γυνή!

Τὴν ἀνοιξίν τῶν 335 ἐγκαταλείψας ὁ Ἀλέξανδρος τὴν Μακεδονίαν, ἐπῆλθε καθυποτάσσω τὰ ἀπειλητικὴν ἤδη θέσιν λαδόντα βάρβαρα ἔθνη, ὧν τὰ κυριώτερα ἦσαν οἱ (κατὰ τὴν σημερινὴν Ἀδριανούπολιν) Θράκες, οἱ Τριβαλλοὶ κατὰ τὴν νῦν Βουλγαρίαν, οἱ Γέται καὶ οἱ Δᾶκες τῆς Μολδαβίας καὶ Βλαχίας, οἱ Παίονες καὶ οἱ Ἀγριᾶνες τῆς ἄνω Μακεδονίας, οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ Ταυλαντινοὶ τῆς Ἀλβανίας. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν παραλαβὼν τὴν Μακεδονικὴν ὀχλαγγα, ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ἀμφιπόλεως εἰς τὴν χώραν τῶν λεγομένων αὐτονόμων Θρακῶν, καὶ διαβὰς τὸν Νέσσον ποταμὸν ἔφθασεν εἰς τοὺς (πρὸς νότον) πρόποδας τοῦ Δι-

μου⁽¹⁾. Αἰφνης δ' ἐφάνησαν εἰς τὰ ὕψη τοῦ ὄρους τούτου ἔνοπλοι οἱ ἐκεῖ ὄρεινοὶ κάτοικοι, ἔτοιμοι νὰ κωλύσωσι τοὺς Μακεδόνας καὶ νὰ μὴ ἀφήσωσιν αὐτοὺς νὰ προβῶσι διὰ τῶν στενωπῶν. Καὶ πλαγίως μὲν ἐκεῖνοι προφυλασσόμενοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἕνεκα τῆς φυσικῆς τοῦ τόπου θέσεως, εἶχον πρὸς τούτοις στήσει ἀμάξας κατὰ μέτωπον, αἵτινες ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὀχυρώματα τῶν ὀπισθεν αὐτῶν παρατεταγμένων ἀνδρῶν, ἀφ' ἑτέρου δ' ἦσαν προσδιωρισμένοι νὰ ἐπιπέσωσιν ἀπὸ τοῦ ὕψους κατὰ τῆς Μακεδονικῆς φάλαγγος καὶ νὰ διαρρήξωσιν αὐτήν. Ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὁ Ἀλέξανδρος ἵστατο εἰς ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλ' ἐπὶ τέλους τάδε μηχανάται· ἅμα ὅτε αἱ ἀμάξαι (βεβαίως καὶ αὐταὶ μηχανὰς φέρουσαι) ἐτέθησαν εἰς κίνησιν, ἡ Μακεδονικὴ φάλαγξ κατ' ἐντολήν αὐτοῦ ἠνέωξε τὰς τάξεις τῆς, αὐταὶ δ' ἀκωλύτως διηλθον, μηδεμίαν ἐπαγαγοῦσαι βλάβην, ἀλλ' ὅπου τὸ ἔδαφος δὲν ἐπέτρεπε νὰ ἀνοιχθῇ ἡ φάλαγξ, οἱ Μακεδόνες ἀνυψοῦντες τὰς ἀσπίδας ἐτίθεντο κάτωθεν τοῦ οὕτω κατασκευαζομένου προτειχίσματος, καὶ οὕτως αἱ ἀμάξαι ἄνωθεν αὐτοῦ διερχόμεναι οὐδὲν κακὸν εἰς αὐτοὺς ἐπήγαγον· τὸναντίον δ' οἱ Μακεδόνες μεγάλα κακὰ εἰς αὐτοὺς ἐπροξένησαν, χιλίους μὲν καὶ πεντακοσίους αὐτῶν θανατώσαντες, τοὺς δὲ λοιποὺς τρέψαντες εἰς φυγὴν· αἱ δὲ γυναῖκες, τὰ παιδιά καὶ τὰ ὑπάρχοντά των ἐπωλήθησαν εἰς τὰς παρακειμένας παραλίους πόλεις· ἐκ δὲ τῶν Μακεδόνων ἑνδεκά μὲν ἵππεις, τεσσαράκοντα δ' ἕως πεντήκοντα πεζοὶ ἐφορεύθησαν.

(¹) Τὰ νῦν χυδαϊκῶς λεγόμενα Βαλκάνια.

Οὕτω δ' οἱ Μακεδόνες διάβάντες τὴν κορυφὴν τοῦ Λέμου, ἐπιπίπτουσιν ἀκολούθως κατὰ τῶν περὶ τὸν Λύγινον ποταμὸν Τριβαλλῶν (1), καὶ ἕως τρισχιλίους μὲν αὐτῶν θανατώσαντες, ἀναγκάζουσι καὶ τὸν βασιλεὺς αὐτῶν Σύρμον νὰ πέμψῃ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία εἰς τὴν κατὰ τὸν Ἰστρον ποταμὸν (2) καλῶς ὠχυρωμένην νῆσον Πέρκην, ἐνθα καὶ πολλοὶ τῶν πλησιοχώρων Θρακῶν κατέφυγον. Καὶ ἐπεχείρησε μὲν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἀποβιβάσῃ εἰς αὐτὴν διὰ τῶν νεωστὶ ἐκ Βυζαντίου ἀφικθέντων πλοίων πλῆθος τοξοτῶν καὶ ὀπλιτῶν, ἀλλὰ βλέπων ὅτι ἡ νῆσος ἀνθίστατο γενναίως εἰς τὴν ἔφοδον τῶν Μακεδόνων, ἀφείς αὐτοὺς ἔστρεψε τὰ ὄπλα εἰς τὰ κατὰ τὸν Ἰστρον ποταμὸν κατοικοῦντα Κελτικὰ ἔθνη, ἦσαν δ' οὗτοι οἱ Κουάδοι, οἱ Μαρκουμάνοι, οἱ Ἰάζυγες καὶ ἄλλοι λαοὶ, ἐξ ὧν οἱ μὲν παντάπασιν ἐξέλιπον, οἱ δὲ συνεχωνεύθησαν μετ' ἄλλων στοιχείων, ἀλλοθεν ἐπελθόντων, οὔτε τὴν γλῶσσαν δέ, οὔτε τὸν χαρακτῆρα, οὔτε τὴν καταγωγὴν διατηρησάντων. Ἀξιοθαύμαστον δὲ στρατηγικὴν ἰκανότητα δείξας ὁ Ἀλέξανδρος ἐξέπληξε τοὺς Κέλτας, μεταβιβάσας διὰ νυκτὸς τὸν στρατὸν διὰ σχεδιῶν, ἃς κατεσκεύασεν ἐκ τῶν διφθερῶν τῶν στρατιωτῶν, διὰ ξηροῦ ἐμπλήσας χόρτου, ἐφ' ὧν οἰονεὶ παίζοντες διέβησαν οἱ Μακεδόνες μετὰ ἀπαρχειματίστου ἐπιτηδειότητος. Πάντες δ' οἱ παρὰ τὸν Ἰστρον οἰκοῦντες λαοὶ θαυμάζοντες ἐπὶ τούτῳ, ἐσπευσαν ἀμέσως νὰ παραδοθῶσιν εἰς αὐτόν, ζητοῦν-

(1) Τῶν προγόνων, οὕτως εἰπεῖν, τῶν σημερινῶν Βουλγάρων.

(2) Τὸν σημερινὸν Δούναβιν.

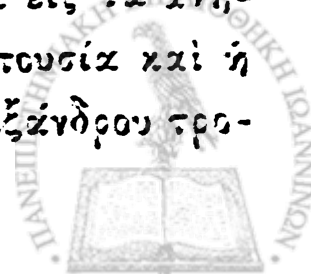
πες πρὸ πάντων νὰ ἀποκτήσωσι τὴν φιλίαν τοιοῦτου ἐξόχου ἀνδρός. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς τῶν Τριβαλλῶν ὁ Σύρμος, αὐτοπροσώπως ἐνεφανίσθη, προσφέρων εἰς αὐτὸν τὴν ὑποταγὴν του καὶ ὑποσχόμενος νὰ παρακολουθήσῃ αὐτὸν μετὰ στρατοῦ εἰς τὰς ἐκστρατείας του. Ἐν ἀκαρεὶ δὲ τῇ δε κάκεισε διαδοθείσης τῆς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον φήμης ὑπὸ τῶν περιπλανιωμένων φυλῶν, ἀναφέρεται ὅτι Κέλται τινὲς προσήλυτον αἰθόρμητοι εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων, εἴτε θέλοντες νὰ συμμαχήσωσι μετ' αὐτῶν, εἴτε ἐξ ἀπλῆς περιεργείας κινούμενοι. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἠρώτησεν αὐτούς, τί ὑπὲρ πάν ἄλλο ἐφοβοῦντο ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλπίζων κενοφρόνως ὅτι αὐτὸν ἐμελλον νὰ ὀμολογήσωσιν, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἱκανῶς ὑψηλόσωμοι ὄντες, καὶ μέγα ἐπὶ τούτῳ φρονοῦντες, «Μὴ τυγὼν ὁ οὐρανὸς ἐπιπέσῃ κατὰ κεφαλῆς ἡμῶν,» ἀπεκρίθησαν, ἀλλὰ καὶ εὐγενῶς δὲν ἔλειψαν νὰ προσθέσωσιν, ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο τὴν φιλίαν τοιοῦτου ἀνδρός. Οὐδὲν δ' ἄλλο εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος εἰμὴ ὅτι οἱ Κέλται εἰσὶν ἀλαζόνες, συνεχώρησε καὶ τούτους, καὶ τινὰς αὐτῶν συμπαραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ.

Οὕτω δ' ὁ Ἀλέξανδρος καθυποτάξας τοὺς βορείους καὶ ἀγρίους αὐτοῦ γείτονας, ἐβρίψεν ἀκολούθως ἄπασαν τὴν προσοχὴν του εἰς τοὺς κατὰ τὰ δυτικὰ ἕρμα Ἰλλυριοὺς. Κλείτος ὁ (υἱὸς τοῦ) Βαρδύλλιος, βασιλεὺς τῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν ὑποτεταγμένων Ἰλλυριῶν, καὶ Γλαυκίας, ὁ βασιλεὺς τῶν Ταυλαντιῶν, συγεννηθέντες, ἠτοιμάσθησαν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ οἱ Ἀνταρσισταὶ δ' ἠπειλήσαν νὰ κωλύσωσι τὴν ἐπ' αὐτὸν αὐ-

τοῦ, ἀλλὰ τούτους μὲν ἀνέλαθε νὰ τιμωρήσῃ ὁ ἡγε-
μῶν τῶν Ἀγριάνων Λάγγαρος, εἰς ὃν καὶ ὁ Ἀλέξαν-
δρος ὑπεσχέθη τὴν χεῖρα τῆς ἐδελφῆς του Κύνας, ἣν
ὁμως δὲν ἤξιώθη νὰ λάβῃ, ἀποθανὼν καθ' ὁδὸν πρὶν
φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα του, οἱ δ' ἄλλοι δύο ἡγεμόνες,
ὁ Κλείτος καὶ ὁ Γλαυκίης, οὐ μικροὺς ἐπήγαγον περι-
σπασμοὺς εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, διακλύσαντες τὰς τρο-
φὰς καὶ εἰς ἀμηχανίαν πολλακίς φέροντες τοὺς Μακε-
δόνας, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δι' ἐμψύτου πολεμικῆς τέ-
χνης, ἣν κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἔδειξε, διὰ τῆς
ἀτομικῆς τόλμης του, τῆς ἀνδρείας τοῦ στρατοῦ του,
καὶ διὰ τῆς ἀξιοθαυμάστου ταχύτητος, δι' ἧς ἐν ἀκαρεῖ
ἔξετελεῦντο αἱ διαταγαὶ αὐτοῦ, νικήσας αὐτοὺς, καὶ τὴν
κυριωτέραν αὐτῶν πόλιν, τὸ Πήλιον, κυριεύσας, τότε,
μόνον παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὴν εἰρήνην, ὅτε ἀνα-
γνωρίσαντες τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, ὑπεσχέθησαν νὰ
ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς πολέμους του.

Εἰδῆσαις ἐν τούτοις ἀρίκοντο ἐξ Ἑλλάδος προκλοῦσαι
τὴν εἰς τὰ νότια μέρη ἐπάνοδον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἡ
Περσία μαθεῖσα ὅτι οἱ Ἕλληνες συνεκρότησαν ἐν Κο-
ρίνθῳ συνέδριον, ἐπαπειλοῦντες νὰ εἰσβάλωσιν εἰς Ἀ-
σίαν, ἐξέχεε τοὺς ἀρθόνους Θησαυροὺς τῆς εἰς τοὺς μὴ
παρὰδεχομένους τὴν φιλίαν τῶν Μακεδόνων Ἑλλη-
νας, παροτρύνουσα αὐτοὺς νὰ διαλύσωσι τὴν κατ' αὐ-
τῆς γενομένην συμμαχίαν, ἀποσοβοῦντες οὕτω τὸν κα-
τὰ τῆς Περσίας ἐπαπειλούμενον κίνδυνον. Ὁ χρυσὸς
τῆς Περσίας μέγα ἐπήγαγεν ἀποτέλεσμα εἰς τὰ ἀνή-
συχκα καὶ δυσηρεστημένα πνεύματα· ἡ ἀπουσία καὶ ἡ
εἰς τὰ ἀπώτερα μέρη ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου τρο-

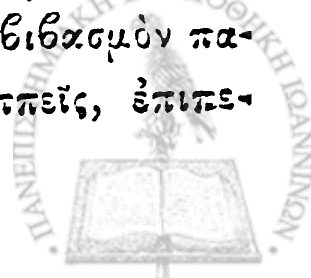

μέραν κατ' αὐτοῦ διήγειρε συνωμοσίαν. Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος διέβη τὸν Αἴμον, πᾶσα τακτικὴ ἀλληλογραφία διεκόπη, οὐδεμίᾳ δ' εἰδήσις ἠκούετο πλέον περὶ αὐτοῦ, αἴφνης δὲ μάλιστα διεδόθη ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανε. Μετὰ μεγάλου δὲ ζήλου καὶ μετὰ προθυμίας οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ διέδωκαν τὴν εἰδήσιν ταύτην, ἐπισπεύδοντες νὰ διεγείρωσι γενικὴν κατὰ τῆς Μακεδονίας ἐπανάστασιν. Πρῶτοι δ' οἱ Θηβαῖοι, πεφουσιωμένοι μὲν εἰσέτι διὰ τὰ λαμπρὰ αὐτῶν ἀνδραγαθήματα κατὰ τὰ Λεῦκτρα καὶ τὴν Μαντίνειαν, ἀλλὰ δυστυχῶς λησμονήσαντες τὴν κατὰ τὴν Χαϊρώνειαν συμφορὰν τῶν, ἀνύψωσαν τὴν φωνὴν τῆς ἐξεγέρσεως. Αἴφνης δὲ τινες ἐξ αὐτῶν εἰσδύσαντες διὰ νυκτὸς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἢ μᾶλλον καθ' ὁδὸν ἐπιπεσόντες, ἐθανάτωσαν τὸν Ἀμύνταν καὶ τὸν Τιμόλκον, ἀρχηγοὺς τῆς ἐν Καδμείᾳ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διορισθείσης φρουρᾶς, οἵτινες μηδ' ὅπως κίνδυνόν τινα προβλέποντες, οὐδ' ὑποπτευόμενοι, διετέλουν πάντοτε ἀπροφύλακτοι, ἀκολουθῶς ἐπιπεσόντες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι ἐπολιόρχουν τὴν φρουράν. Συγχρόνως δὲ διεδόθη ὅτι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πρόθυμοι (καὶ πράγματι ὑπεσχέθησαν) νὰ βοηθήσωσι τοὺς Θηβαίους, προτρεπόμενοι ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους· καὶ οἱ Ἡλεῖοι δὲ πρὸς τούτοις ἀπεδίωξαν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐν Αἰτωλίᾳ ἠγέρθησαν ταραχαὶ κατὰ Μακεδόνων, καὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ δὲ καὶ ἐν Ἄργει τὰ αὐτὰ διεννοῦντο νὰ πράξωσιν. Ἀλλ' ἐν τῇ μέσῳ τοῦ γενικοῦ τούτου ἀναθρασμοῦ αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα ἠκούσθη ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ προσέρχεται ἤδη. Ἐκ τῆς Ἰλλυρίας ὀρμώμενος φθάνει μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς

τὴν Πελλίνην, πόλιν τῆς Θεσσαλίας, καὶ μετὰ ἑξ ἡμέρας φαίνεται εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὥστε πρὶν εἰσέτι οἱ ἐπαναστάται μάθωσιν ὅτι διέβη τὰς Θερμοπύλας, ἐκεῖνος ἦτο εἰς τὴν Ὀγχηστὸν, πολλὰ πλησίον τῶν Θηβῶν, καὶ στρατοπεδεύει νῦν κατὰ τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσαν ὁδὸν, διακόπτων πᾶσαν μεταξὺ τῶν δύο πόλεων συγκοινωνίαν. « Ἐμαθον, εἶπε τότε σαρχαστικῶς ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι ὁ Δημοσθένης μὲ ὠνόμασε παιδάριον, ὅτε ἤμην εἰς τοὺς Τριβαλλοὺς καὶ τὴν Ἰλλυρίαν, μειράκιον δὲ ὅτε προσῆλθον εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τώρα δὲ καὶ ἡμεῖς νὰ τῷ δείξωμεν ὅτι εἶμαι ἀνὴρ πρὸ τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηναίων. » Τοσοῦτον δὲ παράδοξος ἐφάνη ἡ ταχύτης καὶ ἀπροσδόκητος ἡ παρουσία τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε πολλοὶ ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ὁ Λυγκιστῆς Ἀλέξανδρος, υἱὸς τοῦ Ἀερόπου, ὅστις καὶ τὸν διεδέχθη ἤδη, καὶ περὶ οὗ οὐδὲ λόγος κἂν ἔπρεπε νὰ γίνηται, ἄλλοι δ' ἔλεγον ὅτι ἦτο στρατὸς τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ ἀντιβασιλεύοντος Ἀντιπάτρου, ἐκεῖθεν πεμπόμενος πρὸς κατεύνασιν τῶν παθῶν.

Ἐξ Ὀγχηστοῦ ἄρας ὁ Ἀλέξανδρος ἐστροτοπέδευσε κατὰ τὸ λεγόμενον τέμενος τοῦ Ἰολάου ὑπὸ τὰ πείγη τῶν Θηβῶν, τὰ δὲ κατὰ τὴν Χαιρώνειαν δυσάρεστα δεινὰ ἐνθυμούμενος, ἔφευγε τὴν μάχην, προσπαθῶν νὰ συμβιβάσῃ εἰρηνικῶς τὰ πράγματα· ἦτο δ' ὑπερβέβητος ὅτι εἴκοσι χιλιάδας πεζῶν καὶ τρισχιλίους ἰππεῖς ἄγων, ἠθέλην ἐξ ἅπαντος καταβάλλει τὴν ἀγέρωχον πόλιν, ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι οὐδένα φιλικὸν συμβιβασμὸν παρεδέχοντο, τούναντίον δὲ, πεζοὶ τε καὶ ἰππεῖς, ἐπιπε-

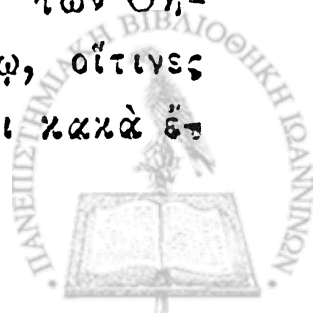
φόντες εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἐφόνευσαν τινὰς τῶν Μακεδόνων· ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιεικῶς φερόμενος ἐδίσταζε νὰ ἐπιπέσῃ εἰς ἀνθρώπους ὁμοφύλους, ὡς ἔλεγε, καὶ πολλὰ ἤδη παθόντας, μόνον δὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἐπαναστάσεως ζητῶν, τὸν Φοίνικα καὶ τὸν Προθύτην, ὑπέσχετο πλήρη ἀμνηστειάν εἰς τοὺς ἄλλους· καὶ οἱ Θηβαῖοι ὁμῶς ζητοῦντες καὶ οὗτοι τὸν Φιλώταν καὶ τὸν Ἀντίπατρον, ἔδειξαν ὅτι ἀπεφάσισαν ν' ἀντισταθῶσι γενναίως εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἐμπερικλεισθέντες ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, εἰς ἃ μεγάλην εἶχον πεποίθησιν διὰ τὴν ὀχυρότητα των.

Ναί! Αἱ Θῆβαι ἐφαίνοντο ὅτι ἐμελλον νὰ ὑποστῶσιν ἀναπόφευκτον πολιορκίαν, παρὰ πᾶσαν ὁμῶς προσδοκίαν καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς δὲν ἦσαν προπκρεσκευασμένοι ἐπὶ τούτῳ. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἴστατο δισταζὼν εἰσέτι περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλ' ὁ Περδίκκας, προτεταγμένος ὢν τῆς φυλακῆς τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῆς τάξεώς του, μηδ' ὀλως προσμένων τὸ σύνθημα τῆς μάχης, πρῶτος προσέβαλε τὰ περιχαρᾶ κώματα τῶν Θηβαίων, ἕτερος δὲ στρατηγὸς, ὁ Ἀμύντας, παρηκολούθησεν αὐτὸν, καὶ ἤδη ἀψίμαχία συγκροτήθη εἰς σφοδρὰν καταντήσασα μάχην, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος φοβούμενος μὴ εἰς κίνδυνόν τινα ὑποπέσωσιν οἱ οἰκεῖοι, προσῆλθε μετὰ τοῦ ὕλου στρατοῦ. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἐφορμήσαντες ἐκ τῶν Μακεδόνων ἀπεκρούσθησαν γενναίως ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ὑφ' ὧν καὶ ἕως ἑβδομηκοντα ἐθανατώθησαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Περδίκκας ἐπληγώθη βαρέως· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιπεσὼν μετὰ τῆς φάλαγγός του, ἀπωθεῖ τοὺς

Θηβαίους ἐντὸς τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, εἰς ἣν ὄμως εὐκόλον εὐρόντες τὴν εἰσοδον, εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ καταδιώκοντες αὐτοὺς Μακεδόνες. Φύρδην μίγδην συνεμίγησαν οἱ νενικημένοι μετὰ τῶν νικητῶν, καὶ στάντες μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν, ἐπιμόνως καὶ σκληρῶς συνεπλάκησαν, ἀλλ' ἐξελθούσης καὶ τῆς ἐν Καδμείᾳ πολιορκουμένης φρουρᾶς τῶν Μακεδόνων περὶ τὸ λεγόμενον Ἄμφρειον, κατὰ κράτος ἠττηθέντες οἱ Θηβαῖοι, πλεῖστοι μὲν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, οὐκ ὀλίγοι δ' ἔπεσον θύματα τῆς ἀπερισκεψίας των. Καὶ δέον μὲν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οἱ Θηβαῖοι ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀντέστησαν εἰς τὴν ἀκάθεκτον ὁρμὴν τῶν Μακεδόνων μετὰ τῆς αὐτῆς γενναιότητος, ἦν καὶ ἄλλοτε ἔδειξαν εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ τὴν Μαντίνειαν, ἀλλ' ἡ δόξα αὐτῶν συναπέθανε μετὰ τῶν πρὸ τριάκοντα ἐτῶν τελευτησάντων ἀτρομήτων στρατηγῶν των, τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ τοῦ Πελοπίδου.

Ἐνῶ δὲ μεγάλη ὑπῆρχεν ἐλπίς ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελεν ἀρκεσθῆ εἰς τὴν τοιαύτην ἔκβασιν τῆς μάχης, καὶ ὅτι τὰ πάντα ἤθελον ὑποχωρήσει εἰς τὴν μακροθυμίαν καὶ τὰ φιλόανθρωπα αὐτοῦ αἰσθήματα, ἀλλοίαν μορφήν δυστυχῶς ἔλαβον τὰ πράγματα. Καὶ ἀφ' ἐτέρου ὄμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι οἱ Μακεδόνες μόνον δὲν ἦσαν ἔνοχοι τῆς ἐπισυμβάσης φρικώδους ἀνθρωποκτονίας καὶ καταστροφῆς τῶν Θηβαίων, πλεῖστοι Βοιωτοὶ, Φωκεῖς καὶ Πλαταιεῖς, συμπατριῶται δηλαδὴ καὶ γείτονες τῶν Θηβαίων, ἦσαν ἐν τῷ Μακεδονικῷ στρατοπέδῳ, οἵτινες καὶ ἐνεθυμήθησαν ἤδη ὅτι πολλὰ καὶ οὗτοι κακὰ ἔ-

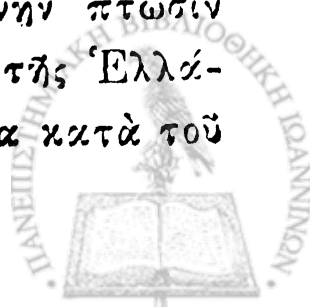

παθον παρὰ τῶν Θηβαίων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀ-
 γερῶχου εὐκλείας των. Καὶ ναὶ μὲν, ὡς ὑπὸ τῆς χριστια-
 νικῆς θρησκείας τὴν σήμερον, οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων
 (ἠθικολόγων) ἡ ἐκδίκησις ἐθεωρεῖτο ὡς φρικαλέον ἔγ-
 κλημα, καὶ ἐνησμενίζοντο καὶ οὗτοι διακηρύττοντες
 ὅτι «Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων,» ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι
 κατήντησαν ἤδη ἀφόρητοι, καὶ πρὸ πολλοῦ ἐφείλχυσαν
 ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν γενικὴν δυσαρέσκειαν καὶ τὸ μῖσος
 πάντων. Εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκστρατείαν τῶν
 Περσῶν οἱ Θηβαῖοι δὲν ἐπρόδοσαν κατ' ἀρχὰς τοὺς συμ-
 πατριώτας των (τοὺς ἄλλους Ἑλληνας) συνενωθέντες,
 μετὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ; Κατὰ τὸν ἐμφύλιον ἐκεῖνον
 Πελοποννησιακὸν πόλεμον, οἱ Θηβαῖοι δὲν παρώτρυναν
 τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ διέλθωσιν ἐν στόματι μαχαί-
 ρας τοὺς Πλαταιεῖς καὶ νὰ ἀπαγάγωσιν εἰς οἰκτροῦν
 αἰχμαλωσίαν γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ νὰ ἀποτεφρώ-
 σωσι τὴν πόλιν των; οἱ Θηβαῖοι πρὸς τούτοις μετὰ τὸ
 τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι
 παρεδόθησαν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, σφοδρῶς δὲν πα-
 ρεκίνησαν τούτους νὰ καταστρέψωσι τὰς Ἀθήνας, ἀλλ'
 οἱ Λακεδαιμόνιοι φιλανθρωπότερον φερόμενοι δὲν ἔ-
 στερξαν νὰ ἐκβάλωσιν, ὡς εἶπον, τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν
 τῆς Ἑλλάδος. Τώρα λοιπὸν πρόκειται καὶ οὗτοι νὰ
 πῶσι μέχρι πυθμένος τὸ πικρὸν ποτήριον, ὕπερ ἠθέ-
 λησαν νὰ προσφέρωσιν εἰς ἄλλους, πρόκειται αἱ ἀνο-
 μίαι τῶν πατέρων νὰ ἐπιπέσωσιν ἐπὶ τὰ τέκνα. Οἱ
 παρὰ τῷ στρατῷ λοιπὸν Ἑλληνες, ἦτοι Πλαταιεῖς, Ὀρ-
 χομένιοι, Φωκεῖς, Θεσπιεῖς, Βοιωτοὶ μετὰ τῶν Μακε-
 δόνων ἐπιπίπτοντες, ἐφόνευσον ἀνιλεῶς καὶ ἐλαφυραγῶ-

γουν τοὺς Θηβαίους εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τοὺς ναοὺς, ἔνθα οἱ ταλαίπωροι δειλιάσαντες κατέφυγον, ἄνευ διακρίσεως γένους καὶ ἡλικίας, καὶ μόνον τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐπέθηκε τέλος εἰς τοὺς φόνους καὶ τὰς διαρπαγὰς. Ἐξακισχίλιοι Θηβαῖοι ἠριθμῆθησαν θύματα τῆς λύσσης τῶν ἐχθρῶν των. Δυστυχῶς δὲ δὲν ἤρκεσε τοῦτο μόνον· τὴν ἐπιούσαν τῆς μάχης θάψας μεγαλοπρεπῶς ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς πεσόντας ἐκ τοῦ στρατοῦ του, συμποσομένους εἰς πεντακοσίους, ἠτοιμάζετο ἤδη νὰ στρέψῃ ἀλλαχοῦ τὸ βῆμα, πρὶν δ' ἀναχωρήσῃ, θέλων νὰ ἀποφασισθῇ ποῖα μέτρα ὄφειλον νὰ λάβωσι περὶ τῆς χώρας καὶ τῆς μοίρας τῶν λοιπῶν κατοίκων αὐτῆς, προέτεινε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ συμβούλιον τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ διατελούντων Ἑλλήνων, οἵτινες καὶ κοινῇ γνώμῃ ἀπεφάνθησαν, οἱ μὲν κάτοικοι νὰ πωληθῶσιν ὡς ἀνδράποδα, ἅπασα δ' ἡ πόλις νὰ λεηλατηθῇ καὶ νὰ κατεδαφισθῇ, ἡ δὲ γῆ νὰ διανεμηθῇ εἰς τοὺς συμμάχους, παρεκτὸς μόνον τῆς ἀνηκούσης εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ τὰς ἱερείας, καὶ τοὺς φίλους τῶν Μακεδόνων· ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ καὶ τι φιλανθρωπίας αἴσθημα ἔδειξεν ὁ Ἀλέξανδρος κραυγάζων εἰς τοὺς στρατιώτας· «Τῆς οἰκίας Πινδάρου τοῦ ποιητοῦ φείσασθε!» Τριάκοντα χιλιάδες ἐκ τῶν κατοίκων, ἐμπεριλαμβανομένων γυναικῶν καὶ παιδῶν, ἐπωλήθησαν ἀντὶ τετρακοσίων τεσσαράκοντα ταλάντων, οἵτινες καὶ διεσκορπίσθησαν τῇ δεκάκεισε εἰς οἰκτρὰν δουλείαν.

Οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐθρήνησαν τὴν ἐλεεινὴν πτώσιν τῆς πρὸ μιᾶς γενεᾶς φερούσης τὰ πρωτεῖα τῆς Ἑλλάδος πόλεως, καὶ πολλὰ ἐξήνεγκαν παράπονα κατὰ τοῦ

Ἀλεξάνδρου, ὅστις ὁμῶς καὶ δὲν ἠδύνετο νὰ κωλύσῃ τὸ δυστύχημα, καὶ τοσοῦτον μάλιστα ἐφάνη εἰς τὸ ἐξῆς ὅτι ἐλυπήθη περὶ τούτου, ὥστε δὲν ὑπῆρξεν ἕκτοτε Θηβαῖος ἐκ τῶν περισωθέντων, ὅστις ζήτησας χάριν τινὰ παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, δὲν ἔλαβεν αὐτὴν δαψιλῶς, αἱ δ' ἄλλαι πόλεις αἱ ἀνυψώσασαι τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας, βλέπουσαι τὰς ἀπανθρώπους πράξεις τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἀποδειλιάσασαι, προθύμως ἔσπευσαν νὰ ὑποταχῶσι καὶ αὐτοῖς εἰς αὐτὸν, καὶ οἱ μὲν Ἡλεῖοι ἐπέτρεψαν ἀμέσως κάθοδον (εἰς τὴν πατρίδα) εἰς πάντας τοὺς φίλους τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὓς εἶχον πρὶν ἐξορίσει, οἱ δ' Ἀρκάδες ἀνεκάλεσαν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν ἐκεῖσε πεμφθέντα κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου στρατόν των, καταδικάσαντες ἐνταύτῃ εἰς θάνατον τοὺς πρωταιτίους τῆς ἐκστρατείας ταύτης, συγχρόνως δὲ καὶ αἱ ἀποστατήσασαι πόλεις τῶν Αἰτωλῶν πρέσβεις πέμψασαι ἐζήτησαν συγγνώμην περὶ τῶν γεγονότων· ὁ δ' Ἀλέξανδρος, φιλόθρωπα ἐκ φύσεως ἔχων αἰσθήματα, ὡς μαθητῆς πρὸ πάντων τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐνέκρινε νὰ φερθῇ λίαν ἐπιεικῶς εἰς ἀπαντας, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Ἀθηναίους οὓς ἐξόχως ἐτίμα διὰ τὴν δόξαν των (ὡς καὶ ὁ πατήρ του). Ἐώρταζον δ' οὗτοι τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια τῆς Δήμητρος ὅτε ἡ εἰδήσις τῆς παντελοῦς καταστροφῆς τῶν Θηβῶν παρὰ τῶν ἐκεῖσε καταφυγόντων Θηβαίων ἀφίκετο, γενικὴ δ' ἀθυμία καὶ κραυγαί, καὶ κοπετοί, καὶ ὄρηνοι διεδόθησαν εἰς ἀπαντας τοὺς οἴκους, καὶ ἡ μὲν ἑορτὴ διεκόπη, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔσπευσαν νὰ μετακομίσωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως τὰ ἔξωθεν αὐτῆς κείμενα καὶ

νητὰ πράγματα, φοβούμενοι μὴ ὑποστῶσι καὶ οὕτω πολιορκίαν τινὰ παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, συγγρόνως δὲ καὶ δέκα πρέσβεις, προτάσει τοῦ Δημάδου, ἀπεστύλησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, συγκαίροντες αὐτῷ ἐπὶ τῇ εὐτοχεῖ ἐπανόδῳ τοῦ ἐκ τῆς χώρας τῶν Τριβαλλῶν καὶ Τιλυριῶν, ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν εὐαρέστησιν αὐτῶν ἐκφράζοντες ἐπὶ τῇ δικαίᾳ τῶν Θεβαίων τυρακίᾳ, καὶ μόνον παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἐπιτρέψῃ ὥστε ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ ἀνεκαθὲν σύστημα αὐτῆς νὰ παραδέχηται φιλανθρωπίας ἕνεκα τοὺς εἰς αὐτὴν καταφεύγοντας. Εὐμενῶς δ' ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς τε πρέσβεις καὶ τὰς προτάσεις αὐτῶν ἀποδεχόμενος, οὐδὲν ἄλλο καὶ οὗτος ἀπήγγελλε παρὰ τῶν Ἀθηναίων, εἰ μὴ ὅτι ἐπειδὴ οἱ δεσπογῶγοι ἦσαν, ὡς ἔλεγε, οἱ διαφείροντες τὸν λαὸν εἰς τὰ ἀνταρτικὰ κινήματα, καὶ οἱ κυρίως τοσεῦτα καλύματα εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ ἐπέγοντες, νὰ τῷ παραδώσωσι τοὺς ἀντιπροσφερόμενους εἰς αὐτὸν ῥήτορας, τὸν Δημοσθένην, τὸν Λυκούργον, τὸν Ὑπερίδην, τὸν Πολύεκτον, τὸν Χαριδῆμον, τὸν Θουάλην, τὸν Διότιμον καὶ τὸν Μουρακλέα.... Συνελθούσης δὲ τοῦ Δήμου ἐπὶ τούτῳ γενουμένης, ὁ μὲν χρηστὸς Φωκίων, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐτίμα καὶ ἐσέβετο ἐπὶ τῇ ἀρετῇ, προέτεινε νὰ παραδώσωσιν ἀσέως τοὺς ἄνδρας, ἐξίλεοντες οὕτω τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ ἐκθέτοντες διὰ τῆς ἀνοήτου ἀντιξέσεως τῶν εἰς τὴν συμβᾶσαν συμφορὰν τῶν Θεβαίων καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀθηνῶν, « Ἄς δείξωσιν οἱ δέκα οὗτοι ἄνδρες, τοὺς ὑπαίους ἴηται ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπιβόησεν ὁ αἰλιεπιτρις ἄνθρωπος, ὅτι ἀσάειως ἐκτίθενται ὑπὲρ τῆς πατρί-

ἦτος εἰς τὸν ἐκππειλοῦντα αὐτοῦς κίνδυνον, καὶ ἄς μὴ
 φανῶσι κατώτεροι ἀπὸ τῆς κόρας τοῦ Λεῖο καὶ τῆς
 Ἰακινθίδας, ὑπομένοντες τὸν θάνατον ἐκουσίως ὑπὲρ
 τῆς πατρίδος. ἄλλ' ὁ Δημοσθένης ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ βή-
 ματος καὶ διηγήθει εἰς τὸν δῆμον τὸν μῦθον τῶν
 λύκων, οἵτινες πρότειναν εἰς τὰ ἀρνία θύειν ἢ θελόν νῆ-
 ζῶσιν εἰρηνικῶς μετ' αὐτῶν νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐ-
 τοῦς τοὺς κύνες οἵτινες τὰ ἐρύλαττον, ἴδεν τοὺς ἀ-
 φῆκε νὰ πέμψωσι τοὺς ῥήτορας εἰς τὸν Ἀλέξανδρον,
 ἀποσταλὴς δὲ μόνον ὁ ῥήτωρ Δημάδης, ὅστις τὴν
 ἰδιαιτέραν τοῦ Ἀλεξάνδρου εὐνοίαν ἔχαιρεν, ὡς ἀλλοτῶς
 εἶδομεν, καὶ κατὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, ὅτι ἔχαιρε
 τὴν τοῦ Φιλίππου, καὶ εἰς τὴν συνδρομῇ τοῦ Δημοσθένους,
 πέντε ἐδόθησαν τάλαντα ὡς ἐφύδιον τῆς ὀδοιπορίας
 του, ἔπεισε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἀποσύρῃ τὴν περὶ τῶν
 ῥητόρων πρῆτασίν του, καὶ μόνον ὁ Χαρίδημος, γιγνώ-
 σκων, ὡς φαίνεται, τὰ στρατηγικὰ αὐτοῦ προτερήματα,
 ἐπέμνε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς πόλεως, ὅστις καὶ ἐκὼν
 ἀέκων κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν βασιλέα Δα-
 ρειον. Οὐχὶ δὲ μόνον οὐδένα λόγον περὶ τῶν εἰς ἑαυτὸν
 ὕβρεων τῶν Ἀθηναίων ἐποίησατο ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ
 καὶ τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν ἐκολάκευσε, προτρέπων αὐ-
 τοὺς νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὰ πράγματα τῆς πατρίδος
 των, διότι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οὗτοι ἐμελίον
 νὰ γίνωσιν ἀρχηγοὶ τῆς Ἰσθμιάδος, ὡς ἀνέκαθεν τοὶ
 οὗτοι ὑπῆρξαν.

Ἰππιστρέψας δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰς Μακεδониαν, διὰ
 μεγαλοπρεπῶν ἐορτῶν ἐπανηγύρισεν εἰς τῆς Αἰγῆς καὶ
 τὸ Δίον (ἐτέραν πόλιν τῆς Μακεδονίας) τῆς κατὰ τὸν

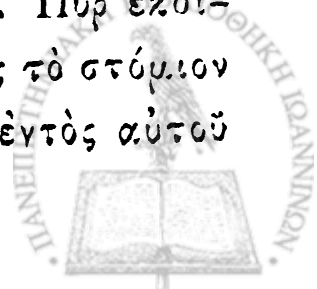

Ἴστρον, ἅμα δὲ καὶ τὰς κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν νίκας του, καὶ τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος τελευταίαν ἐπιδρομὴν του, συμβάσας τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους 302 πρ. Χρ.

Ὁ Ἀρρίανὸς ἀναφέρει περιστατικώτερον ὅτι ῥητῶς ὁ Ἀλέξανδρος προσέφερεν εἰς τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον τὴν παρὰ τοῦ Ἀρχελάου διορισθεῖσαν θυσίαν καὶ ἐπανηγύρισε τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα· λέγεται δὲ καὶ ὅτι καὶ ἕτερον ἐποίησεν ἀγῶνα ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τιμὴν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Διάφοροι δὲ τότε φῆμαι διεδόθησαν μεταξὺ τοῦ ὄχλου, ἐν αἷς ἀναφέρεται καὶ ὅτι τὸ εἰς Δεῖβηθρα (μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας) ἄγαλμα τοῦ Θρακῆς ποιητοῦ Ὀρφέως ἰδρῶσε συνεχῶς (ὑπερπροῆλθε βεβαίως ἕνεκα τῆς μεγάλης συρροῆς τοῦ πλήθους), καὶ ἄλλα τοιοῦτου εἴδους θαύματα, ἐξ ὧν ὁ μάντις Τελμισσεὺς Ἀρίστανδρος προεμάντευσεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ἔμελλε νὰ πράξῃ μεγάλα κατορθώματα, καὶ ὅτι οἱ ποιηταὶ θέλουσιν ἰδρῶσει τρόπον τινα σπιχουργοῦντες καὶ ἄδοντες τὰ ἔργα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Κατὰ τὴν καταστροφὴν δὲ τῶν Θηβῶν καὶ τὸ ἀκόλουθον συνέβη ἐπεισόδιον.

Τάγμα Θρακῶν κατεδαφίσαντες καὶ τὴν οἰκίαν γυναικὸς ἐκ τῶν πλουσιωτάτων, καλουμένης Τιμοκλείας, ἤρπασαν τὰ σκεύη, τὰ εἰδῶλα καὶ πᾶν ὅ,τι πολύτιμον εὔρον παρ' αὐτῆς. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν λαφυραγωγῆτων ἐβίαζε τὴν γυναῖκα ταύτην νὰ ὁμολογήσῃ ποῦ εἶχε κρυμμένον τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριόν της. Πῦρ ἐκδικήσως πνέουσα ἡ Τιμοκλεία ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸ στόμιον τοῦ κατὰ τὸν κῆπον φρέατος, λέγουσα ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ

εἶναι ἅπαντες οἱ θησαυροὶ τῆς, συνιστάμενοι εἰς πολύ-
 τιμα περιδέραια, ψέλλια, ἐνώτια, ποτήρια καὶ τοιαῦτά.
 Καὶ ὁ μὲν βάρβαρος κλίνας τὴν κεφαλὴν, ἢ (κατὰ Πο-
 λύαινον), ὁ ἴδιος καταβάς ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἐξετάζει
 μετὰ ἀπλήστου περιεργείας, ἢ δὲ Τιμόκλεια ἀπωθήσα-
 σα αὐτὸν, τὸν κρημνίζει ἐντὸς τοῦ φρέατος, καὶ ἄνωθεν
 αὐτοῦ μεγάλους ῥίπτει λίθους, βοηθουμένη καὶ ὑπὸ
 τῶν θεραπαινίδων τῆς. Μετὰ μακρὰν ἀναζήτησιν ἀνα-
 καλύψαντες οἱ στρατιῶται τὸ πρᾶγμα, ἀνείλκυσαν μὲν
 ἐκ τοῦ φρέατος τὸ πτώμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν, τὴν δὲ
 Τιμόκλειαν δέσαντες ἔφεραν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Τὸ
 ἀγέρωχον τῆς ἡρώϊνης βλέπων ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνόησεν
 ἀμέσως ὅτι ἦτο ἐπίσημος καὶ γενναία γυνή, ἐρωτή-
 σαι δ' ὑπ' αὐτοῦ τίς ἦτο, «Εἶμαι, ἀπεκρίθη ἢ ἀρει-
 μάνιος γυνή, ἀδελφὴ τοῦ Θεαγένους, ὅστις στρατηγὸς
 ὢν εἰς τὴν Χαιρώνειαν, ἔπεσε γενναίως ὑπὲρ τῆς Ἑλ-
 λάδος μαχόμενος.» Θαυμάσας ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ
 τολμηρᾷ ἀπαντήσῃ καὶ τῇ γενναίᾳ πράξει τῆς Τι-
 μόκλειας, διέταξε νὰ ἀφεθῇ ἐλευθέρᾳ καὶ νὰ ἀπέλθῃ ὕπου
 ἦθελε μετὰ τῶν τέκνων τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Κατάστασις τῆς Περσίας.—Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέρχεται εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.—Πρώτη αὐτοῦ ἐκστρατεία καὶ πρώτη μάχη κατὰ τῶν Περσῶν περὶ τὸν Γρανικόν.

Ῥίπτομεν νῦν τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς καταστάσεως τῆς Περσικῆς αὐτοκρατορίας, ἔνθα κυρίως μέλλει νὰ διαδραματισθῇ ἡ σκηνή, ἣτις πρόκειται νὰ μεταβάλλῃ τὴν μορφήν τοῦ (τότε) κόσμου, καὶ ἀπασαν τὴν ἐξουσίαν ἀφαιροῦσα ἀπὸ τῆς Ἀσίας νὰ μεταβιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Κῦρος, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Περσικῆς μοναρχίας, ἐπέξετεινε τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, θέσας τὰ ὕδατα τοῦ Αἰγαίου πελάγους ὡς (δυτικὰ) ὄρια τῆς ἀπεράντου κυριαρχίας αὐτοῦ. Τὸν Κῦρον διεδέχθη ὁ υἱὸς του Καμβύσης, καὶ τοῦτον Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπους, καὶ μετ' αὐτὸν ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς του Ξέρξης, πασίγνωστοι ἀμφότεροι διὰ τὰς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείας των.

Μετὰ τὸν Ξέρξην γενεὰ ἀνικάνων ἡγεμόνων⁽¹⁾ ἐβασί-

(1) Ὡς τὰ ὀνόματα Ἀρταξέρξης Α΄. ὁ Μακρόχειρ, Ξέρξης Β΄., Σογδιανὸς, ὀλίγον χρόνον βασιλεύσαντες ἀμφότεροι, Δαρεῖος Β΄. ὁ καὶ Ὡχος λεγόμενος, Ἀρταξέρξης Β΄. ὁ καὶ Μνήμων, Ἀρταξέρξης Γ΄., Ἀρσης καὶ τελευταῖος Δαρεῖος Γ΄. ὁ Κοδομόνης.

λευσεν ἐν Περσίᾳ. Καὶ ὑπῆρχε μὲν τυπικὴ τις εἰρήνη μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων, ἀλλ' αἱ ἔφοδοι τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων, σφοδρὰ δὲ πάλιν ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ προκύψῃ πρὸς ἐκδίκησιν τῶν δεινῶν ἅτινα ἐκεῖνοι ἐπήγαγον εἰς αὐτούς· καὶ οἱ μὲν Ἕλληες ἐζήτουν ἕκτοτε ἀφορμὴν νὰ προσβάλλωσι τοὺς Πέρσας, καὶ πασίγνωστα τὰ διὰ θαλάσσης τρόπαια τοῦ Κίμωνος καὶ τοῦ Κόνωνος, ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἀμυνόμενοι, ἀντὶ στρατῶν καὶ στόλων ἔπεμπον νῦν χρήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, δωροδοκοῦντες τὴν μίαν πόλιν κατὰ τῆς ἄλλης καὶ εἰς ἀδιακόπους ἐριδας διατηροῦντες τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους.

Κῦρος ὁ νεώτερος, ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος, δεκατρεῖς χιλιάδας μισθοφόρων Ἑλλήνων συμπροκαλαβῶν, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· καὶ ἔπραξαν μὲν τρώντι οἱ Ἕλληες θαύματα ἀνδρείας καὶ γενναιοφυγίας, ἐξάπικτος δ' ἤθελον ἀναβιβάσει τὸν Κῦρον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Περσίας, ἂν ἡ παράλογος αὐτοῦ ὁρμὴ δὲν ἐπέφερε τὸν θάνατον εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὅτε ἡ δρᾶξ αὕτη τῶν εἰς τὰς ἀγνώστους χώρας τοῦ Εὐφράτου ἐγκταλειφθέντων καὶ ἄνευ ἀρχηγοῦ διαμεινάντων ἀνδρῶν ἠδυνήθησαν ἄνευ χάρτου καὶ ἄνευ πυξίδος τινὸς νὰ διέλθωσι τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των μετὰ ἐνιαυσίαν περιπλάνησιν καὶ ἀπείρους κινδύνους, τί ἄλλο ἐσήμαινε τοῦτο καὶ τί ἄλλο ἦτο εἰμὴ τραγὸν δεῖγμα τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν;

Αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἑλληνικαὶ πόλεις, αἱ μετὰ τοῦ

Κύρου συμμαχήσασαι, φυσικῶ τῶ λόγῳ ἐπεσπάρσαντο τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ τῶν σατραπῶν του, καὶ ἀποσταλεῖς μὲν πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Ἀγησίλαος, ὁ ἦρως τῶν ἀρχαίων ἡθῶν τῆς πατρίδος του, λαμπρὰς μὲν κατ' ἀρχὰς ἔλαβε νίκας κατὰ τῶν Περσῶν, ἀκολούθως δ' εἰσδύσας καὶ εἰς τὴν Φρυγίαν, καὶ κατανοήσας ἐντελῶς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς χώρας ἀδυναμίαν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἀνατρέψῃ παντάπασιν τὸν θρόνον τοῦ μεγάλου βασιλέως, καὶ ἠτοιμάζετο ἤδη νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ, τὸ ἀργύριον ὅμως καὶ αἱ μηχανορραφίαι τῶν Περσῶν ἐπικίνδυνον διήγειραν συμμαχίαν Θηβαίων, Ἀθηναίων, Κορινθίων καὶ ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τῆς Σπάρτης, ἥτις καὶ ἠναγκάσθη νὰ μετακαλέσῃ τὸν Ἀγησίλαον, διακόψασα αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Περμφθεις δὲ τότε εἰς τὴν Περσίαν ὁ Ἀνταλκίδας, ὁ προσωπικὸς τοῦ Ἀγησιλάου ἐχθρὸς, συνέδεσε τὴν αἰσχρὰν ἐκείνην καὶ ἐπονείδιστον μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως συνθήκην, δι' ἧς παρεχωροῦντο εἰς αὐτὸν αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἑλληνικαὶ πόλεις, ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρταξέρξου Ὀρχοῦ ἐστερεώθη ἐπὶ μᾶλλον ἢ ἐξουσία τῶν Περσῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ (ὡς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ) διὰ τῆς ἰκανότητος τοῦ εὐνούχου πρωθυπουργοῦ Βαγῶου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ Ῥοδίων κυβερνητῶν, τῶν ἀδελφῶν Μέντορος καὶ Μέμνωνος. Τὸν Ὀρχον διεδέχθη ὁ νεώτερος υἱὸς του Ἀρσῆς, καὶ μετὰ τοῦτον ἀνέβη (τῶ 333 πρ. Χρ.) εἰς τὸν θρόνον τῆς Περσίας Δαρεῖος ὁ Κοδομάνος, διακρινόμενος ἐπιάνδρεια καὶ ἄλλοις προτερήμασι, πρὸ πάντων δὲ διὰ τὸν πρᾶον καὶ ἀνεπίληπτον χαρακτῆρά του. Ἐπὶ τούτου δὲ πρόκειται

νὰ τεθῆ εἰς ἐνέργειαν τὸ κατὰ τῆς Περσίας σχέδιον τοῦ
 Φιλίππου, σχέδιον τολμηρὸν μὲν, οὐχὶ ὅμως ἀπερίσκεπτον,
 καὶ μεγάλας μάλιστα παρέχον ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Καὶ
 ἀμφίβολον μὲν ἂν ὁ Φίλιππος ἤθελε δυνηθῆ νὰ προχω-
 ρήσῃ τοσοῦτον, ἢ ἂν ἤθελεν ἀρκεσθῆ περιοριζόμενος
 μόνον νὰ κυριεύσῃ χώρας τινὰς κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀ-
 σίαν, ἀλλ' ὁ μεγαλόφρων υἱὸς τοῦ συνέλαβε νῦν τὴν ἰ-
 δέαν νὰ κρημνίσῃ ἐκ θεμελίων τὴν μεγάλην ταύ-
 την αὐτοκρατορίαν. Καὶ διάφορα μὲν ἄλλα σημεῖα δια-
 λύσεως ἐπέκειντο ἤδη εἰς τὴν Περσικὴν μοναρχίαν, ἀλλὰ
 πρὸ πάντων συνετέλεσαν εἰς τοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ ἐκ
 ποικίλων ἔθνων συνιστάμενοι ὑπήκοοί της, διαφέρον-
 τες πρὸς ἀλλήλους κατὰ τε τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὴν
 γλῶσσαν, τοὺς νόμους καὶ τὰ συμφέροντα, ἀφ' ἑτέρου
 δ' οἱ νῦν σατράπαι αὐτῆς, καταντήσαντες μᾶλλον ὡς ἀν-
 εξάρτητοι καὶ αὐτόνομοι ἡγεμόνες ἢ ὡς ὑποτελεῖς εἰς
 τὸν θρόνον· ὅθεν καὶ ἐξηγουῦνται ἐν μέρει αἱ ἐν ἀκαρεῖ
 γιγνόμεναι κατακτήσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, καθόσον ἀ-
 πλῆ μόνον ἔφοδος ἔφερεν εἰς ὑποταγὴν καὶ τὰ ἔθνη καὶ
 τοὺς σατράπας· ταύτοχρόνως ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολο-
 γήσωμεν ὅτι ἐνῶ ἡμεγαλεπήβολος αὕτη ἐπιχείρησις ἀπέ-
 βλεπε κυρίως νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Περ-
 σῶν οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες, οἱ πλεῖστοι τούτων συν-
 οικειωθέντες, ὡς φαίνεται, μετὰ τῶν δεσποτῶν των,
 οὐδεμίαν εἰς τοῦτο ἔδειξαν διάθεσιν καὶ προθυμίαν,
 ὡς δυσχερεστάτην καὶ ἀμφίβολον θεωροῦντες τὴν ἐπι-
 τυχίαν τοῦ πράγματος. Λυπηρὸν δ' ὅτι πολλαχοῦ, ὡς
 θέλομεν ἰδεῖ ἀκολούθως, οὐχὶ μόνον δὲν συνήργησαν
 οὗτοι εἰς τὴν ἀπελευθέρωσίν των, ἀλλ' ἀπεναντίας καὶ

μεγάλῃν ἔδειξαν ἀντίστασιν, ἧς ἔνεκα καὶ ἠναγκάζετο ὁ Ἀλέξανδρος νὰ καταφεύγῃ εἰς σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπα μέτρα εἰς τὸν Ἀσιατικὸν ἀπερχόμενος κόσμον.

Ἀπὸ πάντων δὲ νῦν τῶν περικυκλούντων αὐτὸν ἐξωτερικῶν κωλυμάτων καὶ περισπασμῶν ἀπαλλαγείς ὁ Ἀλέξανδρος, ἤρξατο ἤδη ἀναλαμβάνων τὸν Περσικὸν πόλεμον. Καὶ πρὶν μὲν ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀπερχόμενος, ἀφῆκε πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χώρας τὸν Ἀντίπατρον ὡς ἀντιβασιλέα μετὰ δωδεκαχιλιῶν πεζῶν καὶ δισχιλιῶν ἰππέων, συστήσας εἰς αὐτὸν τὴν μητέρα του καὶ προτρέψας αὐτὸν νὰ τιμᾷ καὶ νὰ περιποιῆται αὐτὴν ἐπαξίως τῆς θέσεώς της. Ἐνὸς δ' ἐκάστου ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων αὐλικῶν αὐτοῦ ἐξετάζων τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, διάφορα διένειμεν εἰς αὐτοὺς χαρίσματα, εἰς τοῦτον μὲν ἀγρὸν ἦ καὶ κώμην, εἰς ἐκεῖνον δὲ πρόσσδον λιμένος ἢ πόλεως, ἧτι τοιοῦτον. Ἐνῶ δ' οὕτω διεγράφοντο τὰ βασιλικὰ εἰσοδήματα, παρῶν καὶ ὁ Περδίκκας, ἐπίσημος καὶ οὗτος ἀρχηγός, καὶ βλέπων τὸν Ἀλέξανδρον ἀφειδῶς μὲν διανέμοντα τὰ χαρίσματα, προθυμούμενον δὲ καὶ εἰς τοῦτον νὰ προσφέρῃ ἀνάλογόν τι δῶρημα, «Σὺ δὲ, βασιλεῦ, τῷ εἶπεν ὁ στρατηγός, τί φυλάττεις διὰ τὸν ἑαυτὸν σου; — Τὰς ἐλπίδας, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος. — Μὲ τὰς αὐτὰς λοιπὸν ἐλπίδας εὐχαριστοῦμεθα καὶ ἡμεῖς,» ὑπέλαβεν ὁ Περδίκκας. Οὐ μικρὰν δ' ἐντύπωσιν οἱ λόγοι τοῦ Περδίκκου ἀπετέλεσαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις ἐτέρπετο εἰς τοιαύτας ἐτοιμολογίας, διὸ καὶ κατὰ τὸν θάνατόν του προετίμησεν αὐτὸν τῶν ἄλλων αὐλικῶν, παρὰ τοὺς εἰς αὐτὸν τὸ δακτυλίδιον του· σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Περ-

Δίκκας ἦτο εἰς τῶν γενναιοτέρων στρατηγῶν, μεγάλας πράξας ἀνδραγαθίας κατὰ τὰς μάχας ἀκολούθως.

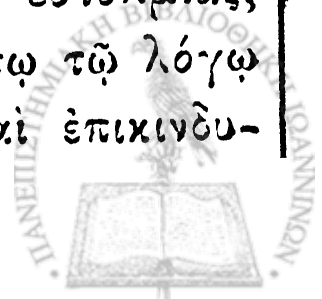
Ὁ στρατός, ὃν ὁ Ἀλέξανδρος προητοίμασε διὰ τὴν κατὰ τῆς Περσίας ἐκστρατείαν, συνέκειτο ἐκ τριάκοντα χιλιάδων πεζικοῦ στρατοῦ καὶ πέντε χιλιάδων ἰππικοῦ· ἔφερε δ' ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἑβδομήκοντα τάλαντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ζωοτροφίας δι' ἓνα μῆνα, ὡς ἀπερχόμενος εἰς χώραν πλουσίαν, ἐν ἣ ἠλπίζε νὰ εὕρῃ ἀφειδῶς πρὸ τῶν ποδῶν του διακεχυμένα πάντα τὰ χρειώδη. Καὶ ἦσαν μὲν καὶ ξένοι ἐν τῷ στρατῷ τούτῳ, Ἕλληνες ὀπλίται, οὓς παρέσχον αὐτῷ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις, καὶ Ἕλληνες μισθοφόροι, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἄλλοι σύμμαχοι καὶ ὑποτελεῖς, Θεσσαλοὶ, Τριβαλλοὶ, Ἰλλυριοὶ, Ὀδρύσαι, Ἀγριᾶνες, Παῖονες, Θρᾷκες, πεζοὶ τε καὶ ἰππεῖς· ἀλλ' οἱ κυρίως ἀποτελοῦντες τὸν στρατὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦσαν αὐτόχρημα Μακεδόνες, γενναῖοι καὶ μάχιμοι ἄνδρες, ἐξήσκημένοι ἐπὶ τοῦ Φιλίππου εἰς τὰ τοῦ πολέμου καὶ τὴν σκληραγωγίαν. Οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τούτων ἦσαν ἐξηκοντούτεις, ἄριστα πεπειραμένοι εἰς τὸν πόλεμον, τῶν δὲ λοιπῶν στρατιωτῶν πλεῖστοι ἦσαν πεντηκοντούτεις. Ὁ Παρμενίων ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πεζῶν, κυβερνῶν τὴν φάλαγγα ὑπὸ τὸ ὄμμα τοῦ βασιλέως, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φιλώτας ἐκυβέρνηα τοὺς ἰππεῖς, ὁ δὲ Νικάνωρ, ἕτερος υἱὸς τοῦ Παρμενίωνος, ἐκυβέρνηα τοὺς ὑπασπιστάς, τάγμα πεζῶν ἐλαφρότερον ὀπλισμένων τῶν φαλαγγιτῶν. Ἄλλοι δ' οὐχ ἦττον ἐπίσημοι στρατηγοὶ ἦσαν ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Κοῦνος, ὁ Κρατερός, ὁ Ἀμύντας, ὁ Ἐρύγιος Κάλας, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἰππέων, καὶ ὁ Κάσσανδρος, ἀρ-

χηγός τῶν Θρακῶν καὶ τῶν Παιόνων, ἐν γένει δ' αὖτε στρατηγοὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου παρίστων βουλὴν ἢ γερουσίαν ὑπὸ νεκρίου προεδρευομένην. Τὴν προτεραίαν δὲ τῆς ἀναχωρήσεως ἔριππος ὁ Ἀλέξανδρος καὶ στίλβω ὑπὸ τὴν χρυσῆν καὶ λαμπρὰν αὐτοῦ πανοπλίαν καὶ τὰ λευκὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ πτερὰ τῆς περικεφαλαίας του σταῖς ἐν μέσῳ τῶν στρατιωτῶν του, ἐλάλητεν οὕτω εἰς αὐτούς·

ἄνδρες στρατιῶται!

«Ἐπὶ τὴν ὑμετέραν ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν πεποισθὼς τῇ τῶν θεῶν συνάρσει ἀναλαμβάνω τὸν μέγαν τοῦτον ἀγῶνα. Παιδιόθεν ἐγνώρισα, ἐθαύμασα καὶ πολυειδῶς ἐδοκίμασα ὑμᾶς αὐξόμενος τὴν ἡλικίαν. Δι' ὑμῶν τὸν ἱερὸν λόγον τῶν ἀξιόθρηνητῶν ἤδη Θηβαίων ἐνίκησα, δι' ὑμῶν τοὺς Μαίδους καθυπέταξα, δι' ὑμῶν τὰ βάρβαρα γειτονικὰ ἔθνη καὶ τοὺς ἀλαζόνας Κέλτας ἐταπείνωσα. Ἄλλὰ τί λέγω; Ἀκόμη ἀχνίζουσι καὶ εἶναι εἰς ἐρείπια τὰ κατεδαφισθέντα τείχη τῶν Θηβῶν, ἧτις ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ τῆς ἐτόλμησε νὰ ἐμβάλῃ προσκόμματα εἰς τὸ μέγα ἔργον, ὅπερ ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἐπιχειροῦμεν σήμερον. Ναί! Ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως ταύτης, ἧτις μὲ λυπεῖ ἐνδομύχως, εἶναι κατόρθωμα τῆς ὑμετέρας εὐτολμίας, ἀλλὰ τὸ παρὸν ἔργον εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πολὺ μεγαλῆτερον, ἐπιπονώτερον καὶ ἐπικινδύ-

νωδέστερον τῶν ἤδη προηγηθέντων. Θὰ ἀπομακρυνθῆτε καὶ θὰ ἀποχωρισθῆτε ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν οἰκείων σας, θὰ ἀπέλθητε εἰς γῆν ξένην καὶ μεμακρυσμένην, ἀναρρίχωντες ὄρη ὑψηλὰ καὶ δύσβατα, διαβαίνοντες ποταμούς καὶ χειμάρρους βαθεῖς καὶ ὀρμητικούς, καὶ πεδιάδας ἀνύδρους καὶ ἐρήμους, θὰ ἀντιπαλαίσητε πρὸς πολυπληθεστέρους ἐχθροὺς, ἀλλὰ τὰ πάντα πέποιθα ὅτι θὰ ὑπομείνητε εὐχαρίστως, καὶ τὰ πάντα θὰ ὑπερνικήσητε τῇ θείᾳ ἀρωγῇ, καθόσον μάλιστα καὶ ἡ δόξα ἦν ἐκ τούτου θὰ λάβητε θὰ ἦναι ἀνταξία τῶν μεγάλων κόπων σας.

Ἄνδρίζεσθε λοιπὸν καὶ μὴ λησμονῆτε ὅτι εἴσθε προωρισμένοι νὰ συντελέσητε διὰ τῆς ἀνδρείας ὑμῶν εἰς τὴν ἐπὶ τὰ κρείσσω μεταβολὴν τῆς ἀνθρωπότητος, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τῶν θεῶν!»

Μετὰ δακρύων χαρῆς οἱ στρατιῶται ἐπευφήμησαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἀλεξάνδρου, παροῦσα δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ὀλυμπιάς, ἐνηγκαλίσθη τὸν υἱὸν τῆς, καὶ ἀσπασθεῖσα αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου, «Ἄξια τῆς γεννήσεώς σου,» τῷ εἶπε, «νὰ φρονῆς, τέκνον μου.»⁽¹⁾

Ἐκ τῆς Πέλλης ὁ Ἀλέξανδρος μετέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Ἀμφίπολιν, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς

(1) Εἰς πόσα σχόλια καὶ παρεξηγήσεις ἀφορμὴν παρέσχον ἀκολούθως οἱ ἀπλοῖ οὔτοι λόγοι τῆς Ὀλυμπιάδος! Ὅρα τὰς σημειώσεις.

παραλίαις τῆς Θράκης (διελθὼν τὰς ἑλληνικὰς παρα-
 θαλασσίους πόλεις, τὰ Ἄβδηρα καὶ τὴν Μαρώνειαν,
 καὶ τοὺς ποταμοὺς Στρυμόνα, Ἐβρον καὶ Μέλανα)
 ἐντὸς εἴκοσι περίπου ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς τὴν κατὰ
 τὴν εὐρωπαϊκὴν πλευρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου κειμένην
 πόλιν Σηστόν. Οὐδεὶς δ' ἐπεχείρησε νὰ κωλύσῃ τοὺς
 Μακεδόνας μὴ διαβῶσι τὸν ποταμὸν, εἴτε διότι δὲν
 ἀνελογίσθησαν οἱ Πέρσαι πόσον μέγας ἦτο ὁ ἐπικεί-
 μενος κίνδυνος, εἴτε διότι ὁ δορικτῆτωρ προσέλαβεν
 αὐτοὺς κατὰ τὴν ταχύτητα, πρὶν ἔτι ἐκεῖνοι λάβωσι
 καιρὸν νὰ κάμωσι τὴν ἐλαχίστην προπαρασκευήν.
 Ἐκατὸν ἐξήκοντα τριήρεις μετὰ τινῶν φορηγῶν ἄλ-
 λων πλοίων προσδιωρίσθησαν ἤδη νὰ μεταγύγῃσι τὸν
 στρατὸν ἐκ τῆς Σηστοῦ εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν κατὰ
 τὴν ἄσιατικὴν πλευρὰν τοῦ ποταμοῦ κειμένην Ἄβυ-
 δον. Τίς δ' ἀκούων τὰ ὀνόματα τῆς Σηστοῦ καὶ Ἄβυ-
 δοῦ δὲν ἀνασκιρτᾷ ἀναπολῶν τὰ καθ' Ἡρῶ καὶ Λέαν-
 δρον τραγικὰ συμβεβηκότα, καθ' ἃ ὁ δυστυχῆς ἐρα-
 στῆς νηχόμενος πρὸς συνέντευξιν τῆς οὐίλης τοῦ ἐπνίγη
 ἐντὸς τοῦ ὕδατος; Τὴν στενοτάτην δὲ (οὕτως εἶπεῖν)
 διώρυγα, ταύτην μόλις δύο μιλίων πλάτος ἔχουσιν,
 τὴν ἐναντίον τοῦ Ἀλέξανδρου διεύθυνσιν λαβὼν ἄλλοτε
 ὁ Ξέρξης, διέβη διὰ διπλῆς γεφυρᾶς ἀπερχόμενος κατὰ
 τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ δ' ὁ Ἀλέξανδρος προπέμψας μετὰ
 μέρους τοῦ στρατοῦ τὸν Παρμενίωνα, αὐτὸς δ' ὑπερβὰς
 εἰς τὴν ἀπέναντι τῶν Τρωϊκῶν παραλίῶν Ἐλασιῶντα,
 κατὰ τὸν λεγόμενον λιμένα τῶν Ἀχαιῶν, προσέφερε
 θυσίαν εἰς τὸν τάραν τοῦ Πρωτεσιλάου (ὅστις πρῶτος
 τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος ἐπέστη-

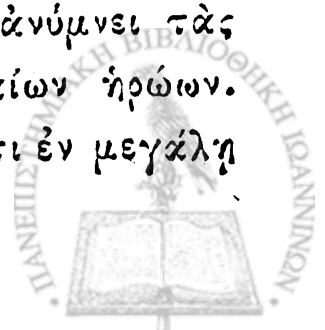

σέν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πρῶτος ἐθανατώθη), εὐχόμενος
 νὰ ἦναι εὐτυχεστέρα τῆς ἐκείνου ἢ ἀποβίβασιν αὐτοῦ.

Ἰδίᾳ χειρὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἤλαυνε τὴν ναυαρχίδα, ἣτις
 μετεκόμιζεν αὐτὸν ἐκ τῶν χωρῶν του, ἅς οὐδέποτε ἐ-
 μελλε νὰ ἐπαναίδη πλέον, σπονδὰς δὲ προθύμως ἐτέ-
 λεσεν ἐν μέσῳ τῆς διώρυγος διὰ χρυσῆς φιάλης, καὶ
 ταῦρον προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν θεὸν τῆς θαλάσσης,
 τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὰς Νηρηίδας· ὅτε δ' ἔφθασαν εἰς
 τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν, ἐπισήμως κατέσχεν αὐτὴν ὁ
 Ἀλέξανδρος, ἐμπήγων τὸ δόρυ εἰς τὴν ξυρῆν, καὶ πρῶ-
 τος ἀναπηδήσας ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὴν γῆν τῆς Τρωά-
 δος, πλήρης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἀνήγειρεν ἐν τῷ
 ἄμα βωμοὺς ἀποβατηρίου Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἡρα-
 κλέους, καὶ διαφόρους ἐτέλεσε θυσίας. Μηδενὸς δ' ἀπέ-
 ναντι αὐτοῦ παρισταμένου ἐχθροῦ, ἀφείς τὸ στρατό-
 πεδον, ἔνθα κατέλυσεν ὁ στρατὸς, προέβη αὐτὸς ἐξε-
 τάζων τὴν θέσιν τῆς περιφήμου ταύτης πόλεως, ἔνθα
 συνέβησαν τὰ ἐν τῇ Ἰλιάδι ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐξυμνου-
 μενα· εἶναι δὲ ἡ Τρωὰς, ἢ καὶ ἄλλως Ἴλιον καλου-
 μένη, χερσόνησος, ἐμπερικλειομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης
 καὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Ἰδῆς, ὄρους, ἔνθα ὁ Πάρις ἐ-
 λέγετο ὅτι ἐδίκασε τὰς τρεῖς μεγάλας θεὰς, μέλλων νὰ
 ἀποφανθῇ ποία ἐξ αὐτῶν ὡς ὠραιότερα ὤφειλε νὰ λάβῃ
 τὸ μῆλον τῆς ἔριδος. Δὲν ἀπέβη δ' ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος
 ἐξ ἀπλῆς περιεργείας κινούμενος, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ τι-
 μῆσῃ (θρησκευτικῶς) τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ πεσόντων
 ἡρώων, ὑπὸ πρυληπτικῆς κατεχόμενος ἰδέας ὅτι ἡ ἐκ-
 στρατεία αὐτοῦ ἤθελεν ἐπιτύχει ἂν προσέφερε τὰς ἀ-
 γνηκύσας τιμὰς εἰς τὴν ἀρετὴν τῶν προκατόχων του.

Μετὰ πόσου δ' ἐνθουσιασμοῦ οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπάτουν νῦν τὴν ὑπὸ τῶν ὀμηρικῶν ποταμῶν, τοῦ Σιμόεντος καὶ τοῦ Σκκμάνδρου, καταβρεχουμένην πεδιάδα! Ὁ χῶρος δ' ἐνθα ὑπετίθετο ὅτι ἦτο ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας πόλεως τοῦ Πριάμου, ἐφείλκυσε ἐξόχως τὴν προσοχὴν πάντων καὶ ἴσταντο ἤδη θχυμαζόντες τὸν βωμὸν ὃν οἱ (ὀλίγοι τότε) πέριξ κέτοικοι ἐδείκνυον λέγοντες ὅτι ἐκεῖ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως Νεοπτόλεμος ἐθανάτωσε τὸν γέροντα βασιλέα τῆς Τρωάδος. Αὐτοῦ δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀνήρτησεν εἰς τὸν νῆδον τῆς Ἰλιάδος Ἀθηναῖς τὴν ἰδίαν του πανοπλίαν, ἀντὶ ταύτης παραλαβὼν τινὰ τῶν ἐκεῖσε κειμένων ὀπλων, διασωζόμενα ἀπὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, καὶ ταῦτα οἱ ὑπασπισταὶ του λέγεται ὅτι ἔφερον πρὸ αὐτοῦ ἀκολούθως εἰς τὰς μάχας· ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα προσοχὴ καὶ τὸ σέβας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔπεσεν εἰς σωροὺς τινὰς κειμένους κατὰ τὸ Σίγειον ἀκρωτήριο, οἵτινες καὶ ἔκτοτε ἐθεωροῦντο ὡς τάφοι τοῦ Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου, καὶ γυμνικοὺς πρὸς τιμὴν αὐτῶν συνέστησεν ἀγῶνας. Ἔλεγε δ' ὅτι ἐμκαίριζε τὸν Ἀχιλλέα, ὅτι ζῶν μὲν εὗρε τοιοῦτον πιστὸν φίλον, τὸν Πάτροκλον, ἀποθανῶν δ' ἠξιώθη τοιοῦτον ἀξιόλογον ποιητὴν, λαμπρῶς ἐξυμνήσαντα τὰς ἀνδραγαθίας αὐτοῦ. Ἐνῶ δὲ περιεστρέφετο ὁ Ἀλέξανδρος παρατηρῶν τὴν πόλιν, ἠρώτησέ τις αὐτὸν ἀνθέλη νὰ ἴδῃ τὴν λύραν τοῦ Ἀλεξάνδρου Πάριδος. — Ὅχι τὴν τοῦ Πάριδος, ἀνέκραξεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ τὴν λύραν τοῦ Ἀχιλλέως, δι' ἧς ἐκεῖνος ἀνύμνει τὰς πράξεις καὶ τὰς ἀνδραγαθίας τῶν γενναίων ἡρώων. Ἐνταῦθα δ' ὁ Ἀρρίανδὸς ἀναφέρει ἔθιμόν τι ἐν μεγάλῃ

τότε χρήσει, λέγων ὅτι ἐνῶ ἀνήρχετο εἰς τὸ Ἴλιον, Μενόϊτιος ὁ κυβερνήτης χρυσῶ στεφάνῳ ἐστεφάνωσεν αὐτόν, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐκ Σιγείου ἐλθὼν Χάρης ὁ Ἀθηναῖος, καὶ τινες ἄλλοι, οἱ μὲν Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι τῷ προσέφεραν στέφανον. Λέγεται δ' ὅτι καὶ οὗτος μὲν ἐστεφάνωσε τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ δ' Ἡφαιστίων τὸν τοῦ Πατρόκλου.

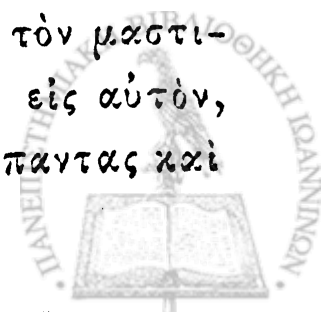
Ἐπιστρέψας ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Τρωάδα κατὰ βορειοανατολικὴν διεύθυνσιν, διήλθε τὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου, διαβαίνων διὰ τῶν πόλεων Περκώτης καὶ Λαμψάκου. Ἐκ πρώτης δ' ἀφετηρίας ἢ ἐλληνικῆ πόλις Λάμψακος ἐπεσπάσατο τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ὅστις καὶ βεβαίως ἤθελεν ἐπιβάλλει εἰς αὐτὴν τὴν μοῖραν τῶν Θηβῶν, ἀλλὰ κατὰ καλὴν τύχην ἢ ἐπιτηδειότης ἑνὸς τῶν πολιτῶν αὐτῆς, τοῦ φιλοσόφου Ἀναξιμένους, ἐκ φανεροῦ κινδύνου ἔσωσε τὴν πόλιν.

Ὁ Ἀναξιμένης οὗτος εἶχεν ἄλλοτε σχέσεις μετὰ τοῦ Φιλίππου, πιθανὸν δ' ἔδωκε καὶ μαθήματα ῥητορικῆς εἰς τὸν υἱὸν του τὸν Ἀλέξανδρον. Οἱ κάτοικοι τῆς Λαμψάκου βίαιοι, αὐθάδεις καὶ ὑβρισταί, ἐμήνυσαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι δὲν παραδέχονται αὐτὸν ἐντὸς τῆς πόλεώς των, μεταχειριζόμενοι συγχρόνως ἀπρεπεῖς καὶ ἀσχήμονας λόγους, καὶ λέγοντες ὅτι ἀντ' αὐτοῦ προετίμων τοὺς Πέρσας. Ἄλλως ἐξ ἄλλου ἐγένετο ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἠτοιμάζετο ἤδη νὰ καταστρέψῃ τὴν Λάμψακον, μαθὼν δ' ὅτι ὁ διδάσκαλός του Ἀναξιμένης προσήρχετο ἐπὶ κεφαλῆς ἐπισήμου πρεσβείας, σπεύδων νὰ παρακαλέσῃ αὐτὸν νὰ μὴ πειράξῃ τὴν πατρίδα του, ὤμωσεν ὄρκον φρικτὸν εἰς τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλ-

λήνων, πρὶν ἔτι ἴδῃ τὸν φιλόσοφον, νὰ μὴ παραδε-
χθῆ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ καὶ νὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἐναντίον
αὐτῆς· « Ἦλθον, λέγει παρουσιασθεῖς ὁ Ἀναξιμένης εἰς
τὸν Ἀλέξανδρον, νὰ σὲ παρακαλέσω, βασιλεῦ, νὰ
ἐξανδραποδίσης τὰς γυναῖκας τῶν Λαμψακηνῶν, νὰ κα-
τεδαφίσῃς τὴν πόλιν των ὅλην, καὶ νὰ καύσῃς τοὺς
ναοὺς τῶν θεῶν.» Εἰς τὸ ἀστεῖον τοῦτο δίλημμα μη-
δὲν εὐρίσκων νὰ ἀντιτείνῃ ὁ Ἀλέξανδρος, ἅμα δὲ καὶ
ἐκ φιλάνθρωπίας εὐαρεστούμενος εἰς τὸν τρόπον ὃν με-
τεχειρίσθη ὁ φιλόσοφος πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος
του, παρέσχεν ἀμέσως συγγνώμην εἰς τοὺς Λαμψακη-
νοὺς· καὶ οὕτως ἐσώθη ἡ πόλις μέχρι τῆς σήμερον δια-
τηροῦσα τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς θέσιν καὶ τὸ ὄνομα.

Πᾶσα ἡ δύναμις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐστρατοπέδευεν
ἤδη εἰς τὸ πεδῖον τῆς Ἀρίσθης (πόλεως παρὰ τὸν Σε-
λήντα ποταμὸν), ὅθεν καὶ ἔμελλε νὰ προβῆ εἰς τὰ ἐν-
δότερα τῆς Ἀσίας. Καί τοι δὲ τοσοῦτον μικρὰ ἔχων
μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τοιοῦτου μεγαλεπηβόλου σκοποῦ,
λαμπρὰς ἐστήριζε τὰς ἐλπίδας εἰς τὴν ἰδίαν του κα-
λὴν τύχην καὶ εἰς τὴν ἀδυναμίαν καὶ πρρακίην εἰς ἣν
εὐρίσκετο τὸ Περσικὸν κράτος. Βασιλεὺς τῆς Περσίας
ἦτο τότε Δαρεῖος ὁ Κοδομάνος, ὡς προεῖρηται. Μαθὼν
δ' οὗτος ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπήρχετο κατὰ τῶν χω-
ρῶν του, ἐν τῇ ὑπερορίῳ ἀλαζονείᾳ αὐτοῦ μεγάλην ἔ-
δειξε περιφρόνησιν εἰς τοὺς Μακεδόνας καὶ σφοδρὰν ἔ-
πεμψε διαταγὴν εἰς τοὺς σατράπας τῶν πόλεων «νὰ
συλλάβωσι τὸν ἀθάδῃ νεκρίαν καὶ ἀφοῦ τὸν μαστι-
γώσωσιν ἀνιλεῶς, νὰ τὸν πέμψωσι ζῶντα εἰς αὐτὸν,
τοὺς δὲ στρατιώτας αὐτοῦ νὰ δεσμεύσωσιν ἅπαντας καὶ

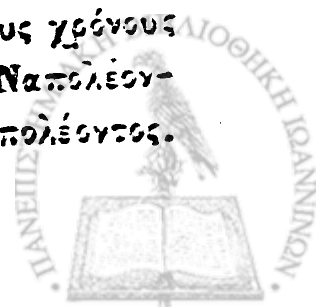
γὰ τοὺς πέμψωσιν εἰς τὰ ἀπώτερα μέρη τοῦ κράτους.»

Ὁ Ἀλέξανδρος μαθὼν παρὰ τῶν προπορευομένων προσκόπων ἢ προδρόμων (Ἀμύντου τοῦ Λυγκιστοῦ, τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν περὶ αὐτούς) ὅτι αἱ Περσικαὶ δυνάμεις συνεσωρεύθησαν ὀπίσθεν τοῦ (κατὰ τὴν Φρυγίαν) Γρανικοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ἀνατολικῶν ὑψωματιῶν τῆς Ἰδης, ἐπῆλθε πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῶν. Οὐ μικρὰς δ' οἱ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα σατράπαι ἔκαμαν προπαρασκευάς, καὶ μέγαν συνήθροισαν στρατὸν, ἐξ ἑκατὸν τριάκοντα χιλιάδων συγκείμενον. Σπιθριδάτης, ὁ σατράπης τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας, Ἀρσίτης, ὁ τῆς Φρυγίας καὶ τῶν κατὰ τὸν Ἑλλάσποντον χωρῶν διοικητῆς, καὶ Μέμνων (ὁ διαδεχθεὶς καὶ τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν του Μέντορα εἰς τὴν διοίκησιν τῶν παραλίων), ἀνὴρ μεγάλης ἰκανότητος καὶ πείρας, ἦσαν οἱ κυριώτεροι ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ τούτου, τοῦ μέλλοντος νὰ κωλύσῃ τὴν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων διάβασιν τοῦ ποταμοῦ. Καὶ ἦτο μὲν βεβαίως ὁ στρατὸς οὗτος τῶν Περσῶν πολὺ ἀνώτερος τῶν Μακεδόνων κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἠλαττοῦτο κατὰ τὴν στρατιωτικὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν. Ἐν πρώτοις δ' ὁ Μέμνων ἐν πολεμικῇ συμβουλίᾳ τῶν σατραπῶν κατὰ τὴν Ζέλειαν (πύλιν τῆς Φρυγίας), ἐνθα ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι οἱ Πέρσαι, συνεβούλευσεν αὐτούς νὰ ἀποφύγῃσι τὴν ἐναρξίν τοῦ πολέμου, ὅστις ἢ μικρὰν ὑπέσχετο ἐλπίδα νίκης, ἢ ὀλοτελῶς μὲν νίκην, ἀλλ' ἄνευ μεγάλης τινὸς ὠφελείας. «Οἱ Μακεδόνες,» ἔλεγεν ὁ Μέμνων, «εἶναι διττῶς ἐπικίνδυνοι ὡς πολὺ ἰσχυρότεροι καὶ πλειότερον ἐκείνων ἐξησκημένοι εἰς τὰ τοῦ πολέμου, καὶ ὡς πολυμοῦντες

ὕπὸ τὴν ἔψιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν. Καὶ ἂν μὲν οἱ Πέρσαι νικήσωσιν, ἀπλοῦς μῶμος μόνον θέλει ἐπιπέσει ἐπὶ τοὺς Μακεδόνας ὅτι ἀπέτυχον κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἐφοδόν, ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἀπ' ἐναντίας ἠττώμενοι, οὐχὶ μόνον θέλουσιν ἀπολέσει τὴν χώραν, ἣν πρόκειται νὰ φυλάξωσιν, ἀλλὰ καὶ θέλουσι διευκολύνει τὸν ἐχθρὸν νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω. Τὸ μόνον δὲ συμφέρον καὶ χρήσιμον εἰς αὐτοὺς ἦτο νῦν νὰ ἀποφύγῃσι πᾶσαν ὀριστικὴν καὶ κρίσιμον μάχην. Πρὸς τούτοις δὲ ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξανδρος ὀλίγων ἡμερῶν μόνον ζωστροφίας ἔφερον, οἱ Πέρσαι ὀφείλουσι νὰ ὑποχωρήσωσι βραδέως, καίοντες τὰ γεννήματα καὶ τὰς ἀποθήκας, καὶ ἐρημοῦντες τὴν ἐπισθεν αὐτῶν ὑπολειπομένην χώραν, ὥστε οἱ Μακεδόνες νὰ μὴν εὐρίσκῳσι τροφὰς καὶ καταλύματα. (1)» Καὶ πιθανὸν μὲν νὰ ἀπετύγχανεν ὁ τρόπος οὗτος ἀπέναντι τῆς μεγαλονοίας καὶ τῆς ἐμπύτου ἐμπειρίας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀναμφιβόλως ὅμως ἤθελε παρέξει οὐ μικρὰς δυσκολίας εἰς ὁποιονδήποτε ἄλλον κατακτητήν. Οἱ Πέρσαι στρατηγοὶ ζηλεύοντες τοὺς ξένους, ἀμὰ δὲ καὶ πλήρη πεποιθήσιν εἰς τὰς οἰκείας δυνάμεις ἔχοντες, ἐθεώρησαν τὰ ὑπὸ τοῦ Μέμνονος προτεινόμενα ὡς πάντῃ ἄπρεπα καὶ ἀνάξια τοῦ Περσικοῦ μεγαλείου, καὶ ἀπερῆσισαν ἤδη νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς Μακεδόνας νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ, πρὸ πάντων δ' εἰς τὴν συνετήν τοῦ Μέμνονος

(1) Ὅπως ἐπραξαν οἱ Ῥῶσοι κατὰ μεταγενεστέρους χρόνους πυρπολήσαντες τὴν Μέσσαν κατὰ τὴν ἐφοδὸν τοῦ Ναπολέοντος, τῷ 1812. Ὅρα τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

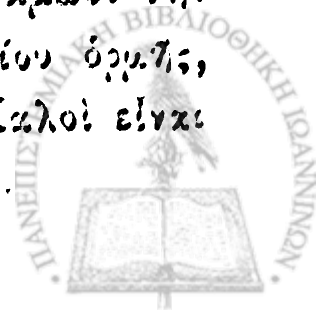
γνωμένην ἀντέτεινεν ὁ Ἀρσίτης, ὁ σατράπης τῆς Φρυγίας, καθόσον μάλιστα κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Ἑλληνος στρατηγοῦ, οὗτος ἐκινδύνευε νὰ ἀπολέσῃ τὸ πᾶν διὰ τῆς προτεινομένης πυρπολήσεως καὶ ἐρημώσεως. «Οὐδ' ἀπλή καλύβη νὰ κατῆ ἀνέχομαι, ἔλεγεν ὁ Φρύξ, ὁ στρατὸς τοῦ βασιλέως μας γνωρίζει πῶς νὰ νικᾷ.» Καὶ οὕτω προέβησαν οἱ Πέρσαι μέχρι τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ.

Ὁ ποταμὸς οὗτος, ἢ μᾶλλον ὁ ρύαξ, δὲν ἔχει ἐξαιρετικὴν τινὰ ιδιότητα ἀπέναντι τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἐπιστημότητος. Ἐκ τῶν κατηφόρων τῆς Ἰδης εἰς τὴν Προποντίδα⁽¹⁾ κατερχόμενος κατὰ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν εἶναι ἀσήμαντος εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν ἀνοιξιν, καθ' ἣν αἱ διαλυόμεναι χιόνες μεταβάλλουσιν αὐτὸν εἰς βαθὺν καὶ ὀρμητικὸν χειμάρρον. Ἀμα δ' οἱ Μακεδόνες προσῆλθον εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ἀπαντῶσι καὶ τοὺς Πέρσας κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην (τὴν ἀριστερὰν). Καὶ ἦτο μὲν ἡ ὑπὸ τῶν Περσῶν κατεχομένη ὄχθη κρημνώδης καὶ ὑψηλοτέρα τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ὥστε ἡ θέσις αὐτῶν ἦτο ἀσφαλεστέρα καὶ πολλὰς παρείχε τὰς ὠφελείας, ἀλλ' οὐδὲως οἱ Πέρσαι ἐπιποθετήθησαν ὡς ἔδει ἐνῶ ὠφείλον νὰ θέσωσι τὸν πεζὸν στρατὸν ἀμέσως κατὰ πρόσωπον τοῦ ἐχθροῦ, ὥστε διὰ τῶν λογχῶν των νὰ κωλύσι τὴν διάβασιν τῶν Μακεδόνων, ἐκεῖνοι ἀπεναντίας τοὺς μὲν πεζοὺς κατέταξαν ὑπισθεν, τοὺς δ' ἵππεις ἔθεσαν κατὰ μέτωπον, δι' ἐλαφρῶν κυρίως καθωπλισμένους ἀκοντίων ἢ δοράτων.

(1) Τὴν νῦν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ λεγομένην.

Ὁ Ἀλέξανδρος καλῶς ἀφ' ἐτέρου ἐξετάσας τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ, καὶ διερευνήσας πόθεν ἦτο εὐδιάβατος, διέταξε τὸν στρατὸν ἀμέσως νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν διάβασιν, ἀκολουθῶν αὐτόν. Καὶ τῆς μὲν ἀριστερῆς πτέρυγος τὴν διοίκησιν ἀφήκεν εἰς τὸν Παρμενίωνα, τὴν δὲ δεξιὰν διεφύλαξε δι' ἑαυτὸν, δι' αὐτῆς μελετῶν νὰ κάμῃ τὴν πρώτην ἔφοδον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ πολὺ βεβαίως ἐμπειρότερος στρατηγὸς Παρμενίων θεωρῶν ὅτι ἦτο ἐπικίνδυνος ἀπόπειρα καὶ τύλη νὰ διαβῶσιν ἀμέσως τὸν ποταμὸν, καὶ κρίνων ὅτι ἀπροσδόκητόν τι περιστατικὸν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἄλλοιαν μορφήν εἰς τὸ πρᾶγμα τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, καὶ ἄλλως πως νὰ διευκολύνῃ τὴν διάβασιν, προσελθὼν συνεβούλευσε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἀναβάλωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν ἔφοδον. «Ἄν ἐπιχειρήσωμεν ἀμέσως τὴν ἔφοδον, μὲ φαίνεται ὅτι θὰ κινδυνεύσωμεν, διότι ἀδύνατον εἶναι νὰ περάσῃ ὁ στρατὸς τὸν ποταμὸν ἔχων κατὰ μέτωπον τὸν ἐχθρὸν. Ὁ ποταμὸς, ὡς βλέπεις, πολλαχοῦ εἶναι βαθύς, αἱ δ' ἀπέναντι ὄχθαι ὑψηλαὶ καὶ ἀπόκρημνοι, οἱ ἵππεῖς λοιπὸν τῶν πολεμίων εἰς πυκνὴν παρατεταγμένοι φάλαγγα, θὰ ἐπιπέσωσιν ἐν τῇ ἡμᾶ κατὰ τῶν διαβαινόντων στρατιωτῶν καὶ ἐν ἀκέρει θὰ καταθρύσωσιν αὐτούς . . . Ἀπεναντίας δὲ τὴν πρώτην πρὶν οἱ Πέρσαι παραταχθῶσι παρὰ τὴν ὄχθην, ὀρμῶσιν οἱ Μακεδόνες καὶ διέρχονται τὸν ποταμὸν.» Καὶ ταῦτα μὲν ὁ στρατηγὸς, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος κρίνων ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ κάμωσι τὴν πρώτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν δι' αἰφνιδίου ὀρμῆς, δὲν ἠθέλησε νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπαύριον. «Καλοὶ εἶναι

οὗτοι λόγοι σου, ὦ Παρμενίων, εἶπεν, ἀλλ' αἰσχύνομαι τὸν Ἑλλήσποντον, τὸν ὁποῖον διέβην τοσοῦτον εὐκόλως, ἂν φανῶ ὅτι δειλιῶ τὸ ἄθλιον τοῦτο ῥυάκιον, καὶ οὔτε τῆς δόξης τῶν Μακεδόνων ἴδιον θεωρῶ τὸ τοιοῦτον, οὔτε συμφωνεῖ μὲ τὴν ἰδικήν μου ὀξύτητα. Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ Πέρσαι θὰ μᾶς χλευάσωσιν ὅτι δὲν εἴμεθα ἀξιοὶ νὰ ἀντιπαράταχθῶμεν πρὸς αὐτούς.»

Καὶ ἐν τῷ ἄμα ἰππεύσας ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς μανιώδης καὶ παράφορος ὤρμησεν ἀμέσως ἐντὸς τοῦ ὀρμητικοῦ ποταμοῦ, ὀδηγῶν τὴν δεξιὰν τοῦ ἰππικῆς πτέρυγα, τὴν ἐκ δεκατριῶν ἰλῶν συγκειμένην, καὶ ἀκολουθῶν τοὺς προσκόπους. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Μακεδόνες διέβαινον ἀταράχως τὸν ποταμὸν ἐν τῷ ἤχῳ τῶν σαλπύγγων, θριαμβευτικοὺς ἄδοντες παιᾶνας, ὡς νικῆται δῆθεν, ἀλλ' ὅτε ἐπλησίαζον εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, βροχὴ ἀκοντίων πίπτουσα παρὰ τῶν ἐκεῖσε ἰσταμένων ἰππέων, εἰς μεγίστην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἐνέβαλε τοὺς Μακεδόνας, οἵτινες καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν ἐν μέρει, πραγματοποιοῦντες οὕτω τοὺς φόβους τοῦ Παρμενίωνος, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ γενναιότητος, καθ' ἣν ἀπεμιμήθησαν αὐτὸν καὶ οἱ σωματοφύλακες του, ἀλλοίαν μορφήν παρέσχεν εἰς τὰ πράγματα, ἐπὶ τέλους δ' οἱ Μακεδόνες κατώρθωσαν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὰς ἀπέναντι ὄχθας, μετὰ μεγίστης ὅμως δυσκολίας, καθότι, ἐπειδὴ αὐταὶ ἦσαν ὑγρὰ καὶ ὀλισθηρὰ διὰ τὸν ἐπ' αὐτῶν πηλόν, ἠναγκάζοντο οἱ στρατιῶται νὰ μάχωνται συγχρόνως, ἀποδιώκοντες τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπιπίπτοντας, ὧν ἐξή-
τουγ νὰ καθέξωσι τὰς θέσεις. Ἡ ὄρμη ἐξ ἀμφοτέρων

τῶν μερῶν ἦτο ἀκράτητος καὶ ἡ συμπλοκὴ τρομερωτάτη. Ἴππεὺς (Μακεδῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ) πρὸς ἱππέα (Πέρσην) ἐκπληκτικῶς συμπλεκόμενος διὰ τοῦ δόρατος, καὶ τότε πρόσωπον καὶ τὰ στήθη τοῦ ἀντιπάλου πλήσσω, ἐξέτεινεν αὐτὸν νεκρὸν κατὰ γῆς, μέχρις οὐρανῶν δ' ἀνήρχετο ὁ κρότος τῶν συγκρουομένων δοράτων καὶ ἀσπίδων, ἀναμιγνύμενος μετὰ τῆς ἀγωνιώσους κραυγῆς τῶν μαχόμενων, ἰδίᾳ δ' ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς παράφορος ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων, καὶ ὡς λέων ἐξηγριωμένος μεταξὺ ἀγέλης ταύρων μυκωμένων, κατὰ τὴν ἐκφρασιν ἱστορικοῦ, δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν στρέφων τὸ δόρυ, πανταχοῦ τὸν ὄλεθρον καὶ τὸν θάνατον ἐπήγαγεν, ἀφ' ἑτέρου ὅμως καὶ οὗτος περιστοιχούμενος ὑπὸ λαμπρῆς θεραπείας (ἐπιτελείου), καὶ κατὰ τε τὴν λευκότητα καὶ τὸ μέγεθος τῶν πτερῶν τῆς περικεφαλαίας διακρινόμενος ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἐνταύτῳ δὲ καὶ χάριν τοῦ ὑπὸ πάντων πρὸς αὐτὸν παρεχομένου σεβασμοῦ, εἰς μέγιστον περιέστη κίνδυνον, πανταχόθεν προσβιλλόμενος ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων ἀρχηγῶν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ. Καὶ θλασθέντος μὲν δυστυχῶς τοῦ δόρατός του ἐζήτησε τὸ τοῦ Ἀρέτου, ἀναβολέως τῶν βασιλικῶν, εἰπόντος δ' ἐκείνου ὅτι καὶ τὸ ἰδικόν του ἐθλάσθη, εἰς μεγάλην ἀγωνίαν περιῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος, μαχόμενος ὅπως ἠδύνατο διὰ ξίφους. Δημάρταος ὁ Κορίνθιος, ἐπὶ τέλους, εἰς τὴν μάχην καὶ οὗτος παρευρισκόμενος, προσέφερεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸ ἰδικόν του δόρυ. — Καλῶς ἔχει, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ λαβὼν τὸ δόρυ, ὤρμησε κατὰ τῶν Περσῶν. Καὶ πρῶτον μὲν πλήξας τὸν κατ' αὐτοῦ ἐπερχόμενον Μιθριδάτην,

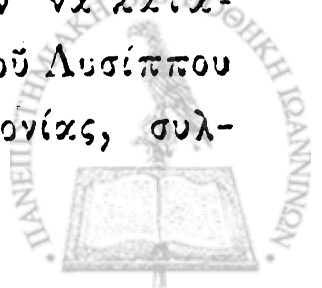
τὸν γαμβρὸν τοῦ Δαρείου, νεκρὸν αὐτὸν κατὰ γῆς ἐξέτεινεν· ὁ Ροισάκης καὶ ὁ Σπιθριδάτης ὤρμησαν ἀκολούθως ἐκ συμφώνου κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὁ μὲν Ροισάκης σφοδρὸν ἐπαγαγὼν κτύπημα κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, ἔφθασε μέχρι τῆς κόμης αὐτοῦ καὶ μέρος αὐτῆς καὶ τῆς περικεφαλαίας ἀπέκοψεν, ἀλλὰ καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν ὑπέστη μοῖραν, οἷαν καὶ ὁ Μιθριδάτης, κατὰ τὸ στῆθος πληγείς, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ Σπιθριδάτης ὑπισθεν προσερχόμενος ἤθελε βεβαίως ἐπιφέρει καιρίαν πληγὴν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ κοπίδος περσικῆς, ἀλλὰ φθὰς ὁ παρ' αὐτῷ ἰστάμενος Κλεῖτος ὁ Δρυοπίδης, ὁ καὶ Μέλας προσαγορευόμενος, καὶ ἀδελφὸς τῆς τροφοῦ τοῦ βασιλέως Λαυνίκης, σφοδρὸν καὶ οὗτος κατεβίβασε κτύπημα κατὰ τοῦ βαρβάρου καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα ἀπέκοψε σὺν τῇ κοπίδι, ὡς διὰ θαύματος σώσας τὸν Ἀλέξανδρον.

Καί τοι δὲ διαφόρους (μικρὰς) πληγὰς φέρων ὁ Ἀλέξανδρος, ἔτι μᾶλλον ἀκάθεκτος καθίστατο, ὡς μαινόμενος ἐφορμῶν, καὶ ἄλλοι δ' ἵππεις, ἐνταύτῳ δὲ καὶ πεζοί, ἐξακολουθοῦντες νὰ προσέρχωνται ἐκ τοῦ ἀπέναντι στρατοπέδου καὶ μετὰ τῶν μαχομένων τάξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναμιγνύμενοι, εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν ἔφερον τοὺς οὐχ ἦττον γενναίους μὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ μεγάλης ἀπειρίας πολεμοῦντας Πέρσας. Καὶ πλεῖστοι μὲν τῶν Περσῶν ἀρχηγῶν ἔπεσον ἡρωϊκωτάτην δεικνύοντες ἀντίστασιν, αἱ τάξεις δ' ἐπὶ τέλος διεσκορπίσθησαν, ἢ μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, σώματα νεκρῶν συνεσωρεύθησαν ἐπ' ἀλλήλων, γενικὴ σύγχυσις διεδέχθη τὰ κακῶς τεταγμένα στρατεύματα, ἢ κατὰ

τοὺς Πέρσας ὄχθη τοῦ ποταμοῦ βαθμηδὸν ἤρχιτε καὶ ἀραιώνηται, καὶ ἅπαντες ἐν γένει ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, μόνον δ' οἱ παρὰ τοῖς Πέρσαις μισθοφόροι Ἕλληνες τοποτηθέντες ἐπὶ τινος λόφου ἀνθίσταντο γενναίως, καὶ οὗτοι ὁμῶς ἀπαυδήσαντες ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγγυήσεις πίστεως, προτείνοντες καὶ παραδοθῶσιν, ἀλλ' ἐκεῖνος μετὰ σφοδρᾶς μᾶλλον ὀργῆς ἢ σκέψεως, ὡς μαινόμενος, κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ, ἐφορμήσας, ἅμα δὲ καὶ ἅπαν τὸ ἰππικὸν ἀθρόον διατάξας καὶ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν, τοὺς πλείστους μὲν αὐτῶν ἀπέκοψεν, ἕως δισχίλιοι δ' αἰχμαλωτισθέντες ἐπέμφθησαν (ἀκολούθως) εἰς Μακεδονίαν, καταδικασθέντες καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ μεταλλεῖα, διότι Ἕλληνες ὄντες παρὰ τὰ κοινῶς δόξαντα τοῖς Ἕλλησιν, ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐμάχοντο.

Οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὸ ληφραγωγεῖν, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ὡς οἰκείαν πλέον θεωρῶν τὴν χώραν, διέταξεν αὐτοὺς καὶ ἀπέχωσι τοῦ τοιοῦτου. Κατὰ τὴν μάχην δὲ ταύτην τοῦ Γρανικοῦ λέγεται ὅτι ἔπεσον εἰκοσιπέντε μὲν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ἰππέων Μακεδόνων, συμπλακέντες μετὰ ἀνδρείων καὶ ἀπηλπισμένων Περσῶν, τῶν δ' ἄλλων ἰππέων ἕως ἐξήκοντα καὶ πεζοὶ ἕως τριάκοντα ἐθνηκτώθησαν. Ἐν ταύτῳ δ' ἔπεσε καὶ ὁ ἵππος τοῦ Ἀλεξάνδρου (ἄλλος τοῦ Βουκεφάλου), πληγείς διὰ ξίφους. Μεγалоπρεπῶς δ' ἤδη ὁ Ἀλέξανδρος ἐνασχοληθείς καὶ κηδεύσῃ τοὺς πεσόντας εἰς τὴν μάχην, διέταξε περιπλέον καὶ κατασκευασθῶσι χάλκιναι εἰκόνες διὰ χειρὸς τοῦ Λυσιππου καὶ καὶ σταλῶσιν εἰς τὸ Δῖον τῆς Μακεδονίας, συλ-

λυπητήρια δὲ καὶ διάφορα προνόμια καὶ χαρίσματα ἀπεστάλησαν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα τῶν πεσόντων εἰς τὴν μάχην, πολλὰν δὲ πρόνοιαν καὶ φροντίδα ἔλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ διὰ τοὺς τετραύματισμένους, ὁ ἴδιος προσερχόμενος καὶ ἐπισκεπτόμενος τὰς πληγὰς των, καὶ διαφόρους κάμνων εἰς αὐτοὺς ἐρωτήσεις καὶ ἐξετάσεις, πρὸς τούτοις δὲ καὶ θεραπευτικὰς συνταγὰς (οὕτως εἶπεῖν) παρέχων εἰς αὐτούς.

Παρὰ δὲ τῶν Περσῶν ὁ Πλούταρχος λέγει ὅτι ἔπεσον ἕως εἰκοσακισχίλιοι μὲν πεζοὶ, ἕως δισχίλιοι δ' ἵππεις, ἐξ ὧν ὀκτὼ ἦσαν ἀρχηγοὶ, καὶ οὗτοι δ' ἐπισήμως διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἐνταφιασθῶσι, πρὸς τούτοις δὲ διέταξε νὰ ταφῶσι καὶ ὅσοι τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων ἐτελεύτησαν συνεκστρατεύσαντες μετὰ τῶν πολεμίων, ἐκπληρῶν οὕτω σύνηθες παρ' αὐτοῖς θρησκευτικὸν ἔθιμον, ⁽¹⁾ τοὺς δ' αἰχμαλωτισθέντας τῶν Ἑλλήνων ἔπεμψεν, ὡς εἶδομεν, εἰς Μακεδονίαν, μόνον δὲ τοὺς Θηβαίους ἀπέλυσεν εἰπών. «Ὑμεῖς, ὦ ταλαίπωροι, ἀπέλθετε, ὅπου βούλεσθε, διότι οὐδεμία εἰς ὑμᾶς ὑπελείφθη πατρὶς πλέον.» Θέλων δὲ πρὸς τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος νὰ συνοικειώσῃ δῆθεν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἑλληνας μετὰ τῶν ἀνδραγαθησάντων, ἔπεμψε τριακοσίας πανοπλίας Περσικὰς, ὡς ἀφιερῶματα εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ναὸν τῆς Παλλάδος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· «Ἀλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες, πλὴν τῶν Λακεδαιμονίων, τρόπαια ἀπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ κατοικούντων βαρβάρων.» Καὶ ἐθεωρήθη μὲν τοῦτο ὡς στίγμα κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ

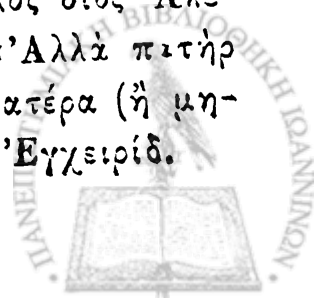
(1) Ὅρα τὰς σημειώσεις.

οὐ μικρὰν εἰς αὐτοὺς τιμὴν παρέσχεν, ὡς δεῖγμα μεγαλοφροσύνης θεωρούμενον. Πλεῖστα δὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἄγγεῖα, πορφυροῖ τάπητες, σκεῦη καὶ στολαί, καὶ διάφορα ἀντικείμενα πολυτελείας ἐστάλησαν εἰς τὴν μητέρα του, τὴν Ὀλυμπιάδα. Φρονῶν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι «οὐδὲν μητρὸς, ἢ ἴδιον τέκνοις,» πάντοτε ἠγάπα καὶ ἐτίμα τὴν μητέρα του, καὶ ἤδη ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ δόξῃ ἐφιλοτιμήθη νὰ πέμψῃ εἰς αὐτὴν τὰ μεγαλοπρεπέστερα τῶν λαφύρων του. Καὶ τὸ ἀκόλουθον δὲ δεικνύει τὴν κατὰ τοῦτο εὐγενῆ αὐτοῦ ψυχὴν. Ἡ μήτηρ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο δύστροπος καὶ τρῆχῆ· καὶ τί τοῦτο εἰς τὸν νέον ἡμῶν ἦρωα; Λίαν δὲ δοξομανῆς οὖσα ἠγυνή αὐτῆ, ἠθέλε νὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ πολιτικὰ, καὶ πολλάκις ἔφερεν εἰς ἀμηχανίαν τὸν (ἀντιβασιλέα) Ἀντίπατρον, ὅστις καὶ ἠναγκάζετο νὰ κάμνῃ πράξονα εἰς τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἰς πολλὰ αὐτὴν μεμρόμενος. Ἐνώπιον τῶν φίλων του ἀναγνοὺς μίαν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀντιπάτρου ὁ Ἀλέξανδρος, «Ἀντίπατρε, Ἀντίπατρε, ἀνεβόησε, δὲν γνωρίζεις ὅτι ἐν δάκρυον τῆς μητρὸς μου ἐξαιλείφει μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς ἰδικάς σου!» (1).

Ἡ περὶ τὸν Μάϊον πιθανῶς μῆνα γενομένη κατὰ τὸν Γρανικὸν μάχῃ ἀπέσπασε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τοῦ Δαρρείου, πολλαὶ δ' Ἑλληνικαὶ πόλεις, ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Πέρσας, ἐδράξαντο τῆς εὐ-

(1) Κατὰ γράμμα ἐφήρμωσεν εἰς ἑαυτὸν ὁ καλὸς υἱὸς Ἀλέξανδρος τὸ τοῦ Ἐπικτήτου σοφὸν ἀπόφθεγμα. «Ἀλλὰ πιτῆρ (ἢ μήτηρ) κακὸς ἐστι. Μή τι οὖν πρὸς ἀγαθὸν πατέρα (ἢ μητέρα) ὤκειώθης; ἀλλὰ πρὸς πατέρα.» Ἐπικτητ. Ἐγχειρίδ.

πακρίας ἀμέσως ἐκ ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τῶν Περσῶν, συν-
 ενούμενοι μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ δ' αὐτόχθονες κά-
 τοικοὶ τῶν μερῶν τούτων, προθύμως ἀνεγνώριζον τὸν
 νικητὴν, ὑποτασσόμενοι ἀμέσως εἰς αὐτὸν, καθόσον
 παρ' αὐτοῖς ἡ νίκη ἐπεξήγειτο ὡς ἄνωθεν δεδομένον
 σύνθημα. Εἰς τὸ ἐξῆς λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ μικρῶν
 ἐξαιρέσεων καθ' ἅπασαν τὴν γῶραν ἐφαίνετο μέχρι
 τῶν λεγομένων πυλῶν τῆς Συρίας προσερχόμενος ὡς
 νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, εἰς ὃν τὸ πᾶν ὤφειλε νὰ κλί-
 νη τὸ γόνυ.

Ἐπικυλαμβάνων δὲ τὴν διὰ τῆς Τρωάδος πορείαν
 τοῦ ὁ Ἀλέξανδρος, ἐξηκολούθει πρὸς νότον προβαίνων,
 διὰ τοῦ Ἀδραμυττείου, τῆς Περγάμου καὶ τῶν Θυατ-
 τείρων, εἰς τὰς Σάρδεις, ὁ δὲ στρατὸς ἐστρατοπέδευσε
 περὶ τὸν ποταμὸν Ἐρμόν (1), ὀλίγον ἀπέχων τῆς πό-
 λεως. Ἀμέσως αἱ κλειδεὶς τῶν Σάρδεων (τῆς πόλεως)
 καὶ τοῦ φρουρίου, ὅπερ ὀχυρότατον κατὰ τὴν Μικρὰν
 Ἀσίαν ἐθεωρεῖτο, ἀμυχρητὶ παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ σκ-
 τράπου Μιθρίνου εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐπὶ τοῦ φρου-
 ρίου δὲ τούτου ἔκειντο ἄλλοτε τὰ ἀνάκτορα τοῦ περι-
 βοήτου βασιλέως τῆς Λυδίας Κροίσου, ἔνθα παραστὰς
 Σέλων, ὁ περιώνυμος νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων, σοφῶς
 αὐτὸν ἐπετίμησε διὰ τὴν ὑπερόριον ἀλαζονείαν ἣν ἐ-
 δείκνυε, νομίζων ὅτι ἦτο εὐτυχέστατος πάντων, διότι
 ἦτο πλουσιώτατος, ἐπιλέγων πρὸς αὐτὸν· «Μηδένα πρὸ
 τοῦ τέλους ἀκάριζε.» Ὁ Κύρος, οὐχ ἥττον μέγας δορι-
 κτήτωρ, νικήσας τὸν Κροῖσον, συμπεριέλαβε καὶ τὴν

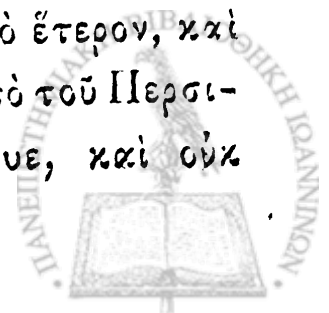
(1) Τὸ νῦν χυδαϊκῶς λεγόμενον Γιλδίσιον.

Λυδίαν εἰς τὴν μεγάλην κυριαρχίαν τῶν Περσῶν. — Εἰς τὴν ἀκρόπολιν δὲ νῦν τῶν Σάρδεων ἀναβάς ὁ Ἀλέξανδρος προέτεινε νὰ ἀνεγείρῃ ἐπ' αὐτῆς ναὸν πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, συνοικειούμενος δὲ καὶ τὸν λαὸν διεκήρυξε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀρχαίων νόμων εἰς τὴν χώραν καὶ τὴν κατάργησιν τῶν ἀναγκαστικῶν μέτρων ἅτινα οἱ Πέρσαι ἐπέβαλλον εἰς αὐτήν.

Ἀπασαὶ αἱ πόλεις τῆς Λυδίας, Φρυγίας τε καὶ Βιθυνίας παρεδόθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, σατράπην δὲ (ἦτοι ἑπαρχον) ἐπὶ τῆς Λυδίας καὶ τῆς ἄλλης ἀρχῆς τοῦ Σπιθριδάτου κατέστησεν ὁ Ἀλέξανδρος Ἀσσάνδρον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Παρμενίωνος, περὶ αὐτῶ ὄσους ἐνέκρινεν ἀναγκαίους ἐπὶ τούτῳ πεζοὺς καὶ ἵππεις· κατέλιπε δὲ καὶ τῆς μὲν ἀκροπόλεως ἐπιμελητὴν τὸν Παισανίαν, τῶν δὲ φόρων εἰσπράκτορα τὸν Νικίαν.

Ἦδη δ' οἱ Μακεδόνες διελθόντες τὸν Τρωῶλον (ἕρος), κατέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ κατὰ τὴν Ἰωνίαν Καύστρου (ποταμοῦ), ἐβδομήκοντα μίλια διανύσαντες ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν. Αἱ ἐπισημότεραι δὲ νῦν Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Ἰωνίας ἀναιμωτὶ παρεδόθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ πρώτη ἡ Ἐφεσος περὶ ἑξῆς τὸ παράδειγμα. Ὡς δ' αἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν διατελοῦσαι ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις, οὕτω καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἐφέσου ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διηρημένοι εἰς δύο ἐναντία κόμματα, τὸ ὀλιγαρχικὸν καὶ τὸ δημοκρατικόν. Καὶ ἑκάτερον μὲν τῶν κομμάτων τούτων μετὰ μεγάλης ἀντιπαθείας ἐφέρετο πρὸς τὸ ἕτερον, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ ἀριστοκρατικὸν κόμμα ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ δεσποτισμοῦ προστατευόμενον ὑπερίσχυε, καὶ οὐκ

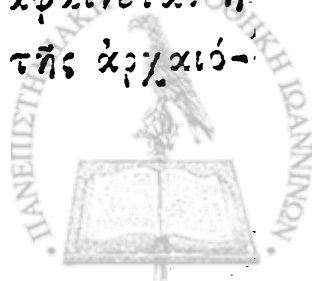
ὀλίγον κατηνώχλει καὶ κατεπίεζε τὸ ἕτερον κόμμα, νῦν ὅμως κατὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος ἀνεζωπύρησαν τὰς ἐλπίδας αὐτῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀποκατέστησε καὶ αὖθις τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ τοσοῦτον σκληρῶς οἱ δημοκρατικοὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους των ἐφέρθησαν, ὥστε πολλοὺς αὐτῶν ἐλιθοβόλησαν, ἀποσπάσαντες αὐτοὺς ἐκ τῶν ναῶν, ἔνθα κατέφυγον, καὶ ἦτο ἀνάγκη πολλαχοῦ ὁ Ἀλέξανδρος νὰ μεταχειρισθῆ ἀπασαν αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, προλαμβάνων τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ἐκδικήσεως.

Κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ Ἐφέσιοι ἐνησχολοῦντο ἀνακτίζοντες πολὺ λαμπρότερον τὸν ὑπὸ τοῦ Ἱεροστράτου πυρποληθέντα κατὰ τὴν νύκτα τῆς γεννήσεώς του ναόν. Μεγάλην δ' οἱ Ἐφέσιοι ἔδειξαν γενναιότητα, ἀδρῶς συνεισφέροντες διὰ τὴν ἀνοικοδομήν τοῦ ναοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες μάλιστα προθύμως παρεῖχον ἐπὶ τούτῳ τὰ κοσμήματα καὶ πάντα τὰ πολυτίμα αὐτῶν κειμήλια. Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ αὖθις προσοικειούμενος τὸν ὄχλον, κατ' ἀρχὰς μὲν διέταξε νὰ δαπανηθῆ διὰ τὴν ἐποικοδομήν ταύτην τοῦ ναοῦ ὁ εἰς τοὺς Πέρσας διδόμενος φόρος, ἀκολούθως δὲ προέτεινε νὰ ἀποτίσῃ αὐτὸς ἐξ ἰδίων ἀπασαν τὴν ἐπὶ τούτῳ γενησομένην δαπάνην, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ ἐπιγράψωσιν ἐπὶ τῆς θύρας τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἰδρυτοῦ καὶ θεμελιωτοῦ τοῦ ναοῦ. Καὶ τυφλῶς μὲν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ εἶδωλον αὐτῶν οἱ Ἐφέσιοι, δὲν παρεδέχθησαν βεβαίως τοιαύτην πρότασιν, δι' ἧς ἡ εὐνοια τῆς θεᾶς των μετέβαιεν εἰς ἄλλον, ἀλλὰ καὶ φρονίμως φερόμενοι (καὶ τοὶ χαμερπῶς κατὰ

τι) ἀπήντησαν εἰς τὸν βασιλέα «ὅτι δὲν ἦτο πρέπον θεὸς νὰ ἀφιερῶσθαι νικὸν εἰς θεόν.» Ἡ οὕτως ὁμῶς ἡ ἀλλως ἐτέθη ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀπελλοῦ ζωγραφηθεῖσα μεγαλοπρεπεστάτη εἰκὼν τοῦ Ἀλεξάνδρου, κρατοῦσα κεραυνόν, δι' ἣν καὶ ἐπληρώθη οὗτος εἰκοσι χρυσᾶ τάλαντα.

Τίς ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου τούτου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος; Συνώδευσε δ' ὁ Ἀπελλῆς τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκστρατεῖαν μετ' ἄλλων ἐξόχων ἀνδρῶν εἰς τε τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς διάφορα ἄλλα ἔργα καλλιτεχνίας. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐξετιμήθη ὡς ἀριστούργημα πολλοῦ λόγου ἄξιον, καὶ ὡς παροιμιῶδες ἐλέγετο ὅτι ὑπῆρξαν δύο Ἀλέξανδροι, ὁ τοῦ Φιλίππου, ἀήττητος, καὶ ὁ τοῦ Ἀπελλοῦ, ἀμίμητος. Διειρηθήθη δὲ καὶ ἀστεῖον ἀνέκδοτον περὶ τῆς εἰκόνης ταύτης, ὅτι ἔριππος θεωρῶν αὐτὴν ὁ Ἀλέξανδρος ἔδειξεν ἀδιαφορίαν τινὰ, ἀλλ' ὁ ἵππος αὐτοῦ ἐχρημέτισε. «Βλέπεις, ὦ βασιλεῦ, εἶπεν ὁ Ἀπελλῆς, ὅτι ὁ ἵππος σου εἶναι γραφικώτερος ἀπὸ σέ, ἦτοι ὅτι ὁ ἵππος σου γινώριζει καλῆτερον ἀπὸ σέ τὴν ζωγραφικὴν;» Καὶ δὲν ἦλθε μὲν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ ἀπαντήσῃ ὅτι ὁ ἵππος ἔδειξε μὲν τὸν θαυμασμόν του διὰ τὸ σχῆμα τῆς εἰκόνης, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠδύνατο βεβραῖως νὰ κάμῃ τὴν ἀνήκουσταν διάκρισιν κατὰ τὸ χρῶμα. Εἰδομεν δὲ προηγουμένως ὅτι ὁ Ἀπελλῆς παρεῖχεν εἰς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ μελανώτερον τὸ χρῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτου πάλιν κατὰφρίνετο ἡ μεγάλῃ οἰκειότης, ἣν ὁ μέγας οὗτος ἦρως τῆς ἀρχαιότη-

τητος ἐδείκνυεν ἐν πάσῃ περιστάσει τιμῶν τὴν ἀξίαν κατὰ τὸ δέον. (1)

Ἀρχαῖός τις συγγραφεὺς λέγει ὅτι ὁ ἐν Ἐφέσῳ νεὸς οὗτος τῆς Ἀρτέμιδος ἔκειτο εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, λάμπων ὡς μετέωρον. Ἦτο δὲ τῶντι ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ καὶ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ αὐτοῦ κατὰ τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐποχὴν, ὅτε ὁ διδάσκαλος τῶν ἔθνῶν ἐπεσκέφθη τὴν Ἐφεσον, ὁ δ' ὄχλος μάλιστα ἠθέλησε νὰ κωλύσῃ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, φωνάζων «Μεγάλη ἡ θεὰ Ἄρτεμις.»

Κατὰ τὴν βραχεῖαν δ' ἐν Ἐφέσῳ διατριβὴν τοῦ Ἀλέξανδρου, πρέσβεις ἕκ τε τῆς Μυνησίας, τῶν Τράλλεων καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἰωνίας προσελθόντες, τῷ προσέφεραν τὰς κλεῖς τῶν πόλεων τούτων, ἀναγνωρίζοντες τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ· ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀπέστειλε τὸν Πικρμενίωνα νὰ καταλάβῃ τὰς χώρας ταύτας μετὰ τεσσάρων χιλιῶν πεζῶν καὶ διακοσίων ἵππων. Ταύτοχρόνως δ' ἀπεστάλη καὶ Ἀντίμαχος ὁ Ἀγαθοκλέους μετὰ ἰκανῆς δυνάμεως εἰς τὰς Αἰολικὰς ἀποικίας, ἐντολὴν φέρων νὰ καταλύσῃ τὴν ὀλιγαρχίαν ἐν αὐταῖς, καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν δημοκρατίαν, ἀποδίδων τοὺς πατρίους νόμους εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων, καὶ ἀπαλλάσσων αὐτὰς ἐκ τῶν φόρων οὓς παρεῖχον εἰς τοὺς Πέρσας.

Κατὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ δὲ διατριβὴν του διάφορα πρὸς τούτοις συνέλαβε σχέδια ὁ Ἀλέξανδρος περὶ προαγωγῆς

(1) Ζῆθι ἐπὶ τούτῳ αἰωνίως, μέγα Ἀλέξανδρε, εἰς τὴν μνήμην τῶν μεταγενεστέρων σου!!!

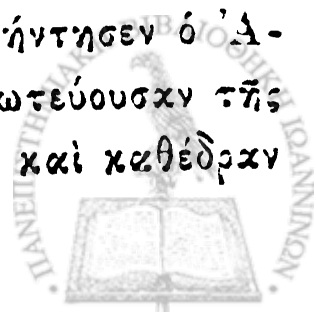

καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικῶν πόλεων, περὶ συνοικίσεως διαφόρων πόλεων καὶ πρὸ πάντων τῆς Σμύρνης, ἥτις ὑπὸ τοῦ Σαδουάτου, βασιλέως τῆς Λυδίας, καταστραφείσα, ἐπὶ τετρακόσια ἔτη κατὰ κόμας ἤδη κατωκεῖτο, καὶ ἄλλα, ὧν τινὰ μὲν ἐξετελέσθησαν ἀμέσως, τινὰ δὲ ὑπὸ τῶν διαδόχων του, καὶ ἄλλα ἔμειναν παντάπασιν ἀθικτα, ἐνεκα τῶν συνεχῶν πολέμων.

Λαμπρὰν δ' ἐπὶ τέλους θυσίαν τελέσας ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἄρτεμιν, ἐπῆλθεν ἤδη πρὸς ἴνον, κυριεύων τὰς παραλίους πόλεις, ἀλλ' ἀμέσως ἀπῆντησε μεγίστην ἀντίστασιν εἰς τὴν Μίλητον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἰωνίας, κειμένην κατὰ τὴν πηγὴν τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ. Ἡγησίστρατος, ὁ φρούραρχος τῆς Μίλητου, κατ' ἀρχὰς μὲν μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἰωνίας, ἠτοιμάζετο κατὰ πρῶτον προσθύμως νὰ παραδοθῆ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀκολουθῶν ὁμοίως μαθὼν ὅτι ὁ στόλος τοῦ Δαρείου προσήρχετο, ἤλλαξε γνώμην προτείνων ὅτι εὐχαρίστως παρείχε τὰ τείχη καὶ τοὺς λιμένας κοινούς εἰς τε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς Πέρσας, ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἤρρεσε βεβχίως εἰς τὸν Μακεδόνα δορικτήτορα, ἀμέσως δὲ στρατοπεδεύσας πλησίον τῆς πόλεως, ἤρχισε νὰ προσβάλλῃ τὰ τείχη αὐτῆς διὰ πολιορκητικῶν μηχανῶν, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἐξ ἑκατὸν ἐξήκοντα πλοίων συγκείμενος στόλος τῶν Μακεδόνων, καὶ ὑπὸ τοῦ Νικάνορος κυβερνώμενος, προσορμισθεὶς εἰς τὴν παρακειμένην νῆσον Λάδην, πανταχόθεν ἀπέκλεισε διὰ θάλασσης τὴν Μίλητον, καὶ προσήλθε μὲν μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ὁ ἐκ τετρακοσίων

ταύτης θέλει ἐπέλθῃ ἢ ἥττα τῶν Περσῶν.» Ἐν το-
 τοις δ' οἱ Μακεδόνες διὰ τοῦ παραπλέοντος στολίσκ
 των ἐκυρίευσαν κατὰ πρῶτον τὰ περὶ τὴν Μίλητον ν
 σίδια, ἀκολούθως δὲ καὶ ἡ πρωτεύουσα ἠναγκάσθη
 παραδοθῆ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δορικτήτορος, καθόσα
 μάλιστα οἱ Μιλήσιοι καὶ οἱ μισθοφόροι αὐτῶν, μηδέ
 μίαν πλέον βλέποντες ἐλπίδα σωτηρίας, οἱ μὲν α
 τῶν ριπτόμενοι ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῶν ὑπτιώ
 ἀσπίδων των, οἱ δ' ἐμβαίνοντες εἰς ἀκάτια, οὐκ ὀ
 λίγοι μὲν ἐσώζοντο εἰς τὰς παρακειμένας νήσους, α
 πλείστοι ὅμως συναλαμβάνοντο ὡς αἰχμάλωτοι. Ἐπ
 τέλους ἡ πόλις ἐκυριεύθη, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἠπιώτε
 ρον ἐφέρθη καὶ εἰς τοὺς κατοίκους καὶ εἰς τοὺς μισθο-
 φόρους αὐτῶν. Νῦν δ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπαξ κυρίαρχο
 τῆς Μικρῆς Ἀσίας καταστάς, ἀπερῆσε νὰ διαλύσῃ
 τὸ ναυτικόν του ὡς πάντῃ ἄχρηστον καὶ λίαν δαπαν-
 νηρόν. Εἶχε δὲ καὶ ἄλλον ἐπὶ τούτῳ σπουδαιότερον
 λόγον κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Διοδώρου. Ἐπειδὴ ἐ-
 πρόκειτο ἤδη μεγάλη νὰ συναφθῆ μάχη μετὰ τοῦ Δα-
 ρείου, ὁ Ἀλέξανδρος ἐνόμισεν ὅτι οἱ Μακεδόνες ἤθελον
 εἶσθαι προθυμότεροι εἰς τὸ μάχεσθαι, ὡς μὴ ὑπαρχού-
 σης πλέον ἐλαχίστης ἐλπίδος φυγῆς· ὀλίγα δὲ τινα
 πλοῖα φορτηγὰ διετήρησεν ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς μετα-
 κόμισιν τῶν ἀναγκαιῶν, μεταξύ δὲ τούτων ἦσαν καὶ
 τὰ εἰκοσι πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, ἅτινα καὶ διεφύλαξε πρὸς
 πρὸς τιμὴν τῆς πόλεως.

Ἐτέραν μεγαλητέραν ἀντίστασιν ἀπήντησεν ὁ Ἀ-
 λέξανδρος εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν, τὴν πρωτεύουσάν τῆς
 Καρίας, ἰσχυρὰν παραθαλασσίαν πόλιν καὶ καθέδραν

ων βασιλέων τῆς Καρίας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δ' ἡ πόλις αὕτη ἐκυβερνάτο ὑπὸ τοῦ Μέμνονος, ὅστις ἦτο, ὁ ἴδιος ἐγκαταλείφθεις ἐπίσημος ἀρχηγὸς τῶν Περσῶν. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Γρανικοῦ, καὶ εἰς ὃν ὁ Δαρεῖος κατὰ τὰ περὶ αὐτοῦ διαφημισθέντα ἐν τῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ, καὶ βλέπων ὅτι περισκεμμένως καὶ ὀρθῶς περὶ πάντων ἐτίκπετο, παρέσχεν αὐτῷ τὴν (ἀπεριόριστον) κυβέρνησιν ἀπάσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ οὗτος εὐγνωμόνως πρὸς τὸν Δαρεῖον φερόμενος ἔπεμψε παρ' αὐτῷ, ἀσφαλείας δῆθεν ἐνεκεν, τὴν τε γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του. Καὶ κατὰ μὲν τὰ παράλια, δύο κελῶς ὠχυρωμέναι πόλεις, ἡ Μύνδος, ἡ Ἀρκόνησος καὶ ἄλλαι τινα νῆσοι ἰκανὴν φρουρὰν ἔχουσαι προεφύλασσον τὴν πόλιν, διὰ ξηρᾶς δὲ πρὸς ὑπεράσμισιν αὐτῆς ὑπῆρχον ἰσχυρὰ εἶχη, πλατεῖαν καὶ βραθεῖαν ἔχοντα (ἔξωθεν) τάφρον. Καὶ συνεχέντρωσε μὲν ἐνταῦθα ὁ Μέμνων ἀπάσας τὰς ἀσπίδας αὐτοῦ καὶ ἀρθόνους συνέλεξε ζωοτροφίας, ἀλλ' οἱ πολιορκηταὶ τοσοῦτον ἰσχυρὰς διὰ παντοίων μηχανῶν ἔκαμν ἐφόδους κατὰ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, ὥστε οἱ κάτοικοι αὐτῆς μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξωσιν ἐπὶ ἄλλον εἰς τὰς ἐντόνους αὐτῶν προσβολὰς, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι πᾶσαν ἀντίστασιν καὶ νὰ ἐκλῶσι πῦρ εἰς διαφόρους οἰκοδομὰς, πλείστοι δ' αὐτῶν μετὰ μεγάλων δυσκολιῶν κατέφυγον εἰς τὴν παρακειμένην νῆσον Κῶ. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς τέλος ἐκυριεύθη, καὶ οὐκ ὀλίγοι μὲν τῶν κατοίκων ἐφονεύθησαν, δὲ λοιποὶ διεσκορπίσθησαν εἰς ἕξ παρακειμένας κώμας, ἀπασα δ' ἡ χώρα κατεδαφισθεῖσα ὑπὸ τοῦ δοριπύτητος μετεβλήθη εἰς ἐρείπια, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν

θέσιν αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται τάνῦν, εἰμὴ ἄθλιόν τι χωρίον, κοινῶς λεγόμενον Βουδρούμιον.

Ἦτο δ' ἡ Ἀλικαρνασσὸς πόλις τῆς Καρίας, περίφημος τὸ πάλαι διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γέννησιν τοῦ Ἡροδότου πατρὸς τῆς ἱστορίας, καὶ ὡς καθέδρα τοῦ βασιλείου τῆς Καρίας· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸν ἐν αὐτῇ τάφον, ὃν ἡ βασίλισσα Ἀρτεμισία κατεσκεύασε πρὸς τιμὴν τοῦ συζύγου τῆς Μαυσώλου. Ἦτο δὲ διαβόητος ὁ τάφος οὗτος ἐπὶ τῇ ἀξιοθαυμάστῳ μεγαλοπρεπείᾳ αὐτοῦ, διὸ καὶ ἔκτοτε πάντες οἱ μεγαλοπρεπῶς κατασκευαζόμενοι τάφοι (ἀκολούθως) ὠνομάζοντο Μαυσωλεῖα.

Ἀποθκνόντος δὲ τοῦ Ἰδριέως, τοῦ βασιλέως τῆς Καρίας, διεδέχθη τὸν θρόνον κατὰ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ νενομισμένα ἡ σύζυγος (καὶ ἀδελφὴ) αὐτοῦ Ἀδα. Πηξόδιωρος δ', ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τῆς βασίλισσης, καταβίβασας αὐτὴν ἐκ τοῦ θρόνου, ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνης. Τοῦτον ἀποθκνόντα διεδέχθη ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Ὀροντοδάτης, παραγκωνίσας τὴν Ἀδαν εἰς τὰ Ἄλινδα, ὁχυρόν τι χωρίον τῆς Καρίας. Ἄμα δὲ νῦν ἐφάνη ὁ Ἀλέξανδρος, ἐκείνη εἰς προὔπληττησιν αὐτοῦ προσδραμοῦσα, τὰ τε Ἄλινδα παρέδωκεν εἰς αὐτὸν, καὶ ὡς υἱόν τῆς τὸν Ἀλέξανδρον προτηγόρευσεν, οὗτος δ' ἐπὶ τῇ προσηγορίᾳ ἤσθεις, τὴν τε Καρίαν ἄπασαν αὐτῇ παρχώρησε καὶ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ βασίλισσαν αὐτὴν ἀνέδειξεν. Εὐγνωμόνως δὲ καὶ φιλοστόργως φερομένη καὶ ἡ Ἀδα εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν ὡς θετὸν υἱόν τῆς, καθ' ἐκάστην ὄψα καὶ πέμματα (πλακούντια) ἐφιλοτιμεῖτο πέμπουσα εἰς αὐτὸν, ἅτινα ὁμῶς ἐκείνος ἐγκρατείας λόγῳ δὲν παρεδέχετο, ὡς φθάντες ἤδη εἶπομεν.

Ἄφ' ἑτέρου δὲ καὶ ὁ παρὰ τῆ Περσίᾳ μισθοφορῶν, ὡς εἰρήται, Μένων ἀναλαβὼν τὴν κυβένησιν ἰσχυροῦ ναυτικοῦ, ὡς μὲν Ἕλληνας ἐπέτυχεν νὰ κυριεύσῃ νήσους τινὰς, τὴν Σάμον, τὴν Χίον, τὴν Λέσβον καὶ ἄλλας, ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως τὸ ἀκόλουθον ἔτος ἐτελεύτησε, καὶ ὁ Πάνκτος αὐτοῦ ἀνυπερβλήτου ζημίας πρόξενος ὑπῆρξεν εἰς τὸν δεσπότην του.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, τὸν μὲν Παρμενίωνα ἐπέμφε καὶ αὖθις ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ μέρη τῶν Σάρδεων μετὰ ἱκανοῦ ἰππικοῦ καὶ μεγάλης μοίρας στρατοῦ πρὸς καθυπόταξιν τῆς Φρυγίας, οὗτος δ' ἐσπευσε νὰ κυριεύσῃ τὰ παράλια, καθιστῶν οὕτω παντάπασιν ἀχρηστον τὸ ναυτικὸν τῆς Περσίας, τὸ δὲ θέρος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν στρατὸν ὅτι πάντες οἱ κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐκστρατείας μετ' αὐτοῦ συναπελθόντες νεόγαμοι ἠδύναντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, καὶ νὰ μείνωσι τὸν χειμῶνα μετὰ τῶν γυναικῶν των, τὴν δ' ἀνοιξιν νὰ ἐπιστρέψωσι φέροντες καὶ νεοσυλλέκτους μεθ' ἑαυτῶν. Τρεῖς στρατηγεὶ νεόνυμφοι, Πτολεμαῖος ὁ Σελεύκου, Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους καὶ Μελέαγρος ὁ Νεοπυλέμου ἐπεφορτίσθησαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ταύτης. Μέγα δὲ τὸ τοιοῦτον πολιτικὸν σχέδιον. Ἄφ' ἑνὸς μὲν οἱ στρατιῶται προσηλοῦντο ἐπὶ μάλλον εἰς τὸν βασιλέα ἕνεκα τοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐνοϊκοῦ αἰσθηματός του, οὐδὲ κίνδυνος δ' ἀφ' ἑτέρου ὑπῆρχε μὴ ἐλαττωθῆ ὁ στρατός αὐτοῦ, καθόσον μάλιστα οἱ διαταχθέντες νὰ ἀπέλωσιν ἦσαν κατ' ἀναλογίαν ὀλίγοι· ἀπεναντίας δὲ μάλιστα τοῦτο συνετέλεσε νὰ ἐπαυξήσῃ κατὰ τι τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ.

Ἐπί τινα χρόνον ὁ Ἀλέξανδρος ἔμεινεν ἐν Φασήλι-
δι, πόλει τῆς Λυκίας, πιθανῶς δ' ἦτο τότε μεσουγεύ-
μιονον. Ἡ πόλις δ' αὐτῇ προσέφερεν εἰς τὸν Ἀλέξαν-
δρον μεγαλοπρεπῆ χρυσοῦν στεφάνον, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπι-
δεικνύουσα τὸν μέγαν αὐτῆς πλοῦτον, ἀφ' ἐτέρου δ'
ἔχουσα χρεῖαν τῆς προστασίας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀδια-
κόπως προσβλλομένη ὑπὸ τῶν ὄρεινῶν. Ἐν Φασήλιδι
δὲ διατρίβων ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἰδὼν ἐν τῇ ἀγορᾷ
ἀνακειμένην τὴν εἰκόνα τοῦ προαποθνήσκοντος Θεοδέ-
κτου, μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἔρριψεν ἐπ' αὐτῆς
πολλοὺς τῶν εἰς αὐτὸν προσφερθέντων στεφάνων, χάριν
τῆς παλαιᾶς συνανατροφῆς, ἣν εἶχε μετὰ τοῦ νεανίου
τούτου. Ἐκεῖ δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπληροφορήθη ὅτι στου-
γερὰ συνωμοσίᾳ ἐτεκταίνετο κατ' αὐτοῦ, τὴν δουλοφρο-
νίαν τοῦ βασιλέως σκοποῦσα, εἰς ἣν καὶ ὁ Δαρεῖος συν-
ενοεῖτο μετὰ τῶν συνωμοτῶν. Πρὸ ὀλίγου δὲ χρόνου ἡ
μήτηρ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀνακαλύψασα τὴν συνωμοσίαν
ταύτην, ἐν τινι ἐπιστολῇ τῆς προέτρεπε τὸν υἱὸν τῆς γὰρ
ἦν καὶ προστακτικώτερος εἰς τοὺς προτέρους ἐχθροὺς του, εὐ-
νῶν, συγκατατάσσει μετὰ τῶν φίλων των καὶ θεῖον δὲ τι
ἐλέγετο ὅτι ἐδόθη πρὸ τινος κειροῦ ἀνωθεν σημεῖον
ἐπὶ τούτῳ.

Ὅτε ἐπολιόρκει ὁ Ἀλέξανδρος τὴν Ἀλικαρνασσὸν,
ὑπὸ μεγάλου καταβληθείς καμάτου, κατεκλίθη ἀνα-
πνύμενος ὀλίγον περὶ μεσημβρίαν· χειλιδῶν δὲ προσ-
εληθούσα περιστάχτο ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τρίζου-
σα, καὶ ὅτε μὲν κατὰ τοῦτο, ὅτε δὲ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέ-
ρος τῆς κλίνης μεταβχίνουσα, θορυβωδέστερον ἐξηκο-
λούθει ἄδουσα. Καὶ λίαν μὲν κεκοπιακῶς ὁ Ἀλέξανδρος

δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ ἐγερθῆ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς φωνῆς τῆς χελιδόνος σφύδρα ἐνοχλούμενος, ἤρκειτο ἀποσοβῶν αὐτὴν ἐλαφρῶς διὰ τῆς χειρός· ἀλλ' ἡ χελιδὼν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ ἐξηκολούθει ἔτι σφυδρότερον ἄδουσα, μέχρι οὗ ἐξήγειρεν ἐπὶ τέλος τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ ἄμα ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ διατρίβοντα μάντιν, τὸν Τελμισσέα Ἀρίσανδρον. Οὗτος δ' ἐξήγησεν ὅτι ἡ χελιδὼν, ὡς εὔνους καὶ σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου, ἄμα δὲ καὶ γάλος, ἐσήμαινεν ἐπιβουλήν καὶ προδοσίαν, ἥτις καὶ πράγματι ἀνεκαλύφθη.

Ἦτο δ' ὁ προδότης αὗτος ὁ γνωστὸς ἡμῖν Ἀλέξανδρος ὁ Λυγκιστής, ὅστις συνένοχος ὦν μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν του εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Φιλίππου ἠξιώθη συγγνώμης παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς εἴρηται· οὗτος δὲ σχέσεις ἀποκρύφους ἔχων μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, ἐπεμψεν εἰς τὸν Δαρεῖον τὸν ἐκ Μακεδονίας ἐκουσίως εἰς τὴν Περσίαν καταφυγόντα Ἀμύνταν, υἱὸν τοῦ Ἀντιόχου, ἐπιστολὴν φέροντα εἰς αὐτόν. Ὁ Δαρεῖος στέλλει ἐπὶ τούτῳ τὸν πιστὸν αὐλικὸν τοῦ Ἀσασίνην, ὅστις κρυφίως εἰς τὸ Θεσσαλικὸν ἵππικὸν εἰσδύσας, ἔμελλε νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ Λυγκιστοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Ἀσασίνης συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Παρμενίωνος, καὶ τὰ πάντα διεδηλώθησαν. Καὶ ναὶ μὲν διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος τὸν Παρμενίωνα νὰ συλλάβῃ τὸν Λυγκιστήν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα τιμωρὸν ἐπ' αὐτόν, ἀποφεύγων μὴ δώσῃ ἀφορμὴν τινὰ ἀνησυχίας ἢ δυσαρρεσκείας εἰς τὸν ἐν Μακεδονίᾳ διατρίβοντα πενθερὸν αὐτοῦ, τὸν ἀντιβασιλέα Ἀντίπατρον.

Νῦν δ' ἕτερον παρουσιάζεται τῆς νεανικῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου ὀρμῆς τόλμημα.

Ὀλίγον τι πρὸς βορρᾶν τοῦ Φασήλιδος (ποταμοῦ) ὑπάρχει σειρὰ ὀρέων, ἅτινα ἐλέγοντο Κλίμαξ, δι' ὧν ὑπῆρχε φυσικὴ τις κλιμακῆδὸν διάβασις, λίαν ὁμως ἐπίπονος. Καὶ ἄλλη μὲν δίοδος δὲν ὑπῆρχεν ἂν τις ἤθελε νὰ περάσῃ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, ἀλλ' ὅτε ἐκ τῆς ξηρᾶς ἰσχυρὸς ἐφύσα ἄνεμος, τοσοῦτον ἀπεσύροντο τὰ ὕδατα, ὥστε καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ ἠδύναντο νὰ μεταβῶσιν οἱ βουλόμενοι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἄνευ μεγίστου κινδύνου. Καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ ἐπέμφθη διὰ τῶν ὀρέων, ἐκεῖνος δὲ (ὁ Ἀλέξανδρος) τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου καιροφυλακτήσας, ἀνελθὼν δὲ τὸ ἰππικὸν καὶ τὴν φάλαγγα, εἰσῆλθεν ἀτρομήτως ἐντὸς τοῦ Φασήλιδος, φεύγων νὰ διαβῇ τὴν τῶν ὀρέων ἐπίπονον διάβασιν. Καὶ τυχαίως μὲν ἐπέτυχον οἱ Μακεδόνες νὰ διέλθωσιν ἀσφαλῶς τὸν ποταμὸν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἐθεωρήθη μᾶλλον ὡς ἀπλῆς ὀρμῆς παράλογον τόλμημα. Οἱ ταλαίπωροι στρατιῶται ὄφειλον νὰ διακμῆνωσιν ὀλόκληρον ἡμέραν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ὑπὲρ τὸν ὀμφαλὸν πολλάκις ἐπιβάνοντες τοῦ ὕδατος. Καὶ ναὶ μὲν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις πρῶτος ἐτόλμησε νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, ἔχαμε θαρράλεωτέρους τοὺς Μακεδόνας, ἂν ὁμως ὁ ἄνεμος ἐσφοδρύνετο ἐπὶ μᾶλλον, ὁ νικητῆς τοῦ Γρανικοῦ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Μακεδόνες δὲν ἤθελον ἀξιωθῆ βεβχίως νὰ παρευρεθῶσιν εἰς ἕτερον πεδίου μάχης, καὶ ἤδη τὰ ἐπικήδεια αὐτῶν καὶ ἡμεῖς ἠθέλομεν ψάλλει.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐξηκολούθησε νῦν τὴν πορείαν τοῦ

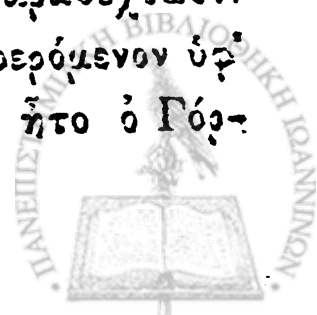

μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν, δεχόμενος τὴν ὑποταγὴν τῶν παραλίων πόλεων, ὧν πρώτη ἢ μεγαλοπρεπὴς Πέργη, οὔσα ἢ κλεῖς κατὰ τὴν διάβασιν τῶν ὄρεων, παρεδόθη ἀμέσως, ἀκολούθως δ' ὑπετάγησαν ἢ Ἄσπενδος, ἢ Σίδη καὶ ἄλλαι πόλεις, εἶτα δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπήλθε κυριεύων τὴν Σαγαλασσόν, τὰς Κελαινὰς καὶ διαφόρους ἄλλας πόλεις τῶν ὄρειων Πισιδῶν, αἵτινες εἶχον διατηρήσει ἄχρι τοῦδε τὴν ἀνεξαρτησίαν των ἀπέναντι τῆς ἰσχυρᾶς δυνάμεως τῶν Περσῶν· καὶ τελευταῖον εἰσῆλθεν εἰς τὸ Γόρδιον, νῦν πόλιν τῆς Φρυγίας, ἄλλοτε δὲ πρωτεύουσαν βαθυπλούτου βασιλείου. Εἰς τὸ Γόρδιον δὲ τοῦτο, κείμενον ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ, προσδιώρισεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ συνέλθῃ ἅπασα ἡ Μακεδονικὴ δύναμις. Περὶ τὴν ἄνοιξιν λοιπὸν τῶν 333 πρ. Χρ. ἀφίχθησαν διάφορα σώματα τοῦ στρατοῦ, τὰ μὲν ὀδηγούμενα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, κατὰ τὴν δυσχερεστάτην ἐκείνην χειμερινὴν ὥραν, τὰ δὲ καὶ ἐκ Σάρδεων ἔφερον ὁ Παρμενίων, ἐν οἷς συγκαταλέγονται τὸ δυτικὸν ἰππικὸν καὶ αἱ ἀποσκευαὶ τοῦ μεγάλου στρατοῦ. Καὶ ἐκ Μακεδονίας δ' ἐπανῆλθον οἱ ἐκείσε ἀποσταλέντες ἔργαμοι, ἰκανὸν ἀριθμὸν νεοσυλλέκτων ἄγοντες. Καὶ οὕτως ἔλαβε τέλος ἡ πρώτη κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ δὲ ταύτῃ πρωτεύουσῃ τῆς Φρυγίας συνέβησαν καὶ τὰ περὶ τοῦ παροιμιώδους Γορδίου δεσμοῦ διαθρυλληθέντα.

Εἰςτελθὼν εἰς τὸ Γόρδιον ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ ἀναβῆ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γορδίου καὶ τοῦ υἱοῦ του Μίδου, ἵνα ἴδῃ τὴν περίφημον ἐν αὐτοῖς ἑμαξάν καὶ

νὰ ἐξετάσῃ τὸν ἐπ' αὐτὴν διαφρημισθέντα γόρδιον
 δεσμὸν. Οὕτω δ' ἡ παράδοσις διετήρησε τὰ περὶ τοῦ
 δεσμοῦ τούτου. Ὑπῆρξε τὸ πάλαι μεωργὸς τις Φρύξ,
 Γόρδιος καλούμενος, μικρὰν ἔχων ἑκατασιν γῆς εἰς
 καλλιέργειαν, καὶ δύο ζεύγη βοῶν, καὶ διὰ τοῦ ἐνός
 μὲν τούτων ἠροτρία τὴν γῆν, τὸ δ' ἄλλο μετεχειρίζετο
 ὡς ἀμαξίαν. Ἐνῶ δ' οὗτος ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν ἐργα-
 σίαν αὐτοῦ, ἀετὸς ἀπέπτη ἐπὶ τῆς ἀμαξίας καὶ ἐξηλο-
 λούθει ἐκεῖ διαμμένων. Ἀπορῶν δὲ περὶ τούτου, ἔσπευσε
 νὰ κοινοποιήσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς γείτονάς του, τοὺς
 Τελμισσεῖς. Ἦσαν δ' οἱ Τελμισσεῖς σοφοὶ εἰς τὴν ἐξή-
 γησιν τῶν μαντειῶν, καὶ πάντες ἐρρόνουν ὅτι ἡ μαντικὴ
 ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ὡς προνομιοῦχον δῶρον καὶ εἰς ἄν-
 δρας, καὶ εἰς γυναῖκας, καὶ εἰς παιδία. Πορευόμενος
 δ' ὁ Γόρδιος εἰς κώμην τινὰ τῶν Τελμισσέων, ἀπαντᾷ
 καθ' ὁδὸν παρθένον ἀντλοῦσαν ὕδωρ, εἰς ἣν καὶ ἀνέ-
 φερε τὰ περὶ τὸν ἀετὸν, ἐκείνη δ' ἐκ τοῦ μαντικοῦ καὶ
 αὕτη οὖσα γένους, παρήγγειλε τὸν Γόρδιον νὰ ἐπι-
 στρέψῃ εἰς τὸν τόπον του καὶ νὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς
 τὸν Δία, τὸν ἀνώτατον πάντων τῶν θεῶν, οὗ ὄρνεον
 ἦτο ὁ ἀετὸς, συγχρόνως δὲ προέτρεψε τὸν Γόρδιον
 νὰ συμπαραλάβῃ καὶ αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ, ἣν καὶ συνε-
 ζεύχθη ἐπὶ τέλους, καὶ ἐξ ἧς ἐγεννήθη αὐτῷ παῖς,
 κληθεὶς Μίδας. Αὐξήθέντος δ' ὀλίγον τοῦ παιδός,
 τοῦ ἔχοντος τὴν εὐχὴν τῆς μαντείας, στάσις συνέβη
 μεταξὺ τῶν Φρυγῶν περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου,
 καὶ ὁ χρησμὸς ἀνήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ παραδεχθῶσιν
 ὡς βασιλέα ἐκεῖνον ὃν ἤθελον ἀπαντήσαι φερόμενον ὑπ'
 ἀμαξίας εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διός. Οὗτος δ' ἦτο ὁ Γόρ-

ἄρτος, ὅστις καὶ ἀνηγορεύθη ἀμέσως καὶ ἐγένετο ἀρ-
 γήγος νέας φρυγικῆς δυναστείας καὶ θεμελιωτῆς τῆς
 ἡμιωνύμου πόλεως. Πρὸς εὐγνωμοσύνην δὲ καὶ οὗτος ἀ-
 ριέρωσεν εἰς τοὺς θεοὺς τὴν μαντικὴν ἀμάξαν ταύτην,
 ἣτις καὶ ἐπὶ τούτῳ εἶχε δεσμὸν τεχνικώτατα συνή-
 πτοντα τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης μετὰ τοῦ ῥυμοῦ, ὅστις
 ἦτο ἐκ φλοιοῦ κρηνέας, καὶ οὕτω συμπλεγμένος,
 ὥστε οὔτε ἡ ἀρχὴ οὔτε τὸ τέλος αὐτοῦ διεκρίνε-
 το, καὶ ὄν δύσκολον, ἢ μᾶλλον ἀκατόρθωτον ἦτο γὰρ
 λύση τις. Χρησμός δὲ καὶ ἄλλος πάλιν ὑπέσχετο τὴν
 κύτοκρατορίαν τῆς Ἀσίας ἢ μᾶλλον τῆς οἰκουμένης
 εἰς τὸν ὅστις ἤθελε λύσει τὸν δεσμὸν τοῦτον. Ὡς δὲ
 καὶ ἄλλοι, οὕτω καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔκαμεν ἀπόπειράν
 τινα γὰρ λύσει τὸν δεσμὸν, ἀλλὰ μὴ δυναθεὶς γὰρ ἐπι-
 τύχη δι' ἄλλου μέσου, ἐκβαλὼν ἐπὶ τέλους τὸ ζῆφος
 ἐδιχοτόμησεν αὐτόν. Ἐκ τούτου δὲ προήλθεν ἀκολού-
 θως ἡ χρῆσις τῆς κοινοτάτης φράσεως τοῦ κόπτειν τὸν
 γόρδιον δεσμὸν, δηλοῦσα τὸ ὑπεκπεύγειν ἢ καὶ τὸ βι-
 αίως ἐξομαλύνειν δυσκολίαν, ὅπερ δὲν ἦτο δυνατόν γὰρ
 γίνῃ δι' ἄλλου κατ' εὐθείαν μέσου.

Ἐνῶ δ' ἦτο εἰσέτι ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸ Γόρδιον,
 πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀφίκοντο, παρακαλοῦντες αὐ-
 τὸν γὰρ ἀπολύσει τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες συλληφθέν-
 τες ὡς μισθοφοροῦντες παρὰ τοῖς Πέρσiais εἰς τὴν
 κατὰ τὸν Γρανικὸν μάχην, ἀπεστάλησαν εἰς Μακεδο-
 νίαν καταδικασθέντες γὰρ ἐργάζωνται εἰς τὰ μεταλλ-
 λεία, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος μὴ κρίνων καλὸν ἐνόσφ δι-
 ἤκει ὁ πόλεμος γὰρ δεῖξῃ ἐπιείκειαν εἰς τοὺς μετὰ τῶν
 Περσῶν συνεκστρατεύσαντας Ἕλληνας, ἀπήντησεν εἰς

αὐτοὺς ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναται νὰ ἐκπλη-
 ρώσῃ τὴν θέλησιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀφοῦ τελειώσωσιν εὐ-
 τυχῶς τὰ πράγματα, ἃς ἔλθωσι καὶ πάλιν νὰ συνδια-
 λεχθῶσι περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

Δευτέρα ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου. —

Προχωρεῖ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας. —

**Μίχλη τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τοῦ Δα-
 ρείου παρὰ τῆ Ἰσσω.**

Ἐκ Γορδίου ἄρας ὁ Ἀλέξανδρος, — ἐξακολουθεῖ προ-
 βαίνων εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας. Ἡ μεγάλη γῶ-
 ρα, ἡ Παφλαγονία, ἀμαχητεὶ παρεδόθη εἰς τὸν νικη-
 τὴν, ὅστις καὶ ἔταξεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ
 Κάλλα, διοικητοῦ ἤδη τῆς Φρυγίας ἀπάσης διορισθέν-
 τος, ἀκολούθως δὲ παρεδόθη καὶ ἡ Καππαδοκία. Καὶ ὁ
 μὲν Παρμενίων ἔμεινεν αὐτοῦ προσωρινῶς, ὁ δ' Ἀλέ-
 ξανδρος διελθὼν διὰ τῶν πυλῶν τῆς Κιλικίας, μιᾶς
 τῶν περὶ τοῦ Ταύρου, προσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν
 Ταρσὸν, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ Πέρσαι ἠτοιμάζοντο νὰ
 ἀποτερωθῶσιν αὐτὴν, μὴ θέλοντες νὰ ἀρῆσωσιν εἰς
 τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ τὰ λάφυρα τῆς πλουσίας ταύτης
 πόλεως, ὁ δὲ σατραπὴς αὐτῆς ἔλαβεν ἤδη τὴν φυγὴν.

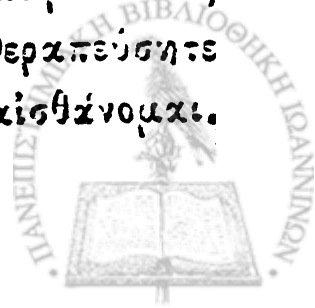
Μικροῦ δ' ἐδέησεν ἡ πόλις αὕτη νὰ λάβῃ ἔκτακτον ἱστορικὴν ἐπισημότητα, χρησιμεύουσα ὡς σκηνὴ θανάτου τοῦ μεγάλου δορικτῆτος.

Διὰ μέσου τῆς πόλεως ταύτης ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Κύδνος (1), περίφημος διὰ τὰ διαυγῆ ὕδατά του, ἕνεκα τῆς ἀδιακόπως κλυπτούσης τὰς ὄχθας του σκιᾶς τῶν ἐπ' αὐτῶν δένδρων. Ἰκανῶς ὁδοιπορήσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἔφθασε πλησίον τοῦ ποταμοῦ ἀπηυδηκῶς, καθιδρωμένος καὶ κατεσκονισμένος. Ἦσαν δὲ τὰ τέλη τοῦ θερός, οὕτινος ὁ καύσων ὑπάρχει λίαν ὑπερβολικῆς ἐν Κιλικίᾳ. Τὰ καθαρὰ καὶ διαυγῆ ἐκεῖνα ὕδατα βλέπων ὁ (ἐν τῇ ἐφήβῳ αὐτοῦ ἡλικίᾳ ἔτι διατελῶν) Ἀλέξανδρος ὠρέχθη νὰ λουσθῆ ἐντὸς αὐτῶν. Καὶ οἱ περὶ αὐτὸν μὲν ἀξιωματικοὶ, οὔτινες ἦσαν καὶ πατρικοὶ φίλοι του, δὲν ἔλειψαν νὰ τὸν νοουθετήσωσι νὰ μὴ τολμήσῃ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὕρισκόμενος νὰ ἔμβῃ ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἐκεῖνος μηδόλως εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν προσέχων, ἐκδυθεὶς εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ. Ἀμέσως δὲ φρικαλέον ῥῆγος ἤσθάνθη κατὰ τὰ μέλη, καὶ ὠχριάσας ἐλειποθύμησεν. Εὐθὺς δ' ἐφέρθη εἰς τὴν κλίνην του ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ κατεχόμενος καὶ ὡς ἡμιθανὴς ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης του. Οἱ πιστοὶ αὐλικοὶ του πέριξ αὐτοῦ συναθροισθέντες ἔκλαιον πικρῶς συλλογιζόμενοι ὅτι ἔχανον τοιοῦτον βασιλέα εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν λαμπρῶν θριάμβων καὶ τῶν κατακτήσεών του.

(1) Ὁ ποταμὸς Κύδνος ῥεεὶ τὴν σήμερον πρὸς ἀνατολὰς τῆς νέας πόλεως.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ Ἀλέξανδρος ἀναλαμβάνων τὰς αἰσθήσεις, ἤρχισε νὰ γνωρίζῃ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους του, ἀλλ' οὐ μικρὰν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ του ἐδοκίμαζεν ἀγωνίαν, συλλογιζόμενος ὅτι ὁ Δαρείος ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐμελλε νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν Κιλικίαν, καὶ ἀδιαλείπτως εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ἤρχοντο αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ διατάξεις ἃς οὗτος ἀπὸ τοῦδε μεγαλυγῶν ὡς νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος δῆθεν, ἐξηκολούθει πέμπων εἰς τοὺς σατράπας του μετὰ αὐστηρῶν ἐντολῶν νὰ τιμωρήσῃσι παρὰδειγματικῶς τὸν ἀνείχθη τούτου νέον, καὶ πρῶτον μὲν νὰ τὸν περιθάλωσι τὸ δικάδιμα πρὸς καταρρόνησιν, ἀκολούθως δὲ νὰ δέσῃσι χεῖρας καὶ πόδας αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν πέμψωσιν εἰς αὐτόν. Δεῖ ἔπειτα λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος ἀδημονῶν διὰ τὴν σκληρότητα τῆς τύχης, ἣτις τὸν παρέδιδεν ὡς θύμα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀσπασθεῖς ἀπ' αὐτοῦ τὰς λαμπρὰς νίκας ἃς ἤλπιζεν (οὗτος) νὰ λάβῃ, τὸν ἔφερε νὰ ἀπεθάνῃ διὰ τοσοῦτον ἀσήμου θανάτου καὶ μακρὰν τῆς δόξης ἣν ὠρέγετο. Προσκαλέσας δὲ τοὺς ἰατροὺς του, «Βλέπετε, φίλοι, εἶπε πρὸς αὐτοὺς μετ' ἐξάψεως εἰς ποίαν ἐπικίνδυνον κατάστασιν με ἔφερεν ἡ σκληρὸς τύχη, ἢ μᾶλλον ἡ κακὴ κεφαλή μου; Νομίζω ὅτι ἀκούω τὴν κλαγγὴν τῶν ὀπλων καὶ ὅτι βλέπω ἐρχόμενον κατεπάνω μου τὸν ἐχθρὸν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον Φκίνεται λοιπὸν ὅτι θὰ πραγματοποιηθῶσιν αἱ κομπορρημοσύνη του, ἀλλ' ἐγὼ ἐλπίζω νὰ τὸν κἀμω νὰ μετανοήσῃ διὰ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν μωρίαν του, φθάνει μόνον σεῖς νὰ προσπαθήσητε νὰ με θεραπεύσητε ὅσον τάχιστα ἐκ τῆς ἀτονίας τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι.

ὁ βλέπω ὅτι δὲν δύναμαι νὰ κινήσω τὰ μέλη καὶ εἰ-
 ναι ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῆτε εἰς ἐμὲ ἔκτακτα καὶ ἰ-
 σχυρὰ φάρμακα. Ἡ κατάστασίς μου εἶναι σοβαρὰ, σπου-
 εῖα, καὶ οὔτε βραδέα ἰατρικὰ ἐπιδέχεται, οὔτε δεῖ-
 νος ἰατροῦς, καὶ προτιμῶ μᾶλλον τὸν θάνατον ἢ νὰ
 εἶναι οὕτω ἀπηρωρημένος.» Τὸ ἀνυπόμονον τοῦ βασι-
 λῆως ἔφερεν εἰς ἀμηχανίαν τοὺς ἰατρούς. Προβλέπον-
 τες οὗτοι ὅτι ἔμελλον νὰ δώσωσι λόγον διὰ πᾶν ἀπί-
 ον ἀποτέλεσμα, δὲν ἐτόλμων νὰ διακινδυνεύσωσι δι-
 ούντες σφοδρὰ καὶ βίαια φάρμακα, καθόσον μάλιστα ὁ
 κρείστος ἐκοινοποίησεν ἤδη ὅτι ἔδιδε χίλια τάλαντα
 εἰς τὸν ὅστις ὅπως δήποτε ἤθελε θανατώσει τὸν Ἀ-
 λέξανδρον.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἰατρῶν τοῦ βασιλέως εὕρισκετο καὶ
 εἰς ἑξ' Ἀκαρνανίας Ἕλληνα, καλούμενος Φιλιππος. Νηπι-
 θεν οὗτος ἐπισκεπτόμενος τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν ἠγάπα
 εἰς υἱὸν, νῦν δ' ἐθεώρησε πάντῃ ἀπρεπὲς καὶ ἀνάξιον τοῦ
 κρακτῆρός του νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν βασιλέα, φοβού-
 μενος μὴ ἐκτεθῆ εἰς προσωπικόν τινά κίνδυνον, ὅθεν καὶ
 ἔσχεν περὶ ἑαυτοῦ ἀπορρίψας σκέψιν, ὑπεσχέθη νὰ
 ὄσῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον δραστήριόν τι φάρμακον, ὅ-
 ρον βεβαίως ἤθελεν ἐπενεργῆσαι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν
 αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐζήτησε τριήμερον προθεσμίαν
 ὡς προπαρασκευάσῃ αὐτό. Καὶ πάντες μὲν μετ' ἐν-
 οιασμοῦ ἤκουσαν τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος λίαν
 ῥοθύμως ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ ἰατροῦ, λυπούμενος
 ὄντι ὅτι ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν διοί-
 ησιν τῶν στρατευμάτων ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, συγχρόνως
 καὶ λαμβάνει ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ

διαμείναντος, ὡς εἴρηται, Παρμενίωνος, δι' ἧς τῷ ἐμψύ-
 νυσεν οὗτος νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ τοῦ ἱατροῦ του Φι-
 λίππου, εἰς ὃν ὁ Δαρεῖος ὑπεσχέθη χίλια τάλαντα κα-
 σύζυγον ἡγεμονίδα τινά, ἂν ἔστεργεν οὗτος νὰ δηλη-
 τηριάσῃ τὸν Ἀλέξανδρον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, φυσικῶς
 τῷ λόγῳ, ἢ εἰδήσις αὕτη κατετάραξε τὸν Ἀλέξανδρον.
 Τίνος ἔνεκεν ὁ Παρμενίων νὰ γράψῃ τοιαύτην ἐπιστο-
 λήν; πόθεν ἔλαβε τὰς περὶ τούτου πληροφορίας, κα-
 ποίας εἶχεν ἀξιοπίστους μαρτυρίας κατὰ τοῦ Φιλίπ-
 που; Ἀλλὰ καὶ τοσαύτην ἀφ' ἑτέρου εἶχεν ἐμπιστο-
 σύνην καὶ πεποιθήσιν ἐκ νεαρῆς ἡλικίας εἰς τὸν Φίλιπ-
 πον, ὥστε οὐδ' ἐλαχίστην ὑπόνοιαν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ
 κατ' αὐτοῦ. Μηδὲν δ' εἰς οὐδένα τῶν φίλων του δια-
 κοινώσας περὶ τούτου, ἔκρουψε τὴν ἐπιστολὴν ὑπὸ τῷ
 προσκεφάλαιον.

Τὴν προσδιωρισμένην ἡμέραν ὁ Φίλιππος εἰσέρχεται
 εἰς τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως φέρων τὸ φάρμακον ἐντὸς
 ποτηρίου. Ἐν τῷ ἅμα δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐγγχειρίσας τὴν
 ἐπιστολὴν τοῦ Παρμενίωνος εἰς τὸν Φίλιππον, αὐτὸν
 δὲ λαμβάνων τὸ ποτήριον, ἔπινεν ἀταράχως τὸ φάρμα-
 κον. Συγκινητικωτάτη δὲ τότε διαδραματίζεται σκηνή.
 Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐθεώρει τὸν Φίλιππον διὰ βλέμμα-
 τος ἰλαροῦ καὶ πλήρης πίστεως καὶ θάρρους, ὁ δὲ Φί-
 λιππος ἴστατο ἀπορῶν ἐπὶ τῇ ἀλλοκότῳ ταύτῃ συκο-
 φαντίᾳ, καὶ ὅτε μὲν ἀνυψῶν τὰς χεῖρας εἰς τὰ ἄνω,
 ἐπεκαλεῖτο τοὺς θεοὺς μάρτυρας τῆς ἀθωότητός του,
 ὅτε δὲ μετὰ δακρύων προσπίπτων εἰς τὴν κλίνην τοῦ
 Ἀλεξάνδρου, τὸν παρέκάλει νὰ ἀποβάλλῃ πᾶσαν ὑπο-
 ψίαν, καὶ νὰ ἔχῃ μέγα θάρρος ἐμπιστευόμενος ὅλως

διόλου εἰς αὐτόν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὕτω βιαίως τὸ φάρμακον ἐπενήργησεν εἰς τὸν βασιλέα, ὥστε ἐφάνησαν ὡς δικχιολογούμεναι αἱ κατὰ τοῦ ἱατροῦ κατηγορίαι τοῦ Παρμενίωνος, ὀδυνηροὶ δὲ διαλογισμοὶ ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἀφ' αὐτοῦ κατεῖχον τὸ πνεῦμα τοῦ πάσχοντος, καὶ ὅτε μὲν τῷ ἀνεπθύμιζον τὴν μητέρα (πρὸ πάντων) καὶ πάντας ἀδελφάς του, ὅτε δὲ τῷ ἀνεπόλουν τοὺς νεανικοὺς καὶ χρόνους του, καὶ ἤδη πάλιν ἔφερον εἰς νοῦν αὐτοῦ τὴν λαμπρὰν νίκην, ἣτις ἦτο πεπεισμένος ὅτι ὅσον οὐπω ἔμελλε νὰ στέψῃ τοὺς θριαμβοὺς του, ὁ δὲ Φίλιππος ὡς ἄγγελος παρήγορος παριστάμενος παρ' αὐτῷ, εἰς τετραπύλιν καὶ εὐκρέστους αὐτὸν ἐπανέφερεν ἀναμνήσεις.

Τέλος δὲ τὸ φάρμακον διέδωκε καὶ διέχυσεν εἰς τὰς φλέβας τοῦ πάσχοντος τὴν δύναμιν τῆς ὑγείας, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνέλαβε παντάπασιν. Ἐντὸς δ' ὀλίγων ἡμερῶν ὁ Ἀλέξανδρος ἐφάνη εἰς τοὺς στρατιώτας, οἵτινες δὲν ἔπαυον νὰ ρίπτωσιν ἐπ' αὐτὸν βλέμματα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, καὶ πάντες συσσωρευθέντες περὶ τοῦ γενναίου ἱατροῦ συνέχαιρον αὐτὸν μετὰ ζῶηροτάτης παραφορᾶς, ὡς διατηρήσαντα τὴν ζωὴν τοῦ περιποθήτου ἀρχηγοῦ αὐτῶν.

Τὴν μεγκλόφρονα ταύτην πεποίθησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν Φίλιππον δὲν ἔλειψαν νὰ ἐγκωμιάσωσιν, ὡς εἰκότως, ἐπίσημοι ἱστορικοὶ, ἀριστοὶ δὲ ζωγράφοι ἔλαβον αὐτὴν ὡς ὑπόθεσιν εὐφυοῦς καὶ φαντασιώδους ἐργασίας.

Ἀρ' ἐτέρου δὲ καὶ ὁ Δικρέτος τὸν θάνατον τοῦ Μέ-

(¹) Ἴσως τὸ φάρμακον τοῦτο εἶχε τὴν δύναμιν τῆς σημερινῆς κινίνης, ἢ τι τοιοῦτον ἦτο.

μνηστος μαθών, μέγαν συναγεΐρας στρατὸν ἐν Βαβυλῶνι
 ἤτοιμάζετο νὰ διαβῆ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ ἦδ'
 πολυεμικὸν μετὰ τῶν αὐλικῶν του συνεκρότησε συμβού-
 λιον, συζητῶν τὴν γνώμην αὐτῶν περὶ τῶν μέτρων ἃ
 τινεσ ὄφειλε νὰ λάβῃ κατὰ τοῦ αὐθαδέου νεανίου, το
 πολυμῶντος νὰ ταράττῃ τὴν ἡσυχίαν τοῦ μεγάλου βασι-
 λέως. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι, εἴτε κολακεύοντες αὐ-
 τόν, εἴτε δειλιῶντες νὰ τῷ εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν, τὸν
 ἐνεθάρρουναν μεγάλως, παριστῶντες εἰς αὐτὸν ὅτι ἄμα
 ρανῆ ἀπέναντι τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡ νίκη θέλει εἶσθαι
 βεβαιωτάτη, μόνος δ' ὁ ἕνεκα τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Περ-
 σίαν καταφυγῶν Ἀθηναῖος στρατηγὸς Χαριδῆμος, ἄ-
 νηρ σφημιζόμενος ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγικῇ ἐμπειρίᾳ,
 δὲν ἔλειψε νὰ συμβουλεύσῃ τὸν Δαρεῖον ὀρθότατα, παρα-
 στήσας εἰς αὐτὸν ὅτι αἱ λαμπραὶ αὐτοῦ προπαρασκευαί
 καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀνδρῶν, οὓς συνήγαγεν ἤδη,
 ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἐκπλήξωσιν ἄλλους, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς
 Μακεδόνας, οἵτινες τοσοῦτον ἦσαν ἐξησκημένοι εἰς τὰ
 τοῦ πολέμου, ὥστε καὶ ὁ ἀπλοῦς αὐτῶν στρατιώτης
 εἶχε τὴν ἐμπειρίαν μεγάλου στρατηγοῦ. « Ἀνάγκη λοι-
 πόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Χαριδῆμος, νὰ πέμψῃς εἰς τὸν πό-
 λεμον στρατὸν, ἐξ ἑκατὸν μόνον χιλιᾶδων ἀνδρῶν συγ-
 κείμενον, οὐ τὸ τρίτον ὅμως νὰ ἦναι Ἕλληνες μισθο-
 φόροι, ἐγὼ δ' ἀναλαμβάνω τὴν στρατηγίαν, ἐγγυώμενος
 νὰ ἀποπέμψω κακῶς ἔχοντα τὸν Ἀλέξανδρον ἐκ τῆς
 Ἀσίας.» Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἤκουσεν εὐμενῶς τοὺς λό-
 γους τοῦ Χαριδήμου, ἀλλ' οἱ σατράπαι ὄσον οὐπω τὸν
 ἔπεισαν νὰ ἀλλάξῃ γνώμην, παραστήσαντες εἰς αὐ-
 τὸν ὅτι ὁ ξένος οὗτος προτείνει νὰ γίνῃ στρατηγός,

ὀρεγόμενος νὰ προδώσῃ τὴν Περσίαν εἰς τοὺς Μακεδό-
 νας, ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ ὁ Χαρίδημος καὶ προ-
 φανῶς ἐξονειδίσας τὴν τε ἀλαζονείαν καὶ τὴν ἀναν-
 δρίαν τῶν Περσῶν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ Περσικὸν με-
 γαλεῖον καὶ τὸ φιλότιμον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσ-
 θελῶν, οὕτω δυσηρέστησε καὶ παρώργισε τὸν Δαρεῖον,
 ὥστε ἀποσπᾶσας (οὗτος) τὴν ζώνην αὐτοῦ, διέταξε νὰ
 τὸν ἀποκεφαλίσωσιν. Ἀπαγόμενος δ' ὁ Χαρίδημος εἰς τὴν
 καταδίκην του, λίαν παθητικῶς ἀνεβόα ὅτι ὁ Δαρεῖος
 θέλει μετανοήσῃ διὰ τὸν θάνατόν του. «Ἴδου ἔτιμος
 ἴσταται ὁ ἐκδικητής μου! καταφρονήσας τὰς συμβου-
 λὰς μου θέλεις τιμωρηθῆ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου, πρὸς βλάβ-
 ῆν τοῦ ὑποίου σὲ συνεβούλευσα, καὶ παρ' αὐτοῦ θέ-
 λεις ἰδεῖ τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας σου.» Καὶ τῶ-
 ὄντι δὲν ἐβράδυνεν ὁ Δαρεῖος πικρῶς νὰ μετανοήσῃ καὶ
 νὰ μεμψήθῃ ἑαυτὸν μὴ ἀκούσας τὰς φρονίμους συμβου-
 λὰς τοῦ Χαριδήμου. Οὐ μικρὸν δ' ἔνεκα τούτου ταρασ-
 σόμενος ἕκτοτε ὑπὸ ἀπαισιῶν ὀνείρων, συχνάκις καθ' ὕ-
 πνου ἐβλεπεν ὅτι τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων με-
 τετρέπη εἰς τρομερὰν πυρκαϊάν, καὶ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος
 ἐν στολῇ Περσικῇ διήρχετο τὰς ἀγυιάς τῆς Βαβυλώνος
 καὶ μετ' ὀλίγον ἐγένετο ἀφαντος, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀ-
 τινὰ ὅμως καὶ οἱ μάντις αὐτοῦ πάντοτε ἐξήγουν πρὸς
 τὸ συμφέρον τοῦ Δαρείου.

Ἐν τούτοις δ' οἱ Πέρσαι δὲν ἔπαυσαν ζητοῦντες
 στρατηγὸν ἔμπειρον καὶ ἀξιόχρεων, ὅστις νὰ διαδεχθῇ
 τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μέμνονος καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἀρχη-
 γίαν τοῦ στρατοῦ, καὶ προσωρινῶς μὲν ἐνεκρίθη ὁ υἱὸς
 τοῦ Μέντορος Θουώνδας, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐν πολε-

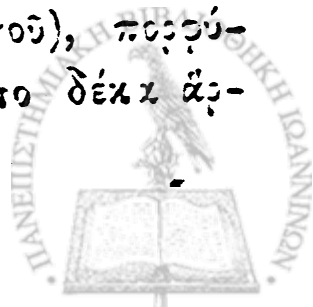

μικῷ συμβουλίῳ ἀπεφασίσθη νὰ τεθῆ ἐπὶ κεραιῆς ἔθνικοῦ στρατοῦ αὐτὸς ὁ Δαρεῖος, καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἀμέσως κατὰ τῶν Μακεδόνων, κωλύων τὴν εἰς τὴν ἄνω Ἀσίαν εἰσβολὴν αὐτῶν. Ἄλλ' εἶχεν ὁ ἡγεμὼν οὗτος λάβει γινῶσιν τινὰ τῶν πρακτικῶν μαθημάτων, ἅτινα πρό τινων ἐτῶν ἐδόθησαν εἰς τοὺς προκατόχους του κατὰ τὸν Μαρσάωνα, τὴν Σκλαυῖνα καὶ τὰς Πλαταιάς; Δυστυχῶς εἰς τὰ Ἀσιακὰ ἔθνη οἱ αὐλικοὶ κρύπτουσι συνήθως τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων των.

Μέγαν λοιπὸν συναγεῖρας στρατὸν ὁ Δαρεῖος σπεύδει νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀυθάδη νέον, καὶ ἤδη προσέρχεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μετὰ σπουδῆς ὁμοιαζούσης μᾶλλον θρίαμβου νικητοῦ καὶ τροπαιοῦχοι στρατηγοῦ, ἢ ὡς πολεμιστῆς ἀναγκαζόμενος νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὸ πᾶν εἰς ἀβέβαιον μάχην.

Ἄρθρον πλοῦτος καὶ πολυτέλεια ἐν γένει ἐφαίνοντο διακεχυμένα περίξ τοῦ στρατοῦ, ἡ δὲ πορεία τοῦ Πέρσου μονάρχου κατὰ τὸν ἀκόλουθον περιγράφεται τρόπον.

Ἐννεακόσιοι ἡμίονοι καὶ τριακόσιοι κάμηλοι ἔφερον τοὺς πολυτελεῖς θησαυροὺς τοῦ μεγάλου βασιλέως. Κεῖ πρῶτον μὲν προηγούντο ἀργυροὶ βωμοί, ἐφ' ὧν ἔκκει τὸ ἱερὸν καὶ αἰώνιον λεγόμενον πῦρ. Πασίγνωστον δ' ὅτι οἱ Πέρσαι ἐλάτρευον τὸ πῦρ ὡς θεὸν καὶ ἐπιφοροῦντες αὐτῷ τὴν θυσίαν ἔλεγον «Πῦρ δέσποτα, ἔσθι:ε.» Οἱ μάγοι ἐπίσημον τύπον ἱερέων ἐπέχοντες, παρηκολούθουν ψάλλοντες κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν ἐγγωρίους ὕμνους, τούτοις δ' εἶποντο τριακόσιοι ἐξήκοντα πέντε νεανῖαι (κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ), πορεύσασθαι ἐνδεδυμένοι, καὶ ἀκρολούθως παρείποντο δέκα ἄρ-

ματα (ἄμαξαι), χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ μεγαλοπρεπῶς πεποικιλιμένα (ἐν οἷς διεκρίνετο τὸ ἱερὸν λεγόμενον ἄρμα) καὶ ὑπὸ λευκοφόρων ἵπποκόμων ὀδηγούμενα.

Σῶμα ἱππέων ἀκολούθως, ἀποτελούμενον ἐκ δώδεκα ἔθνων, διαφερόντων κατὰ τε τὰ ἦθη καὶ τὴν στολὴν, προηγεῖτο τοῦ μεγάλου στρατοῦ· εἶτα δ' ἦρχετο ὁ μέγας στρατὸς, συμποσούμενος εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν, ᾧ καὶ εἶποντο οἱ διὰ πομπῶδους ὀνόματος λεγόμενοι ἀθάνατοι, δωδεκακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν καὶ πολυτελῶς κεκοσμημένοι· προσήρχοντο δ' εἶτα οἱ λεγόμενοι δορυφόροι, φέροντες τὴν χλαμύδα τοῦ βασιλέως καὶ προπορευόμενοι τῆς διὰ διαφόρων ἐμβλημάτων καὶ πολυτελέστατα κεκοσμημένης ἀμάξης, ἐν ἣ μετεκομίζετο ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου καθήμενος. Ὅπισθεν δὲ τούτων παρηκολούθουν (κατὰ περσικὸν ἔθιμον) μεγαλοπρεπῶς καθήμεναι ἐπὶ ἀμαξῶν ἢ βασιλομήτωρ Σισύγαμβρις καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Δαρείου Στάτειρα, ἐν μέσῳ διαφόρων ἐπισήμων γυναικῶν. Δεκαπέντε ἄμαξαι ἔφερον τὰ τέκνα τοῦ βασιλέως, ἦτοι τὰς δύο θυγατέρας καὶ τὸν μικρὸν εἰσέτι υἱὸν τοῦ μετὰ τῶν διασκάλων καὶ τῶν τροφῶν αὐτῶν. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ἡποία συνοδία παρηκολούθει μαγεύρων, θεραπόντων καὶ θεραπευνίδων, ὑπηρετῶν, ἀμφιπόλων καὶ τῶν τοιούτων.

Αἱ πεδιάδες τῆς Κιλικίας ἀποχωρίζονται τῶν τῆς Συρίας διὰ τοῦ ὄρους Ἀμανοῦ. Ὁ Ἀμανὸς δ' οὗτος, κλάδος τῶν τῶν τοῦ Ταύρου, ἔχει δύο παρόδους, ἦτοι τὰς λεγομένας παραλίαν ἢ καὶ κάτω Ἀμανικὰς πύλας, καὶ τὰς λεγομένας ἄνω Ἀμανικὰς πύλας, φερούσας εἰς τὴν ἄνω Ἀσίαν. Καὶ μαθὼν μὲν ὁ Δαρεῖος παρὰ τοῦ δραπέτου σατράπου

(τῆς Ταρσοῦ) ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος εὐρίσκετο εἰς τὴν Ταρσὸν (πόλιν τῆς Κιλικίας) ἐπήρχετο καὶ οὗτος κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ μεγάλου στρατοῦ του, καὶ ἤδη ἐστρατοπέδευσε κατὰ τοὺς Σώχους, κώμην τῆς Ἀσσυρίας, μόλις κατὰ δύο ἡμερῶν ὁδοιπορίαν ἀπέχουσιν τῶν ἄνω Ἀρμενικῶν πυλῶν. Ἦτο δὲ καταλληλοτάτη ἡ θέσις αὕτη εἰς τοὺς Πέρσας διὰ τὴν εὐρείαν αὐτῆς πεδιάδα, ἐνθα ἅπασ ὁ μέγας στρατὸς αὐτῆς ἠδύνατο ἀνενοχλήτως νὰ κἀμνη ἀπάσας τὰς κινήσεις καὶ τοὺς ἐλιγμοὺς αὐτοῦ.

Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος δὲ πάλιν καλῶς ἀναρρώσας ἐκ τῆς ἀσθενείας του, ὡς θηρευτικὸς κύων ἐπήρχετο κυριεύων τὴν Κιλικίαν ἅπασαν ἕνεκα τῶν παρόδων αὐτῆς. Καὶ δὲν ὠρέγετο μὲν ἀπ' ἐνὸς νὰ ἀφήσῃ τὰς στενὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας, ἐπιθυμῶν αὐτοῦ νὰ συγκροτήσῃ μάχην μετὰ τοῦ Δαρείου, διότι ἡ θέσις αὕτη ἦτο καταλληλοτάτη εἰς αὐτὸν ἕνεκα τοῦ μικροτέρου στρατοῦ του, ἀλλὰ καὶ πάλιν σπεύδων νὰ συνάψῃ μάχην ὅπου ἤθελε συναντήσῃ τὸν ἐχθρὸν, διαβάς τὰς κάτω Ἀρμενικὰς πύλας, ἐκυρίευσεν τὴν Ἰσσὸν· ἐκεῖ δ' ἀφήσας ὡς ἐν ἀσφαλείᾳ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἀπομάχους, καὶ μετὰ διπλασίου ζήλου ἐπαναλαμβάνων τὰς πολεμικὰς αὐτοῦ πράξεις, τὸν μὲν Παρμενίωνα ἔπεμψε πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τῶν διαφόρων Ἑλλήνων καὶ τῶν συμμάχων Θεσσαλῶν καὶ Θρακῶν, πρὸς τὴν ἄνω Ἀσίαν (εἰς τὰ μετὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Ἀσσυρίαν ὄρια), ἐκεῖνος δὲ διευθυνθεὶς πρὸς δυσμὰς διὰ τῶν λεγομένων Συρο-Κιλικῶν πυλῶν, πρῶτον μὲν ἐκυρίευσεν τὸ Ἰκόνιον, ἀκολούθως δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀγχίαλον, μεγάλην καὶ πλουσίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ἣτις ἐλέγετο κτίσμα τοῦ περιδοήτου

κρδαναπάλου. Ἐκείθεν δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰσέρχεται εἰς
 τοὺς Σόλους, ἧτις καὶ τοὶ ἐλληνικὴν καταγωγὴν ἔχουσα,
 ἐέρσιζεν εἰς ἄκρον, διὸ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἠναγκάσθη νὰ
 παγὰγῃ Μακεδονικὴν φρουρὰν εἰς αὐτὴν, καὶ νὰ ἐπι-
 κλῆ εἰς τοὺς κατοικοὺς πρόστιμον διακοσίων ταλάντων,
 ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπιστρέψας ἐκ τίνος κατὰ τῶν εἰς τὰ
 ἰση οἰκούντων Κιλικίων ἐπιδρομῆς, ἐπανῆλθεν εἰς Σό-
 λους, καὶ θέλων νὰ συνοικειωθῇ αὐτοὺς διὰ τὴν ἐλ-
 ληνικὴν αὐτῶν καταγωγὴν, ἐγκατέστησεν ἐν αὐτῇ τὴν
 αἰσθητικὴν δημοκρατίαν, καὶ διαφόρους ἐπανηγύρισε γυ-
 μναστικὰς καὶ μουσικὰς ἀγῶνας, κατὰ τὸ ἐλληνικὸν ἔθος,
 καὶ τὰ λαμπαδηφοριῶν, καὶ θυσίας ἐτέλεσεν εἰς τὸν Ἀ-
 λληπιὸν ὑπὲρ τῆς ἀναρρώσεώς του, ἐκείθεν δ' ἦλθεν εἰς
 Μαγασσὸν, ἐνθα ἐτέραν μεγάλην προσέφερε θυσίαν τῇ
 Ἀθηνᾷ Μαγασίδι, εἰς δὲ Μαλλὸν ἀκολούθως ἀφίχθεις,
 ἐπέτελε τελετὰς τινὰς εἰς τὸν ἥρωα Ἀμφίλοχον, τὸν
 κρητικὴν τῆς πόλεως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐφέρθη εἰς τοὺς
 κατοικοὺς οἰκειότητος, καὶ τοὺς φόρους, οὓς ἐτέλουν
 εἰς τὸν Δαρεῖον, ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς, διότι οἱ Μαλλῶ-
 νες ἐλέγοντο ὅτι ἦσαν ἀποικοὶ τοῦ Ἄργου, ἐξ οὗ καὶ
 Μακεδόνες ἐσεμνύοντο ὅτι εἶχον τὴν καταγωγὴν.
 Ἐνῶ δ' οὕτως ἐξηκολούθει ὁ Ἀλέξανδρος προβαίνων
 εἰς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ, ἐν Μαλλῶ ἐτι ὦν μανθάνει
 ὅτι ὁ Δαρεῖος εἶναι ἐστρατοπεδευμένος εἰς τοὺς Σώχους,
 μέσως δὲ καὶ οὗτος προσέρχεται εἰς τὴν πόλιν Μυ-
 κηδῶν, ἔτοιμος τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν νὰ ἐπιπέσῃ
 κατὰ τῶν Περσῶν. Σκληρὸς χειμὼν ἐπέληθε τὴν νύκτα,
 καὶ ὁχὴ μεγάλη ἐπέπεσεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ βίαιος ἐξηγέρθη
 ὁ ἄνεμος. Ἦσαν δ' αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Νοεμβρίου

μηνός. Ἐκὼν δ' ἄεκων ἔνεκα τούτου διέμεινεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ. Πόσι δ' ἐν τούτῳ βραδύτης ἐπήρχετο! Ἐνεκα τῆς νόσου του ὁ Ἀλέξανδρος διέτριψε τοσοῦτον εἰς τὴν Ταρσόν, οὐκ ὀλίγον δὲ χρόνον ἔμεινε καὶ εἰς τοὺς Σόλους, προσφέρων θυσία καὶ τελῶν ἀγῶνας, οὐ μικρὸν δὲ πρὸς τούτοις ἐνησχολήθη ἐπὶ τοὺς ὄρεινους Κιλικίας ἐπελθὼν.

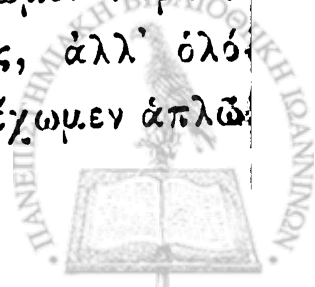
Ἦσχαλλε δ' ὁ Δαρείος τὴν βραδύτητα ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου μὴ ἀνεχόμενος. Καὶ οὗτος δὲ καὶ οἱ παρ' αὐτὸν ἤρχισαν νὰ γλευσίζωσι καὶ νὰ μωκῶνται αὐτὸν ἅ ὁ δειλός, ὁ ἄνθρωπος Μακεδῶν δὲν πολὺ βεβαίως ἔλεγεν, νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν του, τὴν Ταρσὸν κρύπτεται καὶ φεύγει τὸν κίνδυνον, διότι γνωρίζει ἄθλιος ὅτι τὰ πέταλα τῶν περσικῶν ἵππων ἀρκούσιν νὰ συντρίψωσιν αὐτούς. Τίς ἤ χρεία λοιπὸν νὰ τὸν περιμένωμεν; Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπέλθωμεν ἡμεῖς κατ' αὐτοῦ ἀνάγκη νὰ τὸν βιάσωμεν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν Ταρσὸν πρὸς σωφρονισμὸν τοῦ τοῦλάχιστον.» Κοινῇ δὲ γνώμῃ ἀπεράσισαν νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Ταρσὸν καὶ νὰ τὸ καταδιώξωσιν ἐκεῖ. — Μὴ, πρὸς θεοῦ, μὴ ἀρήσητε τῆς θέσιν σας, ἔλεγεν ὁ παρὰ τῷ Δαρείῳ ἀυτομολήσας Μακεδῶν Ἀμύντας, ἐκεῖνος θὰ ρανῆ, ἐκεῖνος θὰ ἐπέλθῃ καὶ θὰ ἐπισπεύσῃ νὰ σας συναντήσῃ ὅπου σας εὔρῃ. Τίς ἐξεύρει ὅποσον κώλυμα ἀπροσδόκητον τῷ ἔλαχε. Μὴ, μὴ ἀρήσητε τὴν κατάλληλον ταύτην θέσιν σας καὶ θελήσητε νὰ περιορισθῆτε εἰς τὰς στενὰς κοιλάδας τῆς Κιλικίας. Ἡ πεδιάς τῶν Σώγων εἶναι ἀρμεδία τάπη διὰ τοὺς Πέρσας, τὸ πλῆθος ἐντὸς αὐτῆς δύναται νὰ νικήσῃ, καὶ ἂν δ' ἀπεναντίας νικηθῆ, αὐτὰ

ἄλλιν δύναται καὶ νῆ σωθῆ.» Ἄλλ' οἱ Πέρσαι δυσπι-
 πτοῦντες καὶ αὐθις εἰς τὸν ξένον, ὅστις δὲν ἠρξέσθην
 ἐρυθώσας τὸν βασιλέα του, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἀναφαν-
 ὶν τῶρα ἐπιβουλεύεται, ἐκώφευσαν εἰς τοὺς ὠραίους
 λόγους τοῦ Ἀμύντα, καὶ ἀφῆσαντες τὴν καταλληλο-
 ἔραν δι' αὐτοὺς θέσιν, ἐπήλθον προθύμως εἰς Ταρσὸν,
 ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξ ἄλλου μέρους ἐπήρχετο ἀναζητῶν
 αὐτοὺς εἰς Σώχους.

Καθ' ὁδὸν οἱ Πέρσαι εὐρόντες τοὺς εἰς τὴν Ἰσσοὺν ἐγ-
 καταλειφθέντας ἀπομάχους καὶ ἀσθενεῖς τοῦ Ἑλληνι-
 οῦ στρατοῦ, διὰ πολλῶν βασάνων αὐτοὺς ἐθανάτωσαν.
 Ἐχαιρον δ' οἱ βάρβαροι φθάσαντες εἰς Ταρσὸν, νομί-
 νοντες ὅτι οὕτω διέκοψαν πᾶσαν μετὰ τῆς πατρίδος τῶν
 συγγκοινωνίαν τῶν Μακεδόνων· γενικῶς ὅμως καὶ ὁ Ἀ-
 λέξανδρος κατακρίνεται πράξας μέγα λάθος, ἀποκλει-
 θείς οὕτω καὶ μὴ προλαβὼν νὰ κυριεύσῃ τὰς Ἀμανι-
 ἀς πύλας, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀφήσῃ φρουρὰν ἐν Ἰσσοῦν
 καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τοὺς ἀπομάχους καὶ τοὺς ἀ-
 σθενεῖς, οὕτω σκληρῶς νὰ κατασφαγῶσιν ὑπὸ τῶν Περ-
 σῶν. Ἐν Μυριάνδρῳ δ' ἔτι ὢν (ὁ Ἀλέξανδρος) καὶ μὴ
 πιστεύων ὅτι οἱ Πέρσαι ὀπισθεν αὐτοῦ προσήρχοντο,
 ἐμψεν ἀξιωματικούς τινας διὰ πλοίου νὰ βεβαιωθῶσι
 ἐπὶ τούτου, κατοπτεύοντες τὴν παραλίαν. Εἰς μεγί-
 στην δ' ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν περιέστη νῦν ὁ στρατὸς
 τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐνῶ ἠλπίζον νὰ ἀπαντήσωσι τὸν ἐχ-
 θρὸν προβαίνοντες εἰς τὰ πρόσω, τῶρα ἠναγκάζοντο νὰ
 ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα τῶν κινδυνεύοντες καὶ κα-
 κιδιωκόμενοι, ὡς ἄλλοτε οἱ μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος ἐπα-
 κκῆμπτόντες, εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος συγκαλέ-

σας τοὺς στρατηγούς, τοὺς ἰλάρχας καὶ τοὺς ἡγεμόνο
 τῶν συμμάχων, παρέστησεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἡ παροῦσα
 θέσις τοῦ ἔχθρου ὑπὲρ ποτε βεβαιωτάτην καὶ ἀσφαλε
 στάτην ὑπόσχεται τὴν νίκην εἰς τοὺς Μακεδόνας. «Μι
 νομίσητε, ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς, ὅτι περιεκυκλώθητε, ὡς
 θεοὶ, οἵτινες τυφλώσαντες τὸν βασιλέα Δαρεῖον ἀπέσπε
 σαν αὐτὸν ἐκ τοῦ πεδίου τῶν Σώχων, καὶ τὸν ἐρρίψαν
 εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς φάραγγας τῆς Κιλικίας, βε
 βαίως θέλουσιν ὀδηγήσει ἡμᾶς εἰς τὴν νίκην· ἔπειτα
 δὲ συλλογίσθητε ὅτι Μακεδόνες ἔμπειροι εἰς τὰ τοῦ
 πολέμου καὶ ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὄπλα θὰ πολεμήσητε
 μὲ Πέρσας καὶ Μήδους, ἐλεύθεροι, δηλαδή, ἀπέναντι
 δούλων, γενναῖοι, ἀνδρεῖοι καὶ φιλοπάτριδες πολεμι
 σταὶ κατὰ τρυφήλῶν καὶ μαλθακῶν Περσῶν καὶ Μήδων
 καὶ ἄλλων βαρβάρων, Ἕλληνες ἐκουσίως μαχόμενοι
 ὑπὲρ τῶν θεῶν καὶ τῆς πατρίδος, ἀπέναντι Ἑλλήνων
 ἐξηχρειωμένων καὶ χάριν εὐτελοῦς μισθοῦ προδιδόντων
 τὴν πατρίδα καὶ τὴν δόξαν τῶν ἀειμνήστων προγόνων
 των, οἱ πολεμικώτατοι καὶ ἐλευθερώτατοι ἄνδρες τῆς
 Εὐρώπης, Θοῤῃες δηλαδή καὶ Παῖονες, καὶ Ἰλλυριοὶ
 καὶ Ἀγριαῖνες κατὰ ἀξιοκαταφρονήτων ὄχλων τῆς Ἀ
 σίας, — δύνამεις, ἐν ἐνὶ λόγῳ κατὰ διαφορᾶς, θέλησαι
 κατ' ἀδυναμίας. Ὑπὸ τοιούτους οἰωνοὺς μένει πλέον
 ἀμφίβολον τῆς μάχης τὸ ἀποτέλεσμα; Τὰ ἄθλα δὲ τῆς
 νίκης ἡμῶν δὲν εἶναι πλέον μία ἢ δύο σατραπείαι·
 ἀλλὰ δι' αὐτῆς θὰ κριθῆ καὶ θὰ ἀποφασισθῆ ἡ τύχη
 τῆς Ἀσίας ὅλης, οὐδὲ πρόκειται νὰ νικήσωμεν τῶρα τὸν
 ἐν Πρασιτικῷ ἵππικόν καὶ τοὺς μισθοφόρους, ἀλλ' ὀλόβη
 κληρον τὸν στρατὸν τῆς Ἀσίας, οὐδὲ θὰ ἔχωμεν ἀπλῶ

Πέρσας ἀπέναντι ἡμῶν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τῆς Ἀσίας καὶ ὑμεῖς θὰ ἔχητε Ἀλέξανδρον νὰ ἀντιτάξητε κατ' αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην τούτην οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται εἰμὴ νὰ λάβωμεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ ἱκανοποιηθῶμεν ἀρκούντως δι' ὑμᾶς κακοπραΐας ὑπέστημεν.» Ἀκολούθως δ' ἤρχισε νὰ ἀναφέρῃ τὰς ἀνδραγαθίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐπισημοτέρων στρατηγῶν, καὶ νὰ εὐχαριστῇ κατ' ἕνομα τὸν γέροντα Παρμενίωνα (μεθ' οὗ συνηνώθη ἤδη) διὰ τὴν μεγάλην πίστιν του, τὸν Φιλώταν, διὰ τὴν γενναϊότητα ἣν ἔδειξε κατὰ τὴν περὶ τὸν Ἰρανικὸν μάχην, τὸν Περδίκκην, διὰ τὴν κατὰ τὴν Ἀλικαρνασσὸν τρομερὰν αὐτοῦ ἐροδον, καὶ ἄλλους τινὰς διὰ τὰς ἀνδραγαθίας των. «Ἐγὼ δ' οὐδὲν ἄλλο εὐχομαι νῦν θερμότερον εἰμὴ νὰ φανῶ ἄξιος ἀρχηγὸς τοιούτων στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν, καὶ μᾶλλον ἐναθρόναμαι διὰ τὰς πληγὰς τὰς ὑποίας ἔλαβον ἄχρι τοῦδε παρὰ διὰ τὸ βασιλικὸν μου διαδήμα. Μὴ δειλιάτε λοιπὸν, ἀλλ' ἀνδρίζεσθε, καὶ φανήτε ἀντάξιοι τῶν προτέρων νικηφόρων ἀγώνων σας.» Ταῦτα καὶ τὰ τριαῦτα ἐκφωνήσας ὁ Ἀλέξανδρος ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ μετὰ τοῦ συνήθους αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τοῦ ὑψηλόφρονος ἔμφρους του, οὕτω συνεκίνησεν ἅπαντας, ὥστε πωρηδὴν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ταγμάτων μετὰ σπουδῆς προσερχόμενοι καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ λαμβάνοντες, παρεκάλουν αὐτὸν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν μάχην. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος διαλύσας τὸν σύλλογον, καὶ παραγγέλσας νὰ δώσωσιν ἀφθόνον δειπνον εἰς τὸν στρατὸν, περὶ τὴν δειλὴν προέβη εἰς τὰς Ἀρμενικὰς πύλας, καὶ μέχρι τοῦ

μεσονυχτίου κυριεύσας αὐτάς, τὸ ὑπόλοιπον μὲν τῆς νυκτὸς ἀφῆκε τοὺς στρατιώτας νὰ ἀναπαυθῶσι, τὴν δ' ἐπιούσαν λίαν πρῶτῃ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ φωτίζοντος πυρός τῶν θυσιῶν, κατέβησαν οἱ Μακεδόνες εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ταρσοῦ.

Ὁ ποταμὸς Πίνναρος ῥέων διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ταρσοῦ, διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο· καὶ κατὰ τὸ ἐν μὲν αὐτῆς μέρος προσῆλθεν ἤδη ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰς ἕξ διηρημένους σώματα καὶ ὑπὸ ἐμπείρων στρατηγῶν κυβερνώμενος, ἦτοι τοῦ Νικάνορος, τοῦ Περδίκου, τοῦ Πτολεμαίου καὶ ἄλλων, ὁ δὲ Δαρρεῖος ἦτο ἐστρατόπεδευμένος πρὸς βορρᾶν τοῦ Πιννάρου, κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ἔχων στρατὸν μεγαλύτερον ὁποιοδήποτε ἄλλου συλλεγέντος μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιδρομὴν τοῦ Ξέρξου, καὶ συμποσομένου εἰς ἑξασοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν. Μεταξὺ δὲ τούτων συγκατηριθμοῦντο 30,000 πεζῶν, 10,000 τῶν ἀθανάτων, 60,000 Καρδούσιοι καὶ 30,000 Ἕλληνες μισθοφόροι, ἀριστα ἐξησκημένοι εἰς τὰ τοῦ πολέμου. Ἡ περιορισμένη ὁμως πεδιάς αὕτη ἠνάγκασε τὸ μέγα πλῆθος τῶν Περσῶν νὰ συσσωρευθῶσιν ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ὥστε ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ἦσαν εἰς ἐνέργειαν. Αὐτὸς δ' ὁ Δαρρεῖος κατὰ τὴν ἀνατολικὴν συνήθειαν ἦτο ἐν τῷ κέντρῳ τῶν προμάχων τάξεων ἐντὸς ἀμάξης, λαμπρῶς κεκοσμημένης καὶ ὑπὸ τεσσάρων ἵππων ἐλκυομένης. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος δ' ἀφ' ἐτέρου κατάλληλα λαβῶν μέτρα, οὗτος μὲν ἐκυβέρνηε τὴν δεξιὰν πτέρυγα, εἰς δὲ τὸν Παρμενίωνα ἀφῆκε τὴν ἀριστεράν. Κρατερὰ καὶ πείσμων μάχη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν συνεκροτήθη πρὸς

ὄρσαν τῆς Ἀντιοχείας κατὰ τὴν μεταξὺ θαλάσσης καὶ τῶν λεγομένων Ἀμμωνῶν ὀρέων πεδιάδα τῆς Ἰσσοῦ, ἤρξατο δὲ τὴν συμπλοκὴν ὁ Ἀλέξανδρος, διαβαίνων μετὰ τοῦ ἑλαφροῦ ἵππικοῦ τὸν ποταμὸν, καὶ μετὰ ἀκαθέκτου ὀρμῆς ἐπιπίπτων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, κτηδόλως φροντίζων διὰ τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν κατ' αὐτοῦ ἐκσφενδονιζομένων βελῶν. Οἱ Μακεδόνες ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ ποταμοῦ μεταβάλλουσες, διὰ τε τῆς προσωπικῆς τόλμης καὶ τῆς πειθαρχίας αὐτῶν, δὲν ἐβράδυναν νὰ διαρρήξωσι τὰς τάξεις τῶν Περσῶν. Οἴχοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ συμπλοκὴ ἦτο δεινότης κατὰ τὴν θέσιν τοῦ Δαρείου, καθ' ἣν ὡς λέων ὑρυόμενος ὤρμησεν ὁ Ἀλέξανδρος, φρικαλέα δὲ καὶ φοβερώτατη κατέστη ἡ μάχη μεταξὺ τῶν σατραπῶν (ἀγωνιζομένου ἐκάστου νὰ ὑπερασπισθῆ μάλλον τὸ ὑποκείμενον τοῦ Δαρείου ἢ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν) καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἀλεξάνδρου ὀδηγουμένων Μακεδόνων ἱππέων. Οὐξάρης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου, βλέπων τὸν Ἀλέξανδρον μανιωδῶς ἐπιπίπτοντα κατὰ τοῦ Δαρείου, ἐφιλοτιμήθη καὶ οὗτος μετὰ τῆς ἰδίας ὀρμῆς νὰ ἀντικρούσῃ αὐτὸν, ἕτεροι ὅμως σατράπαι ἀμέσως ἔλαβον τὸν θάνατον, οἷον ὁ Ἀρσάμης, ὁ Ἀτιζύης, ὁ σατράπης τῆς Αἰγύπτου Σαβάκης, ὁ Ρεομίθρης, καὶ ἄλλοι πεσόντες πρὸ τῆς ἐμάξης τοῦ Δαρείου, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν Μακεδόνων ἐθανατώθησαν, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπληρώθη κατὰ τὰ σκέλη, ἐφ' ᾧ τε καὶ ἐπὶ μάλλον ἐξηγριώθησαν οἱ Μακεδόνες· τέλος δὲ πανταχόθεν πιεζόμενος ὁ δεσπότης τῆς Ἀσίας ἀφῆκεν αἰφνης τὸ πεδίου τῆς μάχης, εἴτε ὑπὸ φόβου κατασχεθεὶς, εἴτε μὴ δυνάμενος

νὰ ἀνθέξῃ καὶ νὰ κρατήσῃ τοὺς ἀφηνιάσαντας ἵππους τῆς ἀμάξης, καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν. Ὡς δὲ συνήθη εἰς ἀνατολικοὺς στρατοὺς, ἡ φυγὴ τοῦ μονάρχου ἦτο σημεῖον γενικοῦ διασκορπισμοῦ, ἡ ἀμάξα τοῦ Δαρείου ἀνετρέπη, τὸ τόξον, ἡ ἀσπίς καὶ ὁ μανδύας αὐτοῦ ἐκυλίσθησαν κατὰ γῆς, οὗτος δ' ἐπὶ ἀπλοῦ ἵππου ἀναβὰς μόλις ἐσώθη διὰ τῶν ἄνω Ἀρμενικῶν πυλῶν, τὸν Εὐφράτην βάλλων ὡς ὄριον μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀντιπάλων του. Οἱ νικηταὶ ἐξηκολούθουν τὴν καταδίωξιν μέχρι τῆς νυκτός, τρομερὰν σφαγὴν καὶ φόνον φοικτόν ἐπάγοντες εἰς τοὺς φεύγοντας. Ἐκ δὲ τῆς καταδίωξεως ἐπιστρέφων ὁ Ἀλέξανδρος, εἰσῆλθεν ἀπηυδῆκῶς καὶ καταπεπονημένος εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ σκηνὴν τοῦ Δαρείου, καὶ βλέπων τὸ δι' ἐκεῖνον προπαρασκευασμένον λουτρὸν, ἐκδυθεὶς ἀμέσως τὴν τε πανοπλίαν καὶ τὴν στολὴν, « Ἄς ὑπάγωμεν, εἶπε, νὰ ἀποπλύνωμεν εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ Δαρείου τὸν ἐκ τῆς μάχης ἰδρῶτά μας. — Οὐχὶ εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ Δαρείου, ἀλλ' εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶπέ τις τῶν περιστώτων, διότι τὰ ἀγαθὰ τῶν νενικημένων, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νικητάς των.» Διερευνῶν δ' ἀκολούθως ὁ Ἀλέξανδρος τὰ ποικίλα λουτρικὰ σκεύη, τὰς ὑδρίας, τοὺς λουτήρας, τὰς ληκύθους (1). ἅτινα ἦσαν πάντα ἐκ χρυσοῦ καλλιτεχνικῶς κατασκευασμένα, καὶ ὀσφραϊνόμενος τὰς ἐξαιρέτους εὐωδίας τῶν ἐν αὐταῖς σπανιωτάτων ἀρωμάτων καὶ βαλσάμων, συγχρόνως δὲ θαυμάζων τὴν περὶ τὴν σκηνὴν διακεχυμένην πο-

(1) Λήκυθος, ἀγγεῖον περιέχον εὐώδη ἔλαια.

αυτέλειαν εἰς τε τὰς κλίνας, τὰς τραπέζας καὶ τὰ
καρέα αὐτῶν, «Τοῦτό ἐστι τὸ βασιλεύειν,» Αὐτὸ θὰ
εἶπῃ νὰ ἦναί τις βασιλεὺς, εἶπεν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.

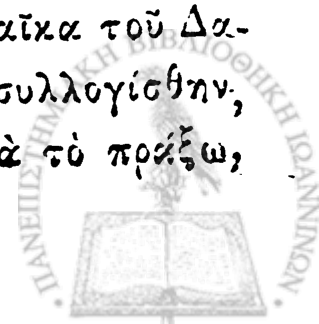
Τὴν ἐσπέραν τῆς μάχης, ἐντὸς τῆς μεγαλοπρεποῦς
σκηνῆς τοῦ Δαρείου, ὁ Ἀλέξανδρος προσκαλέσας τοὺς
ἐπισημοτέρους στρατηγοὺς του εἰς τὸ δεῖπνον, εὐωχεῖτο
μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἀφελείας, μηδὺλως φροντί-
ζων περὶ τῆς πληγῆς, ἣν ἐν τῇ μάχῃ κατὰ τὸν μηρὸν ἔ-
λαβεν. Αἴφνης δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐωχίας ἀκούσας θρήνους
καὶ κραυγὰς ἐν ταῖς προκείμεναις σκηναῖς, καὶ μαθὼν
ὅτι ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Δαρείου, Στάτειρα, καὶ
αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ συλληφθεῖσαι αἰχμάλωτοι, θρή-
νοῦσι διότι ὑπερέτης ἀναγγέλλων εἰς αὐτὰς ὅτι προσήγα-
γον τὴν ἀσπίδα, τὸν κἀνδυν καὶ τὸ δόρυ τοῦ Δαρείου,
ἐκοινοποίησε συγχρόνως καὶ ὅτι ὁ Δαρεῖος ἀπέθανεν· ὁ δ'
Ἀλέξανδρος ἐπεμψεν ἀμέσως εἰς αὐτὰς ἕνα τῶν στρατη-
γῶν του, τὸν Λεοννάτον, ὅστις καὶ τὰς ἐπληροφόρησεν
ὅτι ὁ Δαρεῖος ζῆ, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος φροντίζει περὶ αὐ-
τῶν, καὶ ὅτι θέλει ἔλθει ἐξάπαντος νὰ ἐπισκεφθῇ αὐ-
τὰς προσώπικῶς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ Ἀλέξανδρος παραλαβὼν
τὸν ἐπιστήθιον αὐτοῦ φίλον, τὸν Ἡφαιστίωνα, παρου-
σιάζεται εἰς τὰς γυναῖκας. Ἀμφότεροι δ' ἐφόρουσιν ὀ-
μοίαν στολὴν, ἀλλὰ κατὰ τὸ κάλλος ὁ Ἡφαιστίων ὑ-
περεῖχε τὸν Ἀλέξανδρον. Ἡ Σισύγαμβρις νομίζουσα
ὅτι οὗτος ἦτο ὁ βασιλεὺς, πεσοῦσα ἀμέσως κατὰ γῆς
ἐπροσκύνησεν αὐτόν. Ὁ Ἡφαιστίων τῇ ἔνευσε καὶ διὰ
τῆς χειρὸς του ἔδειξε τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ὁ βασι-
λεὺς, «Μὴ ταράττου, ὦ μητερ, τῇ εἶπε, διότι καὶ οὐ

τος εἶναι Ἀλέξανδρος.» Ἐξοχόν δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀγάπην ἔτρεφεν εἰς τὸν Ἡφαιστίωνα, εἴτε διότι, ὡς εἴρηται, καθ' ὄλα τὸν Ὀμηρικὸν ἀπομιμούμενος Ἀχιλλέα, ἠθέλησε καὶ οὗτος νὰ δείξῃ ὅτι εἶχε φίλον τὸν Ἡφαιστίωνα, εἴτε διότι ἐτίμα καὶ ὑπελήπτετο αὐτὸν διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματά του· λαβὼν δὲ πρὸς τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὸ βρέφος τοῦ Δαρείου ἐθώπευσεν αὐτό. Ὁ παῖς ἐξέτεινε τὰς χεῖρας εἰς τὸν νικητὴν, οὗτος δ' ἤσθεις ἐκ τῆς φαιδρότητος τοῦ παιδός, στραφείς εἶπεν εἰς τὸν Ἡφαιστίωνα. «Τί καλὸν θὰ ἦτο καὶ ὁ Δαρεῖος νὰ εἶχε τὴν ἀθωότητα τοῦ παιδός τούτου!»

Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Περσίδων ὁ Ἀλέξανδρος ἐφέρετο λίαν φιλοφρόνως, καὶ ἀπεριόριστον ἐδείκνυε σέβας εἰς τε τὴν Σισύγαμβριν καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Δαρείου, ἔντιμον καὶ εὐγενῆ εἰς αὐτὰς παρέχων περιποίησιν, καὶ τοιαύτην, οἴαν σπανιώτατα ἐχάριζον εἰς τοὺς αἰχμαλωτιζομένους τὰ ἔθιμα τοῦ ἀρχαίου πολέμου. Ἡ μετὰ γενναιότητος δὲ σωφροσύνη τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην παρέσχε μεγάλην ἀφορμὴν νὰ ἐπιδαφιλεύσῃσι πλεῖστα καὶ θερμώτατα εἰς αὐτὸν ἐγκώμια σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι ἱστορικοὶ, καθόσον μάλιστα Στάτειρα, ἡ σύζυγος τοῦ Δαρείου, ἐθεωρεῖτο ἡ ὠραιότατη τῆς ἐποχῆς τῆς καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἀλέξανδρος σεμνυνόμενος ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ σωφροσύνῃ, οὕτω ῥητῶς ἔντινι πρὸς τὸν Παρμενίωνα ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀποφαίνεται λέγων· «Ἐγὼ οὐχὶ μόνον νὰ ἴδω τὴν γυναῖκα τοῦ Δαρείου δὲν ἠθέλησα, ἀλλ' οὐδὲ τοιοῦτόν τι ἐσυλλογίσθην, οὔτε ἐξ ἀπλῆς περιεργείας παρεκινήθην νὰ τὸ πράξω,

Ἐνὸ μάλιστα ἤκουσα ὅτι πολὺς λόγος περὶ τῆς εὐμορφίας αὐτῆς ἐγένετο. (1)

Ἐπεσον δὲ κατὰ τὴν παρὰ τῆ Ἰσσοῦ μάχην ταύτην, παρὰ μὲν τῶν Μακεδόνων ἕως ἑκατὸν εἰκοσιν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς φάλαγγος Πτολεμαῖος ὁ Σελεύκου, λαμπραὶ δ' εἰς αὐτοὺς ἐγένοντο κηδεῖαι καὶ ἐπιτάφιοι λόγοι ἐξεφωνήθησαν· καὶ οἱ ἀριστεύσαντες δ' ἐκ τῶν λοιπῶν εἰς τὴν μάχην διὰ λαμπρᾶς ἐπιδήσεως χρημάτων καὶ ἄλλων δῶρων ἐτιμήθησαν. Ὁ δ' ὄλεθρος τῶν Περσῶν ἦτο ἀκαταλόγιστος, καὶ τὸ πεδίου τῆς μάχης κατεκαλύφθη ὑπὸ νεκρῶν καὶ ψυχρῶν ἀρούρων. Καὶ εἰς τοὺς πεσόντας δὲ Πέρσας διέταξεν ὡσαύτως ὁ Ἀλέξανδρος νὰ γίνωσι κηδεῖαι. Οὐκ ὀλίγοι δὲ πρὸς τούτοις Πέρσαι ἠχμαλωτίσθησαν, ἐν οἷς συγκαταλέγονται καὶ ἄλλαι ἐπίσημοι γυναῖκες, ἥτοι ἡ χήρα καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ βασιλέως Ὠχοῦ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰοξυάθρου, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀρταβάζου, καὶ ἡ τοῦ Φαρναβάζου μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Μέμνονος. Καὶ πρέσβεις δὲ πρὸς τούτοις συνελήφθησαν διαφόρων Ἑλλήνων, παρὰ τῆ Δαρειῶ ἐνασχολούμενοι εἰς συνθηκολόγησιν μετ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου· οὗτος δὲ χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῇ λαμπρᾷ αὐτοῦ νίκῃ, ἐφέρθη λίαν ἐπεικῶς εἰς αὐτοὺς, καὶ ῥητῶς τοὺς μὲν Θηβαίους ἀπέλυσεν ἀμέσως, τὸν δ' Ἀθηναῖον Ἰφικράτην, τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του, ἐκράτησε παρ' ἑαυτῷ καὶ λίαν φιλοφρονητικῶς πρὸς αὐτὸν ἐφέρετο, τὸν δὲ

(1) Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὰ περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἀλλ' ἡ γνησιότης αὐτῆς δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένη.

Σπαρτιάτην, Εύθυκλέα, ἐπειδὴ οἱ συμπατριῶταί του εἶχον ἤδη διακηρύξει τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Μακεδόνων, κατ' ἀρχάς μὲν ἐκράτει ἐν φυλακῇ, ἀκολούθως δὲ καὶ τοῦτον ἀπέλυσε.

Πικρατὸς δὲ πολλῶν ἄλλων εἰς διαφόρους σκηπτάς εὐρεθέντων πολυτίμων λαούρων, εὐρέθησαν πρὸς τοῦτοις καὶ τρισχίλια τάλαντα παρ' αὐτῷ τῷ Δαρείῳ, οἱ δὲ μεγάλοι θησαυροὶ εἶχον πεμνηθῆ πρὸ τῆς μάχης εἰς Δαμασκὸν μετὰ διαφόρων ἐπιστήμων γυναικῶν, κατὰ τὰ ἔθνη τῆς Περσίας, παρεκτός μόνον τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὸν βασιλικὸν γυναικωνίτην αἵτινες ἔμειναν λόγῳ πλειοτέρας ἀσφαλείας παρ' αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι.

Πρὸς ἀνέμνησιν τῆς παρὰ τῇ Ἴσσω μάχης, ὁ Ἀλεξάνδρος ἀνήγειρε τρεῖς μεγάλους βωμοὺς ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Πινάρου, καὶ πόλις δὲ φέρουσα τὸ ὄνομα ἢ κατὰ τὴν Ἴσσον Ἀλεξάνδρεια, ἐκτίσθη παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν Συρίων πολῶν, ὡς ζῶν μνημεῖον τῆς περὶ αὐτὴν μεγάλης καὶ λαμπρῆς νίκης. Ἐγένετο δ' ἡ μάχη τῆς Ἴσσοῦ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον ἢ καὶ τὸν Νοέμβριον τῶν 333 πρ. Χρ., καὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἢ τὸ δεύτερον τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ. Ἐκ τῆς μάχης δὲ ταύτης οὐχὶ μόνον τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐκυρίευσεν ὁ νέος ἡγεμὼν, ἀλλὰ καὶ μὴ πλεονῆ ἐκ θραυσιῶν εἰς ἅπαν τὸ κράτος τῆς Ἀσίας τριμερὲς ἐπήγαγε δονισμόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ο Ἀλέξανδρος ἐν Φοινίκῃ, Παλαιστίνῃ καὶ Αἰγύπτῳ.

Μετὰ τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέφυγε νὰ καταδιώξῃ τὰς καταστραφείσας δυνάμεις τῶν Περσῶν, ἵφεις αὐτοὺς νὰ λάβωσι προσωρινὴν τινα ἀνάπαυσιν· ῥρονίμως δ' οὕτως ἐπολιτεύθη, καθότι προχωρῶν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Περσικοῦ κράτους, βεβαίως ἤθελε περιέλθει εἰς φανερόν καὶ ἄφευκτον κίνδυνον. Οἱ Πέρσαι συνενοῦντες διὰ θαλάσσης τὰς κατὰ τὰ ἀνατολικά καὶ τὰ νότια μέρη τῆς Μακεδονίας ναυτικὰς δυνάμεις τῶν μετὰ τῶν ἐχθρικῶς διακειμένων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἤθελον λάβει τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαφιλονεικήσωσι τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κυριευθείσας χώρας, εἰς δεινὴν οὕτω φέροντες αὐτὸν θέσιν, καὶ παρεμβάλλοντες ἕνα μὲν ἐχθρὸν ὕπισθεν, ἕτερον δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.

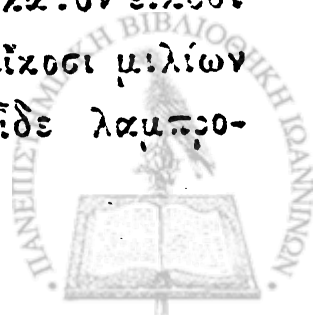
Καὶ ὁ μὲν Περσικὸς στρατὸς παντάπασιν κατεστράφη κατὰ τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην, ὀλίγοι δὲ τινες μόνον εἰς μικρὰ σώματα τῆδε κάκεισε διασκορπισθέντες, οἱ μὲν ὑπερβάντες τὰ ὄρη ὕπως ἠδυνήθησαν, προσήλθον εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς τὰς οὐκείας πατρίδας τῶν, οἱ δὲ πρὸς βορρᾶν εἰς τὰ ὄρη τῆς Κιλικίας διασωθέντες ἐρρίφθησαν ἀτάκτως εἰς τὴν παρακειμένην Καππαδοκίαν καὶ τὴν μεγάλην Φρυγίαν,

ἀλλὰ παντάπασιν κατεστράφησαν ὑπὸ τε τοῦ Ἀντιγό-
νου καὶ τοῦ Μένωνος, τῶν ἤδη σατραπῶν τῆς Φρυ-
γίας τε καὶ Συρίας ἐγκταστάντων, οἱ δὲ μισθοφόροι
Ἕλληνες πολλὰς ὑποστάντες ζημίας κατὰ τὴν μάχην,
μετὰ τὴν ἥτταν αὐτῶν ἐράνησαν ἄξιοι τῆς ἐλληνικῆς
φήμης τῶν συσσωρευθέντες ἕως δωδεκαχισγίλιοι τὸν
ἀριθμὸν καὶ τὰ ὄρη τῆς Φρυγίας διελθόντες, ἀρίχθη-
σαν εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Φοινίκης, ἔνθα καὶ καθελ-
κύσαντες ἐκ τῶν ἐκεῖσε νενεωλκημένων τριήρων ὅσας
ἐθεώρησαν ἰκανὰς, τὰς δὲ λοιπὰς κατακλύσαντες, οἱ
μὲν διὰ τῶν πλοίων κατέρουγον εἰς Τχίναρον τῆς Πε-
λοποννήσου, ὀλίγοι δὲ μετὰ τοῦ γνωστοῦ (αὐτομόλου)
Ἀμύντου καταφυγόντες εἰς Πηλούσιον, κατεσράγησαν
ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων Αἰγυπτίων.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος προλαμβάνων μὴ δῶσθαι εἰς τὴν
Περσίαν τὴν εὐκχερίαν νὰ ἐνεργήσῃ κατ' αὐτοῦ διὰ θα-
λάσσης, πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς (ἠπειρωτι-
κῆς) Ἀσίας, τὸν μὲν Παρμενίωνα ἐπεμψεν εἰς Δαμα-
σκὸν μετὰ στρατοῦ νὰ κυριεύσῃ τοὺς μεγάλους θησαυ-
ροὺς, οὓς προλαβὼν εἶχε πέμψῃ ἐκεῖ ὁ Δαρεῖος, οὗτος δ'
ἐξηκολούθησε τὴν συνήθη πορείαν τοῦ, διευθυνόμενος εἰς
τὴν κατὰ τὴν παραλίαν γραμμὴν, ἐφ' ἧς ἔκειντο αἱ
μεγάλαι Φοινικικαὶ πόλεις μετὰ τῶν ἀπειραρίθμων
πλοίων τῶν.

Ἡ κυρίως Φοινίκη ἐξτείνεται κατὰ τὸ παράλιον τῆς
μεταγενεστέρης Συρίας ἐκ τῆς Ἀράδου μέχρι τῆς Τύ-
ρου, κατὰ μῆκος μὲν ἐμπεριλαμβάνουσα ἑκατὸν εἰκοσι
μῖλια, στενὴν δ' ἔχουσα λωρίδα γῆς ἕως εἰκοσι μιλίων
πλάτους. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ Φοινίκη εἶδε λαμπρο-

ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ νῦν ἀνθηρὰς καὶ ἀκμαζούσας
 ἔχον πόλεις, ὧν αἱ πλεῖσται ἦσαν καλῶς ὠχυρωμέναι,
 καὶ νῆσοι δὲ συνείχοντο μετὰ τοῦ παραλίου τούτου. Ἡ
 εἰς δ' αὕτη οὐχὶ μόνον καθίστα αὐτὰς ἀσφαλεστέ-
 ρες, ἀλλὰ καὶ λίαν κατάλληλος καὶ ἀρμοδία ἦτο εἰς
 ἅς ἔξει τοῦ θαλασσίου τούτου λαοῦ. Οἱ κάτοικοι
 τῶν Φοινικικῶν πόλεων ἦσαν περιβόητοι ἐπὶ φιλοπο-
 ρίᾳ καὶ τὰ μέγιστα διεφημίζοντο διὰ τὰς τέχνας, τὰ
 ἰομηχανικὰ καταστήματα καὶ τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχει-
 ρήσεις των. Τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας ἦτο
 ὀλίως μοναρχικόν. ἀλλ' οὕτω συγκεκερασμένον, ὥστε
 φαίνεται μᾶλλον δημοκρατικόν. Ἡ Τύρος ἦτο ἡ πρω-
 τεύουσα τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Φοινίκης, ἐξέχουσα
 τῶν ἄλλων κατὰ τε τὰ πλούτη, τὸν πληθυσμὸν καὶ
 τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἅπασαι ἐν γένει αἱ πόλεις τῆς Φοι-
 νίκης καταντήσασαι ὡς ὑποτελεῖς ἤδη εἰς τὴν Περ-
 σίαν, διετήρησαν μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν ἰδίαν αὐ-
 τῶν ἐξουσίαν καὶ κυβέρνησιν, ἀλλ' ἦσαν ἠναγκασμένοι
 καὶ παρέχουσι χρήματα, πλοῖα καὶ στρατιώτας εἰς τὰς
 ὀλεμικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ κυριάρχου των. Πιθανὸν
 ὅτι ἡ Τύρος εἶχε δεσποτείαν τινὰ ἐπὶ τῶν ἄλλων
 πόλεων, ἢ κατεπίεζεν αὐτὰς, διὸ καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις
 τῆς Φοινίκης ἀμέσως ὑπεδέχθησαν τὸν Ἀλέξανδρον ὡς
 σωτῆρά των, καὶ ῥητῶς μάλιστα ἀναφέρεται ὅτι ἡ
 πόλις βορρᾶν περίφημος πόλις Ἄραδος (1) ἀμέσως ὑπε-
 ἀγή, προσφέρουσα χρυσοῦν στέφανον εἰς τὸν μέγαν δο-
 κτήτορα διὰ τοῦ βασιλέως τῆς Στράτωνος. Καὶ ἄλ-

(1) Ἡ Ἄραδος τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας.

λαί δὲ πόλεις ἀναφέρονται ὅτι ὑπετάγησαν προθύμῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐν αἷς καὶ ἡ Μάραθος καὶ ἡ Μιρέμη.

Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὁ πρῶτος κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἴσσο καθοδηγήσας τὸν στρατὸν εἰς φυγὴν, ἕως τετρακισχλίουσ ἄνδρας συναγαγὼν εἰς Ὀγγους, ἐξηκολούθησεν αὐτῶν μετὰ σπουδῆς, μέχρῃ οὐ τὸν Εὐρράτην ὀπισθεῦσεν αὐτοῦ παρεμβάλλων, ἐθέωρησεν ἑαυτὸν παντὸς κινδύνου ἀπηλλαγμένον. Ἠσχαλλε δὲ καὶ ἔλυπεῖτο ὁ τελευτῶσας μάλλον διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν οἰκείων του, ἢ διὰ τὴν ἄτιμον καὶ αἰσχρὰν αὐτοῦ φυγὴν, πρὸ πάντων κατέτρογεν αὐτὸν ἡ ἰδέα ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἡ ἑρωτάτη πασῶν τῶν Περσίδων, εὕρισκετο νῦν εἰς τὰ χεῖρας τοῦ ὑπερηράνου νικητοῦ. Ὡς δ' οὐδ' ἄλλως σκέδια τοῦ δορικτήτορος νὰ νοήσῃ ἡδύνατο (ὁ Δαρεῖος οὕτω μηδὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ δυνάμενος νὰ συλλάβῃ, ἐνόμιζεν ἀλαζονικῶς ὅτι ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλικῦ μεγαλείου καὶ ὕψους του ἰκανοποιεῖ τὸν μεγαν αὐτοῦ ἀντίπαλον, ἐξ οἰκείας τῆσ δῆθεν γενναιοπροσύνης προτεινῶν παραχωρήσεις τινα

Ἐν Μαρᾶθῳ λοιπὸν ὄντος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀφίκοντο δύο πρέσβεις, κομιζόντες εἰς αὐτὸν ἐπιστολὴν τοῦ Δαρεῖου, καὶ ἀπὸ γλώσσης εἰς αὐτὸν προτεινόντες νὰ παρῶσῃ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα τοῦ μεγάλου βασιλέως, δι' οὗ καὶ μόνου μέσου ἡδύνατο νὰ συνάψωσιν εἰρηνικὰς σχέσεις πρὸς ἀλλήλους. Οὕτω δ' εἶχεν ἡ ἐπιστολή.

« Ἀλέξανδρε !

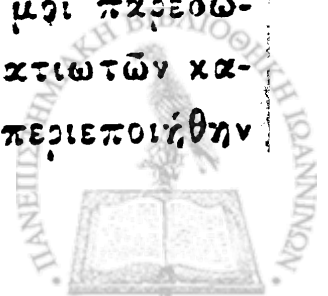
« Φίλιππος ὁ πατήρ σου ἦτο φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀρταξέρξου, ἀλλ' ὅτε διεδέχθη τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἄρσης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, καὶ προκάτοχος ἡμῶν, πρῶτος ὁ πατήρ σου ἤρξατο χειρῶν ἀδίκων, μηδὲν μὲν κακὸν παθῶν ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἐπιτιθέμενος δὲ κατὰ τῶν ἡμετέρων σατραπῶν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας· ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς παρελάβομεν τὴν ἀρχὴν, οὔτε σὺ ἐπεμψας τινὰ εἰς ἡμᾶς πρὸς ἀνανέωσιν καὶ διαβεβαίωσιν τῆς παλαιᾶς ἡμῶν φιλίας καὶ συμμαχίας, ἀλλὰ καὶ ἀπεναντίας μάλιστα μετὰ στρατιᾶς διαβάς τὴν Ἀσίαν, πολλὰ κακὰ εἰργάσθης εἰς τὴν Περσίαν. Τούτου δ' ἔνεκα κατέβημεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἡμετέρων λαῶν, προθυμούμενοι νὰ ἀμύνωμεν τὴν χώραν μας καὶ νὰ ἀνασώσωμεν τὴν πατρικὴν ἡμῶν βασιλείαν. Καὶ ἡμὲν μάχη τοιοῦτον ἔλαβε τέλος, οἷον ἐνέκριναν οἱ θεοὶ, ἡμεῖς δ' ἀναλαμβάνοντες ὑφὸς ὁμοίου ἀνταγωνιστοῦ, ἀπαιτοῦμεν ὡς βασιλεὺς παρὰ βασιλέως τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν τὰ ὑπὸ σοῦ συλληφθέντα, θέλοντες οὕτω νὰ ἔχωμεν τὴν φιλίαν σου, καὶ προτείνοντες συμμαχίαν μετὰ σοῦ, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀξιούμεν νὰ πέμψῃς πρέσβεις εἰς ἡμᾶς μετὰ τοῦ Μινίσκου καὶ τοῦ Ἀρσίμα, τῶν ἡμετέρων ἀγγέλων, οἵτινες νὰ λάβωσι παρ' ἡμῶν καὶ νὰ δώσωσιν εἰς ὑμᾶς τὰ πιστά. »

Ἡ σταλεῖσα ἀπάντησις παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου οὐδόλως συνεφώνει πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς. Ἐπέμφθη δὲ δι' εἰδικοῦ πρέσβειος, τοῦ Θερσίππου, μετὰ αὐστηρᾶς διαταγῆς νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ εἰς αὐτὸν τὸν Δα-

ρεϊόν, ἀποφεύγων πάσαν μετ' αὐτοῦ προφορικὴν διακρίνωσιν.» Οὕτω δ' ἔχει καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀλεξάνδρου.

«Οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι ἐλθόντες εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα μᾶς ἐκακοποίησαν, μηδὲν κακὸν μηδ' ἀδίκημα παρ' ἡμῶν παθόντες. Ἐγὼ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμῶν καταστάς, καὶ θέλων νὰ τιμωρήσω τοὺς Πέρσας, διέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀροῦ σεῖς πρῶτοι ἐδώσατε τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδοθηθήσατε τοὺς Περινηθίους, οἵτινες ἠδίκουν τὸν πατέρα μου, εἰς δὲ τὴν Θράκην, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς εἶχομεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ὁ Ὠχος ἔπεμψε στρατόν. Ὁ πατήρ μου ἀπέθανε φονευθεὶς ἀπὸ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας αὐτόν, τοὺς ὁποίους ὑμεῖς αὐτοὶ συνετάξατε, ὡς περὶ τούτου οἱ ἴδιοι ἐν ἐπιστολαῖς ὑμῶν ἀγερῶχος ἐκαυχήθητε. Ἀποκτείνεις τέλος τὸν Ἄρσην μετὰ τοῦ εὐνούχου σου Βαγῶου, ἔλαβες σὺ τὴν βασιλείαν τῶν Περσῶν οὐχὶ δικαίως, οὐδὲ κατὰ νόμον, ἀλλ' ἀδικῶν τοὺς Πέρσας, ἔκτοτε δὲ δὲν ἔπαυσες πέμπων καὶ δι' ἐμὲ χρήματα εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ εἰς ἄλλους Ἕλληνας, προτρέπων αὐτοὺς νὰ ἐγείρωσι πόλεμον κατ' ἐμοῦ, καὶ παντοιοτρόπως ἀγωνιζόμενος νὰ διαλύσης τὴν εἰρήνην, ἣν συνέδεσα μετ' αὐτῶν. Ἐνῶ λοιπὸν σὺ τοιαῦτα ἔπραττες, ἐξεστράτευσα καὶ ἐγὼ κατὰ σοῦ, ἀροῦ σὺ ἔκαμες ἀρχὴν τῆς ἐχθρας. Καὶ νικήσας πρότερον μὲν τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς σατράπας σου, νῦν δὲ καὶ σὲ τὸν ἴδιον, ἔχω εἰς τὴν ἐξουσίαν μου τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν σὺ μὲν μοὶ προσφέρεις, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι οἱ θεοὶ μοὶ παρέδωκαν. Καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῶν ἰδικῶν σου στρατιωτῶν κατέφυγον εἰς ἐμὲ μετὰ τὴν μάχην, τοὺς περιεποιήθη

μετὰ μεγαλοψυχίας, καὶ ἤδη ἐκόντες μένουσι παρ' ἐμοὶ καὶ συστρατεύουσι μετ' ἐμοῦ. Ἐλθέ λοιπὸν καὶ σὺ εἰς ἐμέ καὶ ἀναγνώρισόν με κύριον τῆς Ἀσίας. Ἄν δὲ φοβῆσαι μήπως ἐλθὼν πάθῃς κακὸν τι ὑπ' ἐμοῦ, πέμψον φίλους τινὰς νὰ λάβωσι τὰ πιστά. Ἄν ἔλθῃς πρὸς ἐμέ, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰ τέκνα σου δύνασαι νὰ λάβῃς ἄνευ λύτρων, καὶ ὅ,τι ἄλλο αἰτήσης, θὰ λάβῃς παρ' ἐμοῦ. Καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅταν στέλλῃς ἐπιστολὴν πρὸς ἐμέ, νὰ γράφῃς ὡς πρὸς βασιλέα τῆς Ἀσίας, καὶ ἂν ἔχῃς ἀνάγκην τινὸς, ζήτητοῦτο παρ' ἐμοῦ, θεωρῶν με κύριον ὅλων τῶν ἰδικῶν σου, εἰδεμένη, ἐγὼ θὰ θεωρήσω ὡς ἀδίκημα πᾶν τὸ ἐναντίον. Ἄν δ' ἀντιποιῆσαι ἀκόμη τὴν βασιλείαν, ὑπόμεινον καὶ ἀγωνίσθητι περὶ αὐτῆς καὶ μὴ με φεύγῃς, διότι ἐγὼ θὰ σὲ καταδιώξω ὅπου καὶ ἂν καταφύγῃς.»

Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἀποτυχὼν ἤδη εἰς τοὺς μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου συμβιβασμοῦ του, διασωθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ἤρχισε νὰ κάμνῃ μεγαλητέρας προπαρασκευᾶς, μελετῶν νὰ συγκροτήσῃ δευτέραν μάχην, ὁ δ' Ἀλέξανδρος προσήρχετο συγκαταλέγων μετὰ τῶν κατακτήσεών του καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Φοινίκης.

Τὸ παράδειγμα τῆς Ἀράδου παρηκολούθησαν καὶ ἄλλαι πόλεις, καὶ πρὸ πάντων ἡ Βύβλος, ἔτι δὲ καὶ ἡ πρὸς νότον κειμένη Σιδῶν, περὶ ἧς καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀναφέρεται ἐπεισόδιον.

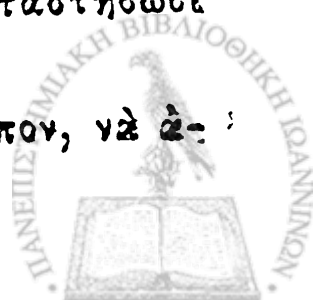
Ὁ βασιλεὺς τῆς Σιδῶνος (στράτων καὶ οὗτος;) διέμεινε πιστὸς εἰς τὸν Δαρεῖον, ἀλλ' οἱ ὑπήκοοί του, πρὸς οὓς λίαν τυραννικῶς ἐφέρετο, ἀποτινάξαντες τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, παρεδόθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ Ἀλέξαν-

δρος καθαιρέσας τῆς ἡγεμονίας τὸν Στράτωνα, διέταξε τὸν Ἡφαιστίωνα νὰ ἀνυψώσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὅποιον ἐκ τῶν κατοίκων ἔκρινεν ἄξιον τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως.

Ὁ Ἡφαιστίων κατέλυεν εἰς τὸν οἶκον δύο ἐπιφανῶν τῆς πόλεως ἀδελφῶν, καὶ εἰς τούτους προέτεινεν ἀμέσως τὸ διάδημα, ἀλλ' οὗτοι ἀπεποιήθησαν αὐτὸ, λέγοντες ὅτι κατὰ τοὺς ἐγχωρίους νόμους μόνον οἱ ἐκ βασιλικοῦ γένους καταγόμενοι δύνανται νὰ λάβωσι τὸ στέμμα τῆς χώρας. Ὁ Ἡφαιστίων θαυμάζων τὴν γενναιοψυχίαν τῶν δύο νέων τούτων ἀδελφῶν, «Δείξατέ μοι λοιπὸν, εἶπεν, ἄλλον τινὰ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ αἵματος καταγόμενον, ὅστις ἀναβαίνων ἐπὶ τοῦ θρόνου νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι ἀπὸ σᾶς τὸν ἔλαβε. — «Δὲν γνωρίζομεν ἄλλον τινὰ, ἀπεκρίθησαν οἱ δύο ἀδελφοί, τοσοῦτον ἄξιον τηλικαύτης ἀρχῆς, ὅσον τὸν Ἀβδαλλόμινον, ὅστις κατάγεται μὲν ἐκ βασιλικοῦ γένους, ἀλλὰ διὰ τὴν ἔνδειάν του κατήντησε νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν, καλλιεργῶν μικρὸν τινα κῆπον ἐκτὸς τῆς πόλεως, εἰς δὲ τὴν ἀπορίαν του ταύτην περιῆλθεν ἕνεκα τῆς ἀκεραιότητος τοῦ χαρακτῆρός του, ὡς τοιαύτη εἶναι ἡ μοῖρα πάντων τῶν τιμίων ἀνδρῶν. Ὁ Ἡφαιστίων διέταξε τοὺς δύο ἀδελφοὺς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν Ἀβδαλλόμινον καὶ νὰ τὸν στέψωσιν ἀμέσως βασιλέα Σιδῶνος. Εὐρόντες δ' οὗτοι αὐτὸν καθαρίζοντα τὸν κῆπόν του, ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ τὸν ἀσπασθῶσι καὶ νὰ τὸν ἐγκαταστήσωσι βασιλέα των.

«Καιρὸς πλέον, ὦ Ἀβδαλλόμινε, τῷ εἶπον, νὰ ἀ-

της τὰ ποταπὰ καὶ πενιχρὰ αὐτὰ φορέματα, καὶ νὰ
 βιβληθῆς τὴν πορφύραν τὴν ὁποίαν σοὶ φέρομεν.

Ὁ Ἀβδαλλόμινος περιέστη εἰς ἀπορίαν ταῦτα ἁ-
 ρίων καὶ ἠρώτησεν αὐτούς διατί δὲν ἠσχύοντο οὕτω
 τὸν χλευάζωσιν, ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ βεβαιοῦντες αὐτὸν
 δὲν τὸν ἐχλεύαζον, τὸν ἐπλυναν πρῶτον καὶ τὸν
 κθάρισαν, ἔπειτα δὲ τὸν περιέβαλον χρυσοκέντητον
 νδύαν καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα μετὰ τῆς
 ηκούσης εἰς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τοῦ τιμῆς.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων ἐχάρησαν μεγάλως γι-
 ὄσκοντες τὰς ἀρετὰς τοῦ νέου βασιλέως τῶν, ἀλλ'
 εροὶ, οἱ πλούσιοι πρὸ πάντων, ἐγόγγυζον παρρησίᾳ
 ριφρονοῦντες αὐτὸν διὰ τὴν προτέραν ἐλεεινὴν κα-
 στασίαν τοῦ.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος προσκαλέσας τὸν Ἀβδαλλόμινον
 εἰ ἐπὶ τινὰ χρόνον παρατηρήσας αὐτὸν, «Τὸ ἦθός σου
 ῥόντι, τῷ εἶπε, συμφωνεῖ μὲ τὰ λεγόμενα περὶ τῆς
 ννήσεώς σου, ἀλλ' ἐπιθυμῶ συγχρόνως καὶ ἐγὼ νὰ
 ούσω πῶς ἐβάστασας τὴν ἔνδειάν σου. — Εἶθε μὲ
 ἡν αὐτὴν ὑπομονὴν νὰ βαστάσω καὶ τὸ στέμμα, ἀπε-
 ἴθη ὁ Ἀβδαλλόμινος, αἱ χεῖρές μου αὐταὶ μοὶ ἐ-
 ρομήθουσιν τὰ ἀναγκαῖά μου καὶ οὐδενὸς ἐστερήθην,
 ὅτι καὶ δὲν εἶχον διόλου ἐπιθυμίας, γινώσκων κάλ-
 ιστα ὅτι ἡ πενία δὲν ἐπιφέρει τὴν λύπην, ἀλλ' ἡ ἐ-
 θυμία.»

Εὐαρεστηθεὶς τὰ μέγιστα ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς ἀ-
 ναντήσεως ταύτης τοῦ Ἀβδαλλομίμου, μεγάλην συνέ-
 χθεν ιδέαν περὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ νέου βασιλέως τῆς

Σιδῶνος, καὶ μίαν τῶν εὐφορωτέρων καὶ πλουσιωτέρων χωρῶν μετὰ τοῦ κράτους αὐτοῦ συνῆψεν.

Ἄπασα ἡ Συρία καὶ ἡ Φοινίκη ὑπετάγησαν ἤδη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, παρεκτός τῆς Τύρου. Ὀνομάζεται δὲ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὕτη πόλις «βασιλὴς τῆς θαλάσσης» διὰ τὰ ἄπειρα αὐτῆς πλοῦτη, καὶ τὸ μέχρι περὶ τῶν ῥάτων τοῦ τότε κόσμου ἐκτεταμένον ἐμπόριόν της. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Τύρος ἔκειτο ἐπὶ ἡπείρου, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐπεξέτεινε τὰ κτίριά της ἐπὶ βραχῶδους νησιδίου, ἡμίσεος περίπου μιλίου περιφέρειαν ἔχοντος καὶ χωρίζομένου ἀπὸ τῆς ξηρᾶς διὰ πορθμοῦ, ἦτοι διὰ στενοῦ βραχίονος θαλάσσης, χιλίων βημάτων πλάτος ἔχοντος. Καὶ τοιαύτην θέσιν προετίμων πάντοτε οἱ ἔμποροι Φοίνικες κατὰ πολλὰς περιστάσεις. Δύο δ' αἰῶνας καὶ ἡμισυὶν πρὸ τῆς ἐρόδου τῶν Μακεδόνων, ἡ ἡπειρωτικὴ Τύρος ὑπέστη μακρὰν καὶ τρομερὰν πολιορκίαν ἐπὶ δεκατρία ἔτη ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος, βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος. Καὶ δὲν ἀναφέρεται μὲν ὅτι ἡ πόλις κατεστράφη ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἔκτοτε φαίνεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς ξηρᾶς ἐγκαταλείψαντες τοὺς οἴκους καὶ τὰ ὑδραγωγεία των, ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν νῆσον.

Οἱ κάτοικοι τῆς νέας Τύρου θεωρήσαντες φρόνιμον νὰ συμβιβασθῶσι μετὰ τῶν ἤδη προσερχομένων Μακεδόνων πέμψαντες πρεσβείαν ἐκ τῶν ἐπισημωτέρων πολιτῶν, προσέφεραν εἰς τὸν δορικτήτορα κατὰ τὸ ἔθος τῶν τότε χρόνων χρυσοῦν στέφανον ἐξαισίου μεγέθους, ὡς δείγμα τῆς ὑποταγῆς των. Τὸ δείγμα ὅμως τοῦτο φαίνεται ὅτι δὲν ἤρρεσεν εἰς τὸν δορικτήτορα. Ὁ Ἀλέ-

ἄνδρος, θέλων κατὰ γράμμα νὰ καταστηθῆ κύριος γῆς τε καὶ θαλάσσης, ὑποκρινόμενος δῆθεν ὅτι δὲν ἐνεβάθυναεν εἰς τοὺς ἀποκρύφους σκοπούς των, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνήγγειλε φιλικῶς διὰ πρέσβων εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης ὅτι ἐπεθύμει νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτῆς, ἐπιλόγῳ νὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν Μελκάρτην, (1) τὸν ἐφέστιον θεὸν τῆς πόλεως. Συνήθως δὲ τὸν θεὸν τοῦτον οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον Τύριον Ἡρακλέα, καὶ τοι μὲν γὰλως διέφερε τοῦ ἰδικοῦ των Ἡρακλέους. Καὶ οἱ Τύριοι δ' ἀφ' ἐτέρου ἀπήντησαν δι' εὐσχήμονος ὑπεκφυγῆς ὅτι προθύμως μὲν παρεδέχοντο τὸν Ἀλέξανδρον νὰ προσφέρῃ τὴν θυσίαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει, ἀλλ' ὅτι ῥητὴν εἶχον κάμει ἀπόφασιν νὰ μὴ εἰσαγάγωσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς νέας Τύρου οὔτε Μκεδόνα, οὔτε Πέρσιν. Ἀγανακτήσας δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ τολμηρᾷ ταύτῃ ἀπαντήσῃ, ἅμα δὲ καὶ πειραχθεὶς εἰς τὸ φιλότιμον, ἀποπέμψας τοὺς πρέσβεις αὐτῶν μετὰ θυμοῦ, ἀπεφάσισεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του διὰ τῆς ἰσχύος τῶν ὀπλων. Ἀναμφιβόλως δὲ πρὶν πέμψωσι τὴν ἀπόφασιν των ταύτην οἱ Τύριοι, ἔκαμαν τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐγίγνωσκον ἤδη ποῖα ἔμελλον νὰ ἦναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀγερώχου των ταύτης ἀποκρίσεως, οὐδ' ἐκινήθησαν βεβαίως εἰς τοῦτο ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν των ἀγάπης, διότι ἦσαν ἤδη ὑποτελεῖς φόρου εἰς τοὺς Πέρσας, τὸ ἀτομικὸν δὲ μᾶλλον συμφέρον παρώτρυνεν αὐτοὺς εἰς τὸ κί-

(1) Ὁ Μελκάρτης τῶν Τυρίων ταυτίζεται μετὰ τοῦ Μολύχ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, εἰς ὃν συνήθως ἀνθρώπιναί θυσίαι πρόσσφέροντο.

νημα τοῦτο. Ἡ Περσικὴ αὐτοκρατορία δὲν εἶχεν εἰσ-
 ἔτι καταστραφῆ, ἢ δὲ ναυτικὴ αὐτῆς δύναμις ἐδέ-
 σποζε τῆς θαλάσσης, καὶ ὁ Δαρεῖος πρὸς τούτοις ἐτοι-
 μαζῶν νέον στρατὸν, ἔμελλε βεβραχίως νὰ συγκροτήσῃ
 νέαν μάχην μετὰ τῶν Μακεδόνων, δὲν ἦτο δὲ πιθα-
 νὸν ἐπὶ τέλους νὰ μὴ ἐπιτύχῃ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς
 τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐπιχειρήσιν, καὶ νὰ μὴ δυνηθῆ
 νὰ καταστρέψῃ τὸ ἰσχυρὸν βασίλειον τῆς Περσίας; Ἄν
 λοιπὸν οἱ «ἔμποροι ἡγεμόνες,» ὡς ἀπεκλήθησαν οἱ Τύ-
 ριοι, ἐπετύγγανον νὰ δείξωσι γενναίαν ἀντίστασιν,
 βεβραχίως ἤθελον καταστηθῆ μεγάλης εὐγνωμοσύνης καὶ
 περιποιήσεως ἄξιοι διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν πίστιν καὶ
 ἀφοσίωσιν. Πολλὰ δ' εἶχον οἰκροθεν διδόμενα ἐνθαρρύν-
 σεως, καὶ πρὸ πάντων τὸ ἀπόρητον τῆς θέσεώς των,
 καὶ ὅτι ἐν ὄρα ἀνάγκης ἤθελον λάβοι βοθηείας παρὰ
 τῆς ἀθηναῖς καὶ ἰσχυρᾶς ἀποικίας των, τῆς Καρχη-
 δόνος, εἰς ἣν εἶχον μεγάλας ἐλπίδας· ἀλλὰ καὶ πάλιν
 οὐκ ὀλίγον ἐδίσταζον περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ μέγας
 ἤδη παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐγένετο πάταγος, ὅτι ὁ Ἀ-
 πόλλων, οὐ τινος τὸ εἶδωλον ἐκ τῆς ἀρχαίας Τύρου
 μετεκομίσθη εἰς τὴν νέαν χάριν βοθηείας, ἰδίαν εὐνοίαν
 ἔχων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐφάνη εἰς πολλοὺς κατ' ὄ-
 ναν, λέγων ὅτι ἐπειδὴ δὲν τῷ ἤρσσκον τὰ ὑπὸ τῶν Τυρίων
 πρασσόμενα κατὰ τὴν πολιορκίαν, ἐμελέτα νὰ ἐγκα-
 λείψῃ τὴν νέαν Τύρον· οἱ δὲ κάτοικοι ὡς ἄνθρωπον
 αὐτομολοῦντα μετὰ μεγάλου ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ
 ἔδεσαν δι' ἰσχυρῶν σχοινίων τὸ ἄψυχον εἶδωλον εἰς τὸν
 θεὸν των Μελκάρτην, Ἀλεξανδριστὴν αὐτὸν ἀποκα-
 λοῦντες.

ἠπιχειρήσας δ' ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἀναλάβῃ τὴν πολι-
 καν τῆς (νέας) Ἰύρου, συγκαλέσας τοὺς τε ἐταίρους
 τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατοῦ, καὶ τοὺς ταξίαρχας
 τοὺς ἰλάρχας ἔλεξε τάδε·

Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, οὔτε κατὰ τῆς Αἰγύπτου
 ἴστω ὅτι μᾶς εἶναι ἀσφαλές νὰ ἐπέλωμεν, ἐνόσῳ οἱ
 σαι εἶναι κύριοι τῆς θαλάσσης, οὔτε τὸν Δαρεῖον νὰ
 αδιώξωμεν, ἂν ἀφήσωμεν ὀπισθεν ἡμῶν τὴν πόλιν τῶν
 ἰων ἀμφίβολον, καὶ τὴν Αἰγυπτον καὶ τὴν Κύπρον εἰς
 ἐξουσίαν τῶν Περσῶν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα μὲν, πρὸ
 των δὲ διὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα. Ἐνόσῳ ἡμεῖς
 προχωρῶμεν μὲ ἅπασαν τὴν δύναμιν ἡμῶν κατὰ
 Βαβυλῶνος καὶ τοῦ Δαρείου, οἱ Πέρσαι μὲ τὸν μέ-
 στόλον των κυριεύοντες τοὺς παραθαλασσίους τό-
 ρας, θὰ μεταφέρωσι τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἑλλάδα,
 ὅσον μάλιστα οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι μᾶς πολεμοῦσι
 εὐθέως, οἱ δ' Ἀθηναῖοι κωλύονται ἐπὶ τοῦ πα-
 τος νὰ πράξωσι τι καθ' ἡμῶν ἐκ φόβου μᾶλλον ἢ ἐξ
 οἰκίας πρὸς ἡμᾶς· ἀλλ' ἂν ἀπεναντίας ἡμεῖς καθυποτά-
 μεν τὴν Ἰύρον, ἅπασα ἡ Φοινίκη θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς
 ἡμᾶς, ἐπομένως δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν τῆς Φοινίκης, τὸ
 οἰκτικὸν εἶναι ἀνώτερον καὶ περισσότερον τοῦ Περσικοῦ,
 ὅτι δὲν θὰ ὑποφέρωσι βεβίως οἱ Φοινικες ναῦται καὶ
 ἐπιβάται των, ἅμα κυριευθῶσιν αἱ πόλεις των νὰ
 ἰσχυρῶσιν αὐτοὶ πλέοντες ὑπὲρ ἄλλων. Καὶ ἡ Κύ-
 ρος δ' αὐτὴ τότε εὐκόλως θὰ ὑποταχθῇ, ἢ καὶ ἐξ ἑ-
 δου θὰ κυριευθῇ διὰ θαλάσσης. Ἀφοῦ δὲ μὲ τὰς Μα-
 δονικὰς τριήρεις καὶ τὰς Φοινικικὰς ἐνώσωμεν καὶ τὰ
 οἰκτικὰ τῆς Κύπρου, βεβίως τότε κύριοι γιγνόμενοι τῆς

θαλάσσης, θὰ πλεύσωμεν ἀσφαλῶς ὅπου θέλωμεν, μὴ δόλως ἐνδοιᾶζοντες, κυριεύοντες δὲ μάλιστα καὶ τὴν Ἀγυπτον, οὐδεμίαν τότε ὑποψίαν θὰ ἔχωμεν περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν γῆς.»

Οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐπευφήμησαν εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἤδη πάντες ἐπιναγκῆς ἐθεώρησαν νὰ κυριεύσωσι τὴν ναυτικὴν ταύτη πόλιν. Ἄνευ στόλου ὅμως πῶς νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἀλώσιν τῆς Τύρου, καὶ πῶς νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῆς; Καὶ γὰρ μὲν αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐβεβαίωσε τὸ στρατόν του ὅτι εἶδε κατ' ὄναρ τὸν Τύριον Ἡρακλέα ὑποσχόμενον εἰς αὐτὸν τὴν ἐξ ὕψους ἀρωγὴν ταύτην ἀλλὰ «σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει.» Καὶ ἄλλα δὲ νεῖρα ἔλεγεν ὅτι εἶδεν ὁ Ἀλέξανδρος· τῷ ἐράνῃ ὁ σάτυρος τις ἔπαιζε μετ' αὐτοῦ μακρόθεν, ἀλλ' ὅτε πλησίαζεν εἰς αὐτὸν, ἐκεῖνος ἔφρουγε· τέλος δὲ μετὰ πολὺν ἀγῶνα καὶ μετὰ πολλὰς ἐνθέρμους παρακλήσεις καὶ ἐντόνους ἀπειλὰς ἐπλησίασε μὲν ὁ σάτυρος, ὁ Ἀλέξανδρος συλλαβὼν αὐτὸν, τὸν ἔσφιγγεν εἰς τὰς ἀγκάλας του. Οἱ μάντις ἐξήγησαν ἀξιόλογα τὸ ὄνειρον διαίρουντες τὴν λέξιν καὶ λέγοντες ὅτι ἡ λέξις σάτυρος ἐσήμαινε τὸ σά (ἔσται) Τύρος⁽¹⁾

Τὴν ἑξῆς ἡδὴ λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς ἐπιμνου θελήσεώς του νὰ καθιστᾷ τὰ ἀδύνατα δυνατὰ, περᾶσιν ἐντόνως νὰ συνενώσῃ τὴν νῆσον μετὰ τῆς στερεᾶς, ἀποχερσόων τὸν ἀποχωρίζοντα αὐτὴν πορθμῶν ἐρ' οὐ ἔμελλε νὰ στήσῃ τὰς πολιορκητικὰς μηχανὰς

(1) Σά ἀντι σή, Δωρικῶς.

ὧν τὰ στρατεύματά του ὤφειλον νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τὴν τειχῶν τῆς πόλεως. Ἐκ τῶν ἐρειπίων δὲ τῆς ἀρ-
 ρίας Τύρου ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεχείρησε νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ
 τὴν νέαν. Καὶ ἦτο μὲν ἡ θέσις τῆς πόλεως ἰσχυρὰ ἐκ-
 σεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τέχνης ὠχυρώθη ἐπὶ μᾶλ-
 λον. Καὶ τοι δ' ὁ διαχωρίζων τὴν νῆσον ἀπὸ τῆς ξη-
 ρῆς πορθμὸς ἦτο στενὸς, καὶ μόλις ἡμίσεος μιλίου πλά-
 ρος ἔχων, ὡς εἴρηται, βιαία θάλασσα συχνάκις ἐντὸς
 αὐτοῦ ἐμαίνετο, σφοδρὸς δὲ (δυτικὸς) ἄνεμος τρομερὰς
 οὐλάκις ἐντὸς αὐτοῦ διήγειρε τρικυμίας, δι' ὧν ἐν ἀ-
 κροῖ διάφορα κατεστρέφοντο ἔργα, καὶ τὸ ὕδωρ ἦτο
 κθὺ ἕως ὀκτωκαίδεκα περίπου πόδας, ὑψηλὰ δὲ πρὸς
 οὗτοις τείχη ἀκατεργᾶστου λίθου περιεκύκλονον καὶ
 περασπίζοντο τὴν ὅλην νῆσον, ἣτις ἔσωθεν μὲν εἶχεν
 πείρους πηγᾶς, ἔξωθεν δ' εὐκόλους ζωτροφίας καὶ
 πολεμεφόδικα ἐπρομηθεύετο διὰ τῶν πλοίων τῆς. Δύο
 πρὸς τούτοις ὑπῆρχον λιμένες, ὁ εἷς μὲν πρὸς τὴν Σι-
 ῶνα, ὁ δ' ἕτερος κατὰ νότον πρὸς τὴν Αἴγυπτον, οὗ-
 ται τὸ στόμιον διὰ μεγάλων περιεκλείετο ἀλύσεων.

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου μηδενὸς ὑπολειπόμενοι κατὰ
 τὴν δραστηριότητα, τὸ μηχανικὸν πνεῦμα καὶ τὴν
 αὐτικὴν νοημοσύνην, ἔβλεπον ἀμέριμνοι τὰ κινήματα
 τοῦ ἐχθροῦ καὶ λέγοντες πεποιθῶτως ὅτι ἦσαν ἐν
 ἀσφαλείᾳ ἀπέναντι ἀντιπάλου, ἐπαπειλοῦντος μὲν,
 ἀλλὰ καὶ μὴ τολμῶντος (βεβαίως κατὰ τὴν ιδέαν
 αὐτῶν), μηδὲ δυναμένου νὰ ἐπιχειρήσῃ ἰσχυρὰν ἔφοδον
 κατὰ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἀλλ' ἐλησμόνησαν, οὔτε κἂν
 συλλογίσθησαν ὅτι ὁ ἐχθρὸς οὗτος ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος!
 Καὶ ἐπεμψε μὲν οὗτος κήρυκας, ζητῶν τὴν παράδουσιν

των, ἀλλ' οἱ Τύριοι παρὰ πᾶν διεθνές δίκαιον, σφάξοντες τοὺς κήρυκας, ἔρριψαν αὐτοὺς ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Τοῦτο δὲ διηρέθισε τὴν χολὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπὶ μᾶλλον κατὰ τῶν Τυρίων.

Ἐπιχειρήσαντες οἱ Μακεδόνες νὰ ἐνώσωσι τὴν νῆσόν μετα τῆς ξηρᾶς, ἄφθονον ἐν τῷ ἅμα εὗρον τὸ πρὸς τοῦ ἀναγκαιοῦν ὑλικόν, καὶ τὰ μὲν πρὸς κατασκευὴν ἀπατούμενα ξύλα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν κέδρων τοῦ Λιβάνης (ὄρους), ἢ δ' ἠπειρωτικῆ (ἤτοι ἡ ἀρχαία) Τύρος μεγάλους καὶ ὀγκώδεις παρεῖχε λίθους, εὐκόλως δ' ἐνεπιγύνοντο πάσσαλοι εἰς τὸν ἰλυώδη ἐκείνον βυθόν, διὰ τῆς ἰλύος αὐτῆς ἐντὸς αὐτοῦ στερεούμενοι. Μεγάλη δ' ἅπαντες ἐδείκνυον προθυμίαν εἰς τὸ ἔργον, καθόσον μάλιστα ὁ Ἀλέξανδρος παρὼν λόγοις τε καὶ ἔργοις τοῦ ἐργαζομένουσ παραώτρυνε, παντοιοτρόπως συμπράττων καὶ ἀνακουφίζων αὐτοὺς, καὶ λέγεται μάλιστα ὅτι πρὸ κειμένου νὰ φέρωσι μέγαν ὄγκον χώματος ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Τυρίων, πρῶτος αὐτὸς πληρώσας κέρρινον χῶματός, τὸν μετέφερεν ὅπου ἦτο χρεία, τὸ δὲ παράδειγμα τοῦτο μεγάλην ἔσχεν ἐπιρροήν, διότι οἱ Μακεδόνες, ἀπλοῖ στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί, οὕτω βλέποντες τὸ βασιλέα ἐργαζόμενον, ἐν τῷ ἅμα τὰς χλαμύδας ἀπορρίψαντες, ἅπαν τὸ ἀναγκαιοῦν χῶμα ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῖ διὰ τῶν ὤμων αὐτῶν μετέγαγον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ ἔργον δὲν ἐφαίνετο τοσοῦτον δυσχερές, διότι τὸ ὕδωρ ἦτο ῥηχόν καὶ οἱ ἐργάται ἀπέχοντες πολὺ ἀπὸ τῶν πολιορκουμένων, δὲν ἠνωχλοῦντο ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας, οἱ δὲ Τύριοι ἀπὸ τῶν τειχῶν θεωροῦντες τὴν ἐπιχείρησιν, κατεγέλων τὴν μωρίαν κα

τὴν βλακείαν τῶν Μακεδόνων, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ὑπέρτερος τοῦ Ποσειδῶνος, τοιαῦτα ἐπιχειριζόμενος, καθόσον μάλιστα, ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ ἐγένετο βαθύτερον, ἡ ἐργασία καθίστατο βραδυτέρα, μετ' ὀλίγον ὅμως καὶ οἱ Τύριοι βλέποντες τοὺς Μακεδόνας μὴ ὀκνοῦντας νὰ ἐργάζωνται σπουδαιότερον, ἤρχισαν καὶ οὗτοι νὰ συλλογίζωνται σπουδαίως περὶ τοῦ πράγματος, καὶ ἤδη πολλὰς συναγαγόντες μηχανὰς περὶ τὰ τείχη, κατὰ τὸ μέρος μάλιστα, ὅπου τὸ χῶμα εἶχε προσεγγίσει, ἔρριπτον βέλη καὶ λίθους ὑπερόγκους κατὰ τῶν πολιορκητῶν, καὶ διὰ τοῦ στόλου των προσέτι ἐπερχόμενοι, καθίστων τὴν πρόσχωσιν δύσχερεστάτην καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἐπιτυχίας, καθόσον πρὸ πάντων οἱ εἰς τὸ ἔργον ἐνασχολούμενοι ἐπρόκειτο συγχρόνως νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ μάχωνται, ἀποκρούοντες τὰς προσβολὰς τῶν ἀντιπάλων των. Καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν μὲν αὐτῶν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ κατασκευασθῶσι δύο ξύλινοι πύργοι παρὰ τῆ ἄκρᾳ τοῦ χώματος, οὓς καὶ μετὰ δερμάτων καὶ διφθερῶν καλύψαντες οἱ πολιορκηταί, τηλεβόλους ἐπ' αὐτῶν ἔστησαν μηχανὰς, ἀποκρούοντες τὰς ἀπὸ τε τῶν πλοίων καὶ τῶν τειγῶν προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν, καὶ προχωροῦντες διὰ τῆς γενναίας καὶ ἀκαταδάμαστου αὐτῶν ἐπιμονῆς εἰς τὸ ἔργον· ἀλλὰ καὶ οἱ Τύριοι, ἄλλο καὶ οὗτοι μετεχειρίσθησαν μηχανά-νευμα. Ἐμπλήσαντες ξηρῶν κλημάτων καὶ ἄλλων εὐφλέκτων ὑλῶν πλοῖον φορτηγὸν καὶ ἐπιθέντες ἐπ' αὐτοῦ πίψαν, θεῖον καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπελθόντες διὰ τοῦ παραπλεύοντος στόλου των, κατέκαυσαν τοὺς δύο πύρ-

ιγους, ἐκ δὲ τῆς βίας τῶν κυμάτων καὶ τὸ ὄλον ἔργον κατεστράφη ὁμοίως.

Εἰς μεγάλην δ' ἀμηχανίαν περιῆλθε νῦν ὁ Ἀλέξανδρος, βλέπων τὸ δυσχερὲς τοῦ σχεδίου του, ὅπερ καὶ πολλῶν ἀνδρῶν τὸν ὄλεθρον ἐπήγαγε, καὶ ἤδη λέγεται ὅτι ἀπερᾶσισε νὰ ἄρῃ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον οὔτε πρὸς τὸν χαρακτῆρα, οὔτε πρὸς τὰ ἄλλα σχέδια τοῦ Ἀλεξάνδρου συνῆδεν, ὅστις ἔβλεπεν ἤδη ὅτι τὸ πᾶν ἐματαιοῦτο ἂν ἔμενεν ἀπρακτος ἢ κατὰ τῆς Τύρου πολιορκία του. Ἐπὶ τέλους δὲ κατιδὼν ὅτι μεγάλην εἶχεν ἀνάγκην στόλου, ἀπῆλθεν αὐτοπροσώπως εἰς Σιδῶνα μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν του καὶ τῶν Ἀγριάνων, σπεύδων νὰ συμπραλάβῃ ὅσας ἐκεῖ εὔρισκε τριήρεις, ἀλλ' ἡ τύχη ἀλλοίαν μορφήν παρέσχεν εἰς τὸ πρᾶγμα.

Καὶ ζῶν μὲν ἀφ' ἐνὸς ὁ γνωστὸς ἡμῖν ἀρχιναύαρχος τῶν Περσῶν Μέμνων, ἀξιόλογα συνέλαβε μέτρα, δι' ὧν, (διὰ τοῦ στόλου) μεγάλην ἠθέλεν ἐπιφέρει ἐν Πελοποννήσῳ ἀντίδρασιν κατὰ τῶν σχεδίων τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν πικρὴν αὐτοῦ καταστροφὴν ἐπαπειλοῦσαν, μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Μέμνονος, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας μὴ κατανοήσας τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐξαιρέτων σχεδίων τοῦ στρατηγοῦ, καιρίαν ἐπήγαγε πληγὴν εἰς τὸν στόλον, μεταβιβάσας τοὺς ἐν αὐτῷ Ἕλληνας μισθοφόρους εἰς τὴν ξηρὰν κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἴσσοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ οἱ τὴν κυβέρνησιν τοῦ στόλου ἀνκλιδόντες νῦν, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Μέμνονος Φαρνάβαζος, καὶ ὁ Αὐτοφραδάτης, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔλσιπεν εἰσέτι εἰς τὴν Κιλικίαν, οὐχὶ μόνον δὲν προπαρασκευάσθη-

γαν εἰς μεγάλην τινὰ καὶ σπουδαίαν ναυμαχίαν, ἀλλὰ
 εἰς ἀπεναντίας εἰς διαφόρους στολίσκους διαιρέσαν-
 τες τὸν στόλον αὐτῶν, περιεφέροντο λαφυραγωγοῦντες
 καὶ πυρπολοῦντες τὴν Λέσβον, τὴν Τένεδον, τὰς Κυκλά-
 δας καὶ τὴν Χίον. Οὕτω δ' ὁ μέγας στόλος τῶν Περ-
 σῶν μέρος μὲν ἔμεινεν ἀνενέργητος, μέρος δὲ προσωρ-
 μίσθη εἰς τὴν Κῶ, καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἐπὶ τέ-
 λους εἰς τὴν Σίφνον. Καὶ ἤλπιζον μὲν οἱ Πέρσαι ναύ-
 αρχοὶ νὰ πείσωσι τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Θηβαίους
 νὰ ἐγείρωσιν ἀνταρσίαν τινὰ κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου,
 ἀλλ' οὗτοι μὲν ἠρκέσθησαν μόνον νὰ πέμψωσι πρέσβεις
 εἰς τὸν Δαρεῖον, συνομολογοῦντες συμμαχίαν κατὰ τοῦ
 Ἀλεξάνδρου, μόνος δ' ὁ Ἄγρις, βασιλεὺς τῶν Λακε-
 δαιμονίων, ἔλθων αὐτοπροσώπως μετὰ μιᾶς μόνον τρι-
 ἄρεος εἰς τοὺς ἐν (Σίφνῳ) ναυάρχους τῆς Περσίας, ἐ-
 ζήτησε χρήματα καὶ δυνάμεις παρ' αὐτῶν, ἐπὶ λόγῳ νὰ
 μεταβῆ εἰς Πελοπόννησον, καὶ συνενοόμενος μετὰ τῶν
 ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ ἐν Μα-
 κεδονίᾳ Ἀντιπάτρου. Καὶ ἐδόθησαν μὲν εἰς αὐτὸν τριᾶ-
 κοντά τάλαντα καὶ δέκα τριήρεις, αἵτινες καὶ ἐπέμ-
 φθησαν εἰς τὸν ἐν Ταϊνάρῳ Ἀγησίλαον μετὰ παραγγε-
 λίας νὰ πλεύσῃ ὅσον τάχιον εἰς Κρήτην καὶ νὰ κατὰ-
 σγῇ αὐτήν, ἀλλ' ἡ περὶ τὴν Ἰσσον μάχη καὶ ἡ πολιορκία
 τῆς Τύρου ἀλλοίαν μορφήν παρέσχον εἰς τὸ πρᾶγμα.
 Οἱ σύμμαχοι τῶν Περσῶν ἕνεκα τῆς εἰς τὰ πρόσω
 προσόδου τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀποσπώμενοι ἀπὸ ἐκείνων,
 προθύμως προσήρχοντο εἰς αὐτὸν, ὡς κυριάρχην τῶν
 αὐτῶν θεωροῦντες. Περὶ τῆς ἀρχῆς δὲ τῆς ἀνοίξεως
 Γηρόστρατος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀράδου, καὶ ὁ τῆς Βύ-

Ελου ἡγεμῶν Ἐνυλος, ἀπολιπόντες τὸν Αὐτοφραδύτην καὶ τὸν Φαρνάβαζον, προσῆλθον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ ἱκανῶν πλοίων, ἅτινα συνενωθέντα μετὰ τῶν Σιδωνίων, ἀπετέλεσαν στόλον ὀγδοήκοντα περίπου πλοίων, συγχρόνως δὲ καὶ ἄλλαι τριήρεις ἀφίκοντο ἐκ Ῥόδου, καὶ ἕτερα πλοῖα ἐκ Σόλων καὶ Μαλλοῦ καὶ Λυκίας, πρὸς τούτοις δ' ἀφίκετο καὶ ὁ ἐξ ἑκατὸν εἴκοσι πλοίων συγκείμενος στόλος τῆς Κύπρου, ὥστε ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἤδη στόλον ἐκ τριακοσίων περίπου πλοίων συμποσούμενον. Καὶ ἐνόσῳ μὲν ὁ μέγας οὗτος στόλος ἠτοιμάζετο πρὸς ἀπόπειραν ναυμαχίας, ὁ Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν ἕλας τινὰς τῶν ἰππέων καὶ τοὺς ὑπασπιστάς, καὶ τοὺς Ἀγριῶνας, καὶ τοὺς τοξότας, ἐπήλθε κατὰ τῶν Ἀρχεϊκῶν φυλῶν τοῦ Λιβάνου, τῶν ληστρικῶν βίον μετερχομένων κατὰ τῶν ἐκεῖθεν διαβακινόντων ὁδοιπόρων, καὶ ἄλλα μὲν φρούρια ἐξεπόρθησεν, ἄλλα δὲ διὰ συνθήκης εἰς αὐτὸν παρεδόθησαν, συγχρόνως δὲ καὶ τετρακισχίλιοι αὐτῷ ἀφίκοντο στρατιῶται ἐκ τῆς Ἑλλάδος, κυβερνώμενοι ὑπὸ τοῦ Κλεάνδρου.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Τύριοι σκοπὸν εἶχον νὰ ναυμαχήσωσι μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀκολούθως ὁμῶς βλέποντες τὸν μέγαν αὐτοῦ στόλον, ἀφέντες τὰ περὶ ναυμαχίας σχέδιά των, περιορίσθησαν νὰ φυλάττωσι διὰ τριηρῶν τὰ στόμια τῶν δύο λιμένων των. Ἐν τῷ ἅμα δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἤρχισε νὰ ἐκπολιορκῆ καὶ νὰ προσέκλλη τὴν πόλιν. Καὶ ὁ μὲν Κύπριος στόλος κυβερνώμενος ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου προσδιωρίσθη εἰς πολιορκίαν τοῦ πρὸς τὴν Σιδῶνα (βορείου) λιμένος, οἱ δὲ Φοίνικες ὀδηγούμενοι ὑπ' αὐ-

τοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐτάχθησαν εἰς πολιορκίαν τοῦ πρὸς Αἴγυπτον (μεσημβρινοῦ) λιμένος. Καὶ ἔδειξαν μὲν οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἀκατανόητον τῶντι ἀντίστασιν, σιδηρᾶς σφαίρας πεपुरακτωμένας ῥίπτοντες διὰ μηχανῶν καὶ διὰ κεκαυμένης ἄμμου, εἰσδύοντες δὲ (διὰ κολουμβητῶν) ὑπὸ τὰ πλοῖα καὶ κόπτοντες τὰ σχοινία τῶν ἀγκυρῶν, ἐφ' ᾧ τε καὶ οἱ Μακεδόνες μετεχειρίζοντο εἰς τὸ ἐξῆς ἀλύσεις, ἀλλ' ἐπὶ τέλους οἱ πολιορκηταὶ κατώρθωσαν δι' ἀκατονομάστου γενναιότητος, ἐπιπίπτοντες δίκην ἐναερίων ὄντων, νὰ κάμωσι μέγα ῥήγμα κατὰ τὰ τεῖχη, δι' οὗ οἱ κάτοικοι ἀπεδιώχθησαν εἰς τὰ ὀχυρώματά των, κρατερὰ δὲ μάχη συνεκροτήθη εἰς τινὰς τῶν δημοσίων ἀγυιῶν, καὶ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπέπρωτο ἡδὴ νὰ πέσῃ ἢ εἰς τὴν πλοῦτην καὶ τὴν μεγάλην αὐτῆς δύναμιν ἐπαιρομένη ἀγέρωχος Τύρος.

Ἡ πολιορκία τῆς Τύρου θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν ἐπισημοτέρων ἐπεισοδίων τοῦ Περσο-μακεδονικοῦ πολέμου, διαρκέσασα ἐπὶ περίπου μῆνας, καὶ τελειώσασα τῇ 322 πρ. Χρ. Ἀπώλεσε δ' ὁ Ἀλέξανδρος κατ' αὐτὴν πολὺ πλειότερους τῶν ὅσοι ἐθανατώθησαν εἰς τὰς ἀχρι τοῦδε γενομένας μάχας καὶ ἀψιμαχίας μετὰ τῶν Περσῶν. Λίαν δὲ σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως οἱ Ἕλληνες ἐφέρθησαν, κατὰ τὰ εἰθισμένα τῶν τότε χρόνων, καθόσον μάλιστα καὶ οἱ Τύριοι συλλαβόντες πρὶν Μακεδόνας τινὰς, ἀνιλεῶς αὐτοὺς κατέσφαξαν. Ταῦτα δὲ διηρέθισαν μεγάλως τοὺς νικητὰς, οἵτινες καὶ μανιωδῶς ἐσπευσαν νὰ ἀνταποδώσωσιν εἰς τοὺς Τυρίους τὰ χεῖριστα, ἐφείσθησαν δὲ μόνον τὸν βασιλέα αὐτῶν Ἀ-

ζέμιλλον, κάταφυγόντα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μελαχάρτου· μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων αὐλικῶν του· καθότι ὁ Ἀλέξανδρος διετήρησε βαθύτατα τὴν πολιτικὴν νὰ σέβηται τὰ ἰερά καὶ νὰ ἐπικαλῆται τοὺς θεοὺς τῶν ἄλλων ἔθνων. Καὶ ὀκτακισχίλιοι μὲν τῶν ἄλλων κατοίκων ἀπωλέσθησαν κατὰ τὰς πρώτας στραγὰς, τριάκοντα δὲ χιλιάδες μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν ἐπωλήθησαν εἰς δουλείαν, ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ λέγεται ὅτι ἕως δισχίλιοι αἰχμαλωτισθέντες ἀπηγχονίσθησαν ἐπὶ τῆς παραλίας.

Ἡ πόλις ἐν τούτοις δὲν κατεστράφη ὀλοτελῶς, τὸν ἀντίον δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας οὐ μικρὸν φαίνεται ἀνθοῦσα. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἤγγισεν εἰς αὐτὴν ἀπερχόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, διὰ τῆς Τύρου, ὅπου καὶ ἤυρεν, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ ἴδιος πολλοὺς πιστούς.

Ἐνόσω δ' ἔτι ἐξηκολούθει ἡ πολιορκία τῆς Τύρου, πιστός τις εὐνοῦχος τῆς αἰχμαλώτου βασιίσσης τῆς Περσίας, Τίρεως καλούμενος, ἐπιτυχῶν νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἦυρε τὸ μέσον νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν δυστυχῆ σύζυγόν της, εἰς Σοῦσα διατρίβοντα, καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ βασιίσιςσα ἐτελεύτησε κατὰ τὸν τοκετόν. Ἐπὶ δὲ τῆ θλιβεραῖ τῆς εἰδήσει τοῦ εὐνοῦχου, πλήξας τὴν κεφαλὴν ὁ Δαρεῖος, «Ψεῦ τοῦ Περσικοῦ δαίμονος, ἀνεβόησε μετὰ πικρῶν δακρύων, ἡ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως οὐχὶ μόνον ζῶσα νὰ γίνῃ αἰχμαλώτος, ἀλλὰ καὶ τελευτήσασα νὰ μὴ ἀξιωθῇ βασιλικῶν τιμῶν. — Ἀλλὰ διὰ ταρῆν, βασιλεῦ, καὶ διὰ τὰς ἀνηκούσας τιμὰς, καὶ διὰ πᾶν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ γίνῃ, δὲν ἔχεις νὰ κάμῃς τὸ ἐλάχιστον πρ-

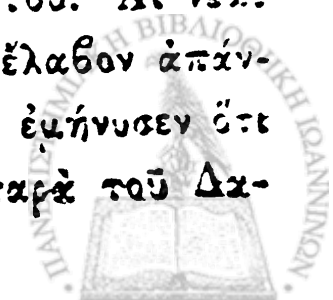
ἄπονον εἰς τὸν πονηρὸν δαίμονα τῶν Περσῶν. Καί
 ἴτε ἔζη ἀκόμη ἡ δέσποινα Στατεῖρα, καὶ εἰς τὴν μη-
 τέρα σου, καὶ εἰς τὰ τέκνα σου, δὲν ἔλειψε κἀνέν ἀπό-
 τὰ πρότερον ἀγαθὰ καὶ καλὰ; παρὰ μόνον νὰ μὴ βλέ-
 ψωσι τὸ ἰδικόν σου φῶς, τὸ ὅποιον ὁ κύριος (τοῦ παντός)
 Ωρομάσθης θὰ κάμη πάλιν νὰ ἀναλάβῃ λαμπρότερον,
 οὔτε ἀποθανοῦσα δ' ἐστερήθη τῆς ἀνηκούσης μεγαλο-
 πρεποῦς περιποιήσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ δάκρυα τῶν ἐχ-
 θρῶν ἐτιμήθη. Καθὼς ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι φοβερὸς εἰς
 τὰς μάχας, τειροτοτρόπως εἶναι καὶ ἀγαθὸς εἰς τὰς νί-
 κας του.» Ἀκρύσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος κατεταράχθη τὰ
 μέγιστα καὶ εἰς ἀτόπους ἐνέπεσεν ἐκ τῆς μεγάλης του
 λύπης ὑποψίας· εἰς τὰ ἐνδότερα δὲ τῆς σκηνῆς ἀνακά-
 λεσας τὸν θαλαμηπόλον·

«Ἄν καὶ σὺ μὲ τὴν τύχην τῶν Περσῶν δὲν μακεδο-
 νίζης, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς ἀδυνήρας, ἀλλ' ἐγὼ ὁ Δα-
 ρεῖος εἶμαι ἔτι κύριός σου, εἶπέ μοι σεβόμενος τὸ μέγα
 φῶς τοῦ Μιθροῦ, καὶ τὴν δεξιάν τοῦ βασιλέως σου, εἶπέ
 μοι μήπως κλαίω τὰ μικρότατα τῶν κακῶν τῆς Στατεί-
 ρας, ὅτε δ' ἔζη ὑπεπέσαμεν εἰς μεγαλητέρας συμφο-
 ράς, καὶ ἐπάθουμεν πολὺ φρικτότερα δυστυχήματα, πε-
 ριπεσόντες εἰς ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον ἐχθρόν; Πῶς ἄλ-
 λως βεβαίως ἠδύνατο νὰ φερθῇ ἀνὴρ νέος εἰς γυναῖκα
 τοῦ ἐχθροῦ του!» Ὁ Τίρεως περῶν εἰς τοὺς πόδας
 τοῦ βασιλέως, τὸν ἰκέτευε νὰ εὐφημῇ καὶ μὴτε τὸν
 Ἀλέξανδρον νὰ ἀδικῇ, μὴτε τὸν ἐλάχιστον νὰ πρῶσά-
 πτη μῶμον εἰς τὴν μνήμην τῆς ἀποθανούσης, μὴτε νὰ
 ἀφαιρῇ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του τὴν μέγιστην παρηγορίαν
 ὅτι ἐγκλήθη, ἀπὸ κενδρα ἀγώτερον τῆς ἀνθρωπίνης φύ-

σεως,» τοὺς δὲ λόγους του τούτους ἐπεβεβαίον ὁ θαλαμηπόλος διὰ φρικτῶν ὄρκων, ὅτι πιστὴ καὶ ἀγνή ἀπέθανεν ἡ βασίλισσα, καὶ ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ πρὸς τὰς γυναῖκας ἐγκράτεια τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο ἐπίσης μεγάλη, ὡς καὶ ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀνδρεία αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐχθρούς. Συγκινηθεὶς δὲ τὰ μέγιστα τότε ὁ Δαρεῖος ἐκ τῆς ζωνηρᾶς ταύτης διηγήσεως τοῦ θαλαμηπόλου, ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν· «Θεοὶ γενέθλιοι, ἀνεβόησεν, οἵτινες κυβερνάτε τὰς βασιλείας καὶ τὰ κράτη τῶν ἐθνῶν, ἐγὼ μὲν, δώσατέ μοι, νὰ ἐπικνορθώσω τὴν τύχην τῆς Περσίας, καὶ νὰ ἐπαναρέρω αὐτὴν εἰς τὴν προτέραν τῆς δόξαν, ὡς καὶ τὴν παρέλαβον, ὥστε νὰ ἀνταποδώσω εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰς χάριτας τὰς ὁποίας κατὰ τὴν συμφορὰν μου μοὶ παρέσχεν. Ἄν ὅμως ἦναι τὸ πεπρωμένον, κατὰ τὴν εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου νέμεσιν καὶ μεταβολὴν, νὰ λάβῃ τέλος ἡ βασιλεία τῶν Περσῶν, κἀνεὶς ἄλλος νὰ καθήσῃ μὴ ἐπιτρέψῃτε, παρεκτός τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰς τὸν θρόνον τοῦ Κύρου!»

Ἐγκαρδιωθεὶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ εὐνούχου ὁ Δαρεῖος, ἐπεμψε νέαν πρεσβείαν εἰς τὸ Μικηδονικὸν στρατόπεδον, προτείνων νέας διαπραγματεύσεις εἰρήνης, καὶ προσφέρων πρὸς ἐξαγορὰν τῆς οἰκογενείας του δεκάκιςχίλια τάλαντα, συγχρόνως δὲ καὶ παραχωρῶν εἰς αὐτὸν ἅπασαν τὴν πρὸς δυσμὰς τοῦ Εὐφράτου χώραν, ἐνταύτῳ δὲ καὶ τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς του. Αἱ νέαι αὗται προτάσεις τοῦ Δαρεῖου τὴν αὐτὴν ἔλαβον ἀπάντησιν ὡς καὶ αἱ πρῶται. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐμήνυσεν ὅτι οὔτε χρήματα καταδέχεται νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Δα-

είναι, οὔτε τῆς χώρας μέρος στέργει· νὰ τῷ δοθῆ ἄντι τοῦ ὅλου, καὶ ὅτι καὶ τὰ χρήματα καὶ ἡ χώρα εἶναι δικὰ του, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ δὲ, εἴτε θέλοντος, εἴτε μὴ θέλοντος τοῦ Δαρείου, δύναται νὰ νυμφευθῆ κατ' ἐρέσκειαν.

Σημειωτέον δ' ὅτι πρὶν δοθῆ ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀλεξάνδρου, αἱ προτάσεις τοῦ Δαρείου ἐρέθησαν εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Μακεδόνων ἀξιωματικῶν. « Ἄν ἡμῖν Ἀλέξανδρος, εἶπεν ὁ γηραιὸς καὶ πολύπειρος Παρμενίων, παρεδεχόμεν τὰς προτάσεις ταύτας τοῦ Δαρείου, καταλύων οὕτω τὸν πόλεμον, καὶ μὴ ριψοκινδυνεύων πλέον τὴν τύχην τῶν ὅλων διὰ τοῦ πολέμου. — Καὶ ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως ὁ νέος καὶ ἄπειρος εἰσέτι τοῦ κόσμου Ἀλέξανδρος, καὶ ἐγὼ τὰς παραδεχόμεν ἂν ἡμῖν Παρμενίων. » Ἡ ἀθάρτετος αὕτη ἀπάντησις εἰς τὸν γέροντα στρατηγὸν δεικνύει πόσον χαμερπῶς οἱ ἄλλοι ἀπὸ τῶν ἡμετέρων διέφθειραν τὴν καρδίαν τοῦ νέου μονάρχου, καὶ πόσον ἐντὸς αὐτῆς εἰσέδυσαν τὸ ἀγέρωχον καὶ ἡ ἀλαζονεία. Εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλομεν ἰδεῖ πλέον τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους διέποντα τὰς τύχας τῶν πόλεων κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ φιλοσόφου διδασκάλου του, οὐδὲ θέλομεν τολμήσει νὰ τὸν ἐξομοιώσωμεν (ὡς ἠλπίζομεν τοῦλάχιστον), πρὸς τὸν μέγαν τῆς ἀρχαιότητος φιλόσοφον στρατηγὸν, τὸν Ἐπαμεινώνδαν. « Μεγάλην, ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἠσθάνετο ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν, διότι ἔζων εἰσέτι οἱ γονεῖς του, οὔτινες ἤθελον χαρῆ τὰ μέγιστα βλέποντες τὰς λαμπράς τοῦ υἱοῦ των νίκας. » Ὁ Παρμενίων δὲν κατεῖχε θέσιν πατρὸς εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ εἰς αὐτὸν μέγα μέ-

ρος τῶν θριαμβῶν του δὲν ὤφειλεν ὁ νεαρὸς ἡγεμὼν ; Ἀλλὰ, καὶ ἀφ' ἑτέρου, ὀφείλομεν νὰ ἀναλογίσωμεν καὶ τὴν ἡλικίαν ἀμφοτέρων, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἐμαίνετο διὰ τὴν δόξαν. Ῥητῶς δ' ὁ Διόδωρος λέγει ὅτι τοὺς μὲν λόγους τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ἀποδοκιμάζων ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν δόξαν προτιμήσας πρὸ τὰς προτεινομένας δωρεάς, τοιαύτην ἀπόκρισιν ἔδωκεν εἰς τοὺς πρεσβεις, ὅτι, οὔτε ὁ κόσμος, ἂν ὑπάρχωσι δύο ἥλιοι, δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν ἰδίαν του διακόσμησιν καὶ τάξιν, οὔτε ἡ οἰκουμένη, ἂν δύο βασιλεῖς ἔχωσι ταυτοχρόνως τὴν ἡγεμονίαν, δύναται νὰ διαμένῃ ἄνευ ταραχῆς καὶ φιλονεικίας. Ἄν ὀρέγηται τὰ πρωτεῖα ὁ Δαρεῖος, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἄς σπεύσῃ νὰ πολεμήσῃ μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς μοναρχίας τῶν ὄλων, ἂν δὲ πάλιν καταφρονῇ τὴν δόξαν, καὶ ὀρέγηται τὴν ἡσυχίαν του καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, ἄς ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἄς ἐκτελῇ τὰς προσταγὰς αὐτοῦ, εὐχαριστούμενος νὰ βασιλεύῃ εἰς ἄλλους, ἀφοῦ ἐκ φυσικῆς του καλοκάγαθίας ὑποχωρῇ εἰς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἐξουσίαν.

Ὁ κατακτητὴς τῆς Τύρου ἐρρίψε νῦν ἄπασαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὄφειλε δὲ νὰ διέλθῃ τὸ πρῶτον διὰ τῆς Ἰουδαίας. Ἡ γῆ δ' αὕτη, ὡς γνωστὴν, ὑπῆρξεν ἢ ἑστία, ἢ χώρα τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναφερομένων πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, προφητῶν, (θεοπνεύστων) νομοθετῶν, κριτῶν, βασιλέων. καὶ οὐδεμίαν μὲν ἄλλη γίνεται μνεία περὶ τῆς διαβάσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῆς Ἰερουσαλήμ, ἀλλ' ὁ ἑλληνιστὴς συγγραφεὺς Ἰουδαῖος Ἰώσηπος ἀναφέρει λέ-

ἡμερῶς ὅτι ὁ δορικτῆτωρ ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερουσα-
 λὴμ, οὕτω πως ἐκ παραδόσεως διηγούμενος τὸ πράγ-
 μα. «Οἱ Ἰουδαῖοι ἀπαρνηθέντες νὰ δώσωσι ζωατρο-
 κες εἰς τοὺς Μακεδόνας κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τύ-
 βου, μὴ ὑποθέτοντες βεβαίως ὅτι ἤθελεν ἐπιτύχει ὁ Ἀ-
 λέξανδρος εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του, κατετρόμαξαν ἤδη
 κθόντες ὅτι ἐπῆρχετο κατ' αὐτῶν μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ
 στρατοῦ του, πῦρ πνέων ἀγανακτήσεως ἕνεκα τῆς τολ-
 μηρᾶς ἀπαντήσεώς των εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀποσπλέντας
 ἄρκετας, ὅτι δηλαδὴ σύμμαχοι ὄντες τοῦ βασιλέως
 τῶν Περσῶν καὶ ὄρκισθέντες νὰ μὴ φέρωσι τὰ ὅπλα
 ἐπ' αὐτοῦ, ὤφειλον φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ διατηρήσωσι
 τὸν ὄρκον των. Ἰαδδοῦς, ὁ μέγας ἀρχιερεὺς τῶν Ἰου-
 δαίων προθυμούμενος νὰ ἀποσοβῆσῃ τὸν ἐπαπειλοῦντα
 τὸ ἔθνος του κίνδυνον, λέγων ἐπι ὑπὸ θείας ὠδηγεῖτο
 πτασίης, δημοσίας πρότερον τελέσας δεήσεις καὶ θυ-
 σίας, ἠνέωξε τὰς θύρας τῆς πόλεως, καὶ ῥίπτων τὰ ὄρ-
 κη του εἰς τὸν Θεόν, προσῆλθεν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Λευι-
 τῶν καὶ τῶν ἐπισημοτέρων πολιτικῶν εἰς τὸ κατὰ
 τὴν Σερᾶ ἐστρατοπεδούμενον στρατόπεδον τῶν Μακε-
 δόνων. Καὶ εἶχε μὲν συνήθως ὁ Ἀλέξανδρος φιλάν-
 θρωπον ψυχὴν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος συνεκινήθη ἐπὶ
 πᾶλλον, βλέπων τοὺς σεβασμίους τούτους ἱερεῖς ἐν-
 εδυμένους μακρὰς καὶ λευκὰς στολὰς, καὶ τὸν ἀρχιε-
 ρεῖα περιβεβλημένον κυανθὴν καὶ χρυσοκέντητον στολὴν,
 ἐπὶ κεφαλῆς δὲ φέροντα μίτραν μετὰ χρυσοῦ πετάλου
 κατὰ τὸ μέτωπον, ἐφ' οὗ ἦτο τετυπωμένον τὸ ὄνομα
 τοῦ Θεοῦ. Ἀμέσως δ' ἐξελθὼν τῆς σκηνῆς του, ἐ-
 λινε τὸ γόνα ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως (ὀρησκειυτικῶν)

προσφέρων σέβας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ (ἀληθοῦς) Θεοῦ, ὅπερ ἦτο ἐγκεχαρχγμένον ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου. Μετὰ μεγάλων δ' ἀκολούθως περιποιήσεων καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων ὀδηγήσαντες τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, τῷ ἐδειξαν τὰς προφητείας τοῦ Δαυιὴλ, αἵτινες ἰσχυρίστων ὅτι ἡ αὐτοκρατορία τῶν Περσῶν ἐμελλε νὰ καταστραφῇ ὑπὸ ἑλληνοσ βασιλείας. (1) Θυσίας δ' ἐπὶ τέλους τελέσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπῆλθεν ἀρήσας τοὺς Ἰουδαίους ἐλευθέρους νὰ ζῶσι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν ἔθιμα.

Οἱ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Σύριοι βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ Φοίνικες καὶ Χαλδαῖοι ἐθαύμασαν βλέποντες τὸ παράδοξον τοῦτο κίνημα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καθόσον μάλιστα τὸ εὐερέθιστον αὐτοῦ γινώσκοντες, ἤλπιζον ὅτι παροργισθεὶς κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ αὐτῶν ἤθελε διατάξει νὰ λαφυραγωγῆσιν τὴν χώραν αὐτῶν, ὅπερ καὶ οὗτοι ὠρέγοντο.

Ὁ δὲ πολυπράχμων γέρον Περμενίων προσελθὼν καὶ αὐθις εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, «Πῶς, τῷ εἶπε, σὺ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου πάντες κλίνουσι τὸ γόνυ, παρέχεις τοσαύτην τιμὴν εἰς τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων;— Ἐγὼ δὲν ἐγονυπέτησα ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως, ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἱερωσύνης τοῦ ὁποίου οὗτος τιμᾶται. Ὅτε ἡμῖν εἰς τὸν Δαῖον (τῆς Μικηδονίας) τοιοῦτόν τινα εἶδον κατ' ὄνομα μὲ αὐτὰ τὰ φορέματα, καὶ ἐνώ ἐσυλλογιζόμεν πῶς νὰ κυριεύσω τὴν Ἀσίαν, οὗτος μὲ προσέτρεψε νὰ προθῶ εἰς

(1) Ὅρα τὰς σημειώσεις.

ν ἐπιχείρησίν μου, λέγων μοι ὅτι ἐκεῖνος ἤθελεν εἶ-
 και ὁδηγός μου. Καὶ ἐπειδὴ ἄχρι τοῦδε ἄλλον τινὰ
 βεδουμένον οὕτω δὲν εἶδον, εὐθὺς ἐνεθυμήθην τὴν καθ'
 νους ὀπτασίαν μου.» Καὶ περὶ τοῦ ἱστορικοῦ μὲν
 οὗτου οὐδένα λόγον ποιοῦνται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς,
 εἰς τὰ ὅμως ὅμοια τοῦ εἴδους, τούτου παραδείγματα
 ἀρχοῦσι παρ' ἄλλοις ἔθνεσι, κατὰ τοὺς μεταγενε-
 ῆρους χρόνους μάλιστα.

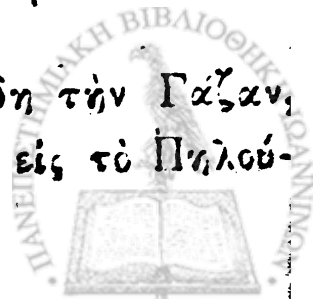
Νῦν δ' εἰς ἕτερον ὑπεκδύεται ἀγῶνα ὁ Ἀλέξανδρος,
 τὴν πολιορκίαν τῆς Γάζης (τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσης
 τῶν Φιλιισταίων).

Ἡ Γάζα κειμένη ἐπὶ γηλόφου ὑψηλοῦ ἐν μέσῳ ἀμ-
 ῦδους πεδιάδος, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ὄχυροῦ καὶ ὑψη-
 τοῦ τείχους. Ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πέρσου μονάρχου κυ-
 ρνῶν αὐτὴν εὐνοῦχος Βάτις ἰσχυρὸν ἀριθμὸν Ἀραβῶν
 πλοῦσας, ἀντέστη εἰς τὸν διὰ μηχανῶν μετὰ μεγά-
 ρης ὀρμῆς ἐπιτεθέντα ἤδη κατὰ τῆς πόλεως Ἀλέ-
 ξανδρον. Ἡμέραν δέ τινα ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος, φέρων
 ἐν στέφανον, κατὰ τὸ σῆμα, ἐτέλει θυσίαν τινὰ,
 φηγῆς σαρκοθήρον ὄρνεον ἔρριψε κατὰ συγκυρίαν εἰς
 τὸν ὄμιον τοῦ βασιλέως βωλὸν τινὰ ὃν ἐκράτει διὰ τῶν
 ποδῶν του· τὸ δ' ὄρνεον, (εἶτα) καθισθὲν ἐπὶ μίᾳς τῶν
 μετὰ τὴν πολιορκίαν μηχανῶν, συνελήφθη ἀμέσως.
 Ἐρωτηθεὶς ὁ μάντις Ἀρίστανδρος ἐξήγησεν οὕτω τὸν
 ὄμιον. «Γῆν μὲν πόλιν θὰ κυριεύσῃς, ὦ βασιλεῦ, καὶ
 ὡς πρέπει νὰ προφυλάττησαι τὴν ἡμέραν ταύτην.»
 καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ὑπακούων εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ
 μάντεως, ἐμεινε μακρὰν τῆς μάχης μέχρι βέλους βου-
 τῆς. Ἀλλ' ἀφῆκε οἱ Ἀραβες ἐκδραμόντες ἐκ τῆς πό-

λείως, ἐπέπεσον μεθ' ὄρμῆς κατὰ τῶν Μακεδόνων, πρὸς
 εἰς τὰς μηχανὰς αὐτῶν ἐπάγοντες. Καὶ μὴ δυνάμενοι
 μὲν πλέον νῆ κρατηθῆ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναλαβὼν τοὺς
 ὑπασπιστὰς αὐτοῦ, ὤρμησεν εἰς τὴν μάχην, καὶ ἐπανο-
 γαγὼν τοὺς εἰς φυγὴν τραπέοντας στρατιώτας του, περι-
 κλείσει καὶ αὐθις τοὺς ἐχθρούς ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀλλ'
 συγχρόνως τότε βέλους καταπελτικὸν κατὰ μίαν τῶν
 ἐπόδων ῥιφθὲν ἐκ τινος μηχανῆς, εἰσέδυσεν διὰ τῆς ἀ-
 σπίδος καὶ τοῦ θώρακος εἰς τὸν ὦμον τοῦ βασιλέως
 οὗτος δ' ὡς νεκρὸς ἔπεσε κατὰ γῆς. Καὶ γενικὴ μὲν
 ἐκ τούτου προῆλθε ταραχὴ, μετ' ὀλίγον ὁμῶς ὁ Ἀλέ-
 ξανδρος συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν, καὶ χαίρων ὅτι ἐπλη-
 γώθη, διότι οὕτως ἔβλεπεν ἐν μέρει ἐκπληρουμένην
 τὴν μαντείαν, νέας στήσας μηχανὰς, αἷ ἐκ Ἰύρου με-
 τεκόμισεν, καὶ χωρία ἰκανὸν περιχώσας κύκλῳ τῆς πό-
 λεως, ῥῆγμα ἐπήγαγε κατὰ τι μέρος τοῦ τείχους, δι' οὗ
 εἰσδύσαντες ἐντὸς τῆς πόλεως οἱ Μακεδόνες, ὀδηγούμε-
 νοι ὑπὸ τοῦ (ἐκ τοῦ γένους τῶν Αἰακιδῶν) Νεοπτο-
 λέμου, τὴν μὲν φρουρὰν ἀπασαν καὶ τοὺς λοιποὺς κα-
 τοίκους, ἕως δεκακισχιλίους συμποσομένους, ἐν στό-
 ματι μαχαίρας διήλθον, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά
 ὡς ἀνδράποδα ἐπωλήθησαν, τὸν δὲ κυβερνήτην Βάτιν,
 κατὰ μίμησιν δῆθεν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως εἰς τὸν
 Ἔκτορα πραχθέντων, δέσαντες τοὺς πόδας κατὰ τοὺς
 ἀστραγάλους, ὀπισθεν ἀμάξης ἔσυραν πέριξ τῶν τειχῶν
 τῆς πόλεως, κάτοικοι δ' ἐκ τῶν παρακειμένων πόλει
 κατόκησαν τὴν νέαν Γάζαν.

Ὁ στρατὸς τῶν Μακεδόνων ἀφείκει ἤδη τὴν Γάζαν,
 ἔφθασε μετὰ ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοπορίαν εἰς τὸ Πηλοῦ-

ὄν, τὴν ἀνατολικωτέραν πόλιν τῆς Αἰγύπτου, διελη-
 νύθη ἑκατὸν ἑβδομήκοντα μίλια κατὰ τὸ παράλιον τῆς
 εὐβοίου θαλάσσης καὶ διαβάς ἔρημον, ἀποτελοῦσαν
 φυσικὸν ὄριον τῆς χώρας. Παρέπλεε δὲ βεβαίως
 ἡ ὁστὸς τῶν Μακεδόνων, φέρων ζωοτροφίας καὶ
 ἄλλα χοιρώδη, καθότι οὔτε τροφαί, οὔτε νοπὸν ὕδωρ
 ἐκεῖ ὕδρον εὐρίσκετο. Οὕτω δὲ τὸ ἀρχαῖον βασιλείον
 ἐν Φαρκῶ πρόκειται νῦν γὰρ λάβη ἄνευ ἀντίστασι-
 ον ἡγεμόνα τὸν Ἀλέξανδρον, πρὸ πολλοῦ δ' αἰπε-
 τήσεις καθωμάλυναν τὴν ἐπὶ τούτῳ πορείαν τοῦ
 ἰσχυροῦ.

Δύο ἑκατονταετηρίδας πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀλε-
 ξάνδρου οἱ Ἕλληνες ἐπετρόπησαν ὑπὸ τοῦ φιλέλληνα
 Ἰαμμητίχου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, νὰ ἐγκαθιδρυ-
 θῶσιν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νείλου ποταμοῦ, καὶ ἤδη ἀ-
 τέλουν ἐπίσημον τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας.
 καὶ ἀπὸ τῆς κατακτήσεως μὲν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ
 Ἰαμβύσου, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Κύρου, ἐκλίνον οἱ
 ἰσχυροὶ (ἰκονομαχοί) τὸν ἀρχεῖνα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν
 ἐσποτῶν των, ἀλλὰ καὶ συχνάκις ἐζήτουν νὰ ἀποτε-
 λήσῃ αὐτὸν, θέλοντες νὰ ἀποσπασθῶσιν ὑπὸ τῶν
 Πέρσων, μεγάλοι δ' ἀπητυῦντο στρατοὶ προκειμένου
 ἵσχυρου νὰ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς ὑποταγήν. Ἐμίσησαν δ' οἱ
 ὑπόχθονες (Αἰγύπτιοι) τοὺς Πέρσας, ὡς μὴ ἔχοντες
 πόλιν ἀνεξιθρησκείαν καὶ ὡς ἀποβλέποντας πάντοτε
 ἐν βεβηλόνωσι τοὺς ξένους νεοὺς καὶ νὰ καθυβρίζωσι
 τοὺς θεοὺς τῶν ἄλλων ἔθνων, οἱ δ' Ἕλληνες ἀπεινο-
 υίας ἐλευθέρωτεροι καὶ ἀνεξιθρησκοὶ ὄντες, συνεφώνουν
 ὑπέκλιον μετὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ μετὰ σεβασμοῦ ἔθε-

ώρουν τὰ ἔθιμα αὐτῶν ὡς ἰδικά των. Ἐνῶ δ' ὁ Ἀλεξάνδρος ὑπὸ τοιούτου κατεχόμενος πνεύματος ἐπήρκατο ὡς φίλος τῶν αὐτοχθόνων Αἰγυπτίων, οἱ Πέρσαι μὴδεμίαν δυνάμενοι νὰ ἐπιφέρωσιν ἀντίστασιν, ἀπερὶ σὺρθησαν ῥαδίως. Ὁ ἰσχυρὸς σατράπης τῆς Αἰγύπτου Σαβάζης ἔπεσε κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἰσσοῦ μετὰ μεγάλων δυνάμεων, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ἕτερος, ἀλλὰ τὴν νὰ πράξῃ καὶ οὗτος; Φρουραὶ ἱκαναὶ δὲν ὑπῆρχον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς χώρας, οὐδὲν δ' ἄλλο ὑπελείπετο, εἰμὴ ἐκόντες ἀέκοντες Αἰγύπτιοι καὶ Πέρσαι μετ' ἀλαλαγμῶν χαρᾶς νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα εἰς τὴν νικητήν. Καὶ οὕτως ἡ Αἴγυπτος ἄνευ ἐλαχίστης ἀντιστάσεως παρεδέχθη τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀφήσας ἀκολούθως τὸ Πηλούσιον ὁ στρατὸς τῶν Μακεδόνων προέβη ἐντὸς τῆς χώρας, ἔχων τὸν Νεῖλον πρὸς δεξιάν, καὶ ὁ στόλος δ' ἐνταύτῳ παρηκολούθησεν διαβαίνων τὸν ποταμόν. Ἐφθασαν δὲ τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἡλιούπολιν, ἱερὰν καὶ περίφημον πόλιν, διαθρυλλουμένην διὰ τοὺς λαμπροὺς ναοὺς τῆς, καὶ εἰς ἡμέρας ἐπί τινα χρόνον προσωρινῶς διέτριψαν ὁ Πλάτων καὶ ὁ Εὐδοξος. Ἐντεῦθεν δ' ὁ Ἀλέξανδρος διαβὰς τὸν Νεῖλον, μετέβη εἰς τὴν Μέμφιδα, ἐνθα συνήντησε καὶ τὸν στόλον του.

Ἡ μεγάλη καὶ περίφημος Μέμφις, ἡ νῦν μὲν (ἐπὶ Ἀλεξάνδρου) πρωτεύουσα τῆς κάτω Αἰγύπτου, κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ὡς τοιαύτη τῆς ὅλης χώρας θεωρουμένη, ἔκειτο κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην

ἢ Νείλου (¹). Ἐνταῦθα δὲ θέλων νὰ δεῖξῃ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ὅτι ὁ νέος αὐτῶν ἡγευ-
 ν ἀντικαθίστα τὴν ἀρχαίαν μοναρχίαν, ἐπορεύθη
 ἐσήμεως εἰς τὴν ναὸν τοῦ Ἄπιος, προσφέρων θυσίαν
 τὸν ἱερὸν βουῦν, ὃν ὡς θεὸν ἐλάτρευον οἱ Αἰγύπτιοι,
 ἃ ἔνθα οἱ ἀρχατοὶ ἐγγυῖριοι βασιλεῖς ἐτέλουν τὰ κα-
 τὰ τὴν ἐνθρόνισιν νενομισμένα, συγχρόνως δὲ συνοι-
 ούμενος καὶ τὸν λαὸν, λαμπροὺς γυμνικοὺς καὶ μου-
 κικοὺς ἀγῶνας ἐτέλεσε μετὰ μεγάλων ἐπιδείξεων καὶ
 ἰσχυρῶν.

Ἐκ τῆς Μέμφιδος δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβὰς εἰς πλοῖον
 ἦεν εἰς τὸ Κύνωβον, κατὰ τὸ δυτικώτατον τῶν ἐπτὰ
 ποταμῶν τοῦ ποταμοῦ. Ἐνταῦθα δ' εἰς λωρίδα γῆς,
 ἀκῶτιν μὲν (ὑπὸ τῶν ἐγγυῖριων) καλουμένην, διαχω-
 ροῦσαν δὲ τὴν λίμνην Μαρεώτιδα (ἢ Μαρίαν) ἀπὸ
 τῆς θαλάσσης, ἐνέκρινεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ καταβάλλῃ
 ἐκεῖ θεμέλια νέας πόλεως, ὡς καταλληλοτάτην κρίνων
 ἐν θέσιν ταύτην. Ἀξιοθαύμαστος δὲ τῶντι ὁ Ἀλέ-
 ξανδρος ἐπὶ τῇ μεγαλονοίᾳ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν πε-
 ριτάσιν ταύτην. Θελήσας νὰ δώσῃ ἐπισημότητα εἰς
 τὴν θέσιν ἣν ἐξελέξατο, μετεποίησε καὶ αὐτοῖς εἰς ὄνει-
 ρον, χάριν τῶν πολλῶν, τὰ περὶ αὐτῆς, λέγων ὅτι
 ἐνὶ νύκτι λευκοτάτην ἔχων τὴν κόμην καὶ σεβάσμιος τὴν
 ἰσχυρίαν, μοι ἐφάνη καθ' ὕπνου, παρρηδῶν μοι τοὺς
 ἰσχυροὺς τούτους (ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας.)

«Νῆσος ὑπάρχει ἐντὸς τοῦ πολυκυμάντου ἁλίου,»

(¹) Κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ Δέλτα, ἔνθα κείται ἡ σημερινὴ κώμη
 Ἰεραχίνη

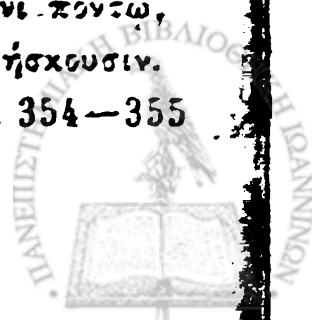
κειμένη ἔμπροσθεν τῆς Αἰγύπτου καὶ καλουμένη Φάρος.

Ἐγερθεὶς δ' ἐν τῷ ἄμα ἐκ τῆς κλίνης ὁ Ἀλέξανδρος, ἐβόησεν εἰς τὴν Φάρον, ἥτις τότε μὲν ἦτο εἰς ἔτι νῆσος, ἀκολούθως δὲ διὰ τῆς προσχώσεως προσκολληθεὶς εἰς τὴν ξηράν. Ἰδὼν δὲ μετὰ χαρᾶς τὸν τῶπον λίαν κατέλληλον ὡς συνιστῶμενον ἐκ ταινίᾳ χωριζούσης λίμνην μεγάλην καὶ θάλασσαν εἰς μέγα λιμένα περατούμενην, εἶπεν ὅτι ὡς κατὰ τὰ ἄλλα ἦτο θαυμαστός ὁ Ὀμηρος, οὕτω καὶ σοφώτατος ἀρχιτέκτων ὑπῆρχε, διαταγαὶ δ' ἐν τῷ ἄμα ἐδόθησαν ἵνα πραγματοποιήσῃσι τὸ προτεινόμενον σχέδιον περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς νέας πόλεως, καὶ νῦν διαγράψωσι τὸ σχῆμα αὐτῆς. Καὶ ἀνέλαθε μὲν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς ὁ περίφημος ἀρχιτέκτων Δεινοκράτης, αὐτὸς ἐκείτω ὅστις καὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἐτελείωσεν, ἡ δ' ἐργολαβία τοῦ σχεδίου ἀνετέθη εἰς τὸν Κλεομένην Νυκράτην, γενικὸν εἰσπράκτορα τῶν πόρων. Καὶ γῆ μὲν δὲν ὑπῆρχε λευκή, ὥστε δι' αὐτῆς νῦν διαγράψωσι τὸ σχέδιον, λαβόντες δ' ἄλφιτα παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἐπὶ τῆς μαλακῆς γῆς ἐσημείωσαν κυλιετήρῃ (καμπύλῃ) γραμμῇ, ἧς τὴν περιφέρειαν βαθεῖαι βάσεις ἐπεράτουν, σχῆμα γλαμύδος ἀποτελοῦσαι καὶ πρὸς ἀλλήλας συμπίπτουσαι. Καὶ εὐηρεστήθη μὲν ἐκ τούτου σχήματος ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως πτηνῶν ἀπειρα τὸ πλῆθος καὶ παντοδαπὰ τὸ γένος, ἀπὸ τῆς

(¹) Νῆσος (ἔπειτ' αἱ τρεῖς) ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,

Αἰγύπτου προπάρῃσι, Φάρον δὲ ἐκικλήσκουσιν.

Ὀμήρου Ὀδύσ. Δ'. 354—355

αὐτοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς λίμνης εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον
 προσερχόμενα καὶ νέφη ὁμοιάζοντα, οὐδ' ἐλάχιστον μέ-
 ρος ἀφῆκαν τῶν ἀλεύρων, ἐφ' ᾧ τε καὶ εἰς ἄκρον κατε-
 ἀράχθη ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς κακὸν οἰωνὸν θεωρήσας τὸ
 ῥαῖγμα, ἀλλ' οἱ μάντις προέτρεψαν αὐτὸν νὰ ἔχη
 ἄρρος, διότι ἢ ὑπ' αὐτοῦ κτιζομένη πόλις θέλει εἶ-
 θαι πλουσιωτάτη καὶ πολλῶν ἀνθρώπων θέλει κατα-
 ταθῆ τροφεύς.

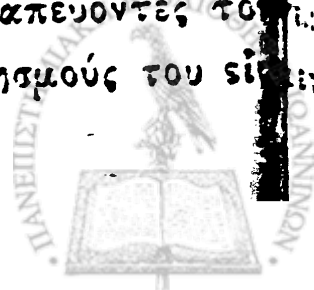
Ἐκ πρώτης δ' ἀφετηρίας οὕτω καλῶς ἐρρύμοτομήθη
 νέα πόλις, ὥστε νὰ διαπνέηται ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ πε-
 ἀγους πνεόντων ἀνέμων. Καὶ μακρὰ μὲν ἀγυιὰ διήρ-
 ετο τὴν πόλιν ἐκ τῆς κατὰ τὴν θάλασσαν πύλης πρὸς
 τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς λεγομένης Νεκροπόλεως, ἐ-
 ἔρα δ' οὐχ ἥττον μεγάλη μὲν, ἀλλὰ βραχυτέρα, διε-
 ταύρου αὐτὴν κατ' εὐθείας γωνίας πρὸς βορρᾶν ἀπὸ
 τῆς Μαρεώτιδος λίμνης, δι' οὐ σχεδίου καταψυχομένη
 πόλις πολλὴν παρεῖχεν εὐκρασίαν εἰς τοὺς κατοίκους
 ὑτῆς. Διέταξε δὲ πρὸς τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος νὰ οἰκο-
 δομηθῶσιν ἐντὸς αὐτῆς μεγαλοπρεπῆ κτίρια καὶ ἀνά-
 τορα, καὶ ὁ ἴδιος προσδιώρισε τὰ μέρη, ἐνθα ἔμελλον
 κατασκευασθῶσι ναοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Ἰσι-
 ρς, θεᾶς τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ποῖαν θέσιν ὤρειλον νὰ
 ἀθῶσι τὸ τεῖχος, αἱ ἀγοραὶ καὶ ἄλλα πρὸς τούτους
 κημόσια καταστήματα.

Οὕτω δ' ἀνηγέρθη ἢ ἐξ ὀνόματος τοῦ δορικτήτορος
 κληθεῖσα Ἀλεξάνδρεια, διατελοῦσα μέχρι τῆς σήμε-
 ριν ὡς πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Αἰγύπτου, ἢ μάλ-
 λον ἢ περιλαμβάνουσα ὅλον ἐν γένει τὸ ἐμπόριον τῆς
 Αἰγύπτου. Ἡ πόλις δ' αὕτη ἔχουσα περιφέρειαν δε-

καπέντε μιλίων καὶ ἀριθμοῦσα πληθυσμὸν τριακοσίων
χιλιάδων κατοίκων καὶ ἄλλων τοσούτων χιλιάδων δευ-
τέρων, μεγάλας ἔκαμε προόδους ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊαίων
διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατέ-
στασα δευτέρα πόλις τῆς οἰκουμένης μετὰ τὴν Ῥώ-
μην. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δ' ἡ Ἀλεξάνδρεια κατέστη πα-
ρίφημος διὰ τοὺς μαθηματικούς τῆς, τοὺς φιλοσόφους,
καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν λαμπρὰν βιβλιοθήκην τῆς.

Ὁ θεμελιωτὴς τῆς περιφήμου ταύτης πόλεως ἐπέ-
χειρήσῃ νῦν νὰ κἀμῃ τολμηρὰν καὶ ἐπικίνδυνον ἐκδρο-
μὴν ἐντὸς τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου ἐπὶ κεφαλῆς ἀποστα-
σιατος στρατοῦ. Κἀὶ πολιτικὰ μὲν μέτρα καὶ προσωπικῶς
κενοπροσύνη ἀφ' ἑνὸς, περιέργεια δὲ καὶ ἔμφυτος ῥο-
μαντικὴ ἀφ' ἑτέρου ῥοπή εἰς ἐκτάκτους ἐπιχειρήσεις
ᾤθησαν εἰς τοῦτο τὸν Ἀλέξανδρον. Πᾶς Αἰγύπτιος βα-
σιλεὺς ἐλέγετο υἱὸς τοῦ Ἀμμωνος. Προσῆρχετο δὲ νῦν
καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν ἐν μέσῳ τῶν ὄψεων κείμε-
νον ναὸν τοῦ Ἀμμωνος. Εἶναι δ' αἱ ὄψεις γλοερὰ καὶ
θαλερὰ νησιδία, κείμενα μὲν (ὡς ἐν θαλάσῃ) ἐν τῷ
μέσῳ τῆς ἐρήμου, ποτιζόμενα δὲ ὑπὸ πηγῶν καὶ ρυά-
κων, καὶ σκιαζόμενα ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ καρποφόρων δέν-
δρων, οἷον φοινίκων καὶ ἐλαιῶν. Ἐλέγετο δ' ὅτι ὁ μυσ-
στηριώδης θεὸς Ἀμμων ἐκ τῆς χώρας τῶν Αἰθιοπῶν
ἐντὸς ἱερᾶς λέμβου καταβὰς εἰς τὰς ἑκατομύλους
Θήβας, διῆλθε τὴν ἔρημον καὶ ἀνεπαύθη ἐκεῖ, παρέ-
χων μυστηριώδεις ἀπαντήσεις εἰς τοὺς προσερχομένους
εἰς προσκύνησιν τοῦ μαντείου. Πέριξ δὲ τοῦ ναοῦ τούτου
τοῦ κατώκουν ἱερεῖς (ἀναχωρηταί), θεραπεύοντες τὸν
θεὸν τοῦτον καὶ ἀπαγγέλλοντες τοὺς χρησμούς του εἰς τὴν

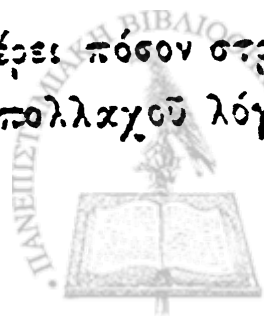
οὓς ἐρωτῶντας αὐτόν. Ἦτο δ' οὐχὶ μόνον εἰς τὴν
 Αἴγυπτον διαδεδομένη ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ τούτου,
 ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ βόρειον παράλιον τῆς Ἀφρικῆς, καὶ
 εἰς πολλὰ πρὸς τούτοις μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς
 Μικρᾶς Ἀσίας. Διάφοροι δ' ἀποστολαὶ παντοειδῶν πο-
 τυτίμων δώρων ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων προσεφέροντο
 εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀμμωνος ὑπὸ διαφόρων ἡρώων, βα-
 σιλέων, στρατηγῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν, σπευ-
 δόντων νὰ λάβωσι χρησμούς περὶ παντοίων ἀντικειμέ-
 νων, ἤτοι περὶ συστάσεως ἀποικιῶν, περὶ διακηρύξεως
 πολέμων, περὶ ἐπιτυχίας καὶ μὴ διαφόρων ἐπιχειρή-
 των καὶ τῶν τοιούτων. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς δὲ καὶ ὁ
 Περσεύς, οἱ ἐν τῇ μυθολογικῇ γενεαλογίᾳ μέγα κατέ-
 οντες μέρος, λέγεται ὅτι ἀφίχθησαν εἰς τὴν Λιβυκὴν
 ἔρημον. Πασίγνωστον δ' ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ ὄλβῳ μεγα-
 αυχῶν καὶ διαθρυλούμενος Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς
 Λυδίας, πέμψας ἄλλοτε νὰ ἐρωτήσῃ ἂν ἦτο καλὸν νὰ
 ἐπιχειρήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, συνώδευσε τὰς
 σωτήσεις του διὰ πλίνθων ἐκ χρυσίου κατεσκευα-
 μένων. Ἡ δοθεῖσα δ' εἰς αὐτὸν ἀπάντησις ἦτο ὅτι
 Κροῖσος "Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει." Ἦ-
 νος ὅμως ἀρχὴν, τὴν ἰδικήν του ἢ τὴν τοῦ ἐχθροῦ;
 ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ δόλιος Σπαρτιάτης, δις εἰς τὴν
 ἔρημον ταύτην εἰσέδυσεν αὐτοπροσώπως. Μεγάλας δ'
 ἐπὶ εἰς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον ὁδοιπορίαι παρεῖχον δυσκο-
 λίας καὶ δι' ἄλλα μὲν, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν
 οὐ ὕδατος, τὸν μέγαν καύσωνα καὶ τὴν ἀενάως διε-
 χειρομένην ὑπερβολικὴν ἄμμον. Καμβύσης, ὁ δεύτερος
 ἐπὶ τὸν Κύρον μονάρχης, τῆς Μηδοπερσικῆς δεσπο-

τείας, ἐξελθὼν τῶν Αἰγυπτιακῶν Θηβῶν, ἤγα-
 σθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν διαθρυλλουμένην ὄαριν
 Ἄμμωνος. Προσῆρχετο δὲ μέγαν ἄγων στρατὸν,
 σκοπῶ βεβαίως κατακτήσεως. Μετὰ ἑπταήμερον ὁδ-
 πορίαν ἀπώλεσθη εἰς τὴν ἔρημον μετὰ τοῦ στρα-
 του, εἴτε δι' ἔλλειψιν ὕδατος, εἴτε καταποντισθῆ-
 ὑπὸ τοῦ διεγερθέντος ἀμμοσίφωνος.

Εἰς θείαν δ' ἀρωγὴν ἀπεδόθη νῦν τὸ ἀκόλουθον. Σ-
 ἦθος, ὅταν μάλιστα πνέωσι νότιοι ἄνεμοι κατὰ
 ἔρημα ἐκεῖνα μέρη, τοσαύτη συσσωρεύεται ἄμμο-
 ῶστε παντάπασιν ἐξαφανίζονται τὰ σημεῖα τῆς ὁδοῦ
 οὐδὲ γινώσκει ὁ διαβάτης ποῦ νὰ διευθύνῃ τὰ βήμα-
 ἐντὸς ἀμμώδους πελάγους εὐρισκόμενος, καὶ μηδὲν
 σημεῖον τῆς ὁδοῦ ἀπνευῶν, οὔτε ὄρη, οὔτε δένδρα,
 οὔτε γήλορον. Ἐνῶ δ' ὁ στρατὸς οὕτω περιεπλανᾶτο
 καὶ οἱ ὀδηγοὶ ἦσαν εἰς ἀμηχανίαν ποίαν πορείαν
 λάβωσιν, ἀπροσδοκῆτως δύο δράκοντες ἀνθρωπίνην φ-
 νήν ἐκβάλλοντες, ἐνεφανίσθησαν πρὸ αὐτῶν, καὶ τοῦ-
 μὲν ἔπλασεν ὁ μῦθος πρὸς ἐξόγκωσιν τῆς δυσχερείας
 τοῦ ἔργου, πρᾶγματι ὄμως δύο κόρακες ἐφάνησαν
 πτάμενοι πρὸ τοῦ στρατεύματος, οἵτινες καὶ ἐξέβα-
 λόντο τῆς ἀπορίας, καὶ τούτους ἀπεφασίσθη νὰ λα-
 βωσιν ὡς ὀδηγούς, ἀκολουθοῦντες τὴν πτησιν αὐτῶν.
 Καὶ ἐθεωρήθη μὲν τοῦτο ὡς θεία μεσολάβησις, ἀλλ'
 λέγεται ὅτι τὰ πτηνὰ ταῦτα κατὰ τὴν Ἀρρικαντὴν ἔ-
 ρημον διὰ τῆς ἐμφανίσεώς των συνήθως δεικνύουσιν ὅ-
 ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχουσι φρέατα.

Οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν ἀναφέρει πόσον στρα-
 τὸν παρέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος, καί τοι πολυχροῦ λόγος

ἔται περὶ καμήλων καὶ ἄσκων πρὸς μετακόμισιν
 ἴτος. Ὀλίγον δὲ διατρίψαντες χρόνον οἱ Μακεδόνες,
 ὅς ἐξοικονόμησιν τοῦ ἀναγκαιούτου ὕδατος εἰς τὸ
 εἰραιτώνιον, ἐπίσημον πόλιν τῶν Κυρηναίων, ὧν τοὺς
 ἄσους καὶ τὰ δῶρα λίαν εὐμενῶς (βεβαίως) παρεδέ-
 η ὁ Ἀλέξανδρος, ἐκεῖθεν ἐξήκολούθησαν τὴν πο-
 ἴαν των, μηδεμίαν ἀπαντήσαντες ἄλλην πόλιν, ἀλλ'
 εὐλίγας δοκιμάζοντες δυσκολίας ἕνεκα τοῦ διεγει-
 μένου τρομεροῦ κονιορτοῦ. Μετὰ τέσσαρας δ' ἡμέ-
 ρας τὸ ἐν τοῖς ἄσκοις τοῦ στρατεύματος ὕδωρ ἐξέ-
 ῆκε, καὶ πάντες ἤδη ἠσθάνοντο τὴν φρίκην τῆς δί-
 ος δι' ἄλλειψιν τοῦ ὕδατος. Μεγάλη βροχὴ ἐν τού-
 τῳ ἔπεσε, καὶ τοῦτο ἐθεωρήθη ὡς δῶρημα προνοίας,
 ὅσον μάλιστα τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι σύνηθες κατὰ
 τὰ μέρη ταῦτα, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἦν κατέχουσι
 ἰσχυρὰ παρὰ τῆ διακεκαυμένη ζώνῃ μαστιζονται ὑπὸ
 οὐρανίας.

Ὀκτώ ἡμέρας φαίνεται ὅτι ἐδαπάνησεν ὁ Ἀλέξαν-
 δρος, μεταβαίνων ἐκ τοῦ παραλίου τῆς Μεσογείου εἰς
 τὴν διαβόητον ὄασιν τοῦ Ἄμμωνος. Ἰσθαύμασσαν δὲ τὰ
 ἰσχυρὰ οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον βλέποντες τὴν ἐν
 τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου ὄασιν ταύτην, ἣτις ἦτο κατὰ
 τὸν ἄντρον, καὶ κατὰ πλεῖστον τῶν δένδρων, ἥτοι φοινίκων,
 καὶ ἐλαιῶν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἄλλας ὄρυκτὸν ὑπῆρχε,
 κατὰ τὴν ὄασιν ταύτην, διαφανές ὡς κρύσταλλος, ὕ-
 ερ καὶ οἱ ἰσθμῶς ἐντὸς κοιτίδων πλεκτῶν ἐκ φαινί-
 των (¹) ἐμβάλλοντες, προσέφερον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ

(¹) Τῶν χυδαίστη τὴν σήμερον λεγομένων, ζεμπιλιων.

τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν αὐλικῶν ὡς δῶρον ἐκλεχθέντα τὸ δ' ἄλλας τοῦτο μετεχειρίζοντο οἱ Αἰγύπτιοι εἰς θυσίας ὡς πολὺ καθαρώτερον τοῦ θαλασσίου ἄλατος.

Ἐπῆρχε δὲ καὶ ἀλλόκοτος πηγὴ ἐντὸς τῆς ὁκάτου τῆς ταύτης, μηδεμίαν φέρουσα ὁμοιότητα πρὸς ἄλλαν τῆς γῆς ἀναβρυσάσας πηγάς. Καθόσον προὔχῃρει ἡμέρα, τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ταύτης ἐγίνετο ψυχρότερον καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν καθίστατο ψυχρότατον, κολουούθως δὲ, καθόσον ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς τὴν δύσην, τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ἐγίνετο θερμότερον, καὶ περὶ μεσονύκτιον ἦτο θερμότατον.

Καὶ ἐξ ἄλλων δὲ διαφόρων πηγῶν ὕδατος ἐφάνετο ὅτι ἡ ὁκάσις αὕτη ἦτο προωρισμένη ὑπὸ τῆς φάσεως εἰς τὴν λατρείαν τοῦ θεοῦ τούτου. Τὸ κατὰ τὴν εἴσοδον δὲ μάλιστα τοῦ μαντείου κείμενον εἶδωλον τῆς σφιγγὸς παρεῖχεν ἰδιαιτέραν σοβαρότητα κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο.

Τὸ σχῆμα τοῦ ἐν τῷ ναῷ θεοῦ ἦτο **Κριοπρόσωπον**, ἦτοι σχῆμα ἀνθρώπου ἔχοντος κεφαλὴν καὶ κέρατα κριοῦ. Παντοειδῆ δὲ κοσμήματα καὶ δῶρα τῶν εὐλαβῶν περιεκόσμων, ὡς εἴρηται, τὸ εἶδωλον τῆς θεοῦ τούτου, οἱ δὲ προσδιωρισμένοι, ὡς εἴπομεν, ὄγδοι ἦκοντα ἱερεῖς εἰς θεραπείαν τοῦ εἰδώλου, περιήγοντο αὐτὸ ἐν λιτανείᾳ κατὰ ἐπισήμους ἐορτὰς καὶ περιστάσεις, δέσποιναι δὲ καὶ παρθένοι παρηκολούθουν ἀγούσασαι ὕμνους. Τοιαύτη δὲ συνοδία ἐξῆλθε νῦν εἰς τὸν ἐπίσημον προὔπαντησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις καὶ ὡς ἀπαγγελλήθη εἰς τὸν ναόν, ὅπου καὶ ὁ ἀρχιερεὺς παρέσχετο εἰς αὐτὸν τὰς ζητηθείσας ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις.

αὐτοῦ· εἰσῆλθε δὲ μόνος ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ ἐνδότερα
 τοῦ μαντείου τούτου, καὶ τί μὲν εἶδεν, ἢ τί συνέβη
 αὐτῷ, εἰς οὐδένα ἄλλον ἀπεκαλύφθη, ἀπλῶς δὲ μόνον
 εἰδόμενος ὅτι καλὰς ἔλαβε πληροφορίας καὶ ἀπαντήσεις
 εἰς τὰ ἐρωτώμενα, εἰς διαφόρους δὲ, φυσικῶς τῷ λόγῳ,
 ἐβόησαν εἰκασίας οἱ περὶ αὐτὸν, καὶ οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι
 πρῶτος λόγος, ὃν οὗτοι ἤκουσαν ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἀπ-
 οθύνειν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἤτο· «Χαῖρε, ὦ παῖ.» Οὗ-
 τος δ' ἀπήντησεν. «Ἔστω, ὦ πάτερ· δός μοι δὲ παν-
 τὸς τοῦ κόσμου τὴν ἀρχήν.» Καὶ ἄλλοι δὲ ἀντὶ τού-
 του διέδωκαν ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς θελήσας νὰ λαλήσῃ ἐλ-
 ληνιστὶ καὶ προθυμούμενος νὰ προσείπῃ τὸν Ἀλέξανδρον
 ἐκ τῆς λέξεως ὦ παιδίον, ὑπέπεσεν εἰς βαρβαρισμὸν,
 ἄγων ὦ παιδίος, ὅπερ ἀσμένως παρεδέχθη ὁ Ἀλέξαν-
 δρος, διαλυόμενον εἰς τὰς δύο λέξεις, ὦ παῖ-Διός, ἐξ οὗ
 καταφάνεται ἢ ἐκ Διὸς γέννησις τοῦ Ἀλεξάνδρου· τε-
 λευταῖον δ' ἐκ πάντων τούτων ἐσχηματίσθη ἢ παράδο-
 ξος ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἠρώτησε τὸν χρησμὸν, πρῶτον ἄν-
 ἄντες οἱ φονεῖς τοῦ πατρός του ἐτιμωρήθησαν, «Μὴ
 λασφήμει, ὦ τέκνον, ἀνεβόησεν ὁ προφήτης, οὐδεὶς τῶν
 ἀνθρώπων δύναται νὰ ἐπιβουλευθῇ τὸν γεννήσαντά σε,
 ἀλλ' ἂν ἐρωτᾷς διὰ τοὺς φονεῖς τοῦ Φιλίππου, πάντες
 λαβὸν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν.» Ἀκολουθῶν δ' ὁ
 Ἀλέξανδρος ἠρώτησεν ἂν μέλλῃ νὰ νικήσῃ πάντας τοὺς
 ἐχθροὺς αὐτοῦ, ὁ δὲ χρησμὸς ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ
 βασιλεία τοῦ κόσμου εἰς αὐτὸν προώρισται, καὶ ὅτι
 ἄπαντός θέλει εἶσθαι ἀνίκητος, μέχρις οὗ μετατεθῆ-
 ῖς εἰς τοὺς κόλπους τῶν θεῶν, ἔνθεν ἐξῆλθε. Καὶ οὐδε-
 ἓν μὲν, φυσικῶς τῷ λόγῳ, παρεῖχε πίστιν ὁ Ἀλέξαν-

δρος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἀδόμενα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβεβαίοντο, οὔτε ἠροῦντο αὐτὰ, παρεῖχεν εἶδος μυρμιώδους γοητείας, δι' ἧς ἐξεθαμβοῦντο οὐ μόνον οἱ βαρσοί, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πολὺ ἐμφρονέστεροι ἔχοντες Ἕλληνας. Πληγεῖς, εἰς τινὰ μάχην ὁ Ἀλέξανδρος ἔειπε· «Αἶμα, ἀνέκραξεν, εἶναι τοῦτο, καὶ οὐχὶ ἰχώρ, οἷός τε ῥέει ἐκ τῶν ἀθανάτων.» Καὶ εἰς τὴν μητέρα του ἠρώτων ἡρώτων γραφῶν, ἀροῦ τῇ ἀνέφερε διάφορα θαυμάσια πρὸς τῆς καλλονῆς τοῦ ἐξόχου τούτου χώρου, «Ὅταν περὶ συναντηθῶμεν, ἐπρόσθεσε, θὰ ἀνακοινώσω εἰς σὲ μόνον τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀνακλυφθέντα μοι μυστήρια.»

Τὸ βεβαιότερον πάντων εἶναι ὅτι τὰ πλουσιοπάροχα δῶρα τοῦ μεγαλόφρονος βασιλέως ἔκομαν τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸ πάντων τὸν προεδρεύοντα ἀρχιερέα, νὰ χαιρετήσῃ καὶ νὰ φιλοπρονηθῇ τὸν νέον δεσπότην, ὡς υἱὸν τοῦ Ἀμμωνος, ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν τὴν βασιλείαν τοῦ κόσμου ὅλου, καὶ τὴν εἰς τοὺς κόλπους τῶν θεῶν μεταβάσιν αὐτοῦ.

Πιθχνῶς ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μέμφιν διὰ τῆς ἐρήμου, κατ' ἄλλους δ' ἄλλην ἔλαβε διεύθυνσιν. Εἰς τὴν Μέμφιν δ' ἤδη διάφοροι πρέσβεις ἀφίκοντο ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν συνειλεγμένων διὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἰσθμίων, στεφανοῦντες αὐτὸν χρυσοῦ στεφάνῳ, καὶ συγχαίροντες αὐτὸν ἐπὶ ταῖς λαμπραῖς νίκαις του. Ἰδιαιτερός δὲ πρὸς τούτοις στρατὸς μισθοφόρων Ἑλλήνων ἐστάλη εἰς αὐτὸν παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου, ὃν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Μενίδας, καὶ πεντακόσιοι δ' ἱππεῖς ἐκ Θράκης προσήλθον. Ἐνταῦθα δ' ὁ Ἀλέξαν-

διέτριψε χρόνον τινὰ ἐπιθεωρῶν τὸν στρατὸν καὶ
 φρονίζων τὴν κυβέρνησιν τοῦ νέου τούτου βασιλείου·
 εὖναιμε δὲ πρὸ πάντων εἰς πλείωτερα πρόσωπα τὴν
 οὐσίαν τοῦ τόπου, ἥτις εἰς ἓνα μόνον συγκεντρουμένη
 ἔβλεπε νὰ κατασταθῇ ἐπικίνδυνος εἰς αὐτὸν, ἕνεκα
 τῆς ἐξειδικιασμένης φύσεως καὶ τῆς ὀχυρότητος τῆς χώ-
 ρος, φρονιμῶς δὲ διετήρησε καὶ τὴν ἀρχαίαν διαίρεσιν
 τοῦ τόπου εἰς δύο νομαρχίας, ἥτοι τὴν ἄνω Αἴγυπτον
 καὶ τὴν κάτω Αἴγυπτον. Καὶ μετὰ τῶν ἀρχιδικαστῶν
 οἷτινες καὶ κυρίως ἀπετέλουν τὴν ὑψηλοτέραν με-
 τὰ τῶν κατοίκων τάξιν, δύο προσετέθησαν ἐκ τῶν
 κληρικών του, οἷτινες ὁμοίως ῥητῶς διετάχθησαν ὀλίγον,
 ὅπως ἔνεστι, νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ ἐγχώρια νόμιμα
 καὶ ἔθιμα. Συγχρόνως δὲ καὶ θέλων νὰ διατηρήσῃ τὴν
 οὐσίαν αὐτοῦ ἐξουσίαν, διώρισεν ἰδίους φρουροὺς ὑπὸ
 ἑλληνας ἀρχηγούς εἰς τε τὴν Μέμφιν καὶ τὸ Πηλού-
 ρον, τὰς κυριωτέρας θέσεις τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ καὶ
 ἀρχηγοὶ οὗτοι διετάχθησαν ὡσαύτως νὰ σέβωνται
 τοὺς ἐγχωρίους νόμους. Τὰ δὲ περὶ τῶν ἑκατομπύ-
 ρων Θηβῶν διαθροαλλούμενα ἤθελον διερεθίσαι τὸν Ἀ-
 λεξανδρὸν νὰ διαβῇ καὶ αὐθις τὸν ποταμὸν, ἀπορχό-
 μενος εἰς αὐτὰς, ἀλλ' ἀνεχαιτίσθη ἕνεκα τῆς ἀφιχθεί-
 ης εἰδήσεως ὅτι ἀνωθεν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ ἀπέμαρ-
 τεν Περσικὸς στρατὸς συνήγετο, μελετῶν νὰ ἐπιχειρήσῃ
 μάχην περὶ τῶν ἑλίων μάχην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Μεσοποταμίᾳ, Περσί καὶ ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις.

Τὴν ἀνοιξιν τοῦ ἔτους 331 πρ. Χρ. ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Τύρον, ἐνθα προσῆλθε καὶ ὁ στόλος αὐτοῦ, καὶ ἤδη ἦτο ἕτοιμος καὶ πρόθυμος νὰ συνάψῃ νέαν ἀπορασιστικὴν μάχην μετὰ τοῦ Δαρείου. Ἀνάγκως δ' ἐκεῖ προσέφερες θυσίαν εἰς τὸν ἐγγύριον Ἡρακλέα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, καὶ διαφόρους ἐτέλεσε (ἐλληνικοὺς) ἀγῶνας, γυμνικούς τε καὶ τραγικούς, ἐφ' ᾧ τε καὶ οἱ ἐπισημότεροι ὑποκριταὶ τῆς Ἑλλάδος προσεκλήθησαν, περιφανεστέρων καθιστῶντες τὴν πανήγυριν. Τότε δ' εἰσέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Τύρου καὶ ἡ πύραλος (ναῦς) τῶν Ἀθηνῶν, φέρουσα τοὺς πρέσβεις Διόφρακτον καὶ Ἀχιλλέα, οἵτινες καὶ συνεχάρησαν τὸν βασιλέα ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς ἀδιαρρήκτου φιλίας καὶ συμμαχίας τῆς πόλεώς των διεβεβαίωσαν αὐτόν. Πρὸς ἀνταμοιβὴν δὲ τῆς φιλοφροσύνης ταύτης οἱ ἐν Γρανικῷ αἰχμάλωτοι Ἀθηναῖοι ἀπολυτρωθέντες ἀπεστάλησαν εἰς τὰ ἴδια. Πληροφρηθεὶς δὲ περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὑποκινουμένων ταραχῶν, ἐνταύτῳ δὲ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ διαμενόντων πιστῶν εἰς αὐτόν, παρήγγειλε τὸν ἐν Κρήτῃ σταθμεύοντα Ἄμ-

τερὸν νὰ πρόσλάβῃ ἑκατὸν πλοῖα Κυπρίων τε καὶ
 ρηνίων καὶ νὰ σπεύσῃ πρὸς βοήθειαν αὐτῶν.
 Κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ θέρους ἤρξατο ἡ με-
 λη κατὰ τοῦ Περσικοῦ κράτους ἐπίθεσις. Ὁ στρα-
 τὴς τῶν Μακεδόνων συνιστάμενος ἤδη, ὡς εἴρηται, ἐκ
 σαράκοντα χιλιάδων πεζῶν καὶ ἑπτὰ χιλιάδων ἰπ-
 πων, ἐπῆρχετο περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου μηνός· ὅτε
 προεχώρησαν εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν κατὰ τὴν
 ἄψακον, ὃ Ἀλέξανδρος προέπεμψεν ἀπόσπασμα στρα-
 τῶν πρὸς κατασκευὴν γεφυρῶν διὰ ταχυτέραν διά-
 ρκιν τοῦ στρατοῦ· καὶ σταλείς μὲν ὁ Μαζαῖος παρὰ
 τοῦ Δαρείου μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν τε καὶ ἰπ-
 πων, ἐκώλυσε τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν γεφυρῶν, μετ'
 αἰγὸν ὅμως μαθὼν οὗτος ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπῆρχετο
 τὰ τοῦ ὅλου στρατοῦ, φοβηθεὶς ἐτράπη εἰς φυγὴν,
 δὲ Μακεδόνες γεφύρας δύο ἐκ πλοιαρίων κατασκευ-
 σαντες διέβησαν τὸν Εὐφράτην, μηδενὸς τολμῶντος
 εἰ ἐπιφέρῃ ἐλάχιστον κώλυμα· ὃ δ' Ἀλέξανδρος κατα-
 ρητευθεὶς ἐκ τῆς θέσεως ταύτης τοῦ τόπου, διέταξε
 εἰ κατασκευασθῆ κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην πόλις, λα-
 βῆσα τὸ ὄνομα Νικηφόριον.

Ἐπὶ δύο σχεδὸν μῆνας ἀγνοοῦμεν ποίαν πορείαν ἀ-
 ριστῶς ἔλαβον τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ
 ὅσα συμβεβηκότα παρηκολούθησαν εἰς αὐτὰ, γιγνώ-
 σκόμεν δὲ μόνον ὅτι βορείαν λαβόντα διεύθυνσιν διέ-
 ψασαν διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἥτις ὄρεινὴ οὖσα, ἦτο
 καὶ ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένη εἰς τὸν καύσωνα τοῦ θέ-
 ρους καὶ ἀφθονέστερα εἶχε τὰ ἀναγκαϊότερα τρόφιμα.

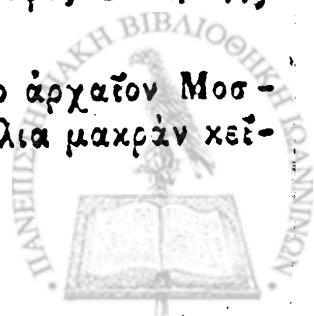
Φθάσαντες δ' εἰς τὸν Τίγρητα ποταμὸν οἱ Μακεδό-

νες συνέλαβον κατασκόπους τινὰς τῶν Περσῶν, παρ' ὧν καὶ ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ Δαρεῖος ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλου στρατοῦ ἦτο εἰς μεγάλην κίνησιν κατὰ τὸ ἀπέναντι μέρος. Ἐν τῷ ἄμα δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔσπευσε νὰ διέλθῃ καὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον, φοβούμενος μὴ ἀπαντήσῃ κώλυμά τι· ἀλλ' ἀπεναντίας οὐδεὶς ἐφαίνετο προσερχόμενος. Τολμηρὰ ἐπιχειρήσεις καὶ πολεμικὴ ἱκανότης ἦσαν πάντῃ ἄγνωστα εἰς τὸν Πέρσην μονάρχην.

Παρὰ τῷ ἀρχαίῳ Μοσσοῦλ (¹) ὁ Ἀλέξανδρος διέβη τὸν Τίγρητα ποταμὸν, καὶ οὐδεμίαν μὲν τῶντι ἰστίσασιν ἀπήντησαν παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας οἱ Μακεδόνες διέβησαν τὸν ποταμὸν διὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ ρεύματος, τὰς κρημνώδεις ὄχθας καὶ τὰ κατὰ τὴν πηγὴν αὐτοῦ προσκόμματα. Καὶ ἀναγκαζόμενοι μὲν οἱ ταλαίπωροι στρατιῶται νὰ διαβαίνωσι κολυμβῶντες τὸν ποταμὸν, κρατοῦντες τὰ ὄπλα καὶ τὰς ἀποσκευὰς αὐτῶν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς των, περιῆλθον εἰς μέγιστον κίνδυνον μὴ παρασυρθῶσιν ὑπὸ τοῦ ρεύματος· οὐδὲν ὅμως ἄλλο ἀπευκταῖον συνέβη εἰς αὐτοὺς, εἰμὴ ὅτι πολλάκις ὤρειλον νὰ ρίπτωσι τὰ ὄπλα καὶ τὰς ἀποσκευὰς των ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, ἀγωνιζόμενοι νὰ σωθῶσι. Καὶ οὐκ ὀλίγον μὲν ἔπαθον ἐκ τῆς ἐπιπόνου ὁδοιπορίας των, ἀλλὰ τεσσάρων ἡμερῶν ἀνάπαυσις ἐπήγαγεν εἰς αὐτοὺς τὰς δυνάμεις των, συγχρόνως δὲ καὶ ὀλικὴ ἐκλειψις σελήνης,

(¹) Κατὰ τὴν θέσιν τῆς παλαιᾶς Νινευῆ. Τὸ ἀρχαῖον Μοσσοῦλ εἶναι τάνῦν εἰς ἐρείπια, εἰκοσιπέντε δὲ μίλια μακρὰν κείνται τὸ σημερινὸν Μοσσοῦλ.

ποτάμον Λύκον ⁽¹⁾, ἐνθα πέντε ἡμέρας ἐδαπάνησε με-
 ξρνης συμβᾶσθαι τὴν 20 Σεπτεμβρίου, διήγειρε τοὺς δει-
 δαίμονας φόβους ἐν τῷ στρατῷ, ἀγνοοῦντος βεβαίως
 τὰς φυσικὰς αἰτίας τοῦ φαινομένου τούτου. Ἐπὶ πολὺν
 ἤδη χρόνον ἀποπλανηθέντες, καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς πατρί-
 ος των ἀπέχοντες, ἀδιαβάτους δ' ἐρήμους διελθόντες,
 ψηλὰ ὄρη ἀναρρήχθεις, καὶ ἐπικινδύνους ποταμοὺς
 διαβάσαντες, οὐκ ὀλίγον κτεταραχθήσαν νῦν ὑπὸ τῆς ἐκ-
 κλείψεως ταύτης, ὡς θεῖον μήνυμα αὐτὴν ἐκλαμβάνον-
 τες, καὶ μέγα τι δεινὸν (κατὰ τὴν ἰδέαν των) ὡς ἐπι-
 εἴμενον κατ' αὐτῶν εἰκάζοντες, ὅτε ἔμελλον νὰ ἀν-
 τιπαραταχθῶσι πρὸς στρατὸν ἰσχυρὸν καὶ ἐπίφοβον διὰ
 τὸ μέγα αὐτοῦ πλῆθος, ἀλλ' ὁ μάντις Ἀρίστανδρος
 νεθάρρυνεν αὐτοὺς, παραστήσας ὅτι ἐπειδὴ ἡ σελήνη
 εἶναι τὸ ἄστρον τῶν Περσῶν (καθὼς ὁ ἥλιος εἶναι τὸ
 ἄστρον τῶν Ἑλλήνων), οἱ θεοὶ διὰ μέλανος πέπλου
 καλύψαντες αὐτὴν, διεδήλουν τὴν ἐντὸς τοῦ μηνὸς νί-
 κην εἰς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὴν παντελεῆ καταστροφ-
 ῆν τοῦ ἐχθροῦ του. Ὁ δὲ βασιλεὺς τελέσας θυσίαν
 εἰς τὴν σελήνην, τὸν ἥλιον καὶ τὴν γῆν, ὧν ἔργον ἐ-
 γίνωσκε καλῶς ὅτι ἦτο ἡ ἐκλείψις αὕτη, τὴν ἐπιοῦσαν
 προέβηκε πρὸς συνάντησιν τῶν Περσῶν.

Ὁ Δαρεῖος ἀφ' ἐτέρου βλέπων ὅτι ἔμελλε νὰ δια-
 κινδυνεύσῃ περὶ τῶν ὄλων, συναγαγὼν ἅπασαν τὴν ἰ-
 σχυρὰν δύναμιν τῆς Ἀσίας, προέβη πρὸς βορρᾶν τῆς
 γῶρας κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ὄριον τοῦ Τίγρητος· ἀφί-
 νων δὲ τὰς βαρεῖας ἀποκευᾶς, τὰ σκευοφόρα καὶ τοὺς
 μαχιμους ἀνδρας εἰς τὰ Ἀρβήλα, προεχώρησεν εἰς τὸν

(1) Τανῦν μέγαν Ζιάβαν λεγόμενον.

ταβιβάζων τὸν μέγαν στρατὸν τοῦ διὰ γεφύρας εἰς Γαυγάμηλα, ⁽¹⁾ παρὰ τῷ Βουμῶδι ποταμῷ, ὀλίγα μίλια (γεωγραφικὰ) ἀπέχοντι τῆς κώμης τῶν Ἀρβηλῶν. Προετιμήθη δὲ καὶ προπαρασκευάσθη ὑπὸ τῶν Περσῶν (κυρίως) τὸ μέρος τοῦτο ὡς κατάλληλον πεδῖον μάχης, καθ' ὃ ἀνετώτερον ἠδύναντο νὰ μάχωνται οἱ ὀπειράριθμοι ἵππεις, τὰ δρεπανηφόρα (ἀμάξια) καὶ ἐλέφαντες (τῶν συμμάχων Ἰνδῶν), καὶ τοῦτο, διότι ἢ ἐν Ἰσσοῦ προτέρα ἤττα τοῦ Δαρείου ἀπεδόθη εἰς τὸ στενὸν τοῦ τόπου, μᾶλλον καθ' ὃν ἅπας ὁ στρατὸς τοῦ Δαρείου ἔμενεν ἀνενέργητος, ἢ εἰς τὴν ὑπερτέραν ἰκανότητα καὶ ἀνδραγαθίαν τῶν ἀνταγωνιστῶν τῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Δαρείου ἦτο καθ' ὑπερβολὴν μέγας, συμποσούμενος εἰς ἑκατὸν μυριάδας (ἑκατομμύριον δὴθεν) καὶ τετρακισμυρίους ἵππεις κατὰ Ἀρριανόν, οἵτινες, ὅσον καὶ ἂν ἐλαττώσωμεν αὐτούς, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ περιστείλωσι καὶ νὰ καταθραύσωσι διπλασίους Μακεδόνας, ἂν εἶχον δραστήριον καὶ γενναῖον ἡγεμόνα, καὶ ἂν ἐνεπνέοντο ὑπὸ κοινῷ τινὸς αἰσθήματος. ἦσαν ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ γενναϊότεροι πολεμισταὶ τῆς Ἀσίας, συνειλεγμένοι ἐκ τῶν ἀτιθάστων φυλῶν τοῦ Καβοῦλ, τοῦ Ὠξου, τῶν περιχώρων λαῶν τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, καὶ

(1) Ἡ λέξις Γαυγάμηλα σημαίνει οἶκον χαμήλου, διότι κατὰ κοινὴν φήμην λεγεται ὅτι γοργοχάμηλος διετηρεῖτο ἐκεῖ δημοσία δαπάνη ὡς σώσασα διὰ τῆς ταχύτητός της τὴν ζωὴν τοῦ μονάρχου Δαρείου τοῦ Ἰστασπούς.

ὄν ὀρέων τῆς Ἀρμενίας καὶ Σουσίας, μετὰ ἰσχυροῦ
 ὄματος μισθοφόρων Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐχὶ μόνον οὗτοι
 ἦσαν ξένοι καὶ ἀπηλλοτριωμένοι πρὸς ἀλλήλους, κατὰ
 τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμα, ἀλλὰ καὶ ἀμοιβαίαι
 θρησκαι διαθέσεις ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν διαφόρων τού-
 ῶν φυλῶν, οὐδὲ διείποντο ὑπὸ γενικῆς τινὸς ἀρχῆς ἢ
 ἰακτεροῦ τινὸς συμφέροντος.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πρὸς ἀριστερὰν μὲν ἔχων τὰ Γορ-
 ραῖα ὄρη, πρὸς δεξιὰν δὲ τὸν Τίγρητα, προεχώρει ἤδη
 πρὸς μεσημβρίαν διευθυνόμενος πρὸς τὴν Ἀτουρίαν
 ὄραν, ἐκεῖ δὲ μαθὼν παρὰ τῶν συλληφθέντων πάλιν
 κατασκήπων τῶν Περσῶν ὅτι ὁ Δαοεῖος προσῆλθεν εἰς
 κυγάμηλα, ἔσπευσε καὶ οὗτος εἰς συνάντησιν αὐτοῦ,
 καὶ τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην (τὸ ἑσπέρας) τοῦ Σεπτεμ-
 βρίου μηνὸς οἱ δύο στρατοὶ εὐρέθησαν ὁ εἰς ἀπέναντι
 τοῦ ἄλλου. Συμβούλιον δ' ἐν τῷ ἄμα συνεκροτήθη
 παρὰ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῶν Μακεδόνων, ἀν-
 τρεπεν ἀμέσως νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ
 πάντες μὲν ἔδειξαν ὅτι ἐπεθύμουν εὐθύς νὰ ἐπιπέσωσι
 κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἠκολούθησε νῦν
 τὴν γνώμην τοῦ Παρμενίωνος, εἰπόντος κατὰ τὸ παρὸν
 ἐν νὰ στρατοπεδεύσωσιν ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ Ἀρβηλα
 κηλόφων, αὐτὸς δὲ περιελθὼν ἀπάσας τὰς θέσεις, καθ'
 ἃς προέβλεπεν ὅτι ἔμελλε νὰ συγκροτηθῆ μάχη, καὶ
 ἐρευνήσας μὴ ὑπῆρχον ὑποκρύφιοι τάφροι ἢ καὶ οἰ-
 κηδῆποτε ἄλλου εἶδους ὑπόνομοι καὶ ἐνεδρᾶι, ἐπανέ-
 τρεψεν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς συγ-
 καλέσας τοῦ στρατοῦ.

«Δὲν εἶναι ἀνάγκη, εἶπεν εἰς αὐτοὺς, ἐγὼ νὰ σᾶς

προτρέψω καὶ νὰ σᾶς παροτρύνω νὰ φανῆτε πρόθυ-
 εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα, διότι ἰκανῶς ἤδη σᾶς π-
 τρέπουν καὶ σᾶς ἐνθαρρύνουν κατὰ τοῦτο ἡ ἰδία ὑ-
 εὐτολμία καὶ τὰ λαμπρὰ κατορθώματα, ἅτινα ἐδείξ-
 ἐν Γρανικῷ καὶ ἐν Ἰσσοῦ, καὶ δι' ὧν ἐδοξάσατε
 Μακεδονικὰ ὄπλα, ἐκ θεμελίων διασεύσαντες τὸ κρά-
 τῶν Περσῶν. Δὲν προτρέπω λοιπὸν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐ-
 θυμῷ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀξιῶ ὑμεῖς νὰ προτρέψητε τ-
 ὑφ' ὑμᾶς μαχομένους νὰ φανῶσι γενναῖοι καὶ πρόθυ-
 εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον. Ὁ λοχαγὸς ἄς ἐνθαρρύνῃ τ-
 λόχον του, ὁ ἑταρχὸς τὴν ἑλὴν του, ὁ ταξιάρχης τ-
 ταξιαρχίαν του καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ πεζικοῦ τὴν εἰς α-
 τὸν ἐπιτετραμμένην φάλαγγα, διότι δὲν πρόκει-
 τῶρα περὶ Συρίας καὶ Φοινίκης, οὐδὲ περὶ τῆς Αἰγυ-
 πτου, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀσίας ὅλης, περὶ τῆς ὁποί-
 καὶ θέλει ἀποφασισθῆ ποῖοι πρέπει νὰ ἦναι οἱ κύρι-
 αὐτῆς, οἱ Ἕλληνες ἢ οἱ Πέρσαι. Οὐδὲ χρεῖα πρὸς το-
 τοῖς εἶναι νὰ ἐξεγείρητε τὴν πρὸς τὰ καλὰ προθυμία
 αὐτῶν, διότι οἴκοθεν οὗτοι ὡς Μακεδόνες νοοῦσι κα-
 πράττουσι τὸ καθήκόν των, ἀλλὰ νὰ διατάξῃτε αὐ-
 τοὺς νὰ τηρῶσιν ἐν τῷ κινδύνῳ τὴν ἀνήκουσαν τάξιν
 καὶ νὰ σιωπῶσι μὲν ὅσάκις εἶναι ἀνάγκη, νὰ φωνά-
 ζωσι δ' ἐντόνως ὅσάκις θεωρεῖται καλὸν τὸ βοᾶν, κα-
 νὰ ἀλαλάζωσιν ὅσάκις εἶναι καιρὸς ἀλαλαγμοῦ. Πρὸς
 πάντων δὲ νὰ προσέχωσι νὰ ἀκούωσι καλῶς τὰ πα-
 ραγγελλόμενα καὶ νὰ ἐκτελῶσιν αὐτὰ παχέως, διότι
 πρέπει νὰ ἐνθυμῶνται ἄπχντες ὅτι πᾶν τὸ μετ' ἀμε-
 λείας καὶ ἀπροσεξίας πρασσόμενον ἀποβαίνει πρὸς βλά-

ην, τὸ δὲ μετ' ἐπιμελείας γιγνόμενον συντελεῖ πρὸς ἔθαιον ὄφελος.»

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα παραγγείλας ὁ Ἀλέξανδρος, ἔταξεν αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς σκηναίς των καὶ δειπνήσωσι, νὰ βάλωσι δὲ καὶ τὸν στρατὸν νὰ ἀναλυθῆ, ὥστε τὴν ἐπιούσαν νὰ ἦναι ἕτοιμος εἰς μάχην. Ἐνῶ δ' οἱ Μακεδόνες ἀνεπαύοντο, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἔτριβε περὶ τὴν σκηνὴν του μετὰ τοῦ μάντεως Ἀριάνδρου, ἱερούργιας τινὰς ἀπορρήτους τελῶν, καὶ εἰς τὸν φόβον θυσίας προσφέρων, οἱ πρεσβύτεροι τοῦ ἀποτάσματος τῶν ἐταίρων μετὰ τοῦ Παρμενίωνος ἴσταντο ἀλογιζόμενοι τὸ μέγα τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἄπασα κατὰ τὰ Γορδουαῖα ὄρη πεδιάς ἐφαίνετο καταλάμυσα ὑπὸ φώτων βαρβάρων, συγκεχυμένου δὲ θόρυβος (ἐκ διαφόρων ἐθνῶν προερχόμενος) καὶ βοή ἀκατάλητος ἐξήρχετο ὡς ἐκ πελάγους ἄχανοῦς. «Πόσον μέγα, ἔγον πρὸς ἀλλήλους, καὶ πόσον δύσκολον φανερώς συμπλακῶμεν μετὰ τοῦ ἀπείρου τούτου πλήθους, ἢ πῶς δυνατὸν νὰ ἀποφύγωμεν τοιοῦτον τρομερὸν κίνδυνον;» Κοινῇ δὲ γνώμῃ προσέρχεται ὁ Παρμενίων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀφοῦ ἔτελείωσε τὰ ἱερά. «Καλὸν εἶναι, Ἀλέξανδρε, τῷ εἶπε, νὰ ἐπιτεθῶμεν ἀμέσως ἐκ νυκτὸς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐνῶ ἐκεῖνοι εἶναι ἀπροφύκτικοι καὶ δὲν μᾶς περιμένουσιν.» — «Οὐ κλέπτω τὴν ἀλήθειαν,» ἀπήντησεν ἀγερῶχος ὁ Ἀλέξανδρος. Καὶ τοῦτο ἄριστα φοβούμενος καὶ ὁ Δαρεῖος, ἐκράτει τὴν νύκτα τὸν στρατὸν του εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, εἰς ἣν κατ' ἀρχὰς ἐκεῖσε τοποθετήσῃ αὐτὸν, ἀνευ τάφρου καὶ χάνδακος, καὶ ἐπιμένοντως μὴ ἔχων ἐξησφραλισμένον στρατόπεδον, ἐφο-

θεῖτο μὴ διὰ νυκτός ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ ὁ ἐχθρός· τοιαῦτη δὲ θέσις ἔβλαψεν οὐκ ὀλίγον τοὺς Πέρσας ἀντήσασα τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἕνεκα τῆς ἀϋπνίας ἀφαιρέσασα τὴν τύλην των, ὁ δ' Ἀλέξανδρος προλάβει νὰ διευθετήσῃ καλῶς τὸν στρατὸν του, τειγίσας αὐτὸν διὰ τάφρου καὶ γόρακός.

Ἀπελθόντος δὲ τοῦ Παρμενίωνος, εἰς βραχύτατον πνον παρεδόθη ὁ Ἀλέξανδρος, κατὰ τὸ σῶνηθες αὐτό ὥστε ἄμ.κ τῆ ἡμέρᾳ οἱ στρατηγοὶ προσελθόντες ἠπὸ περὶ τούτου, καὶ διέταξαν μὲν τοὺς στρατιώτας προγευματίσασιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ καιρὸς ἐν τούτοις ἐπὶ μᾶλλον κατεπείγων, ὁ Παρμενίων ἐμβὰς καὶ πᾶσι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τρίς αὐτὸν καλεσθεὶς ἔξ ὀνόματος, καὶ ἀϋπνίσας αὐτὸν, τῷ παρέστησε τὸ θυμωμένον του. «Πῶς δύνασαι, τῷ εἶπε, τοσοῦτον βεβῶως καὶ ἡσύχως νὰ κοιμᾶσαι, ὡς νὰ εἶχες ἤδη νικήσει καὶ οὐχὶ ὡς μέλλων νὰ ἀγωνισθῆς τὸν σπουδαιότατον καὶ κρισιμώτατον ἀγῶνα!» Ὁ δ' Ἀλέξανδρος φαιδρὸς ὑπομειδιῶν, «Καὶ δὲν σὲ φρίνεται, εἶπεν, ὅτι ἐνικήσασαι ἤδη, ἀφοῦ ἀπὸ κλάγῃμεν πλέον τοῦ κόπου νὰ περιπλανημεθα καὶ νὰ ζητῶμεν εἰς ἀπεράντους καὶ ἐρήμους γῶρας τὴν Δαρεῖον, ὅστις δεικνύει ὅτι ἀποφεύγει τὴν μάχην.» Ἐγερθεὶς δὲ τῆς κλίνης ὁ Ἀλέξανδρος, ἐβόρεσεν τῷ ἄμ.κ τὴν περικεφαλαίαν του, ἣτις ἦτο μὲν σιδηρὴ ἀλλ' ἔστιλθεν ὡς ἄργυρος καθαρὴς, καὶ ἦτο ἔργον τι (τότε) περιφρήμου κατὰ τὰ τοιαῦτα Θεοφίλου. Συνήθως δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐφόρει καὶ ἐπενδύτην Σικελικὴν ἐρ' οὐ ὑπῆρχε διπλοῦς θώραξ λινοῦς, ἐκ τῶν ἐν Ἴσσο κυριευθέντων· περὶ δὲ τὸν τράχηλον εἶχε προσηρησμένον

ἡ περιτραχήλιον σιδηροῦν καὶ λιθοκόλλητον, εἶχε δὲ ἡ μάχαιραν θαυμαστὴν διὰ τε τὴν βαφὴν καὶ τὴν ἐλατότητα, δῶρον τῶν ἐν Κύπρῳ Κίτι(ν)έων· πάντοτε δ' ὁ Ἀλέξανδρος μετεχειρίζετο τὴν μάχαιραν κατὰ τὰς μάχας· ἔφερε δὲ καὶ χλαμύδα πολύτιμον κατὰ τὴν ἔργασαν, ἔργον τοῦ Ἑλικῶνος, περιφήμου ὑφαντοῦ τῆς Κύπρου, καὶ δῶρον εἰς αὐτὸν προσφερθὲν ὑπὸ τῶν Ῥοδίων. καὶ ὅτε μὲν συνήθως ἵππευεν ὁ Ἀλέξανδρος, εἴτε προρέπων, εἴτε δημηγορῶν, εἴτε διατάσων καὶ ἐπιβλέπων, μετεχειρίζετο ἄλλον ἵππον, φειδόμενος τοῦ Βουκεκλου, ὡς παρήλικος ἤδη, κατὰ δὲ τὴν ἑναρξίν τῆς μάχης τῷ προσήγετο ὁ ἵππος ἐκεῖνος, ἐφ' οὗ ἐπιβαίνων ἔρχετο τὴν μάχην.

Πρὶν δ' ἐκθέσωμεν τὰ κατὰ τὴν μάχην, καλὸν κρίνεται νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς τάξεως καθ' ἣν ἐτάχθησαν ἀμφότεροι οἱ στρατοί.

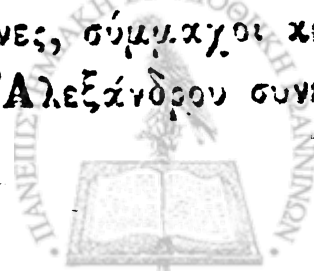
Τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος τοῦ Δαρείου εἶχον οἱ Βάκιοι ἵππεῖς καὶ οἱ ὄμοροι τούτοις Ἴνδοι, καὶ οἱ Δάαι, καὶ οἱ Ἀραχωῖται, εἶτα δ' ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἵππεῖς ὁμοῦ καὶ πεζοί, ἀναμεμιγμένοι, καὶ οἱ Σούσιοι, καὶ οἱ Καυκάσιοι, κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν, οἱ ἐκ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ οἱ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, εἶτα δὲ οἱ Μῆδοι, οἱ Πάρθιοι καὶ οἱ Σάκαι, ἀκολουθῶντες δ' οἱ Τάπουροι καὶ οἱ Ἰρηνιοὶ, εἶτα δ' οἱ Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Σακεσῖναι, κατὰ δὲ τὸ ἄκρον μέσον, ἐνθα ἦτο καὶ ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος, ἦσαν τεταγμένοι οἱ συγγενεῖς τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ μηλοφόροι (1)

(1) Οὕτω λεγόμενοι ὡς φέροντες κεχρυσωμένον μῆλον περὶ τὸν λόγγον αὐτῶν.

λεγόμενοι Πέρσαι και οί (σύμμαχοι) Ἴνδοί και οί
 ρες, οί λεγόμενοι Ἀνάσπαστοι, και οί Μάρδοι
 ζόται, ἔτι δέ βαθύτερον ἦσαν οί Οὐξιοί και οί Β
 λώνιοι, και οί παρὰ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ κάτοικοι
 οί Σιτακινοί. Κατὰ τὸ εὐώνυμον δέ πρὸς τούτοι
 σαν προτεταγμένοι (ὡς πρὸς τὸ δεξιὸν τοῦ Ἀλε
 δρου) οί Σκύθαι ἱππεῖς και χίλιοι περίπου Βακτριαί
 και ἄρματα (ἄμαξαι) δρεπανηφόρα ἑκατόν· οί δ'
 φαντες ἐτέθησαν κατὰ τὴν ἴλην τὴν βασιλικήν, ἔ
 ἦσαν και ἔως πεντήκοντα ἕτερα ἄρματα· κατὰ δέ
 δεξιὸν ἦσαν οί ἱππεῖς τῶν Ἀρμενίων και τῶν Κχππα
 κων, και ἄρματα δρεπανηφόρα πεντήκοντα· οί δέ
 σθοφόροι Ἕλληνες ἦσαν προτεταγμένοι μετὰ ἐπισήμ
 Περσῶν κατ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη τοῦ Δαρείου ἀπέναν
 τῆς φάλαγγος τῶν Μακεδόνων.

Ὁ δέ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου συνέκειτο ἐκ δ
 φόρων ἰλῶν ἱππέων, ὧν ἱλαρχοί ἦσαν Κλεῖτος ὁ Δ
 πίδου, ὁ και Μέλας ἐπονουαζόμενος, ὁ Γλαυκίας, ὁ
 ρίστων, ὁ Ἡρακλειδῆς, ὁ Μελέχγρος και ὁ Ἡγέλοχ
 γενικός δέ διοικητῆς τοῦ ἱππικοῦ ἦτο ὁ Φιλώτας, (τ
 Παρμενίωνος), τῆς δέ φάλαγγος τῶν πεζῶν ἀρχηγ
 ἦσαν ὁ Νικάνωρ, (ὁ τοῦ Παρμενίωνος δεύτερος υἱὸς)
 Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους, ὁ Περδίκκας, ὁ Σιμμίας,
 Πολυσπέρχων, ὁ Κρατερός, ὁ Ἐριγύτιος, παρῆσαν
 και οί Ἀγριαῖνες, και οί Παῖονες, ὧν ἀρχηγοί ἦσαν
 Ἀρέτης και ὁ Ἀρίστων, και οί ἀκοντισταὶ τοῦ Βαλκ
 κρου και οί Θραῖκες, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Σιτάλκας, και
 Ὀδρύσσαι, και διάφοροι ἄλλοι Ἕλληνες, σύμμαχοι και
 μισθοφόροι· ἅπας δ' ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου συν

τοῦτο εἰς ἑπτακισχιλίους ἵππεῖς καὶ τεσσαράκοντα
κιάδας πεζῶν.

Οὕτω δ' οἱ δύο στρατοὶ, προπαρασκευασμένοι εἰς μά-
χην ὄντες, ἅμα ἐγγὺς προσῆλθον λίαν πρῶτ' τὴν ἐπι-
σαν ἡμέραν (τὴν α'. Ὀκτωβρίου), καὶ οἱ σαλπικταὶ
ἔλπισαν ἑκτέρωθεν τὴν προσβολὴν, οἱ στρατιῶται,
καὶ τῷ σαλπίσματι, μετὰ πολλῆς βοῆς καὶ πατάγους
ώρμησαν κατ' ἀλλήλων. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Ἀλέξαν-
δος διέταξε τοὺς πρὸ τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος παρατε-
ταγμένους μισθοφόρους ἵππεῖς νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν
ἰππέων τοῦ Δαρείου, ἀλλ' οἱ Σκύθαι ἵππεῖς καὶ οἱ Βάκ-
τριοι ἀντεπελθόντες ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, πολὺ
κρείότεροι ὄντες τὸν ἀριθμὸν. Καὶ διατάσσει μὲν τότε ὁ
Ἀλέξανδρος τοὺς Παιόνας νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Σκυ-
θῶν, οἵτινες καὶ ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ὑποχωρήσωσιν,
ἀλλὰ καὶ οἱ Βάκτριοι κατὰ τῶν Παιόνων ὀρμήσαντες,
ὡς τε φυγόντας Σκύθας ἐπανήγαγον εἰς τὴν μάχην,
καὶ κρατερὰν συνέστησαν ἵππομαχίαν, καθ' ἣν πολλοὶ
ἐκ τῶν ἑξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐπιπτον, ἀλλὰ πλειότε-
ροι ἦσαν ἐκ τῶν Μακεδόνων· συγχρόνως δὲ καὶ οἱ βάρ-
βαροι ἀπέλυσαν μὲν τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα πρὸς τὸ
ἄσπετον, ἐνθα ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἀπέτυχον. Οἱ Ἀ-
σιαῖνες καὶ τὸ ἵππικὸν τῶν ἐταίρων, ἅλλα μὲν τῶν ἀρ-
μάτων κατακοντίζοντες ἔτρεπον εἰς φυγὴν, ἅλλα δὲ καὶ
ἀλλομυθῶντες κατέκοπτον τοὺς ἵππους αὐτῶν. Καὶ
μὲν Δαρεῖος ἐπήγαγεν ἅπασαν τὴν ἰδίαν του φα-
λαγγα κατ' αὐτῶν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὸν μὲν Ἀρέτην
καὶ τὸν Κλέανδρον (ἀρχηγούς τῶν μισθοφόρων Ἑλλή-
νων) ἐκέλευσε νὰ ἐπιπέσωσιν ἐν σώματι κατὰ τῶν ἰππέων,

οἷτινες καὶ ἐσκόπευον νὰ περικυκλώσωσι τὸ δεξιὸν τῶν Μακεδόνων κέρασ, ἐκεῖνος δὲ μεγάλην ἔχων πεποιθὸς εἰς τὰ ἱερά, τὸ μὲν ἀκόντιον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα μεταβιβάσας, τὴν δὲ δεξιὰν ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδέετο λέγων:

«Θεοὶ μεγαλοδύναμοι! ἂν πέπωται νὰ καταλήθῃ ἡ Περσικὴ μοναρχία, ἐνισχύσατε τοὺς Ἕλληνας ἐμὲ, ὅστις ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῶν ἀνέλαβον τὸ μέγιστον τοῦτο ἔργον!» Καὶ τοῦτο εὐχηθεὶς ἔσπευσεν ἀλαλάζων μετὰ τοῦ ἰππικοῦ τῶν ἑταίρων κατὰ τῆς προπαρασκευασμένης φάλαγγος. Ὑπὸ ἀπεριγράπτου δ' ἐνθουσιασμοῦ κατεσχέθη ὁ Ἀλέξανδρος ρίψας τὰ βλέμματα ἐπὶ τὸν Δαρεῖον, ὅστις ἦτο ὠραῖος καὶ μέγας, ἐφ' ὑψηλῆς ἄρμακτος ἐποχούμενος καὶ ὑπὸ πολλῶν καὶ λαμπρῶς ἐδεδυμένων ἰππέων περιφρουρούμενος. Ἐχαιρε δ' ἐπ' αὐτῷ, ὡς λέων πειναλέος, ἀπέναντι αὐτοῦ ὑπερηφάνος μὲν, ἀλλὰ καὶ δειλῆς ἐλάφου ἐμφανιζομένης. Καὶ καθὰ ἄρχας μὲν ἡ μάχη δὲν ἐγένετο ἐκ τοῦ συστάδην, ἀλλ' ἔσπον οὐπὼ ὁ Ἀλέξανδρος, κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ, ὡρμητικὸς καὶ πάλιν, ἐπιπίπτων κατὰ τῶν περὶ αὐτὸν γενναίως μαχομένων Περσῶν, διασχίζει τὰς τάξεις αὐτῶν, καὶ τρομερὸν ἐπήγαγεν ὄλεθρον. Ἀλλεπαλλήλως δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Δαρείου ἔπιπτον φονευόμενοι οἱ ἀριστοὶ καὶ οἱ γενναιότεροί τοῦ στρατοῦ τρομακτικῶς δὲ καὶ ὁ Δαρεῖος περιῆλθε τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων, μὴ δυνάμενος νὰ στρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω τὸ ἄρμα καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, διότι οἱ τροχοὶ ἐκυλίοντο ἐμπλεκόμενοι εἰς τὰ πτώματα τῶν Περσῶν καὶ οἱ ἵπποι ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν νεκρῶν

ἀκρυπτόμενοι, ἐξεπήδων καὶ κατετάραττον τοὺς ἡ-
 χους καὶ ἀναβάτας. Ἐπὶ τέλους δ' ὁ Δαρεῖος ἀναγ-
 ῖθεις νὰ ἀφήσῃ τὸ ἄρμα καὶ τὰ ὄπλα, ἐτρόπή εἰς
 ῖρην, ἀναβάς, ὡς λέγεται, ἐπὶ Θηλείας νεοτόκου
 του, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἤθελε διαφύγει τὰς χεῖρας
 ῖ Ἀλεξάνδρου, ἂν μὴ συνέβαινε τὸ ἀκόλουθον περι-
 κτικόν.

Οὐχὶ μόνον πρὸ τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν κίν-
 ῖνον αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος τὸ δεξιὸν κέρασ κυβερνῶν,
 ῖνη τῶντι μέγας, δικτηρῶν τὴν ἐλευθερίαν τῶν
 ῖλογισμῶν καὶ τὸ θάρρος του. Κατὰ τὸ εὐώνυμον ῖ-
 ῖς, περὶ τὸν Παρμενίωνα, διαφόρους ἔλαβε τροπὰς ῖ-
 ῖχη. Τὸ Βακτριανὸν ἱππικὸν μετὰ Θορύβου πολλοῦ
 ῖ ὀρμῆς ἐπέπεσε κατὰ τῶν Μακεδόνων, συγχρόνως δὲ
 ῖ ὁ γνωστὸς (ἤδη) Μαζαῖος ἔπεμψε τάγμα ἱππέων,
 ῖτάξας αὐτοὺς νὰ προσβάλωσι τοὺς τὰ σκεύη ἔξωθεν
 ῖ φάλαγγος φυλάσσοντας. Ἰπὸ ἀμφοτέρων δὲ τῶν πε-
 ῖτατικῶν τούτων καταθροῦβηθεῖς ὁ Παρμενίων, ἔπεμ-
 ῖ ἀμέσως ἀγγελιαφόρον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ζητῶν
 ῖθειαν παρ' αὐτοῦ, συγχρόνως δὲ καὶ ἀναγγέλλων εἰς
 ῖτὸν ὅτι κυριεύεται τὸ χεράκι αὐτῶν, ἂν ὅσον τάξι-
 ῖς δὲν πέμψῃ βοήθειαν ἰσχυράν. Ἐτυχε δ' ὁ Ἀλέξαν-
 ῖς τὴν στιγμὴν ταύτην παρέχων εἰς τοὺς μαχομένους
 ῖταγὴν ἐρῆδου· ὡς δ' ἤκουσε τὰ παρὰ τοῦ Παρμενίωνος
 ῖυθέντα· «Παραλογίζεται, εἶπεν, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος,
 ῖ ἔχει σώας τὰς φρένας, λησμονήσας ἐν τῇ ταραχῇ αὐ-
 ῖ ὅτι ἂν μὲν νικήσωσι θὰ λάβωσι καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν,
 ῖ δὲ νικηθῶσι, πρέπει νὰ φροντίζωσιν οὐχὶ περὶ χρημάτων
 ῖ, καὶ ἀνδραπόδων, καὶ σκευῶν, ἀλλὰ πῶς νὰ ἀποθάνωσι

σιν ἐνδόξως καὶ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενοι. Καὶ τῷ
 ὁ Παρμενίων κατὰ τὴν μάχην ταύτην ὑπῆρξε
 νωθρός καὶ ἀδρανής, εἴτε διότι τὸ γῆρας παρ
 ἤδη μέρος τῆς τόλμης του, εἴτε διότι (ὡς λέγει
 τὰ τοιαῦτα ἱστορῶν Καλλισθένης) ἐφθόνησε τὸν
 ξανδρον διὰ τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ πολεμικὴν ἰκανότητα
 καὶ τὸν ὄγκον τῆς δυνάμεώς του, ὁ δὲ βασιλεὺς
 νυκτῆσας, ἐνταύτῳ δὲ καὶ λυπηθεὶς διὰ τὸ μῆ
 τοῦ Παρμενίωνος, εἰς μὲν τοὺς στρατιώτας ἔκρυψε
 ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ θέλων δῆθεν νὰ παύσῃ τὸν φ
 ὡς ἐπελθούσης τῆς νυκτός, ἐσήμανε τὴν ἀνάκλησιν
 ὥρμησε μὲν ἐπιφέρων βοήθειαν εἰς τὸ κινδυνεῦον μ
 καθ' ὁδὸν ὅμως ἀνεχαιτίσθη, μαθὼν ὅτι οἱ ἐχθροὶ
 θέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Ἡ περὶ τὰ Ἄρβηλα μάχη ἐγένετο κατὰ τὸν Ὀκ
 βριον μῆνα, καθ' ἣν παρὰ μὲν τῶν Μακεδόνων
 τοὺς πεντακοσίους ἔπεσον, οὐκ ὀλίγοι δ' ἐτραυμα
 σθησαν, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου
 ὁ Ἡφαιστίων, ὁ νῦν ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων
 ὁ στρατηγὸς Περδίκκας, ὁ Κοῖνος, ὁ Μενίδας καὶ ἄλλοι
 λοι ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀρχηγῶν· παρὰ δὲ τῶν β
 θάρων πεζοὶ μὲν καὶ ἵππεῖς πλεῖστοι κατεκόπησαν,
 ὀλίγοι δὲ καὶ ἠχμαλωτίσθησαν, καὶ οἱ ἐλέφαντες δὲ πε
 τούτοις, οἳ τε ἵπποι, καὶ τὰ ἄρματα καὶ ἅπαν τὸ στρα
 τόπεδον αὐτῶν συνελήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ φυγὰς τ
 Περσῶν διευθύνθησαν πρὸς τὸν Λύκον ποταμὸν, κατ
 διωκόμενοι ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ ἄρ
 ἡ γέφυρα ἐγεμίσθη μεγάλου πλήθους, πλεῖστοι ἀπώλη
 σθησαν σπεύδοντες νὰ διαβῶσι τὸν ποταμὸν καὶ πίπτο

ἢ μᾶλλον ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἢ ὑπὸ τῆς μαχαίρας τῶν νικητῶν σφαιζόμενοι. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος φθάσας εἰς τὸν ποταμὸν τὴν αὐτὴν ἐσπέραν, καταδιώκων τὸν ἐπιόντα, ἔμεινε μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, παρέχων ἀνάπαυσιν τινὰ εἰς τὸν στρατὸν, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔβη εἰς τὰ Ἀρβήλα, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἡ μάχη, πλησιέστερον κειμένη εἰς τὸν τόπον τῆς παρακλιθείσης σκηνῆς. Καὶ ὠρέγετο μὲν νὰ συλλάβῃ τὸν κρείττον, ἀλλ' ἀπέτυγεν. Ὁ Δαρεῖος προλαβὼν διέβη εἰς τὰ κατὰ τὰ Ἐκβάτανα (τῆς Μηδίας) μέρη, διερχόμενος τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ μεγάλου ἀποσπάματος Βακτριανῶν ἰππέων, ἀλλ' ἀπαντήσαντες οἱ θησαυροὶ καὶ αἱ ἀποσκευαὶ αὐτοῦ ἔπεσον εἰς τὰς εἶρας τοῦ νικητοῦ. Οὐδὲν δ' ἄλλο τὴν σήμερον σώζεσθαι ἐκ τοῦ μέρους τούτου, ἔνθα συνέβη ἡ τρομερὰ μάχη, εἰμὴ τόπος τις καλούμενος Βέητ Γέρμα, ἥτοι ἱκός ὀστέων.

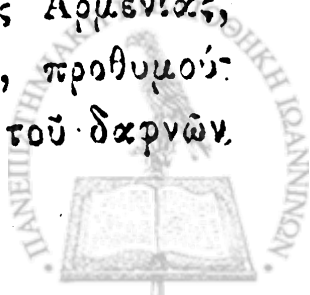
Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ ἐν Ἀρβήλοις περιβόητος μάχη, δι' ἧς ἡ μεγάλη μὲν δυναστεία τῶν Περσῶν καταλύθη παντάπασιν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀνηγορεύθη ἀπόλυτος βασιλεὺς καὶ κυρίαρχος τῆς Ἀσίας.

Ἡ μάχη τῶν Ἀρβήλων ἀφῆκεν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς (Δυτικῆς) Ἀσίας, καταλύσασα δυναστείαν, ἐξ ἧς ἔλαβε τέλος ἡ μοναρχία τῶν Μηδο-Περσῶν. Καίτοι δ' ἔζη εἰσέτι ὁ Δαρεῖος, ἦτο ὅμως πάντῃ ἀνίσχυρος καὶ πράγματι πεπτωκὼς τοῦ θρόνου, διότι τὸ πλεῖστον καὶ τὸ καλλίτερον μέρος τοῦ κράτους του ἡ ἀπεσπασθὴ ἤδη ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἡ ἦτο ἔρμαιον εἰς τὸν μέλλοντα παντάπασιν νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ δορικτήτορα. Τὸ πρῶτον

δ' ἤδη λέγεται ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπιπόρῃ συνεστήθη ἐπὶ μεγάλου μέρους τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου. Ἡ ἐν Ἀρβήλοισι μάχη ἀποτελεῖ οὐχ ἥττον ἐπίσημον ἐποχὴν καὶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπὸ τοῦδε ὁ χαρακτήρ τοῦ ἥρωος ἤρχισε νὰ μετατρέπηται πολὺ διάφορον λαμβάνων μορφήν. Τὰ πρῶτως ἤδη ἀναφανέντα ἀγαπητὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας του, καὶ πρῶτως ἐπίσης ἐκπληρωθέντα, ὀλέθριον ἐπήγαγον ἀποτελέσμα καὶ μεγίστην ἐπέφεραν βλάβην εἰς τὰ καλὰ αὐτοῦ ἐκ φύσεως ιδιώματα. Μέγας νῦν καὶ πανίσχυρος γενόμενος, ὑπὸ τύφου δὲ καὶ ἀλαζονείας ἐπαιρόμενος, κατέστη ἰδιότροπος, τυραννικὸς καὶ σκληρὸς, καὶ εἰς τὴν παρεκτραπίσαν αὐτοῦ διάθεσιν ἐγκαταλιμπανόμενος, ἀφῆκεν ἐλεύθερον ῥοῦν εἰς τὰ παράλογα αὐτοῦ πάθη, ὑφ' ὧν καὶ ὠθεῖτο εἰς φρικτὰ ἐγκλήματα, ἅτινα ἐπήγαγον εἰς αὐτὸν τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως καὶ ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀπηλλοτριώσαν πᾶν αἴσθημα φιλίας καὶ καθήκοντος, διαμένοντα ὡς ἀμαυρὰ κηλίδες ἐπὶ τε τοῦ εὐγενοῦς χαρακτήρος καὶ τοῦ λαμπροῦ σταδίου του, ἀλλὰ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος διετήρησεν ἱκανὰ ἔχνη μετριοφροσύνης, δικαιοσύνης καὶ αὐταπαρνήσεως, δι' ὧν διεκρίθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκτάκτου ζωῆς του.

Ἀπὸ τῆς σκηνῆς δὲ τῆς τελευταίας ταύτης μάχης ἀμφοτέροι οἱ ἀρχηγοὶ περιῆλθον εἰς ἀμηχανίαν ποίαν πορείαν νὰ λάβωσι, καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἔσπευσεν εὐθὺς πρὸς τὰ μέρη τῆς Μηδικῆς πρὸς τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας, ὁ δὲ νικητικὸς στρατὸς προέβη πρὸς νότον, προθυμούμενος νὰ δρέψῃ τοὺς καρπούς τῶν νέων αὐτοῦ δαφνῶν.

τὰς πλουσίας μεγαλόπολεις τοῦ Εὐφράτου καὶ Τί-
 ρωσ. Αἱ θύραι ἐν πρώτοις τῆς Βαβυλῶνος ἠνεώχθησαν
 ἔσωσ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ προσερχομένου δορικτήτορος,
 τὸ ἐπισημότεροι τῶν κατοίκων προσῆλθον ὑποδέχο-
 μοι αὐτὸν μετὰ μεγάλης ὑποκλίσεως καὶ δώρων. Οὐ-
 τότε δ' οὔτοι ἔδειξαν κλίσειν τινὰ ἢ συμπάθειαν εἰς
 οὓς Πέρσας, οἵτινες ὡς ὑποτελεῖς θεωροῦντες τοὺς κά-
 κους, λίαν δυναστικῶς καὶ τυραννικῶς πρὸς αὐτοὺς
 ἔροντο.

Ἡ Βαβυλωνία λοιπὸν ἠτοιμάζετο ἤδη νὰ ἀλλάξῃ
 πότην (ὡς πρὸ τίνος χρόνου τὸ τοιοῦτον συνέβη καὶ
 τὴν Αἴγυπτον), ὁ δὲ νέος ἡγεμὼν εἰσῆλθεν εἰς τὴν
 ἡμετέραν μετ' ἀνεκφράστων τιμῶν καὶ περιποιήσεων. Πρῶ-
 τος δ' ἐξῆλθεν εἰς προὔπαντήσιν αὐτοῦ ὁ γνωστός Μα-
 ζάτος, καταφυγὼν εἰς τὴν πόλιν ταύτην μετὰ τῶν ἐνη-
 κίων υἱῶν του, διατηρῶν μὲν φυσικῶ τῷ λόγῳ τὴν ἀρ-
 χείαν αὐτοῦ ἐπιρροήν, ἀλλ' ἔτοιμος νὰ ζητήσῃ ἔλεος
 καὶ νὰ παραδώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν
 εἰς τὸν ἀναφαινόμενον ἤδη νικητήν. Ἐχάρη δὲ τὰ μέ-
 γιστα ὁ Ἀλέξανδρος βλέπων ὅτι τοσοῦτον ταχέως εἰς
 εἰρας αὐτοῦ ἔπιπτε πόλις, ἧς ἡ πολιορκία πολὺν ἀ-
 νήθει χρόνον καὶ κόπον, καὶ ὅτι ὁ τοσοῦτον ἐπίσημος
 καὶ γενναῖος Μαζάτος οὕτω προθύμως ὑπετάσσετο εἰς
 αὐτόν. Εὐμενῶς δ' ὁ Ἀλέξανδρος ὑποδεχθεὶς τὸν Πέρ-
 την μετὰ τῶν υἱῶν του, ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ παρα-
 σάξει προσέβη ἐντὸς τῆς πόλεως. Καὶ μέρος μὲν τῶν
 Βαβυλωνίων διέμεινεν ἐντὸς τῶν τειχῶν αὐτῆς, ἐτοι-
 μαζόμενοι νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν νέον μονάρχην, πλεῖστοι
 δ' ἐξῆλθον εἰς προὔπαντήσιν αὐτοῦ, ἐν οἷς διεκρίνετα

ὁ-(ἐν Βαβυλῶνι) θησαυροφύλαξ τοῦ Δαρείου Βαγοράνης. Ἀμιλλώμενος οὗτος νῆ ὑπερτερήσῃ τὸν Μιζαῖον ἔστρωσεν ἄνθη ποικίλα καθ' ἅπασαν τὴν ὁδὸν, καὶ κατὰ τὰ πλάγια αὐτῆς ἀργυροῦς καθίδρυσε βωμούς, ἐφ' ὧν συνεσώρευσεν ἀφθόνως λιθωνωτοῦς καὶ παντοειδῆ ἀρώματα, διάφορα δὲ καὶ ποικίλα παρηκολούθησεν αὐτῷ δῶρα, ἧτοι ἀγέλαι βοῶν καὶ ἵππων, καὶ λέοντες καὶ πάνθηρες ἐντὸς κλωδίων· μετὰ τούτους δ' εἶποντο οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ μάγοι (τόπον ἱερέων καὶ σοφῶν ἐπέχοντες), καὶ οἱ μουσικοὶ μετὰ διαφόρων (μουσικῶν) ὀργάνων, δι' ὧν συνήθως ὑμνεῖτο ὑπ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ τέλος προσήρχοντο οἱ Βαβυλώνιοι ἵππεις μετὰ πολυτελείας. Καὶ χρόνον μὲν τινα διαμείνας ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι, καθ' ὃν δὲν ἔλειψε μετὰ τῶν Χαλδαίων διαλεγόμενος (δι' ἑρμηνέως βέβαια), καὶ οὐκ ὀλίγον πρὸς τούτοις ἐνησχολήθη εἰς τὴν εὐπρέπειαν τῆς πόλεως, διατάξας τοὺς κατοίκους νὰ ἀνοικοδομήσωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου καταστραφέντα ἱερὰ οἰκοδομήματα, καὶ ἰδίᾳ τὸν ναὸν τοῦ Βήλου, εἰς ὃν οἱ Βαβυλώνιοι παρεῖχον τὴν πρώτην μετὰ τῶν θεῶν λατρείαν, καὶ εἰς ὃν καὶ ὁ δορικτῆτωρ ἰδιαιτέραν προσήνεγκε θυσίαν, (κατὰ τὸ πολιτικὸν σύστημα αὐτοῦ) τιμῶν οὕτω τοὺς θεοὺς τῶν μερῶν, εἰς ἃ ὡς φίλος καὶ εὐεργέτης ὠρέγετο νὰ ἀναφείνηται. Ὡς ἀναγεννωμένην δὲ θεωρῶν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἐπισημότητα τῆς «δόξης τῶν βασιλείων,» ἤτοι:μάζετο νὰ καταστήσῃ τὴν Βαβυλῶνα ὡς πρωτεύουσαν τοῦ μεγάλου καὶ λίαν ἐκτεταμένου κράτους του, ἀλλ' ἕτερος ἤδη πολὺ ἰσχυρότερος ἀντίπαλος παρίσταται ἀπέναντι αὐτοῦ «τὸ ἀλέθριον δρέ-

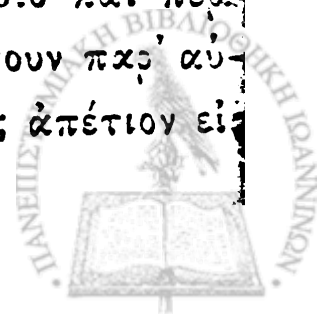
νον τοῦ θανάτου,» ἔτοιμος ἤδη νὰ καταστρέψῃ ἐν ἡμέσῳ τῶν θριαμβῶν του ἅπαντας τοὺς μεγαλεπήλους σκοποὺς του.

Κρίνων δ' ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγκαιότατον νὰ συγχωνεύσῃ τοὺς Ἕλληνας μετὰ τῶν ερσῶν, ὡς ἐν Ἀρμενίᾳ μὲν διώρισε σατράπην τὸν παρδόντα εἰς αὐτὸν τὴν ἀκρόπολιν τῶν Σάρδεων Μιθρίν, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν Ἀμμυνάπην καὶ Μαζάκην, τῷ καὶ ἐν Βαβυλῶνι καταστήσας σατράπην τὸν Μαίτον, μεθ' οὗ συστράτηγον ἀφῆκε τὸν Ἀμφιπολίτην πολλόδωρον, ὡς εἰσπράκτορα δὲ τῶν φόρων τὸν Ἀλληπιόδωρον, καὶ ὡς φρούραρχον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Παρνίωνος Ἀγάθωνα, οὗτος ἀνέλαβε τὴν εἰς τὰ Σοῦσα γουσαν.

Ἡ προσφιλὴς χειμερινὴ καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς ερσίας, τὰ Σοῦσα, ἔνθα μετὰ εἴκοσιν ἡμερῶν ὁδοιπορίαν ἔφθασεν ὁ Ἀλέξανδρος, προθύμως ὑπετάγη εἰς τὸν νέον δορικτήτορα, θέσασα τοὺς μεγάλους θησαυροὺς τῆς εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, συμποσομένους εἰς ἑκατὸς χιλιάδας τάλαντα. Ἐν τῇ πόλει δὲ ταύτῃ ἐρέθησαν ἐπίσημα λείψανα ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς Περσίαν μετακομισθέντα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ὡς τρόπαια, καὶ πρὸ πάντων οἱ χάλκινοι ἀνδριάντες τῶν τυραννοκτόνων Ἄρμωδίου καὶ Ἀριστογείτονος, ἐν τῷ ἅμα δ' ὁ νέος δυναστεύτης διέταξε νὰ σταλῶσιν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἀνδριάντες οὗτοι, ὅπου καὶ ἐτέθησαν πάλιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν ἀρχαίων βάσεών των, μετὰ μεγίστης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως κατὰ τὸν Κεραμεικὸν, καταντικρὺ τοῦ Ἰητρώου καὶ τοῦ λεγομένου βωμοῦ τῶν Εὐδανέμων.

Ἐνῶ δ' ἔτι ὁ στρατός τῶν Μακεδόνων διέτριβεν ἐν Σούσοις παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Χοάσπου ποταμοῦ, ἀφῆκετο ὁ ἐκ Γάζης πρὸ ἑνὸς ἔτους εἰς Ἑλλάδα ἀποσταλῆναι Ἀμύντας ὁ Ἀνδρομέδους, ἄγων ἰκανὸν ἀριθμὸν νεοσυλλέκτων, δι' ὧν ὁ τακτικὸς στρατός τοῦ Ἀλέξανδρου συνεποσοῦντο ἤδη (ἐν Σούσοις) εἰς 62000 ἄνδρας. Ἐνταῦθα δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀφῆσας τὴν ἄχρι τοῦδε παρακολουθεῦσαν αὐτὸν μητέρα τοῦ Δαρείου μετὰ τῶν θυγατέρων καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ διορίσας τοὺς μέλλοντας νὰ διδάξωσιν αὐτοὺς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐνταῦτῳ δὲ καὶ σατράπην τῆς Σουσιανῆς διορίσας τὸν Πέρσην Ἀβουλίτην, δι' οὗ μέσου προσοικειούμενος τοῦ Πέρσης ἐδείκνυσεν ὅτι μετεχειρίζετο αὐτοὺς ὡς φίλους ἐνταυτῷ δὲ καὶ τὸν Μένητα καταστήσας ὑπαρχὸν Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Κιλικίας, παρέσχεν αὐτῷ τρισεπίχιλια ἀργυρᾶ τάλαντα, παραγγέλλων αὐτὸν νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν ἐν Μακεδονίᾳ Ἀντίπατρον ὅσα χρειάζεται διὰ τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πόλεμον. Θυσίαν δ' ἐπὶ τέλους καὶ ἀγῶνας δημοσίους τελέσας ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ μεγαλοπρεποῦς λαμπαδηφορίας, διαβὰς τὸν Πασιτίγριν (μικρὸν ποταμὸν) ἐμβάλλει εἰς τὴν παρακειμένην γῆν τῶν Οὐξίων. Ἐκ τούτων δ' οἱ μὲν τὰ πεδινὰ μέρη κατοικοῦντες, ὡς ἄλλοτε ὑπήκουον εἰς τοὺς Πέρσης ἀμαχητεὶ παρεδόθησαν καὶ νῦν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, οἱ δ' ὄρεινοί, οἱ καὶ μαχιμώτεροι, πάντῃ ἀνεξάρτητοι διαπελοῦντες, οὐχὶ μόνον δὲν παρεδέχθησαν αὐτὸν, ἀλλὰ ἠτοιμάσθησαν νὰ ἀντισταθῶσι γενναίως, διὸ καὶ πέμψαντες κήρυκας εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀπήτουν παρ' αὐτοῦ τὸ τέλος, ἦτοι τὸν δασμὸν, ὃν συνήθως ἀπέτιον εἰς

τούς οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν, διὰ τῶν ὁρέων τῶν με-
 βαίνοντες εἰς τὴν Περσέπολιν. Καὶ πρὸς ἀπάντησιν
 ἡ παρῆγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος νὰ τὸν πε-
 ριένωσιν εἰς τὰ στενὰ, ἔνθα ἔσπευσαν προθύμως καὶ οἱ
 ὕξιοι, σπεύδοντες νὰ λάβωσι τὰ τεταγμένα· ἐκεῖ-
 ; δὲ παραλαβὼν τοὺς βασιλικούς σωματοφύλακας καὶ
 τακισχιλίους τῶν ἄλλων στρατιωτῶν, προέβη διὰ νύ-
 ὄς κατ' αὐτῶν, διὰ τραχείας καὶ δυσβάτου ὁδοῦ, καὶ
 ῖρι τὰ χαράγματα τῆς ἡμέρας ἀπροσδοκῆτως εἰς τὰς
 μας αὐτῶν εἰσελάσας, πλείστους μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπέ-
 εινενεῖς τὰς κλίνας αὐτῶν ἐπιπίπτων, ἐνῶ εἰσέτι ἐκοι-
 ντο, οἱ δὲ λοιποὶ κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη, ἔνθα καὶ κα-
 κόπησαν ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ἐνεδρεύοντος Κρατεροῦ, τοῦ
 τὰ μεγάλης δυνάμεως πεμφθέντος πρὸ μικροῦ, μόλις
 πειθόμενος εἰς τὰς ὑπὲρ αὐτῶν δεήσεις τῆς μητρὸς
 οῦ Δαρείου, συνεχώρησεν αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος, ἀρκε-
 εἰς νὰ τῷ πέμπωσι κατ' ἔτος ἑκατὸν ἵππους, πεντα-
 σια φορτηγὰ ζῶα καὶ τριάκοντα χιλιάδας πρόβατα,
 ῖρι χρηματικοῦ δὲ ποσοῦ οὐδὲ λόγος ἐγένετο, διότι οἱ
 ὕξιοι περιωρίζοντο μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς,
 αὶ εἰς τὸν ποιμενικὸν βίον. Ἐκεῖθεν δ' ὁ Ἀλέξανδρος
 σέδυσεν εἰς τὴν κυρίως Περσίαν, τὴν Περσέπολιν ⁽¹⁾,
 ελθὼν τὰς Περσίδας λεγομένας πύλας (σενὰς διόδους).
 ἔ στενὰ δὲ ταῦτα ἐφύλασσε νῦν περιτειχίσας ὁ γεν-
 ατος σατράπης Ἀριοβαρζάνης μετὰ εἰκοσιπέντε χιλιά-
 ον στρατοῦ. Καὶ νομίζων μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι ἤθε-
 ῖν ἐλθιάσει τὴν διόδον, ἐπῆλθε μετὰ μεγάλης ὀρμῆς,

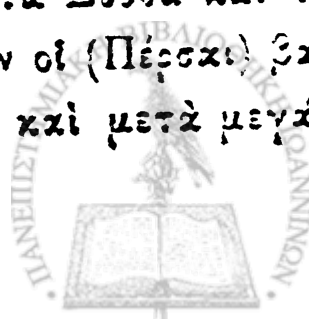
(1) Ταυτίζομένην μετὰ τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας τοῦ Φάρσ!

ἀλλ' οἱ πολέμιοι ἀπὸ ὑψηλοτέρων καὶ ἐπικαίρων ἐπι-
 πτοντες θέσεων, πολλοὺς μὲν ἐρόνευσαν, οὐκ ὀλί-
 γα δὲ καὶ ἐτραυματίσαν ἐκ τῶν Μακεδόνων, κατ' ἀ-
 μέγαλους κυλίοντες ἀμαξιτικούς λίθους· ἐξ ἐκείνων
 οὐδεὶς τὸ ἐλάχιστον ἔπαθε κακόν. Καὶ ἠναγκάσθη
 ὁ Ἀλέξανδρος διὰ σάλπιγγος νὰ σημάνῃ τὴν ἀνάκλη-
 σιν τοῦ στρατοῦ, ἀποροῦντος ὁμοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ πρακτο-
 ῦ Λύκιος τῆς αἰχμάλωτος, δίγλωσσος, παραστάς ἐνώπιον
 τοῦ Ἀλεξάνδρου, «Βασιλεῦ, εἶπεν, ὑπάρχει καὶ ἄλλη
 ὁδὸς χιονώδης μὲν, ἀλλὰ κατάρυτος, διὰ τῆς ὁπο-
 δύνασαι ἀσφαλῶς νὰ διαβιβάσῃς τὸν στρατὸν σου εἰς τὴν
 Περσίαν, ἀφίνων πολὺ ὀπίσω καὶ πολὺ μακρὰν τοὺς
 λάσσοντα, τὴν δίοδον.» Ταῦτα δὲ μετὰ μεγάλης χαρ-
 ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε τὸν Λύκιον νὰ ὁδηγήσῃ
 αὐτοὺς, πολλὰ εἰς αὐτὸν ὑποσχόμενος δῶρα.

Καὶ διήλθον μὲν οἱ Μακεδόνες κρημνώδη καὶ λίαν
 δύσβατον ὁδὸν, ἐπὶ χιόνος ἀφθόνου πατοῦντες, β-
 θείας δὲ χαράδρας καὶ πετρῶδεις φάραγγας ἐν κινήσει
 νυκτὸς διαβαίνοντες, ἀλλ' οὐδόλως ἀπέκαμον τοιοῦτο
 ἀκχματόν καὶ μηδόλως ἀπαυδῶντα βασιλέα ἀκολο-
 θοῦντες. Ἐπῆλθε δ' ὁ Ἀλέξανδρος μένεα πνέων κατὰ
 τῶν κατοίκων τῆς Περσεπόλεως καὶ μεγάλην ὀρεγόμε-
 νος νὰ λάβῃ ἐκδίκησιν κατ' αὐτῶν, διὸ καὶ διέταξε τοῦ
 στρατιώτα νὰ λαφυραγωγῆσωσι τὴν πόλιν ἀμέσως.

Ἡ Περσέπολις ἦτο μὲν καὶ πάλαι, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐ-
 θεωρεῖτο ὡς μία τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς μοναρχί-
 ας, καὶ ἀφοῦ ἀκόμη συνεστήθησαν τὰ Σοῦσα καὶ τὰ
 Ἐκβάτανα. Εἰς τὴν πόλιν δὲ τούτην οἱ (Πέρσαι) βα-
 σιλεῖς πολλάκις εἰσέρχοντο ἐπισήμως καὶ μετὰ μεγά-

ἐπιδείξεως. Ὁ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ μνημονευόμενος Ἀσπυήρης (Ἀρταξέρξης) πολὺ πρὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου λαμπρὸν, ὡς περιγράφεται, ἔκαμε συμπίπτονταίς πρωτευούσαις αὐτοῦ. Οὐχὶ δὲ μόνον ἐν τῇ Περσέπολει τὴν ἔνδοξον αὐτῶν μεγαλοπρέπειαν ἐπεύθυνον οἱ (Πέρσαι) βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα ἀποθνησκόντων βασιλέων ἐντὸς αὐτῆς ἐθάπτοντο, οὗτοις δὲ καὶ τὰ φορέματα, καὶ ἄλλα ἰδιαίτερα ἄντικείμενα ἐντὸς ὑπογείων θησαυροφυλακείων κρυμμάτων ἐκρύπτοντο, οἱ δὲ προσφιλέστεροι συγγενεῖς αὐτῶν ὤφειλον νὰ παρεδρεύωσι πλησίον τῶν τάφων τῶν βασιλέων. Καὶ εἶπομεν μὲν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος κατ' ἀρχὰς ἐπέβη εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ λαφυραγωγῆσιν τὰς Περσέπολιν, ἀκολούθως δὲ παρεδόθη μετὰ τῶν συνθημάτων του εἰς εὐωχίαν τινὰ, καθ' ἣν καὶ γυναῖκα παρὰ τὴν πόλιν εἰς τὸν πότον, ἐλθόντα νὰ συνδιασκεδάσῃ τὰς ἐραστῶν τῶν βασιλέων. Μεταξὺ δὲ τούτων ἐπίσημον ἔλαβε θέσιν ἡ Θάλις, ἐρωμένη τοῦ Πτολεμαίου, τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, καὶ Ἀθηναία τῆς πόλεως, αὕτη δ' ὅτε μὲν ἐπιτηδείως ἐπαινοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτε δὲ καὶ παίζουσα, ἔφθασεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰνοποσίας νὰ εἴπῃ λόγον, ἄξιον τῆς εὐκλεοῦς κριτικῆς τῆς, «Δι' ὅσα, εἶπεν, ὑπέφερα πλανωμένη εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀποζημιούμαι τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐντροπίζοντάς εἰς τὰ ὑπερήφανα ἀνάκτορα τῶν Περσῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἤθελον εὐαρεστηθῆναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπυρπόλουν τὸν οἶκον τοῦ Ξέρξου, τοῦ ἀκαύσαντος τὴν πατρίδα μου, τὰς Ἀθήνας, ἢ ἰδίαν ἀνάπτουσα ὑπὸ τὰς ὄψεις τοῦ βασιλέως, ὥστε

νά διαδοθῆ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὅτι τὰ μετὰ Ἀλεξάνδρου γύναια ἐξεδικήθησαν μᾶλλον τοὺς Πέρσας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἢ οἱ ναυμαχοὶ καὶ οἱ πεζομαχοὶ στρατηγοί.» Ταῦτα δ' ἐκείνης εἰπούσης, κρυφαί καὶ θόρυβοι μεταξὺ τῶν συνδαιτυμόνων ἐξερράγησαν, καὶ πάντες ἤρξαντο νὰ προτρέψωσιν εἰς τοῦτο τὸν Ἀλέξανδρον καὶ νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς φιλοτιμίαν. Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων παραφερόμενος καὶ ὁ βασιλεὺς, ἀνέπηδησεν ἀμέσως, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς μὲν φέρων στέφανον, ἀνὰ χειρᾶς δὲ κρατῶν λαμπάδα, ἅμα δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων παρακολουθούμενος, μετὰ κρυγῶν καὶ ἐπισμάτων περιεκύκλωσε τὰ ἀνάκτορα· καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ Μακεδόνων ἔτρεξαν ὡσάυτως πολλοὶ μετὰ λαμπάδων καὶ χαίροντες, καθόσον μάλιστα ἤλπιζον ὅτι ὁ βασιλεὺς καίων καὶ κταστρέφων τὰ ἀνάκτορα, ἐδέετο κινεῖν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα ἔχων τὸν νοῦν, δὲν ἐρρόνιζεν νὰ κατοικήσῃ μεταξὺ τῶν βαρβάρων. Ὁμολογεῖται ὅμως ὅτι ταχέως μετανοήσας ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτῳ δὲν ἐδράδυνε νὰ διατάξῃ νὰ σθέσωσι τὸ πῦρ, καθόσον μάλιστα καὶ ὁ φρόνιμος Παρμενίων δὲν ἔλειψε νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι κακῶς ἔπραξε πυρπολήσας τὰ ἀνάκτορα, ἅτινα εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἴδια αὐτὸ ἐθέωροντο. Ἐν Περσέπολει δὲ πρὸς τούτοις ἀναρρέεται ὅτι συνέβη καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον.

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Περσέπολιν, πλείστοι παρουσιάζονται ἐνώπιον αὐτοῦ, κινεῖντες εἰς εἰκτον τοὺς ὄρῳντας. Ἦσαν δ' οὗτοι ἕως τετρακισχίλιοι Ἕλληνες, προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν καὶ αἰχμηλωτέρως σθέντες κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ἴδα, πρὸς οὓς λίαν σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως ἐφέρ-
 ησαν οἱ βάρβαροι, διὰ πεφυρακτωμένου σιδήρου χαρα-
 κτήρας ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν ἐγχαραζάντες, καὶ ἄλ-
 λων μὲν ἀκρωτηριάσαντες τὰς ῥίνας, ἄλλων δὲ τὰ ὦτα
 καὶ ἄλλων τὰς χεῖρας. Καὶ οὕτω δ' ἠκρωτηριασμένοι
 ἐτηρήθησαν εἰς τὴν ζωὴν, χρησιμεύοντες εἰς τοὺς
 ἔρσας ὡς περίγελως καὶ παίγνιον· ἄλλο δὲ δὲν ἀφῆ-
 κεν εἰς τοὺς ταλαιπώρους τούτους Ἕλληνας, εἰμὴ μόν-
 ον τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου. Τοιοῦτον ἐλεεινὸν θέαμα
 λέπων ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δά-
 δυα, καὶ μετὰ συγκινήσεως, «Μὴ λυπήσθε, εἶπε, πα-
 ρμυθῶν αὐτοὺς, διότι ἐξάπαντος μέλλετε νὰ ἐπαναί-
 τε τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα καὶ τοὺς λοιποὺς συγ-
 νεῖς σας, καὶ τὸ πάτριον ἔδαφος.» Ἡ ὑπόσχεσις
 τῆ φυσικῇ τῷ λόγῳ ὤφειλε νὰ ἐμπλήσῃ χαρᾶς καὶ
 ἀλλιάσεως τοὺς ταλαιπώρους Ἕλληνας, ἀλλ' οὗτοι
 τὰ σπαραγμοῦ καρδίας, «Μὲ ποῖον θάρρος, ἀνέκρα-
 γον, εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν θὰ ὑπάγωμεν
 παρασταθῶμεν ὡς οἰκτρὸν θέαμα εἰς ὀλόκληρον τὴν
 ἀλλάδα, καὶ πῶς μάλιστα νὰ ὑπομείνωμεν τὰς τα-
 λειπωρίας καὶ τὰς δυσχερείας τοιοῦτου μακρυνοῦ τα-
 χιδίου, ἐνῶ εἴμεθα τοσοῦτον βεβαρημένοι ἀπὸ τὰ ἔτη;
 ἄλλη λοιπὸν θεραπεία εἰς ἡμᾶς δὲν ὑπάρχει πλέον
 κἢ νὰ ὑποφέρωμεν τὴν ἰδίαν μας συμφορὰν, κρυπτό-
 νοι ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπατριωτῶν μας, καὶ πε-
 ριέροντες νὰ τελειώσωμεν τὴν ἀθλίαν ζωὴν μας με-
 τούτους, οἵτινες τέρπονται βλέποντες τὰς συμφορὰς μας.»
 Ὁ Ἀλέξανδρος συγκατανεύσας εἰς τὰς αἰτήσεις τῶν ἐν
 Περσεπόλει αἰχμαλώτων, ἀρῆκεν αὐτοὺς νὰ τελειώ-

σωσι τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς των εἰς τὰ μέρη ταῦτα, διατάξας νὰ δώσωσιν εἰς ἕνα ἕκαστον αὐτῶν ἀνά τρεῖς χιλιάδας δραχμῶν, πέντε ἔνδυμασίας, δύο ζεύγη βοῶν πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς, καὶ ποσότητά τινα σίτου, δι' οὗ νὰ σπείρωσι τὴν γῆν. Παρήγγειλε δὲ καὶ τὸν διορισθέντα διοικητὴν νὰ ἐπαγρυπνῆ μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἐπ' αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ ἐνοχλῶσιν αὐτούς, μήτε νὰ ἀπαιτῶσι δασμὸν τινὰ παρ' αὐτῶν.

Μῆνας τινὰς διέτριψεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Περσεπόλει, παρεκτός δὲ τῆς μεγάλης ποσότητος, ἦν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, παρέλαθεν, εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἔπεσον καὶ τὰ τεθησαυρισμένα εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα ἀπὸ τῶν χρόνων Κύρου τοῦ ἀρχαίου χρήματα. Ἐπὶ τούτῳ δὲ διέταξε νὰ ἔλθωσιν ἐκ Βαβυλῶνος, Μεσοποταμίας καὶ Σούσων εἴκοσι χιλιάδες ἡμίονοι καὶ τρισχίλια κάμηλοι πρὸς μετακόμισιν αὐτῶν, καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς χεῖρας τοῦ Ἀρπάλου, ὃν καὶ γενικὸν ταμίην του διώρισεν, ἑξακισχιλίων Μακεδόνων σῶμα πρὸς τούτοις παραδούς εἰς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν τῶν χρημάτων.

Περιττὸν νὰ σημειώσωμεν ὅτι οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ εἰς τὰς ἄλλας μὲν μεγαλοπόλεις τῆς Περσίας πλεῖστα ἐσφετερίσθησαν λάφυρα, ἀλλ' εἰς τὴν Περσέπολιν πρὸ παντων εὖρον ἄφθονον καὶ πλουσιωτάτην λείαν.

Καθ' ὅποιανδήποτε ἔποψιν ἡ Περσέπολις θεωρουμένη, ἦτο πλουσιωτάτη, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν κατοίκων ἐξόχως διεκρίνοντο διὰ τὰ ἐν αὐταῖς συνεσωρευμένα ἀγαθὰ καὶ τὰ παντοειδῆ πλούτη συνιστάμενα εἰς πολυτελεῖς σκεύη, καὶ ποικίλους διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καλλωπισμούς.

Ἀπὸ οἴκου δ' εἰς οἶκον μεταβαίνοντες οἱ Μακεδόνες, ἄρπαζον κατ' ἐκλογὴν πᾶν ὅ,τι ὠρέγοντο, πρὸ πάντων ἔ πολυποίκιλα καὶ πολύτιμα ἐνδύματα, τὰ μὲν ἀουργῆ, τὰ δὲ χρυσοκέντητα, ἐγίγνοντο λεία τῶν νικητῶν, καὶ ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν οἱ στρατιῶται δὲν παυσαν θεοῦντες τὴν πόλιν· καὶ τοσαύτη ἦτο ἢ πρὸς ὃ ἀρπάζειν καὶ λαφυραγωγεῖν διάθεσις καὶ ὄρμη πάντων, ὥστε συχνάκις εἰς ἔριδας πρὸς ἀλλήλους ἤρχοντο, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, οἱ φαινόμενοι μάλιστα ὅτι ἰδιοποιοῦντο καὶ ἐσφετερίζοντο τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς λείας, ἐπίπτον οἰκτρὰ θύματα τῆς ἀκορέστου πλεονείας τῶν.

Καὶ οὕτω μὲν διηρπάγη καὶ κατὰ μέγα μέρος κατετράφη ἡ Περσέπολις, ὃ δ' Ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβάς, παρέλαβε τοὺς ἐκεῖ θησαυροὺς, ὡς εἴρηται ἤδη. Συγχρόνως δ' εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου πέσον καὶ τὰ εἰς Πασσαργάδας ἀπὸ παλαιότερων χρόνων ὑπὸ Κύρου τοῦ πρώτου τεθησαυρισμένα χρήματα, εἰς ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας τάλαντα συμποσούμενα.

Διακόπτομεν δὲ πρὸς μικρὸν τὴν συνέχειαν τῆς ἐπιπορομῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, περιουριζόμενοι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῆς διαγωγῆς τῶν τροπαιούχων Μακεδόνων, κατὰ τὴν ἴσοδον αὐτῶν εἰς τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Περσίας.

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου τῆς Περσίας, ὑπὸ τὸν χρυσοῦν καὶ περιλαμπηοῦσαν ἀνίσκον, παραστάς ὁ παρακολουθῶν τὸν στρατὸν Δημάρατος ὁ Κορίνθιος, ἀρχαῖος φίλος τοῦ βασιλικοῦ

Μακεδονικοῦ θρόνου (1), καὶ δάκρυα χαρᾶς ἐγκαρδίως χύνων, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῶν γερόντων, αὐτοῖας μεγάλης χαρᾶς, ἀνεβόησεν, ἐστερήθησαν οἱ Ἕλληνες, ὅσο δυστυχῶς ἐτελεύτησαν πρὶν ἰδῶσι τὸν Ἀλέξανδρον ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Δαρείου καθήμενον !»

Κύριος δ' ἤδη ὁ Ἀλέξανδρος καταστάς τοῦ Περσικοῦ βασιλείου καὶ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ θησαυρῶν, ἀφῆκεν ἐλεύθερον ῥοῦν εἰς τὴν γενναίαν καὶ ἀπαρδειγμάτιστον ἔμφυτον αὐτοῦ κλίσιν εἰς τὸ μεγαλοδορεῖν, συνενῶν μάλιστα μετὰ τῆς μεγαλοδωρίας καὶ τὴν ἐξοχὸν τῆς φιλοφροσύνης ἀρετὴν, ἣτις εἰς τε τὰς δωρεὰς καὶ τὰς εὐεργεσίας μεγάλην παρέχει βαρύτητα καὶ ἀξίαν. Οὕτω δὲ καὶ ἄλλοι μὲν συγγραφεῖς, πρὸ πάντων δ' ὁ Πλούταρχος, διηγοῦνται τὰ περὶ τούτου.

Ἀρίστων, ὁ ἡγεμὼν τῶν Παιόνων, φονεύσας ἐχθρόν τινα, προσέφερε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, λέγων· «Τοιοῦτον δῶρον πρὸ ἡμῖν, ὦ βασιλεῦ, διὰ χρυσοῦ ποτηρίου ἀνταμείβεται. — Ναί, ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος γελῶν, ἀλλ' ἐγὼ καὶ θὰ προπίω εἰς τὸ ἰδικόν σου, πληρῶν αὐτὸ ἀκράτου οἴνου.» Ἀπλοῦς τις Μακεδῶν στρατιώτης ἤλαυνεν ἡμίονον βασιλικὸν χρυσοῖον φορτωμένην· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ κτῆνος δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω ἔνεκα τοῦ βάρους, οὗτος σηκώσας ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ φορτίον, μετέφερεν αὐτὸ πνευστιῶν καὶ ἀγωνιῶν διὰ τὸν ὄγκον. Βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, «Μὴ ἀποκάμῃς φίλε, τῷ εἶπε, ἀλλ'

(1) Ὅρα σελίδ. 48 καὶ κατωτέρω.

κολούθησον καὶ τὴν λοιπὴν ὁδὸν, μεταφέρων τὸ χρυ-
 σὸν εἰς τὴν ἰδικὴν σου σκηνήν.»

Δυσηρεστεῖτο δ' οὐχ ἤττον τὰ μέγιστα ὁ Ἀλέξανδρος
 τὰ τῶν μὴ λαμβανόντων, ὡς καὶ κατὰ τῶν μὴ αἰ-
 ντων τι παρ' αὐτοῦ.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὁ χρηστός ἐπονομαζόμενος, ἦτο
 τοῦ φιλόπατρις ὡς καὶ ὁ Δημοσθένης, μεγάλη ὁμῶς
 καὶ τῶν δύο ὑπῆρχε διαφορὰ. Ὁ Δημοσθένης εἰς
 κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου γενναῖον
 δυνάτου, ἐφάνη τολμηρότερος ὑπὲρ τὸ δέον, θεωρῶν
 τὴν δύναμιν πλειοτέραν, ἢ ὅση πραγματικῶς ἦτο ἡ δύναμις
 τοῦ πατρίδος του, ὁ δὲ Φωκίων κρίνων ὅτι οἱ συμπα-
 τριδοὶ του ἀπώλεσαν τὸ θάρρος, ὅπερ πρό τινων ἐτῶν
 κατὰ τῶν Περσῶν ἔδειξαν, ἐφάνη ἀτολμότερος, πα-
 τριδῶν τὸν τόπον τῆ ὀργῆς, ἢ ἴσως καὶ πράγματι συμπε-
 λαθῶν καὶ τὴν Μακεδονίαν μετὰ τῶν ἄλλων χω-
 ρῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ νομίζων τὸν Ἀλέξανδρον κα-
 λήλων καὶ ἀρμοδιώτατον νὰ ἐκδικήσῃ τὰς πρὸς
 τὴν πρὸ ἐτῶν ὑβρεῖς τῶν Περσῶν, ἀναφανδὸν διεκη-
 χθη φίλος τοῦ δορικτήτορος. Εὐγνώμωνων δ' ἐπι-
 ῶν εἰς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἐνασμενιζόμενος
 ἀποκαλῆ φίλον του τὸν Φωκίωνα, εἰς τὸ ὕψος ἤδη
 τῆς δόξης του ὢν, ἐπέμψεν εἰς αὐτὸν δῶρον ἑκατὸν
 ἑλάνθων. Ὡς δὲ πάντες οἱ μεγάλοι πρὸ αὐτοῦ ἄνδρες,
 Ἀριστείδης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Σωκράτης, εἰς ἕν-
 ῶν ἀποβλέποντες, τὴν εὐκλείαν τῆς πατρίδος των,
 οὐχὶ τὴν ὕλην καὶ τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα προ-
 μῶντες, ἔδειξαν ἀπαραδειγματίστον φιλοπατρίαν,
 τῶν καὶ ὁ ἐν ἑκουσίῃσιν πενήσιν διατελῶν Φωκίων, ὁ τεσ-

σαράκοντάκις διορισθείς κυβερνήτης τῆς πατρίδος ἀξιεπαινον δεικνύων καταφρόνησιν εἰς τὰ χρήματα, ἠθέλησε νὰ δεχθῆ τὸ πεμπόμενον μεγαλοπρεπὲς δῶρον. «Διατί εἰς ἐμὲ μόνον ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους στέλλονται τὰ χρήματα ταῦτα; ἠρώτησε τοὺς φέροντας αὐτὰ, Διότι σὲ μόνον θεωρεῖ ὅτι ἦσαι ὁ καλῆτερος καὶ χρησιμότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους. — Ἄς μὲ ἀρῶ λοιπὸν καὶ νὰ ἦμαι καὶ νὰ φαίνομαι τοιοῦτος,» ἀπήντησεν ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ. Ὁ γινώσκων νὰ ἐκτιμῆ τὴν ἀρετὴν Ἀλέξανδρος δὲν ἐβράδυνε νὰ πέμψῃ ἰδίῳ γραφον (βεβαίως) ἐπιστολὴν εἰς τὸν Φωκίωνα, λέγων εἰς αὐτόν· «Ἄν ἀποβάλλῃς οὕτω τὰς χάριτάς μου, δὲν θέλω σὲ θεωρεῖ φίλον μου πλέον. Εἰς ἐμὲ μὴ ἂν χρυσὸς τοῦ Δακρείου (μὲ) ἔφθασε νὰ ἀνταμείψω τὸν φίλον μου.» Τοῦτο θὰ εἶπῃ νὰ ἦναι τις μέγας βλαβερὸς σιλεύς!

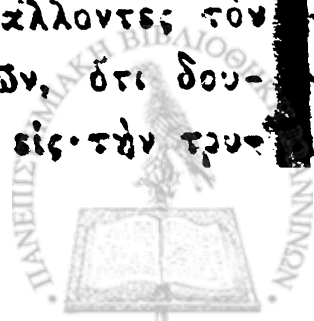
Διέταξε τὸν ταμίαν του ὁ Ἀλέξανδρος νὰ δώσῃ εἰς τὸν παρακολουθοῦντα εἰς τὰς ἐκστρατείας αὐτοῦ Ἀντίμαχον τὸν φιλόσοφον ὅσα ἤθελε ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ. — Ἐκατὸν τάλαντα ζητεῖ, ἀπήντησεν ὁ ταμίαις, — Καλὰ κάμνει, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, διότι γνωρίζω ὅτι ἔχει φίλον, ὅστις καὶ δύναται καὶ θέλει νὰ τῷ διδῇ ῥῆσιν τόσα. — Τοσοῦτόν δὲ μεγάλα καὶ τεράστια ἴσταν τὰ πλούτη, ἅτινα οὕτω δαψιλῶς προσέφερον ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τε τοὺς φίλους καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιάς ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐπιστολῇ δὲν παύει νὰ νουθετῆ τὸν υἱὸν τῆς νὰ μὴ ἦναι τοσοῦτον ἐλευθέριος. «Ἄλλως, τῷ ἔλεγεν, εὐεργέτει τοὺς φίλους σου καὶ ἐνδόξους αὐτοὺς καθίστα, τῶρα ὅμως σ

τοὺς κήμνεις ἰσοβασίλεις, καὶ εἰς αὐτοὺς μὲν οὕτῳ πα-
 ρέσκευάζεις πολλοὺς φίλους, τὸν ἑαυτὸν σου δ' ἀφίνεις
 ἀπομεμονωμένον.» Καὶ δὲν ἔπαυε μὲν ὁ φιλομήτωρ δορι-
 τήτωρ νὰ πέμπῃ οὐχ ἥττον πλούσια καὶ μεγαλοπρεπῆ
 ἄνωρα καὶ εἰς τὴν μητέρα του, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπέτρεπεν
 αὐτὴν νὰ ἀναμιγνύηται καὶ νὰ πολυπραγμονῇ εἰς τὰ πο-
 λιτικά, μηδὲ νὰ ἐξέρχηται τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν γυναῖ-
 α ὀρίων, προσέχων ὅμως καὶ οὗτος νὰ μὴ παρεκτρέπη-
 ι τοῦ πρὸς αὐτὴν ὀφειλομένου σεβασμοῦ· καὶ οὐ μικρὰν
 περιποιεῖ, τιμὴν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸ ἀναφερόμενον
 περὶ οὗτοῦ ὅτι ἐνῶ ἀνεγίνωσκεν ἐπιστολὴν τῆς μητρός
 του, ὡς ἐσυνείθιζε, μετὰ τοῦ Ἡφαιστίωνος, ἐκβαλὼν τὸν
 μακτυλίδιον του ἐπέθηκε τὴν σφραγίδα εἰς τὸ στόμα
 αὐτοῦ· οὕτω δὲ φερόμενος ὁ Ἀλέξανδρος, ἠκολούθει τὴν
 ἀφυτον αὐτῷ μεγαλοψυχίαν, πεποιθὼς ὅτι ἐφείλκεν
 εἰς ἑαυτὸν τὴν διαρκῆ εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἐγκάρδιον
 αὐτῶν πίστιν, συχνάκις ὅμως πικροὺς ἀντὶ τούτου ἀπε-
 κάμβανε καρπούς, καὶ ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν Μακεδόνων κο-
 ἐσθέντες ἐκ τῶν ἀπονεμηθέντων αὐτοῖς θησαυρῶν, καὶ
 ἡδὲν πλέον ὀρεγόμενοι, ἀφοῦ ἀπήλαυσαν ἤδη τὰ ἄθλα
 τῆς νίκης των καὶ ἐξεπλήρωσαν τὴν ἐπιθυμίαν των, εἶ-
 πον νὰ ἀπολαύσωσι πλέον τὰ κτηθέντα ἀγαθὰ ἐν εἰρήνῃ
 καὶ ἡσυχίᾳ, εἴτε ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, εἴτε ἐν τῇ πατρίδι
 αὐτῶν, μὴ καθυποβαλλόμενοι πλέον εἰς νέας ταλαιπω-
 ρίας, ἕτεροι δὲ τοσοῦτον ἀκόρεστοι ἦσαν, καὶ ὅσον πολ-
 λὰ παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, τοσοῦτον πλειότερα
 ἐπεθύμουν νὰ λάβωσι.

Καὶ παιδιόθεν μὲν, ὡς εἶδομεν, ὁ ἐξ Ἀκαρνανίας
 καθηγητὴς τοῦ Ἀλεξάνδρου Λεωνίδα εἶχε σκληραγω-

γῆσει τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ παντοίων ἀσκήσεων, ὥστε ἀνέκαθεν τὴν μαλθακότητα καὶ τὴν τρυφήν ἐν γένει ἐφαίνετο ἀποδοκιμαζών, καὶ νῦν μάλιστα ἡσχάλλε καὶ ἠδημόνει βλέπων τοὺς συνοδοιπόρους του, μεγάλους τε καὶ μικροὺς, παραδεδωμένους εἰς τρυφήν, εἰς σπατάλην καὶ εἰς ἀκολασίαν. Καὶ ἐν Βαβυλῶνι μὲν οἱ στρατιῶται ἀμέτρως παραδόθησαν εἰς παντοίων εἰδῶν διασκεδάσεις, καὶ ἰδίως εἰς τὴν μέθην καὶ τὴν κραιπλήνην, ὥστε διὰ παντὸς τρόπου ὁ Ἀλέξανδρος ἠναγκάζετο νὰ ἀντιτάσσηται κατὰ τῆς ἐκ τούτου προκυπτούσης ἐπισημητῆς βλάβης, ζητῶν νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν πολυμικροκλήνην αὐτῶν ἀρετήν. Κατὰ τὴν ἐν Περσπόλει δὲ τετραμήνον (κατὰ χειμῶνα) διατριβὴν τῶν Μικεδόνων, αἰσθόμενος πρὸς τὴν τρυφήν, τὴν ἠδυπάθειαν καὶ τὴν πολυτέλειαν, κλίσεις αὐτῶν κατέστησεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σφοδρότεραι. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, Ἄγων ὁ Τῆϊος ἐπέφερε χρυσοῦς ἥλους εἰς τὰς κρηπίδας αὐτοῦ, ὁ δὲ Λαοναύτης διὰ πολλῶν καμήλων μετεκόμιζεν κόνιν ἐξ Αἰγύπτου, πρὸς χρῆσιν τῶν ἀγωνιστήριων, πλείστοι δὲ ἐναντὶ ἐλαίου μετεχειρίζοντο πολύτιμον μῦρον, καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐπίτηδες εἶχον ἀνθρώπους πρὸς τρίψιν τῶν μελῶν τῶν καὶ νὰ ἀποκοιμίζωσιν αὐτούς· μετὰ πρόλητος δὲ καὶ φιλοσοφικῶς ἐπέπληττεν αὐτούς ὁ Ἀλέξανδρος, λέγων ὅτι ἐθχόμεζεν ὅτι ἐνῶ ἠγωνίσθησαν τοσοῦτον πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας, δὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι οἱ καταπονησάντες τοὺς ἄλλους κοιμῶνται γλυκύτερον ἀπὸ τοὺς καταπονηθέντας, οὐδὲ βλέπουσι, παραβῆλλοντες τὸν ἰδικόν τον βίον πρὸς τὸν βίον τῶν Περσῶν, ὅτι δουλικωτάτον μὲν εἶναι νὰ παραδίδηται τις εἰς τὴν τρυφήν.

βασιλικώτατον δὲ νὰ κοπιᾶζῃ. Καὶ πῶς δύναιται ἔλεγε συχνάκις, νὰ περιποιηῆται τὸν ἵππον του, ἢ νὰ ἀποβῆται εἰς τὰ πολεμικὰ ἔργα, ἐνῶ δὲν ἐσυνείθισαν αἱ φωνὴς του νὰ ἐγγίξωσι τὸ ἴδιόν του σῶμα.

Ἰδόμεν ὅτι πρῶτως ὁ καθηγητὴς του ἐφιλοτιμήθη ἀνακθρέψῃ ἑλληνοπρεπῶς τῶντι τὸν Ἀλέξανδρον, πολυτέλειαν καὶ τὴν μαλθακότητα ὡς πάντῃ ἐπιβῆ καὶ ὀλέθρια θεωρῶν εἰς τὴν υἰεῖαν καὶ τὴν ἰσχύαν, διὸ καὶ παιδιόθεν ὁ Ἀλέξανδρος μνημονεύει ὅτι κατέστη ἐγκρατέστατος εἰς τὴν γαστέρα, ὥστε ἀκόμη ἦτο εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν, ἣ δὲ βασίλισσα Κασίας Ἄδα εὐγνωμοσύνης ἕνεκα, ἐφιλοτιμεῖτο ἔπεισεν αὐτὸν ὄψα καὶ πλακούντια, καὶ τοὺς ἀρίστους μαγεῖρους καὶ ἄρτοποιοὺς, ὁ Ἀλέξανδρος λόγῳ φρατείας δὲν τὰ ἐδέχετο, λέγων ὅτι ἐκεῖνος εἶχε καὶ καλλιτέρους μαγεῖρους καὶ ὄψοπριοὺς, τοὺς ὁποίους ἐπρομήθευσεν ὁ παιδαγωγὸς του, διὰ μὲν τὸ πρόμα τὸν νυκτερινὸν περίπατον, διὰ δὲ τὸ δεῖπνον ὀλίγον πρόγευμα· καὶ εἰς τὸν οἶνον δὲ φαίνεται κατ' ἀρχὰς οὐδεμίαν ἢ καὶ πολλὰ ὀλίγην εἶχε κλίσην. Εὐηρεστεῖτο ὅμως νὰ διαμένη ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν τράπεζαν, οὐχὶ τρώγων ἢ πίνων, ὅσον λαλῶν, ἐφ' ἐκάστου μάλιστα ποτηρίου ἐτέρπετο ἐκφωνῶν ἑκάστην τινὰ, ὅτε μάλιστα εὗρισκε τὴν εὐκαιρίαν ἐπὶ ἰσχυρῶν καταλλήλων. Ἐν γένει δ' εἰς ἀπάσας τὰς πράξεις αὐτοῦ, οὔτε ὑπὸ οἴνου, οὔτε ὑπὸ ὕπνου, οὔτε ὑπὸ ὁποίας ποτε διασκεδάσεως, οὔτε ὑπὸ γάμου, οὔτε ὑπὸ θέας ἡρώδους, οὔτε ὑπὸ ἄλλου ἀντικειμένου ἐκυριεύετο, ὡς οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ εἰς τοῦτο ἢ εἰς ἐκεῖνο ὑπέκειντο τῷ

ἐλάττωμα, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκ νεαρῆς ἡλικίας ἐκ-
 ρόμενος ἐκ τῆς κλίνης, πρῶτον μὲν ἐθυσίαζεν εἰς τοὺς
 θεοὺς, ἀκολουθῶς δὲ προεγευματίζε, καὶ εἶτα ἐδίδο
 σπουδαίως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἢ εἰς τὰς συνήθεις
 τοῦ ἐνασχολήσεως. Καταλύων δ' εἰς τόπον τινὰ πρὸς
 ἀνάπαυσιν, ἐλούετο καὶ εἰλείφετο πρῶτον, καὶ εἶτα
 ἐξήταζε τοὺς μαγείρους, ἂν καλῶς διέθεσαν τὰ περὶ
 δεῖπνον, καὶ μεγάλως ἐφρόντιζεν ἐπὶ τῆς τραπέζης
 τι διαμερισθῆ ἄνίσως καὶ ἀμελῶς μεταξύ τῶν συνδαι-
 τήμων, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἐλούετο καὶ ἐκοιμήτο πρὸς
 ἄλκις μέχρι μεσημβρίας, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀλόκληρον τῆς
 ἡμέραν διέμενον ἐν τῇ κλίνῃ. Δίαν δ' οὗτος ἐγκρα-
 τῆς ὄν καὶ εἰς τὰ ὀρεκτικώτατα φαγητὰ, τὰ σπανι-
 ῶτα ἐκ τῶν κομιζομένων αὐτῷ ὀπωρικῶν καὶ ἰχθυ-
 ῶν ἀπέστελλε καὶ διένειμεν εἰς τοὺς φίλους του, μηδὲ
 πολλάκις χραιτῶν δι' ἑαυτόν. Πάντοτε δ' ἡ τραπέζα
 τοῦ ἦτο μεγαλοπρεπῆς, καὶ ἡ δαπάνη αὐτῆς συνήθη
 γίνετο μετὰ τῶν εὐτυχιῶν του, μέχρις οὐ ἐπὶ τέλος
 νῆλθεν εἰς δέκα χιλιάδας δραχμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν.
 Καὶ τοσαῦτα ὄφειλε νὰ δαπανᾷ ὅστις ἐπεθύμει νὰ ἐστὶ
 ἄση τὸν Ἀλέξανδρον.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ὡς καλὸς στρα-
 τηγὸς ἀπεδοκίμαζε καὶ κατεδίκαζε τὸν τρυφηλὸν καὶ
 μαλθακὸν βίον εἰς τὸν στρατὸν του, καθόσον ὁμο-
 προσήγγιζεν εἰς τὸν μεγαλεπήβολον σκοπὸν του, συνα-
 πτων καὶ συγχωνεύων τοὺς Πέρσας μετὰ τῶν Μακε-
 δόνων, ἤργισε καὶ οὗτος νὰ κλονῆται καὶ νὰ σαλευ-
 ῆται μετὰ τῆς ἐγκρατείας, πρὸς ἣν ὡς μαθητὴς τοῦ Ἀ-
 ριστοτέλους ὄφειλε νὰ προσοικαιωθῆ, καὶ τῆς ἡδονῆς

καὶ τρυφηλῆς ζωῆς, ἣν παρὰ τῶν Περσῶν ἑτέρο-
ἀπομιμούμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

**Δαρεῖος καταδιώκεται ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάν-
δρου. — Θάνατος τοῦ Δαρείου.**

κατὰ τὸν μεγαλέπῃβολον σκοπὸν, εἰς ἣν ἀπάσαι
πειριρήσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπέβλεπον, νὰ συνάψῃ
νὰ συνοικειώσῃ τοὺς Πέρσας μετὰ τῶν Ἑλλήνων,
ἴσας καὶ ἐν Περσεπόλει ἐπαρχὸν τὸν Φρασάορτην,
τοῦ Πέρσου Ῥεομίθρου, τὰ δ' ἔχνη τοῦ Δαρείου
ακολουθῶν, διευθύνθη πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ περὶ
ἀρχῆς τοῦ 330 πρὸ Χρ. Κατέφυγε δ' ὁ δυστυ-
μονάρχης εἰς τὰ Ἐκβάτανα, τὴν πρωτεύουσαν
Μηδίας. Καὶ ἦτο μὲν ἐκεῖ ἀνεξάρτητος, οὐχί-
ς καὶ ἀσφαλῆς. Διάτηρῶν δ' εἰσέτι τὸ ὄνομα
βασιλέως, συνήγαγε καὶ πάλιν πιστοὺς τινὰς περὶ
τὸν, καὶ ἐμελέτα νὰ συναγειρῇ καὶ αὐθις στρατὸν
ἕλλην μάχην. Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἦτο ἤδη ἐστρατοπε-
κένοσ ὀλίγον μακρὰν τῶν λεγομένων Κασπίων Πυ-
, ἀφ' ἑτέρου δὲ περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Βακτρι-
ν ἱππέων τοῦ Βήσσου, καὶ τοῦ Φωκέως Πάτρωνος,

ἄρχηγού τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων, συγκαλέσας τοὺς περὶ ἐαυτὸν ἐπίσημοτέρους τῶν ἀξιωμαστικῶν τοῦ κράτους προέτεινεν αὐτοῖς νὰ μὴ ἀναβάλωσι τὴν μετὰ τῶν Μακεδόνων συμπλοκὴν, ἀλλὰ νὰ δοκιμάσωσιν ἔτι ἅπασι τὴν τύχην τῶν ὀπλῶν. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι μετὰ ἀπελπισίας ἔρριξαν ἀκούσαντες τὴν πρότασιν νέαν μάχης, μόνος δ' ὁ πιστὸς καὶ ἀνδρεῖος γέρων Ἀρταβάζος, νεανικὴν δεικνύων γενναιότητα, συνήνεσεν εὐθὺς τὴν γνώμην τοῦ Δαρείου, λέγων ὅτι ἅπαντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ θυσιασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως των, ἀλλ' ὁ χιλιάρχος Ναβαρζάνης, εἰς τῶν κατὰ τοῦ Δαρείου συνωμοτῶν, ἐγερθεὶς, διάφορον προέτεινε καὶ πάντῃ ἐναντίαν πρότασιν, λέγων ὅτι, ἐπειδὴ ἡ τύχη φαίνεται ὅλως ἐναντία εἰς τὸν Δαρεῖον, ὤφειλεν οὗτος δι' ἄλλον τρόπον νὰ ἐξιλεώσῃ αὐτὴν, παραχωρῶν εἰκονικῶς τὴν βασιλείαν εἰς ἄλλον, ὀνομαστικῶς ἀναφέρων τὸν Βῆσσον, συγγενῆ τοῦ Δαρείου καὶ σατράπην τῆς Βακτρίας, ἐπισημασθῆναι νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴν ἀποῦ διορθωθῶσι τὰ πράγματα. Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἀπροσδοκῆτως ἀκούσας ταῦτα ἐξέσυρε τὸ ἐγχειρίδιον ἐκ τῆς ζώνης, σπεύδων νὰ τιμωρήσῃ τὸν αὐθάδη σατράπην ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνος διὰ ταχείας φυγῆς προλαβὼν ἀπῆλθεν ἐκ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Καὶ συνέλαβε μὲν τὴν ιδέαν ὁ Πάτριος νὰ σώσῃ τὸν Δαρεῖον, ἀλλ' οὗτος οὐδόλως ἐστεργε νὰ ἐμπιστευθῆ ὀλοτελῶς εἰς τοὺς Ἕλληνας, κατὰ τὸ σύστημα τῶν βαρβάρων, προτιμήσας μᾶλλον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ τερπνὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλικοῦ γένους εἰς ἄλλον δεσπότην.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀπολύσας πρῶτον τοὺς Θεσσαλοὺς,

πείς και τούς άλλους συμμάχους, δούς αὐτοῖς πλήρη
 ἢ μισθόν των καὶ δισχίλια πρὸς τούτοις τάλαντα δω-
 ῆν, παραλαβὼν δὲ τὸ ἵππικὸν τῶν ἐταίρων καὶ τὴν
 κκεδονικὴν φάλαγγα εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ῥάγας, πόλιν
 χαίαν παρὰ τῆ σημερινῇ Τεχεράνη κειμένην, μετὰ
 σαύτης ἐπισπεύδων ταχύτητος καὶ ὀρμῆς, ὥστε καὶ
 ἄνθρωποι καὶ οἱ ἵπποι παντάπασιν ἀπαυδῶντες, ἔ-
 πτον κατὰ γῆς νεκροί· πέντε δ' ἐκεῖ διατρίψας ἡμέ-
 ρας, διέβη τὰ Ἐλβούρζια ὄρη, ἔνθα καὶ προσελθὼν εἰς
 τὸν ὁ παρὰ τῷ Δαρείῳ διατελῶν Βατισθένης, υἱὸς
 οὗ (προκατόχου τῆς βασιλείας) Ὠχου, τῷ ἀνήγγειλεν
 ὅτι ὁ Δαρεῖος συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν σατρα-
 πῶν ἐκρατεῖτο ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑπ' αὐτῶν.

Βῆσσοι, ὁ ἰσχυρὸς σατράπης τῆς Βακτρίας, χώρας
 ὑτιζομένης μετὰ τῆς σημερινῆς Βουχάρας, ὁ ἐπίση-
 ρος χιλιάρχος τοῦ Δαρείου Ναβαραζάνης, καὶ ἄλλοι
 ἄλλοι ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων σατραπῶν ὑπῆρξαν οἱ κυ-
 ρότεροι καὶ ἐνεργητικώτεροι μοχλοὶ τῆς προδοτικῆς
 ἐγέρσεως κατὰ τοῦ ἀθλίου μονάρχου. Σκοπὸς δὲ τῶν
 πρῶτων ἦτο νὰ ξασφαλίσωσι τὴν ἰδίαν των ἀνεξαρ-
 τήθειαν, εἴτε φονεύοντες τὸν ταλαίπωρον Δαρεῖον, εἴτε
 παραδίδοντες αὐτὸν εἰς τὸν διώκτην του, ὅπως αἱ περι-
 ρασαί καὶ τὸ ἀτομικὸν αὐτῶν συμφέρον ἤθελον τοὺς
 ἄλλοις ἐπιδεικνύσαι νὰ πράξωσι. Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἀλέξανδρος,
 ὁ ὅτι ἔβλεπον νὰ προφθάσῃ καὶ νὰ λυτρώσῃ ἀπὸ τῶν χει-
 ρῶν τῶν ἀπίστων προδοτῶν τὸν ἐκ βασιλέων καταγό-
 μενον, ἦλθεν εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἐπληροφορήθη ὅτι εὕρι-
 σκετο ὁ ἀτυχὴς βασιλεὺς, καὶ διπλασιάσας τὰς δυνάμεις

του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἐπὶ τέλους ἀρίκετο μετὰ τοῦ τέγματος του.

Ἡ ἀπροσδόκητος καὶ αἰρηνιδία παρουσία τοῦ Ἀλέξανδρου ἐξέριψεν εἰς ἀμηχανίαν τοὺς συνωμότες. Ἡνέγκασαν δ' οὗτοι τὸν ἀίχμηλῶτον αὐτῶν βασιλέα νὰ ἀφήσῃ τὸ φορεῖον, ἐνθὰ εἶχον αὐτὸν ἐγκλεισμένον, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππου νὰ συναπέλθῃ μετ' αὐτῶν, καὶ φυσικῶς μὲν τῷ λόγῳ ὁ Δαρεῖος ἀπέριψε τὴν πρότασιν τῶν συνωμοτῶν, προτιμῶν νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἐχθροῦ, περὶ οὗ πολλὰ καὶ γενναῖα ἤκουσε καὶ ἐργαίε ἀπεπειράθη, ἢ νὰ συναπέλθῃ μετὰ τῶν ἐπιβούλων φίλων του, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος φθάσας εἰς τὸ φορεῖον, εὗρεν ἐντὸς αὐτοῦ ἄπνον σῶμα. Οἱ συνωμότες ἐπιπεσόντες κατὰ τοῦ ἀτυχοῦς βασιλέως, καὶ καιρίως αὐτὸν τραυματίσαντες, ἐτρέπησαν εἰς αἰσχροὴν φυγὴν.

Ἀναφέρεται δ' ὅτι ἀπλοῦς τις στρατιώτης Μιχαῆδων, Πολύστρατος καλούμενος, εὗρέθη κατὰ τύχην πλησίον τοῦ φορείου, παρὰ τούτου δ' ὁ Δαρεῖος ἐζήτησεν ὕδωρ πρὸς ἀναψυχὴν, πίων δὲ καὶ καταπραΰνας ὀλίγον τὴν θανατηφόρον δίψαν του, «ὦ ἄνθρωπε, εἶπεν εἰς τὸν στρατιώτην, αὕτη εἶναι πασῶν τῶν δυστυχῶν μου ἡ μεγίστη, ὅτι εὐεργετήθεις δὲν δύνῃσαι νὰ ἀντιπληρώσω. Θὰ σοὶ ἀποδώσῃ ὁμοῦ τὴν χάριν τὴν ὁποίαν μοὶ ἔκαμες αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος. Ναὶ, ναὶ, οἱ θεοὶ θὰ ἀνταμείψωσι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ διὰ τοῦτο, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ὁποίαν ἐδείξεν εἰς τὴν μητέρα, τὴν γυναικῆ καὶ τὰ τέκνα μου. Τῷ δίδω διὰ σοῦ τὴν χεῖρά μου.» Καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν τοῦ Πολύστρατου ἐξέπνευσεν ὁ ταλαίπωρος.

χθυστάτην λύπην ἔδειξεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Δαρείου, καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χλα-
 ρ ἐκβαλὼν, ἐκάλυψε δι' αὐτῆς τὸ νεκρὸν ἐκείνου
 κ, καὶ ἔπεμφεν αὐτὸ βασιλικῶς κεκοσμημένον εἰς
 ἔν Σούσοις, ὡς εἴρηται, διατρίβουσιν μητέρα αὐ-
 διατάξας νὰ θάψωσιν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ
 λικῷ νεκροταφείῳ, ἔνθα καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύ-
 ες ἐτάφησαν.

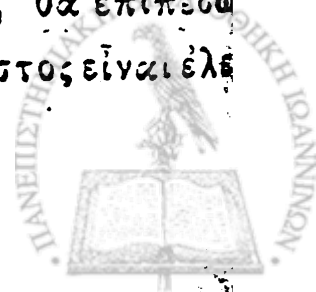
Ἰτελεύτησε δ' ὁ Δαρεῖος πεντηκοντούτης, ἡγεμονεύ-
 ῃς ἔτη μόνον, καὶ τοιοῦτον τέλος ἔσχεν ὁ ἀτυχῆς βα-
 ρς, περιού ὁ ἱστορικὸς Ἀρρίανδὸς ἀποφαίνεται ὅτι κα-
 ῖεν τὰ πολεμικὰ ἦτο μαλθακός, καὶ οὐχὶ δραστήριος,
 κ κατὰ τὰ ἄλλα ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ἦτο ἀνεπίλη-
 , εἴτε διότι ἦτο φύσει δίκαιος, εἴτε διότι δὲν ἔλα-
 περιστάσεις νὰ δείξη τὸ ἐναντίον, οὐδ' ἦτο δ' ἀφ'
 ου καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ νὰ πιέσῃ τοὺς ὑπη-
 ς του, καθόσον μάλιστα ὁ κίνδυνος αὐτοῦ ἦτο με-
 ῆτερος τοῦ ἰδικοῦ των.

"Ἀμα ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἐπῆλθεν ἐναντίον τοῦ Δα-
 ρ, ἀδιακόπως καὶ αἰ συμφοραὶ συνέπῆλθον κατ' αὐ-
 Και πρῶτον μὲν ἐνίκηθησαν οἱ σατράπαι του,
 κ τὴν παρὰ τῷ Γρανικῷ ποταμῷ ἰππικὴν σύμπλο-
 εἶτα δ' ἀπώλεσε τὴν Ἰωνίαν, Λιολίαν, Φρυγίαν,
 ῖαν, Καρίαν καὶ τὸ ὅλον μέχρι Κιλικίας· ἀκόλουθως
 κικήθη εἰς τὴν Ἰσσοῦν, ἔνθα εἶδεν αἰχμαλωτισθεῖσαν
 μητέρα μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του,
 ἐπὶ τέλους ἀπώλεσε τὴν Φοινικὴν καὶ τὴν Αἴγυ-
 . Ἐν Ἀρβήλοις δὲ πρῶτος ἔλαβε τὴν φυγὴν, ἔνθα
 λεσε μέγαν στρατὸν, συγκείμενον ἐκ βαρβάρων παντὸς

γένους, καὶ ἐκεῖθεν δὲ περιεπλανήθη ἀπὸ τόπου εἰς ἄλλον ἐν τῷ κράτει του, μέχρις οὗ ἀθλίως ἐπροδόθη τῶν ἀνάνδρων ἀκολουθῶν του, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν σιλέων, ὡς ἐπεγράφετο, ἐπιφορτισθεὶς δι' ἀλύσεων, ἠδὲ τρῶς ἐθανατώθη. Καὶ τοιαύτη μὲν ἦτο ἡ συμφορὰ Δαρείου ζῶντος, κατὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ βασιλεὺς ἔλαβε τιμὰς καὶ βασιλικὴν κηδεῖαν, καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἀνετράφησαν καὶ ἐξεπαιδεύθησαν βασιλικῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἐπὶ τέλος καὶ γαμβρὸς αὐτοῦ ἐγένετο.»

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαρείου ὁ Ἀλέξανδρος συνενωθείς μετὰ τοῦ ὅλου στρατοῦ του, ἀπέλυσε τὰς Ἑλλήνας μισθοφόρους, ὧν ὁ χρόνος τῆς ὑπηρεσίας τελείωσεν ἤδη. Καὶ τινες δὲ τῶν Μακεδόνων ἐπέθυον μὲν νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια, φεύγοντες τὸν ἀφόρητον κόπον τοῦ θέρους, καὶ τὰς ταλαιπωρίας καὶ τοὺς μυχθῶν τοῦ πολέμου, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δι' ἠπίων πιπλήξεων, καὶ διὰ προσφορᾶς καὶ ὑποσχέσεως διαφόρων ἀμοιβῶν, ἀναζωπυρῶν τὴν προθυμίαν αὐτῶν, οὕτως πενήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν προτέραν τῶν πειθαρχιῶν ὥστε καὶ μετὰ πικρῶν δακρύων ἐζήτησαν συγχώρησιν πατρὸς αὐτοῦ. Σημειωτέον δ' ὅτι συχνάκις οἱ στρατιῶται νεκρὰ τῶν ἀφορήτων ταλαιπωριῶν ὑπέπιπτον εἰς τοιοῦτου εἶδους δυσχεροσκειᾶς. Πόσον δ' ἐνθουσιώδεις ἦσαν οἱ λόγοι, δι' ὧν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγίνωσκε νὰ ἐπικρατῆσεν αὐτοὺς εἰς τάξιν! «Οἱ βάρβαροι ἄχρι τοῦδε,» εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἐν ὄνειρῳ σᾶς ἔβλεπον, ἀλλ' ἂν ἐπιστρέψητε πάλιν νὰ ἀναταράξῃτε τὴν Ἀσίαν, θὰ ἐπιπέσω καθ' ὑμῶν ὡς κατὰ σωροῦ γυναικῶν. Ἐκαστος εἶναι ἐλεύθερος

ος ἂν ὀρέγηται νὰ μεταβῆ εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἐγὼ μαρτύρομαι τοὺς θεοὺς, ὅτι προσπαθῶν καὶ ἀγωνιζόμενος νὰ κατακτήσω τὸν κόσμον διὰ τοὺς Μακεδόνας, ἀτελείφθην ὑφ' ὑμῶν μετὰ τῶν φίλων μου καὶ τῶν ἐθελοντῶν. — Ποτέ, ποτέ, ἀνέκραξαν ἅπαντες οἱ κτιῶται ὁμοφώνως, ὀδήγησόν μας εἰς ὅποιον μέρος κόσμου ὀρέγεσαι.»

Ἰεγάλη λεία περιῆλθε καὶ αὐθις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἡτοῦ, ἦν οἱ προδόται καὶ φονεῖς σατράπαι βιαζόμενοι νὰ φύγωσιν, ἐπὶ ταχυπόδων ἵππων ἀναβάντες, δὲν βαντο βεβαίως νὰ μεταφέρωσι μεθ' ἑαυτῶν. Βαθμηδὲ καὶ ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἠλαττώθη εἰς σακισχιλίους πεζοὺς καὶ τρισχιλίους ἵππεῖς. Ἀπὸ ἐποχῆς δὲ ταύτης ἐπὶ τέσσαρα ἔτη κατὰ συνέαν, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπήρχετο ὡς εἰς τῶν περιπλανωμένων ἵπποτῶν τοῦ μεσαιῶνος τῆς Εὐρώπης (1) μᾶλλον, ὡς στρατηγὸς ὀρεγόμενος νὰ ἐκτελέσῃ μεγάλα καὶ μακρὰ ἔργα.

ἠῆλθε δ' ὁ Ἀλέξανδρος χώρας κατοικουμένας ὑπὸ βερβηρῶν καὶ ἀγρίων φυλῶν, διὰ δυσβάτων ὁδῶν, αἵτινες ἐκ φύσεως ἦσαν τραχεῖαι καὶ ἀπόκρημναι, καὶ ἄς ἐνίως διέβησαν ὁδοιπόροι, ἐπομένως δὲ καὶ ὀλίγον ἂν γνωσταί. Ἡ Ἀρεια, ἡ Βακτριανή, ἡ Σογδιανή καὶ αἱ γῶραι, γνωσταὶ τὴν σήμερον διὰ τῶν ὀνομάτων Χορασσάνης, τῆς Βουχάρας, τῆς Τουρκιστάνης καὶ γανίας, ἧ παντελῶς κατεστρέφοντο, ἡ λόγος μὲν ἐγένετο περὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν, οἱ δὲ κάτοικοι νι-

(1) Chevalier errant Γαλλιστί, Knight-errant Ἀγγλιστί.

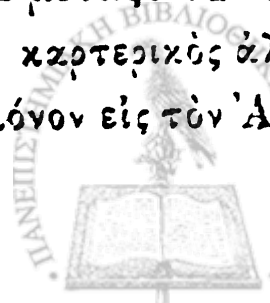

κώμενοι ἀνελάμβανον καὶ αὐθις τὰς συνήθεις των ἐπι-
 ἄμα ἀπερχομένων τῶν πολεμίων. Ἐν γένει δ' ἀπὸ
 πυρπολήσεως τῶν ἀνακτόρων τῆς Περσεπόλεως ἐνα-
 νίζοντι τινες τῶν ἱστορικῶν ἀποδίδοντες εἰς τὸν
 Ἀλέξανδρον, διὰ τὸν παρὰ τὸν αὐτοῦ χαρακτήρα
 ὄνομα «ὁ παρὰ τῶν τῆς Μακεδονίας.» Ἀνωφελές
 κρίνοντες καὶ ἔμβωμεν εἰς λεπτομερεστέρας περὶ τῶν
 περιγραφάς, ἀρκούμεθα τὰ οὐσιωδέστερα ἐκθέτοντες
 περιστατικῶς.

Μετὰ τὸν θάνατον λοιπὸν τοῦ Δαρείου εὐρίσκοντες
 τὸν Ἀλέξανδρον διατρίβοντα εἰς τὰς κατὰ τὰ νότιον
 παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης χώρας, καὶ εἰς βόρειον
 μέρη τῆς νεωτέρας Χορασάνης, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς
 Ἀργανίας. Ἐνταῦθα δὲ πεδιάς γονιμωτάτη καὶ εὐφ-
 ρωτάτη ἐξελέχθη πρὸς σύστασιν πόλεως, ἣτις καὶ ὠνομα-
 μάζηται Ἀλεξάνδρεια Ἀρειῶν. Ἡ πόλις δ' αὕτη διασώ-
 ζεται τὴν σήμερον μετακληθεῖσα Ἐράτη.

Κατὰ τὰ μέρη δὲ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέπεσεν ἐν
 πρᾶξιν λίαν μοχθηρὰν καὶ ξένην τῆς ἰδίας αὐτοῦ χρ-
 στότητος, ἀμαυρὰν δὲ κηλῖδα ἐπαγαγοῦσαν εἰς τὸν χ-
 ρακτήρα αὐτοῦ.

Ὁ Φιλώτας, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἀρχαίου στρατη-
 γοῦ Παρμενίωνος, μέγα κέρως διεδραμάτισεν ἐν τῇ
 ἱστορίᾳ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἀκόρ-
 ηλικίας αὐτοῦ. Οὕτω δ' ὁ Πλούταρχος περιγράφει τὸν
 χαρακτήρα καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ στρατηγοῦ τούτου. «Φι-
 λώτας ὁ Παρμενίωνος ἀξίωμα εἶχε μέγα μεταξὺ τῶν Μα-
 κεδόνων. Οὐχὶ μόνον ἦτο ἀνδρεῖος καὶ καρτερικὸς ἀλλὰ
 καὶ μεγαλόδωρος καὶ φιλέταιρος, καὶ μόνον εἰς τὸν Ἀλέ-

ἄλλον ὑπεχώρει κατὰ ταῦτα. Λέγεται ὅτι διέταξε τὸν
 πάτην του νὰ δώσῃ ἱκανὴν ποσότητα ἀργυρίου εἰς
 ἕκ τῶν φίλων του· εἰπόντος δὲ τοῦ ἐπιστάτου ὅτι
 ἔχει τσαῦτα χρήματα ἔτοιμα· τί λέγεις; εἶπεν
 λῶτας, οὐδὲ ποτήριον λοιπὸν δὲν ἔχεις, οὐδὲ ἱμά-
 ριον;» Καὶ κατὰ τὰ ἄλλα δ' ὁ Φιλώτας ἐφέρετο λίαν
 ζωνικῶς καὶ μετὰ μεγάλης ἀγερωχίας, διὸ καὶ ἐ-
 παεῖ εἰς ἑαυτὸν τὸν φθόνον πάντων, καὶ παρεῖχεν ὑ-
 ψίαν διὰ τὴν ὑψηλοφροσύνην του, ἣν καὶ θέλων νὰ
 ἀδαμάσῃ ὁ πατήρ του Παρμενίων· «ὦ παῖ, χείρων
 γίγνου,» τῷ ἔλεγε. Τοιαύτη δ' ἐδόθη ἀφορμὴ τῆς
 ἀτυχοῦς ἐκρήξεως.

Κατὰ τὴν παρά τῃ Ἰσοῦ ἦτταν τῶν Περσῶν εὐρέθη
 ἀξὺ τῶν αἰχμαλώτων ὠραία τις νεανίς, ἐκ Πύδνης
 καταγομένη, Ἀντιγόνη δὲ καλουμένη. Ταύτην πα-
 ραβίων ὁ Φιλώτας, δὲν ἔλειπεν εἰς τὴν μετ' αὐτῆς
 κηναστροφὴν του νὰ ἐγκαυχᾶται διὰ τὰ ἴδια λαμπρὰ
 τερήματά του, καὶ τὸν μὲν Ἀλέξανδρον ἀπεκάλει
 ἀνάκιον, τὰ δὲ μεγάλα αὐτοῦ κατορθώματα ἀπέδιδεν
 ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸν πατέρα του. Ἡ νεανίς ὡς γυνὴ
 ἠρερε τοὺς λόγους τούτους εἰς τινα τῶν γνωρίμων της,
 ἵνα εἰς τὸν Κρατερόν, ὅστις καὶ εἰσήγαγε τὴν
 νεανίαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Οὗτος δὲ μαθὼν τὰ κατὰ τὸν
 Φιλώταν, δὲν ἔλειψε νὰ διατάξῃ αὐτὴν νὰ συχνάζῃ ἐπὶ
 τὸν ἱππὸν εἰς τὸν ἐραστήν της καὶ νὰ ἀναγγέλλῃ εἰς αὐ-
 τὸν ὅσα τὸν ἤκουε λέγοντα.

Καὶ ὁ μὲν Φιλώτας ἀγνοῶν ὅτι ἐπιβουλεύονται αὐ-
 τῷ, ἐξηκολούθει συνδιαλεγόμενος μετὰ τῆς νεανίδος, ὡς
 πρότερον.

Εἰς δὲ τῶν γνωρίμων τοῦ βασιλέως, ἐκ Χαλαίστρας μὲν (τῆς Μακεδονίας) καταγόμενος, Λίμνος δὲ καλούμενος συνωμόσας κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπὶ λόγῳ ὅτι δεινὸν ὑπ' αὐτοῦ προσεβλήθη, διεκκίνωσε τὴν ἐπιβουλήν ἐν τινι τῶν φίλων του, Νικόμαχον καλούμενον, οὗτος δὲ διεδήλωσε τὰ πάντα εἰς τὸν ἀδελφόν του Κεβαλίνο ὅστις καὶ φοβηθεὶς μὴ ἄλλος τις τῶν συνωμοτῶν προθάσῃ καὶ διαδηλώσῃ τὴν ἐπιβουλήν εἰς τὸν βασιλέα, ἔκρινε καλὸν αὐτὸς νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ πρᾶγμα παρουσιασθεὶς λοιπὸν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ συνδιαλεχθεὶς μετὰ τοῦ Φιλώτου, τὸν παρεκάλει νὰ ἀναφέρῃ ὅσον τι χεῖρα τὴν συνωμοσίαν τοῦ Λίμνου εἰς τὸν Ἀλεξάνδρον. Ὁ δὲ Φιλώτας, εἴτε διότι καὶ οὗτος συμμετεῖχε τῆς ἐπιβουλῆς, εἴτε καὶ ἐξ ἀμελείας ἔδειξεν ἀδιαφορίαν καὶ συνδιελέχθη μὲν περὶ διαφόρων ἄλλων πραγμάτων μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' οὐδὲν ἀνέφερεν εἰς αὐτὸν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κεβαλίνου κοινοποιηθέντων. δις δὲ κατὰ τὴν ἐπιβουλήν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ὁ Κεβαλῖνος φοβηθεὶς μὴ δι' ἄλλου ἀνακαλυφθῆ ἢ ἐπιβουλή, καὶ διακινδυνεύσῃ καὶ οὗτος, τὸν μὲν Φιλώταν ἀρῆκε, κατέφυγε δ' εἰς τὸν ἐκ τῶν βασιλικῶν θεραπόντων Μίτρονα, διακοινῶν αὐτῷ τὴν συνωμοσίαν. Ὁ Μίτρονα κρύψας τὸν Κεβαλίνον εἰς τὴν ὀπλοθήκην, δὲν ἔλειψε νὰ διακοινώσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν Ἀλεξάνδρον ἐνῶ ἐλούετο προσθέσας καὶ ὅτι φυλάττει παρ' ἑαυτῷ τὸν ἀνακαλύψαι τὴν συνωμοσίαν Κεβαλίνον. ὁ βασιλεὺς δὲ καλέσας εἰθὺς τὸν τε Κεβαλίνον, τὸν Λίμνον καὶ τὸν Φιλώταν, ἐξέτασε τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ μὲν Λίμνος ἐνοχὸς εὐρεθεὶς πυτοκτόνησεν ἐν τῷ ἄμα, ὁ δὲ Φιλώτας ὡμολόγησε μὲν

συντριβῆς καρδίας ὅτι πάρημέλησε. τὸ πρᾶγμα,
 ἤρνεϊτο ὅτι συμμετέσχε τῆς συνωμοσίας. Καὶ ὁ
 Ἀλέξανδρος ἀπέλυσεν αὐτὸν ἀμέσως, ὡς μὴ ὑπο-
 βόμενος δῆθεν περὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ εἰς δεῖ-
 μάλιστα ἐκάλεσεν αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων στρα-
 τῶν περὶ τὸ μεσονύκτιον δὲ πέμψας τὸν στρατηγὸν
 Ῥόρραν, συνέλαβε τὸν Φιλώταν. Εἶδος στρατιωτι-
 δικαστηρίου ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων ἀξιωματικῶν
 κροτήθη τὴν πρωΐαν, προεδρευόμενόν ὑπὸ τοῦ Ἡ-
 ραιστίνου. Ὁ δυστυχὴς Φιλώτας ἐτέθη εἰς τὰ βυ-
 στήρια, σκληρῶς δὲ βασανιζόμενος, οἰκτρὰς καὶ ἐ-
 σπείρας ἐξέπεμπε φωνὰς εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἡφαιστίνου.
 «ὦ μαλακὸς καὶ ἄνανδρος ὢν, ἐπέχειρήσες τοσοῦτον
 εἰλα πρᾶγματα;» ἀνέκραζεν ὡσαύτως καὶ ὁ ἐξωθεν
 στρατοδικεῖου διατελῶν Ἀλέξανδρος. Ἔνεκα δὲ τῶν
 ἄνων, εἰς ἃς παρήσαν καὶ ὁ Ἡφαιστίνου, ὁ Κρατερὸς
 ὁ Κοῖνος, συγγενὴς τοῦ καταδικαζομένου, κατὰ τὰ
 ἔθρα τῶν τότε χρόνων ἔθιμα ἠναγκάσθη ὁ ταλαί-
 ος Φιλώτας νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι πολλάκις συνωμί-
 ε μετὰ τοῦ πατρὸς του περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ
 ἐξάνδρου, καὶ ὅτι δὲν ἐτόλμησαν μὲν νὰ ἐπιχειρή-
 σῃ ζῶντος τοῦ Δαρείου, διότι τοῦτο ἤθελεν ὠφελῆσαι
 ἅλλον τὸν Δαρείου ἢ αὐτούς, νῦν δ' οὗτος ἐμηχανεύ-
 σθη τὴν συνωμοσίαν, σπεύδων νὰ βάλῃ αὐτὴν εἰς πρᾶ-
 ξιν ἕτι ἀποθάνῃ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Τὴν ἐπιούσαν ἔ-
 ν τὰς ὁμολογίας ταύτας ὁ Ἀλέξανδρος, παρέστη αὐ-
 ροσώπως ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως τοῦ στρατοῦ καὶ
 Φιλώτας ἀχθεὶς εἰς τὸ μέσον ἐφρονεύθη ἐν τῷ ἄμα,
 βακοντισθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Μετὰ τούτου δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τρία ἔτη ὑπὸ κατὰ
διατελῶν Ἀλέξανδρος ὁ Λυγκιστῆς τὴν αὐτὴν ἐπι-
μοῖραν.

Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ σεβαστὸς γέρον Παρμενίων, ὁ πα-
τὴρ τοῦ Φιλῶτου, ὡς συνένοχος θεωρηθεὶς εἰς τὴν συ-
νωμοσίαν τοῦ υἱοῦ, κατεδικάσθη ὡσάυτως εἰς θάνατον.
Ὁ Παρμενίων διετέλει ἐν εὐνοίᾳ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ,
ὅστις καὶ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν μεγαλοδωριῶν αὐτῷ
ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ πανισχύρου εὐνούχου
Βαγῶου, χιλίων ταλάντων ἱματισμὸν περιέχοντα. Καί
πιθανῶς μὲν ὁ Παρμενίων οὐδεμίαν εἶχε γνῶσιν τῆς
συνωμοσίας τοῦ υἱοῦ, νῦν δὲ διέτριβεν εἰς Ἐκβάταν, τα-
σαρᾶκοντα ἡμέρας ἀπέχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, μετὰ μεγα-
λοῦ στρατοῦ φρουρὸς καὶ φύλαξ ἀπείρων θησαυρῶν. Ὅ-
πως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ
καὶ ὁ θάνατος τοῦ Παρμενίωνος ἐθεωρήθη ἀναγκαστὸς,
ἀλλὰ συγχρόνως ὤφειλε νὰ γείνη ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ λίαν ἐπι-
ρωσιωμένου καὶ λίαν ἀγαπῶντος αὐτὸν στρατοῦ του. Πόλι-
λυδάμας, εἰς τῶν ἐταίρων, διορίσθη νὰ φέρῃ εἰς Ἐκβά-
τανα ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως εἰς τὸν Σιτάλκην, τὸν
γεμόνα τῶν Θρακῶν, καὶ τοὺς στρατηγούς Μενίδα-
καὶ Κλέανδρον. Ἐπὶ δρομάδων καμήλων ὑπὸ Ἀρ-
θρων ὀδηγουμένων, φθάσας ὁ Πολυδάμας ἐντὸς δέκα
δεκα ἡμερονοκτίων, ἐνεχείρισε τὰς ἐπιστολὰς εἰς οὐ-
δὲν ἀνῆκε, καὶ ἡ προσταγὴ τοῦ βασιλέως ἐξετελέσθη ἀμ-
βλυσως ἐπὶ τὸν ἀθλιὸν Παρμενίωνα, περὶ οὗ Φίλιππος,
πατὴρ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐμακάριζεν ἑαυτὸν ἄλλοτε ὅτε
εὗρεν ἓνα μόνον στρατηγὸν, τὸν Παρμενίωνα.

Αἱ δικαστικαὶ ἀνακρίσεις ἐξηκολούθουν γιγνόμεναι.

εἰ πολλοὶ ἄλλοι ὡς συνένοχοι τοῦ Φιλώτου κα-
μηνύθησαν, ὅπερ καὶ εἰς πολλοὺς τῶν φίλων φόβερὸν
οἶησε τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μάλιστα εἰς τὸν ἐν Μα-
δονίᾳ διαμένοντα Ἀντίπατρον, ὅστις καὶ πέμψας
υφίως κήρυκας εἰς τοὺς Αἰτωλοὺς, συνησπίσθη μετ'
τῶν ἕνεκαν ἀνταρσίας τινὸς κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου
κτχινομένης.

Ὀλόκληρον τὸν χειμῶνα διανύσας ὁ Ἀλέξανδρος
τὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς Ἀφγανίαν, προέβη κατὰ τὴν
οἰξίν τοῦ 329 Π. Χρ. διευθυνόμενος εἰς τὴν ἄρ-
ρίαν Βακτρίαν, διαβάς τὸν ὑπὸ ἀδιαλύτου χιόνος πάν-
τε καλυπτόμενον οὐρανομήκη Καύκασον (1). Συγ-
ρόνως δὲ καὶ ὁ Βῆσσος μαθὼν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐ-
ήρχετο κατ' αὐτοῦ μετὰ μεγίστης ὀρμῆς ἔλαβε τὴν
ηγῆν, μεγίστην ἐπάγων καταστροφὴν εἰς τὰ μέρη, δι-
νήρχετο, σκοπὸν προθέμενος νὰ φέρῃ τὸν Ἀλέξαν-
δρον εἰς ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, ὥστε νὰ μὴ δύναται
λέον νὰ καταδιώκῃ αὐτόν. Καὶ σκληρῶς μὲν ὁ στρατὸς
τῶν Μακεδόνων ἔπασχε καὶ ἐδεκατίζετο ὑπὸ τε τοῦ ψύ-
ρους, τῆς χιόνος, τῶν μόχθων καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῆς
ἰδοιπορίας (2), ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διευθύνετο ἤδη εἰς
τὴν Ὑρκανίαν, χώραν κειμένην πρὸς ἀριστερὰν τῆς εἰς
τὴν Βάκτρα φερούσης ὁδοῦ. Ἐνταῦθα δ' ἀφθόνως εὐρί-

(1) Ἡ Παροπάμισον (τὸ ὑπὸ τῶν νεωτέρων λεγόμενον Hindoo-
oosh)

(2) Ἀφελῆς καὶ ὠραία τῶντι εἶναι ἡ ἔκθεσις τῶν παθη-
μάτων τῶν Μακεδόνων κατὰ τὴν ἰδοιπορίαν ταύτην « Ἀλλ' ὁ
Ἀλέξανδρος ἤλαυνεν οὐδὲ μεῖον, χαλεπῶς μὲν διὰ τε χιόνος
πολλῆς, καὶ ἐνδεία τῶν ἀναγκαιῶν, ἧσι δὲ ὁμως » Ἀρ. Γ'. κή:

ακων ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια, διέτριψεν ἡμέρας τινὰς
 πρὸς ἀνακούρισιν τοῦ στρατοῦ, καὶ συγχρόνως καθυπο-
 τάσσωσιν τὰς περὶ πόλεις. Εἰς τρεῖς δὲ μοῖρας διαί-
 ρεσας τὸν στρατὸν, αὐτὸς μὲν ἔλαβεν τὴν συντομωτά-
 την, ἀλλὰ καὶ δυσχερεστάτην ὁδὸν, μετὰ τοῦ εὐκίνη-
 τοτέρου μέρους τοῦ στρατοῦ, τὸν δὲ Κρατερόν ἐπεμψε
 κατὰ τῶν Ταπούρων, ὁ δ' Ἐριγυῖος παρηκολούθει μετὰ
 τῆς τρίτης μοῖρας τὴν μακροτέραν λεωφόρον, φέρων καὶ
 τὰς ἀποσκευάς. Καὶ πανταχοῦ μὲν ἀρῆκε φρουρούς ὁ
 Ἀλέξανδρος, αὐτὸς δὲ τὰ ὄρη ὑπερβὰς ἐστρατοπέδευσεν
 ἐν τῇ πεδιάδι, ἐνθα πολλοὶ ἐκ τῶν κατὰ τοῦ Δαρείου
 συνωμοσάντων Περσῶν προσελθόντες, παρεδόθησαν εἰς
 τὸν Ἀλέξανδρον, οἷον ὁ χιλιάρχος Ναβαρζάνης, ἀπο-
 σπασθεὶς ἤδη ἀπὸ τοῦ Βήσσου, καὶ ὁ ἄυτοσραδάτης,
 σατράπης τῶν Ταπούρων καὶ ἄλλοι τῶν ἐπιφανεστέ-
 ρων σατραπῶν, πάντας δὲ τούτους λίαν εὐμενῶς ὑπε-
 δέχθη ὁ Ἀλέξανδρος, ἐτίμησε δὲ μεγάλως καὶ τὸν Ἀρ-
 τάβαζον, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, διὰ τὴν μεγάλην πρὸς
 τὸν κύριόν των πίστιν αὐτῶν· γνωστὰν δ' ἦτο τὸ ὄνομα
 τοῦ Ἀρταβάζου καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, ὡς χρηματίσεντος
 ἐπισήμου πρέσβεως τῆς Περσίας ἐπὶ Φιλίππου· ἀκο-
 λούθως δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰσέδυσεν εἰς τὴν χώραν τῶν
 Μάρθων, ὄρεινου καὶ μαχίμου λαοῦ. Κατὰ τὸ μέρος δὲ
 τοῦτο στίροισι βαρβάρων ἐπιπεσόν ἀπροσδοκῆτως κατὰ
 τῶν φερόντων τὸν Βουκέρῃλον στρατιωτῶν ἤσπασεν
 αὐτόν. Γὰρ μέγιστα δ' ἐπὶ τούτῳ ἀγανακτήσας ὁ Ἀλέ-
 ξανδρος, ἐπεμψε κήρυκας ἀπειλῶν αὐτοῦ, μετὰ φοβικῶν
 ὄρκων ὅτι θέλει φονεύσει ἀπαξ ἅπαντας μετὰ τῶν γυ-
 ναικῶν καὶ τῶν παίδων αὐτῶν, ἂν δέν τῷ παραδώσωσι

ἵππων· ἐκεῖνοι δὲ οὐχὶ μόνον τὸν ἵππον προσήγαγον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὰς πύλεις τῶν προθύμως παρέδωκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὐχὶ ἄριστον αὐτοῦς ὑπεδέχθη εὐμενῶς, ἀλλὰ καὶ λύτρα τινὰ προσέφερεν εἰς τοὺς ἀγαγόντας τὸν ἵππον.

Ἐκεῖθεν δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰσελάσας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ὑρκανίας, τὰ Ζαδράκαρα, δεκαπέντε ἔτη διέτριψεν ἡμέρας, καθ' ἃς τὰς συνήθειας εἰς τοὺς τοῦς ἐτέλεσε θυσίας καὶ δημοσίους κατέστησεν ἀγῶνας, εἶτα δὲ διὰ τῶν Παρθυαίων ὑπερβὰς τὰ ὄρια τῆς Περσίας, εἰσῆλασεν εἰς τὴν Σουσίαν, ἐνθα προσῆλθεν εἰς τὸν ὁ σατραπίης τῆς Ἀρείας Σατιβαρζάνης, ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὐχὶ μόνον τὴν σατραπείαν ἀπέδωκεν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀνάξιππον, ἓνα τῶν ἐταίρων, ἀπέδωκε μετὰ ἑξήκοντα ἵππακοντιστῶν πρὸς πλειότεραν ἀξίαν τῶν τόπων. Συγχρόνως δὲ προσῆλθον καὶ τινες Ἴβηροι εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀναγγέλλοντες ὅτι ὁ Βῆσσις ἐφόρεσε τὴν τιμὴν ὀρθήν, κατὰ τὸ σύστημα τῶν βασιλέων, καὶ τὴν βασιλικὴν ἐνεδύθη στολήν, ἀξίων λέγεται βασιλεὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀντὶ Βήσσου ἀρχαξέρξης καλούμενος· ἔχων δὲ περὶ ἑαυτόν τοὺς εἰς τὴν Βακτρὰ καταφυγόντας ἐκ τῶν Περσῶν καὶ πλείστους τῶν ἄλλων Βακτριανῶν, περιμένει πρὸς τούτοις ἀμύχρους καὶ παρὰ τῶν Σκυθῶν. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος προέλασεν ἀπασάν τὴν δόναμίν του διευθύνθη εἰς τὰ Βακτρά. Καθ' ὁδὸν δὲ μαθὼν ὅτι ὁ Σατιβαρζάνης θανάτωσε τὸν ἀφθέντα αὐτῷ Ἀνάξιππον καὶ οὐκ ἵππακοντιστὰς, τόφλιζει τοὺς Ἀρείους καὶ μετακομίζει αὐτοὺς εἰς τὰ Ἀρτακόανα, ἕτοιμος γὰρ συνενωθῆ

μετὰ τοῦ Βήσσου καὶ νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν Μακεδό-
νων, μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ παραλαβὼν (ὁ Ἀλέξαν-
δρος) καὶ τοὺς λοιποὺς ἀφήσας ὑπὸ τὸν Κρατερόν, ἐν-
τὸς δύο ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς τὰ Ἀρτακόανα· ἐκεῖ δὲ
σατράπην τῆς Ἀρείας ἀναδείξας Πέρσην τινὰ καλού-
μενον Ἀρσάμην, συνενοηθεὶς δὲ καὶ μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν
Κρατερόν ὑπολειφθέντος στρατοῦ, προέβη εἰς τὴν χώ-
ραν τῶν Σαραγγαίων. Βρασσαέντης δὲ, ὁ σατράπης τῆς
χώρας ταύτης, εἰς τῶν κατὰ τοῦ Δαρείου μετὰ τοῦ
Βήσσου συνωμοσάντων, μαθὼν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος προσ-
έρχεται, κατέφυγεν εἰς τοὺς Ἰνδοὺς, ἀλλ' οἱ Ἰνδοὶ συλ-
λαβόντες αὐτὸν, τὸν ἔπεμψαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅς-
τις καὶ ἀμέσως τὸν ἐθανάτωσε διὰ τὴν πρὸς τὸν Δα-
ρεῖον μισητὴν πράξιν του.

Ἐπανελθόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἰρκα-
νίαν, ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν ἡ βασίλισσα τῶν Ἀμαζό-
νων, καλουμένη Θάληστρις, ἡγεμονεύουσα δὲ τῆς με-
ταξὺ τοῦ Φάσιδος καὶ τοῦ Θερμόδωντος ποταμοῦ
χώρας. Περί αὐτῆς δὲ λέγει ὁ Διόδωρος ὅτι ἐξεῖχε κατὰ
τε τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ῥώμην τοῦ σώματος, καὶ
πολὺ ὑπὸ τῶν ὁμοεθνῶν τῆς ἐθαυμάζετο διὰ τὴν ἀν-
δρείαν τῆς, ἀφήσασα δὲ τὸν περὶ αὐτὴν στρατὸν εἰς
τὰ ὄρια τῆς Ἰρκανίας, ἦλθε μετὰ τριακοσίων Ἀμαζο-
νίδων, διὰ πολέμικῶν ὄπλων κεκοσμημένων. Ὁ βασι-
λεὺς θαυμάσας ἐπὶ τούτοις, ἠρώτησε τὴν Θάληστριν
τίνος ἕνεκα ἀφίκετο εἰς αὐτὸν, αὕτη δ' ἀπεκρίθη ὅτι
ἦλθε παιδοποιίας ἕνεκα, καθότι ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦτο
ἄριστος πάντων τῶν ἀνδρῶν διὰ τὰς γενναίας πράξεις
του, αὕτη δὲ κατὰ τε τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν σωματι-

ἡν εὐεξίαν τῆς διέφερε τῶν ἄλλων γυναικῶν, τὸ ἐκ
 καύτης γυναικὸς γεννηθησόμενον, φυσικῶ τῷ λόγῳ
 μελεν ἐξέχει τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ ἡ μὲν Θάλη-
 τρις δεκατρεῖς ἡμέρας διαμείνασα μετὰ τοῦ Ἀλεξάν-
 ου καὶ διὰ μεγάλων δώρων τιμηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, ἀ-
 ῆλθεν εἰς τὰ ἴδια, ὁ δ' Ἀλέξανδρος μεγαλαυχῶν ἐπι-
 εῖς νίκαις του, ἤρχισεν ἤδη νὰ ἀπομιμῆται τὴν Περ-
 κὴν τρυφήν, καὶ πρῶτον μὲν εἶχε περὶ τὴν αὐλήν
 οὐ Ἀσιαγενεῖς ῥαβδούχους, ἔπειτα δ' ἐξέλεξε καὶ
 ρυφόρους τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἄλλων, ἐν οἷς
 το καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου Ὁξάθρος, ἀκολούθως δὲ
 εριεβλήθη τὸ περσικὸν διάδημα καὶ τὸν διάλευκον χι-
 ῶνα καὶ τὴν περσικὴν στολὴν, παρεκτὸς τῶν ἀναξυ-
 ῶν καὶ τοῦ κἀνδυος, καὶ εἰς τοὺς ἐταίρους του δὲ δι-
 ῶκε περιπορφύρους στολάς· κατ' ἀρχὰς δ' ἐνεδύετο
 τως ὁ Ἀλέξανδρος ὅτε ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθῆ ἐν
 ῶ μέσῳ τῶν βάρβαρων, καὶ ἐν οἰκείᾳ συναναστροφῇ
 ετὰ τῶν φίλων του. Καὶ ἔλεγε μὲν ὅτι ἐφόρει τὴν στο-
 ῆν ταύτην ὡς λείαν καὶ δεῖγμα τῆς κατὰ τῶν βαρβά-
 ῶν νίκης του, ἀλλὰ διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς
 ἀμύσεως τῆς ἐνδυμασίας ἐφαίνετο ὅτι καὶ τὴν ἀλαζο-
 ῆσαν καὶ τὸν τύπον τῶν Ἀσιανῶν εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ
 ῶτοῦ, καὶ εἰς τε τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰς ἡδονὰς
 μέτρως παρεδίδοτο, μέχρις οὐ καὶ δημοσίᾳ ἐνεφανί-
 ετο τὴν τε Περσο-μηδικὴν φέρων στολὴν καὶ τὰ ἦθη
 ῶτῶν ἀπομιμούμενος.

Καὶ ἀπήρεσκον μὲν ταῦτα εἰς τοὺς φίλους τῶν ἀρ-
 αίων Μακεδονικῶν ἡθῶν καὶ τῆς ἀπλότητος, ἀλλ' ἐ-
 ὄντες ἀέκοντες ἠναγκάζοντο νὰ συγχωρῶσι τὴν τοι-

αύτην ἐπὶ τὸ ἀσιατικώτερον διαγωγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, θεωροῦντες αὐτὸν ὡς ἀμετάβλητον διχόμενον κατὰ τε τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν εἰς τοὺς μόχθους καρτερίαν. Οὐχὶ δὲ μόνον εἰς τὰ κυνήγια ἐξηκολούθησεν διαμένων πολὺ περισσότερον, ἀλλὰ καὶ εἰς μεγίστου κινδύνου καὶ σκληραγωγίας προθύμως ἐξετίθετο. Καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν δὲ φίλων καὶ συνεταίρων τοῦ βασιλέως οἱ μὲν εὐχαρίστως ἐμιμοῦντο τὸ παράδειγμα τῆς ἀσιατικῆς πολυτελείας, ὅπερ ὁ βασιλεὺς παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς, οἱ δ' ἐπέμενον εἰς τὰ ἀρχαῖά των ἤθη, μεταξὺ τούτων τοῦ Ἡραιστίωνος οἱ πλείστοι καὶ τοῦ Κρατεροῦ κυμινόμενοι· καὶ ὁ μὲν Ἡραιστίων ἐπιδοκιμάζων τὴν διαγωγὴν τοῦ βασιλέως, τὸν ἐμιμοῖτο καθ' ἅπαντα, ὁ δὲ Κρατερός ἐνέμενε πιστῶς εἰς τὰ πάτρια ἤθη, διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν Ἡραιστίωνα ἀγαπῶν ἐπὶ μᾶλλον, ἐκάλεε φιλαλέξανδρον, καὶ τοῦτον μετεχειρίζετο, πρὸς τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Ἑλληνας διαπραγματευόμενος, τὸν δὲ Κρατερόν ἐτίμα περισσότερον, ἀποκαλῶν αὐτὸν φιλοβασιλέα, καὶ διὰ τούτου πρὸς τοὺς Ἀσιανούς διεπραγματεύετο, ἐν γένει ὅμως οἱ Μακεδόνες πάντες διὰ μικρᾶς ἐξαιρέσεως ἠγανῆκτον διὰ τὴν προτίμησιν ἣν ἐφαινετο παρέχων εἰς τοὺς Πέρσας, παραδεχόμενος τὰ ἤθη αὐτῶν, καὶ οὐκ ὀλίγον ἐλυποῦντο οἱ εὐγενεῖς τῆς Μακεδονίας βλέποντες ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, ἀποβλέπων βεβόλως εἰς τὴν συγχωνύσιν τῶν δύο ἔθνων καὶ εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν τῶν Ἀσιανῶν, παρεῖχε τὰς μεγίστας καὶ πλουσιωτάτας στραπεῖας εἰς Πέρσας ἄρχοντας. Διέφοροι δ' ἕνεκα τούτου ἐξερρήγνυσαντο συν-

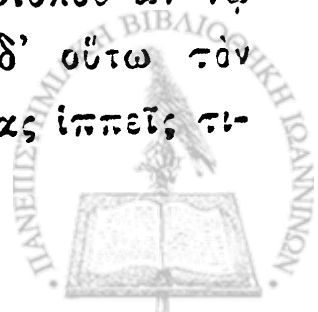
πλοῖαι κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὧν σημαντικωτέρα
 κτήρξεν ἢ εἰς τὸν Φιλώταν ἀποδιδομένη.
 Μεγίστας δυσχερείας ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος, προ-
 κίνων εἰς τὰ Βάκτρα πρὸς καταδίωξιν τοῦ Βήσσου.
 ἰαφορα δὲ καθ' ὁδὸν ἔθνη καθυποτάσσω, οἷον τοὺς
 ράγγας, τοὺς Γεδρωσσοὺς, τοὺς Ἀραχώτας καὶ ἄλλους,
 ῥθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τοῦ Ὠξου ποταμοῦ, ὅστις
 ηγαζων ἐκ τοῦ Καυκάσου ὄρους, χύνεται εἰς τὴν παρὰ
 ἣν Ὑρκανίαν θάλασσαν. Ἦτο δ' οὗτος ὁ μέγιστος τῶν
 ποταμῶν, εἰς οὓς εἶχον προσέλθει οἱ Μακεδόνες, ἔχων
 λάτος μὲν δισχιλίων ποδῶν, μέγα δὲ βάθος καὶ
 ῥύμα σφοδρόν. Καὶ ὁ μὲν Βήσσος ἔκαυσε τὰ πλοῖα,
 ἵ ὧν εἶχε διαβιβάσει τὸν ἰδικόν του στρατὸν, πολὺς
 ἀπητεῖτο χρόνος πρὸς μετακόμισιν ξυλείας εἰς κα-
 ασκευὴν γεφύρας ἢ ἄλλων πλοίων. Εἰς ἀπορίαν δ' ἐλ-
 ῶν ὁ Ἀλέξανδρος περὶ τοῦ πρακτέου, διέταξε τοὺς
 τρατιώτας νὰ πληρώσωσι δι' ἀχύρου ἢ ξηροῦ χόρτου
 οὓς ἐκ διφθερῶν ἀσκούς, οὓς ἀέρος πληροῦντες τὴν
 ῥύκτα, μετεχειρίζοντο ἀντικλινῶν, νὰ συρράψωσι δὲ
 αὐτοὺς οὕτω σενῶς, ὥστε νὰ μὴ δύ-
 αται νὰ διαπεράσῃ αὐτοὺς τὸ ὕδωρ, καὶ οὕτω πέντε
 ἡμέρας πλέοντες ἐπ' αὐτῶν, διέβησαν οἱ πλείστοι τῶν
 τρατιωτῶν ὡς διὰ θαύματος, ὅπερ καὶ ὡς μυθῶδες ἐν
 κέρει καθίσταται.

Ἐνῶ δ' ὁ Ἀλέξανδρος διέβη οὕτω τὸν Ὠξὸν ποταμὸν
 προσερχόμενος εἰς τὸ μέρος, ἐνθα ἐπληροφορήθη ὅτι ἦτο
 Βήσσος μετὰ τοῦ στρατοῦ του, ἀπροσδοκῆτως ἀφί-
 ρθη εἰς αὐτὸν καὶ ὁ Μῆδος Κοβάρης, ὅστις συμβου-
 λέυσας τὸν ἀλαζόνα καὶ ἀνανδρὸν Βήσσον νὰ ὑποτα-

χθῆ μᾶλλον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελ συγχωρηθῆ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν ὀργὴν ὑποπεσῶν το σατράπου, ἠὺτομόλησεν εἰς τοὺς Μακεδόνας. Συγχρόνως δὲ καὶ ἄγγελοι προσῆλθον παρὰ τοῦ Σπιταμένου καὶ Δαταφέρνους, τῶν στρατηγῶν τοῦ Βῆσσου, προτείνοντες εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἂν ἔπεμπε στρατιὰν μετὰ ἀρχηγοῦ, προθύμως ἤθελον παραδώσει τὸν Βῆσσον εἰς αὐτόν. Καὶ ἐπροφασίζοντο μὲν οὗτοι ὅτι ἔπραττον τοῦτο, ἐκδικοῦντες δὴθεν τὸν Δαρεῖον, ὃν τοσοῦτον χαμερπῶς ἠδίκησεν ὁ σατράπης, ἀλλὰ δὲν ἐτολμησαν νὰ δέσωσιν αὐτόν, μήτε ἄλλως νὰ τὸν τιμωρήσωσιν, ἀρκεσθέντες μόνον νὰ ἀποσπάσωσι τὴν τιάραν ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ νὰ σχίσωσι τὸν βασιλικὸν μανδύαν του.

Ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος προέπεμψεν (ἕνα τῶν σωματοφυλάκων του) Πτολεμαῖον τὸν Λάγου μετὰ μεγάλης μοίρας εὐκίνητοτάτων στρατιωτῶν, διατάξας αὐτόν ὅσον τάχιστα νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ Σπιταμένου καὶ Δαταφέρνους. Καὶ διανύσας μὲν ὁ Πτολεμαῖος ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν δεκαήμερον ὁδὸν, προσῆλθεν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα οὗτοι διέμενον, βλέπων ὁμως αὐτούς, εἴτε ἐκ δειλίας, εἴτε ἐξ ἐντροπῆς κλονουμένους εἰς τὴν ἀπόφασίν των, τὸν μὲν πεζὸν στρατὸν ἀφῆκε νὰ ἀκολουθῆ αὐτόν βραδέως, ἐκεῖνος δὲ παραλαβὼν τοὺς ἰππεῖς, καὶ περικυκλώσας τὴν κώμην, ἔνθα ὁ Βῆσσος κατέφυγεν, ἔπεμψε κήρυκα προτείνων εἰς τοὺς κατοίκους ὅτι δὲν ἤθελε βλάψει αὐτούς διόλου ἂν τῷ παρέδιδον τὸν σατράπην. Παραλαβὼν δ' οὕτω τὸν Βῆσσον ὁ Πτολεμαῖος, καθ' ὁδὸν προπέμψας ἰππεῖς τι-

ἤρρωτησε τὸν Ἀλέξανδρον πῶς νὰ τῷ παρούσιάζῃ τὸν
 σον; — Νὰ τὸν φέρητε, εἶπε, γυμνόν, καὶ δεδεμένον μὲ
 τον εἰς τὸν λαιμόν, καὶ νὰ τὸν στήσητε ἐν δεξιᾷ τῆς
 , ὀπόθεν ἔμελλον νὰ περάσωσιν αὐτὸς καὶ ἡ στρατιὰ
 . Ἄμ.α δ' εἶδεν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, στήσας τὴν
 ξάν του, — «Διατί, προδότα, ἀνέκραξε, Δαρειὸν τὸν
 λέα, ἐνταύτῳ δὲ καὶ συγγενῇ σου, οὕτως οἰκτρῶς
 νά τωσες;» Οἱ στρατιῶται ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ ἀ-
 ρισοῦσι τί ἔμελλε νὰ ἀποκριθῇ ὁ Βῆσσος. — Δὲν ἔ-
 ξα τὸ ἔγκλημα ἐξ οἰκειίας μου προαιρέσεως, ἀπὴν-
 εν οὗτος, ἀλλ' ὁμογνωμόνως μετὰ πάντων τῶν ἄλ-
 , οἵτινες ἦσαν περὶ τὸν Δαρειὸν, ὥστε νὰ εὕρωμεν
 ν καὶ ἔλεος παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ.» Μηδὲν δ' ἄλλο
 θέσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν διέταξε
 ιαστιγῶσσι μόνον τὸν Βῆσσον, ἀκαλούθως δὲ καὶ
 δικαστικῆς ἀποφάσεως τῶν ὁμοτίμων του στρα-
 νὰ ἀκρωτηριάσωσι τὴν ρίνα καὶ τὰ ὦτα αὐτοῦ,
 οὕτω κακῶς ἔχοντα περήγγειλε τοὺς συγγενεῖς τοῦ
 οῦ νὰ θανατώσωσιν αὐτόν. Τὸ εἶδος τοῦ εἰς τὸν
 πον ἐπιβληθέντος θανάτου ἦτο σκληρότατον. Κλί-
 ρες εἰς Βάκτρα τὰς κορυφὰς δύο ὑψηλῶν καὶ δυνα-
 βένδρων ἔδρασαν εἰς ἐκάστην τούτων τοὺς πόδας τοῦ
 του, αἵτινες καὶ ἀφειθεῖσαι ἐλεύθεραι διέσχισαν ἐλε-
 ; τὸ σῶμα αὐτοῦ.

Ἀλληθθέντος δ' ἤδη τοῦ Βῆσσου, ἡ Σογδιανὴ μεί-
 α ἀνευ ἡγεμόνος, ὑπετάγη ἀμέσως εἰς τὸν Ἀλέ-
 ρον, ὅστις καὶ συμπληρώσας τὴ ἰππικὸν του ἐκ
 ἰκεῖσε στρατιωτῶν, ὡς ἀπολεσθέντων πολλῶν ἐκ
 οἰκειῶν αὐτοῦ κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Καυκάσου

καὶ τοῦ Ὠξου, διευθύνθη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Σογγιδιανῶν, τὰ Μαράκανδα (1), καὶ ὁδὸν δ' ἐλθὼν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν τῶν Βραγχειδῶν, ἐτιμώρησεν (ἀδικῶς καὶ παραλόγως) τοὺς κατοικοῦντας αὐτῆς δι' ἔγκλημα τῶν πατέρων τῶν, διότι ἐκ τῆς Μιλήτου καταγόμενοι οἱ τοὶ πρὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος, κατὰ δυνάμειν τοῦ Ξέρξου ἐσύλησαν νόον τινα, καὶ μὴ δυνάμενοι ἕνεκα τούτου νὰ διαμείνωσιν ἐν Ἑλλάδι, μετακίσθησαν εἰς τὰ μέρη ταῦτα, διατηροῦντες (ἐν μέρει καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη αὐτῶν.

Βορειοανατολικὴν ἀκολουθῶς λαμβάνων διεύθυνσιν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀρίκιστο εἰς τὸν μέγαν ποταμὸν Τίχνην τὴν ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων καλούμενον Ἰαξάρτην, ἐνθα ἔστισαν τὰ ὅρια τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Μεγάλου Κύρου συμπίπτοντα μετὰ τοῦ δυτικῆς ὁρίου τοῦ σημερινῆς Σινικοῦ κράτους, καὶ ἐνθα πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐπιόδου τῆς τοῦ, καὶ πολλὰς προβλέπων ὠφελείας ἕνεκα τῆς ἕσεως ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνέκρινε νὰ κτισθῆ νέα πόλις Ἰσοχάτη, Ἀλεξάνδρεια κληθεῖσα. Ἐκτὸς τὰ μέρη δὲ ταῦτα ἐπιπεσόχτες οἱ περσικοὶ βαρβάροι, πλείους τῶν Μακεδόνων ἐξωλοθρέυσαν, οἵτινες εἶχον ἤδη διασκορπισθῆ εἰς τὴν πεδιάδα, ζητοῦντες τριούλλια καὶ σιλοριον, μεθ' οὗ, εἰς παντελῆ ἔλλειψιν ἄρτου περιλήθησαν, ἔτρωγον τὸ κρέας τῶν ὑποζυγίων τῶν. Καὶ ταῦτα μὲν πράξαντες οἱ βαρβάροι κατέρουγον εἰς τὰ ὄρη, ἐπιτρέχοντα χιλιάδες ἀνδρῶν συμποσούμενοι. Πρὸ πάντων

(1) Ἡ σημερινὴ Σμαρακίανδα, ἢ καθ' ἑσθέραι τῆς ἀστυγαιεσσῆς τοῦ σημερινῆς κατακτητοῦ Ταμερλάνου.

ἰ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος ἐπῆλθε μεθ' ὀρμῆς κατ' αὐ-
 ὄν, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Μακεδόνες ἀπεκρούσθησαν
 νναίως ὑπὸ τῶν βαρβάρων, οὐκ ὀλίγοι δ' αὐτῶν καὶ
 τραυματίσθησαν, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς
 ἐνήρης ἐπιπίπτων, ἐτοξεύθη κατὰ τὴν κνήμην, καὶ
 ἴσχος τοῦ λεγομένου περὺν ἡ ὀστοῦ αὐτοῦ ἀπεθραύσθη.
 ἀροξυνθέντες δ' ἐπὶ μάλλον οἱ Μακεδόνες ἔνεκα τῆς
 ἡγῆς τοῦ βασιλέως τῶν, μανιωδῶς ἐπιπεσόντες κα-
 κοψαν τοὺς πλείστους τῶν βαρβάρων, ἕτεροι δὲ κα-
 κδιωκόμενοι ἐπέπιπτον κατὰ τῶν κρημνῶν, φεύγοντες
 ὡς πολεμίους. Τοσοῦτον δὲ πολλοὶ ἀπωλέσθησαν,
 ἵτε ἐκ τῶν τριάκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν μόλις αἱ ὀκτώ
 χιλιάδες διεσώθησαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος εὕρισκεται ἤδη εἰς τὰ ὄρια τοῦ πο-
 ῖμου Ἰαξάρτου. Ἐνταῦθα δ' οἱ εἰς τὸν ἀρχαῖον
 ὄρον ἀνυποτακτοὶ μείναντες Σκύθαι, οἱ καὶ Ἄβιοι
 ἐκ τοῦ Ὀμήρου λεγόμενοι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὡς δικαιο-
 ῖτοι ἐπαινούμενοι, ἐπεμφαν πρέσβεις εἰς τὸν Ἀλέξαν-
 ὄν, λόγῳ μὲν ζητοῦντες νὰ συνδέσωσι φιλίαν καὶ
 ἡμμαχίαν μετ' αὐτοῦ, πράγματι δ' ἀποβλέποντες νὰ
 ἀτασκηπέυσωσι τὸν στρατὸν αὐτοῦ, τὸ αὐτὸ δ' ἐπραξε
 καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, διατάξας νὰ συναπέλθωσι μετὰ τῶν
 ἐσθῆων τούτων τινὲς ἐκ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως,
 ἴγοντες μὲν ὅτι προσήρχοντο ἰλόγῳ φιλίας καὶ συμ-
 μαχίας, πράγματι δ' ἀποβλέποντες καὶ οὗτοι νὰ ἐξε-
 ῖσωσι τὸν πληθυσμὸν, τὰς δυνάμεις καὶ τὸν τρόπον
 τοῦ ζῆν τῶν Σκυθῶν.

Διὰφοροι δ' ἐν τούτοις διηγείροντο ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων
 ἀναστασίαις κατὰ τῶν Μακεδόνων, καὶ ἐπῆλθε μὲν

ὁ Σπιταμένης, πολιορκῶν μετὰ ἰσχυροῦ στρατοῦ τὴν ἐν Μαρακάνδοις διατελοῦσαν Μακεδονικὴν φρουρὰν, ἀκούσας ὅμως ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος αὐτοπροσώπως προσήγγιζεν ἐπερχόμενος κατ' αὐτοῦ, ἐγκαταλιπὼν τὴν πολιορκίαν, ἀπῆλθε κατὰ τὰ ὄρια τῆς Σογδιανῆς· οἱ κατ' αὐτοῦ ἀποσταλέντες στρατηγοὶ, ἀνίδεοι καὶ ἀνίκανοὶ ὄντες, καταδιώκοντες αὐτὸν, ἀνοήτως καὶ ἀπερισκέπτως ἐπέπεσον κατὰ τῶν νομάδων Σκυθῶν, ὑφ' ὧν ἐνισχυόμενος ὁ Σπιταμένης, ἀπέκρουσε τοὺς Μακεδόνας, καὶ πανταχόθεν περικυκλώσας αὐτούς, τοὺς ἠνάγκασεν ἢ καταφύγωσιν εἰς τὰς ὄχθας, ἢ εἰς νῆσόν τινα ἐν τῷ δι' ἑλληνίδος φωνῆς λεγομένῳ Πολυτιμῆτῳ ποταμῷ, ἔνθα καὶ ἀπαξάπαντας ἕως τρισχιλίους, ἢ πεντακισχιλίους ἐν στόματι μαχαίρας διεξῆλθε.

Δεινοπαθήσας δὲ τὰ μέγιστα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ συμφορᾷ ταύτῃ τῶν στρατιωτῶν του, ἐπελθὼν τάχιστα κατέκοψε πάντας τοὺς πολεμίους, καὶ ἄπασαν ἤδη τὴν Σογδιανὴν καθυποτάξας, τὸν δὲ Πευκόλαον μετὰ τρισχιλίων ἀνδρῶν σατράπην αὐτῆς καταστήσας, προσήλθεν αὐτὸς εἰς Ζαρίασπα.

Ὁ μεταξὺ τῶν 329 καὶ 328 χειμῶν, ὃν διῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς Ζαρίασπα, ὑπῆρξε λίαν ἀξιοσημεῖωτος, διότι κατ' αὐτὸν ἀνεπτύχθη ἐν πάσῃ ἐντελείᾳ ἡ εἰκὼν τῆς αὐλῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἣν καθωραΐσαν ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ ἐν συνόλῳ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ συρρέουσιντες ἐπισημύτατοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Περσίας, ἢ ἑλευσίαι νέων στρατιωτικῶν σωμάτων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ σύμπτωσης διαφόρων πρεσβειῶν, Εὐρωπαϊκῶν τε καὶ Ἀσιατικῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ἡ εὐδαιμονία καὶ τερπνὴ φύσις τῆς καρπεφόρου

Βακτριανῆς χώρας, τὰ ἐν αὐτῇ διακεχυμένα ἄπειρα
 λούτῃ, ἢ ποικίλῃ ἀνέμιξις τοῦ στρατιωτικοῦ βίου τῶν
 Μακεδόνων, τῆς Περσικῆς πολυτελείας καὶ τῆς Ἑλλη-
 νικῆς ὑπερηφανείας μέγα παρείχον θέλγητρον εἰς τὴν
 εὐνην τῆς ἐκτάκτως ἤδη παρισταμένης μεγαλοπρε-
 είας.

Ἐπὶ χρόνον τινα ὁ Ἀλέξανδρος ἐμείνεν εἰς Ζαρία-
 τα, μέχρις οὐ παρέλθη τὸ δριμύ τοῦ χειμῶνος. Ἦτο
 τὸ 329 ἔτος πρ. Χρ. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος διηνεκῶς
 τολεμῶν, ἑπτὰ ἤδη ἔτη ἀπέιχε τῆς Μακεδονίας.

Ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι οἱ Σογδιανοὶ, ἐπομένως
 καὶ οἱ Βακτριανοὶ ἐπανεστήσαν, μὴ θέλοντες νὰ
 παρακούσωσιν εἰς τὸν σατράπην αὐτῶν Πευκόλαον, ἐξ-
 ἤρμησε καὶ αὐθις ἐπὶ τὸν Ὠξὸν ποταμὸν, σπεύδων
 ἐκαστοποτάξῃ αὐτούς. Ἐνῶ δ' ἐστρατοπέδευε παρὰ
 τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, προσελθὼν (ὁ σωματοφύλαξ)
 Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἀνήγγειλεν εἰς τὸν βασιλέα
 ὅτι οὐ μακρὰν τῆς σκηνῆς αὐτοῦ ἀνέβλυσε πηγὴ ὕ-
 δατος καὶ παρ' αὐτῇ πηγῇ ἐλαίου. (1) Καὶ ὁ μὲν
 Ἀρίστανδρος ὁ μάντις ἠρμήνευσεν ὅτι ἡ πηγὴ τοῦ ἐ-
 λαίου ἐσήμαινε κόπους πολλοὺς, ἀλλὰ μετὰ τοὺς κό-
 πους καὶ νίκη προεμηνύετο, διότι τὸ ἔλαιον ἐδόθη
 παρὰ τῶν θεῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀνακούφισις καὶ
 ἠρωγὴ εἰς δυσκόλους ἐργασίας, καθόσον μάλιστα καὶ
 οἱ Ἕλληνες δι' ἐλαίου ἠλείφοντο κατὰ τοὺς ἀγῶ-
 νας τῶν.

(1) Πετρελαίου. Λέγεται δ' ὅτι αἱ πηγαὶ αὗται διασώζονται
 καὶ νῦν.

Ἐκεῖθεν δ' ὁ Ἀλέξανδρος διαίρεσας τὴν στρατιάν του εἰς πέντε μέρη, διέταξε νὰ ἐπέλθωσιν εἰς τὴν Σογδιανὴν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ὑπὸ τὸν Ἡφαιστίωνα, τὸν Πτολεμαῖον, τὸν Περδίκκην, τὸν Κοῖνον (μετὰ τοῦ Ἀρταβάζου), ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πέμπτου τάγματος, καὶ ἐπῆλθον μὲν πάντες εἰς Μαράκανδα, ἐξ ἐφόδου ἢ καὶ ἐξ οἰκείας αὐτῶν προαιρέσεως καθυποτάσσουμένων τῶν καθ' ὁδὸν πόλεων, ὁ Κοῖνος διετάχθη νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῶν Σκυθῶν καὶ Μασσαγετῶν, παρ' οἷς εἶχε καταφύγει ἤδη ὁ Σπιταμένης, ὁ δ' Ἀλέξανδρος προέκειτο νὰ καταλάβῃ τὰ ἐν τῇ Σογδιανῇ ἰσχυρὰ φρούρια, ὧν ἐπισημότερος ἦτο ὁ Σογδιανὸς λεγόμενος βράχος, ἢ ἡ Σογδιανία κέτρα.

Ὁ Σογδιανὸς δ' οὗτος βράχος, ἢ ὁ ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον ἀπλῶς μόνον βράχος λεγόμενος, ἦτο παντάπασιν ἀπομεμονωμένος, καὶ οὕτως ἀπόκρημνος ἐξ ἀπάντων τῶν μερῶν, ὥστε ἐφαίνετο πάντῃ ἀπρόσιτος. Φρούριον λίαν ὀχυρὸν ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου, ἐνθα ὁ Ὄξυάρτης, ὁ τῶν μερῶν ἐκείνων ἀνυπότακτος σατράπης, εἶχεν ἐγκλείσει τὴν σύζυγον καὶ τὴν λοιπὴν αὐτοῦ οἰκογένειαν. Καὶ ἠγωνίσθη μὲν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ κυριεύσῃ τὸν τόπον, ἀλλὰ βλέπων ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ καθυποτάξῃ αὐτὸν, τὴν δ' ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος, κατ' ἀρχὰς μὲν πέμψας πρέσβεις, προέτεινεν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ παραδοθῶσιν ἐκουσίως, εἰ δὲ μὴ, ἠπέλθει ὅτι ἐμελλε νὰ ἐπέλθῃ ἐξολοθρεύων ἅπαντας τοὺς ἐν αὐτῷ οἰκοῦντας. Πυκνοτάτη χιὼν καταπεσοῦσα τὰς ἡμέρας ἐκείνας, εἰς μὲν τοὺς Μακεδόνας κατέστησε δυσχερεστάτην τὴν πλησίαισιν, εἰς δὲ τοὺς βαρβάρους,

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΣΟΓΔΙΑΝΟΥ ΒΡΑΧΟΥ. 247

νον πρόσχεν ὕδωρ, διὸ καὶ περιφρονοῦντες τὰς ἀ-
 ρὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου, « Ἄν οἱ Μακεδόνες ἔχωσι
 ἄρ, ἅς πλησιάσωσιν, » ἀπήντησαν εἰς τοὺς πρέ-
 ατοῦ. Τότε δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος διὰ κήρου-
 κνήγγειλεν εἰς τὰ στρατεύματά του ὅτι ὅστις ἂν
 ἦ πρῶτος εἰς τὸν βράχον, θέλει λαμβάνει δώδεκα
 χντα, ὁ δὲ μετ' αὐτὸν ἕνδεκα, οἱ δὲ μετ' ἐκείνους
 μικρῶς μικρότερα ποσά. Τριάκῆσιοι Μακεδόνες ἐξη-
 λένοι καὶ ἔχοντες τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἀνάρρι-
 ται εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν τειχῶν, παρουσιάζον-
 μικροὺς σιδήρου πασσάλους κρατοῦντες, δι' ὧν συν-
 ἔστερέονον τὰς σκηνάς, καὶ τούτους ἐμπήγοντες,
 εἰς τὰ μέρη ἔνθα ἦτο στερεῶς πεπηγμένη ἡ χιών,
 εἰς τὸ ἔδαφος, ἰσχυρὰ δὲ πρὸς τούτοις ἐκ λίνου σχοι-
 δέσαντες εἰς πασσάλους, ἀνείλκυον ἑαυτοὺς καὶ ἀ-
 νιγῶντο πρὸς τὸ ἀποτομώτατον καὶ τὸ δυσχερέστατον
 α τούτου μέρος τοῦ βράχου. Καὶ τριάκοντα μὲν ἐξ
 ὧν ἀπολέσαντες τὴν ἰσοσταθμίαν ἐκορημίσθησαν,
 οὐδὲ τὰ σώματα αὐτῶν εὐρέθησαν, ἀλλ' οἱ λοιποὶ
 τέλους ἐπέτυχον καὶ ἀναβῶσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ
 χου. Ὅτε δὲ περὶ τὰ χαράγματα τῆς ἡμέρας οἱ
 οἱ τοῦ βράχου εἶδον αὐτοὺς ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς
 οὕτως ἐξεπλάγησαν, ὥστε ὑπέλαβον ὅτι ἦσαν μυ-
 ῆ, τελώνια, ἑξωτικά καὶ ἐναέρια· συγχρόνως δὲ καὶ
 Ἀλέξανδρος πέμψας κήρυκα εἰς τὰς προφυλακὰς τῶν
 ἰσθμῶν, ἀνήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἐπειδὴ εὐρέθησαν
 κητούμενοι πρὸ αὐτῶν πτερωτοὶ ἄνδρες, ἐκόντες ἀ-
 ῆστες ὤφειλον καὶ παραδουθῶσι.

Μεταξὺ δὲ τῶν αἰχμαλώτων εὐρέθη καὶ ἡ Ῥωξάνη,

θυγάτηρ τοῦ Ὁξυάρτου· διεφημίζετο δ' ἡ νεάνις αὕτη ὅτι ἦτο ἡ ὠραιότατη τῶν γυναικῶν τῆς Ἀσίας μετὰ τὴν (προτελευταίησασαν) Στάτειραν, σύζυγον τοῦ Δαρείου. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος συνεζεύχθη αὐτὴν ἐν τῷ ἄμα, ὁ δὲ πατήρ αὐτῆς Ὁξυάρτης μετὰ θάρρους ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν νικητὴν, ἐγένετο δεκτὸς παρ' αὐτῷ μετὰ μεγάλων τιμῶν καὶ περιποιήσεων.

Κατὰ τὰ μέρη δὲ ταῦτα διεδραματίσθησαν φρυκαλέαι τραγικαὶ σκηναί, ἦτοι ὁ θάνατος τοῦ Κλείτου καὶ ἡ τιμωρία τοῦ Καλλισθένους.

Μεταξὺ τῶν ἀντιτεινόντων εἰς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ κωλυόντων αὐτὸν νὰ παραδεχθῆ τὰ ἀνατολικά ἔθιμα, σφοδρότερος ἦτο Κλείτος ὁ Δρωπίδου, ὁ καὶ Μέλας ἐπονομαζόμενος· πρὸς διάκρισιν ἑτέρου Κλείτου, τοῦ Λευκοῦ ἐπονομαζομένου. Γινώσκομεν δ' ὅτι ἦτο ἀδελφὸς τῆς τροφοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου Λανίκης, ὅστις καὶ κατὰ τὴν νεότητά μὲν τοῦ βασιλέως συνδιέτριβε μετ' αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὴν παρὰ τῷ Γρανικῷ μάχην ἐσωσε τὸν Ἀλέξανδρον, πλήξας τὴν χεῖρα τοῦ Σπιθριδάτου. Τοῦτον δὲ, σατράπην ὄντα τῆς Βακτριανῆς ἀντὶ τοῦ Ἀρταβάζου, ἐπανελθὼν τὸ δεύτερον εἰς Μαράκανδα ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ μεγάλα τελῶν συμπόσια καὶ κυνηγέσια ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Διοσκούρων, δι' ἧς ἀντικατέστησε τὰ ἕως τότε τελούμενα Διονύσια, προσεκάλεσεν, ὡς εἰκὸς, εἰς δεῖπνον τὸ ἑσπέρας, θέλων μάλιστα νὰ τῷ προσφέρῃ καὶ ὠραία τινὰ ὀπωρικά, διὰ θαλάσσης αὐτῷ ἀποσταλέντα. Ὁ Κλείτος ἐν τῷ ἄμα ἔδειξε τὴν δυσαρέσκειάν του διὰ τινὰ γελοῖα ποιήματα ὑπὸ τινος ποιητοῦ ἀπαγγελθέντα κατὰ τῶν πρό μικροῦ

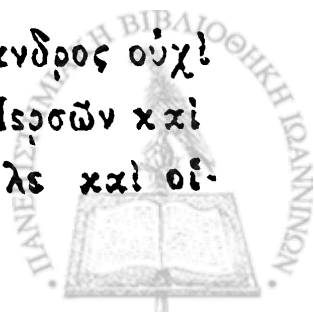
φοτυχόντων στρατηγῶν, ἐφ' ᾧ τε καὶ ἔρις ἠγέρθη μεταξὺ τοῦ καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις καὶ λαβὼν ἐν τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης παρακειμένων μήλων, ἔρριψε κατὰ κεφαλῆς τοῦ Κλείτου.

Κατὰ τὴν ἑξαψιν δὲ τῆς ἔριδος οἱ κόλακες ὑπερύψων μέχρι οὐρανοῦ τὰς πολεμικὰς πράξεις καὶ τὰ ἀναγαθήματα τοῦ βασιλέως. Τοιούτου δ' εἶδους κολακίαι φυσικῶ τῷ λόγῳ ὑπερήρεσεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἄλλ' ὁ Κλείτος ὡς ὑπὸ ἀλάστορος δαίμονος παρωθούμενος, ἀντέτεινε, παριστῶν ὅτι αἱ ἀποδιδόμεναι γενναῖαι πράξεις εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἀνήκουσι μᾶλλον εἰς τοὺς στρατιώτας, οἵτινες καὶ ἐπὶ τῆς προηγουμένης βασιλείας ἐκλείσθησαν πολὺ πλειότερον, ἐξ οὗ ἀφορμὴν λαβόντες οἱ κόλακες, ἤρχισαν νὰ κάμνωσι παραλληλίστην μετὰ τοῦ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐκεῖνον ἐν ἑταπείνουν, τὸν δ' υἱὸν ὑπερύψουν. Ὁ Κλείτος χρηματίσας ἄλλοτε εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ Φιλίππου, ἐπραττε ἑναντίον, περιφρονῶν μὲν τὰς πράξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὑπερυψῶν δὲ καὶ ἐκθειάζων τὰς τοῦ Φιλίππου. Ἡ ἔρις ἀνήφθη ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπὸ τε τῆς ἐθῆς καὶ τῆς παροινίας ἐξαπτόμενος ὁ ταλαίπωρος Κλείτος, κατέστη ὑπὲρ τὸ δέον βίαιος καὶ ὀρμητικός, καὶ εἰς τινὰ περιφρονητικὸν κατ' αὐτοῦ λόγον τοῦ βασιλέως ἀνυψώσας (ὁ Κλείτος) τὴν χεῖρα, «Αὕτη ἡ χεὶρ ἐξώσεν Ἀλέξανδρε!» ἀνεβόησεν, οὐχ ἦττον δ' ὑπὸ τοῦ οἴνου θερμαινόμενος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὥρμησε μὲν νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκωλύθη ὑπὸ τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ παρευρισκομένων. Καὶ ἀπεπέμφθη μὲν ὁ Κλείτος ἐκ τοῦ ἐστιατορίου, ἀλλὰ δι' ἄλλης διόδου.

ἀναφαινόμενος καὶ αὐθις, «αὕτη ἡ χεὶρ σὲ ἔσωσεν, Ἀλέξανδρε,» ἀνεβόα καὶ πάλιν, ὑπὸ τῆς μέθης κλονούμενος. Ἀδύνατον ἦτο νὰ κρατηθῇ πλέον ὁ Ἀλέξανδρος, ἀρπάσας δὲ τὴν λόγχην παρὰ τινος τῶν δορυφόρων του, ἐπήγαγεν αὐτὴν κατὰ τοῦ οἰκτροῦ θύματός του· ἡ λόγχη ἦτο ὀλεθρία, καὶ ὁ δυστυχῆς Κλεῖτος ἔπεσεν ἄπνους ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁ κρότος τοῦ πεσόντος συνέφρασεν εἰς ἑαυτὸν τὸν Ἀλέξανδρον, πικρὰ δὲ μεταμέλεια κατέσχεν ἐν τῷ ἄμα τὸν βασιλέα. Τρεῖς ἡμέρας ὁ Ἀλέξανδρος ἔμεινε κατὰ κλειστός ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός του, μὴ δεχόμενος διόλου τὴν παρεγορίαν τῶν φίλων του, καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν τροφὴν ἀπορρίπτων, πικρῶς δὲ κλαίων καὶ κατάρωμας ἑαυτὸν ὅτι ἐθκνάτωσε τὸν ἀδελφὸν τῆς ἀγαπητῆς του τροφῆς. Ἐσπευσαν δ' οἱ φίλοι τοῦ νὰ παραμυθήσωσιν αὐτόν· καὶ ὁ μὲν Καλλιθένης ὁ φιλόσοφος, ὁ καὶ μαθητῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, ἠθικῶς καὶ πρῶτος ἀπεπειράτο μετὰ τῶν ἄλλων νὰ παρεγορήσῃ τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δ' Ἀνάξαρχος, ὁ ἐξ Ἀβδήρων φιλόσοφος, ἄλλον μετεχειρίσθη τρόπον. Μετὰ κομπασμοῦ καὶ ἀγερώχως εἰσελάσας εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Ἀλεξάνδρου· «Οὗτος, εἶναι, ἀνέκραξεν, ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς ὃν ἡ οἰκουμένη νῦν ἀποβλέπει; οὗτος δ' εἶναι ἐρριμένος κατὰ γῆς, κλαίων ὡς ἀνδράποδον, φοβούμενος τὸν νόμον καὶ τὴν κατάκρισιν τῶν ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς πρέπει νὰ ἦναι νόμος καὶ ὄρος τοῦ δικαίου.

Ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ἀλαζονείᾳ ὁ Ἀλέξανδρος οὐχὶ μόνον δὲν ἠρκέσθη νὰ μιμηταὶ τὰ ἦθη τῶν Περσῶν καὶ νὰ προσκυνῆται ὑπ' αὐτῶν μόνον, ἀλλ' ἠθέλησεν καὶ οἰ-

ἰακεδόνες νὰ γονυπετώσιν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἀναφάν-
ουα τὸν κηρύττωσιν υἱὸν τοῦ Διός.

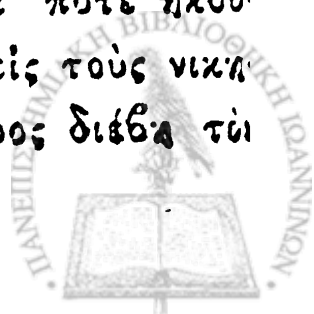
Κατὰ τι δὲ συμπόσιον ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε τοῦ ἐστι-
πίου ἕνεκα σπουδαίας τινὸς ὑποθέσεως δῆθεν. Εἰς
ἐπὶ κολάκων αὐτοῦ, Κλέων ὀνομαζόμενος, ἤρχισε
ἀαλέγηται μετὰ μεγάλων ἐπαίνων περὶ τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου καὶ νὰ ἀπαριθμῇ τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας, ἃς
ἰακεδόνες ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, προσθέτων ὅτι ἄλ-
λα δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνταποδώσωσιν αὐτῶς, εἰμὴ δι'
τοῦ κόκκου θυμιάματος, προσφέροντες εἰς αὐτὸν τι-
κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Περσῶν, οἵτινες ἐγονυπέ-
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως των, λατρεύοντες αὐτὸν ὡς
α. Καὶ ἐγὼ μὲν, ἐπρόσθεσεν ὁ κόλαξ, εἶμαι πρόθυ-
ονὰ πέσω ἐνώπιον αὐτοῦ ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ συμ-
πον, ἐλπίζω δ' ὅτι καὶ πάντες οἱ λοιποὶ θέλουσι μι-
τῆ τὸ παράδειγμα μου, καὶ πρὸ πάντων οἱ σοφοί, παρ'
περιμένεται νὰ δώσωσι τὸ παράδειγμα τοῦ εἰς το-
τον μέγαν μονάρχην ὀφειλομένου σεβασμοῦ. Πάντες
ἠννόησαν ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι ἀπετείνοντο εἰς τὸν ἐκεῖ
σκόμενον φιλόσοφον Καλλισθένην.

Ὁ Καλλισθένης οὗτος βλέπων ὅτι τὰ βλέμματα τῶν
δαιτυμόνων ἦσαν ἐστραμμένα εἰς αὐτὸν, ἐλάλησεν
τω.

Ἐάν τὴν ὥραν ταύτην, ὦ Κλέων, ὁ βασιλεὺς εὐρί-
στο εἰς τὴν ὀμιλίαν σου, κἀνεὶς ἐξ' ἡμῶν δὲν ἦτο ἀ-
γκη νὰ σοὶ ἀπαντήσῃ, διότι ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ἤθελε σέ
ἐκόψει, μὴ ἐπιτρέπων διὰ τοσοῦτον αἰσχρᾶς κολα-
τας νὰ καταστήσῃ τοσοῦτον μισητὸν τὸ ὄνομά σου,
ἀ' ἐπειδὴ ἐκεῖνος δὲν εἶναι παρῶν, ἐγὼ νὰ σοὶ ἀπο-

κριθῶ ἀντ' αὐτοῦ. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι ἀξίος νὰ ἀπολαύῃ ὅλας τὰς τιμὰς, αἵτινες εἶναι δυνατόν νὰ δοθῶσιν εἰς ἄνθρωπον, ἀλλ' ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξύ τῶν τιμῶν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τοὺς θνητοὺς ἡγεμόνας, καὶ τῶν τιμῶν ἄστινας ὀφειλομέναι νὰ ἀπονέμωμεν εἰς τοὺς θεοὺς, εἰς οὓς εἶναι προσδιωρισμένοι οἱ ναοὶ, οἱ βωμοὶ, τὰ θυμιάματα, τὰ προσευχαὶ καὶ αἱ θυσίαι. Καὶ αὕτη δ' ἡ μεταξὺ τῶν θεῶν λατρεία διαφέρει κατὰ τὸ μεγαλεῖον, καὶ αἱ ἀποδιδόμεναι τιμαὶ εἰς τὸν Κάστορα καὶ τὸν Πολυδεῦκα κην δὲν εἶναι ὅμοιαι μὲ τὰς ἀποδιδόμενας εἰς τὸν Δία καὶ τὸν Ἑρμῆν. Καθὼς δὲ δὲν πρέπει νὰ ταπεινόνωμεν τοὺς θεοὺς εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, οὕτω δὲ πρέπει νὰ ἀνυψόνωμεν καὶ τοὺς θνητοὺς εἰς τὴν τάξιν τῶν θεῶν, καὶ νὰ μεταδίδωμεν καὶ εἰς ἄλλους τὰς εἰς αὐτοὺς μόνον ὀφειλομένας τιμὰς. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι ἀναμφιβόλως ἀνώτερος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, εἶναι μεγαλύτερος μεταξύ τῶν βασιλέων, καὶ ὁ ἐνδοξότερος μεταξύ τῶν νικητῶν, ἀλλ' εἶναι ἄνθρωπος. Προκειμένου δὲ νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, πρέπει νὰ ἀποβάλῃ πᾶν ὅ,τι ἔχει θνητὸν, εἰς ἡμᾶς δὲ συμφέρει νὰ ἦναι ἡ ζωὴ του μακρὰ καὶ εὐδαίμων. Οἱ Ἕλληνες δὲν προσέφεραν θείας τιμὰς εἰς τὸν Ἡρακλέα, εἰμὴ μετὰ τὸ θάνατόν του, καὶ τότε μόνον τὸν ἐλάτρευσαν, ὅτε ῥητῶς εἰς τοῦτο διετάχθησαν ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ. Ἀναφέρεται τὸ παράδειγμα τῶν Περσῶν· ἀλλὰ πότε ἠκούσθη ὅτι οἱ νενικημένοι παρέσχον νόμους εἰς τοὺς νικητὰς; καὶ ἐλημονήσαμεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος διέβη τὰ

Ἐξήσποντον καθυποτάσσω τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ οὐχὶ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀσίαν ; »

Ἄλεξάνδρος ἠγανάκτησε τὰ μέγιστα ἐπὶ τῇ ἀντιφάσει τοῦ Καλλισθέους, καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐκρούφετο ἐπὶ τούτῳ ὀργὴν του, ἀλλ' ἀκολούθως ἔδραξε τὴν εὐφροσύνην καὶ προσάφη μῶμον εἰς τὸν φιλόσοφον· αἴρων δ' ὁ Καλλισθένης ἀνακαλύπτεται ὡς συνένοχος εἰς τὴν συνωμοσίαν, ἣν ἐλέγετο ὅτι ὁ Ἐρμόλαος διήγειρεν. Ἐμίσως δ' ὁ δυστυχὴς Καλλισθένης ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, σίδηρα ἐτέθησαν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ σκληρότατα βασανιστήρια ὑπέστη, βιαζόμενος καὶ ὁμολῆσαι ὅτι ἦτο συνένοχος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου συνωμοσίαν τοῦ Ἐρμόλαου. Τίς δ' ἦτο ὁ Ἐρμόλαος ;

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Φιλίππου οἱ υἱοὶ τῶν ἐπιστημύων Μικεδόνων, συγκατελέγοντο κατὰ τὴν ἔφηβον αὐτῶν ἡλικίαν εἰς προσωπικὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως, ἀκρίβητες οὕτω τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν στάδιον. Οἱ υἱοὶ δ' οὗτοι συνήθως συνώδευον τὸν βασιλέα εἰς τὰ ἐκστρατείας καὶ τὰς ἄλλας ἀποδημίας του, οὗτοι τὸ ἐφύλασσαν κοιμώμενόν, ἦσαν συγκυνηγέται καὶ ὁμιληταὶ αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ οὗτοι προσέβησαν τοὺς ἵππους εἰς τὸν βασιλέα, λαμβάνοντες αὐτὸς παρὰ τῶν ἱπποκόμων· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναλόγως τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν, καὶ ὡς ἀπῆται μᾶλλον ἢ ἥττον πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ θέσις των, ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς σωματικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, καὶ τούτῳ προσκαλῶν εἰς τὴν αὐλήν του σοφοὺς ἀνδρας ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τῶν βασιλικῶν τούτων παιδῶν ἦτο καὶ ὁ Ἐρμόλαος, υἱὸς τοῦ Σωπύλιδος, ἀρχηγοῦ

τῆς Ἀμφιπολιτικῆς Ἰλῆς, τοῦ ἐκ Ναυτάκων εἰς Μακεδονίαν ἀποσταλέντος πρὸς νεοσυλλεξίαν στρατοῦ. Ἰστοῦ δ' ὁ Ἑρμόλαος μαθητὴς τοῦ Καλλισθένου, μετὰ ἐνθουσιασμοῦ παρεδέχετο τὰς δημοκρατικὰς ἰδέας τοῦ διδασκάλου του, καὶ μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέρριπτε τὴν ἀκατάλυπτον δι' αὐτὸν ἀνάμιξιν καὶ συγχώνευσιν τοῦ Περσικοῦ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Συγχρόνως δὲ καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐδόθη ἀφορμὴ πρὸς ῥῆξιν τοῦ πράγματος.

Ἐνῶ συνεθήρευέ ποτε ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ἑρμόλαου, σὺς παρουσιάζεται ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ὁ μὲν Ἑρμόλαος παραβλέπων τὴν ἀπαιτουμένην ἐθιμοταξίαν ἀκοντίσας πρῶτος ἐφόνευσε τὸ θηρίον, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ὡς ὑβρίν ἐκλαδῶν τὸ πρᾶγμα, διέταξε νὰ μαστιγωθῆ ὁ ἔνοχος ἐνώπιον τῶν συνομηλίκων του, καὶ νὰ ἀφαιρεθῆ ὁ ἵππος του. Ὁ Ἑρμόλαος παροργισθεὶς ἐκ τούτου, ὤμοσε νὰ λάβῃ φρικτὴν ἐκδίκησιν, καὶ διεκοινοῦσε τὴν πρόθεσιν του εἰς τὸν Σώστρατον, υἱὸν τοῦ Ἀμύντου· μετὰ τούτων δὲ συνενοήθησαν καὶ ἄλλοι, καὶ ὁ Ἀντίπατρος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀσκληπιόδωρου, σατραπὴ τῆς Συρίας, ἀνέλαβε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δολοφονίας κατὰ τὴν νύκτα, ὅταν περιέλθῃ εἰς αὐτὸν ἡ ὥρα τῆς φυλακῆς του. Ἐτυχε δ' ὁ Ἀλέξανδρος τὴν νύκτα ἐκεῖνην δειπνῶν καὶ συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν φίλων του, εἰς Συρίας δὲ τις γυνὴ ἀκολουθοῦσα ὡς προφῆτις καὶ μάντισσα τὸν στρατὸν, καὶ τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα νὰ προσέρχηται ἀκωλύτως εἰς τὸν βασιλέα ἡμέραν καὶ νύκτα, παραστάσα κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸν παρεκάλεσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς συμ-

τας του και να εξακολουθήσῃ εὐθυμῶν μετ' αὐτῶν
 ἄχρι πρῶτας, ὅπερ και ἐκώλυσε μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος
 τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνωμοσίας, ἥτις ὅμως και διεκοι-
 ῖθη εἰς τὸν Πτολεμαῖον ὑπὸ ἄλλων συνωμοτῶν. Πολεμι-
 ν συμβούλιον συνεκροτήθη ἐν τῷ ἅμα, εἰς ὃ αὐτοπρο-
 πῶς παρέστη ὡς κατήγορος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, οὕτω
 ὁ ἴδιος ἐξέφρασε τὸ πρᾶγμα γράφων εἰς τὸν Ἀντί-
 κτρον· «Οἱ μὲν παῖδες ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἐλιθοβο-
 ῖθησαν, τὸν δὲ σοφιστὴν (φιλόσοφον) ἐγὼ θέλω τι-
 μωρήσει και τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν, (1) και τοὺς ἀ-
 κδεχομένους εἰς τὰς πόλεις τοὺς ὅσοι μὲ ἐπιβου-
 λούνται.»

Ὁ Καλλισθένης ἐτελεύτησεν ἐπὶ τέλους ἐν τῇ φυλα-
 κῇ, διαμαρτυρούμενος βεβαίως ἐπὶ τῇ ἀθωότητί του.
 Διασώζεται δ' ἀρχαῖον ἀνέκδοτον ὅτι ὁ Καλλισθένης
 τελεύτησεν ἐν τῇ φυλακῇ, ὑπέρπαχος γενόμενος και
 θειριάσας. Ὅπως και ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, οὐδὲν ἄλλο
 τιμᾶσε τὴν μνήμην τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅσον ἢ τιμωρία
 τοῦ φιλοσόφου τούτου. Ὁ ἀδικος θάνατος τοῦ Καλ-
 λισθένους, λέγει ὁ και ἄλλως μισέλλην και μισαλέξαν-
 δρος φιλόσοφος τῆς Ῥώμης Σενέκας, εἶναι αἰώνιος ἐ-
 γεγχος και μῶμος κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃν δὲν δύναν-
 ται να ἐξαλείψωσιν οὔτε τὰ σπάνια προτερήματα, οὔτε
 τὰ πολεμικὰ και ἐνδοξοὶ αὐτοῦ πράξεις.»

Και ταῦτα μὲν τὰ ἐν οἰκογενειακῷ κύκλῳ διαδρα-

(1) Ἄδεται ὅτι ἐπὶ συστάσει τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ Ἀλέ-
 ξάνδρος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Καλλισθένην, ἀνεψιὸν αὐ-
 τοῦ ὄντα.

ματίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὰ Μαράκινδα ἢ Ζαρίασπα. Οἱ δὲ Σκύθαι καὶ ὁ Σπιταμένης ;

Οἱ Σκύθαι δεινῶς καταδιωκόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀπέναντι τοῦ Τανάϊδος, Αλεξάνδρου ἔλαβον τὴν φυγὴν, καὶ ὡς χίλιοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἔπεσον μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σατράκων, ἕως ἑκατὸν πενήκοντα δ' ἠχμαλωτίσθησαν. Ἦτο δὲ μέγας ὁ κάυσων, καὶ ὁ στρατὸς ὅλος κατείχετο ὑπὸ δίψης σφοδρᾶς, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἠναγκάσθη νὰ πῖη τὸ λαχὸν ὕδωρ τῆς γῆς ἐκείνης· ἦτο δὲ πονηρὸν τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο, λέγει ὁ Ἀρρίανος, καὶ ἐν τῷ ἄμα ἀθρόον καταπίπτει εἰς τὴν γαστέρα αὐτοῦ, καὶ οὕτω διεκόπη ἢ καταδίωξις, εἰ δὲ μὴ, ἂν δὲν ἠσθένει ὡς ἐκ τούτου ὁ Ἀλέξανδρος, ἅπαντες οἱ Σκύθαι ἤθελον ἐξολοθρευθῆ φεύγοντες. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μέγαν περιελθὼν κίνδυνον, ἐκομίσθη ὀπίσω εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ἐτερον εἶδος ἐπεισοδίου εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, κατὰ τὰ μέρη ταῦτα, γράζει οὐχ ἥττον μνείας. Καὶ οἱ (ἀνατολικοὶ) ἡγεμόνες καὶ οἱ σατράπαι εἶχον συνήθειαν νὰ ἀποχωρίζωσι μέγα μέρος γῆς καὶ νὰ πληρῶσιν αὐτὸ ἀγρίων ζώων. Ὁ Ξενοφῶν μᾶς ἀναφέρει τοιοῦτου εἶδους θηριοτροφεῖον, ἢ κατὰ τὴν Περσικὴν ἔκφρασιν, παράδεισον, ἀνήκον εἰς τὸν σατράπην Βέλεσυν, ὅπερ καὶ κατέστρεψαν οἱ Ἕλληνες, οἱ ὑπὸ τὸν νεώτερον Κύρον εἰς Περσίαν ἐκστρατεύσαντες, ὁ δὲ Κούρτιος τοιοῦτου εἶδους ἀναφέρει παράδεισον εἰς τὴν χώραν Βοζαρίαν (ἣτις φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Βοχάρα). Ἐντὸς ἐκτεταμένου δάσους εἰσελθὼν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ ὅλου στρατοῦ του, διέταξε νὰ

ἄλλωσιν ἐκ τῶν κλωθῶν των τὰ ἐκεῖσε διαιτώμενα
 φία, λέων δὲ μέγας ἐπέπεσε τότε κατὰ τοῦ Ἀλεξάν-
 δου, ὃν ὄμως ὁ ἦρως ἀπορρίπτων πᾶσαν ἄλλην βοήθειαν,
 ἐκ χειρὶ κατέβαλε.

Περὶ τὸ θέρος τῶν 327 ὁ Ἀλέξανδρος διαβάς καὶ αὐ-
 τὸ ὄχυρόν ὄριον τοῦ Καυκάσου, διαφόρους ἔκαμεν
 ἑδρομάς, ἐπιπίπτων κατὰ τῶν ὄρεινῶν φυλῶν καὶ ἐ-
 πέρων τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὸν ὄλεθρον εἰς τὰ νότια
 ῤη. Τὰ αὐτὰ δ' ἐξηκολούθησε πράττων καὶ κατὰ τὰ
 ἑγχώρια τῆς Καβούλης τὸν ἀκόλουθον χειμῶνα, καὶ
 προετοιμαζόμενος ἤδη νὰ ἐπιχειρήσῃ (νέαν) τακτικὴν
 στρατείαν κατὰ τῆς Ἰνδίας· δυστυχῶς δ' ὁ στρατὸς
 τῶν Μακεδόνων ἀπώλεσε πολὺ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ
 ἐργητικότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρός του. Αἱ ἀδιάκοποι
 μάχαι καὶ οἱ μόχθοι τῆς ὁδοιπορίας ἀφῆκαν μέγα κενὸν
 ἐαυτῶ. Καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ ἀποσπασθὲν ἐκ
 τοῦ ὄλου, διέμεινεν εἰς τὰς φρουράς καὶ τοὺς συνοικι-
 σμούς τῶν νεοκτίστων πόλεων, ὁλόκληρον δὲ τάγμα
 δεκατεσσάρων χιλιάδων ἀνδρῶν προσδιωρίσθη πρὸς
 τὰς ἐσφάλισιν τοῦ Ὠξοῦ, ὥστε πιθανῶς οὔτε τὸ ἡμισυ
 τοῦ διελθόντος τὸν Ἑλλήσποντον στρατοῦ ἔμεινεν,
 ἀλλ' ἅπασαι αἱ ἐλλείψεις αὐτοῦ συνεπληρώθησαν ἐκ τῆς
 συλλεξίας τῶν ἐγχωρίων. Περὶεργον δ' ὅτι ὁ καὶ τὴν
 αἰετον Ἀγγλο-Ἰνδικὸς στρατὸς ὁμοιάζει τὸν τότε ἐξ
 ἐγχωρίων καὶ Μακεδόνων στρατὸν, καὶ φυσικῶς τῶ λόγῳ
 ἀστρατιῶται, συνενωθέντες μετὰ τῶν ἐγχωρίων γυ-
 νικῶν, ἐγένοντο ἀρχηγοὶ νέων συμμίκτων γενεῶν. Ὑ-
 πάρχουσι δὲ φυλαὶ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ὠξοῦ ἔτι καὶ
 ἐγκαυχώμεναι ὅτι κατάγονται ἐκ τῶν Μακεδόνων

πολεμιστῶν· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Ἰσκενδέρ (Ἀλεξάνδρου) διασώζεται παρ' αὐτοῖς μετὰ ποικίλων μυθῶν συμβεβηκότων καὶ ἐπιπλάστων διηγήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ο Ἀλέξανδρος ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Ἰνδίας. — Ἐπανέρχεται εἰς Περσίαν.

Διάφορα μυθώδη διηγήματα μετὰ μεγάλων ὑπερβολῶν ὑπῆρχον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι περὶ τῆς Ἰνδίας, παριστῶντα αὐτὴν ὡς ἔχουσαν ἴδιον κόσμον ζώων καὶ φυτῶν, ⁽¹⁾ ἀπειρον χρυσὸν καὶ πολυτίμους λίθους, τεραστίους ποταμοὺς, πρὸς τούτοις δὲ καὶ παράδοξον θεολογίαν, καὶ πρὸ πολλοῦ λόγος μέγας ἐγένετο περὶ τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς ποικιλίας διαφόρων πολυτελῶν προϊόντων αὐτῆς, ἅτινα οἱ Φοίνικες μετεκόμιζον διὰ τοῦ ἐκτεταμένου ἐμπορίου των, οἷον βάμβακα, λίνον, μέταξαν, ἀρώματα, ἐλεφαντόδοντα καὶ

(1) Καὶ μετὰ τὴν ἐκστρατείαν ἀκόμη τοῦ Ἀλεξάνδρου αἱ τίγρεις τῆς Ἰνδίας παριστῶντο ὡς ἔχουσαι μέγεθος ἵππων καὶ οἱ μύρμηκες αὐτῆς, ὡς ἐξορύσσοντες χρυσὸν ἐκ τῆς γῆς, μέγεθος ἔχοντες ἀλωπέκων.

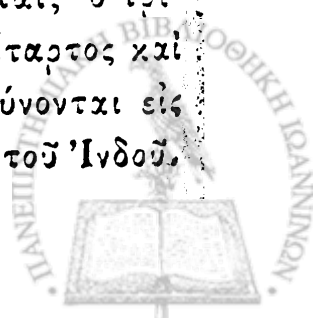
αυτὰ. Ἐκ τούτων δὲ δελεαζόμενος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνταύτῳ δὲ καὶ ἐκ τῶν παραδόσεων θελγόμενος καὶ τῶν ποιήσεων, δι' ὧν ἐξυμνεῖτο ἡ ἐκστρατεία τοῦ Δυνούρου εἰς τὴν Ἰνδίαν, καὶ μὴ ἀρκούμενος πλέον εἰς τὰ κατὰ κτήσιν τοῦ ἀπεράντου βασιλείου τῆς Περσίας, ἀνοήθη νὰ ἐπεκτείνῃ τοὺς θριάμβους του καὶ εἰς τὴν γῆν ταύτην, οὐχὶ μόνον ὡς κατακτητὴς ξένης χώρας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνακαλύπτων νέον ἀγνωστον κόσμον. Οὕτως δὲ παράδοξον ὅτι καὶ οἱ Μακεδόνες ἐπὶ τινὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαρείου, εἰς ἀνωφελεῖς ταλαιπώρηθέντες ἐπιχειρήσεις καὶ περιπλανήσεις, προθύμως ἐπερξάν νὰ ἔλθωσιν εἰς γαίαν, περὶ ὧν ναὶ μὲν οὐδὲν τιτικὸν ἐγίγνωσκον, ἐν αἷς ὅμως μεγάλας ἔτρεφον ἐλπίδας ὅτι ἐμελλον νὰ ἀνταμειφθῶσι πλουσιοπαρόχως. αἱ εἶχε μὲν ἅπασα ἡ στρατιὰ ἀπειρα λάφυρα, ἀλλ' ὅτε ᾔσθον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος θεωρῶν ὅτι ὡς ἐκ τούτου καθίστατο βαρεῖα καὶ δυσκίνητος ἡ πορεία τῆς, διέταξε πρὸς ελαφρυνσιν αὐτῆς νὰ καῶσιν αἱ βασιλικάι ἄμαξαι, καὶ τινες ἦσαν ἤδη πληρέστατα συνεσκευασμέναι, μετ' ἄθροισμασμοῦ καὶ οἱ στρατιῶται βοῶντες καὶ ἀλαλάζοντες, τὰ μὲν χρήσιμα μεταδίδοντες εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτῶν, παρέδιδον τὰ περιττὰ εἰς τὸ πῦρ, ὑπερκαὶ μεγίστης εὐχαριστήσεως καὶ χαρᾶς ἐνέπλησθησαν ὁ Ἀλέξανδρος.

Περὶ τὰ τέλη λοιπὸν τοῦ ἔαρος τῶν 327 ἄρας ἐκ Βάκτριων ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ σατράπην μὲν τῆς Βακτριανῆς διορίσας τὸν Ἀρύνταν μετὰ δεκακισχιλίων πεζῶν καὶ ἑξακισχιλίων ἵππων καὶ πεντακοσίων ἵππέων, τὸν δ' ἴδιον στρατὸν ἐπιστάσας διὰ πολλῶν ἐκ τῶν μαχιμωτάτων καὶ

ἀρίστων Ἀσιανῶν πολεμιστῶν, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν διαβλῆς τὸν Καύκασον (ἦτοι Παροπμίσον) ἔφθασεν εἰς τὴν κατὰ τὴν ὑπώρειαν αὐτοῦ κτισθεῖσαν Ἐσχάτην Ἀλεξάνδρειαν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παροπαμισοδῶν. Τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἐκ τῶν περιοίκων καὶ τῶν ἀπομάχων στρατιωτῶν συνεικίσας ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἔπαρχον αὐτῆς διορίσας τὸν Νικάνορα, σατράπην δὲ τῆς χώρας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Κωφῆνος τὸν Τορνάσπην, ἐξώρμησεν εἰς τὴν Ἰνδίαν, καὶ πρῶτον μὲν προσῆλθεν εἰς τὴν Πουνζαβίαν, ἦτοι Πενταποταμίαν, ὡς διαρρέουμένην ἐκ τῶν πέντε ποταμῶν τοῦ Ὑδάσπου, τοῦ Ἀκεσίνου, τοῦ Ὑδραώτου, τοῦ Ὑφάσος καὶ τοῦ Σαταδροῦ,⁽¹⁾ καὶ τὴν σήμερον ἀποτελοῦσαν μέγα μέρος τοῦ Ἀγγλο-Ἰνδικοῦ κράτους, ἀκολούθως δὲ προσελθὼν εἰς τὰ λεγόμενα Κάβουρα, καὶ θυσίαν τελέσας εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, προεχώρησεν εἰς τὸν τὰ ὄρια ἀποτελοῦντα ποταμὸν Κωφῆνα, ἐκεῖθεν δὲ κήρυκα πέμψας πρὸς τε τὸν Ταξίλην καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας τῆς χώρας, προσεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ ἔλθωσιν εἰς συνάντησίν του· καὶ προσῆλθον μὲν ὅ τε Ταξίλης καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν μερῶν ἐκείνων, δῶρα προσάγοντες εἰς αὐτὸν, ἅτινα παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς μέγιστα ἐθεωροῦντο, καὶ ὑποσχόμενοι νὰ τῷ παραδώσωσι καὶ τοὺς ἐλέφαντας, ἐφ' ὧν ἔβαινον, συμποσομένους ἕως εἴκοσι πέντε. ὁ δ' Ἀλέξανδρος διαμοιράσας τὸν στρατὸν του, τὸν μὲν Ἡρακιστίωνα

(1) Jhelum, Chenab, Hydraotes ἢ Ravee, Hyphasis ἢ Beas καὶ Hydarus ἢ Sulege, Ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεῦτερος συνεννοῦνται, ὁ τρίτος ῥέει εἰς τὴν συμβολὴν τῶν δύο πρώτων, ὁ τέταρτος καὶ πέμπτος κάμπτουσι τὰ ρεύματά των, καὶ ἅπαντες χύνονται εἰς τὴν μεγάλην διώρυγα πρὶν φθάσωσι τὸ μέγα ρεῦμα τοῦ Ἰνδοῦ.

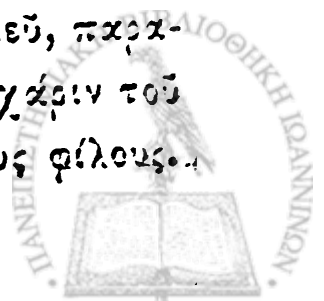
τὸν Περδίκκην ἐπέμψεν εἰς τὴν Πευκελαώτιδα χώραν παρὰ τὸν ποταμὸν Ἰνδὸν, διατάξας αὐτοὺς νὰ κατασκευάσωσιν, εἴτε ἐξ ἐφόδου, εἴτε καὶ ἐξ οἰκείας τῶν παρασκευάσας πάντας τοὺς καθ' ὁδὸν τόπους, καὶ ἅμα φθάσωσιν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰνδοῦ, νὰ προπαρασκευάσωσιν πάντα τὰ πρὸς διάβασιν αὐτοῦ ἀπαιτούμενα· μετὰ τῶν δὲ προσήλθον ὡς ὀδηγοὶ καὶ ὁ Τάξιλλης καὶ οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες. Καὶ ἀντέστη μὲν γενναίως Ἄσπης, ὁ βασιλεὺς τῆς Πευκελαώτιδος, ἀλλ' ὁ Ἡφαιστίων κυριεύσας τὴν χώραν, ἀντ' αὐτοῦ ἡγεμόνα ἀντικατέστησε Σαγγαῖον.

Μετὰ τῶν ἀρίστων δὲ ταγμάτων καὶ ὁ βασιλεὺς ἐξετάτευσε κατὰ τῶν βορειότερον κατοικούντων Ἀσπακην, Γουραίων καὶ Ἀσσακηνῶν, ὄρεινὴν καὶ τραχεῖαν ὄβαν ὁδὸν, μετὰ πολλῶν ἐλεφάντων, καὶ διαφόρους κυριεύσας πόλεις, ἐν αἷς τὰ Ὄρα, καὶ τὰ Βάζιρα, ἀφῆκετο ἐπὶ τέλους εἰς τὴν λεγομένην Ἄορνον πέτραν, ἡμίαντον τοῦ Σογδιανοῦ βράχου, ἐνθα εἶχον καταφύγει οἱ βασιλεῖς κατὰ τὰς πολιορκίας τῶν ἄλλων πόλεων. Ἔγινε δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἄορνον πέτραν, δι' ἰσχυροῦ σεισμοῦ ἀποκρησθεὶς ἐκεῖθεν, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ γενναίου στρατηγοῦ τοῦ Πτολεμαίου, ἐπέτυχεν νὰ κυριεύσῃ τὸν Ἄορνον, ἐφ' οὗ καὶ φρούριον κατασκεύασεν, τὴν φρουρὰν τοῦ παραδοῦς εἰς τὸν Σησίκοτον, πρῶτος δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέβη ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ οἱ λοιποὶ Μακεδόνες ἀκολούθησαν αὐτὸν, ἀνελκύοντες ἀλλήλους· ὁ δ' Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν του καθήσας ἐπ' αὐτῆς ἀπογγιζῶν τὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἰδρῶτα, παρ-

ὄδῃ τὴν εἰς τὴν ἀρετὴν ὠραῖον ἐκείνον ὕμνον. «Τῶν ὄντι ἰδρωτὰ ἔστησαν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς, ἔλεγεν ὁ Ἀλέξανδρος, μακρὰ δὲ καὶ ἔρθια ἡ φέρουσα πρὸς αὐτὴν ὁδὸς, διὸ καὶ πολὺς κόπος καὶ μόχθος ἀπαιτεῖται πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς. — Κόπους καὶ ἀγῶνας δὲν θὰ φεισθῶμεν, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ στέφωμεν οὗτοι μετ' ἐπιτυχίας, ὡς ἄχρι τοῦδε, ἀπῆντησαν ὁμορφῶνως πάντες οἱ περὶ αὐτόν. Οὐχὶ μόνον ὑπὸ ἐπιτυχίας, ἀλλὰ καὶ δόξης, ὑπέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνόσω μοχθοῦμεν καὶ ταλαιπωρούμεθα ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῶν ἔθνῶν.»

Ἐκ τῆς Ἀόρνου πέτρας τὸν Κωφῆνα ποταμὸν διαβὰς ὁ Ἀλέξανδρος, ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Νύσαν, ἣν ἐλέγετο ὅτι ἔκτισεν ὁ Διόνυσος, ὅτε ἐπῆρχετο πολεμῶν τοὺς Ἰνδοὺς. Οἱ Νυσαῖοι ἐν τῷ ἄμα ἔπεμψαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τριάκοντα πρέσβεις ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων πολιτῶν, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρην τὴν πόλιν τῶν χάριν τοῦ θεοῦ. Περουσιασθέντες δ' οὗτοι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, εὔρον αὐτὸν καθήμενον ἐνοπλον, κεκονιασμένον ἐκ τῆς ὄδιπορίας, καὶ φέροντα σὺν τοῖς ἄλλοις ὅπλοις τὴν περικεραλαίαν καὶ τὸ δόρυ. Ἐν ταιαύτῃ δὲ στολῇ ἰδόντες τὸν βασιλέα ἐξεπλάγησαν, καὶ πεσόντες κατὰ γῆς ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐσιώπων. Ἀνεγείρας δ' αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος, τοὺς προέτρεψε νὰ λάβωσι θάρρος καὶ νὰ λαλήσωσιν, ὁ δὲ πρῶτος αὐτῶν, ὁ καὶ ὁδηγὸς τῶν, Ἀκούρις καλούμενος, ἐλάλησεν οὕτω· «Οἱ Νυσαῖοι, ὦ βασιλεῦ, παρακαλοῦσι νὰ ἀφήσῃς τὴν πόλιν τῶν ἐλευθέρων, χάριν τοῦ κτήτορος αὐτῆς Διονύσου, καὶ νὰ ἔχῃς αὐτοὺς φίλους.»

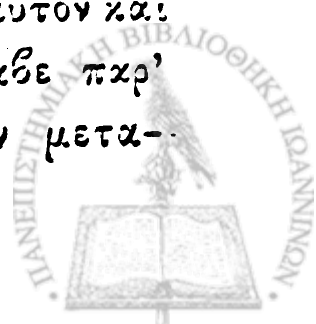

Ἄλοιπὸν πρέπει νὰ πράξωσιν; — Σὲ μὲν νὰ καταστή-
σιν ἀρχηγόν των, πρὸς ἐμὲ δὲ νὰ πέμψητε ἑκατὸν
αἶρας τοὺς ἀρίστους, ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος. Γε-
λίτας δὲ τότε ὁ Ἄκουφισ, Ἄλλὰ καλλῆτερον, ὦ βα-
σιλεῦ, εἶπε, θὰ κυβερνήσω, ἂν στείλωμεν πρὸς σὲ τοὺς
ἀρίστους.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐφάνησαν λίαν φρόνιμοι καὶ συνετοὶ
τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τοὺς μὲν Νυσαίους ἀφῆκεν
εὐθέρους καὶ αὐτονόμους, οὐδὲ τοὺς ἑκατὸν ἀνδρας
ὡς ἀρίστους ἀπήτησε πλέον· διευθετήσας δὲ κατὰ τὸ
κοῦν καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Κωφῆνος καὶ τοῦ Ἰν-
δοῦ ποταμοῦ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφίκετο ἐπὶ τέλους καὶ
εἰς αὐτὸν τὸν Ἰνδόν· ἐκεῖ δ' εὔρε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡφαι-
σίου κατασκευασθεῖσαν κατ' ἐντολήν του γέφυραν
εἰς τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ πλοῖα ἱκανά. Τὸν ποταμὸν δὲ τοῦ-
τον διαβάς, ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθεν εἰς τὰ Τάξιλα, τὴν
ἄρξιν τοῦ Ταξίλου. Ἡ χώρα δ' αὕτη ἦτο μὲν κατὰ
τὸ μέγεθος ὀλίγον μικροτέρα τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ γό-
μος καὶ εὐκαρπος, ὁ δὲ Ταξίλης περιγράφεται ὡς σο-
φὸς καὶ ἔμφρων ἀνὴρ, καὶ ἔπέμψε μὲν οὗτος εἰς τὸν
Ἀλέξανδρον δῶρα πολλά, ἦτοι διακόσια τέλαντα,
μισχιλίους βόας, δεκακισχίλια πρόβατα καὶ τριάκοντα
λέφαντας, λέγων πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν πρέσβεῶν
οὗ ὅτι προθύμως παρέδιδεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν χωρὰν
αὐτοῦ. Ἐνῶ δ' ἕως τεσσαράκοντα στάδια ἀπεῖχε τοῦ βα-
σιλέως, παρατάξας τὸ στράτευμα αὐτοῦ ὡς εἰς μάχην
καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτοῦ περικοσμήσας, ὑπεδέχετο
αὐτὸν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος βλέπων ὅτι τὸ στράτευμα τοῦ
Ταξίλου προσήρχετο πολεμικῶς παρατεταγμένον, ἐνό-

μισεν ὅτι αἱ προτάσεις καὶ αἱ ὑποσχέσεις αὐτοῦ ἦσαν ψευδεῖς, καὶ ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Μακεδόνων, ἐνῶ οὗτοι ἦσαν ἀνέτοιμοι. Ἐν τῷ ἄμα λοιπὸν διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν σαλπικτὰς νὰ σημάνωσι τὸ πολεμικὸν, τοὺς δὲ στρατιώτας παρατάξας εἰς μάχην, ἐξῆλθε πρὸς ἀπάντησιν τῶν Ἰνδῶν. Ὁ Ταξίλης βλέπων τότε τὴν ταραχὴν τῶν Μακεδόνων καὶ νοήσας τὴν ὑποψίαν αὐτῶν, τὸ μὲν στράτευμα κατέλιπεν, ὅπου εὕρισκετο, αὐτὸς δ' ἔφιππος προσδραμὼν μετὰ ὀλίγων ἰπέων καὶ τὴν ἄγνοιαν ἐκείνων διέλυσε, καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸ στράτευμα παρέδωκεν εἰς τὸν βασιλέα, τὸν δ' Ἀλέξανδρον ἀσπαζόμενος, Τίς ἢ ἀνάγκη, εἶπε, νὰ πολεμῶμεν, ὦ βασιλεῦ, καὶ νὰ μαχώμεθα πρὸς ἀλλήλους, ἐνῶ οὔτε τὸ ὕδωρ ἔρχεται νὰ μᾶς ἀφαιρέσῃς, οὔτε τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μόνον εἶναι ἀνάγκη νὰ μάχωνται οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι! Ὡς δὲ διὰ τὰ χρήματα καὶ κτήματα, τὸ κατ' ἐμὲ, ἂν μὲν ἦμαι ἀνώτερός σου, εἶμαι πρόθυμος νὰ σὲ εὐεργετήσω, ἂν δὲ κατώτερος, δὲν ἀποφεύγω νὰ εὐεργετηθῶ ἐγὼ, καὶ χάριν μάλιστα θὰ γνωρίζω διὰ τούτο.» Ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς τοῦ Ταξίλου εὐαρεστηθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ λαβὼν τὴν δεξιάν αὐτοῦ, «Μὴ νομίζῃς, εἶπεν, ὅτι θὰ ἀποχωρισθῶμεν ἄνευ μάχης, διότι καὶ ἐγὼ θὰ ἀγωνισθῶ πρὸς σὲ, καὶ θὰ πολεμήσω μετὰ σοῦ διὰ τῶν χαρίτων, ὥστε νὰ μὴ μὲ νικήσῃς σὺ κατὰ τὴν χρηστότητα.» Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπέδοκεν εἰς αὐτὸν καὶ δῶρα πολὺ πλείονα προσέθεσεν ἢ ὅσα ἔλαβε παρ' αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐξηκολούθει νὰ τὸν μετα-

κρίζεται ὡς φίλον πιστὸν καὶ σύμμαχον. Καὶ δυση-
 γρήθησαν μὲν τινες τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἀλεξάν-
 δρου διὰ τὴν τοσαύτην πρὸς τὸν Ταξίλην φιλοφροσύνην,
 ἀλλ' ὁ βασιλεὺς νοήσας αὐτοὺς, «Πόσον εὐτυχῆ νίκην
 ἐκλήσαμεν σήμερον, εἶπεν, ἂν δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ ᾗσαν
 ὅμοιαι ταύτης, ἀμαχητὲι τὰ ἔθνη ἤθελον ἀπολαύει ἀ-
 τάχως τὴν ἐλευθερίαν των, δυστυχῶς ὅμως οἱ λαοὶ
 κερδίσαντες νὰ ζῶσι βίον ἀνδραπόδων, δὲν αἰσθάνονται
 τὴν σημαίνει ἐλευθερία καὶ ποῖα τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ,
 καὶ ἐπομένως προτιμῶσι πολλάκις νὰ ἀπολέσωσι τὴν
 εὐχὴν ἢ νὰ ἀνακτῆσωσιν ἐκείνην. Ταλαίπωρος ἀνθρωπό-
 τησι! — Ἀλλὰ τοῦτο γίνεται, εἶπέ τις τῶν ἀξιωματι-
 κῶν, διακόψας τότε τὸν λόγον, διότι τὰ ἔθνη δὲν θε-
 ορῶσιν ἡμᾶς ὡς λυτρώτας, ἀλλ' ὡς κατακτητάς. — Καὶ
 τοῦτο εἶναι τὸ χεῖριστον, ὑπέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος, διότι
 οἱ συνετίζονται ἐκ τῶν προηγουμένων ἔργων μας, ἡ
 ἐκὴ μὲν πρόθεσις δὲν εἶναι κατακτητικὴ, ἀλλ' ἐκπο-
 λιστικὴ. Πότε δὲν ἐσεβάσθημεν τοὺς ὑπάρχοντας νό-
 μους, ὡσάκις οὗτοι ἐθεωρήθησαν ὑπαγορευόμενοι ὑπὸ τῆς
 ἐπιτιμῆδος; ποῦ δὲν ἐτιμῆσαμεν τοὺς ὑπάρχοντας ἄρχον-
 τας, εὐρόντες αὐτοὺς πατρικῶς διοικοῦντας καὶ τῶν
 ἀμφερόντων τοῦ λαοῦ ἐπιμελουμένους; ποῖων αὐτονό-
 μων πόλεων τὴν ἐλευθερίαν ἐσφετερίσθημεν; ποῦ δὲν
 ἐτιμείψαμεν ἐπὶ τέλους τὴν ἀρετὴν καὶ δὲν κατεδιώξα-
 ν τὴν κακίαν; καὶ πολλαχοῦ μὲν ἦτο ἀνάγκη πρὸς
 ἀπίστευτον τούτου νὰ χύσωμεν ποταμοὺς ἀνθρωπίνου αἵ-
 ματος, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐκερδήσαμεν ἀναιμῶτεϊ νίκην
 ἐμπράν, διότι ἐπετύχομεν πολέμιον ἐνάρετον καὶ συν-
 νόον, ὅστις καὶ εἶναι διὰ τοῦτο πλείστης καὶ μεγί-

στης ἀμοιβῆς ἄξιος.» Οὕτω δ' ὁ Ἀλέξανδρος κατώρθωσεν ὥστε οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ οὐχὶ μόνον νὰ μὴ δυσκορευθῶνται διὰ τὰς πρὸς τὸν Ταξίλην φιλοφρονήσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀγαπήσωσιν αὐτὸν μεγάλως.

Χρόνον τινὰ ὁ Ἀλέξανδρος διέμεινεν εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ Ταξίλου, τὰ Τάξιλα, καθόσον μάλιστα ἤρχισαν νὰ πίπτωσιν αἱ συνήθειαι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα κατὰ τὰ μέτρα τοῦ θέρους ῥαγδαῖαι βροχαί, ⁽¹⁾ ἑορταὶ δὲ, πανηγύρεις, γυμναστικοὶ ἀγῶνες, ἵπποδρόμια καὶ τὰ τοιαῦτα συνετέλεσαν πρὸς διασκέδασιν τῶν Μακεδόνων στρατιωτῶν, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὸν καύσωνα τῆς ἐποχῆς, κατήντων εἰς λειποθυμίας καὶ διαφόρων εἰδῶν νόσους.

Προχωροῦντες δ' οἱ Μακεδόνες εἰς τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν, ἔμαθον ὅτι ἕτερος ἡγεμὼν διαφόρου πνεύματος, καλούμενος Πῶρος, ἐπήρχετο κατ' αὐτῶν. Εἶχε δ' οὗτος μόνιμον στρατὸν τριάκοντα χιλιάδων πεζῶν καὶ τεσσαρῶν χιλιάδων ἵππέων, ἔτι δ' ἑκατὸν πεντήκοντα ἕως διακοσίους ἐλέφαντας, καὶ διακόσια πεντήκοντα πολεμικὰ ἄρματα, ὡς ἐκ περισσοῦ δ' εἶχε σύμμαχον καὶ γείτονα τὸν βασιλέα τῆς Κασμηρίας Ἐμβίσαρον ἢ Ἀβίσαρον καλούμενον, καὶ ἔχοντα στρατὸν οὐχὶ ὀλιγώτερον τοῦ Πῶρου. Καὶ ἐννοήσας μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι ὁ Ἐμβίσαρος μόλις τετρακόσια στάδια ἀπέειχε τοῦ Πῶρου, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τούτου πρὸ τῆς ἐλεύσεως ἐκεῖνου. Ὁ Πῶρος ἐστρατοπέδευσε μετὰ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἵππέων τοῦ κατὰ τὴν πρὸς ἀριστερὰν ἀπέναντι ὁ-

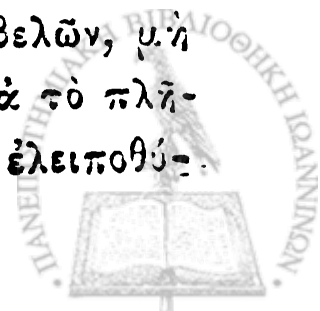
(1) Ὅρα τὰς σημειώσεις.

γην τοῦ Ἰθάσπου, κωλύων τὴν διάβασιν τῶν Μακεδό-
 νων, ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος
 ὄβαινε τὸν ποταμὸν, ἑτέρα οὐχ ἤττον προέκυπτε δυσ-
 λία ποῦ καὶ πῶς νὰ παρατάξῃ τὸν στρατὸν, ἐπειδὴ
 ἵπποι ὑπὸ τοῦ φόβου δειλιῶντες δὲν ἐκυβερνῶντο ἀ-
 ναντι τῶν ἐλεφάντων, καὶ ἐξάπαντος ἤθελον πίπτει
 εἰς τὸς τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν ἐπὶ τούτῳ προσδιωρισμένων
 ἐδιῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος λοιπὸν κατέφυγεν εἰς στρα-
 γημα. Ἐπὶ πολλὰς νύκτας οἱ Μακεδόνες περιήρχοντο
 τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ὑψηλοφῶνους ποιοῦντες κραυ-
 γὰς καὶ οὕτω τὴν προσοχὴν τῶν πολεμίων προσελκύον-
 τες, τὸ αὐτὸ δ' ἐποίουν καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ Πύρου.
 καὶ περιῆλθε μὲν εἰς ἀπορίαν ὁ Ἀλέξανδρος περὶ τοῦ
 ακτέου, τέλος δὲ τάδε σοφίζεται. Πέμψας τὸν Κοῖνον,
 υἱὸν τοῦ Πολεμοκράτους, διέταξεν αὐτὸν νὰ διαλύ-
 ῃ πάντα τὰ πρὸς διάβασιν τοῦ Ἰνδοῦ κατασκευα-
 σθέντα πλοῖα, μεταφέρων αὐτὰ εἰς τὸν Ἰθάσπην καὶ
 τὰ μὲν μικρότερα πλοῖα εἰς δύο μέρη διατμηθέντα, αἱ
 τριακόντοροι εἰς τρία, διὰ τῶν ἀμαξῶν μετεκομι-
 ῖθησαν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰθάσπου, ἔνθα καὶ συνετέθη-
 κεν ἐκ νέου, καὶ οὕτω ὁ στόλος ἀνεφάνη καὶ πάλιν ἐπὶ
 τὴν ὄχθην τοῦ Ἰθάσπου. Σφοδρὸς δὲ καὶ μέλας τὴν
 ἡμῶν ἀνιψούμενος ὁ Ἰθάσπης ἔρρεεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν
 δύο στρατευμάτων, ἅτινα ἴσταντο ἤδη ἀντιμέτωπα, καὶ
 εἰς δύο θηρία ἐτοιμαζόμενα νὰ κατασπυράξωσιν ἀλληλα
 διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν αἰματηρῶν καὶ γαμφῶν ὀνύ-
 των των, βίχιον δὲ καὶ ὑπερεχειλισμένον φέρον τὸ
 κύμα ἀνθίστατο εἰς τὴν διάβασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ'
 οὗτος μετὰ ἡρώικῆς τφόντι αὐταπαργήσεως ἀντιπα-

λαίσας κατὰ τῆς ὀρμῆς τοῦ ποταμοῦ, ἐπὶ τέλους ἐπέ-
 τυχε νὰ διαβῆ αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἰσχυροῦ ἀπροσπά-
 σματος. Ἡ βροχὴ ἔπιπτε κρουνηδὸν, τρομερὰ κατα-
 γίς καὶ σφοδρὰ λαίλαψ ἐμείνετο, καὶ ναὶ μὲν ἡ πάλῃ
 τῶν στοιχείων ἔφερον εἰς ταραχὴν τοὺς πολεμιστὰς
 ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσεν οὐκ ὀλί-
 γον (ἐπειδὴ ὁ ποταμὸς ἔμεινεν ἀπροφύλακτος), εὐκό-
 λως καὶ οἱ λοιποὶ Μακεδόνες νὰ διαβῶσιν αὐτὸν ἀνενό-
 χλητοι ἐπὶ τῶν διὰ ξηροῦ χόρτου πεπληρωμένων διηθε-
 ρῶν. Μάχη κρατερὰ ἐν τῷ ἄμ.α συνεκροτήθη, καθ' ἣν οἱ
 Ἴνδοὶ ἀπαρδειγμάτιστον ἔδειξαν γενναιότητα, ὥστε
 καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ τῶν ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῇ ἰκανότητι
 αὐτῶν, οἱ ἐλέφαντες δὲ μάλιστα μεγάλην ἐπέφεραν φθο-
 ράν εἰς τοὺς Μακεδόνας, ἐπιπίπτοντες καὶ συντριβόν-
 τες τὰς τάξεις αὐτῶν καὶ φέροντες αὐτοὺς εἰς μεγά-
 λην ἀμηχανίαν. Ταῦτα δὲ παρατηρήσας καὶ ὁ Πῶρος
 συνεκάλεσε περὶ ἐχυτὸν τεσσαράκοντ' ἔκ τῶν θηρίων,
 τῶν μὴ λαβόντων εἰσέτι μέρος εἰς τὴν μάχην, καὶ
 κατὰ τῶν Μακεδόνων, ἐπελθὼν πολλὴν εἰς αὐτοὺς ἐπή-
 γαγε φθορὰν ἦτο δ' ὁ Πῶρος λίαν ῥωμαλέος, ἕως πέντε
 πήχεων (ἦτοι 6 ποδῶν) ὕψος ἔχων, καὶ στῆθος διπλά-
 σιον τὸ πλάτος τοῦ μᾶλλον εὐρώστου ἀνδρός, ὀχούμε-
 νος ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου καὶ ἰσχυροτάτου ἐλέ-
 φαντος. Τοῦτο δὲ βλέπων καὶ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ προσ-
 καλέσας τὸ τάγμα τῶν τοξοτῶν, διέταξεν αὐτοὺς νὰ
 τοξεύωσιν ἅπαντες συγχρόνως κατὰ τοῦ Πῶρου, ὥστε
 πολλῶν κατ' αὐτοῦ ῥιπτομένων συγχρόνως βελῶν, μὴ
 δυνάμενος ὁ ταλαίπωρος Ἴνδὸς νὰ ἀνθεξῆ διὰ τὸ πλῆ-
 θος τῶν τραυμάτων καὶ ὄλος αἱματόφυρτος, ἐλειποθύ-

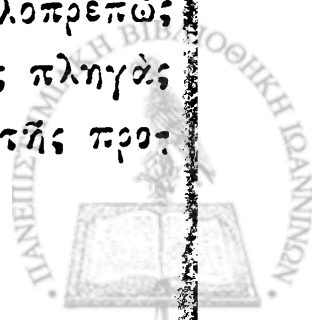

σσε μὲν, ἀλλ' ἀκολούθως ἀναβάς καὶ αὖθις ἐπὶ τοῦ ἐλέ-
 ντός του, ἔλαβε τὴν φυγὴν, ἀλλὰ καὶ ὀλίγον ἔλειψε
 συλληφθῆ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καταδιωκόμενος ὑπ' αὐ-
 τὸν καὶ θαυμάζων μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ μεγάλῃ
 γενναϊότητι τοῦ ἀνδρός, ἐπεθύμησε νὰ σώσῃ αὐτὸν ἐκ
 τοῦ θανάτου, προσκαλέσας δ' ἐν τῷ ἄμα τοὺς στρατιώ-
 τας διὰ τῆς σάλπιγγος, ἔπεμψε τὸν Ταξίλην νὰ συνδια-
 ληθῆ μετὰ τοῦ Πῶρου. Ἐπιππος ὁ Ταξίλης τρέχων ἔ-
 ἤνευ ὀλίγον μακρὰν, προφυλαττόμενος οὕτω ἀπὸ τοῦ ἐλέ-
 ντος, ἐφ' οὗ ἐπέβαινε ὁ Πῶρος, «Στῆθι, Πῶρε, ἀνέ-
 κλιθε, καὶ ἄκουσον τί ἔρχομαι νὰ σοὶ εἶπω ἀπὸ μέρους
 τοῦ Ἀλεξάνδρου.» Ὁ Πῶρος στρέψας τὴν κεφαλὴν εἰς
 τὸ ὀπίσω, καὶ ἀναγνωρίσας τὸν Ταξίλην, «Δὲν εἶναι,
 ἔκραξεν, ὁ Ταξίλης τὸν ὅποιον ἐγὼ μισῶ, ὁ ἄθλιος,
 μισαρός, ὁ προδότης τῆς βασιλείας καὶ τῆς πατρίδος
 σου;» Καὶ ἐξαγαγὼν τὸ βέλος, ὅπερ μόνον τῷ ἀπέ-
 νεικεν, ἔρριψεν αὐτὸ κατὰ τοῦ Ταξίλου καὶ μετὰ τα-
 ῦτα ἡμιππος ἐπανελάβε τὴν φυγὴν του. Ἐπιμένων ὁ Ἀλέ-
 ξανδρος νὰ σώσῃ τὸν τοσοῦτον γενναῖον ἡγεμόνα, τῷ
 ἐπέμψεν ἄλλους ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν, ἐν οἷς συμπεριε-
 κριβάνετο καὶ ὁ Μερόης, ἀρχαῖος φίλος τοῦ Πῶρου, ὅς-
 τις καὶ προέτρεψεν αὐτὸν νὰ σπεύσῃ καὶ νὰ συνδιαλε-
 ληθῆ μετὰ νικητοῦ ἀνταξίου τοῦ ἑαυτοῦ του. Μετὰ προ-
 σπαύσεως ἀκούσας ὁ Πῶρος τὰ ὑπὸ τοῦ Μερῶου λεχθέντα,
 καὶ ὑπὸ σφοδρᾶς κατεχόμενος δίψης, πρῶτον μὲν ἐζή-
 ησεν ὕδωρ, καὶ μικρὰν ἀναλαβὴν ἀναψυχῆν, διέταξε
 δὲ τὸν ὀδηγήσωσιν ἀμέσως εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Οὗτος
 ἀκούσας ὅτι ὁ Πῶρος προσήρχετο εἰς αὐτὸν, προχω-
 ρήσας ἑπιππος πρὸ τῆς τάξεως μετὰ ὀλίγων ἵππέων,

ἀπαντᾷ τὸν Πῶρον, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ἐπιστήσας, ἐθαύμαζε τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος τοῦ Πώρου, καὶ τὸν ἐλευθέριον αὐτοῦ τρόπον, καθότι δὲν προσήρχετο δουλοπρεπῶς, καὶ ὡς ἀνὴρ ἡττημένος πρὸς νικητὴν, ἀλλ' ὡς ἀνὴρ γενναῖος πρὸς γενναῖον ἄνδρα, καὶ ὡς βασιλεὺς λαμπρῶς ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τῆς βασιλείας του πρὸς ἄλλον βασιλέα. Προσελθὼν πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, «ὦ Πῶρε, τὸν ἠρώτησεν ἐν τῷ ἄμα, πῶς θέλεις νὰ σὲ μεταχειρισθῶ; — Βασιλικῶς ὦ Ἀλέξανδρε, ἀπεκρίθη ὁ γενναῖος ἀνταγωνιστής.» ἤσθεις εἰς τὸν λόγον τοῦτον ὁ Ἀλέξανδρος, «Τοῦτο θὰ σοὶ γίνῃ βέδαια, ἐπρόσθεσεν, ἀπὸ μέρους μου, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἀξίωσιν δὲν ἔχεις ἀπὸ μέρους σου; — Τὰ πάντα εἰς τὸ βασιλικῶς συμπεριλαμβάνονται, ἐπανάλαβεν ἐκ δευτέρου ὁ Πῶρος. Εὐαρεστηθεὶς δ' ἐπὶ μᾶλλον ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς οὐχ ἡττον μεγαλεπρεποῦς δευτέρας ταύτης ἀπαντήσεως, οὐχὶ μόνον τὴν ἰδίαν του βασιλείαν ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ πλειοτέραν χώραν προσέθηκεν εἰς τὸ κράτος του.

Κατὰ τὴν πρὸς τὸν Πῶρον μάχην ταύτην παρὰ μὲν τῶν Ἰνδῶν ἔπεσον δώδεκα χιλιάδες, ἐν οἷς καὶ δύο υἱοὶ τοῦ Πώρου καὶ τινες τῶν ἐπισημοτέρων στρατηγῶν αὐτοῦ, ζῶντες δὲ συνελήφθησαν περὶ τὰς ἐννέα χιλιάδας καὶ ἐξήκοντα ἐλέφαντες· παρὰ δὲ τῶν Μακεδόνων ἔπεσον μὲν διακόσιοι ἐξήκοντα ἵππεῖς, πεζοὶ δὲ περὶ τοὺς ὀκτακοσίους, οὓς καὶ ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς ὁ Ἀλέξανδρος, τοὺς δὲ θριαμβεύσαντας μεγαλοπρεπῶς ἐτίμησε. Κατὰ τὴν μάχην δὲ ταύτην καιρίας πληγὰς λαβὼν καὶ ὁ Βουκέφαλος, ἐτελεύτησεν ἕνεκα τῆς προ-

Ἰσηκίᾳς ἡλικίᾳς καὶ τῶν πληγῶν. Ἐλυπήθη δὲ τὰ
 γιστα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἵππου
 οὗ, ὡσανεὶ ἀπολέσας ἀρχαῖον καὶ ἐπιστήθιον φίλον·
 τιμὴν δ' αὐτοῦ ἔκτισε πόλιν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ
 δάσπου, καλέσας αὐτὴν Βουκεφαλίαν, ἀντίπεραν δ'
 τῆς ὁμοίως καὶ ἄλλην ἔκτισε πόλιν, καλέσας αὐ-
 τὴν Νικαιαν, πρὸς τιμὴν τῆς κατὰ τοῦ Πύρου νί-
 κης του.

Ἐπὶ τινα δὲ χρόνον ἀναπαύσας ὁ Ἀλέξανδρος τὸν
 στρατὸν του, ἐπήρχετο καθυποτάσσει τὰς πέραν τοῦ
 δάσπου Ἰνδικὰς χώρας, καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἠνάγ-
 χασε τὸν πρῶτον τοῦ Πύρου σύμμαχον Ἀβισάρην ἢ Ἐμ-
 σαρὸν νὰ παραδοθῆ, ἀκολούθως δ' ἐπήλθε καθυποτάσ-
 σει καὶ ἄλλα ἔθνη, ἐν οἷς ἀναφέρονται καὶ οἱ λεγόμενοι
 Μαυγανίται ἢ Γλαῦσαι ἀμαχητὶ ὑποταγέντες εἰς αὐ-
 τὸν καὶ ὧν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα πόλεις κατέσχευεν, ἀπάσας
 ἐν ὑπὲρ τοὺς πεντακισχιλίους κατοίκους ἐχούσας, τι-
 τες δὲ καὶ δεκακισχιλίους. Συγχρόνως δὲ καὶ Σωπεΐθης
 βασιλεὺς, θαυμαζόμενος ὑπὸ πάντων διὰ τὸ κάλλος
 καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματός του, προσελθὼν παρέδωκε
 τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ πλεῖστα
 προσέφερον εἰς αὐτὸν δῶρα, ἐν οἷς καὶ ἑκατὸν πεντή-
 κοντα κύνες, ἀξιοθαυμάστους διὰ τε τὸ μέγεθος, τὴν
 ὕψος καὶ τὰ προτερήματά των· εὐμενῶς δὲ καὶ πρὸς
 αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος φερόμενος, τῷ ἀφῆκε τὸ βασιλείου
 οὐ, εἶτα δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τοῦ
 Ἰσηκίᾳς, ὅστις καὶ μετὰ πολλῶν δώρων ἐξῆλθεν εἰς
 τὸν Πύρον αὐτοῦ, καὶ εἰς τοῦτον δ' ἀσμένως ἀφέ-
 ρη ἡ χώρα του. Μεταξὺ δὲ τούτων καὶ ἄλλα ἔθνη

τῆς Ἰνδίας ἀναφέρονται ὅτι ἐκυρίευσεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν οἷς καὶ τοὺς Καθαίους, καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας πόλεις εἰσέβαλεν, ἢ αὐτοπροσώπως ἐφορμῶν ὁ ἴδιος, ἢ καὶ διὰ τῶν στρατηγῶν του, τοῦ Ἡρακλείωνος πρὸ πάντων, τοῦ Κρατεροῦ, τοῦ Πτολεμαίου καὶ τοῦ Κοίνου πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν ἰσχυρὰν πόλιν τῶν Σαγγάλων, ἔνθα δεκαεπτὰ χιλιάδες ἐκ τῶν κατοίκων ἐθανατώθησαν. Περί τῆς Ὑδάσπην δ' ἔτι εὐρισκόμενος ὁ Ἀλέξανδρος καὶ διαγνωσόμενος νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς Ἰνδικῆς, καὶ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν κειμένους τόπους καθυποτάξας νὰ καταπλεύσῃ διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, διέταξε νὰ κατασκευασθῶσιν ἱκανὰ ἐπὶ τούτῳ πλοῖα· πολλὰς δ' εἶχεν ἢ πλησίον τοῦ Ὑδάσπου ὄρεινὴ γῶρα ἐλάτας, καὶ κέδρους, καὶ πεύκας καὶ ἄλλην ναυπηγήσιμον ὕλην. Ἀνήκουστα δ' ἦσαν τὰ δεινὰ ἃ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ στρατιῶταί του ὑφίσταντο κατὰ τὰς ἐκδρομὰς των ταύτας, ἐν οἷς ὡς ἐκ περισσοῦ ἀπειράριθμοι καὶ ποικίλοι τὴν μορφήν ὄφεις ἐμφωλεύοντες εἰς διάφορα μέρη, ὑδυνηρὸν καὶ ὀξὺν θάνατον ἐπέφερον εἰς τοὺς Μακεδόνας διὰ τῶν ἰοβόλων δηγμάτων των, διὸ καὶ ἠναγκάζοντο οὗτοι πολλάκις νὰ ἐξαρτῶσι τὰς κλίνας των ὑπὸ τὰ δένδρα, καὶ νὰ ἀγρυπνῶσι τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς, μέχρις οὐ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μαθόντες τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀντιφάρμακον, εὕρισκον σωτηρίαν τινά. Παρεκτὸς δὲ των ὄφρων, ὧν πλεῖστοι ἕως δεκαεξὶ πήχεων μῆκος εἶχον, εἰς τὰ δασώδη ὄρη καὶ πολυειδεῖς μεγάλοι πίθηκοι εὕρισκοντο, οὐκ ὀλίγον ἐνοχλοῦντες τοὺς Μακεδόνας.

Καὶ ἀμεριμνῶν μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος, ἐξῆ-

ζούθει τὴν πορείαν του, μὴδὲν εὐρίσκων ὄριον πρὸς
 εἰς τὸ μέγα βασιλείον τῶν Πρακιστίων, τὴν σημε-
 ῖν Βεγγάλην καὶ Οὐδὴν, πολὺ διάφορον ἀποτελέσμα
 ἦλθεν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν στρατιωτῶν. Οὐδὲν οἱ
 αἰπῶροι βλέποντες τέρμα εἰς τὰς κακοπαθείας των,
 ε ὄριον τῆς ἐπιπόνου ὁδοιπορίας των, παντάπασιν
 ἠλπίσθησαν κατὰ τὴν παροῦσαν αὐτῶν ἐκστρα-
 εν. Ὁ χρυσός, ὃν ἠλπιζον νὰ εὔρωσιν εἰς τὰς χεῖρας
 κατοίκων, καὶ ὃν ἔμελλον νὰ σφετερισθῶσι διὰ τοῦ
 ρυς, δὲν ὑπῆρχεν· αἱ ἀδικόπως πίπτουσαι ῥαγδαῖαι
 καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ καταλύωσιν ἐπὶ καθύγρου
 ὑπῆρξαν ὀλέθρια, καὶ μεγίστας ἐπήγαγον νό-
 εἰς αὐτούς. Αἱ κακοπαθείαι δ' ἄς ὑπέμενον μακρὰν
 Μακεδονίας, ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ ἰδέα ὅτι δὲν ἠθελον ἐπι-
 εἰ νὰ ἴδωσι τὴν πατρίδα, ἀφ' ἑτέρου, ἔφεραν τοὺς
 τιώτας εἰς δεινὴν νοσταλγίαν, καὶ πάντες ἐπεθύ-
 νον νὰ ἐπιστρέψωσιν οἴκαδε. Ἀμέσως δ' ὁ Ἀλέξανδρος
 ἐνόησε τοὺς σοχασμοὺς τῶν στρατιωτῶν του, καὶ ὅτι
 οἱ ἀξιωματικοὶ του δὲν ὠρέγοντο νὰ ἐξακολουθή-
 σαι τὴν ἐπίπονον ταύτην ὁδοιπορίαν. Συγκαλέσας
 ἄνδρῶν τῶν ἐπισημοτέρων τούτων εἰς συμβούλιον, ἐ-
 ῆσεν οὕτως εἰς αὐτούς.

λέπων, ὦ ἄνδρες Μακεδόνες καὶ σύμμαχοι, ὅτι ὑμεῖς
 ἀλλ' ἀκολουθεῖτε πλέον εἰς τοὺς κινδύνους μετὰ τῆς ἰ-
 ῖν προθυμίας καὶ διαθέσεως, σᾶς συνεκάλεσα ἔνταῦθα,
 εἰ ἢ νὰ σᾶς καταπείσω καὶ νὰ σᾶς φέρω εἰς τὰ ἐμπρὸς
 καὶ πρότερον, ἢ νὰ καταπεισθῶ ἐγὼ καὶ νὰ στραφῶ
 πρὸς ὑμῶν. Ἄν λοιπὸν δυσαρεστῆσθε διὰ τοὺς ἀ-

τος κόπους, ὅταν οὗτοι φέρωσιν εἰς καλὰ ἔργα· ἂν δὲ θε-
 λητις νὰ ἀκούσῃ τὸ τέλος τῶν ἰδικῶν μας κόπων καὶ
 ὀντων, ἃς μάθη ὅτι δὲν εἶναι πολλή ἡ ὁδὸς ἢ μέχρι
 τοῦ ποταμοῦ Γάγγου πρὸς τὸν ἀνατολικὸν ὠκεανόν, ὁ
 αὐτός θέλω σᾶς δείξει πῶς ἐνόησε τὰ ρεύματά του μετὰ
 τὴν ἄλλων θαλασσῶν. Ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου θὰ πε-
 ρλεύσωμεν διὰ τοῦ στόλου ἡμῶν εἰς τὴν Λιβύην μέ-
 χρι τῶν στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους· ἀπὸ δὲ τῶν στηλῶν
 ἐντὸς Λιβύης ὄλη γίνεται ἡμετέρα, ἐνταύτῳ δὲ καὶ
 ἡ κληρονομία ἡ Ἀσία· καὶ ὅρια τῆς ἡμετέρας ἐπικρατείας
 καὶ ἀρχῆς· θὰ ἦναι τὰ ὅρια ἅτινα ἔθεσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ
 τῆς γῆς. Ἀλλ' ἂν τώρα ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ ὀπίσω,
 ἀλλὰ μὲν μάχιμα ἔθνη ὑπολείπονται ἀνυπότακτα ἐπέ-
 ραινα τοῦ Ἑλλάδος μέχρι τοῦ Ἀνατολικοῦ ὠκεανοῦ,
 ἀλλὰ δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Ἑρκανίαν θάλασσαν πρὸς
 ἕρξιν· καὶ τὰ Σκυθικὰ δὲ γένη δὲν εἶναι μακρὰν τού-
 τῳ, ὥστε φόβος ὑπάρχει μὴ ἂν ἀπέλωμεν ὀπίσω, καὶ
 οἱ νῦν ὑπάρχοντα, ἅτινα δὲν εἶναι ἀσφαλῆ, παρακινή-
 σαι νὰ ἀποστατήσωσιν ὑπὸ τῶν μὴ κυριευθέντων· καὶ τότε
 ἀφελεῖς θὰ ἦναι οἱ τόσοι κόποι ἡμῶν, καὶ ἄλλων πά-
 ρων ἀγώνων ἀνάγκη θὰ ἔχωμεν. Ἀλλὰ περιμείνατε, ὦ
 ἄδρες Μακεδόνες καὶ σύμμαχοι, τὰ λαμπρὰ ἔργα εἰ-
 ρῆς τῶν κοπιαζόντων καὶ κινδυνεύόντων· ἡ δὲ ζωὴ τῶν
 ἄδρειων εἶναι γλυκεῖα καὶ ὁ θάνατος αὐτῶν ἀφίνει
 εὖρος ἀθάνατον. Ἡ δὲν γνωρίζετε ὅτι ὁ ἡμέτερος πρό-
 ρητορ (ὁ Ἡρακλῆς), οὐχὶ εἰς τὴν Γίρυνθα, οὐδ' εἰς τὴν
 Ἰλαπόννησον, ἢ πᾶς Θήβας μένων ἤθελε φθάσει εἰς
 ἡσάτυν, δούξαν, ὥστε ἐξ ἀνθρώπου νὰ ἀνυψωθῆ εἰς
 τὸν ἀξίωμα; ἀλλ' οὐδ' ὁ Διόνυσος, ὅστις ἦτο Θεὸς

ἀνώτερος τοῦ Ἡρακλέους, ὀλίγους ὑπέμεινε κόπους, ἀλλ' ἡμεῖς ἐφθάσαμεν καὶ ἐπέκεινα τῆς Νύσσης, καὶ ἡ Ἄορνος πέτρα, τὴν ὁποίαν οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ, εἶναι ἡμετέρα ἤδη. Προσθέσατε λοιπὸν καὶ τὰ ὀλίγα ἔτι ὑπολειπόμενα τῆς Ἀσίας εἰς τὰ ἤδη κεκτημένα, τὰ πολλὰ. Καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲ τί μέγα καὶ καλὸν ἠθέλομεν πράξει, ἂν ἐν Μακεδονίᾳ καθήμενοι ἠροούμεθα νὰ διασώζωμεν μόνον τὰ ἰδικά μας, πορθοῦντες τοὺς γείτονας ἡμῶν Θράκας, ἢ τοὺς Ἰλλυριοὺς, ἢ τοὺς Τριβαλλοὺς, ἢ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τοὺς ὅσοι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ ἡμέτερα ;

Ἄν δὲ πάλιν ἡμεῖς μὲν ἐκοπιάζετε καὶ ἐκινδυνεύετε, ἐγὼ δὲ σᾶς ὠδήγουν ἀπόνως καὶ ἀκινδύνως, καὶ τῶν μὲν κόπων μετείχετε σεῖς μόνον, τοὺς δὲ καρποὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἄθλα ἐλάβετε ἄλλοι, τότε θὰ εἴχετε μέγα δίκαιον νὰ βαρυνθῆτε ταχέως· τῶρα ὅμως κοινὰ μὲν εἶναι οἱ κόποι εἰς ὅλους μας, ἐξίσου δὲ μετέχομεν καὶ τῶν κινδύνων, τὰ δ' ἄθλα αὐτῶν κείνται εἰς τὸ μέσον δι' ὅλους· καὶ ἡ χώρα εἶναι ἰδική σας, καὶ σεῖς σκατραπεύετε αὐτῆς· καὶ τῶν χρημάτων δὲ τὸ μεγαλύτερον μέρος εἰς σᾶς ἔρχεται. Ὅταν δ' ἐντελῶς διέλθωμεν καὶ κατακτήσωμεν τὴν Ἀσίαν, τότε, μὰ τὸν Δία, οὐχὶ μόνον θὰ ἐκπληρώσω ἀπάσας τὰς ἐλπίδας ἡμῶν περὶ τῶν ὅσα προσδοκᾶτε νὰ ἀπολαύσητε, ἀλλὰ θὰ σᾶς δώσω καὶ τὰ περιπλέον, καὶ ὅσοι μὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, θὰ τοὺς ἀποστείλω, ἢ ὁ ἴδιος θὰ τοὺς ἐπαναφέρω, ὅσοι δὲ πάλιν στέργασιν νὰ μείνωσιν εἰς τὸ πεδῖον τῆς δόξης, θὰ τοὺς καταστήσω νὰ τοὺς ζῆλεύωσιν οἱ ἀπερχόμενοι.»

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατοῦ. Βαθυτάτη δὲ σιωπὴ διεδέχθη τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ οὔτε νὰ ἀντιτείνωσι κατ' εὐθεΐαν, οὔτε νὰ ἐνδώσωσι πάλιν ἤθελον· καὶ δὲν ἔλειπε μὲν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ παροτρύνῃ ἕνα ἕκαστον νὰ λαλήσῃ, ἐπὶ τέλος δὲ Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους, ὁ πρεσβύτερος τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν, ἐτόλμησε νὰ λαλήσῃ οὕτω.

«Καὶ σὺ αὐτός, ὦ βασιλεῦ, ὁμολογεῖς ὅτι δὲν θέλεις διὰ τῆς βίας νὰ ἄρχῃς καὶ νὰ ὀδηγῆς τοὺς Μακεδόνας, ἀλλ' ὅτι, ἂν μὲν τοὺς πείσῃς, θὰ τοὺς ἄγῃς, ἂν δὲ καταπεισθῆς ὑπ' αὐτῶν, δὲν θὰ τοὺς βιάσῃς. "Ὅθεν καὶ ἐγὼ δὲν θὰ ὁμιλήσω τώρα χάριν ἡμῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπειδὴ καὶ προτιμώμεθα τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἄλλα τῶν κόπων οἱ πλεῖστοι ἤδη πλουσίως ἐλάβομεν, καὶ πρόθυμοι εἴμεθα κατὰ πάντα εἰς σέ, ἀλλὰ χάριν τῶν παλλῶν, οὐδ' ὑπὲρ αὐτῶν πάλιν θὰ εἶπω ὅσα θὰ ἦναι εὐχάριστα εἰς αὐτούς, ἀλλ' ὅσα καὶ πρὸς σέ καὶ πρὸς τὰ παρόντα νομίζω ὅτι εἶναι συμφέροντα καὶ λίαν ἀσφαλῶς ἔχουσιν εἰς τὸ μέλλον. "Ἐχω δὲ δικαίωμα καὶ χάριν τῆς ἡλικίας μου, καὶ ἔνεκα τῆς ὑπολήψεως, ἣν καὶ σὺ καὶ ἄλλοι πρὸς ἐμὲ ἔχετε, νὰ μὴ ὑποκρύψω ὅσα νομίζω ὠφέλιμα. "Ὅσον πλεῖστα καὶ μέγιστα εἶναι τὰ κατορθώματα, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς στρατηγικῆς σου ἰκανότητος καὶ τῆς ἀνδρείας τῶν στρατιωτῶν σου διεπράχθησαν, τοσοῦτον μᾶλλον συμφέρον μοι φαίνεται νὰ ἐπιθέσωμεν τέλος εἰς τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους. Καὶ ὁ ἴδιος βλέπεις πόσοι μὲν ἐκ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ἑλλήνων ὠρμήθημεν μετὰ σοῦ

πόσοι δ' ἐμείναμεν. Ἐκ τούτων δὲ τοὺς μὲν Θεσσα-
 λούς ἀπὸ τῶν Βάκτρων εὐθύς, ἐπειδὴ ἐννόησα, ὅτι δὲν
 ἦσαν πρόθυμοι πλέον εἰς τοὺς κόπους, καλῶς ποιῶν ἀ-
 πέπεμψας, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ μὲν ἐν ταῖς ὑπὸ
 σοῦ κτισθείσαις πόλεσι κατοικήσαντες, οὐδ' οὗτοι ὅ-
 λοι εὐχαρίστως μένουσιν ἐν αὐταῖς, οἱ δὲ κοπιᾶζοντες
 καὶ κινδυνεύοντες εἰσέτι μετὰ σοῦ, ὡς καὶ ἡ Μακεδони-
 κὴ στρατιὰ, τοὺς μὲν τῶν συμπολιτῶν των ἐν ταῖς μά-
 χαις ἀπώλεσαν, οἱ δ' ἔνεκα τῶν τραυμάτων ἀπόμαχοι
 καταστάντες, εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μέρη τῆς Ἀσίας δι-
 ἐμειναν, οἱ δὲ περισσότεροι ἐξ ἀσθενειῶν κατεσφράφησαν,
 καὶ ὀλίγοι ἐκ τῶν πολλῶν ὑπολείπονται, καὶ οὔτε κατὰ
 τὰ σώματά των εἶναι ἐξισου ἰσχυροί, καὶ κατὰ τὰς
 ψυχὰς των ἀκόμῃ περισσότερον ἐξηντλημένοι· καὶ πάν-
 τες οὗτοι ποθοῦσι νὰ ἴδωσι τοὺς γονεῖς των, ὅσων σώ-
 ζονται, ποθοῦσι νὰ ἴδωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα
 των, ποθοῦσι τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα των νὰ ἴδωσι
 τέλος πάντων. Καὶ εἶναι δίκαιον μετὰ τοσοῦτους κό-
 πους νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν γενέτειράν των γῆν, φέ-
 ροντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν μετὰ σοῦ
 ἐκέρδησαν, μεγάλοι μὲν ἀντὶ μικρῶν, πλούσιοι δὲ ἀντὶ
 πτωχῶν· διότι μὴ νομίζης ὅτι θὰ τοὺς εὖρης εἰς τοὺς
 ἀγῶνας ὁμοίους ἂν δὲν φέρωνται ἐκουσίως εἰς αὐτούς.
 Καὶ σὺ δ' αὐτὸς ἀφοῦ ἐπανεέλθης εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἴδῃς
 τὴν μητέρα σου, διευθετήσης δὲ τὰ πράγματα τῶν Ἑλ-
 λήνων, καὶ πανηγυρίσης εἰς τὰ πατριὰ σου ἀνάκτορα
 τὰς νίκας ταύτας τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας, ἂν θέλῃς,
 ἐπιχειρήσον νέαν ἐκστρατείαν εἰς αὐτὰ τὰ πρὸς ἀνα-
 τροχὰς κατοικοῦντα γένη τῶν Ἰνδῶν, εἴτε καὶ εἰς τὸν Εὐ-

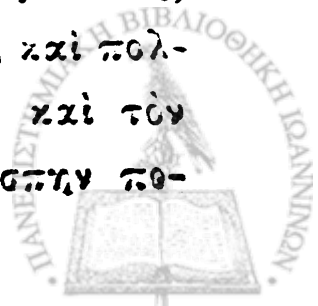
εινον πόντον, εἴτε καὶ κατὰ τῆς Καρχηδόνος καὶ Λιβύης. Καὶ τότε σὺ μὲν θὰ τοὺς ὀδηγήσης, ἐκεῖνοι δὲ, ἄλλοι μὲν Μακεδόνες καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, θὰ σὲ ἀκολουθήσωσι, νέοι ἀντὶ γερόντων, καὶ ἀκμαῖοι ἀντὶ ἀπηυδηκότων, καὶ οἵτινες μὴ ἔχοντες εἰσέτι πείραν τοῦ πολέμου, δὲν θὰ δειλιάσωσιν ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ μετὰ μεγάλης προθυμίας θὰ σὲ ἀκολουθήσωσιν, ἐνθάρρυνόμενοι ἀπὸ τῆς νίκης καὶ τῆς ἀμοιβῆς. Καλὸν εἶναι, ὦ βασιλεῦ, ἢ φρόνησις ἐν τῇ εὐτυχίᾳ. Καὶ στρατηγὸς μὲν τοιοῦτος, ὁποῖος εἶσαι σὺ, καὶ τοιαύτην στρατιὰν ἄγων, ὁποῖα ἡ ἰδικὴ σου, οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ παρὰ τῶν πολεμίων· ἀλλ' ὅμως ὅ,τι ἀνώθεν παρὰ τῶν θεῶν ἔρχεται εἶναι ἀπροσδόκητον, καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον νὰ προφυλαχθῶσιν ὡς εἰκὸς οἱ ἄνθρωποι.»

Μετὰ θορύβου οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κοίνου ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῶν παρόντων, καὶ τὰ δάκρυα, ἅτινα οἱ περισσότεροι ἔχυσαν ἐδείκνυον ὅτι δὲν ἐπεθύμει πλέον ἡ καρδία τῶν περισσοτέρων κινδύνους νὰ ἀναλάβωσιν καὶ ὅτι ὠρέγοντο πολὺ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τότε μὲν ὀργισθεὶς διὰ τὴν παρρησίαν τοῦ Κοίνου καὶ τὸν ὄκνον τῶν ἄλλων ἡγεμόνων, διέλυσε τὴν συνέλευσιν, τὴν δ' ἐπιοῦσαν συγκαλέσας πάλιν τοὺς ἰδίους μετ' ὀργῆς, αὐτὸς μὲν εἶπεν ὅτι θὰ προχωρήσῃ ἐμπρὸς, δὲν θὰ βιάσῃ δ' ἀκουσίως κἀνεῖν ἀπὸ τῶν Μακεδόνων νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, διότι ὑπάρχουσιν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι προθύμως θὰ πράξωσι τοῦτο, ἀκολουθοῦντες τὸν βασιλέα τῶν· οἱ δὲ θέλοντες νὰ ἀπέλωσιν εἰς τὴν πατρίδα, ἅς σπεύσωσι σύγχρονως νὰ ἐξαγγείλωσιν εἰς τοὺς συμπατριώτας τῶν ὅτι ἐπιστρέ-

φουσιν οἴκοι, ἀφῆσαντες τὸν βασιλέα των ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολεμίων.» Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἀπῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν του, καὶ οὐδένα τῶν ἐταίρων ἐδέχετο ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας, περιμένων μήπως μεταβολὴ τις ἐμπесоῦσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων (ὑπερ συχνάκις μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν στρατιωτῶν συμβαίνει), τοὺς κάμνη εὐπειθεστέρους. Ἄκρα ἐν τούτοις σιωπὴ ὑπῆρχεν εἰς πὸ στρατόπεδον, καὶ ἐφαίνοντο μὲν ὡς ἐκ τούτου ὅτι δύσηρεστοῦντο διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἀλλ' οὐδόλως μετεβόλλοντο. Καὶ ἔκαμε μὲν ὁ Ἀλέξανδρος θυσίας διὰ τὴν διέλευσιν τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἱερὰ δὲν ἐφαίνοντο αἴσια, συγκαλέσας τοὺς πρεσβυτάτους καὶ πιστοτάτους τῶν σίλων του, καὶ διαδηλώσας εἰς αὐτοὺς ὅτι τὰ πάντα σημαίνουσιν εἰς αὐτὸν τὴν εἰς τὰ ὀπίσω ἀναχώρησιν, τοὺς παρήγγειλε νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὸν στρατὸν ὅτι ἀπεφασίσθη νὰ ἀπέλθωσιν.

Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, ἐβύων ἐκ τῆς χαρᾶς ἀλαλάζοντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδάκρυον, καὶ τινες καὶ εἰς τὴν βασιλικὴν σκηνὴν πλησιάζοντες, ἠῦχοντο μυσικὰ ἀγαθὰ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ὑπ' αὐτῶν μόνον ἠνέχθη νὰ ἡττηθῆ· ὁ δ' Ἀλέξανδρος διαίρῃσας εἰς τὰς τρεῖς τὸ στράτευμα, διέταξε νὰ κατασκευάσωσι δώδεκα γιγαντώδεις καὶ ὑψηλοὺς βωμοὺς εἰς τιμὴν τῶν δώδεκα θεῶν καὶ πρὸς μνήμην τῶν Μακεδονικῶν θριάμβων. Τὰς νενομισμένας δὲ καὶ αὐθις ποιήσας εὐχαριστηρίους θυσίας, καὶ ἄγῶνας, γυμνικὸν τε καὶ ἵππικόν, τελέσας, καὶ πολλὰς ἡμέρας ὀδοιπορήσας κατὰ τὸν Ἰδρῶτην καὶ τὸν Ἀκεσίνην, ἐπανῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν Ἰδάσπην πο-

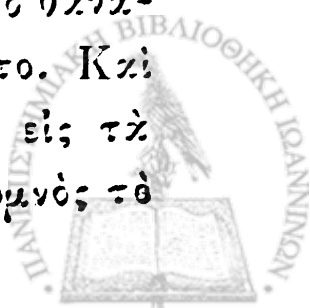
ταμὸν παρὰ τὴν Νίκαιαν καὶ τὴν Βουκεφαλίαν, ἔνθεν καὶ ἔλαβε βοήθειάν τινα παρὰ τῶν κατοίκων τῶν δύο τούτων νέων πόλεων, καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ⁽¹⁾ ἐγγυ-
ρίων.

Παρὰ τὸν Ὑδάσπην δὲ ποταμὸν ὁ Ἀλέξανδρος εὖρε βοήθειαν σταλείσαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, πεζοὺς μὲν τριάκοντα χιλιάδας, ἵππεῖς δ' ἐξ χιλιάδας, καὶ πανοπλίας διαπρεπεῖς εἴκοσι πέντε χιλιάδας, καὶ φάρμακα ἀξίας ἑκατὸν ταλάντων. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος διεμοίρασεν εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῶν φίλων εἰσελθὼν εἰς τὰ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ παρεσκευασμένα ἤδη πλοῖα, ἐτοιμαζόμενος νὰ καταπλεύσῃ εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Οὐκ ὀλίγοι δὲ Φοίνικες, Κύπριοι, Κῆρες καὶ Αἰγύπτιοι, συναπέβησαν ἐν τῷ στόλῳ, τὸ δὲ μεγαλύτερον μέρος τοῦ στρατοῦ ὠδοιπόρει (διὰ Ἑρᾶς) παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ (δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν) ὑπὸ τὸν Κρατερὸν καὶ Ἡφαιστίωνα μετὰ τῶν ἐλεφάντων, συμποσομένων ἤδη εἰς διακοσίους. Καὶ ἀποβιβάσας μὲν ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ὑδάσπου καὶ Ἀχεσίνου τοὺς στρατιώτας, προέβη εἰς τοὺς λεγομένους Σίβους. Ἦσαν δ' οὗτοι ἀπόγονοι τῶν μετὰ τοῦ Ἡρακλέους συνεχστρατευσάντων κατὰ τῆς Ἀόρνου Πέτρας, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πολιορκίας ἐκεῖ μετοικήσαντες· ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐστρατοπέδευσε πλησίον πλουσίας τινὸς καὶ ἐπισήμου

(1) Περθ. τὰ διαδραματισθέντα εἰς τὴν Β'. ῥαψωδίαν τῆς Ἰλιάδος, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων εἰς θάσιν ὁμοίαν εὐρισχόμενος ὡς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀποπέμπει δῆθεν τὸν στρατὸν του.

χώρας, ἧς οἱ ἐπισημότεροι κάτοικοι προσῆλθον δῶρα
 πρὸς αὐτὸν φέροντες καὶ τὴν μετὰ τοῦ Ἡρακλέους
 δῆθεν συγγένειαν ἀνανεοῦντες· ὁ δ' Ἀλέξανδρος εὐχα-
 ρίστως τὴν φιλίαν αὐτῶν ἀποδεξάμενος καὶ τὰς πό-
 λεις αὐτῶν ἐλευθέρας κηρύξας, ἐπῆλθε πρὸς τὰ γειτ-
 νιάζοντα ἔθνη, ἅτινα καὶ καθυπέταξεν ἀμέσως, εἰς τὰ
 πλοῖα δ' ἀκολούθως εἰσελθὼν κατέπλει μὲχρι τῆς συρ-
 βολῆς (Ἰδάσπου καὶ Ἀρεσίνου) καὶ τοῦ Ἰνδοῦ. Θριαμ-
 βευτικῆν δὲ τῶντι πορείαν ὠμοιάζειν ὁ κατὰ πλους οὐ-
 τος, καὶ ἔνθεν μὲν τὸ πολυπληθὲς παρηκολούθει στρα-
 τευμα, ἐτέρωθεν δὲ τὰ πλησιόχωρα ἔθνη τοῦ Ἰνδοῦ
 κατὰ πλοῦντα εἰς τὴν πρωτοφανῆ τὰύτην καὶ ὑπέρ-
 λαμπρον ποταμοπλοῖαν, συνέρρεον εἰς τὴν ὄχθην τοῦ
 ποταμοῦ, τραγωδοῦντες τὰ ἀγαπητὰ αὐτῶν ἄσμα-
 τα. Καὶ ταῦτα μὲν συνέβαινον μὲχρι τῆς συρβολῆς
 τοῦ Ἰνδοῦ, κατὰ κακὴν ὁμως μοῖραν ἀπροσδόκητὰ
 τινα συμβεβηκότα μικροῦ ἐδέησε νῆ ἀνατρέψωσι τὸ
 πᾶν. Μεγάλαι ρεύματα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνκντώμενα, πολ-
 λὰς δὲ καὶ φοβεράς συστροφάς ἀποτελοῦντα, ἀνέτρεπον
 καὶ διέφθειρον τὰ πλοῖα, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὁρμὴ τοῦ ρεύ-
 ματος ἦτο ὀξεῖα καὶ σφοδρά, ἡ δὲ τέχνη τῶν κυβερ-
 νητῶν ματαίᾳ ἀπέβαινε, δύο μὲν μικρὰ πλοῖα αὐταν-
 δρα κατεβυθίσθησαν, πλεῖστα δ' εἰς τὴν γῆν ἐξώκειλαν·
 εἰς ἔσχατον δὲ τότε κίνδυνον περιῆλθε καὶ ὁ Ἀλέξαν-
 δρος, καθότι ἡ νυκταρχίς εἰς μέγαν περιέπεσε κατὰ
 ῥάκτην, ἐπαπειλοῦντα τὸν ὄλεθρον αὐτῆς, καὶ ὁ θάνα-
 τος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀναπόφευκτος ἦτο. Καὶ
 ὁ μὲν Ἀλέξανδρος μεγίστην ἐτοιμότητα ἔχων εἰς τὰ
 κινήματα αὐτοῦ, ἐκδυθεὶς ἐν τῷ ἄμα, ἴστατο γυμνός τὸ

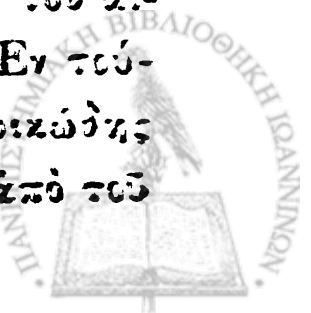
ἰσχυρὰ, βοήθειαν ἤδη περιμένων, οἱ δὲ φίλοι αὐτοῦ κο-
λυμβῶντες ἀκατασχέτως ἠγωνίζοντο νὰ ἀποδεχθῶσι τὸν
βασιλέα, ἅμα ὅτε ἡ ναυαρχίς ἀνετρέπετο. Μεγάλη δὲ
τότε ταραχὴ καὶ θόρυβος ἐγένετο, καὶ οἱ μὲν Μακεδό-
νες ἰσχυροὺς ἀντέτεινον βραχίονας εἰς τὴν ὄρμην τοῦ
εὐμχτος, ὁ δὲ ποταμὸς πῦσεν ἐνίκᾳ ἀνθρωπίνην δύνα-
μιν, ἐπὶ τέλους δ' ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς ναυαρχίδος
προσεγγίσας εἰς τὴν γῆν, δίκην βέλους ταχέως ῥιφθεὶς
εἰς τὴν ξηρὰν ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος. Οὕτω δὲ μέγαν
καὶ προφανῆ κίνδυνον ἀποφυγὼν ὁ βασιλεὺς, μεγαλοπρε-
πεῖς ἐτέλεσε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς, διότι ἠξίωσεν αὐ-
τὸν νὰ ἀγωνισθῆ πρὸς ποταμὸν καὶ νὰ ἐξέλθῃ νικητῆς
ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ πάλαι τὸν ποταμὸν πολεμήσας.

Μετὰ ταῦτα δ' Ἀλέξανδρος ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν
λεγόμενων Ὀξυδρακῶν Μαλλῶν, ἐκ πολυαρίθμων καὶ
πολεμικῶν φυλῶν συγκειμένων, μικροῦ ἐδέησε καὶ αὐ-
θις νὰ λάβῃ ἄφρευκτον καὶ ἐλεεινὸν θάνατον. Εἰς τὴν
πρωτεύουσάν αὐτῶν πλησιάσας ἠναγκάσθη νὰ κυρι-
εύσῃ αὐτὴν ἐξ ἐφρόδου, καὶ τοὺς μὲν κατοίκους ἐ-
πέτυχε διὰ τῶν βελῶν νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τοῦ τεί-
χους τῆς ἀκροπόλεως, αὐτὸς δ' ἀρπάσας βιάίως ἀπὸ τῶν
χειρῶν στρατιώτου κλίμακα, ἣν βραδέως οὗτος ἔφερεν,
ἀνέβη δι' αὐτῆς ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἀλλ' ἐνῶ ἀνήραχτο
καὶ ὑπ' ἄλλων συγχρόνως παρεκκοιλούμενος, αἴφνης καὶ
ἀπροσδοκῆτως συνετρίβη ἡ κλίμαξ, οὗτος δὲ μόνος εὐ-
ρεθεὶς ἐπὶ τοῦ τείχους μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Λεον-
νάτου, Πευκέστου καὶ τοῦ διμοιρίτου Ἀβρέου, (1) εἰς

(1) Ἄλλοι τῶν ἱστορικῶν παρενδέουσι μετὰ τούτων καὶ ἄλ-
λα τινὰ ὀνόματα οἷον τὴν Λιμναῖον, τὸν Τίμαιον, καὶ τὴν Ἀ-
ρίστωνα.

ἀμηχανίαν δὲ καὶ ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου περιελ-
θὼν, ἀπαρᾶδειγματίστον ἐδείξεν ἡρωϊσμόν, διανοιθεὶς γὰρ
πηδήσῃ πρὸς τὰ κάτω. Οἱ πολέμιοι βλέποντες τὸν Ἀ-
λέξανδρον ἐρχόμενον κατὰ γῆς, ἐνόμισαν ὅτι λάμπρις
τις ἐξήρχετο ἐκ τοῦ σώματος του, ἐκείνος δ' ὡς φει-
νὸν φάσμα ἐνερανίσθη ὄρθιος ἐνώπιον αὐτῶν. Μετ' αὐ-
τοῦ δὲ συμπηδήσαντες καὶ οἱ ὑπασπισταὶ του ἐμάχον-
το πρὸ τοῦ βασιλέως. Καὶ οἱ μὲν βάρβαροι ἐν τῷ ἄμα-
μετ' ἀλαλαγμοῦ ἐφορμήσαντες, ἐπλησσαν αὐτὸν μακρό-
θεν διὰ βελῶν καὶ δοράτων· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος γεν-
ναίως ἀμυνόμενος, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐρόνευσεν, ἐν οἷς καὶ
καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐπελθόντα ἡγεμῆνα τῶν
Ἰνδῶν. Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ μὲν Ἀβρέας (ἢ ὁ Λιμναῖος)
τοξευθεὶς κατὰ πρόσωπον ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ βα-
σιλέως, ὁ δ' Ἀλέξανδρος τιτρώσκεται καὶ οὗτος ὑπὸ βέ-
λους, διασχίσαντος τὸν σιδηροῦν θώρακα κατὰ τὸ στῆ-
θος ὑπὲρ τὸν μαστὸν, ὥστε καὶ πνεῦμα μετὰ τοῦ αἵ-
ματος ἐκ τοῦ τραύματος ἐξήρχετο, ὁ δὲ βασιλεὺς μέ-
χρις οὗ μὲν ἦτο θερμὴ ἢ πλεγματὴ, γενναίως ἡμύνητο,
καὶ τοι κακῶς ἔχων, ἀλλ' ἀφοῦ μετ' ὀλίγον πάλιν καὶ
ἀθρόον ἐξεχύθη αἷμα, σφοδρὰ λειποψυχία κατέσχευ αὐ-
τὸν, καὶ ἐπεστηρίχθη ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἢ μᾶλλον ἔπε-
σεν ἐπὶ τὴν ἰερὰν ἀσπίδα, ἣν ὁ Πευκέστης ἔφερεν ἐξ
Ἰλίου, ὡς εὐρεται. Καὶ γενναίως μὲν ἀγωνιζόμενοι καὶ οἱ
δύο ὑπασπισταὶ, μόλις ἠδύναντο γὰρ σταθῶσιν εἰς τοὺς
πόδας αὐτῶν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκ τῆς πολλῆς ῥοῆς τοῦ αἵ-
ματος ἐγγύς ἦτο ἤδη γὰρ ἀφῆσθαι τὸ πνεῦμα. Ἐν τού-
τοις δ' ἐξώθεν τοῦ τεύχους ἀγριωτάτη καὶ φοβεράτη
ἦτο κίνησις· οἱ στρατιῶται εἶδον τὸν βασιλέα ἀπὸ τοῦ

τείχους εἰσπηδήσαντα ἐντὸς τῆς πόλεως· βέβχιος λοιπὸν ἦτο ὁ θάνατος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἰδέαν των, καὶ τὸ εἰριστον ὅτι οὐδεμίαν ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρωσι σωτηρίαν εἰς αὐτόν. Μεγίστη δ' ἦτο ἡ ἐπὶ τούτῳ ἀπελπίαια των. Ὡς φρενήρεις τρέχουσιν ἀρπάζοντες κλίμακας, κρηχανὰς, κορμούς, δένδρων, καὶ παντοιοτρόπως οἱ μὲν ἔρπον ἐμπήγοντες πασσάλους, ἐφ' ὧν ἀπαιωρούμενοι ἀνέλκοντο, ἕτεροι δ' ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἄλλων ἐπιβαίνοντες προσπαθοῦσι νὰ ἀναβῶσιν ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ τέλος ἐτὰ οἰμωγῆς καὶ ἀλαλαγμῶν πᾶσαν ὑπερνικῶντες βραχύτητα, πλεῖστοι καταπίπτουσιν ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ ἐν τῷ ἄμικ μύχῃ κράτερά συγκροτεῖται περὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, ὃν νεκρὸν πάντες ὑπελάμβανόν, καὶ ἤδη ἀναρτῶσαντες αὐτόν, τὸν μετακομίζουσιν ἀναίσθητον ἐπὶ τῆς ἐσπίδος εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. Συγχρόνως δὲ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν εἰσδυσάντων στρατιωτῶν ἀφαιρέσαντες τοὺς τοιχοὺς τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, εἰσήγαγον καὶ τοὺς τοιχοὺς ἐντὸς αὐτῆς. Μοναδικὴ δ' ὑπῆρξεν ἡ στρατιωτικὴ σκληρότης! "Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά καὶ αὐτὰ περὶ τὰ ἄψυχα ὄντα ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτῶν ὀργὴν, καὶ μόνον τὸ αἷμα δύναται νὰ κατασβύσῃ τὴν φλόγα τῆς ἐκδικήσεώς των. Καὶ μετεφέρθη μὲν οὕτως ἔχων ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν σκηνὴν του, ἀλλ' ἠνθούουν εἰσέτι ἂν ἔζη, καὶ εἰς ἅπαν ἤδη διεσκαλπίσθη τὸ πρᾶτευμα ὅτι ἀπέθανε· τὸ βέλος ἦτο εἰσέτι ἐντὸς τῆς πληγῆς, καὶ πόνοι δριμύτατοι ἐπαναφέρουσι τὸν βασιλέα εἰς αἰσθησιν. Μετὰ σπαραξικαρδίων δὲ στεναγμῶν διατάσσει νὰ ἐκβάλωσι τὴν αἰχμὴν τοῦ βέλους ἐκ τοῦ σώματός του, εὐρύνοντες διὰ τοῦ ξίφους

τὴν πληγὴν. Καὶ νέα μὲν ἐπέρχεται λειποψυχία ἐκ τῆς μεγάλης καὶ αὐθις ῥοῆς τοῦ αἵματος, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὅσον οὕτω ἀνέλαθεν ἕνεκα τῆς δυνατῆς αὐτοῦ κράσεως.

Φήμη ἐν τούτοις διαδοθεῖσα εἰς τὸ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰδραώτου ποταμοῦ στρατόπεδον περὶ τοῦ τραύματος καὶ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως εἰς μεγάλην ἐνέβαλεν αὐτὸ λύπην, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ εἰς ἀθυρίαν καὶ ἀπελπισίαν περιήλθον, καὶ ἤδη ἀλλήλους ἠρώτων, «Πῶς ἐμελλον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα;» καὶ μετὰ δυσκολίας ἠθέλησαν νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἔζη, ὅτε ἢ περὶ τούτου εἰδήσις ἀφίκετο εἰς αὐτοὺς, καὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ σταλέντα γράμματα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐξεωρήθησαν ὡς πλασθέντα ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν στρατιῶν καὶ σωματοφυλάκων πρὸς καθησύχαδιν τῶν πνευμάτων.

Μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέλαθεν ἐκ τῆς νόσου του, καὶ τοι δὲ τὸ τραῦμα αὐτοῦ ἦτο ἀνοικτὸν εἰσέτι, μαθὼν ὅμως τὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συμβαίνοντα, καὶ φοβούμενος μὴ δυσχρεστόν τι νεωτερισθῆ ἐν αὐτῷ, ἀπεφάσισε νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τοὺς στρατιώτας πρὶν ἔτι ἐντελῶς ἀναρρώσῃ. Διέταξε λοιπὸν νὰ κατασκευασθῆ μεγαλοπρεπῆς σκηνὴ ἐντὸς τῆς ναυαρχίδος, ἣτις ἀνευ κωπηλασίας ὑπὸ μόνου τοῦ ρεύματος ὤθουμένη, ἔφερε τὸν βασιλέα εἰς τὰς συμβολὰς τοῦ Ἰδραώτου καὶ Ἀκασίνου, ἐνθά ἦτο τὸ στρατόπεδον. Περὶ γὰρ οὗτος ὁ βασιλεὺς νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν σκηνὴν ἀπὸ τῆς πρύμνης, ὥστε καὶ διὰ τῶν ἰδίων των ὀφθαλμῶν νὰ πεισθῶσιν οἱ στρατιῶται ὅτι δὲν ἐλογίζετο νεκρὸς ὁ βασιλεὺς. Καὶ οἱ μὲν ὑπεσπιστάκι προσέφερον κλίνην ἢ φορεῖον εἰς τὸν

Ἀλέξανδρον ὅτε ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ πλοίου, ἀλλ' ὕτος ἐζήτησε νὰ φέρωσιν εἰς αὐτὸν ἵππον, ὥστε νὰ ὀδωσιν αὐτὸν ἅπαντες οἱ στρατιῶται, οἵτινες καὶ περικύκλωσαν αὐτὸν, οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῶν χειρῶν αὐτοῦ, οἱ δὲ τῶν γονάτων ἢ καὶ τῶν φορεμάτων του, ἄλλοι δ' ἐπ' αὐτοῦ ῥίπτοντες ταινίας καὶ ἄνθη, οἱ δ' ἑταῖροι αὐτοῦ, καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἡφαιστίων, ὁ Κρατερὸς καὶ Ἡτολεμαῖος συμβαδίζοντες καὶ συνδιαλεγόμενοι δὲν ἵπκουν νὰ μέμφωνται αὐτὸν ὅτι οὕτως ἄνευ ἀνάγκης ἐξετίθετο εἰς σπουδαίους κινδύνους, πράττων ἔργα ἀπλοῦ στρατιώτου μᾶλλον ἢ στρατηγοῦ. Ἀναφέρεται δ' ὅτι καὶ τις γέρων, Βοιωτὸς στρατηγός, βλέπων τὸν Ἀλέξανδρον ἀχθόμενον εἰς τὰς ἐπιτιμήσεις ταύτας, προσελθὼν καὶ ὠς Ἀλέξανδρε, εἶπεν εἰς αὐτὸν, ἀνδρῶν τὰ ἔργα,» παρενείρων συγχρόνως καὶ τι ἰαμβοεῖον ἐκ τῶν τοῦ Λίσχυλου, σημαῖνον ὅτι «ὁ δρῶν τι ὀρεῖλει καὶ νὰ πάσχη.» Οἱ μείναντες ἐκ τῶν Μιλλῶν καὶ ἰδίᾳ οἱ Ὀξυδράκκι καὶ Σουδράκκι, καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι λαοὶ πέμψαντες πρέσβεις εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, παρέδωκαν τὰς χώρας των εἰς αὐτὸν μετὰ πεντακοσίων ἀρμάτων, ἃς καὶ συγκάτελεξεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Ἀλέξανδρος τελέσας εὐχαριστήρια εἰς τοὺς θεοὺς ὑπὲρ τῆς ἀναρρώσεώς του, καὶ διαφόρους τελέσας ἀγῶνας, ἀνέζευξεν ἐκ τοῦ παρὰ τὸν Ἰδραώτην στρατοπέδου, ἐπερχόμενος κατὰ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως Μουσικανοῦ, ἣν περιέγραψεν εἰς αὐτὸν ὡς τὸ πλουσιώτατον ἔθνος τῆς Ἰνδίας, ἣν καὶ καθυποτάξας ἐπῆλθεν ἀκολούθως κατὰ τοῦ Ὀξυκκνοῦ, ἐτέρου ἡγεμόνος, καὶ τοῦτον δ' αἰχμαλω-

τίσας, ἐπέπεσε μετὰ ταῦτα κατὰ τοῦ Σύμβου, οὗ τινος κυριεύσας τὴν πρωτεύουσιν. τὰ Σινδύμωνα, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς παρχειθθέντας θησαυροὺς καὶ ἐλέφαντας, διέταξε συγχρόνως μετὰ μεγάλης σκληρότητος νὰ ἀπαγγονίσωσι πάντας τοὺς περὶ τὴν χώραν βραχυμᾶνας, ἤτοι τοὺς σοφοὺς καὶ ἱερεῖς, ὡς συμβουλεύσαντας τοὺς κατοίκους νὰ ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐν οἷς συμπεριελκιδόμετο καὶ ὁ Μουσικανός, ὅστις ἀποστατήσας ἐκ νέου, συνελήφθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Πείθωνος, καὶ τοῦτον μὲν διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἀπαγγονίσωσι μετὰ τῶν βραχυμᾶνων· πολλὰς δὲ τῶν περὶ αὐτὸν χώρας κατηδάφισεν.

Ἐπιτὰ μῆνας (ἄνοιξιν καὶ θέρος τῶν 325 πρ. Χρ.) πανικὸν τρόμον ἐπήγαγε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλεξάνδρου καθ' ἅπασαν τὴν Ἰνδίαν, καὶ πάντες δ' οἱ ἀρχηγοὶ ἐκόντες ἀέκοντες παρεδίδοντο εἰς αὐτὸν, ἐν οἷς καὶ ὁ τελευταῖος μείνας ἀνεξάρτητος ἡγεμὼν τῆς τῶν Πακτικῶν μεγάλης χώρας, ἐκτεινομένης ἐπὶ τοῦ δέλτα τοῦ Ἰνδοῦ, αὐτοπροσώπως ἐλθὼν παρέδωκεν ἑαυτὸν καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα. Ἐνεκα δὲ τούτου ἔβλεπεν ἤδη ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι δὲν εἶχε πλέον χρεῖαν παντὸς τοῦ στρατοῦ, ἐνταύτῳ δὲ καὶ εἰδήσεις ἀφίκοντο ἐκ τῶν βορειοανατολικῶν χωρῶν τοῦ βασιλείου, αἵτινες ἀπήτουν ὡς ἀναγκαῖον νὰ προσέλθῃ μεγάλη τις δύναμις εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας. Ὁ σατράπης τῆς Βακτριανῆς Ὁξύρτης ἐλθὼν προσωπικῶς εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀνήγγειλεν ἐπανόστασιν τῆς ἐν Βάκτροις στρατιωτικῆς ἀποικίας, μεγάλη δὲ ταραχὴ ἀνερύθησεν ἐν τῇ σατραπείᾳ τοῦ Παροπκμισσοῦ, σοφρώτεραι δ' ἦσαν αἱ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ

της Ἀριανῆς εἰδήσεις, τούτου δ' ἕνεκα μέγα μὲν μέρος τοῦ στρατοῦ ἀπεστάλη (ἄνω) εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας ὑπὸ τὸν Κρατερὸν, ὅστις διετάχθη νὰ προσέλθῃ διὰ τῆς Ἀραχωσίας καὶ Δραγγιανῆς εἰς τὴν Καρμανίαν, καὶ καταβάλλων τοὺς ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἀναφανέντας νεωτερισμοὺς, νὰ ἐπιμεληθῇ ὥστε οἱ σατράπαι αὐτῶν νὰ ἀποστείλωσι ζωοτροφίας εἰς τὴν παραλίαν τῆς Πεδρωσίας, ἔνθα ἔμελλε νὰ ἀποβῇ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς χώρας τῶν Σόγδων ἀναζεύξας μετὰ τοῦ στόλου, προσήλθε μὲν εἰς τὴν χώραν τῶν Παττάλων, ἀλλ' εὐρών αὐτὴν ἐγκαταλειμμένην ὑπὸ τοῦ Μοίριδος, παρ' οὗ ἀπεναντίας ἤλπιζε νὰ εὔρη τροπαρσκευασμένα πάντα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ στρατοῦ, τοὺς μὲν κατοίκους συνεκάλεσε μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ ἴδια, τὸν δὲ Ἡφιστίωνα καὶ Πείθωνα διέταξε νὰ ὀχυρώσῃσι τὴν πόλιν μετὰ λιμένος καὶ νεωρίων, καὶ νὰ ἀποστείλωσι διάφορα στρατιωτικὰ ἀποσπασματὰ, ἅτινα νὰ φροντίσωσι νὰ ἐξορύξωσι φρέατα καὶ πικνωτοτρόπως νὰ ἐπιμεληθῶσι νὰ καταστήσωσιν ἐκρήσιμον τὴν ἔρημον, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ στόλου ἀπεφάσισε νὰ καταπλεύσῃ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ἐν δεξιᾷ ἔοντος κυριωτάτου βραχίονος τοῦ ποταμοῦ πρὸς διεύνησιν τῆς καταλληλοτέρας διὰ τοῦ ὠκεανοῦ ἐπανόρου εἰς τὴν Περσίαν· ὁ δὲ Λεοννάτος μετὰ χιλίων ὀκταρσίων στρατιωτῶν διετάχθη νὰ περιάγηται εἰς τὴν Ἰθὴν. Καὶ ἐπεχείρησε μὲν τὸν εἰς τὸν ὠκεανὸν κατάλουν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἠγνόει εἰς ποίους κινδύνους ἐτίθετο διὰ τὰ πρωτοφανῆ καὶ τρομερὰ εἰς τοὺς Μαδόντας ἐκεῖσε φαινόμενα. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ

290 ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ ΕΙΣ ΙΝΔΙΚΟΝ ΩΚΕΑΝΟΝ.

πλοῖα ἐνῶ μόλις δέκα μίλλια ἀπέχετο τῶν Παπτάλων, σφυδρὸς ἀπὸ μεσημβρίας ἐγεροθεῖς ἀνεμος μεγίστην ἐπήγαγε βλάβην εἰς τὸν στόλον, καὶ τὰ μὲν τῶν πλοίων σπουδαίως ἐπαθόν, τὰ δὲ παντάπασιν διελεύθησαν, καὶ συλληφθέντες μὲν Ἴνδοί τινες ἰκανῶς εἰδήμονες τῶν τόπων καὶ τοῦ ποταμοῦ κατὰ πλου, ἔφεραν τὰ πλοῖα εἰς τινὰ διώρυγάν, ἐνθα καὶ ἐπεσκευάσθησαν ἐν μέρει κατὰ τὸ ἐνόν, ἀλλ' ἤδη εἰς νέους κινδύνους καὶ ταλαιπωρίας ἔρριψε καὶ αὐθις αὐτὰ ἢ εἰς τοὺς ξένους πάντη ἀγνωστος ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἀμπωτις καὶ πλημμύρα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἕξω θάλασσης συνταρασσόμενα, εἰς τοσοῦτον ἀνέβησαν ὕψος, ὥστε τὰ πλείστα τῶν πλοίων εἰς ξηρὰν γῆν ἀπελείφθησαν. Καὶ μεγάλη μὲν ἦτο ἡ ὡς ἐκ τούτου ἔκπληξις τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' εἰς μεγαλύτερον θαυμασμόν ἔρριψεν αὐτοὺς ἡ πλημμύρα, ὅτε τοῦ κύματος μετὰ βίας καὶ κράτους ἐπελήθοντος, τὰ μὲν τῶν πλοίων συνετρίβησαν πρὸς ἀλλήλα συγκρουσθέντα, τὰ δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν ἐξοκείλαντα, ἐκ τύχης δ' ὁ Ἀλέξανδρος ὑπεκφυγὼν τοὺς κινδύνους τούτους, μετὰ ταῦτα προσῆλθεν εἰς νῆσον τινα ἣν ὁ Ἰθιοὺς Σκιλοῦστιν ὠνόμασε, ⁽¹⁾ καὶ μεγάλας θυσίας ἐκτέλεσας εἰς τὸν Δία τὸν Ἀμφωνα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, οὓς ᾔδειτο ὅτι ὁ θεὸς οὗτος αὐτῷ ἐνετείλατο, ἐπικνηθῆναι εἰς τὰ Παπτάλα, ἐλείψαν δὲ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἰνδοῦ ἀνέπλευσαι εἰς τὸ πέλαγος, ἀροῦ ἔσφαξες πρότερον τὰ κύρους, οὓς καὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τὸν

(1) Ἠ ἄλλως λεγομένη Κελλουτά.

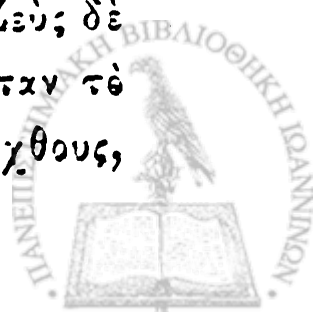
οσειδῶνα, καὶ διὰ χρυσοῦς φιάλης καὶ χρυσῶν κρατή-
 ν ἐκχευε σπονδὰς εἰς αὐτόν.

Ἐν Παττάλοις δὲ διατρίβων νῦν ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς
 δὲν ἄλλο ἐνησχολεῖτο, εἰμὴ εἰς τὸν μέγαν μὲν, ἀλλὰ
 ἰ δυσχερέστατον καὶ κινδυνωδέστατον σκοπὸν αὐτοῦ,
 ἢ ἀνακάλυψιν, δηλαδὴ, θαλασσίας ὁδοῦ, δι' ἧς ἐμελλε
 συνδεθῆ ὁ Ἰνδὸς μετὰ τοῦ Εὐφράτου, ποταμοῦ τῆς
 Περσίας, ἐνθα ἐμελέτα νὰ ἐπανεέλθῃ. Τίς δ' ἦτο ἱκανὸς
 ἀνακάλυψιν τοιαύτην ἐπιχειρήσιν; Ὁ Ἀλέξανδρος ἤ-
 μὲν καὶ πέραν τοῦ δέοντος τολμηρὸς, καὶ πρόθυμος
 ἐπιβάλλῃ τὴν ἀκαταπόνητον αὐτοῦ θέλησιν καὶ εἰς
 τὸν τὸν ὠκεανόν, ἀλλ' αἱ εἰς διάφορα μέρη ἐκρηγ-
 μενικὲς στάσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἰνδικοῦ πο-
 τμοῦ, ἀπῆλθον ἀπολύτως τὴν περυσίαν αὐτοῦ εἰς τὰς
 περσικὰς φυλάς, ἧ δὲ διὰ ξηραῖς εἰς τὴν Περσίαν ὁ-
 ρῆτο δυσκολωτάτη, καθότι ὁ στρατὸς διερχόμενος τοῦς
 ἕσπερος ἐκείνους τόπους εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης, εἰ-
 ν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ διευ-
 νσεως, ὡς εἰς ἐκεῖνον μόνον θαρρῶν καὶ ἐμπιστευόμε-
 ς. Τίς λοιπὸν ὤφειλε νὰ ἐκλεχθῆ ἀρχηγὸς τοῦ στόλου,
 ἔχων τὴν ἱκανότητά νὰ κατασιγάξῃ τὰς ἐπὶ τούτῳ
 ἀσκήσεις καὶ τοῦς θορύβους τῶν στρατιωτῶν, ἐμπνέων
 ἄρρος καὶ τόλμην εἰς αὐτούς; Ὁ Ἀλέξανδρος διακοι-
 νῶν πᾶσαι τὰς περὶ τούτου ἀμφιβολίας καὶ τοῦς
 ἰβους τοῦ εἰς τὸν πιστὸν αὐτοῦ ἀξιωματικὸν Νέκχο-
 υν, ἠρώτησε τὴν γνώμην αὐτοῦ εἰς τίνα ὤφειλε νὰ
 ἐμπιστευθῆ τὴν διεύθυνσιν τοῦ στόλου, καὶ οὗτος μὲν
 ἀφῆρτος διαδοχικῶς τῷ προέτεινεν, ἀλλ' ἐπειδὴ δι-
 κνῆτας ἀπέρριψεν ὁ Ἀλέξανδρος, καθότι ὁ μὲν δὲν ἦτο

ἀρκούντως πολυμηρῶς, ὁ δὲ δὲν ἦτο ἔμπειρος εἰς τὰ νευ-
τικὰ κατὰ τὸ δέον, καὶ ἄλλοι δὲ δὲν ἦσαν ἄξιοι τῆς
ἐμπιστωσύνης του, «Τότε λοιπὸν ἐγὼ, ὦ βασιλεῦ, εἶπεν
ὁ Νέαρχος, ἀποδέχομαι νὰ γίνω ἀρχηγὸς τοῦ στόλου,
καὶ νὰ φέρω σῶας τὰς τριήρεις καὶ τοὺς στρατιώτας
εἰς τὴν Περσίαν, ἀρκεῖ νὰ ἦναι πλευστὴ ἡ θάλασσα καὶ
τὸ ἔργον οὐχὶ ἀδύνατον πρὸς ἐκτέλεσιν εἰς ἀνθρώπι-
νον νοῦν.»

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ἔτι ἐν Ἰνδίᾳ, ἰδὼν βραχμᾶ-
νας ἢ ἱερεῖς τῶν Ἰνδῶν, ἠθέλησε νὰ συνδιαλεχθῆ μετ'
αὐτῶν. Ἀκούσας δ' ὅτι οἱ ἱερεῖς οὗτοι οὐδέποτε ἐπεσκέ-
πτοντό τινα, νομίσας δὲ καὶ ἀνάξιον αὐτοῦ νὰ τοὺς ἐ-
πισκεφθῆ ὁ ἴδιος, ἔπεμψε τὸν (φιλόσοφον) Ὀνησίκριτον
νὰ συλλαλήσῃ μετ' αὐτῶν. Ὁ Ὀνησίκριτος παρὰ τῆ
πύλῃ τῆς πόλεως ἤϊρε δεκαπέντε βραχμᾶνας ἀπὸ πρώτας
μέχρις ἐσπέρας γυμνοὺς διαμένοντας, καὶ μηδ' ὄλως μὲν
μεταβάλλοντας τὴν πρώτην των θέσιν, τὴν δὲ νύκτα ἐ-
πιστρέφοντας εἰς τὴν πόλιν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διευθύνθη
πρὸς τὸν Κάλανον, θεωρούμενον ὡς τὸν σφωτάτον τοῦ
τόπου, ὡς ἀσκοῦντα τὰ τῆς φιλοσοφίας. Καὶ ἐπείσθη
μὲν ὁ Κάλανος νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Ὀνησίκριτον, ἐμβλέ-
ψας δ' εἰς τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὑποδήματα τοῦ Ὀνησι-
κρίτου καὶ γελάσας, εἶπεν ὅτι τὴν γῆν ἄλλοτε ἐκάλυπτε
κριθὴ καὶ σῖτος ὡς τὴν καλύπτει σήμερον κόνις, ὅτι πα-
ρεκτὸς τοῦ ὕδατος, οἱ ποταμοὶ ἐρῶρον γάλα, καὶ μέλι,
καὶ ἔλαιον, καὶ οἶνον, ὅτι αἱ ἀμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων
μετέβλεπον τὴν ἐὶδαμονα ἐκείνην κατὰ τὴν, ὁ Ζεὺς δὲ
παιδεύων τὴν ἀγνωμοσύνην των, κατεδίχασεν ἅπαν τὸ
ἀνθρώπινον γένος εἰς ἀγῶνας μακροὺς καὶ ἐπιμόχθους,

καὶ ὅτι ὅμως κινήθῃς εἰς οἶκτον διὰ τὴν μετανοικίαν
 τῶν, ἀπέδωκε μὲν εἰς πύτους, πάλιν τὴν ἀρχαίαν ἀ-
 θονίαν τῶν, ἀλλὰ καὶ πῦθις προΐόντος τοῦ χρόνου,
 φαίνονται ἐπιανερχόμενοι εἰς τὴν παλαιὰν ἐκείνην τῆς
 καταξίης κατὰστασιν. Ὁ Ὀνησικρίτος ἠγωνίσθη νᾶ
 τῆσθ τὸν Κάλανον καὶ ἄλλον τινὰ γυμνοσφοιστήν, κα-
 κούμενον Δάνδαμιν, νᾶ τὸν ἀποδοῦθήσασιν εἰς τὴν αὐ-
 τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, γεννηξίης εἰς πύτους ὑποσχόμε-
 νος εὐεργεξίης, ἀλλ' ὁ μὲν Δάνδαμις ὑπερηφάνως ἀ-
 πέριψε τὴν πρότασιν τοῦ Ὀνησικρίτου, ὁ δὲ Κάλανος
 εὐχαρίστως ἠκούθησεν αὐτόν.

Ὁ δὲ Διόδωρος τὸ ἀκόλουθον διηγείτῃ περιστατι-
 ῶν, ἐξ οὗ τὰ ἔθιμα τῶν τότε χρόνων καταρχίνονται.
 Μεταφθεῖς ἐκ τοῦ τραύματος ὁ Ἀλέξανδρος, ἔκπε-
 λαμπρᾶς θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ μεγάλῃς ἐστιξί-
 ρεις εἰς τοὺς φίλους τοῦ. Μεταξὺ δὲ τῶν κερουρισκομέ-
 νων εἰς τοὺς πύτους, ὑπᾶρχε καὶ τις Μακεδῶν Κόρα-
 γος κελούμενος, ἐξέχων κατὰ τὴν σωματικὴν δύναμιν
 καὶ εἰς τὰς μάχῃς πολλᾶκις ἀνδραγαθήσας, ὑπὸ τῆς
 ἀσθῆς δ' αὐτοῦ νῦν κερξυνόμενος προσεκάλεσεν εἰς μονο-
 μαχίαν Διόξικππον τὸν Ἀθηναῖον, περίφημον ἀθλητὴν,
 ὅστις πολλᾶκις ἔλαβε τὸν στέφανον τῆς νίκης, καὶ ὁ
 μὲν Μακεδῶν ἦτο κερξυμμένος διὰ πολυτελῶν ὕπλων,
 ὁ δ' Ἀθηναῖος γυμνός καὶ δ' ἐλαίου ἠλειωμένος· ὅτε δ'
 ἔλθον εἰς χεῖρας, ὁ μὲν Μακεδῶν δις προσέβαλε τὸν
 ἀντιπάλον τοῦ διὰ τῆς λόγχης καὶ τῆς σκρίσσης, ἀλλ'
 ὁ Ἀθηναῖος διὰ μεγάλῃς ἐπιτηδειότητος ὑπεκφυγῶν
 τὰς προσβολὰς τοῦ ἀντιπάλου τοῦ, διὰ κινήματός τι-
 νος ἐβρίβεν αὐτόν κατὰ γῆς καὶ διὰ τοῦ ποδός· κατε-

πάτησεν αὐτὸν εἰς τὸν τράχηλον, ἐρ' ὃ τε τὴν δυσκ-
ρέσκειαν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπισπάσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἐπάνοδος τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Περσίαν.
— Τακτοποιήσεις τοῦ ἀπεράντου βασι-
λείου του. — Ἀντιμείδεις τοὺς κηλοὺς
καὶ τιμωρεῖ τοὺς ἐνόχους. — Θάνατος
Ἡφαιστίωνος. — Τελευταῖαι ἡμέραι καὶ
θάνατος Ἀλεξάνδρου.

Οὕτω δ' ἀπερρασίσθη ὁ μὲν Νέαρχος νὰ ὀδηγήσῃ τὸν
στόλον εἰς τὴν Περσίαν μετὰ μεγάλου μέρους τοῦ στρα-
τοῦ, θαλασσίαν ἀνακαλύπτων ὁδὸν ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ
ποταμοῦ μέχρι τοῦ Εὐφράτου, ὁ δ' Ἀλέξανδρος συνε-
βήδιζεν διὰ τῆς Γεδρωσίας μετὰ τοῦ λοιποῦ στρα-
τοῦ. Καὶ ἐνόσω μὲν οἱ Μακεδόνες ἦσαν ἔτι ἐν Ἰνδίᾳ,
σύγχωρος διεκόπτετο πᾶσα ἀντίστασις τῶν ἐγχωρίων
λαῶν, ἀλλ' ἤδη ἀύθλιδέστεροι καὶ τολμηρότεροι οὗτοι
κατέστησαν, διεγαιρόμενοι ὑπὸ τῶν ὑψηλορρόνων βραχ-
μάνων των, οἵτινες πρὸ πάντων διεραθίσαντες ἀντί-

την, τινά, Σάββαν ἢ Σάβιον καλούμενον, πλείστοιν
 κακῶν αἵτιοι εἰς τοῦ Μικεδόνα; ἐγένοντο. (1)

(1) Δίκα τῶν βραχυμένων τούτων συλλαβῶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐν τῶν διεγειρόντων μάλιστα τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ Σάββα, καὶ θείων καὶ φέρη αὐτοὺς εἰς σύγχυσιν, ὡς δεινοὺς θεωροῦμεν, ναὺς εἰς τὰς ἀποκρίσεις καὶ εἰς τὰς βραχυλογίας, προέβαιναν αὐτῶν δύσκολα ἐρωτήματα καὶ πολύπλοκα, ἀπειλοῦν ὅτι ἤθελε θανατώσει τὸν μὴ δυνάμενον καὶ λύσῃ αὐτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐρωτηθεὶς ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν, «Ποῦ νομίζεις ὅτι εἶναι περισσώτεροι, οἱ ζῶντες ἢ οἱ ἀποθνήσκοντες; — Οἱ ζῶντες, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, διότι οἱ ἀποθνήσκοντες δὲν ὑπάρχουσι πλέον.» Ὁ δεύτερος ἐρωτηθεὶς, «Πότερον ἡ γῆ τρέφει μεγαλύτερα θηρία ἢ ἡ θάλασσα; — Ἡ γῆ, ἀπήντησε, διότι ἡ θάλασσα εἶναι μέρος τῆς γῆς.» ὁ τρίτος ἐρωτηθεὶς, Ποῦ ζῶν εἶναι πανουργώτατος; — Ἐν ζῶν, ἀπεκρίθη, τὸ ὅποσον μέχρι τοῦδε δὲν ἐγνώρισαν ὁ ἄνθρωπος. Ὁ τέταρτος ἀνακρινόμενος ἐπὶ τίνι λογισμῷ ἔκαμει τὴν Σάββαν καὶ ἀποστεινότησιν; — Ἴθελον, εἶπεν, ἢ καλῶς καὶ κακῶς καὶ ἀποθνήσῃ. Ὁ πέμπτος ἐρωτηθεὶς, «Τί στοργάζεσαι ὅτι ἔγινε προθέτερον, ἡ ἡμέρα ἢ ἡ νύξ; — Ἡ ἡμέρα, ἀπήντησεν, ἔγινε μίαν ἡμέραν προθέτερον μὴ θαυμάσιος δ' εἰς τοῦτο, ὡς βασιλεῦ, ἐπρόθετε, διότι τῶν ἀκέρων ἐρωτήσεων καὶ αἱ ἀκριτέστις ἀνάγκη καὶ ἔστι ἀπὸροι.» Προσκαλέσας δὲ καὶ τὸν ἕκτον ὁ Ἀλέξανδρος, τὴν ἠρώσῃ, «Πῶς δύναται τις καὶ ἐλάττω τὴν ἀγάπην ἔλκων; — Ἄν ἦναι μὲν ἄριστος πάντων, ἀλλὰ καὶ καὶ μὴ προξενῇ τὴν ἐλάχιστον φθῶν εἰς οὐδὲν, ἀπεκρίθη.» Διὰ δὲ τὴν ληϊκῆν, ὁ μὲν ἐρωτηθεὶς, «Πῶς τις ἄνθρωπος ὦν, δύναται καὶ γίνῃ θεός; — Ἄν πρόξενῃ, εἶπεν, ὅ,τι δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ πρόξενῃ ἄνθρωπος.» Ὁ δ' ἐρωτηθεὶς «Ποῦ εἶναι τὸν δῶν τούτῳ εἶναι ἰσχυρότερον — Ἡ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος; Ἡ ζωὴ, ἀπεκρίθη, ἢ πᾶν χρόνον τῶσα δεινὰ. Ὁ δὲ τελευταῖος ἐρωτηθεὶς, «Μίγξει τίνας εἶναι, καλὸν καὶ κακῶς ὁ ἄνθρωπος; — Ἄνω οὐ δὲν νομίζω ὅτι ὁ θάνατος εἶναι καλῆτερος τῆς ζωῆς.

Διὰ πολλοὺς λόγους ὁ ὑπὸ τὸν Νέαρχον περαπλέων στόλος μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ προμηθεύηται τροφὰς καὶ ὕδωρ διὰ τὸν στρατὸν, ἐξ ἀνάγκης ὤφειλε νὰ προσορμίζηται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὴν περαλίαν, οὐδ' ἦτο δυνατόν νὰ ἀποχωρήσῃται ἐπὶ πολὺ ἀπ' αὐτῆς διὰ τὴν τότε ἀτελεῆ κατὰστασιν τῆς ναυτικῆς. Ἦσαν δὲ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῶν 325, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν τὰ ἐκλεκτότερα τάγματα τοῦ στρατοῦ, ἀνέξευξεν ἐκ Παττάλων (χώρας τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ μετὰ ἐννέα ἡμερῶν ὁδοιπορίαν ἔφθασεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀραβίου ποταμοῦ, ἐνθα κατῴκουν οἱ Ἀραβῖται καὶ οἱ Ὠρεῖται. Καὶ οἱ μὲν Ἀραβῖται ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν ἐρημον, ὁ δ' Ἀλέξανδρος διὰ νυκτὸς διελθὼς μέρη μέρος τῆς ἐρήμου, εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τῶν Ὠρεῖτων, ἐνθα καὶ νέαν ἔκτισε πόλιν διὰ τοῦ Ἡραιστίωνος. Καὶ οἱ μὲν Ὠρεῖται συμμαχίαν ποιήσαντες μετὰ τῶν περακειμένων Γεδρωσίων, κατέλαβον στενὴν τινα πέρασον, μελετῶντες νὰ μὴ ἀφήσωσι τὸν Ἀλέξανδρον νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω. Ὅπισθεν σειρὰς κορυμνῶν ὑπάρχει ἡ ἐρημος τῆς Γεδρωσίαις, ἐπὶ πολλὰς ἐκτεινομένη ἡμέρας. Ἐρημία, ξηρασία καὶ πρὸ πάντων ἔλλειψις ὕδατος ἦσαν τὰ καταπιέζοντα τὰ μέρη ταῦτα δεινὰ, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν καυστικώτατος ἥλιος καὶ κόνη ἀμμώδης φλογίζουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καταθλίβουσα τὴν ἀναπνοὴν ἀφ' ἑνὸς, τὴν δὲ νύκτα ψυχρὸς παγετῶδες καὶ ὀλολυγμοὶ τῶν θηρίων, οὔτε σκέπη οὔτε χόρτος, οὔτε φηγητὰ, οὔτε ἐπωσδήποτε ἀφελῆς ὁδός. Ἐκ τῆς ἐρήμου δὲ ταύτης λέγεται ὅτι Σεμίραμις, ἡ περίφημος τῆς Ἀσσυρίας βασίλισσα, ἐπιστρέφουσα

Ἐξ Ἰνδιῶν μετὰ ἑκατὸν χιλιάδων στρατοῦ, ἐπέστρεψε μόλις εἴκοσιν ἄνδρας μεθ' ἑαυτῆς φέρουσα, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ ὁ Κύρος λέγεται ὅτι ἐβάδισεν ἐδὸν, καὶ τὴν αὐτὴν καὶ ἐκεῖνος ἔσχε μοῖραν. Καὶ διευθύνθη μὲν ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τὴν ὁδὸν ταύτην, θέλων δῆθεν, ὡς ἴπον τινὲς τῶν ἱστορικῶν, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, ἰὰ φανῆ ἀνώτερος τῆς Σεμιράμιδος καὶ τοῦ Κύρου, κυρίως ὅμως προθέμενος νὰ μὴ ἀφήσῃ ἀδеспότους καὶ ἄνυποτάκτους τὰς ἐν τῷ μεταξὺ μεγάλας ἐκτάσεις, χρησιμευούσας ὡς καταφύγιον ληστρικῶν συμμοριῶν, καὶ ὀρμητήριον ἀνταρτῶν σατραπῶν. Καὶ κηδόμενος μὲν τὰ μέγιστα ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τὸν στόλον, ἅμα ὅτε ἔφθασαν εἰς εὐφορὸν τινα χώραν τῆς Γεδρωσίας, φορτώσας εἰς τὰ ὑποζύγια ἅπαντα τὸν παρ' αὐτῷ σῖτον, καὶ διὰ τῆς ἰδίας του σφραγίδος σφραγίσας τοὺς σάκκους, ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τὴν παραλίαν. Καὶ εἰ μὲν πεινῶντες στρατιῶται μηδὲν φροντίζοντες περὶ τῆς σφραγίδος τοῦ βασιλέως, τοὺς δὲ σάκκους αὐτοπροαιρέτως ἀνοίξαντες, διένειμαν τὸν σῖτον μεταξύ των, ὁ δ' Ἀλέξανδρος βλέπων τὴν εἰς τοῦτο ὠθήσασαν αὐτοὺς ἀνάγκην, συνεχώρησεν αὐτοὺς, μέγαν ὅμως κατέβαλε κόπον, ἀγωνισθεὶς νὰ συγκομίσῃ νέον σῖτον πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐν τῷ στόλῳ στρατοῦ.

Ἐξήκοντα ἡμέρας διανύσας ὁ στρατὸς τῶν Μακεδόνων, ἔφθασεν εἰς τὰ Ποῦρα, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γεδρωσίας. Αἱ ταλαιπωρίαι δὲ καὶ αἱ στερήσεις ἅς καθ' ὁδὸν ὑπέμειναν ὑπερέβησαν πάσας τὰς προτέρας. Ὁ φλογερὸς καὶ πνιγερὸς καύσων μετὰ τῆς ἀφορήτου ἐλλείψεως τοῦ ὕδατος ἀπέβη ὀλέθριος καὶ θανατηφόρος εἰς μέγα

μέρος τοῦ στρατοῦ, ἰδίως δὲ μέγας ὄλεθρος ἐπῆλθεν εἰς τὰ ὑποζύγια, ἅτινα ἕνεκα τοῦ βάλθους καὶ τοῦ κρύσωνος τῆς διαπύρου ἄμμου, ἀφ' ἑνὸς, καὶ τῆς δίψης, ἀφ' ἑτέρου, ἐν ἀκαρεῖ κατεστρέφοντο, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς ἵππους καὶ ἡμιόνους, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῆς τροφῆς ἠναγκάζοντο νὰ σφάζωσι, καὶ τὸ κρέας αὐτῶν νὰ κατατρώγωσι, τὰς δ' ἀμύξας ἀφειδῶς καταθράυοντες ἀντὶ καυσοξύλων μετεχειρίζοντο. Πλείστοι τῶν στρατιωτῶν, ἰδίως δ' οἱ παρακρολουθοῦντες τὸν στρατὸν παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες, ἢ νοσοῦντες, ἢ ἐν τῷ ὕπνῳ στερούμενοι παντελῶς τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἔμεινον νεκροὶ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, πολλοὶ δὲ καὶ ὕδωρ ἀκορέτως πίνοντες, ἐνθὰ εὕρισκον αὐτὸ, ἀπέθνησκον. Ἡ ἀφθονία δὲ πολλάκις, ὡς καὶ ἡ ἐλλείψις τοῦ ὕδατος τὸν ὄλεθρον εἰς αὐτοὺς ἐπέφερε, πολλοὶ δὲ καὶ πλησίον χειμάρρων ἐν ἀγνοίαις των καθέδοντες, ἐνῶ οὕτως ἐξογκούμενοι ἐπλημμύρουσιν τὴν νύκτα, ἕνεκα μεγάλων καὶ ῥαγδαίων εἰς τὰ ὄρη βροχῶν, ἀνάγκάζόμενοι ὑπὸ τῶν ῥευμάτων παρεσύροντο. Ἐνῶ δ' οἱ Μακεδόνες τὰ πάνδεινα ὑφίσταντο, εἰς μεγάλην λύπην καὶ φροντίδα ὑπέπεσεν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἀλγεινὸν τῷ ὄντι ἦτο νὰ βλέπῃ τοὺς γενναίους ἐκείνους στρατιώτας, οἵτινες ἐκ τοσούτων αἰματηρῶν πολέμων διεσώθησαν, νὰ ἀποθνήσκωσι τῆς πείνης, ὁσημέραι ἀποδεκατιζόμενοι. Τὸ ἀκόλουθον δὲ δεικνύει τὴν ἔμφυτον μεγαλοψυχίαν καὶ καρτερίαν τοῦ βασιλέως. Ἐν βαθυτάτῃ ἄμμῳ ἐπορεύετο ὁ στρατὸς ἐπιπλέγοντος τοῦ κρύσωνος, πεζοὶ δὲ προηγείτο τῶν στρατιωτῶν ὁ Ἀλέξανδρος, ὥστε συμμεριζόμενος οὕτω τὰς κλοπασθείας καὶ τὰς τυχαιωρίας, καθίστα αὐτὰς

αλλοιον υποφερτας εις εκεινους. Και ο Αλεξανδρος δε και ο στρατος εδιψων βαρυνος, και τινες μεν των στρατιωτων, ελαφρωσ ωπλισμενοι, απομακρυνθεντες προς αναζητησιν υδατος, και ευροντες εν τινι βαθεία χαρδρα ολιγον τι, ουχι καλον υδωρ, πληρωσαντες εξ αυτου περιεσφαλαιαν, προσηνεγκαν αυτο εις τον βασιλεα ως ανεκτιμητον δωρον. Εκεινος δε λαβων το υδωρ και ευχαριστησας τους αγαγοντας αυτο, το εχυσε κατα γης προ των οφθαλμων παντων, μη επιθυμων αυτος μονος να καταπαυση την διψαν του, οι δ' αλλοι διψωντες μετα πύθου να προσβλεπωσιν αυτον πινοντα. Περιστον δε να σημειωσωμεν ποσον θαυμασμον και ποια ευχαριστησεις διηγειρε μεταξυ των στρατιωτων η γενναικ αυτη πραξις του αρχηγου των!

Ημερας ολοκληρους διηρχοντο αμμωδεις ερημουσ οι Μακεδονες, μηδεν αλλο απαντωντες ειμη φοινικων συστηματα, συχνότερα δ' ευρισκοντο εν τη ερημω ταυτη και δένδρα της συμφορης μεγαλητερα των συνήθων. εδιακόπως δ' οι χερην εμπόριου παρακολουθουντες τον στρατον μετα πλήθους καμήλων Φοινικες, ως ειδημονες περι τα τοιαυτα, συνέλεγον πο αρωματικόν δάκρυον της συμφορης. Παρά την θάλασσαν δε και τα παρ' αυτη υδατα ηνθει και η εβουσμος μυρική, επι δε της γης ειρπεν η νάρδος και ετερον ειδος φυτου ακανθωδες, εις ο περιπλεκόμενοι συνελαμβάνοντο οι κατατρομάζοντες λαγωοι εκ της πορείας του στρατου. Εις το εξης δ' ο στρατος ωδοιπύρει την νύκτα και ανεπαύετο (υπαισούν) την ημεραν, συχνάκις δε διάφορα σώματα του στρατου ελληλοδιαδόχως επέμποντο εις την παρχλίαν, τοποθε-

τουῦντες. παρ' αὐτῆ τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν ναυτικὴν στρατιάν, ὀρύσσοντες φρέατα, καὶ ἐξετάζοντες τὴν φύσιν τῶν παραλίων κατὰ τὸ εὐλίμενον ἢ ἀλίμενον αὐτῶν. Καί τινες τῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ πεμφθέντων ἰππέων ἀνήγγειλαν ὅτι ἦν ἕρπον κατὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀθλίους ἀλιεῖς ἐντὸς πνιγηρῶν καλυβῶν κατοικοῦντας. Αὕτη δ' ἦτο ἡ ἄγονος καὶ φοβερὰ ἀκτὴ τῶν λεγομένων ἰχθυοφάγων, ἐνθα μέγιστα δεινὰ ὑπέστησαν καὶ ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος· ἡμιάγριοι καὶ θηριώδεις οὔτοι, καὶ τὸ σῶμα μᾶλλον ἡλιοκαῆς, τοὺς δ' ὄνυχας ἠϋξημένους καὶ τὴν κόμην ἄτακτον καὶ ἀγχιμηρὰν ἔχοντες, ἐνεδύοντο δέρματα ἀγρίων ζώων, καὶ ἐτρέφοντο τρώγοντες κυρίως τὰς σάρκας τῶν εἰς τὸν ἥλιον ζηρκινομένων ἰχθύων.

Τέλος δ' ὁ Ἀλέξανδρος διελθὼν τὴν λίαν ἐπίπονον ἔρημον τῆς Γερδωσίας, ἀφίκετο εἰς Καρμανίαν, ἐνθα διὰ μιᾶς εἰς τοὺς ὄρθαλμοὺς τῶν Μακεδόνων ἀνεφάνη ἑτέρα φύσις γλοερὰ καὶ κατὰσκιος, αἱ ὑπὸ ἀμπέλων, φοινίκων καὶ ἄλλων παντοειδῶν δένδρων κεκαλυμμέναι ἀκταὶ τῆς Καρμανίας, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ὑπὸ τὸν Νέαρχον στόλος προσωμίσθη εἰς τὴν ὠραίαν παραλίαν τῆς Ἀρμαζείας, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀνάμιδος ποταμοῦ, κατὰ τὸν Περσικὸν κόλπον. Αὐτοπροσώπως δ' ἐκεῖ ὁ Νέαρχος, παραλαβὼν τὸν ὑποναύαρχον Ἀρχίαν καὶ τινὰς ἀξιωματικούς, ἀπῆλθε πρὸς συνέντευξιν τοῦ βασιλέως. Λίαν παθητικὴ δὲ περιγράφεται ἡ συνέντευξις αὕτη τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τοῦ Νεάρχου. Αἰρνιδίως ἰδὼν οὗτος τὸν Νέαρχον καὶ τὸν Ἀρχίαν, καὶ νομίζων ὅτι οὗτοι μόνον ἐσώθησαν, ὁ δὲ λοιπὸς στόλος ἀπωλέ-

θη, ἴστατο ἐπὶ πολὺν χρόνον δακρύων, τέλος δ' εἶπεν εἰς τὸν Νέαρχον· « Ἄφου ὑμεῖς, ὦ Νέαρχε καὶ Ἀρχία, σώθητε, κατὰ τὸ ἡμισυ νῦν αἰσθάνομαι τὴν θλίψιν τῆς ἀπωλείας τοῦ στόλου· εἶπατέ μοι δὲ τώρα ποῦ καὶ πῶς κατεστράφη ὁ στόλος καὶ ὁ στρατός μου; Καὶ τὰ ἴδια ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ὁ Νέαρχος, καὶ ὁ στόλος καὶ ὁ στρατός διεσώθησαν, ἡμεῖς δ' ἤλθομεν ἄγγελοι τῆς σωτηρίας αὐτῶν.» Ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῆς χροῆς ἐδάκρυσε καὶ πλήρεις ἀγαλλιάσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἦσαν πάντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα· ὤμοσε δὲ καὶ οὗτος εἰς τὸν Δία τὸν Ἀμμωνα ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο πολυτιμότερα εἰς αὐτὸν ἢ ἡ κατοχὴ ἀπάσης τῆς Ἀσίας.

Κατὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς τὸν Κρατερόν παραγγελίαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔφθασεν οὗτος διὰ τῆς Ἀραχωσίας καὶ τῆς Δραγγιανῆς, φέρων εἰς τὸν βασιλέα τὸν ἄκματον αὐτοῦ στρατὸν, προσῆλθον δὲ καὶ ἄλλοι σατραπαὶ φέροντες μεθ' ἐχυτῶν πλῆθος καμήλων, ἵππων, βοῶν, προβάτων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων εἰς τὸν στρατὸν, καὶ εἶχον μὲν νῦν οἱ Μακεδόνες μεγάλην ἀφθονίαν τροφίμων, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὑπῆρξαν λίαν εὐπρόσδεκτα εἰς τὸν στρατὸν, ὅστις μετὰ τοσαύτας τάλαιπωρίας περιῆλθεν εἰς ἀπόλυτον ἀνάγκην ὑγιοῦς καὶ στερεῆς τροφῆς, ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὕτως ἀνελπίστως σωθεὶς ἐκ τῆς βεβαίας σχεδὸν καταστροφῆς του, προσέφερεν εὐχαριστηρίους θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ προπάντων εἰς τὸν Δία σωτῆρα, καὶ τὸν Ἡρακλῆν, καὶ τὸν Ἀπόλλωνα Ἀλεξίκακον, καὶ τὸν Ποσειδῶνα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, ἔκαμε δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ

μουσικόν, καὶ μεγάλην ἐποίησε παράταξιν πρὸς τιμὴν τοῦ Νεάρχου, εἰς ὃν οἱ στρατιῶται δὲν ἔπαυον ῥίπτοντες ἀνθή, καὶ στεφάνους, καὶ ταινίας· καὶ ἄλλοι δ' ἠγεμόνες τοῦ στόλου καὶ οὐκ ὀλίγοι ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ ἐτιμήθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ μεγάλων δωρεῶν, διὰ προβιθασμῶν, καὶ διὰ διαφόρων ἄλλων τιμῶν, ἰδίᾳ δ' ὁ Πευκέστας, ὅστις ἄγχι τοῦδε ἀπλοῦς ἀσπιδοφόρος διατελῶν, συγκατελέγη νῦν εἰς τὴν ἔνδοξον χορείαν τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, χάριν τοῦ ἐν Μαλλοῖς ἀνδραγαθήματός του ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἀλεξάνδρου· συγχρόνως δὲ καὶ διαπραγαί ἐδόθησαν περὶ τῆς εἰς τὰ πρόσω πορείας, δὲ τῆς ὁμοῦ ἐπίστολος ὤφειλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν αὐτοῦ· παράταξ ἀκτὰς τοῦ Περσικῆς κόλπου, καὶ πλέων τὸν ποταμὸν Πασιτίγρητα μέχρι Σούσων, ὁ δ' Ἡφαιστίων μετὰ τοῦ μεγίστου μέρους τοῦ στρατεύματος, καὶ μετὰ τῶν ἐλεφάντων καὶ τῆς λοιπῆς ἀποσκευῆς διαβχίνων τὰς πεδιάδας τῆς παραλίης, νὰ συνενωθῇ μετὰ τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ Σουσιανὰ πεδία, αὐτὸς δ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ τῶν ὀρέων, καὶ διὰ Πασσαργαδῶν καὶ Περσέπόλεως προσήρχετο εἰς τὰ Σούσα.

Ἐνῶ δ' ἔτι οἱ Μακεδόνες διετέλουν εἰς Καρμανίαν, λέγεται ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος παρέσχε τὴν αἰδαίαν εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ εὐθυμήσωσιν ὀλοκλήρους ἡμέρας καὶ νύκτας, συμποσιάζοντες ἀπὸ μεγάλου ἕως μικροῦ, καθ' ὃ μέγα καὶ οὗτος ἔλαβε μέρος. Οὕτω δ' ἐπὶ ἑπτὰ ὀλοκλήρου ἡμέρας κωμίζοντες, ἅπαντες διήλθον τὴν Καρμανίαν, καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐφέρετο ἐπὶ ἄρματος ὑ-

βηλοῦ καὶ περιφανοῦς, ἀκαταπαύστως εὐωχούμενος, πλείστα δὲ παρηκολούθουν κομψῶς κεκοσμημένοι ἑμαξαι, ὑπὸ γλοερῶν μὲν κλάδων σκιαζόμενοι, φέβουσαι δὲ τοὺς ἡγεμόνας ἐστεφανωμένους καὶ πίνοντας, οὔτε ξίφος δ' ἐν τῇ μέσῃ τοῦ κόμου τούτου ὑπῆρχεν, οὔτε περικεφαλαίαι, οὔτε σάρισσα, εἰμὴ μόνον φιάλαι καὶ κύπελλα, δι' ὧν ἀρύοντες οἶνον ἐκ μεγάλων πύθων ἐπὶ πινον ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, οἱ μὲν ἀπλῶς βαδίζοντες, οἱ δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀμαξαῖς κατακείμενοι. Τὴν δὲ τρυφίαν συνώδευον ἠῶσαι μετὰ μουσικῶν ὀργάνων καὶ ψαλῶν. Καὶ πύκνωσεν μὲν ὁ μέγας βασιλεὺς παιδιᾶς ἄφρονος ἠθέλησε γὰρ κάμῃ μικρὰν τινὰ παράστασιν τῶν διαδουήτων ὀργίων τοῦ Διονύσου, ἀλλ' ἠθέληεν εἶσθαι πάντη φελοῖον, ὡς ὑπαινίσσεται καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρριανὸς, γὰρ ὑπέθεσμεν ὅτι ὁ μέγας κύριος τῆς οἰκουμένης ἠθέλε καταδεχθῆναι γὰρ πανηγυρίσῃ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰνδίας ἐπὶ ἀνδρόν του διὰ τοιούτων βακχικῶν πράξεων.

Ἡ εἰς Σούσα ἐπάνοδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο ἀναγκαιοτάτη. Μεγάλαι ἀταξίαι καὶ ἐπικίνδυναι νεωτερισμοὶ συνέβησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς μοναρχίας. Ἰὸ Διέπον τοὺς ἀρχαίους Πέρσας πνεῦμα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τοῦ σφετερισμοῦ εἰσεχώρησεν καὶ εἰς τοὺς νέους τοῦ Ἀλεξάνδρου διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν, κατὰ τὴν εἰς Ἰνδίαν ἐκστρατεῖαν αὐτοῦ. Καὶ ἐν Καρχηδονίᾳ μὲν ἔτι ὄν ὁ Ἀλεξάνδρος, ἐλαβεν ἀφορμὴν γὰρ τιμωρῆσθαι αὐστηρῶς ἐνόχους τινὰς καταχραστὰς. Οὕτω δὲ κατὰ τὸ 330 αὐτοπροαίρετως ὑποτάγει σατραπίης Ἀσπάτης, κατηγόρηθείς γὰρ ἐπὶ ἀποπειρᾷ ἀποστασίας παρεδόθη εἰς χεῖρας δημοῦ, ὁ δὲ Σιθούρτιος διεδέχθη τὴν σατρα-

πείαν αὐτοῦ, συγχρόνως δὲ διετάχθησαν νὰ καταβῶσιν ἐκ Μηδίας εἰς Καρυανίαν οἱ στρατηγοὶ Κλέανδρος, Ἡράκων, Σιτάλκης καὶ Ἀγάθων μετὰ μεγάλου μέρους τοῦ στρατοῦ αὐτῶν, καὶ πολλοὶ δ' ἐντὺ τῶ τῶν ἐπισημοτέρων κατοίκων τῆς χώρας κατέβησαν, κατηγοροῦντες αὐτοὺς ὅτι ἐσύλησαν τοὺς ναοὺς, ἐξώρυξαν τάφους καὶ παντοιοτρόπως κατεπίεσαν τοὺς κατοίκους, κατετάραξαν τὴν εἰρήνην τῶν οἰκογενειῶν καὶ κατέστησαν μισητὸν τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων· ὁ Κλέαρχος δὲ πρὸ πάντων, ὁ στρατηγὸς τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων, ἐπέσπασεν εἰς ἑαυτὸν τὸ γενικὸν μῖσος καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν ἐγχωρίων· καὶ ὁ μὲν Ἡράκων δικαιολογηθεὶς ἀπελύθη πρὸς ὦραν, ὁ δὲ Σιτάλκης, ὁ Ἀγάθων καὶ ὁ Κλέαρχος ἐνοχοποιηθέντες μετὰ ἑξακοσίων ἄλλων στρατιωτῶν, ἀμέσως κατεσφάγησαν, ἐκ δὲ τῶν πρηνῶν τούτων οἱ λαοὶ ἐπείσθησαν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο ἐπ' ἀληθείας ὁ προστάτης αὐτῶν, οὐδ' ἤθελε νὰ μεταχειρίζωνται αὐτοὺς ὡς δορυκλώτους. Συγχρόνως δὲ καὶ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως ἐξεδόθη πρὸς πάντας τοὺς σατράπας καὶ τοὺς στρατηγοὺς νὰ καταβῶσιν εἰς τὰ Σοῦσα, δίδοντες εὐθύναι τῶν πράξεων τῶν, καὶ δικαιολογούμενοι διὰ τὰς κατ' αὐτῶν κατηγορίας τῶν κατοίκων. Καὶ ὁ Ὀρξίνης δ' ἐκ μεγάλου γένους τῶν Περσῶν (τῶν Ἀχιμενιδῶν) καταγόμενος, καὶ σατράπης Περσεπόλεως, παρῆστη ἐνώπιον τοῦ Ἀλεξάνδρου, κατηγορούμενος ὅτι ὁ τάφος τοῦ μεγάλου Κύρου εὗρέθη διωρυγμένος καὶ ἐσκυλευμένος εἰς Πασσαργάδας, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κατηγορήθησαν οἱ μάγοι ὡς παριδόντες τὴν καταστροφὴν ταύτην τοῦ τάφου, ἀκολουθῶς

δὲ καὶ ἐπὶ ῥαθυμίᾳ διὰ τοῦτο, καὶ ἐπ' ἄλλοις ἐγκλήμα-
σιν ἐνοχος εὔρεθεις ὁ Ὀρξίνης, κατεδικάσθη εἰς τὸν δι'
ἀγχόνης θάνατον. Καὶ εἰς Σούσᾳ δὲ μεταβάλλοντος ἤδη
τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῶν Περσίδων πυλῶν, ἀνενεώθησαν
καὶ αὐθις αἱ σκηναὶ τῆς Καρμανίας καὶ Περσεπόλεως.
Καὶ παρέστη μὲν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ὁξάθρης, ὁ
σατράπης τῆς Παρκιτακηνῆς, καὶ υἱὸς τοῦ σατράπου
τῶν Σούσων Ἀβουλίτου, ἀλλ' ἐνοχος καταχρήσεων εὔ-
ρεθεις, ἐθιανατώθη ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου· καὶ
ἤλπιζε μὲν ὁ πατήρ αὐτοῦ νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ
βασιλέως διὰ τῆς προσφορᾶς τρισχιλίων ταλάντων, ἀλλ'
ὁ Ἀλέξανδρος διατάξας νὰ ρίψωσι τὰ τάλαντα ἐνώ-
πιον τῶν ἵππων, καὶ ἐρωτήσας ἂν ταῦτα κατέπαυσαν
τὴν πείναν τῶν ζώων, παρήγγειλεν ἀμέσως νὰ θανατω-
θῇ, καὶ ἐπ' ἄλλοις μὲν ἐγκλήμασι κατηγορούμενος καὶ
λύτος, πρὸ πάντων δὲ διότι ἀνεπαρκῶς καὶ πλημμελῶς
ἐξεπλήρου τὴν προμήθειαν τῶν ζωοτροφιῶν εἰς τοὺς
στρατιώτας· τὴν αὐτὴν δ' ἔσχε καὶ ὁ Ἀβουλίτης τύχην
μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

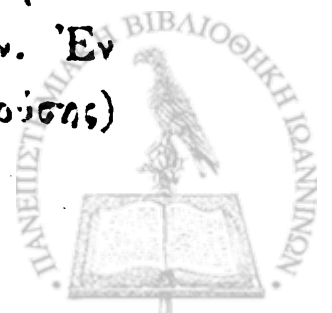
Γενικὸς τρόμος κατέλαβεν τοὺς ὀπωσδῆποτε κατὰ τι
ἐνόχους ἑαυτοὺς αἰσθανομένους ἐπὶ ταῖς αὐστηραῖς ταύ-
ταις ἀνακρίσεσι, καὶ τὰ μέγιστα πάντες ἐδειλίων
ἤδη περὶ τοῦ μέλλοντός των. Τοιοῦτος δ' ἦτο νῦν ὁ
Ἄρπαλος, υἱὸς τοῦ Μχαίτα καὶ ἀδελφὸς τοῦ ἤδη ἀ-
ποθανόντος Φιλίππου, σατράπου τῆς Ἰνδικῆς. Ἐκ πρώ-
της δ' ἀρετηρίας διὰ σπουδαίων ὑπηρεσιῶν εὐνούστατος
παρὰ τῶ Ἀλεξάνδρῳ ὦν, διωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ἡσαυροσφό-
λας, ἀλλ' ἐνοχος μεγάλων καταχρήσεων καὶ παρανομιῶν
κατέστη. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μεγίστην πέρων μεθ' ἑαυ-

τοῦ περιουσίαν, κατέφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα, ἀλλ' ἐπεικῶς ὁ Ἀλέξανδρος συνεχώρησεν αὐτὸν, πκρέχων αὐτῷ ἀμνηστειαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ πάλιν ὁμοῦς ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἰνδίαν, ἀμέριμνος ὁ Ἄρπαλος ἤρχισε νὰ δαπανᾷ τὸν δημόσιον θησαυρὸν εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς κλίνης καὶ τῆς τραπέζης, καὶ σκάνδαλον τὸ ὄνομα αὐτοῦ παρὰ πᾶσι κατέστη. Ἐλθὼν δ' ἤδη εἰς Ἀθήνας, καὶ χρήμασι διαφθείρας τινὰς ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων δημαγωγῶν, διέμεινε μὲν ἐκεῖ ἀνεπηρέαστος ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἀλλὰ τέλος ἠναγκάσθη νὰ κατὰ φύγῃ πρῶτον μὲν εἰς τὸ Ταίναρον, εἶτα δ' εἰς Κρήτην, ἔνθα καὶ ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου Θίμβρωνος.

Νῦν δὲ πρόκειται νὰ διαδραματισθῆ μοναδικῆ τῶντι πανήγυρις. Νομίζων ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι τέλος πάντων ἤγγικεν ὁ καιρὸς νὰ πραγματοποιήσῃ ὅ,τι πρὸ δέκα ἐτῶν ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ διατάξεων, προσδιώρισε τὸν διαθρυλληθέντα μέγαν γάμον ἐν Σούσοις, καθ' ὃν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ βασιλεὺς, οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ καὶ πλείστοι ἄλλοι ἐκ τοῦ στρατοῦ συνεζεύχθησαν τὰς ἐπισημοτέραις θυγατέρας τῆς Ἀσίας.

Οἱ γάμοι δ' οὗτοι ἐτελέσθησαν κατὰ τὰ Περσικὰ ἔθιμα, ἧ δ' ἐν αὐτοῖς ἀναφανείσκει λαμπρότης καὶ πολυτέλεια ἦσαν πάσης περιγραφῆς ἀνώτεραι. Ἐπὶ πεντήκοντα κίονων περιχρύστων καὶ περιαργύρων ἐπεστηρίζετο ἡ μεγάλη αἶθουσα, ἔνθα ἔμελλον νὰ τελεσθῶσιν οἱ γάμοι, οὐρανὸν ἔχουσα διάχρυσον καὶ κεκοσμημένον μετὰ πολυτελῶν καὶ χρυσοῦφάντων παραπιστασμάτων. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς (τεσσαρίων σταδίων περιβολῶν ἐχοῦσης)

αίθουσας ἦτο ἐστρωμένη μεγαλοπρεπῆς τράπεζα, ἕως ἑκατὸν ἔχουσα ἀργυρέποδας ἀνακλιντήρας, λαμπρῶς κεκοσμημένους διὰ τοὺς μελλονύμφους, καὶ ἐν περιωπῇ ἦτο ὁ χρυσόπους ἀνακλιντήρ τοῦ βασιλέως. Διάφοροι ἄλλαι τράπεζαι ἦσαν ἐστημέναι δι' ἄλλα ἐπισημότερά μὲλη τοῦ στρατοῦ, εἰς ἑννέα χιλιάδας συμποσούμενα, ἐν οἷς συμπεριελαμβάνοντο διάφοροι ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες, οἱ πρέσβεις διαφόρων βασιλέων καὶ σημαντικῶν πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀλεξάνδρου παρεπιδημοῦντες. Κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς τελετῆς ὁ βασιλεὺς ἤρξατο κάμνων σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς, εἰς ὃ παρηκολούθησαν αὐτὸν οἱ ἐπιστημότεροι τῶν ξένων ἀπὸ χρυσῆς φιάλης σπένδοντες, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ὡς δῶρον γαμήλιον προσέφερεν εἰς ἕκαστον, ἀκολουθῶν δ' εἰσελθοῦσαι καὶ αἱ νύμφαι κεκαλυμμέναι ἔλαβον τὰς θέσεις αὐτῶν· καὶ ἡ μὲν Στάτειρα, θυγάτηρ τοῦ ἀποειώσαντος μεγάλου βασιλέως Δαρείου, ἐκάθησε παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἡ δὲ νεωτέρα αὐτῆς ἀδελφὴ Δρυπητὶς παρὰ τῷ Ἰπραιστίωνι ⁽¹⁾. Ἀμαστριάς ἡ θυγάτηρ τοῦ Ὄξάρου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐδόθη εἰς τὸν Κριτερὸν, ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ Ἀτραπάτου, σατράπου τῆς Μηδίας, εἰς τὸν Περδίκκην, Πτολεμαῖος δ' ὁ σωματοφύλαξ καὶ Εὐμενῆς, ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως, συνεζεύχθησαν τὰς θυγατέρας τοῦ Ἀρταβάζου,

(1) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀμφότεραι αὗται αἱ ἡγεμονίδες, προσκληθεῖσαι δι' ἐπιπλάστου ἐπιστολῆς εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τῆς Ῥωξάνης, ἐδολοφονήθησαν ὑπ' αὐτῆς, συμπράττοντος καὶ τοῦ Περδίκκου.

Ἄρτακαμῶν καὶ Ἄρτωνιν, τὸν Νέκρχον δὲ συνεζεύχθη ἡ θυγάτηρ τοῦ Μέντορος καὶ τῆς Βαρσίνης, τὸν Σέλευκον ἡ θυγάτηρ Σπιταμένου τοῦ Βακτρίου, καὶ οὕτω καθεξῆς αἱ ἐπισημότεραι παρθέναι τῆς Ἀσίας, αἱ πλεῖσται ἐξελληνίζουσαι τὰ Περσικὰ αὐτῶν ὀνόματα (1), ἐδόθησαν εἰς τοὺς λοιποὺς ἐταίρους καὶ φίλους τοῦ βασιλέως ἕως ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν. Καὶ οἱ μὲν νυμφεῖοι τείναντες τὴν δεξιάνεις τὰς νύμφας, ἠσπάσθησαν αὐτάς. Πάντες δὲ μέχρι βαθείας νυκτὸς διέμειναν εἰς τὰς τροπέζας συνευθυμοῦντες, καὶ εἶτα ἀπεσύρθησαν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον εἰς τοὺς ἰδίους τῶν νυμφικῶν θαλάμους.

Ἐπὶ πέντε ἡμέρας διήρκεσαν οἱ γάμοι καὶ αἱ παρεπόμενα εἰς αὐτοὺς ἑορταί. Καὶ ἀπῆσθε μὲν τὰς νύμφας ἐπροίκισεν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, καὶ ὅσοι δὲ ἦ τότε ἢ καὶ πρὶν, Μακεδόνες ἢ Ἕλληνες, ἔλαβον γυναίκα Ἀσιάτιδας, ἐπροίκίσθησαν πλουσιοπάρχως ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἅπειρα δὲ πρὸς τούτοις χρημῆλια δῶρα προσεφέρθησαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῶν εἰς τοὺς πολυτελεστάτους τούτους γάμους παρευρεθέντων πρέσβεων. Λαμπρὰ δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γάμων ἐγένοντο πανηγύρεις καὶ ἑορταί, συμπόσια, θέατρα καὶ παντὸς εἴδους διασκεδάσεις εἰς ἅπαν δὲ τὸ στρατόπεδον ἦτο διακεχυμένη ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐθυμία· ἰδίᾳ δὲ βραψῶδοι καὶ κιθαρῶδοι ἀφίκοντο ἐκ τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας, θυματοποιοὶ καὶ σχοινοδοῦνται ἐκ τῆς Ἰνδίας, μάχοι καὶ παντοειδεῖς γόηται ἐκ τῶν Περσικῶν

(1) Ἡ μὲν Στάτιρα μετωνομάσθη Ἀρσινόη, ἡ δ' Ἀματρίνη προσεκλήθη Ἀμηστρίς ἢ Ἀμαστίς, οὕτω καὶ αἱ ἄλλαι.

χωρῶν, ὀρχήστριαι καὶ αὐλητρίδες καὶ διάφοροι ὑποκρι-
ταὶ νέων ὀρχημάτων συνήλθον εἰς τοὺς γάμους τούτους·
καὶ σατυρικὸν δὲ ποίημα ἐπιγραφόμενον Ἀγὴν λέγεται
ὅτι ἐποιήθη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην κατὰ τοῦ
Ἀρπάλου, τοῦ γωλοῦ θησαυροφύλακος, ἔργον, ὡς λέγε-
ται, τοῦ Βυζαντίου Πύθωνος, πλήρες σαωμάτων καὶ
εἰρωνείας.

Ἐν τούτοις δ' ὁ Ἀλέξανδρος θέλων νὰ συνοικειωθῆ
καὶ τὸν λοιπὸν στρατὸν, διελάλησε διὰ τῶν κηρύκων
καθ' ἕκαστον τὸ στρατόπεδον ὅτι ἀναδέχεται νὰ ἀποτίσῃ
αὐτὸς ἅπαντα τὰ ἀτομικὰ χρεῖα τοῦ στρατοῦ, προσκα-
λῶν ἕνα ἕκαστον νὰ ἐγγράψῃ αὐτὰ ἰδιαιτέρως. Καὶ
κατ' ἀρχὰς μὲν ὀλίγοι ἐνεγράφησαν φοβούμενοι, οἱ ἀ-
νώτεροι μάλιστα ἀξιωματικοί, μὴ τὸ τοιοῦτον ἦτο
στρατήγημα τοῦ Ἀλεξάνδρου, θέλοντος νὰ μάθῃ εἰς τίνα
δὲν ἐξαρκεῖ ὁ τακτικὸς μισθὸς του, καὶ τίς διάγει βίον
ἐκλυτον καὶ ἄσωτον, ἀλλ' ἐπείσθησαν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ
Ἀλεξάνδρου ἦτο εὐγενέστερος, διότι σωρεύσας ἀπειρὸν
ἀργύριον καὶ χρυσίον εἰς διάφορα μέρη τοῦ στρατοπέ-
δου, ἀφῆκεν ἕκαστον ἐλεύθερον νὰ προσέλθῃ καὶ νὰ
λάβῃ παρὰ τοῦ ταμείου πᾶν ὅ,τι ὤφειλε· λίαν δ' εὐμε-
νῶς οἱ ἀξιωματικοὶ εὐηρεστήθησαν κατὰ τοῦτο, ἀπολυ-
τρωθέντες τῶν χρεῶν των, ἅτινα ὅμως καὶ δὲν ἐγένοντο
γνωστά· λέγεται δ' ὅτι ἡ δαπανηθεῖσα ποσότης εἰς
ἀπότισιν τῶν χρεῶν τοῦ στρατοῦ ἀνέβη εἰς ἑννέα χι-
λιάδας ὀκτακῆσια ἑβδομήκοντα τάλαντα. Παρεκτός δὲ
τῆς χρεωλυσίας ταύτης, διάφορα πρὸς τούτοις διένειμε
δῶρα ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοὺς διακριθέντας καὶ διαπρέ-
ψιντας διὰ τὰς κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἀνδραγα-

310 ΤΕΛΕΥΤΗ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΛΑΝΟΥ.

θίας αὐτῶν. Παρεκτός τοῦ Πευκέστου καὶ τοῦ Λεοννάτου, τῶν ὑπερασπισθέντων αὐτὸν ἐν Μιλλοῖς, χρυσῶ στεφάνῳ ἐστεφάνωσε πρὸς τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὸν ναύαρχον Νέαρχον, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ περιήλου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τοῦ Εὐφράτου, ἔτι δ' ἐστεφανώθη καὶ ὁ κυβερνήτης τῆς ναυαρχίδος Ὀνησίκριτος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ Ἡρακιστίων καὶ οἱ λοιποὶ σωματοφύλακες, ἦτοι ὁ ἐκ Πέλλης Λυσίμαχος, ὁ ἑπάρχος Περδίκκας, Πτολεμαῖος ὁ Λάγου καὶ ἄλλοι.

Νῦν δὲ καὶ ἐτέρᾳ ἀπροσδοκῆτως διαδραματίζεται κατανυκτικωτάτη καὶ σπουδαία κατὰ τὸ εἶδος αὐτῆς σκηνή. Προείπομεν ὅτι ὁ Ὀνησίκριτος ἀποσταλεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὠδήγησεν εἰς τὴν αὐλήν αὐτοῦ τὸν γυμνοσοφιστὴν Κάλανον. Καὶ παρηκολούθει μὲν ὁ σοφὸς οὗτος γέρων τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως, μέγας θυμωσστής διατελῶν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς φιλομαθείας αὐτοῦ. Ἐτιμᾶτο δ' οὐχ ἦττον καὶ οὗτος μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ διὰ τὰς ἀρετὰς τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐπισημοτέρων αὐλικῶν. Καὶ οὐδέποτε μὲν ὁ ἐβουληκοντούτης γέρων ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἠσθένησε, νῦν δ' αἰσθανόμενος ἑαυτὸν κακῶς ἔχοντα, περαστὰς εἶπεν εἰς τὸν βασιλέα ὅτι δὲν εὐχρεστεῖται νὰ διάγῃ εἰς τὸ ἐξῆς ὀδυνηρὸν βίον, καὶ ὅτι προστίμα μᾶλλον νὰ ἀποθάνῃ πρὶν οἱ σωματικοὶ αὐτοῦ πόνοι τὸν ἀναγκάσωσι νὰ μεταβάλῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ καὶ συνήθη δίαιταν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀγαπῶν τὸν ἄνδρα διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὸν μελιχίον τρόπον του, παντοιοτρόπως ἠγωνίσθη νὰ κωλύσῃ αὐτὸν νὰ μὴ προσέρῃ ἑαυτὸν θυσίαν, ἀλλ' ὁ σοφὸς τῆς Ἰνδίας μετὰ σταθερότητος

τῷ ἀπεκρίθη ὅτι παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς οὐδὲν θεωρεῖται αἰσχρότερον ἢ ἡ ταραχὴ τοῦ πνεύματος ἕνεκα τῶν πόνων τοῦ σώματος, καὶ ὅτι τὰ ἔθιμα τῆς Ὀρησκείας αὐτῶν ἀπήτουν νὰ ἀναβῆ εἰς τὴν πυρὰν, καὶ νῦν ἐπιθυμεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο, καὶ τοὶ μακρὰν τῆς πεκτρίδος αὐτοῦ ὄν. Ἐκὼν ἀέκων ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε Πτολεμαῖον τὸν σωματοφύλακα νὰ ἐτοιμάσῃ μεγαλοπρεπῶς τὰ τῆς κηδείας· καὶ αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς δὲν ἠθέλησε νὰ περνευρεθῆ εἰς τὴν νεκρώσιμον ταύτην τελετὴν, κατὰ δὲ τὴν ὠρισμένην ἐπὶ τούτῳ ἡμέραν ἅπας ὁ πεζὸς καὶ ὁ ἰππικὸς στρατὸς ἐν μεγάλῃ σολῇ παρετάχθησαν, προσήλθον δὲ καὶ οἱ παρὰ τῷ Μακεδονικῷ στρατῷ ἐλέφαντες, ὡς εἰς πόλεμον περνεταγμένοι, πλῆθος δὲ περὶ ποντο ἀνθρώπων χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ φέροντες ἐκπώματα, πεντοειδῆ θυμιάματα καὶ βασιλικὰ ἐνδύματα, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ῥίψωσιν αὐτὰ ἐπὶ τῆς πυρᾶς· τελευταῖος δ' ὠδηγήθη καὶ αὐτὸς ὁ Κάλανος ἐπὶ κλίνης, μὴ δυνάμενος ὑπὸ ἀδυναμίας νὰ ἐπιβῆ εἰς ἵππον, ἐστεφανωμένος κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν Ἰνδῶν, καὶ ᾄδων ἰνδιστὶ ὕμνους εἰς τοὺς θεούς. Ἡ δὲ πυρὰ συνέκειτο ἐκ πολυτίμων ξύλων σμύρνης, κέδρων καὶ κυπαρίσσων. Ὁ Κάλανος καταβὰς ἐκ τῆς κλίνης, ἔλαβε τὴν δεξιὰν τῶν περὶ αὐτὸν, ὡς σημεῖον τελευταίου ἀσπασμοῦ εἰς αὐτοὺς, καὶ παρακαλέσας ἅπαντας νὰ εὐθυμήσωσι καὶ διασκεδάσωσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ἀνάμνησίν του, εἰς δὲ τὸν βασιλέα πέμψας τὰς πρυσήσεις του καὶ λέγων, ἐν εἶδει προμαντεύσεως, ὅτι μετὰ βραχῶν χρόνον ὄψεται αὐτὸν ἐν Βαβυλῶνι, ἀνέβη ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ στρέφων τὴ βλέμμα πρὸς τὸν ἥλιον, ἐκλινε τὸ γόνυ καὶ προσηύξατο. Δι' σάλ-

πιγγες κατ' ἐντολήν τοῦ Ἀλεξάνδρου παρέσχον τὸ σημεῖον τῆς ἐπιβολῆς τῆς πυρᾶς, καὶ αἱ φλόγες συνεκάλυψαν τὸ σῶμα τοῦ εὐσεβοῦς γέροντος Ἰνδοῦ. Ἐν τῷ ἄμα δὲ τεχνικοὶ καὶ γυμνικοὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐτελέσθησαν ἀγῶνες, ἐν οἷς καὶ ἀκρατοποσίας προσετέθη ἀγῶν κατὰ τὰ ἰνδικὰ ἔθιμα. Ὁ ἐν αὐτῷ δὲ πλειότερον πιῶν τῶν ἄλλων Πρόμαχος μέχρι τεσσάρων χοῶν, καὶ λαῶν τὸ ἀριστεῖον, στέφανον ταλάντου, ἡμέρας τεσσαρὰς ἐπέζησεν, ὡς ἀναίσθητος ἐκ τῆς μέθης διατελῶν, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων τῶν συμμετασχόντων τοῦ ἀγῶνος τεσσαράκοντα καὶ εἰς ἐτελεύτησαν αὐθωρεὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους.

Κατὰ τὴν ἐν Σούσοις δὲ διαμονὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου προσῆλθον εἰς αὐτὸν οἱ στραῖται ἐκ τῶν νεωστὶ ὑπ' αὐτοῦ κτισθεισῶν πόλεων καὶ τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν φέροντες τριάκοντα χιλιάδας Πέρσας, οὓς πρό τινων ἐτῶν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ ἐκλέξωσιν ἐκ τῶν εὐρωστοτάτων καὶ ὠραιοτάτων καὶ νὰ διδάξωσιν αὐτοὺς τὴν ἐλληνικὴν δικάλεκτον, καὶ τὸν ἐλληνικὸν τρόπον τῆς χρήσεως τῶν ὀπλων καὶ τὴν στρατιωτικὴν τάξιν. Ἐνεργανίσθησαν δ' οὕτοι ἐν στολῇ καὶ ὀπλοῖς Μακεδονικαῖς, οἵτινες καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσεκληθήθησαν Ἐπίγονοι ἦσαν δ' ἅπαντες τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἡλικίας, Μακεδονικὰς φέροντες πανοπλίας Ἐλύπητε δὲ κατ' ὑπερβολὴν ἢ ἀφιξίς τῶν νεαρῶν τούτων στρατιωτῶν τοῦ Μακεδόνα, οἵτινες ὑπελάμβανον ὅτι ὁ βασιλεὺς μηχανᾶται πάντα ταῦτα, θέλων νὰ δείξη ὅτι δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην τῶν Μακεδόνων. Μετὰ ἄλγους δὲ ψυχῆς πρὸ πολλοῦ ἔβλεπον ἤδη τὴν Μακεδονικὴν

στολήν παρὰ τοῖς Πέρσαις, καὶ οἱ κατὰ τὰ Περσικὰ δ' ἦθη, ὡς εἶδομεν, τελεσθέντες γάμοι ἐγένοντο παρὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν διάθεσιν αὐτῶν. Δίαν δὲ σκανδαλώδης πρὸ πάντων ἐφαινότο εἰς αὐτοὺς ἢ χρῆσις τῆς Μιθδικῆς στολῆς ὑπὸ τοῦ Πευκέστου, τοῦ νῦν σατραπίου τῆς Περσεπόλεως, ὅστις καὶ τὴν Περσικὴν ἐξέμαθε γλῶσσαν, οὐχ ἦττον δὲ σκανδαλώδης ἦτο παρὰ τοῖς Μακεδόσι καὶ ἡ παραδοχὴ Βακτρῶν, Σογδιανῶν, Ἀραχῶτων καὶ ἄλλων βαρβάρων, κατατασσομένων μεταξὺ τῶν σωματοφυλάκων, εἴτε διὰ τὴν φαινομένην ἀνδρίαν καὶ ὠραιότητά των, εἴτε διὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν θέσιν.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα ὁ ἐν διηνεκεῖ κινήσει διατελῶν Ἀλέξανδρος, ἀπῆλθεν ἐκ Σούσων εἰς τὴν Ὠπιν, σπουδαίαν ἐμπορικὴν πόλιν, παρὰ τὸν Εὐλάιον ποταμὸν, ἐνθα ἐπτρατοπέδευσεν καὶ ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος, ἀλλ' οὐδὲως ἡ δυσἀρέσκεια τοῦ στρατοῦ ἠλαττώθη ὡς ἐκ τούτου· ἐνταῦθα δ' ὁ Ἀλέξανδρος συλλέξας τοὺς Μακεδόνας εἰς συνέλευσιν, εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἀπολύσῃ καὶ νὰ πέμψῃ εἰς τὴν πατρίδα πάντας τοὺς, ἕνεκα τῆς ἡλικίας καὶ τῶν κακουχιῶν ἃς ὑπέστησαν, ἀχρήστους εἰς τὸν πόλεμον γενομένους· καὶ ταῦτα ἐπραττεν ὁ Ἀλέξανδρος, νομίζων ὅτι ἦθελεν εὐαρεστήσει τὰ μέγιστα τὸν στρατὸν, καθύσον μάλιστα καὶ ἀμοιβὰς ὑπέσχετο εἰς τοὺς παρ' αὐτῷ μένοντας, ἀπεναντίας ὅμως οἱ πρότερον ἤδη δυσηρεστημένοι ἤρξαντο κραυγάζοντες μετὰ σφοδρότητος, ὅτι ὀρέγονται νὰ ἀπολυθῶσιν ἅπαντες, ἐκεῖνος δὲ ἅς μείνη ἐκστρατεύων μετὰ τοῦ πατρὸς του (τοῦ Ἀρμῶνος) καὶ τῶν περι αὐ-

τὸν βαρβάρων. Ἐκ τῶν θερμῶν τούτων λόγων παροργισθεὶς τὰ μέγιστα ὁ Ἀλέξανδρος, κατέβη ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ διέταξε νὰ συλλάβωσι τοὺς αὐθάδεις ἀρχηγοὺς τῆς ταραχῆς, ἦσαν δὲ δεκατρεῖς τὸν ἀριθμὸν, οὓς καὶ διέταξεν ἐν τῷ ἄμα νὰ πνίξωσιν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγρητα. Καὶ πάντες μὲν οἱ λοιποὶ στρατιῶται καταπλαγέντες ἐσιώπων, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀναβάς καὶ αὐθις ἐπὶ τὸ βῆμα, ἔλεξεν αὐτοῖς τάδε, ἐξ ὧν ἀριστα παραλληλίζεται ἡ προτέρα κατάστασις τῶν Μακεδόνων μετὰ τῆς παρούσης.

«Σᾶς ἀποτείνω σήμερον τὸν λόγον, ὦ Μακεδόνες, οὐχὶ ἀποβλέπων νὰ σᾶς κωλύσω νὰ μὴ ζητῆτε νὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὴν πατρίδα σας, τὸ κατ' ἐμὲ ἔχετε τὸ ἐλεύθερον νὰ ὑπάγητε ὅπου καὶ ἂν προαιρηῆται ἕκαστος, ἀλλὰ σκοπὸν προτιθέμενος νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω μόνον ποῖοι ἦσθε πρὶν καὶ ποῖοι εἴσθε πῶρα, καὶ θέλετε νὰ ἀναχωρήσητε. Ἄρχομαι δὲ τὸ πρῶτον ἀπὸ Φιλίππου τοῦ πατρός μου. Ὁ Φίλιππος σᾶς παρέλαβε περιπλανωμένους καὶ δυστυχεῖς, καὶ οἱ περισσότεροι ἐβόσκετε ὀλίγα πρόβατα κατὰ τὰ ὄρη, φοροῦντες διφθέρας, (1) καὶ πολεμοῦντες κακῶς ὑπὲρ αὐτῶν μὲ τοὺς Ἰλλυριοὺς, τοὺς Τριβαλλοὺς καὶ τοὺς γείτονας Θρᾶκας, καὶ ἀντὶ τῶν διφθερῶν ἐκεῖνος σᾶς ἔδωκε τῶρα καὶ φορεῖτε χλαμύδας, καὶ ἀπὸ τὰ ὄρη σᾶς κτεδίσκασεν εἰς τὰς πεδιάδας, καὶ σᾶς ἀποκατέστησεν ἰκανοὺς νὰ μάχησθε μὲ τοὺς πλησιοχώρους βαρβάρους, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἔχητε πλέον τὸ θάρρος σας εἰς τὴν θέσιν καὶ τὸ ὄχυρόν τοῦ τόπου,

(1) Τὰς κοινῶς λεγομένας προβίας.

ἄλλὰ νὰ ἐπιστηρίζητε μᾶλλον τὴν ἐλπίδα τῆς σωτη-
 ρίας εἰς τὴν ἰδίαν σας ἀρετὴν, ἐνταύτῳ δὲ σας ἔκαμε
 ἂ κατοικῆτε πόλεις καὶ σας ἐκόσμησε μὲ νόμους καὶ
 θῆη χρηστὰ, καὶ ἐνώ πρότερον ἦσθε δοῦλοι καὶ ὑπή-
 ροι, σας ἀποκατέστησεν ἡγεμόνας τῶν βαρβάρων ἐκεί-
 νων, οἱ ὅποιοι σας ἔβλαπτον πρὶν, καὶ τὰς οὐσίας σας
 ἐφθειρον, καὶ πολλὴν γῆν τῆς Θρᾷκης συνήνωσε μετὰ
 τῆς Μακεδονίας, καὶ τὰ κυριώτερα περὶ ἀλάσσια μέρη
 ὑριεύσας, ἤνοιξε τὸ ἐμπόριον εἰς τὸν τόπον, καὶ τὴν ἐρ-
 γασίαν τῶν μετάλλων ἐπηύξησεν ἀνέτως, ἄρχοντας δὲ
 σας ἀποκατέστησε τῶν Θεσσαλῶν, ἐκ τοῦ φόβου τῶν ὀ-
 ροίων ἀπειθήσατε πρότερον, καὶ τὸ ἔθνος τῶν Φωκέων
 ἀπεινώσας, κατέστησεν ἐκ τοῦ μέρους τούτου τὴν πρὸς
 τὴν Ἑλλάδα διάβασιν πλατεῖαν καὶ εὐπορον ἀντὶ τῆς
 ἐρότερον στενῆς καὶ δυσκόλου· καὶ τοὺς Ἀθηναίους δὲ
 καὶ τοὺς Θεβαίους, γείτονας ὄντας τῆς Μακεδονίας,
 ὡσοῦτον ἐταπείνωσε διὰ τῆς βοηθείας βεβχίως καὶ τῆς
 συνεργείας καὶ ὑμῶν αὐτῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὥσ-
 τε ἀντὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ δίδητε φόρους εἰς τοὺς Ἀθη-
 ναίους καὶ νὰ ἦσθε ὑπήκοοι τῶν Θεβαίων, ἐκεῖνοι ἤδη
 ἔχουσι τὴν ἀσφάλειάν των παρ' ὑμῶν· ἐλθὼν δὲ καὶ εἰς
 τὴν Πελοπόννησον ἔκαμεν ἀξιολόγους συνθήκας, καὶ ἡ-
 γειμῶν αὐτοκράτωρ ἀναγορευθεὶς πάσης τῆς ἄλλης Ἑλ-
 λάδος εἰς πᾶν κατὰ τῆς Περσίας ἐκστρατεῖαν, παρέ-
 σχευεν ἐντεῦθεν δόξαν οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἐχυτόν του,
 ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων. Καὶ ταῦτα
 μὲν ὅσα σας εὐηργέτησεν ὁ πατήρ μου, ἅτινα αὐτὰ
 καθ' ἑαυτὰ μὲν σκεπτόμενοι θέλετε (τὰ) εὐρεῖ μεγάλα
 εὐφρόντι, παραβαλλόμενα ὁμῶς πρὸς τὰ ἰδικὰ μας εὐρί-

σκονταὶ πολὺ μικρά. Ἐγὼ δὲ παραλαβὼν παρὰ τοῦ πα-
τρὸς μου ποτήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ὀλίγα, τάλαντα δ'
οὐδ' ἐξήκοντα εἰς τὸ ταμεῖον, χρῆτη δ' ὀφειλόμενα παρ'
αὐτοῦ εἰς πεντακόσια, δανεισθεῖς παρὸς τούτοις καὶ ἐγὼ
ἕως ὀκτακόσια, καὶ κινήσας ἐκ τῆς γῶρας ταύτης. ἦ τις
οὔτε σᾶς δὲν ἠδύνατο νὰ θρέψῃ καλῶς, σᾶς ἠνοίξῃ εὐ-
θὺς τὴν διάδοσιν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνῶ εἰσέτι οἱ Πέρ-
σαι ἦσαν θαλασσοκράτορες, καὶ νικήσας εἰς ἱππομα-
χίαν τοὺς σατράπαις τοῦ Δαρείου, ἦνωσα πᾶσαν τὴν
Ἰωνίαν εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἐξουσίαν, καὶ τὴν Λιολίαν,
καὶ τὰς δύο Φρυγίας, καὶ τὴν Λυδίαν, καὶ τὴν Μιλη-
τον ἐκυρίευσα διὰ πολιουκίας, τὰ δ' ἄλλα λαβὼν αὐ-
τοπροαιρέτως ὑποταγέντα, τὰ ἔδωσα εἰς ὑμᾶς νὰ ἀπο-
λαμβάνητε τοὺς καρποὺς αὐτῶν· καὶ τὰ ἀγαθὰ δὲ τῆς
Αἰγύπτου καὶ τῆς Κυρήνης ὅσα ἀπέλαυσα ἄνευ μάχης,
ἅλα ἔρχονται εἰς σᾶς, καὶ ἡ κοίλη δὲ Συρία, καὶ ἡ Με-
σοποταμίαι εἰναι ἰδικὰ σας κτήματα· καὶ ἡ Βαβυλῶν δὲ
καὶ τὰ Βάκτρα, καὶ τὰ Σοῦσα εἰναι ἰδικὰ σας· καὶ τὰ
πλούτη τῶν Λυδῶν, καὶ οἱ θησαυροὶ τῶν Περσῶν, καὶ
τὰ ἀγαθὰ τῆς Ἰνδίας, καὶ ἡ ἐξω θάλασσα εἰναι ἰδικὰ
σας. Σεῖς εἰσθε καὶ σατράπαι, σεῖς καὶ στρατηγοί,
σεῖς καὶ ταξιάρχαι, ὥστε ἐξ ὅλων τῶν πόνων τούτων
τί ἄλλο ἔχω ἐγὼ περισσότερον εἰμὴ αὐτὴν τὴν πορ-
φύραν καὶ αὐτὸ τὸ διάδημα; οὐδ' ἔχω ἐγὼ ἴδιον κτή-
μα μου, οὐδ' ἔχει τις νὰ δεῖξῃ ὡς ἰδίους μου θησαυ-
ροὺς ἄλλα τινὰ, εἰμὴ ταῦτα τὰ ἴδια κτήματά σας
ἢ ὅσα διὰ σᾶς πάλιν φυλάττονται. Πρὸς τί νὰ τὰ φυ-
λάττω ἐγὼ χάριν ἐμαυτοῦ κατ' ἴδιαν; καὶ τὸν ἴδιον
ὑπνον μὲ σᾶς δὲν ἀπολαύω; καὶ μάλιστα ἐγὼ, ὡς

κῶς γνωρίζετε, οὔτε τρώγω οὔτω πολυτελῶς, ὡς οἱ
 φῶντες μεταξὺ ὑμῶν, καὶ καλῶς γινώσκετε ὅτι ἄ-
 γανῶ χάριν ὑμῶν, ὥστε ὑμεῖς νὰ κοιμᾶσθε ἀνέτως.
 οὐ δὲν συνεμερίσθην μεθ' ὑμῶν τοὺς κόπους καὶ τὰς
 καιπωρίδας, δι' ὧν ταῦτα πάντα ἀπεκτήθησαν; Τίς
 ὑμῶν φρονεῖ ὅτι ἐμόχθησεν οὗτος ἢ ἐκινδύνευσε πε-
 ριτότερον ὑπὲρ ἐμοῦ ἢ ἐγὼ ὑπὲρ ἐκείνου; Ἄς ἔλθῃ ὅς-
 τις ἐξ ὑμῶν ἔχει περισσότερα τραύματα, ἢς γυμνωθῇ
 κατὰ δειξίην, καὶ ἐγὼ νὰ δειξῶ τὰ ἰδικά μου· οὐδὲν μέ-
 τοῦ σώματός μου κατὰ τὰ ἐμπροσθεν ἔμεινεν ἄτρω-
 τόν, οὐδ' ὄπλον τι ὑπάρχει ἢ τῆς χειρὸς, ἢ ἐκ τῶν ῥι-
 σμένων, οὐ τινος ἐγὼ δὲν φέρω ἴχνη ἐν ἐμαυτῷ· διὰ
 τοῦ ἐτραυματισθῆναι, διὰ τόξου ἀπὸ τῶν μηχανῶν ἐ-
 βλήθη, καὶ διὰ λίθων καὶ ξύλων ἐκτυπήθη χάριν ὑ-
 μῶν, χάριν τῆς δόξης καὶ τοῦ πλούτου, ἄγων ὑμᾶς νι-
 κήσους διὰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ διὰ πάν-
 των ποταμῶν, καὶ τῶν ὄρέων, καὶ τῶν πεδιάδων.
 Τίς ἰδίου χάμου με σᾶς ἔκκυα καὶ πολλῶν ἐξ ὑμῶν
 καίδεις θὰ ἦναι συγγενεῖς με τοὺς ἰδικούς μου. Ὅ-
 σις ἐξ ὑμῶν εἴχετε χρέη (τὰ) ἐπλήρωσα πάντα, καὶ
 τοῦ στεφάνου ἔχετε οἱ πλείστοι ἐξ ὑμῶν, ἀθάνατα
 μετὰ τῆς ἰδικῆς σας ἀνδρίας καὶ τῆς παρ' ἐμοῦ τι-
 μῆς. Ὅστις δ' ἀπέθανεν, ἐνδοξος μὲν κατέστη ὁ θάνα-
 τος, περιφανής δ' ὁ τάφος του· χαλκαὶ δ' εἰκόνες
 ἕκαστοι τῶν πλείστων ἐν τῇ πατρίδι, οἱ γονεῖς δ' αὐ-
 τοῦ εἶναι ἐν τιμῇ καὶ πάσης ὑπηρεσίας καὶ εἰσφορᾶς
 ἀλλοτρίοι.

καὶ τῶρα τοὺς ὅσοι ἐξ ὑμῶν δὲ εἶναι ἱκανοὶ διὰ τὸν
 πόλεμον, ἐμελλόν ἐγὼ νὰ πέμψω ζηλωτοὺς εἰς τοὺς ἐν

δε διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου θὰ σᾶς καλῶ.» Καὶ ὁ μὲν Καλλίνης προσπεσὼν ἠσπάζσθη τὸν βασιλέα, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, εἶτα δ' οἱ στρατιῶται λαθύντες τὰ ὄπλα ἐπέστρεψαν παιανίζοντες εἰς τὸ στρατόπεδον.

Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος χάριν τῆς συνδιαλλαγῆς ταύτης προσέφερε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ μέγα προσήνεγκε συμπόσιον, καθ' ὃ οὗτος μὲν πρῶτος ἐκάθησε, παρ' αὐτῷ δ' οἱ Μακεδόνες, εἶτα δ' οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων λαῶν οἱ διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τῆς ἄλλας αὐτῶν ἄρετᾶς διακρινόμενοι, γενικᾶς δ' ἐξετέλεσαν ἅπαντες σπονδὰς ἐκ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος.

Ἐκουσίως δὲ τότε ἅπαντες οἱ Μακεδόνες, οἱ διὰ τε τὴν ἡλικίαν καὶ δι' ὅποιανδήποτε σωματικὴν βλάβην ἀνίκανοι ὄντες εἰς πόλεμον, ἕως μύριοι τὸν ἀριθμὸν, ἔλαβον τὴν ἀπόλυσίν των· ἀπέτισε δ' εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος οὐ μόνον τοῦ συμπληρωθέντος ἤδη χρόνου τὸν μισθὸν, ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνου μέχρις οὗ φθίσωσιν εἰς τῆς πατρίδας των, πρυσθέσας ἔτι καὶ ἀνὰ ἓν τάλαντον εἰς ἕκαστον, συγχρόνως δὲ καὶ ἀπήτησεν ὁ Ἀλέξανδρος παρὰ τῶν ἐχόντων παῖδας ἐκ τῶν ἐξ Ἀσίας γυναικῶν νὰ ἀφήσωσιν αὐτοὺς παρ' αὐτῷ, ὑποσχόμενος ὅτι ἤθελε φροντίσει ὁ ἴδιος περὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν, ἄνδρας δὲ γενομένους θέλει καταγάγει αὐτοὺς εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ παραδώσει τούτους ἰδίαις χερσὶν εἰς τοὺς πατέρας των. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐπιμῆλλον εὐνοίας του ὁδηγὸν καὶ φύλακα διώρισεν ἐπ' αὐτῶν, τὸν πιστότατον καὶ εὐνούστατον στρατηγὸν του, τὸν Κρατερὸν, καὶ συμβοηθὸν παρέσχεν αὐτῷ τὸν Πο-

λυσπέρχοντα. "Απαντας δ' έναγκλισθεις ἀπεχωρίσθη μετὰ δακρύων — ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἀπομάχων ἐξ Ὠπίδος, ἔσπευτε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἀφήσῃ τὴν πόλιν ταύτην, διευθυνόμενος εἰς τὰ Ἐκβάτανα, τὴν πρωτεύουσάν τῆς Μηδίας. Καὶ διαβάς μὲν τὸν Πασιτίγρητα ποταμὸν, ἐστρατοπέδευσε εἰς τὰς Κάρρας, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Σιττακινὴν χώραν, καὶ τελευταῖον εἰς Κέλωνας, ἔνθα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ξέρξου ἐσώζετο γένος Βοιωτῶν, διατηρούντων εἰσέτι τὰ Ἑλληνικὰ ἦθη, καὶ δύο γλώσσας λαλούντων, τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἐγγύριον. Ἐκ τοῦ Τίγρεως δὲ προβαίνων ἐπεσκέφθη τὴν Βαγιστένην, θεοπρεπεστάτην πόλιν καὶ πλουσίαν, περιέχουσαν κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῆς ποικίλας γλυφὰς ἱερῶν ἀντικειμένων, ἔνθα καὶ ἐξετέλεσεν ἀγῶνας γυμνικοὺς καὶ μουσικοὺς, συγχρόνως δὲ παρεδόθη καὶ εἰς συμπόσια καὶ πότους καὶ παντοίας εὐωχίας καὶ διασκεδάσεις μετὰ τῶν φίλων του. Μέγα δὲ μέρος εἰς ταῦτα ἐλάμβανε καὶ ὁ ἐπιστήθιος αὐτοῦ φίλος Ἡφαιστίων, ἀλλ' ἐκ φύσεως οὗτος ἀσθενὴ καὶ ἀδύνατον κρᾶσιν ἔχων, δὲν ἠδυνήθη βεβαίως νὰ ἀνθέξῃ εἰς τοσαύτας ὑπερβολὰς καταχρήσεων, οὐδὲ δυστυχῶς, ὡς νέος καὶ στρατιωτικὸς, διετήρησε τὴν ἀπαιτουμένην εἰς τὴν νόσον δίαιταν, καὶ κατὰ τινὰ ἡμέραν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἰατροῦ τοῦ Γλαυκίου, ἀφοῦ ἔραγε ψητὸν ἀλεκτρούνα, καὶ ἔπιεν ὀλόκληρον φιάλην οἴνου, μετ' ὀλίγης ὥρας ἐτελεύτησεν. Ὁ θάνατος τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐλύπησε τὸ μέγιστα τὸν Ἀλέξανδρον. Διέταξεν δ' ἐν τῷ ἅμα νὰ κείρωσι τὰς χαίτας ὅλων τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων, νὰ

σβύσωσιν ἐν γένει τὸ ἱερὸν πῦρ, ὡς τοῦτο ἐγίγνετο κατὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ νὰ πενθήσωσιν ἅπαντες βαρέως. Ἐκλαυσε δὲ πικρῶς ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ γονυπετήσας ἐνώπιον τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπαύστως ρέοντων δακρύων διακοπτόμενος, «Μὲ ἀποχωρίζεσαι, φίλτατε Ἡφαιστίων, εἶπε, καὶ εἰς τὰς κατοικίας τοῦ ἄδου ἀπέρχεσαι. Τὰ ξίφη καὶ τὰ δόρατα τῶν πολεμιστῶν σὲ ἐσεβάσθησαν καὶ νικητῆς πάντοτε ἐξήρχεσο ἐκ τῆς μάχης παρ' ἐμοὶ ἀγωνιζόμενος. Νῦν δ' ὅτε ἔμελλες νὰ λάβῃς τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων σου, τὴν δάφνην τῆς δόξης συμμεριζόμενος μετ' ἐμοῦ, ἀπέθανες, εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ὑποκύψας, καὶ μὲ ἐγκατέλιπες μόνον, μόνον λέγω, διότι οὐδεὶς ἄλλος μὲ ἠγάπησεν ἐπὶ τῆς γῆς ὅσον σύ· διὸ καὶ ὁ θάνατός σου μὲ κατέβαλε, καὶ θέλει μὲ καταβάλλει τσοῦτον, ὥστε, πιστεύω, καὶ ἀδιστακτῶς μάλιστα, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θεὸς κατέλθω καὶ ἐγὼ εἰς τὸν ἄδην, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ζῶ ἄνευ σοῦ· ἂν δὲ τοῦτο συμβῇ καὶ ὁ θάνατος δὲν μὲ ἀφήσῃ νὰ τελειώσω τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ὀκταετίας ἤδη ἀνέλαβον, εὐχομαι ἄλλος τις μετ' ἐμὲ νὰ τὸ ἀκολουθήσῃ, ἀλλ' ὁ τοιοῦτος πρέπει βεβαίως νὰ ᾔηται θεὸς, καὶ οὐχὶ ἄνθρωπος, διότι καὶ τὸ ἔργον εἶναι μέγα.» Καὶ προσεπάθουν μὲν οἱ παρευρισκόμενοι φίλοι νὰ τὸν παραμυθήσωσιν, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔμεινεν ἀπαρηγόρητος, κλαίων καὶ ὀδυρόμενος, καὶ μὴ θέλων νὰ δώσῃ εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ τὴν ἀπαιτούμενην ἀνάπαυσιν καὶ περιποίησιν.

Νέον δ' ἤδη ἀγῶνα ἔσχεν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν Κοσσαίων, ἔθνους ληστρικοῦ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμικοῦ,

ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΕΙΣ ΒΑΒΥΛΩΝΑ 323

κατοικούντων τὰ ὄρη τῆς Μηδίας. Ἐντὺς τεσσαρῶν ἡμερῶν καθυποτάξας αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος, πολλοὺς δ' ἐξ αὐτῶν φρονεύσας, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ ζωγρήσας, διευθύνθη ἤδη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἣν ἐμελέτα νὰ καταστήσῃ πρωτεύουσαν τοῦ ἀπεράντου νῦν βασιλείου του.

Ἐπιτροπὴ Χαλδαίων, δηλαδὴ σοφῶν, διαφημιζομένων ὅτι ἐκ τῶν ἀστέρων ἐμάντευον τὰ περὶ τῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων καὶ ὡς ἐκ τούτου μεγίστην ἐχόντων ἐπιρροὴν εἰς τὸν λαόν, προσῆλθον προτείνοντες εἰς τὸν Ἀλέξανδρον νὰ μὴ διαβῆ τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἀλλὰ νὰ στρέψῃ ἀλλαχοῦ τὸ βῆμα. Οἱ σύμβουλοι δ' οὗτοι ἀπέβλεπον μᾶλλον εἰς τὸ ἰδιὸν των συμφέρον. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν Βαβυλῶνα ὁ Ἀλέξανδρος, διέταξε νὰ ἀνοικοδομηθῇ ὁ μέγας ναὸς τοῦ Βήλου, φυσικῶ τῷ λόγῳ ἀναθέσας τὴν περὶ τούτου φροντίδα εἰς τὴν ἐπιστάσιαν τῶν ἱερέων. Παραμελήσαντες δ' οὗτοι τὸ ἔργον, ἢ μᾶλλον διατηρήσαντες τὰ χρήματα πρὸς ἰδίαν των χρῆσιν, καὶ φοβηθέντες μὴ ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τοῦ δορικτήτορος νὰ δώσωσι λόγον περὶ τούτου, ἤλπιζον εὐσχημόνως νὰ ἀπομακρύνωσι τὸν βασιλέα. Ἡ εἰδήσις αὕτη ἔφερεν εἰς ἀμηχανίαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' οὗτος μηδεμίαν παρέχων πίστιν εἰς τὰς προρρήσεις τῶν μάντεων, εἰσῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐνθα εἰς διασκεδάσεις, εὐωχίας καὶ τρυφᾶς παραδοθεὶς, ἐλησμόνησε παντάπασιν τὴν νοουθεσίαν τῶν Χαλδαίων.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπανῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα ἵνα ἀποθάνῃ καὶ οὐχὶ ἵνα βασιλεύσῃ. Τοσοῦτον ἤδη κατεβλήθη ὁ ἦρως ἔνεκα τῶν μεγάλων μόχθων καὶ τῶν κακοπαθειῶν ἃς ὑπέστη, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὸν αἰ-

φνίδιον θάνατον τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἰφαιστιώνος. Καὶ ναὶ μὲν ἠγωνίζετο εἰσέτι νὰ πραγματοποιήσῃ τολμηρότατα καὶ μέγιστα σχέδια, ἀλλ' ἡ προτέρα τοῦ βίου του χαρὰ κατεστράφη πλέον, καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐξῆς, πλήρης θλιβερῶν προαισθήσεων, ἐφαίνετο ὡς ἐτοιμαζομένη νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν τάφον· μελαγχολικοὶ δὲ φόβοι κατεῖχον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀκμαίαν του ἡλικίαν ἐφαίνετο γηράσκων ἤδη. Ἐδόθη δ' ἐν τούτοις εἰς διάφορα ἔργα βελτιώσεως ἐν Βαβυλῶνι, καθόσον ἡ πόλις αὕτη οὐχὶ μόνον περημελήθη ἐπὶ τῶν πρώτων δεσποτῶν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μεγίστας ὑπέστη ζημίας. Ἐν πρώτοις δὲ διέταξε νὰ κατασκευασθῇ λιμὴν περιλαμβάνων ἕως χίλια πολεμικὰ πλοῖα, καὶ ἐκ διαφόρων ἀπομεικρυσμένων μερῶν προσεκάλεσεν εἰς ὑπηρεσίαν του τοὺς ἀρίστους ναύτας τῆς οἰκουμένης, κυρίως ἀποβλέπων νὰ καταστήσῃ τὴν Βαβυλῶνα πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου καὶ νεώριον τοῦ ἀνατολικοῦ ἐμπορίου, οἷον εἰ ἐφάμιλλον τῆς ἀρχαίας Τύρου.

Συγχρόνως δὲ καὶ πρέσβεις ἀφίκοντο εἰς αὐτὸν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς οἰκουμένης, οἱ μὲν συγχαίροντες αὐτὸν διὰ τὰ μεγάλα καὶ ἔνδοξα κατορθώματά του, οἱ δὲ στεφνοῦντες αὐτὸν, καὶ ἕτεροι φιλίαν καὶ συμπάθειαν συνδέοντες μετ' αὐτοῦ. Στρατοὶ δὲ πρὸς τούτοις ἐκ διαφόρων μερῶν προσῆλθον. Καὶ ὁ μὲν Κάσσανδρος, υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, ἤγαγε νέον στρατὸν ἐκ Μακεδονίας, ὁ δὲ Πευκέστας προσῆλθεν ἄγων εἴκοσι χιλιάδας νεοσυλλέκτων Περσῶν, ὁ Φιλόξενος ἔφερε Κάρκας, ὁ Μένανδρος Λυδοὺς, ἐξ ὧν καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἀναπτρωθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπεξέτεινε τὰ σχέδια αὐτοῦ, καὶ

Διαφόρους ἤδη κάμνων ἐρεύνας εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐζήτει νὰ συνδέσῃ τὸ ἐμπόριον τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῆς Ἀραβίας, ἣν καὶ βουλευόμενος νὰ ἐνώσῃ μετὰ τοῦ λοιποῦ κράτους του, εἰσπλέει ἐκ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὸν Παλιλακόπην ποταμὸν κατὰ τὸν Εὐρράτην, καὶ κτίζει ἐκεῖ νέαν Ἀλεξάνδρειαν.

Εἰς Βαβυλῶνα δ' ἐπανελθὼν καὶ αὐθις ὁ Ἀλέξανδρος, ἐδόθη κατὰ τὸ σύνθημα αὐτῷ εἰς εὐωχίας καὶ πανηγύρεις, καὶ μετὰ μεγάλης μὲν λαμπρότητος καὶ πολυτελείας ἐξετέλεσε τὴν πυρὰν τοῦ Ἡφαιστίωνος, καθ' ἣν ἠξιώθησαν λαμπρὰς ἐστιάζσεις οἱ στρατιῶται, διατάξαντος τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ σφαγῶσι δεκαεὶς χιλιάδες ἱερεῖα καὶ νὰ προσφερθῶσιν ὡς θυσία χάριν τοῦ πολυτίμου φίλου του, δι' ὃν καὶ ἔλαβε τὴν συναίνεσιν τοῦ Ἀμμωνος νὰ τιμήσῃ αὐτὸν ὡς ἥρωα καὶ ἡμίθεον, καὶ ἤδη διέταξε τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον νὰ ἦναι ἔτοιμοι πρὸς ἐπιχείρησιν τῆς ἀποφασισθείσης νέας ἐξστρατείας, ἐφ' ᾧ τε καὶ μεγαλοπρεπὲς παρέσχε συμπόσιον πρὸς τιμὴν τοῦ Νεάρχου.

Ὁ Ἀλέξανδρος δ' ἐν τούτοις λυπούμενος διὰ τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ Ἡφαιστίωνος, μεγάλας καὶ στενάς συνέδεσε σχέσεις μετὰ τοῦ Μηδίου τοῦ Λαρισσαίου, περὶ οὗ οὐδὲν μὲν ἐξοχὸν ἀναφέρεται, συχνάκις ὅμως ὁ Ἀλέξανδρος ἐπορεύετο παρ' αὐτῷ, ἔνθα ἔτρωγε καὶ ἔπινε, μένων παρ' αὐτῷ μέχρι προκεχωρηκυίας ὤρας, εἶτα δ' ἐλούετο καὶ ἐκοιμήτο, ἣ καὶ κατακείμενος συνδιελέγετο μετὰ τοῦ νέου φίλου του, συγχρόνως δὲ παρεῖχε καὶ τὴν διαταγὴν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ τε στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου νὰ ἐμφανίζωνται εἰς αὐτὸν, ὅτε καὶ

παρήγγελλεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἦναι ἔτοιμοι τὴν ἐπιουσαν διὰ τὴν ἐκστρατείαν καὶ τὸν πλοῦν. Κατὰ τινα δ' ἐσπέραν διακνυκτερεύσας ἐν συμποσίῳ ἠγέρθη, σφοδροῦ πυρετοῦ συμπτώματα ἔχων· ἡ θλιβερὰ δ' αὕτη κατάστασις ἐπετάθη ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καθ' ἃς δὲν ἔλειπεν ὁ Ἀλέξανδρος παρέχων τὰς διαταγὰς εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς περὶ τῆς ἐκστρατείας καὶ τοῦ πλοῦ, καὶ προσφέρων τὰς συνήθεις θυσίας, ἐπὶ κλίνης φερόμενος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτέλεσεως αὐτῶν. Ἡ νόσος ἐπὶ τέλος ἐχειροτέρευσε, καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν προσελθόντων ἰατρῶν ἠδυνήθη νὰ βοηθήσῃ αὐτόν. Καὶ ἐπεθύμουν μὲν οἱ Μακαδόνες στρατιῶται νὰ ἴδωσι τὸν βασιλέα των, ἀλλ' ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων, ἐξεβίασεν τὴν εἴσοδον καὶ εἰσῆλθον. Ὁ Ἀλέξανδρος διετέλει ἄφωνος ὢν, καὶ ἐχαίρετῆσε μὲν αὐτοὺς, παρασερχομένους ἔμπροσθεν τῆς κλίνης, διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου δορικτήτορος ἔμεινεν ἄπνουν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐτελεύτησε τῷ 323 πρ. Χρ. εἰς ἡλικίαν τριάκοντα δύο ἐτῶν καὶ ὀκτὼ μηνῶν, βασιλεύσας δώδεκα ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας. Καὶ ἀπεδόθη μὲν ὁ θάνατος αὐτοῦ εἰς δηλητηρίασιν, ὡς τοιοῦτόν τι πολλὰκις συμβαίνει ἐπὶ τῷ θανάτῳ μεγάλου καὶ κραταιοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἀκυροῦται παντάπασιν τοῦτο ὑπὸ τῶν βυσιλικῶν ἐφημερίδων, αἵτινες συνεγράφοντο ὑπὸ τοῦ Εὐμένους καὶ τοῦ Διοδότου, καὶ ἐξ ὧν σαφέστατα καταφαίνεται ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο φυσικὸς, προελθὼν ἐκ μεγάλης ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ἀγωνίας. Εἶπον δέ τινες πρὸς τούτοις ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀφῆκεν ἔγγραφον διαθήκην, διορίζων τοὺς διαδόχους

του, ἀλλὰ καὶ τοῦτο καθίσταται ἀπίθανον, καθόσον εἶναι βεβαϊότατον ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐταίρων του εἰς τίνα ἀπολείπει τὴν βασιλείαν του, ἀπεκρίθη «τῷ ἀρίστῳ» ἀκολούθως δ' ὁ ἴδιος ἐπρόσθεσεν ὅτι «μέγαν ἐπιτάφιον ὄρχ' ἀγῶνα ἐπ' αὐτῷ ἐσόμενον.» Εἶναι δὲ πρὸς τούτοις καὶ βέβαιον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του ἐκβαλὼν τὸν δακτύλιον ἐκ τοῦ δακτύλου του, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Περδίκκην, δι' οὗ οὗτος ὡς ἐπίτροπος καὶ κηδεμῶν τοῦ βασιλέως ἀναφαίνεται, καὶ συνεδριάσας μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν, εἰς μὲν τὸν Ἀρρίδαϊον υἱὸν τοῦ Φιλίππου καὶ ἀδελφὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, παρέσχε τὴν βασιλείαν, τὰς δὲ λοιπὰς χώρας ἔδωκεν εἰς τοὺς λοιποὺς ἀρχηγούς, εἰς μὲν τὸν Πτολεμαῖον τὴν Αἴγυπτον, εἰς δὲ τὸν Λαομέδοντα τὸν Μιτυληναῖον, τὴν Συρίαν, εἰς τὸν Φιλώταν τὴν Κιλικίαν καὶ οὕτω καθεξῆς εἰς ἄλλους. (1)

Τ Ε Λ Ο Σ .

(1) Ἐξογκωθείσης ἤδη τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀναβέβλομεν (Θεοῦ θέλοντος) εἰς ἰδιαιτέρον καὶ ἄσχετον μετὰ τοῦ παρόντος βιβλίον, τὰ περὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ καὶ τῆς μετακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Αἴγυπτον ὑφ' ἐνὸς τούτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Σελ. 1. **Τὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας.** Ἡ κυρίως Μακεδονία περιλαμβάνει μέρος τῆς σημερινῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, πρὸς ἀνατολὰς μὲν ὄριον ἔχουσα τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς νότον δὲ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἡπειρον, πρὸς δυσμὰς τὸ Ἴόνιον (ἢ τὸ Ἀδριατικὸν) πέλαγος καὶ πρὸς βορρᾶν τὸν Στρυμόνα (ποταμὸν) καὶ τὸν Αἶμον. Κατὰ τὸ ἐπίμηκες αὐτῆς παράλιον ὑπῆρχον κατ' ἀρχὰς ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, συσσωματωθεῖσαι ἀκολούθως μετὰ τῆς Μακεδονικῆς μοναρχίας, ἔκτοτε καὶ ταύτης ὡς ἑλληνικῆς χώρας θεωρουμένης.

Τὸ κυριώτερον μέρος τῆς Μακεδονίας εἶναι ἡ Χαλκιδικὴ λεγομένη χερσόνησος, διαβρεχομένη ἐξ ἀνατολῶν ὑπὸ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, πρὸς δυσμὰς δὲ ὑπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου. Τρεῖς δ' ἄλλας ἡ χερσόνησος αὕτη ἀποτελεῖ μικροτέρας χερσονήσους, εἰς τρία ληγούσας ἀκρωτήρια, ὧν τὸ κυριώτερον ἦτο τὸ λεγόμενον Νύμφαιον, ἧτοι ὁ Ἄθως. Τοῦτο δὲ, ἢ μᾶλλον στενὴν λωρίδα γῆς αὐτοῦ, διορύξας, ὡς γνωστὸν, ὁ Ξέρξης, μετεβίβασε τὸν στόλον του, ἀποφεύγων εὖτω νὰ διαβῇ τὸ ἐπικίνδυνον ἀκρωτήριο.

Καὶ ἄλλα δ' ἐσωτερικὰ φυσικὰ ὄρια εἶχεν ἡ Μακεδονία. Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν ὁ Στρυμὼν ποταμὸς ἀπετέλει τὸ σύνηθες ὄριον τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τῆς Θρά-

κης, ἦτοι τὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου ἐκτεινομένην χώραν, πρὸς βορρᾶν δ' ὑπάρχει ὁ Λίμος (ὑψηλὸν ὄρος), ἀποχωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ κατωῦ Ἰστρου· πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει ἄλυσος ὄρεων, ἐν οἷς πρὸς νότον ὁ πασίγνωστος καὶ περίφημος Πίνδος, διαχωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἰλλυρίας καὶ τῆς Ἠπείρου· πρὸς νότον δ' ὁ Ὀλυμπος καὶ τὰ Καμβούνια ὄρη, ἀποχωρίζοντα τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας, χώρας φημιζομένης ἐπὶ ἱπποτροφίᾳ, καὶ τῆς περιφήμου κοιλάδος τῶν Γεμπῶν, αἱ δ' ἄλλαι ἑλληνικαὶ χῶραι ἔκειντο νοτιώτερον.

Ἡ ὑπὸ τῶν ὀρίων τούτων ἐγκλεισμένη χώρα περιελάμβανεν ἰκανὴν ἔκτασιν γῆς. Καὶ φύσει μὲν ἡ γῆ αὕτη ἦτο γόνιμος καὶ εὐφορος, καταβρεχομένη ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν καὶ πολὺ ἀνωτέρα κατὰ τοῦτο τῶν πλησίον κειμένων δημοκρατικῶν πόλεων, κατὰ τὴν ἠθικὴν ὁμῶς ἐποψίν οὐδὲ παραβολῆς ἀξιοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ὡς πρὸς τὰς ἄλλας δημοκρατικὰς χώρας, ὧν τὰ λείψνα ἔτι καὶ νῦν διεγείρουσι τὸ σέβας καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἡμιθάρβαρον δὲ κατ' ἀρχὰς διάγοντες βίον οἱ Μακεδόνες ἦσαν ἐν γένει διεσκορπισμένοι εἰς γεωργικὰς ἐνασχολήσεις καὶ εἰς βοσκὴν ποιμνίων.

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἦσαν τριῶν εἰδῶν.

α'. Οἱ ἀπόγονοι διαφόρων Πελασγικῶν φυλῶν, ἐν οἷς κυρίως ἦσαν οἱ Μακέδνοι, κατοικοῦντες τὸ πρῶτον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πίνδου, ἐξ ὧν ἐλήφθη καὶ τὸ ὄνομα τῆς Μακεδονίας. β'. Οἱ ἐξ ἑλληνικῶν ἀπεικιῶν, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐκ τοῦ Ἄργους ἐλύοντες, οἱ-

τινες καὶ ἐκυρίευσαν τὴν χώραν. καὶ γ'. Οἱ ἐκ τῆς ἐπι-
 μιξίας διαφόρων νενικημένων λαῶν μετὰ τῶν νικητῶν.
 Καὶ γνωστὸν μὲν πόσον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐσεμνύ-
 νοντο ἐπὶ τῷ αὐτοχθονισμῷ αὐτῶν, διὸ καὶ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι πρὸς διάκρισιν ἔθετον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν
 χρυσοῦς τέττιγας, πρὸς δὲ τοὺς Μακεδόνες ἅπαντες
 οἱ Ἕλληνες καταφρονητικῶς ἐφύροντο, καὶ εἶδοντες ὅτι
 αὐτὸς ὁ διαθρυλλούμενος φιλέλλην Ἀλέξανδρος Α'. ὀ-
 ρεγόμενος νὰ ἀγωνισθῆ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας,
 ἦτο ἠναγκασμένος νὰ φέρῃ μαρτυρίαν ὅτι ἐξ Ἄργους
 κατήγετο. Δὲν ἤρκεσε δὲ τοῦτο εἰς τὸν Δημοσθένην,
 ἀλλ' ἐπεχείρησε νὰ δεῖξῃ δῆθεν ὅτι ὁ Φίλιππος δὲν ἦτο
 Ἕλλην, οὔτε συγγενὴς Ἑλλήνων, ἀλλὰ βάρβαρος ἐξ
 ἐκείνων μάλιστα, παρ' ὧν οὔτε ἀνδράποδον καλὸν ἦτο
 νὰ ἀγοράσῃ τις· ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦτο, ὅπερ ὁ Δημοσθέ-
 νης μετεχειρίσθη κατὰ τοῦ Φιλίππου, εἰς κκκὸν ἀτέθη
 καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἐπιπλήξαντος αὐτὸν τοῦ ἀντι-
 πάλου τοῦ Αἰσχίνου, ὡς ἔχοντα προμάχμην Θραῶσαν.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας ἦτο ἡ Πέλλα, ἣν ἐπ-
 ηύξησε καὶ καθωρξίσεν ὁ Φίλιππος. Ἐτεροι σημαντικαὶ
 πόλεις ἦσαν ἡ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν παράλιον Ποτίδαια,
 καὶ ὀλίγον αὐτῆς μακρὰν ἡ Ὀλυνθος, κατὰ δὲ τὸ δυτι-
 κὸν παράλιον ἦτο ἡ Μεθώνη, ἐνθα ὁ Φίλιππος ἐλαβὲ τὴν
 πρώτην κατὰ τῶν Ἀθηναίων νίκην, καὶ ἡ Πύδνα, ἐνθα
 οἱ Ῥωμαῖοι κατέστρεψαν τὴν μοναρχίαν τῆς Μακεδο-
 νίας. Κατὰ τὸ παράλιον δὲ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου ἐ-
 κειντο τὰ Σταγίρια, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Ἀριστοτέλης, ἐξ
 ὧν καὶ τὸ ὄνομα ἐλαβὲ Σταγίριτης, καὶ πλησίον τῶν
 ὁποίων ἦτο ὁ τάφος τοῦ Εὐριπίδου. — Τρεῖς μεγάλας

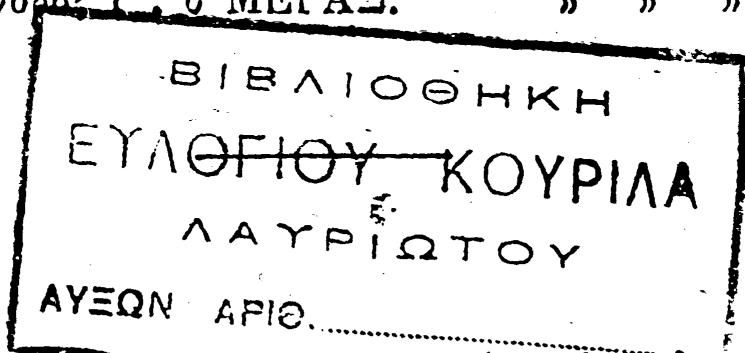
πόλεις ἔχει νῦν ἡ Μακεδονία· τὴν (κεντρικὴν) Θεσσαλονικίην ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου· (τὴν δυτικὴν), τὰ Βιτώλια παρὰ τῆ ἀρχαίᾳ Ἡρακλείᾳ, καὶ (τὴν ἀνατολικὴν), τὰ Βοδενᾶ (τὴν ἀρχαίαν Ἐδεσσαν καὶ τὰς Δίγας).

Πίναξ τῶν Μακεδόνων βασιλέων ἀπὸ τοῦ Καρανοῦ μέχρις Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου.

Κάρανος ἢ Καρανὸς	βασιλεύσας π. Χ.	τῷ	796
Κοῖνος, υἱὸς Καρανοῦ	»	»	766
Γύριμος.	»	»	738
Περδίκκας Α΄. συγγεόμενος κατὰ τινὰς μετὰ τοῦ Καρανοῦ.	»	»	695
Ἀργαῖος Α΄. υἱὸς Περδίκκου.	»	»	647
Φίλιππος Α΄. υἱὸς Ἀργαίου.	»	»	609
Ἀέροπος.	»	»	576
Ἀλκήτας, υἱὸς Ἀερόπου.	»	»	556
Ἀμύνταις Α΄. υἱὸς Ἀλκήτου.	»	»	538
Ἀλέξανδρος Α΄. υἱὸς Ἀλκήτα.	»	»	
Περδίκκας Β΄. υἱὸς Ἀλεξάνδρου.	»	»	452
Ἀρχέλαος Α΄. φυσικὸς υἱὸς Περδίκκου Α΄.	»	»	429
Ὀρέστης.	»	»	405
Ἀρχέλαος Β΄. (κατ' ἄλλους)			

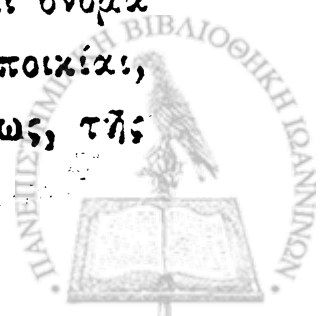
Ἀέροπος Β΄.	Π. Χ.	τῷ	402
Ἀμύντας Β΄.	»	»	398
Πυρραμίας.	»	»	398
Ἀμύντας Γ΄. υἱὸς Ἀρρίδαίου.	»	»	396
Ἀργαῖος.	»	»	398
Ἀμύντας Δ΄.	»	»	388
Ἀλέξανδρος Β΄. υἱὸς Ἀμύντου.	»	»	370
Πτολεμαῖος ὁ Ἀλορίτης.	»	»	369
Περδίκκας Γ΄. υἱὸς Ἀμύντου. Γ΄	»	»	—
Ἀμύντας Ε΄. υἱὸς Περδίκκου Γ΄.	»	»	366
Φίλιππος Β΄. ὁ πατὴρ Ἀλε- ξάνδρου τοῦ Μεγάλου.	»	»	359
Ἀλέξανδρος Γ΄. ὁ ΜΕΓΑΣ.	»	»	336

Σελ. 43. Περὶ τοῦ Θεοπίστου. Ὁρ. Ἰλιόδωρος Β. στ. 211—277, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμιώδης ἐκφρασις τοῦ Δημάδου.

Σελ. 101. Πασίγνωστον ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν μὴ ἐνταφιαζομένων ἐπὶ γῆς δὲν ἐπιτρέποντο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ διέλθωσι τὴν λίμνην τῆς Στυγὸς ἀπερχόμενοι εἰς τὸν Ἄδην.

Σελ. 175. Παρεκτὸς τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξανδρείας ἀναφέρονται καὶ ἄλλαι πόλεις, τὸ αὐτὸ φέρουσαι ὄνομα καὶ θεωρούμεναι ὡς τосαῦται Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, οἷον εἰ ἐκπεμπόμεναι ὑπὸ τῆς κοινῆς μητροπόλεως, τῆς

Ἑλλάδος, πρὸς διάχυσιν τῆς βελτιώσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς χώρας τῶν βαρβάρων. Διὰ τῶν Ἀλεξανδρείων δὲ τούτων ὁ ὑπὸ μισελλήνων ὡς αἰμοβόρος κακκτητῆς ἀφειδῶς κατηγορούμενος Ἀλέξανδρος, ἐπεξείνε τὴν Ἑλλάδα εἰς μέγα μέρος τῆς ὑψηλίου, διαούς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ μετ' αὐτῆς τὰς τένας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν ὃν ἀριθμὸν τῶν πόλεων τούτων καὶ λέγει μὲν ὁ Πλούταρχος, μεθ' ὑπερβολῆς βέβαια, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν Ἀίγῃ καὶ ἀλλοχού ἕως ἑβδομηκοντα Ἀλεξανδρεῖαι, πιθανῶς ὅμως ὅτι εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐμπεριλαμβάνονται οὐχὶ μόνον αἱ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου κτισθεῖσαι, ἀλλὰ καὶ ὅσαι ὑπὸ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐκτίθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀριθμεῖ ἕως δεκαοκτῶ Ἀλεξανδρείας.

Σελ. 176. στ. 14 Περὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος Δεινοκράτους ἀναφέρεται πρὸς τούτους ὅτι παρῆσθεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον νεολοσσαῖον σχέδιον, δι' οὗ ἔμελλε νὰ μετασχηματίσῃ τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος εἰς ἀνδριάντα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ κρατοῦντα μυρίανδρον πόλιν οἰκουμένην, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ σπένδοντα ἔρθρον ρεῦμα ποταμοῦ, ἀπορρέον εἰς τὴν θάλασσαν.

— Καὶ ἕτερον δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συνελήθη γιγαντιαῖον ἐπίσης σχέδιον, ἢ ἀνέγερσις μεγίστης πυραμίδος πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Φιλίππου, πατρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Σελ. 216. Ἀστεῖον τὸ πρὸς τὸν Σερπίωνα (ἓνα τῶν συνεταίρων τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν) ἀναπερόμενον ἀνέκδοτον. Ἐνῶ εἰς τοὺς ἄλλους τοποῦτον μεγαλόδωρος ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς τοῦτον

οὐδὲν ἔδιδε, διότι καὶ οὐδὲν ἐζήτει παρ' αὐτοῦ, ὡς εἶπεν ἐρωτηθεὶς καὶ ὁ ἴδιος ὑπό τινος. "Ὅτε δ' ἔπαιζον τὴν σφαῖραν, «Διατί, Σεραπίων, δὲν ῥίπτεις καὶ εἰς ἐμὲ τὴν σφαῖραν; ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, «Διότι δὲν ζητεῖς,» ἀπήντησεν ὁ Σεραπίων. Γελάσας δ' Ἀλέξανδρος διὰ τὴν ὀξύμωρον ταύτην ἀπάντησιν, πολλὰ καὶ εἰς αὐτὸν ἀκολούθως ἔδιδεν.

— Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας φαίνεται ὁ ὑψηλόφρων χαρακτηρ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἦτο ἐκ φύσεως λίαν ὠκύπους καὶ ταχύς εἰς τοὺς πόδας. Ἐρωτηθεὶς δ' ἂν ὀρέγηται νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸ τρέξιμον. — Ὀρέγομαι, ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἂν ἔχω βασιλεῖς ἀνταγωνιστάς μου.

— Τὸ ἀκόλουθον δεικνύει ποίαν ἰδέαν ὁ ἦρωσ εἶχε περὶ τῆς ὑποτιθεμένης θεότητός του. Μεγάλαι ἐγένοντο βρονταὶ καὶ πάντες ἐτρόμαξαν καὶ ἐξεπλάγησαν, παρῶν δὲ καὶ ὁ σοφιστὴς Ἀνάξαρχος. «Δύνασαι καὶ σὺ, ὦ παῖ Διός, εἶπεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, νὰ πράξης τὸ αὐτό; — Ἀλλ' ἐγὼ, γελάσας εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, δὲν θέλω νὰ φοβίσω τοὺς φίλους μου, ὡς ὀρέγεσαι σὺ, φαίνεται, νὰ πράξω.»

ΟΔΟΙ ΠΟΡΙΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Κατὰ ἀκριβεστάτους ὑπολογισμοὺς ὁ Ἀλέξανδρος ἄ-
ρας ἐκ Μακεδονίας διέδῃ 19,128 μίλια, ἐν τῷ μέσῳ το-
σούτων κινδύνων, ταλαιπωριῶν καὶ κακοπαθειῶν. Δι-
ήνυσε δέ·

Ἐν Εὐρώπῃ μὲν	μίλια	1,280
Ἐν Ἑλλάσσοι Ἀσίᾳ	»	1,702
Ἐν Συρίᾳ	»	580
Ἐν Ἀφρικῇ	»	922
Διὰ Συρίας καὶ Μεσοποταμίας	»	1,642
Ἐν Περσίᾳ	»	3,555
Ἐν Βακτριανῇ	»	3,804
Ἐν τῇ γῶρᾳ τοῦ Ἰνδοῦ	»	2,186
Ἀπὸ Ἰνδοῦ μέχρι Σούσων κτλ.	»	3,457

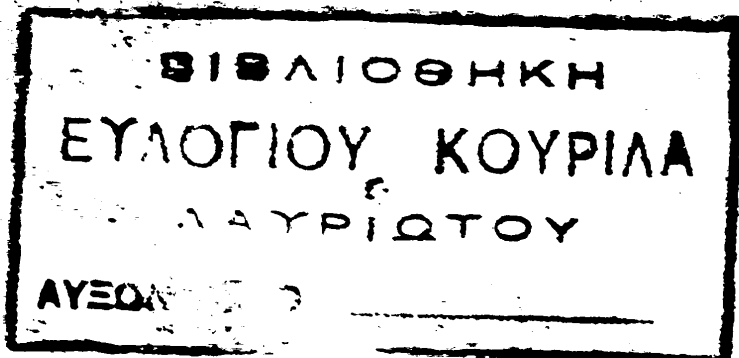

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ. 47 Σημ. στ. 2 γρ. ἀπὸ κλίνης Σελ. 88 στ. 21 γρ. διώ-
ρυγα τυύτην Σελ. 91 στ. 24 γρ. ἄλλος ἐξ ἄλλου Σελ. 103 στ.
26 γρ. μακάριζε Σελ. 128 στ. 13 γρ. θρίαμβον Σελ. 216 στ. 6
γρ. ὅτι εἶται Σελ. 217 στ. 10 γρ. περιποιεῖ τιμὴν Σελ. 220
ἠλείφεται Σελ. 223. στ. 16 γρ. Νιδαρζίνης, αὐτ. στ. 20 γρ.
ἐξασφαλίσωσι Σελ. 228 στ. 21 γρ. δευτερότοκον Σελ. 233 στ.
31 γρ. οὐδὲν Σελ. 272 στ. 28 γρ. Μακεδόνας. Σελ. 276 στ. 42
γρ. ὑμεῖς Σελ. 287 στ. 23 γρ. προσενεγκῶν εὐχαριστήρια. Σελ.
347 στ. 28 γρ. δὲν

Παροράματα τινὰ πρὸς τούτοις ἀρῆθησαν εἰς τινὰ πνεύματα,
ἦτοι οἶον—οὐχ ἦττον—αὐθις—ἄριστα—ὅτι ἀντὶ οἶον—οὐχ ἦτ-
τον—αὐθις—ἄριστα—ὅτι κτλ.

ΚΟΛΛΕΓΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΕΤΡΑΔΙΟΝ

ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ

Christos

